C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Seymour_Gerald-Nulova_sance.PDB

PDB Name: Seymour_Gerald-Nulova_sance
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 30.7.2006
Modification Date: 30.7.2006
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

GERALD SEYMOUR
NULOVÁ ŠANCE

OBSAH

Příliš pozdě zjistí britský sportovní střelec, že to, co pro nej bylo otázkou naplnění dávného slibu svému zemřelému dědečkovi, se stalo vítaným prvkem zpravodajské konspirace na obou březích Atlantiku. Britská špionáž i CIA využijí naivního idealistu, který se rozhodne nabídnout všechny své chabé síly pro úspěch boje Kurdů proti diktátorskému režimu Saddáma Husajna v Iráku. Jeho, člověka, který bez problémů trefí terč na sto metrů, avšak bez jediné střelecké zkušenosti na živý cíl, přiměje ne zrovna čistými metodami k rozhodnutí zbavit Irák nenáviděného despoty. Malý hrdina brzy na místě pozná, že se stal obětí cynické politické hry, v níž nikomu nezáleží ani na tom, zda z ní vyjde živý, ani na jejím výsledku. A všechno nasvědčuje tomu, že střelec má menší naději na přežití než cíl...

PROLOG

Ze všeho nejvíc se bál ohně.
Choulil se, vklíněny do úzkého prostoru mezi úkosem plechové střechy a trámy, k nimž byla z druhé strany přibita hrubá prkna stropu místnosti. Kolem něj panovala černá tma.
Kdyby chatrč vzplála, kdyby ji začaly olizovat plameny a vnikl k němu dým, vyhnalo by ho to ven, jinak by se upekl nebo udusil. Hádal, že ho schovali do nejcennějšího a nejutajovanějšího koutku vesni-ce, na místo, které v případě

nebezpečí ochrání váženého a ctěného hosta. Do břicha ho tlačily ukryté zásoby hranatých a tvrdých pušek, na nichž ležel přitisknutý k ostrým hranám beden s municí. Protože byl jejich hos-tem, vyzdvihli ho, jen jeho samotného, k tomuto úkrytu, nohama si při tom hledal oporu na jejich ramenou.
Kolem chatrče se rozléhaly hlasy, některé zvýšené a arogantní, jiné pro-sebné, snažící se zalichotit.
Ke konci společné večeře s mužskými obyvateli vesnice se na kamenité cestě k vesnici objevily džípy, světla prořezávala tmu a ozařovala cestu lemující horské keře. Jakožto čestný host seděl v tureckém sedu po pravi-ci svého přítele, popíjel šťávu, již mu nalili, prsty lovil kousky masa ze železného kotlíku, dlaní druhé ruky nabíral z mísy rýži. Pak přijely ty džípy. Jakmile vesničané zaslechli zvuk motorů a spatřili světla reflektorů, popadli ho, jako hadrového panáka ho zvedli z koberce, na němž seděl, a klopýtajícího uprostřed klubka mužů ho vlekli k chatrči a otevřeným padacím dvířkům ve stropě a zastrčili ho do těsné dutiny. Zavřeli poklop a slyšel šátrání prstů, nanášejících na obvod otvoru bláto a uhlíky.
Obklopovala ho tma. Ležel bez pohnutí, pomalu se neodvažoval ani dýchat. Napínal sluch a modlil se, aby chatrč nezapálili. Slyšel nadávky vojáků, prosby vesničanů, křik žen a několik vypálených ran. Neznal jazyk vojáků ani jazyk vesničanů, ale porozuměl významu ženského křiku a pochopil zprávu, kterou předávaly výstřely. Vojáci sem dorazili z posádkového města Imádija na západě a vojenského tábora Ravandúz na jihu. Kdosi toužící po odměně jim prozradil, že je ve vesnici. Byl by cenným zajatcem. Vylíčili by ho jako špióna, ne jako nevin-ného a zcela neškodného hosta horalů. Ležel na břiše na starých puškách, přitisknutý k bedýnkám s municí, a chápal, že křičící vojáci nutí vesniča-ny prozradit skrýš. Muži se jistě hájí, že o ničem nevědí, že žádného cizin-ce, špióna, neviděli, a budou biti, několik jich bude vytaženo z hlavní semknuté krčící se skupinky a ženy budou křičet a prosit o smilování, zatímco je budou střílet.
Od chatrčí, těsně u sebe vystavěných na vyvýšenině nad záplatami polí-ček a pod sady v příkrém svahu kopce, se sem donesl pach ohně a jeho praskot. Vojáci podpálili několik náhodně zvolených stavení, ale noc byla klidná a chladná a plameny se nerozšířily na sousední baráčky. Vojáci se teď pohybovali v chatrči pod ním. Slyšel, jak se přehrabují v ložích, pak tříškot rozbíjených talířů, vyhazovaných z kredence. Zatajil dech. Coby špióna by ho pověsili nebo zastřelili, třeba i mučili, a jeho pro-testy, že sem přišel z pouhého přátelství, by dokonale ignorovali. Když vojáci opustili chatrč, v níž se schovával, zvuky chaosu, který s sebou při-nesli, se přemístily o kus dál. Kterýkoli ze smrti propadlých vesničanů by se mohl zachránit tím, že by ho udal a ukázal vojákům zamaskované padací dveře. Nebo to mohla učinit jeho žena. Jeho život spočíval v jejich rukou. V prostoru pod střechou proležel celou noc. Nikdo ho nezradil. Džípy se vydaly na cestu dolů, mířily zpátky do posádkového města Imádija a do vojenského tábora Ravandúz. Stal se dlužníkem. Je lidem z vesnice zavázán za jejich mlčení. Padací dvířka se otevřela.
Světlo rozbřesku zaplavilo jeho ztuhlé, třesoucí se tělo. Pomohli mu slézt dolů. Vyšel do slabého slunečního svitu časného rána. Na pohřebišti v sousedství nejbližší pastviny už začali kopat hroby. Viděl kapičky potu na obličejích a hrudích mužů, rozpřahujících se sekerami, rozkopávajících jak beton tvrdou zem, zatímco jiní lopatami odklízeli kamenitou půdu. Ženy chovaly v klíně hlavy mrtvých a kvílely žalem. Procházel kolem použitých nábojnic a kaluží tmavé, zasychající krve, pro-lité, aby on, jejich host, mohl žít. . Tíha jeho závazku ho drtila.
Pronesl ke svému příteli: „Pověz jim, že nikdy nezapomenu na cenu, jakou zaplatili za můj život, a na velikost jejich oběti. Do nejdelší smrti nezapo-
menu, že pro mě prolili svoji krev. Řekni jim, že jednou, zatím nevím kdy ani jak, svůj dluh splatím."
Přítel překládal, ale opakovaní jeho slov v jejich jazyce jako by ti lidé ve svém žalu ani nevnímali. Pak k němu tiše promluvil: „Je čas jít, vážený Basile, nastal čas k odchodu." „Myslel jsem svá slova vážně."
„Jistěže, vážený Basile, jistěže - ale neřekl jsi kdy nebo jak." Posadili ho do starého rezivějícího náklaďáku a odváželi z vesnice, v níž se z několika chatrčí daleko od prohlubujících se jam nových hrobů ještě kouřilo. Považovali jeho slova za prázdná a jeho sliby pro ně postrádaly hodnotu. Jeli do Nimrúdu. Tam před cestou do hor v přítelově náklaďá-ku zanechal v péči archeologů svůj vůz. Do soumraku dorazí na základnu u řeky Eufrat, do důstojnické jídelny, ještě včas, aby se zúčastnil oslavy tře-tího výročí nástupu své královny na trůn, a kolem něj se bude hovořit o zdraví ministerského předsedy Churchilla, o narůstajících daních ve vlasti, o zhoršující se bezpečnostní situaci v Keni a o novém filmu Boba Hopa. Neprozradí svým druhům, kde byl, ani se jim nezmíní o svém čer-stvém dluhu.
Cestou dolů se často otáčel za spirálami kouře a zmenšujícími se posta-vičkami mužů, ohánějících se sekerami, a myslel na krev zasychající na zemi a na jasný lesk nábojnic. Dal jim své slovo.

Kapitola jedna

Jejich domovem byla chatrč o jediné místnosti, v níž rodina žila, jedla i spala.
Augustus Henderson Peake seděl v tureckém sedu na podlaze z udusané hlíny v kruhu žen u ohně.
Kameny ve stěnách, některé jen nahrubo opracované, jiné vyhlazené prou-dem vody v roklině pod domem, spojovalo bláto, nahrazující cement nebo maltu. Na některých místech mezi nimi zely škvíry, jimiž dovnitř v ostrých závanech pronikal vítr z hor. Dům neměl okna a dveře z pri-mitivně otesaných dřevěných desek byly na noc zavřené, ale vítr jimi lom-coval a v nárazech útočil na kouř, stoupající z ohniště uprostřed kruhu. Kouř chvátal vzhůru k podvalu střechy, vytvořenému z větví s odlupují-cí se kůrou. V plátu umělé hmoty přibitém nad nimi viděl trhlinami vysu-šenou spodní stranu drnů, pokrývajících střechu. Uprostřed střechy zel otvor, jímž kouř odcházel ven.
U jedné ze stěn ležela stará matrace pokrytá rozprostřenou pytlovinou a houněmi, na níž nejspíš spali rodiče. Děti měly postele u stěny proti zavřeným dveřím, tam viděl více pytloviny a houní, ale ne matrace. Čtyři děti se k sobě tiskly, aby se zahřály, a všechny na střídačku zhluboka, až z plic, odkašlávaly. Jediným zdrojem světla v místnosti, pod nímž ženy pracovaly, byla páchnoucí petrolejová lampa, vrhající skotačivé stíny jejich hlav a ramen na horní části stěn a na strop,

u nějž se držel kouř, dokud si nenašel cestu otvorem.
Stěny nezdobily žádné ručně tkané tapisérie ani fotografie, jen na stěně proti němu visela na háku puška s nasazeným zásobníkem, právě ve výšce, z níž by se dala snadno popadnout.
Za ním, naproti dveřím, seděli muži, beze slova sledovali práci žen a čeka-li, až ji dokončí.
Sukovité prsty s polámanými nehty a špínou zažranou v záhybech vrás-čité kůže zápolily s jehlami a upravovaly jednotlivé části oděvu. Kdysi to bývala kombinéza nějakého mechanika, v barvě olivové zeleně. Dvě ženy na její předek spěšně našívaly pruh těžkého plátna ze staré plachty. Další se věnovaly kolenům a loktům, zesilovaly je menšími plátěnými záplata-mi. Další ke kapuci, kterou již předtím přichytily k límečku, přidělávaly závoj z jemné síťoviny pískové barvy. Další tři ženy pracovaly na zádech kombinézy. Na místa, která jim ukazoval, na ramena, trup, nohavice a rukávy, našívaly pruhy jutového plátna. Oděv putoval z ruky do ruky nad čadícím ohněm z navlhlého dřeva, kolem petrolejové lampy s cylind-rem. Pokaždé, když ženy dokončily práci na nějakém pruhu a roztrhly bavlnu pod ním, obrátily se jejich oči k němu a on ukázal na další místo s neporušeným povrchem, byl utržen další pruh jutového plátna potřeb-né délky a jehla se znovu zabořila do látky a zableskla se ve světle. Tiše spolu hovořily. Z toho jazyka neznal jediné slovo, ale kdykoli starší ženy zachytily jeho pohled, pobaveně zakdákaly bezzubými ústy, a mladší, jen trochu odrostlejší dívenky, sklopily hlavy a zachichotaly se. Oheň nevydával zrovna nejvíc tepla, jen kouř. Lampa neposkytovala zrovna nejvíc světla, jen spoustu stínů. Kouř mu vnikal do očí, slzely mu, pach petrolejové lampy cítil v nose i v ústech.
Tvar kombinézy se proměňoval. Jasné linie trupu, rukávů a nohavic se postupně bortily ve změti jutového plátna, zřetelný obrys se na stovkách míst narušil. Jehly jen lítaly, mizely v látce, znovu se vynořovaly. Pokaždé, když oděv přecházel do nových rukou, zvlnil pod sebou kouř a ten ženám i jemu dýchl do tváře. Odváděly dobrou práci, sám by to nesvedl. Když skončily, poděkoval jim. Postavil se a přidržel si oblek u těla, celá místnost se rozezvučela smíchem. Přistoupil k němu jakýsi muž a zatahal ho za paži, jako by mu chtěl naznačit, že se čas nachýlil.
Gus si rozvázal tkaničky starých pohorek a skopnul je z nohou. Přes dží-ny, košili a svetr si natáhl volnou kombinézu. Vrtěním a natřásáním si ji přizpůsobil tělu a zatáhl zip od rozkroku až po krk. Jedna z žen vystoupi-la z kruhu kolem ohně, došla k loži na matraci, z umělohmotné tašky se svými poklady vytáhla střepinu rozbitého zrcadla a podala mu ho. Tyčil se před nimi ve své plné výšce, hlavu kousek od stropu, kolem něj se vinul kouř. Pohlédl do zrcátka, studoval, jak vypadá zepředu, pak ho na délku natažené paže přidržel ze strany a nakonec otočil hlavu, aby se mohl podí-
vat na kousek zad. Přetáhl si přes hlavu kapuci a přes obličej spustil závoj. Smích ještě zesílil.
Pověděl jim, že v jeho zemi se tomuto oblečení říká ‚gillie suit', že je to spe-ciální oblečení pro zamaskování odstřelovačů. Lepší v životě neviděl a díky jeho i jejich Bohu se stane pro jejich společného nepřítele neviditelným. Patrně nerozuměli jedinému jeho slovu. Poděkoval jim. Rukama i očima jim naznačoval díky a vnímal pochvalné mručení. Nejstarší z žen, trpící artritidou, se namáhavě zvedla ze svého místa u ohně a dotkla se jeho paže, jemně přes ni přejela rukou, jako že už pochopili, co chtěl říct. Poté co si zašněroval boty, od něj nejstarší žena převzala zrcadlo a přidr-žela ho tak, aby se mohl co nejlépe celý prohlédnout. Odhrnul závoj, sklo-nil se a z batohu vytáhl malé tuby s maskovacími krémy. Na ruce, krk, nos, tváře a bradu nanesl šmouhy okrové, černé a zelené barvy. Dveře za ním se otevřely. Dovnitř se skučením pronikl vítr, oheň zablikotal, kouř se rozptýlil, lampa zamrkala. Děti se zakutaly hlouběji do svého pelechu z pytloviny a houní. „Už je čas, pane Peaku. Jste připravený?" „Ano, Hákime."
Poklekl vedle batohu, vrátil tuby do postranní kapsy a sklonil zrak k puš-ce, již obalené jutovým plátnem. Čočky dalekohledu zamrkaly ve světle lampy. Prudce zatáhl zip pouzdra z vypolstrované látky nenápadných barev. Obrátil se ke dveřím.
Touhle dobou už bude po všem. Nad stickledownskou střelnicí už padla těžká tma a jeho kolegové ze Spolku milovníků historických zadovek a pěchotních střelných zbraní se už jistě rozešli. Dali si poslední pivo, znovu probrali výsledky střelby, spakovali věci, zavřeli karavany a touto dobou už jistě putují ucpanými silnicemi do svých domovů. Sotva ho postrádali... Nad ztichlou střelnicí teď létají sovy, loví zajíce, kteří se vyno-řili hned, jak umlklo dunění starých pušek.
Zhluboka se nadechl, pomalu se napřímil, na jedno rameno si navlékl popruh pouzdra s puškou, na druhé řemen batohu. Jeho stín přeskočil od pověšené pušky k posteli s třesoucími se dětmi. Zajímalo by ho, jestli některý z těch mužů, vrace-jících se domů po dni věnovaném střelbě do terče, zná sílu skutečného strachu. Ale sám si zvolil, že sem přijde, sám se tak rozhodl... Bez ohléd-nutí vyšel ven.
Kolem něj stáli ti muži. Vítr se opíral do pruhů jutového plátna a nadou-val mu oblek. Myslel na svoji pušku Lee Enfield No. 4 Mark 1 (T), zam-čenou doma v bezpečnostním trezoru, a na sbírku stříbrných lžiček, výher ze střeleckých soutěží, v kredenci. Vykročil ke světlům vozů. Obklopovala ho tma, pach bojovníků a známky zápasu... Bylo to jeho rozhodnutí, jeho volba.

Je to místo podceněné historie.
Jádrem tohoto regionu a jeho lidí jsou hory Tarus a Zagros. Přirozené hra-nice, uznávané pouze obyvateli drsné a větrem ošlehané krajiny, tvoří na jihu a východě pláně pod horami, na západě horní tok významné řeky Tigris a na severu pobřeží Černého moře. Moderní hranice, uměle a na dálku vymyšlené již dávno zesnulými diplomaty, rozdělily území sběhem hraničních čar, přetínajících toto jádro. Současné státy, Sýrie, Turecko, Írán a Irák, teď vládnou nejistým správcovstvím nad horami, tyčícími se do výše jako čepel břitvy, nad ostrými hřebeny, běžícími mezi nimi, a údolími se strmými srázy, a žárlivě střeží svá suverénní práva letadly, dělostřelectvem, obrněnými vozidly, pěchotou i smutně proslulými agenty tajné policie. Tuto svévolně rozporcovanou zemi obývají Kurdové. Mají dávnou histo-rii, zcela unikátní kulturu, vlastní jazyk a žádnou zem. Jejich sen o národ-ní suverenitě dochází podpory jen ve chvílích, kdy se mohou osvědčit při získání nějaké větší politické výhody, nebo když jejich ubohý úděl pohne svědomím cizinců. Po

většinu dní v týdnu, po většinu týdnů v roce, po většinu let v desetiletí a po většinu desetiletí ve století je jejich sen a jejich boj ignorován nevidoucíma očima a neslyšícíma ušima. Nejsou ani Arabové, ani Peršané, ani Turci, nepatří nikam.
V části Kurdistánu, spadající nominálně do teritoria Irácké republiky, pro-bíhá přerušovaně válka. Podobá se neklidnému spánku, občas se vyburcu-je a intenzívně zaplane, jindy podřimuje. Nepřítelem dneška je, stejně jako po celých dvacet let, prezident Saddám Husajn ve svém bagdádském palá-ci. Od doby války v Zálivu drží moderní Saddámovu armádu mimo území Kurdů hrozba vzdušného zásahu amerických a britských vojen-ských letounů, umístěných na turecké základně NATO v Incerliku. Armáda čeká na příležitost. Je jako kobra přichystaná ke skoku, čekající na chvilkovou slabost kořisti.
Někteří Kurdové tvrdí, že život strávený ve stálém očekávání útoku kobry nestojí za to žít, prý by bylo lepší přitočit se k tomu plazu a svěřit se jeho ochraně. Jiní Kurdové si stýskají, že povzbudivá slova z Washingtonu a Londýna jsou prázdné řeči, pronášené bezzubými ústy. A pro pár Kurdů nabízí současná situace ty nejlepší vyhlídky na vojenský výpad k znovunabytí dávného hlavního města Kirkúk.

*****

Za slabého paprsku světla malé baterky pohřbívali vedle silnice vedoucí na jih do Kirkúku holčičku. Protipěchotní mina italské výroby V69, polože-ná iráckými sapéry, jí utrhla nohy v kolenou.
Toto vážné zranění utrpěla, když její běžící nohy klopýtly o nástražný drát. Dováděla, poskakovala před otcem směrem k louce se zažloutlou trá-vou, na níž se pásly jejich čtyři kozy. Otec věděl, že kousek od nevelkého seskupení stavení, tvořících jejich vesnici, miny jsou, ale byl první dubno-vý den, jedenáctý den po významném svátku Nourúz, kurdském Novém
roce, a na zimu připravené krmivo už došlo. Pokud si kozy mají naplnit vemeno a dodat rodině pro život nezbytné mléko, musí si začít hledat potravu samy. Kdyby někde poblíž byla nemocnice a kdyby ve vesnici měli auto, jímž by do ní mohli dítě převézt, mohlo děvčátko přežít. Ale takhle zemřelo na poúrazový šok a vykrvácení.
Otec a bratři děvčete se rozestavili kolem jámy, kterou vykopali u cesty pod ochranou ošlehaných, bouřemi zmítaných moruší bez listů. Otec sklouzl do díry a nejstarší z bratrů převzal od matky zabalený uzlík a podal ho otci. Po otcových tvářích kanuly slzy, splývaly na jeho lících s deštěm a matka po celou dobu vykřikovala žalozpěv, dobře známý všem ženám, všem matkám v severním Iráku. „Saddáme! Saddáme! Proč rozséváš miny na našich polích? Proč věšíš naše syny, proč pomocí buldozerů strháváš naše vesnice? Proč nás tu pohřbíváte zaživa?... Prosíme o pomoc, Ameriko! Prosíme o pomoc, Spojené národy! Prosíme tebe, Bože! Pomozte nám a zachraňte nás...
Protože naše životy jsou ničeny a stali jsme se žebráky." Jak seděla, kolíbala se ze strany na stranu a vykřikovala svoji píseň, projel kolem ní malý konvoj vozidel. Rukama si objímala prázdnou hruď, v níž předtím chovala své ubohé" mrtvé zmrzačené dítě. Vozy s tlumenými boč-ními světly se pomalu plazily po vyježděné cestě. Baterka s vyčerpanou a vynechávající baterií, ozařující pohřeb jejího dítěte, vrhla kužel našedlého světla do prvního, barvami písečných dun natřeného a zabláceného náklaďáku, který je míjel. Neznala muže, který řídil, ani muže namačkané na dvou řadách sedadel za ním, ale pochopila, kdo je mladá žena sedící vedle řidiče. Matka ji nikdy předtím neviděla, ale poznala ji podle pověstí kolujících vesnicemi. Stejně nevyhnutelně jako na podzim po sadech víří listy, je roznášeli nomádi. Viděla tvář té mladé ženy a horní díl její vojen-ské pracovní uniformy, u ramene pušku a na hrudi postroj se zavěšenými granáty. Každá matka ve vesnici zaslechla šeptem pronášené zvěsti o ženě, putující z mnoho dní vzdáleného severu, z míst, kde jsou hory nejvyšší. Zakřičela z plna hrdla: „Potrestej je! Potrestej je za to, co mi provedli." Projela další vozidla.
Otec děvčete a její bratři zaházeli jámu hroudami vlhké půdy a kameny. Pak otec přestal pracovat a zdvihl baterku do výše, aby synové lépe viděli a mohli na mělký hrob navršit kameny, aby ho tak ochránili před divoký-mi psy a liškami. Měl by tu být i služebník boží, ale žili příliš daleko od mešity, aby se jim mohlo dostat této útěchy. Měli by tu být sousedé, pří-telé a bratranci, ale žili příliš blízko pozicím iráckých vrahů a přední linii jejich bunkrů na to, aby se do tmy odvážil někdo jiný než nejbližší rodi-na. Chlapci těžce supěli pod tíhou kamenů.
Světlo otcovy baterky zachytilo poslední vůz konvoje. Měl uzavřenou kabinu a odkrytou plošinu, na níž se krčili muži v bojovém oblečení, tisk-
noucí k tělu zbraň. Muži zahlédli ženu, zahlédli otce a bratry, zahlédli kameny označující hrob a všichni, až na jednoho, v soucit vyjadřujícím gestu zvedli zaťaté pěsti.
Jeden z mužů, sedící v podřepu na plošině posledního vozu, se od ostat-ních odlišoval. Hleděl na matku, ale jeho ruce neopustily řemen batohu a popruh obalu tlumených tónů zelené, černé, bílé a okrové. Paprsek baterky zachytil šmouhy na jeho obličeji. Lišil se od ostatních, protože nepatřil k jejich lidu. Matka si všimla jeho podivného neforemného ustro-jení s našitými pásy jutové síťoviny v barvách kopců, země, listoví a kame-ní, v barvách, mezi nimiž žila. Napadlo ji, že přišel zdaleka. „Zabte je," zakřičela do noci. „Zabte je za to, že mi vzali mé dítě." Linie světel mizela v dáli. Matka nevěděla nic o historii ani o politice, ale věděla hodně o utrpení a z povídaček se dozvěděla o mladé ženě, přichá-zející z dalekého severu.

*****

Když pastevci ovcí vychladla postel, dlouho poté, co ji opustila jeho žena, vypotácel se z houní i on.
Vnímal pravidelný chod generátoru a cítil sytou vůni kávy, přelité do hrnce k ohřátí. Oheň už plápolal, ale teplo se po místnosti ještě nerozlilo. S vůní kávy se mísila vůně pečícího se chleba. Žena péči o něj neodbývala. Vždyť on si zaslouží dobrou ženu, protože jí zajistil elektrický generátor, dostatek paliva na oheň, mletou kávu, cukr, jídlo a peníze,

které může utrácet v bazaaru v Kirkúku, daleko za kontrolními stanovišti a sil-ničními zátarasy. Dal jí peníze na nákup koberce, lůžkovin a záclon, které pod střechou z nového vlnitého plechu ani jednou nepromokly. Pokynul jí, rychle přeběhla od kamen k oknu a odhrnula záclonu. Na lehce nazlátlé obloze úsvitu pomalu plula oblaka. Barvu zlata, toho nej-lepšího zlata, dobře znal, protože si ho občas mohl koupit v bazaaru v Kirkúku. Noc byla zlá, ale bouře sužující jeho dům už odtáhla. Pastevec spával dobře. Nic mu nechybělo. Měl pěkný dům, slušné stádo ovcí, gene-rátor, dostatek jídla a u stěny pod postelí schovával starou plechovku od sušenek, naplněnou dinárovými bankovkami vydanými centrální bankou, a v ní menší krabičku se čtyřmi řetězy z osmnáctikarátového zlata... a měl jejich zařízení.
Převzetím jejich zařízení se pastevec zaprodal.
Navlékl na sebe volné kalhoty, zavázal tkanici v pase, pak si přes hlavu natáhl košili na tento týden a silný vlněný svetr, trochu se párající v mís-tech, kde ho zatrhl o bodláky, přes něj si vzal těžký kabát. Sedl si na postel a vklouzl do dosud vlhkých bot. Kolem hlavy si volně ovinul turban. Z háku vedle dveří sundal kalašnikov a dalekohled, které dostal spolu se zařízením. V otlučeném hrníčku mu naservírovala první kávu dne. Zachrochtal, vypil ji, říhl a hrníček jí vrátil. Z podlahy zvedl starý televiz-ní přístroj - dráty z něj se plazily po celé místnosti i po stěnách, pak zmi-zely ve stropě -, stiskl tlačítko a počkal, až naskočí obraz. Objevil se čer-nobílý záběr do údolí se strmými bočními svahy a na jeho dně se rýsova-la vyježděná cesta pro auta. Celé dny a noci zůstávala stejná, opuštěná. Přesto ji každý den několikrát kontroloval. Odváděl svědomitou práci, protože si vážil věcí, které dostal za to, že se zaprodal. Vyšel do úsvitu. Zahnul za roh, zastínil si oči před nízkými šikmými slu-nečními paprsky a spěchal k malé budově z betonových dílů, vykukující za koncem jeho domku, tvořeného jedinou místností. Třikrát zaklepal na dřevěné dveře, domluvený signál. Uvnitř zaslechl kroky, pak skřípot odta-hované zástrčky. Dveře se otevřely. Jako každý den na konci své noční služby ho syn objal a políbil na obě tváře.
Pastevec vkročil dovnitř. Místnost neměla okna. V rohu drnčel generátor. V tlumeném světle jasně žhnula stupnice vojenské vysílačky. Televizní obrazovka na stole vedle vysílačky ukazovala stejný obrázek dna údolí jako v domě. Syn pokrčil rameny, naznačoval, že se neudálo nic nového, na cestě pod nimi se celou noc nic nepohnulo, pak se rozeběhl ke dveřím. Jeho syn si vždycky nejdříve zajde k jámě vzadu, kde vykoná potřebu, pak mu matka předloží poslední jídlo jeho dne. Za denního světla bude syn spát, a až padne noc, vrátí se převzít hlídku.
Do chvíle pravidelného ranního hlášení vysílačkou zbývalo pár minut. Další hlášení pak proběhne, až padne soumrak, a samozřejmě má k dis-pozici frekvenci pro případ nouze. Přehodil spínač, který odpojil televizní obraz, a druhý spínač, který ovládal druhou kameru, termokameru, a poslední spínač, ovládající zvukové senzory dna údolí. Neměl ani tuše-ní, jak je zařízení staré a odkud pochází, ale na vojenském velitelství v Kirkúku ho s ním naučili zacházet muži z Estikhabaratu. Všechen svůj majetek - zlato, peníze v plechovce od sušenek, kamna, čerstvou kávu, pec na pečení chleba, stádo -, to všechno získal, protože svolil,, že bude toto svěřené zařízení obsluhovat. Vyšel ven a dveře za sebou zavřel na visací zámek. Na jižní straně údolí se nad příkrým srázem rozkládala náhorní plošina, poskytující ovcím dobrou pastvu, zabírající víc než jedenáct hektarů. Pastevci chybělo vzdělání a neuměl by to změřit, ale nacházel se 150 metrů nade dnem údolí, jímž se táhla cesta. Vlevo i vpravo se náhorní plo-šina zvedala v neprůchodné strmé srázy. Po třech kilometrech cesty údo-lím, za dvěma ostrými zatáčkami, sídlila v úzkém průchodu první irácká kontrola. Strmý sráz pod náhorní plošinou by muž jistého kroku mohl vyšplhat, kdyby postupoval opatrně a držel se stezek vyšlapaných ovcemi. Pastevec zastupoval nástražný drát, systém včasného varování vojska na kontrolním stanovišti.
Pastevec si neuvědomoval, že vrchol údolí na opačném konci je od vstup-ních dveří jeho domu vzdálen přesně 725 metrů, ale dobře věděl, že jde o vzdálenost větší, než na jakou dostřelí kalašnikov. Věřil, že je nenapad-nutelný, je v bezpečí před vlastním národem a pro případ, že by se někdo pokusil vyšplhat na náhorní plošinu po ovčích stezkách, ho jistí vysílačka. Zastavil se přede dveřmi domu, nasával vzduch. Pozoroval orla, pomalu kroužícího nad vrcholem vzdálené stěny údolí. Měl výborný bystrý zrak. Vzdálená strana údolí vypadala naprosto stejně jako předchozí den i den před ním. Zapátral očima po krajině plné žlutých trsů trávy, šedého kame-ne, odhalené hnědé země a ostré zeleně lístků borůvčí. Kdyby se cokoli změnilo, kdyby se na vrcholku nad pustinou objevil člověk nebo zvíře, pastevcovu zraku by to neuniklo. V žaludku mu kručelo, vyzýval ho k ná-vratu domů, k prvnímu jídlu dne a další várce kávy. Ale ještě chvilku se zdržel a vnímal poklid kolem sebe. Později, až syn usne, zavede ovce na západní část planiny, ale jako vždy si s sebou vezme pušku a dalekohled, nepřestane sledovat cestu na dně údolí a nikdy se nevzdálí dál než na několik vteřin usilovného běhu od místnosti z betonových bloků a nažha-vené vysílačky. Orel mu zmizel. Zamrkal, protože mu paprsky pronikly do očí... pak následovala temnota. Nezaslechl žádný zvuk. Ovčák padl, jako by ho doprostřed hrudi udeřilo obrovské železné kladivo. Proti své vůli sklouzl na nízkou, ovcemi spasenou trávu před svým prahem. V mžiku z něj vyprchal život. Neměl ani tušení o kulce ráže .338, vypále-né ze vzdálenosti 725 m, která mu roztříštila páteř mezi druhým a třetím hrudním obratlem. Nemohl vědět, že se žena a syn doma krčí pod stolem, příliš vyděšení na to, aby otevřeli dveře, rozeběhli se k vysílačce a odeslali zakódovaný signál, přivolávající okamžitou pomoc. Nikdy se nedozvěděl, že se za sílícího světla úsvitu po cestičkách, vyšlapaných ve srázném povrchu strmé stěny ovcemi, na výšinu vydrápali jacísi muži, rozmlátili vysílačku, zničili televizi, přeřezali kabely kamer, vypili jeho kávu, objevili jeho ple-chovku od sušenek a menší krabičku v ní se čtyřmi zlatými řetězy, a nemo-hl tušit, co udělali s jeho ženou a synem, džaši, hloupými osly, zrádci Kurdů, kteří se postavili na Saddámovu stranu. A netušil, že se mezi těmi muži nacházela i mladá žena, potící se a funící po namáhavém stoupání, která sebrala v ústech sliny a plivla mu do ještě stále pootevřených očí.

*****

První hodiny ranní směny techniků, obsluhujících vysílačky Estikhabaratu v Kirkúku, patřily k nejnáročnějším. Brzy po ránu nová směna zvládala ohromné množství kontrolních hlášení a rádiových signálů, odesílaných vojenské

zpravodajské službě. Na konci dne bude podobným počtem hovorů zaplavena čerstvě nastoupivší noční směna. Objevovaly se mezi nimi přenosy klasifikované jako důležité, i pravidelná kontrolní hlášení nízké priority, nepřinášející nikdy nic podstatného. Čtyři zívající, drbající se a pokuřující technici v oddělené kóji apaticky a znuděně odškrtávali při-jatá hlášení.
Úkolem regionální kanceláře Estikhabaratu v Kirkúku bylo poskytovat vojenské výzvědné službě informace o ozbrojených frakcích Kurdů, vysky-
tujících se severně od obranné linie armády, a proniknout do těchto frak-cí tak hluboko, aby se velitel pešmergů nemohl vysrat nebo ojet svoji ženu, aniž by se o tom vědělo a aniž by hlášení o tom doputovalo celostátnímu velení v bagdádské Aladhamii. Nízkou prioritu měl přiřazenu i identifi-kační volací znak 17 ze sektoru 8, na kterém se to zaseklo. Identifikační volací znaky 1-16 podaly hlášení, nic významného. Identifikační volací znaky 18-23 měly čistý přenos. Jen u identifikačního volacího znaku 17 chyběla fajfka. Když se přenos opozdil o čtyřicet osm minut, technik, který měl dotyčný hovor přijmout, upozornil nadřízeného. „Nejspíš píchá ovci," utrousil ten a šel dál. „Ozve se večer." Ale technik, branec, kterého čekalo pokračování vojenské služby v kurzu elektroniky vyššího vzdělání v Basře, se neupokojil, dokud si osobně nezkontroloval materiál znaku 17. Identifikační volací znak 17 byl vyba-ven vysílačkou R-l07 ruské výroby s dosahem čtyři až šest kilometrů, což znamenalo, že se musí spoléhat na převaděč v horách. Podle technika se jednalo o nekvalitní vysílačku a anténu mohla v noci poškodit bouře, jež se přehnala nad výšinami severně od Kirkúku. Připravil poznámku pro technika, který po něm večer převezme službu. Ten šukač ovcí samozřej-mě není moc důležitý, jinak by ho vybavili důmyslnějším zařízením, než je vysílačka R-107.
Za rozbřesku toho dne v mnohovrstevnaté obranné linii, oddělující kurdskou enklávu od jejího duchovního centra Kirkúku, vznikla trhlina, ale ani technik, ani jeho nadřízený ji nezaregistrovali.

*****

Každý z nich v putování dopisu sehrál svoji úlohu. Pavoučím rukopisem ho napsal Hojšar, otec Džamála, tchán Faimy a dědeček Medy. Svoji cestu započal před šesti týdny, v té době ještě v horách a údolích na severu padal sníh. Hojšara v pětaosmdesátém roce jeho života, pozoruhodném věku na muže, který větší část svého života prožil ve venkovské komunitě s domky, přilepenými ke strmým srázům, stálo značné úsilí napsat takový dopis příteli, jehož si cenil jako vlastního bratra.
V regionu nefungovala poštovní služba, Hojšar neměl přístup k faxu ani satelitnímu telefonu. Dopis šel z ruky do ruky, stával se stále umouněnějším, hromadily se na něm otisky prstů spousty neznámých lidí. Mladá dívka Meda se vydala na pochod ze severní pevnosti ve výšinách týden po napsání dopisu. Nikdo z těch, kdož napomohli jeho putování, se tohoto rána neprobudili s vědomím, že se na samém okraji irácké obranné linie pootevřela maličká skulina.
Stařec předal dopis Sarah, Australance pracující v severním Iráku pro cha-ritativní zdravotnickou organizaci zaměřenou na pomoc dětem, sponzo-rovanou Londýnem. Přišla si tehdy do hor ověřit zvěsti o epidemii záškr-tu a do ruky jí byl vtisknut dopis... Toto ráno, hodinu poté co nad pustým údolím se strmými srázy přeletěla osamocená střela, se probudila s koco-
vinou po rozlučkovém večírku svého regionálního nadřízeného... Předala dopis dál.
Od zdravotnické pracovnice ho převzal Joe. Narodil se ve Skotsku, kdysi sloužil jako voják u ženijního oddílu britské armády a v severním Iráku likvidoval minová pole. Přemlouvala ho, vysvětlovala a on zastrčil dopis do tašky na rameno a vrátil se zpátky do prostoru u vesnické studny, kde příkladem i praktickou výukou učil místní muže pokleknout a hledat pro-tipěchotní miny... Toto ráno spolu se svými osobními strážci, tlumoční-kem a třemi kurdskými rekruty vymezoval pole min typu V69, POMZ 2M a 72A, rozsetých v pomerančovém sadu... Pomačkanou obálku poslal dál tři dny po jejím převzetí.
Dopis převzal Lev. Vyslechl si jeho historii. Tučného plešatícího Rusa znal každý. Byl milován i nenáviděn, milován pro svoji dovednost uhlazovat cestičky a přinášet úlevu, nenáviděn pro zkorumpovanost a nemorálnost... Toto ráno chrlil příkazy na svého domácího sluhu, vlekoucího do kufru mercedesu dvě bedýnky bourbonu, video a počítač Macintosh... Zasunul dopis do kapsy kalhot, kde se ocitl v sousedství tlusté roličky amerických dolarových bankovek, a doručil ho ke konci týdne. Dopis převzal Isaac a samozřejmě obálku otevřel nad párou. Kdyby ho jeho obsah nezaujal, zahodil by dopis do umělohmotného pytle s rozře-zanými papíry, určenými k vyhození, umístěného vedle stolu s celou řadou vedle sebe naskládaných monitorovacích zařízení. Isaac byl Izraelec, zaměstnanec Mossadu, obhospodařující ten nejzapomenutější post, jaký kdy kterému agentovi Tel Avivu nabídli. Jeho zařízení, parabolické anté-ny a tyčová anténa na vyvýšené pusté zemi jižně od cesty z Arbílu do Ravandúzu, dokázala tajně odposlouchávat veškerou komunikaci mezi armádním velitelstvím v Bagdádu a velitelstvím Páté armády v Kirkúku, signály Estikhabaratu, dokázala monitorovat i operace SIGINT a ELINT Projektu 858. V jeho orlím hnízdě na nepřístupném místě ve výšinách ho v důsledku podivných aliancí v severním Iráku chránila četa tureckých výsadkových oddílů. Toto ráno vyslechl přenosy identifikačních volacích znaků 1 - 16 a 18 - 23 sektoru 8, předávajících Kirkúku svá hlášení o ničem, a neuniklo mu, že se identifikační volací znak 17 v plánovaný čas neozval. Pak začal odposlouchávat vysílačkou přenášené hovory mezi veliteli ozbrojených sborů v mosulské oblasti... Jednou týdně v noci při-létala na malou přistávací plochu helikoptéra tureckého vojenského letec-tva bez navigačních světel, otřásala střechou jeho obydlí a škubala stany výsadkářů. Helikoptéra odvezla znovu zalepený dopis. Dopis předaný zdravotnickou pracovnicí, ženistou, zprostředkovatelem a agentem zpravodajské služby byl čtyři týdny po svém odeslání doručen na vikářství v jižní Anglii a žádný z jeho kurýrů zatím neznal důsledky svého činu.
Někdy zvyšovali hlasy, jindy se jen tiše hašteřili. Gus Peake nechápal pří-činy jejich sporu. Seděl na zemi, zády se opíral o stěnu přístřešku, na kole-nou měl rozloženou mapu a plánek, který pro něj nakreslili. Měl je na doslech, ale

neviděl na ně, shromáždili se za rohem přístřešku, za ohradou z ostnatých keřů, v níž se přechovávaly kozy. Nechápal ani, proč nevyu-žili výhody jeho osamělého výstřelu. Dalekohledem potom sledoval, jak se muži vyrojili nad čelní stěnou srázu a utíkají k budově, před níž leží tělo. Viděl, jak rozrazili dveře domu, a až k němu doléhaly výkřiky a zvuky ničení zařízení. Meda se pak spustila ze srázu, mrštně a lehce jako jelen, a došla k místu, kde čekal. Nechápal, proč hned nevyrazili dál. Snažil se teď uzavřít svoji mysl před hádkou, zuřící kousek od něj. Skláněl se nad dodaným plánkem bunkrů a zanášel si ho do staré mapy. Vzdálenosti odměřoval pomocí kompasu, protože ho upozorňovali, že se nesmí spoléhat jen na dalekohled. Z vrstevnic mapy se snažil vyčíst, kde by se dalo najít místo výhodného palebného postavení, k němuž by se mohl nepozorovaně přiblížit po vegetací nekryté zemi. Dnes ráno ho jistě provázela štěstěna, k dobré ráně na vzdálenost 785 yardů mu muselo při-hrát i štěstí. Nepoddával se domýšlivosti, nepodléhal nadutosti. Věřil v sebe i ve své schopnosti, ale většinou dokázal zůstat realistou. Měl kliku, ohromné štěstí. Snažil se na mapě objevit místo, kam by mohl za tmy pro-niknout a které by mu nabízelo úkryt a ochranu a dostřel by přitom nepře-sáhl 650 yardů.
Hlasy opět nabraly rozhněvaný tón. Představil si je, jak stojí těsně u sebe, tváří v tvář. Několik mužů zůstalo na planině, ostatní sestoupili dolů a usadili se kolem malého ohně ve stínu stromů, pod něž skryli své vozy. Tvářili se lhostejně, jako by tu hádku vůbec nevnímali. Nevěděl, jestli je mapa skutečně přesná, ani jestli je plán bunkrů jen volně načrtnutý nebo zanesený ve správnému měřítku. Náhle zavládlo ticho. Vrstevnice mapy mu začaly skákat před očima. Odcházela pryč, přes otevře-né prostranství, k hranici stromů, pod nimiž seděli muži a stály ukryté vozy. Viděl, jak klesla na zem a složila hlavu do dlaní. Pach koz v něm náhle vzbu-dil prudký odpor. Složil mapu, vrátil plán do kapsy batohu, za ním hodil kal-kulačku a kompas. Kopl do kamene a sledoval, jak se kutálí k cestě. „Nějaký problém?"
Hakim dokulhal posledních pár kroků od rohu budovy k místu, kde seděl Gus. Když vedle něj nemotorně usedal, využil pažby pušky jako opory. Jen nevím, co se děje. Nechápu, proč jsme zůstali tady. Nechápu, kvůli čemu se všichni hádají. Nechápu, proč se mnou ona nemluví..." „Proč jsme nepostoupili dál, pane Peaku? Protože čekáme na nové muže. Snažil jsem se jí to vysvětlit, ale ona mi jen nadává. Proč čekáme na další muže? Protože je jen málo těch, kteří by poslechli mě, a mnoho těch, kteří budou poslouchat jen příkazy svého agy. Ano, díky tomu, že v ni věří pro-stí negramotní lidé, vlastnící staré pušky na zahánění medvědů a divokých
psů od svých stád, může postavit armádu, jakou by ovšem samopaly, dělo-střelectvo a tanky okamžitě zmasakrovaly. Potřebujeme vycvičené muže znalé bojové taktiky, kteří budou přijímat a vykonávat rozkazy, kteří umějí používat zbraně. Takové muže, pešmergy, ten výraz ve vašem jazyce zna-mená ‚ti, kteří čelí smrti', řídí dva agové kurdského národa. Slíbili několik mužu, jen několik. Chtějí se zúčastnit války, to ano, ale teprve až uvěří, že ji mohou vyhrát. Vždycky když postoupíme, pošlou několik dalších mužů. Nemůžu to nijak ovlivnit. Musím čekat na další muže... Nechápe to... Povím vám, pane Peaku, někdy mě dokáže rozčílit." „Povolali mě sem, přišel jsem a ona mě ignoruje."
„Také vám musím říct, že nebýt jí, nevydali bychom se na pochod, neo-živili bychom svůj sen. Nebýt jí, k ničemu by nedošlo. Být ignorován je nízká cena... Mám bojové zkušenosti. Ona žádné nemá, ale při každém kroku bude vznášet námitky. Bez ní by to ovšem nešlo a věřím, že si to uvědomujete." „Děkuji vám."
„Vyrazíme za soumraku... Chvátáte do války, pane Peaku. Budete tam co nevidět. Za týden nebo dva mi povíte, jestli se vám ještě chce spěchat..." Vítr k nim donesl slabý zvuk zuřivých obrátek motoru auta z nedohled-na dole na cestě, pod pozvolně stoupajícím svahem, přerůstajícím ve str-mou stěnu srázu. Hakim ztuhl, zvedl hlavu, aby lépe slyšel, pak se pomo-cí pušky zvedl. Chladně prohlásil: „Až narazíte na cíl, který vaši střelbu dokáže opětovat, tehdy najdete válku."

*****

První zapálené ohně dne vytvořily příkrov visícího kouře, mísícího se s výfukovými plyny aut, držícího se jako houstnoucí koberec nad jeho vyhlídkou na probouzející se Bagdád.
Zdržel se příliš dlouho, měl odejít ještě před východem slunce. Zůstat tu až do chvíle, kdy se nad městem rozbřeskne nový den, byla hotová sebe-vražda.
Zůstal tu tak dlouho, protože se ani pátou noc jeho cíl neobjevil. Přepadl ho pocit marnosti. Měl odejít alespoň před hodinou, kdy se v ulicích ještě držely stíny. Přestože plochou střechu vedle nádrže s vodou zahříval slu-neční svit, major Karím Azíz se otřásl chladem. Stále čekal na svůj cíl, i když celou poslední hodinu dobře věděl, že se s každou uplynulou minu-tou jeho naděje rapidně zmenšuje. Přesto zůstal.
Do ztuhlých nohou ho braly křeče, ztrácel v nich cit. Oči mu slzely dlou-hým zíráním do okuláru. Ramena už ho bolela, jak dlouho držel pušku. Uvědomil si, že posledních patnáct minut, kdy kouř a výfuky vytvořily zakalenou mlhu, už sotva vidí příjezdovou cestu, schody a dveře, na něž má zaměřený dalekohled na pušce.
Naposledy mrkl do dalekohledu, zaklel a začal rychle balit výzbroj. Dalekohled volně obalil ručníkem, stiskl tlačítko uvolňující pažbu, takže
mohl pušku složit tak, že se lehce vešla do běžné sportovní kabely, přidal k ní triedr, láhev s vodou, krabici na salát a chléb, pak větší láhev s pevně zaraženým korkem, do níž během noci močil. Sroloval tenkou gumovou rohožku, na níž bez pohnutí ležel celých jedenáct hodin, zatáhl zip kabe-ly a postavil se. Jak vyčetl z plánu města, hrana vodní nádrže budovy se nacházela 545 metrů od hlavních dveří vily, ke kterým měl vystoupat a projít jimi jeho cíl. Čekal na něj plných pět nocí. Zkontroloval si okolí. Jeho život a životy těch, které miluje, závisí na peč-livosti, s níž prověří betonový povrch střechy kolem nádrže, jestli tu neza-nechal kousky papíru či kapky vody nebo moči.
Pod sebou slyšel hlasy rádií, křičících dětí a bouchající dveře. Na hlavu si natáhl kapucu své vojenské bundy, aby ho nikdo nemohl poznat, a spě-chal ke služebnímu východu na střechu bloku. Za sebou zanechával vyhlídku na činžovní domy mezi ulicemi Rašid a al-Jamoun, náměstí Wahtaba, nižší bloky mezi ulicemi al-Jamoun a Kifah a proluku na vzdá-leném konci ulice Kifah, která poskytovala úzký průhled na několik yardů příjezdové cesty k vile.

Bral schody po třech. S klapotem sbíhal schodiště z hrubého betonu. Tuto výhodnou pozorovatelnu hledal celý týden, plahočil se z budovy do budovy, přístup do nich získával jedině díky vojenské uniformě. Udával falešné jméno z padělaného průkazu, tvrdil, že hledá ubytování pro sebe a svou rodinu. Prověřil široký okruh kolem vily, do níž se, jak byl ujištěn, jeho cíl dostaví, a objevil pouze tuhle střechu sedmiposchoďové budovy, ležící v odpovídajícím rozmezí 400 až 700 metrů od vily, nabízející pohled přes zeď vily na krátký úsek cesty, který musí cíl ujít od opancéřo-vaného auta k hlavním dveřím.
Možná toho parchanta dostatečně nesvrbí penis. Kdyby ho svrběl, kdyby potřeboval přirážet a nechat se sát, přišel by. Minul dvě kouřící slečinky, klevetící na služebním schodišti. Spatřily ho, mrkly na jeho vojenský kabát, přitiskly se ke stěně a odvrátily zrak. Předpokládaly, že i jeho svrběl penis, a neodváží se nikde vykládat o přítomnosti jakési vojenské šarže z obavy, aby je nezmlátila Vojenská bezpečnostní služba... Celé je to o prezidentově svrbění a návštěvách ve vile jeho současné milenky. Major Karím Azíz opustil budovu požárním východem a na chodníku se připojil k davům mířícím na most přes řeku Tigris. Spěchal. Představoval si, že ho sledují pohledy všech očí kolem, a věřil, že ty oči jsou zasazeny v obličejích agentů režimu. Sportovní kabela mu svou tíhou narážela do stehna. Při každém kroku očekával, že ho někdo čapne, zastoupí mu cestu, vyrve mu kabelu z ruky a otevře ji. Přešel most přes širo-kou, pomalu tekoucí řeku, hnědou jako bláto, rozvodněnou tajícím sně-hem z hor daleko na severu. Únava v něm živila fantazie plné nebezpečí. Dorazil na ulici Haifa, kousek za hlavním nádražím ji přešel a vstoupil do svého domu.
Domov majora Karíma Azíze byl skromný dvoupodlažní domek s bláti-vou zahrádkou. Jeho žena Leila v ní pěstuje růže, které už za měsíc roz-kvetou, Wafiq a Hani si tu hrávají fotbal a v letních měsících zde budou sedávat manželčini rodiče. Všechny zastihl v kuchyni. Chlapci se chysta-li do školy, připravovali si učebnice. Jeho žena procházela papíry, které dnes bude potřebovat v nemocnici. Její otec poslouchal zprávy v rádiu a matka utírala stůl. On měl prostřeno, připravený kousek melounu, krají-ček chleba, kostku sýra. Všichni od něj odvrátili zrak, a on jim nevysvětlil, proč už pátou noc strávil mimo domov. Nemohl jim udat žádný důvod. Letmo políbil chlapce, pohladil ženu po paži, pokynul na pozdrav jejím rodičům. Vnímali únavu v jeho očích a pohlédli níž a zapřemýšleli, co nese ve sportovní kabele. Bylo už příliš pozdě na to, aby mohl jít spát.
Osprchoval se a oholil. Než se převlékl do čisté uniformy a vrátil do kuchyně, odešli chlapci do školy a Leila do nemocnice, kde pečuje o děti. Její otec upíral zrak na rádio a matka omývala talíře. Neporozuměli by, ani kdyby jim to dokázal říct. Myslel na to, že vlastně udělal dobře, že se nevrátil dřív. Včera v noci vklouzl do domu jako zloděj, přitulil se k její-mu tělu a poznal, že spánek pouze předstírá. Slyšel převalování svých synů a kašlání jejího otce a mysl mu pustošil strach, jaké následky by na ně svým činem mohl uvalit.
Na cestu do práce v bagdádské vojenské akademii si vzal rodinný vůz, starý nissan micra.

Kapitola dvě

Krátce poté, co motor vzdáleného vozu zmlkl, je viděl vycházet ze zatáč-ky. Dva muže s puškami a neozbrojeného muže a ženu, Evropany. Zastavili se u skupinky po zimě ještě neoživších stromů a žena ukázala k ohni u cesty před nimi. Přidali do kroku. Spatřili spirálu kouře, pak vozidla zaparkovaná pod stromy kus od přístřešku. Rozeběhli se. Neozbrojenému muži, Evropanovi, se běželo špatně, jako by měl ztuhlá záda. Ale žena se otočila, bez jakýchkoli ceremonií ho popad-la za paži a táhla vpřed, aby neztratili tempo. Klopýtl, zřejmě vykřikl, ale ona s ním škubla ještě prudčeji.
Gus se vyhříval na slunci u stěny přístřešku a sbíral sílu k výstupu na dru-hou stranu údolí a k přehlédnutí výsledku svého díla. Pod těžkým obleče-ním po něm v drobných pramíncích stékal pot. Žena spatřila Medu, sedí-cí o samotě v trávě na kraji pastviny, pustila své břemeno, nechala ho uklouznout, pak i upadnout a začala na ni mávat. Vnímal výraznou pečeť silného australského přízvuku.
Ježíši, to jsem ráda, že vás vidím, Medo. Jsme v průseru... Možná jste, sakra, náš anděl spásy... Snažím se dostat doktora k hranicím. Včera jsme to přehnali s irskou whisky - bože, ta kocovina. Řidič, ten ťulpas, špatně odbočil. Otrava alkoholem, v tom je jeho problém. Ten zatvrzelej par-chant nepřizná, že to zbabral. Jsme na samotným konci neznámý pustiny a že jsou hned za rohem Iráčané? Ježíši... Zkoušeli jsme se obrátit, ale ten zatracenej vůz se zapříčil o jednu setsakramentskou skálu. A věřila byste tomu? Nemáme žádný lano, ani v našem autě, ani v doprovodném. Nenašel by se u vás provaz? A třeba pár pomocníků? Jestli ho nedostanu
na hranici včas, půjde všechno do háje, přípoje, výstupní vízum, lety, každá pitomá drobnůstka..." Smála se a Meda spolu s ní.
„Představte si, Medo, ten tupec by nás zavezl přímo k iráckému kontrol-nímu stanovišti. Bože, měli by z toho druhé Vánoce." Byla samé bláto, vlasy se jí zlatavě leskly ve větru. Meda ji vedla k pří-střešku a hulákala něco na muže pod stromy. A protože ukazovala k pří-střešku a muži se rozběhli směrem k místu, kde seděl Gus, začal se Evropan belhat směrem k němu.
Gus nevěděl, jak by se měl zachovat. Seděl pěkně uvelebený na zemi, zády se opíral o stěnu. Prohnali se kolem něj. Slyšel Hákimův šepot, ale nerea-goval. A pak si všiml, že ho Evropan upřeně pozoruje. Chodil ve svém ustrojení už tak dlouho, že mu nepřipadalo ničím pozoruhodné. Hákimova ruka mu pevně sevřela rameno. Jděte dovnitř, pane Peaku, zmizte mu z očí."
Popadl ho a vmáčkl do přístřešku bez oken. Gus se doplazil do vzdálené-ho temného kouta k uloženému batohu a pušce, kterou už stačil vyčistit. Asi se měl prospat, asi podcenil nutnost využít každé příležitosti ke spán-ku. Nechal se příliš okouzlit poklidnou krásou údolí a vysokým letem orla a příliš ho zlobilo, jak ho Meda ignoruje. A teď, vyčerpaný, nechápal, proč jím mrštili zpátky do boudy.

Ve dveřích se tísnil dav mužu, paprsek baterky bloudil po podlaze plné zadupané špíny a kozího trusu. Než mezi krabicemi s municí a kupou naskláda-ných granátů objevili dlouhé lano, našla si baterka i jeho. Neviděl Evropanovi do tváře, jeho postava se rýsovala ve dveřích osvětlená zezadu prudkým slun-cem. Paprsek ozářil jeho i pušku, opřenou o stěnu kousek od něj. „Pan Peake? To jste Angličan, Američan?" Bez uvažování zamumlal: „Angličan." „To jste pěkně daleko od domova. Kdepak ho máte?" Pořád bezmyšlenkovitě: „V Guildfordu."
Hakim vyletěl: „Neukazujte mu tvář. Kušujte. Nic mu neříkejte." Zarazila ho zloba obsažená v tom příkazu. Instinktivně sebou škubl a oto-čil hlavu, takže paprsek baterky sklouzl na jeho krk, pak přeskočil na mas-kovací síťovaný materiál obtočený kolem hlavně a dalekohledu. Pak se odvrátil úplně stranou, protože muži objevili lano. Přístřešek se vylidnil stejně rychle, jako se zaplnil. Seděl ve tmě. Mysl se mu vyjasnila. Nikdo mu nemusí vysvětlovat, v čem chybil. Stejně věděl, že jakmile dostanou vůz zdravotnice zpátky na cestu a jakmile se jim ztratí z očí, Hakim se vrátí a zdrtí ho kritikou. Když před deseti dny seskočil z kabiny nákladáku, který ho dopravil z Guildfordu v jihovýchodní Anglii do Diyarbakiru v jihovýchodním Turecku, upřímně věřil, že se umí vyrovnat s izolací. Stejně neochvějně by před devíti dny, kdy ho vedli horskou pašeráckou stezkou přes hranici
do severního Iráku, tvrdil, že na něj osamělost nepůsobí nijak nepříznivě.
Teď sedí ve tmě, padá mu hlava a touží si s někým, kýmkoli, promluvit
rodnou řečí o svém domově, o nějakém bezpečném tématu. Zaťal pěsti
a zaryl nehty do dlaní, aby z něj bolest vyhnala pocit provinění za tu
drobnou chybu... pak zavřel oči.
Celé je to o představivosti. O každém jednotlivém plíživém pohybu
k palebnému postavení, o každé chvilce přípravy a každém ovládnutém
dechu, až zamíří na přední bunkr, zanesený pro něj do plánu, a o každé
vrstevnici terénu, nad nímž poletí kulka ráže .338.
Ale nebylo pro něj snadné vymazat z mysli vzpomínku na tu chybu.

*****

Regionální ředitel Benedict s tím počkal, dokud se nevrátili na rovnou sil-nici.
„Viděla jsi toho člověka?" Jakého člověka?"
„Říkali mu Peake. Prý je Angličan, z Guildfordu." „Neviděla jsem ho." „Byl to profesionální voják."
„Vidím jen to, co vidět potřebuju, a pokračuju ve své práci." „Měl tam odstřelovací pušku." „Po tom mi nic není."
„Ale mně, sakra, ano. A nevysmívej se mi, mám o tebe větší strach, než o jaké-hokoli jiného pracovníka. Myslím to upřímně, větší než o lidi v Afghánistá-nu nebo v Somálsku. Ano, chrání tě tu najatí ochránci, ale všichni víme, že je to jen na oko. Iráčané tě můžou sebrat, kdykoli si vzpomenou." „Dneska je s tebou vážně zábava, Benedicte. Radši to pusť z hlavy." „V žádném případě. Pokud britské vojsko do severního Iráku umístilo vyškolené odstřelovače, ohrožuje to bezpečnost zdravotnických pracovníků zaměstnávaných Brity." „Nech toho."
„Až se vrátím, spustím pěknej bengál."
Odvrátila se a zavřela oči. Třeštila jí hlava. V tomhle místě je šikovné opít se, škoda že k tomu dochází tak zřídkakdy. Slyšela, jak vypouští dech mezi sevřenými zuby. Věděla, že až se vrátí, skutečně spustí bengál, a věděla, že ji Iráčané skutečně mohou unést, kdykoli je to napadne. „A kdo byla ta žena?" Nechala oči zavřené. „Na nic to nepotřebuješ, tak se nestarej."
Tlačili se kolem Guse.
Hakim mu vysvětlil, že všichni znají v Rusku vyráběné odstřelovací
pušky, ale nikdy neviděli tak velkou zbraň, jakou nosí on.
Ruce se po ní natahovaly, ale on je nenechal sáhnout ze strachu, že by
mohli pohnout montáží dalekohledu.
Před čtyřmi dny pušku zkalibroval. Odešel sám na skrytou rovinatou louku, porostlou trávou a jarními květinami. Odkrokoval 100 yardů a položil na zem lepenkovou krabici s tuší začerněným středem terče. Odkrokoval dalších 100 yardů, tam nechal další krabici, poslední umístil na 300 yardech. Vrátil se k pušce, stavěcím šroubem na dalekohledu navo-lil výšku pro 100 yardů, vypálil ránu, dalekohledem zkontroloval cíl, zjis-til, že se trefil nízko, poupravil nastavení. Vypálil znovu, pomocí daleko-hledu zjistil, že střela proštípla horní hranici čtyři palce vysokého středu terče. Ještě trochu zbraň upravil, vypálil a byl spokojen. Pak se zaměřil na cíl vzdálený 200 yardů, nakonec 300 yardů. Pušku spakoval teprve, až byl naprosto spokojený s přesností střelby. O hodinu později se sešel s Medou. Žádné dlouhé řeči, žádné projevování vděčnosti, žádný zájem o to, jak proběhla dlouhá cesta, žádná zmínka o rodině, žádné připomínky minulosti. Předala ho Hákimovi a od té doby na něj nepromluvila. Gus jim pušku ukázal, ale nenechal jim ji osahat, potěžkat nebo podržet. Napočítal jich čtyřicet dva. Kolem něj stálo čtyřicet jedna mužů a jeden chlapec. Hubený, ruce jak hůlky, tenoučký krk. Na hladké pleti tváří a hor-ním rtu trocha chmýří, jako by se snažil pěstovat si mužný vous. Většina mužů byla středního věku, někteří vyholení, jiní s plnovousy, někteří ve vojenském pracovním oblečení, jiní v oděvech svého kmene. Jeden z nich se k němu tlačil víc než ostatní - muž s turbanem na hlavě, ve staré roz-trhané kostkované košili pod šedomodrou bundou, s obličejem zarostlým strništěm a s nebezpečnýma těkavýma očima. Pátravě ho pozoroval zlým, nepřátelským pohledem. Jeho ústa tvořily tenké rty, mezi nimiž se převra-cel a kroutil jazyk sbírající sliny. Plivl dolů mezi nohy. Skřehotavě pronesl jediné, s pohrdáním vyslovené slovo: „Američan."
Gus mu pohled vrátil, zavrtěl hlavou a opravil ho: „Angličan." Viděl, jak tvrdý pohled i semknutá ústa trochu povolily, pak se k němu muž obrátil zády.
Považoval je za hrdé lidi, ale k jejich společným rysům patřily kruté oči a surová ústa. Dědeček mu je před lety

popisoval jako ‚ničemy'. V rukou drželi pušky a granátomety, jeden z nich měl lehký kulomet a chodil omotán pásy s municí. Ve chvíli Gus přestal být středem pozornosti, pro-tože spatřili Medu.
Nakupili se kolem ní. Mluvila tiše, s žárem v oku. Viseli jí očima na rtech. Ten parchant, co předtím plivl, stál s otevřenými ústy, jako by spatřil světlo Boží a nacházel se v transu. Gus měl pocit, že všichni tančí, jak ona píská. Hakim za jeho ramenem prohlásil: „Mohu je poučit o taktice útoku, o vyklízení zákopů granáty a o ostřelování z boku, budou mě tolerovat. Ona jim vypráví o cíli cesty a svobodě a oni ji budou následovat, ať půjde kamkoli. A já se bojím toho, kam nás dovede, pane Peaku." „Kdy vyrazíme?" Odpověděl pochmurně: „Až ona přikáže."
„Napočítal jsem čtyřicet dva mužů - je to dost?"
„Čtyřicet jedna a chlapec, pane Peaku. Čtyřicet jedna bojovníků a chlapec, který jim bude prát a vařit. A bylo nás osmnáct, plus vy a ona. Nastupujete do války, pane Peaku, s padesáti devíti muži, s chlapcem a s ní... Tolik jich máme a to musí stačit. Řekl jsem vám, že nám je budou přidávat po kap-kách. Dnes nám aga Bekír poslal čtyřicet jedna mužů a chlapce ze špinavých slamů v Arbílu. Aga Ibráhím ze Sulajmáníje bude sledovat, nakolik bude-me úspěšní. Pokud se nám bude dařit, nebude chtít ztratit prestiž a pošle nám sto mužů, opět chamraď z brlohů. Přece jsem vám říkal, jak to bude." Když mluvila, její rozpažené ruce jen lítaly. Působily dojmem, že by doká-zaly nést tíhu celého světa. Sledoval, jakou mocí nad nimi vládne, pak sklonil hlavu a zalezl do přístřešku.
Když s batohem a pouzdrem na ramenou vyšel, šplhali s Medou v čele vzhůru po úzkých cestičkách v příkrém srázu, vyšlapaných generacemi ovcí. Vnímal jejich tiché prozpěvování hrdelními hlasy. Hakim před ním lopotivě zlézal skály. Stoupal pomalu, opatrně, neohlížel se za sebe ani dolů. Kolem sebe slyšel píseň mužů, jdoucích do boje.

*****

Sarah stála u dvou landcruiseru, kolem ní se tísnili osobní strážci. Celníci na syrské straně na jejího šéfa naléhavě mávali, ať si pospíší, muž na pře-vozním prámu ho křikem vybízel ke spěchu. Regionální ředitel ji rozpači-tě políbil na tvář. Nevěděla, jestli skutečně věří jeho tvrzení, že se o ni bojí víc než o mnohé jiné v terénu. Bude se o ni ještě bát, až se vrátí do svého londýnského domova, k manželce, partnerce nebo příteli? Podobné návštěvy vnímala jako drobné světlé okamžiky v ponurosti svého každo-denního života, ale zároveň ji rozrušovaly. Nejmíň týden potrvá, než svoji existenci vrátí k normálu, než zase vpadne do stereotypu své izolace a náporu utrpení, běžnému zdejšímu jevu. „Dávej na sebe pozor, Sarah."
„Pozdravuj v kanceláři," odpověděla bezvýrazným hlasem. „Udělám, co jsem řekl." „Co jako?"
„Britští odstřelovači ohrožují tvoji bezpečnost... Ztropím kravál." V žáru odpoledního slunce se opatrně spouštěl dolů k lodi. Letmo mu mávla. Sledovala, jak přelézá na palubu a jak ho převozní pramice převáží přes Tigris, k syrskému území, do bezpečí. Zítra se vrátí do horských ves-nic a bude se starat o děti, jimž chybí školy, nemocnice, naděje. Co může dokázat jeden Odstřelovač, jakkoli na výši, s jakkoli obrovskou zbraní? Jak může dětem dodat naději, nemocnici, školu?
Převozní pramice dosáhla opačného břehu řeky. Přeběhl do auta, které ho doveze k nouzovému letišti k vedlejšímu leteckému přípoji na let do Damašku.
Křičela za ním: „Doufám, že do rána na tom s těma zádama budeš líp. Neříkej v kanceláři, že ses namohl, když jsi tahal Cruiser zpátky na cestu. Namluv jim, že jsi prchal před batalionem Republikánských gard..."

*****

Gus stoupal zadní stranou údolí, nad nímž přeletěla jeho kulka. Předtím jen jednou v životě pohlédl na mrtvého a v tichosti nad ním postál. Tehdy, před více než devíti lety, se obrnil, napřímil se, narovnal záda a jeho tvář nabrala účastný výraz. Spousty rukou škubaly rukávy jeho kabátu a vedly ho mezi kupy zahalených postav. Snažil se tehdy nevnímat neodbytné štkaní živých. Muži plakali, ženy vykřikovaly svoji trýzeň a po tvářích dětí se koulely slzy. Pamatuje si, jak ho tehdy znepokojovalo, jak vůbec pohřbí tolik těl, protože mezi skalními výběžky zbývalo jen málo půdy, ještě k tomu zmrzlé pod sporadickými políčky sněhu. Pamatuje si nekonečný, pomalu postupující řetězec lidí, nesoucích rance, tašky, bedny a další mrtvé, scházejících cestou ve vzdáleném svahu k houpající-mu se provazovému mostu. Občas, a to si vybavuje naprosto zřetelně, látku, do níž byli mrtví zabaleni, odhrnuli, takže zahlédl obličeje mrtvých, jako by pro živé bylo důležité, aby s nimi sdílel bolest z jejich ztráty. Zemřeli hlady, žízní, zimou, vyčerpáním, na následky zranění, napade-ných gangrénou, a krutostí absurdních nehod. Když obcházel to panorá-ma mrtvých, držela se u něj, chodila stále za ním a nepromluvila jediné slůvko, nikdy nepřerušila řeč otce nebo děda, nikdy nezaplakala. Když její otec odhrnul pytlovinu a houně, aby jim ukázal rozmačkané obličeje její sestry a bratra, zabitých paletou s pytli zrní, shozenou na zem americkým letadlem dopravujícím pomoc, zůstával její pohled lhostejným. Stal se svědkem její síly.
Než tehdy opustili hory, svah plný stanů a zástěn z umělé hmoty, než opustili třesoucí se živé a studené mrtvé, pronesl bezmyšlenkovitá slova, která do té doby i po ní několikrát použil. Ve dveřích anglických kremato-rií a u bran hřbitovů podával ruce matkám, vdovám a dcerám a mumlal: „Kdybych pro vás kdykoliv mohl něco udělat, naprosto cokoli, ozvěte se a já se vynasnažím..." Slušelo se říct něco takového. Prázdná slova. Pak se otočil a spěchal k hranicím, k autu, k hotelu a zatraceně skvělému drinku a k příležitosti pustit ty mrtvé z hlavy. To všechno se odehrálo tak dávno. A opět viděl mrtvého. Opět ho ruce táhly kupředu.
Na tváři se mu usazovaly mouchy. Lítaly, bzučely, usedaly kolem dokořán otevřených úst, na široce rozevřené oči a na strniště v matné kůži. Jedna mou-cha vletěla mrtvému do úst, zatímco druhá odpočívala na jeho oční bulvě. Guse přivedli blíž.
Chtělo se mu ty ruce ze sebe setřást, ale neudělal to, nemohl. Muž měl na hrudi loužičku krve a kolem těla jí bylo ještě

víc, uniklé z díry v zádech. I ta se stala ohniskem jídelních orgií much. Kabát a košile, jež si ještě živý stačil navléci pro chladný úsvit pouhých několik minut před svojí smrtí, byly rozhrnuty, aby se objevila chlupatá hruď a čistě vyvrtaná díra, do které by se dalo pohodlně vsunout pero nebo propisovačka o průměru menším než .338. Vzpomněl si na okamžik, v němž vystřelil. Jeho cíl se protahoval v zádech a zakláněl hlavu, jako by se obracel k nebi a svému bohu, a nasával čerstvý vzduch. Nějaký muž mu zaťal ruku do ramene, stiskl mu ho a kdákavě se zasmál, jako by mu gratuloval k přesnosti rány. Smrtící kulka kalibru .338, pohybující se nadzvukovou rychlostí, mu vyne-sla úctu mužů, kteří se kolem něj nakupili.
Za silného brebentění ho vytlučenými dveřmi zavedli do domu mrtvého. Stůl byl převržený, jídlo rozšlapáno po zemi. Leželo tu tělo ženy a mla-dého muže a mouchy se tu chovaly ještě drzeji. V rojích vzlétaly z krva-vých ran na hrdlech mrtvol. Pochopil, proč zabili ženu a mladého muže. Nesměli doručit novinku o útoku na planinu k vojenským pozicím. Věděl, proč je zabili nožem. Třesknutí výstřelů by se mohlo tichem čas-ného ranního vzduchu donést přes kopce k bunkrům. Gus si vzpomněl na Stickledown. Po včerejší střelbě tam bude vládnout klid, cíle budou svěšené, praporky stáhnuté. Pochopil by někdo z těch, co ještě včera stříleli ze starých pušek, někdo z jeho přátel a kamarádů nadšen-ců, z těch ostatních šílenců, proč to udělal, co ho přivedlo na toto místo? Snad si muži kolem něj uvědomili, že se zapotácel, snad si všimli bledos-ti, jež se mu rozšířila po lících... Vyvedli ho ven, za budovu, podivně visí-cími dveřmi vstoupili do přistavěného bloku. Ukázali mu rozmlácenou televizní obrazovku, přeřezané kabely a vysílačku. Prsty se zažranou špí-nou se zabodávaly do vytištěných papírů, obsahujících pravděpodobně kódy, frekvence a časový harmonogram vysílání.
Venku, se slunečním svitem v obličeji, také nasál vzduch, polykal jeho čis-totu.
Ze železného hrnce jedli jídlo, které chlapec ohřál na posledním řeřavém uhlí v kamnech. Gus prsty nabíral šafránovou rýži a dlaní šťávu z rajčat a cibule. Dvakrát v ní objevil kousek masa, nejspíš z kozy nebo ovce. Ona s nimi nejedla. Jakmile slunce pokleslo, vyrazili. Šla v čele.
Uprostřed roztroušené kolony mužů šel chlapec, naložený pytli jídla a vyprázdněným železným hrncem. Poskakoval mezi muži, celou dobu žvanil, u každého se zdržel, dokud dotyčnému nedošla trpělivost a neza-hnal ho pohlavkem, pak na lehkých nohách odtančil k další oběti. Gus se vlekl vedle Hakima na samém konci kolony a uvědomoval si, že mustašar, velitel, těžko zvládá chůzi mezi kameny, keři, mělkými roklina-mi a kamenitými svahy. V Hákimově našedlém obličeji s masivními kost-mi zaregistroval bolest, viděl i, jak silně si hryže spodní ret, aby ji utlumil. Když Hakim klopýtl a on mu nabídl pomocnou ruku, starý muž ho
zahnal. Litoval, že se během dne víc neprospal, když tu možnost měl. Večer budou všichni pochodovat a on a Hakim pak za noci vyrazí vpřed. Slunce začalo sklouzávat za hranu granitové skály a prudce ho oslňovalo. Hakim se už dvakrát zastavil, aby si odpočinul, těžce dýchal, pak si povzdechl a pokračoval dál. Gus zahlédl Medu v čele kolony, spouštějící se do rokle nedaleko posledního hřebene. Zůstal s Hákimem. Váhal, jest-li by neměl trvat na tom, že převezme část zátěže, vyrovnané v batohu na Hákimových zádech. Kolona na ně čekala v rokli. Gus neviděl, že by se chlapec obracel. Náhle se zhmotnil mezi skalami a vět-rem ohnutými křovinami kousek od nich. Celou dobu, co postupoval vedle Hakima, hleděl do zapadajícího slunce, občas ho oslepovalo. Neviděl, že by k nim běžel. Chlapec nepromluvil. Přistoupil k Hákimovi, sundal mu ze zad batoh, zvedl ho spolu se svou puškou, pytli s jídlem a hrncem na vaře-ní a nikdo neprotestoval. Pak opět se zapadajícím sluncem v očích ztratil chlapce mezi šedivějícími skálami a tmavnoucími stromy. Hakim se vyzývavě zeptal: „Myslíte si, že nejsem dost schopný?" „Nic si nemyslím." „Jsem schopný."
„Pokud to říkáte, pak vám věřím." „Vy, to vy jste na obtíž." „Proč jsem na obtíž?"
„Pochybuju o vaší síle. Možná mám zlomené koleno, ale síla mi nechybí. Když se podívám na tělo muže, jehož jsem zabil, neobrátí se mi žaludek, nejsem děvče. Věřte mi, pane Peaku, to, co jste viděl, nebylo nic ve srov-nání s tím, co by s kýmkoli z nás nebo s vámi udělali Iráčané. Víte to?" „Ano, vím."
„Dneska to pro vás snad bylo jednoduché. I zítra to možná bude snadné. Po zítřku už nebude nic jednoduchého, nic snadného. Po zítřku na mě nebudete pohlížet jako na zestárlého mrzáka, který si zaslouží váš soucit, zaměříte se sám na sebe." Zahalily je první stíny tmy na cestě za druhým cílem.

*****

Osprchoval se, opláchl studenou vodou, aby neusnul, pojedl s rodinou a odešel do večerní tmy.
Major Karím Azíz opět při odchodu v těžkém nepromokavém svrchníku a se sportovní kabelou v ruce zatoužil ženě naznačit nějaké vysvětlení. Neměl jí co říct. Mohl by zalhat o 'zvláštním úkolu' nebo si vymyslet výmluvu o 'průběžném několikadenním nočním cvičení', ale vždycky poznala, kdy lže. Vytáhla se s rodinnou večeří a její matka jistě strávila několik hodin pomalé chůze po svých zestárlých nohou obcházením stán-ků na trhu a sháněním cenově přijatelné zeleniny a trochy masa. Zvedl se od stolu, obešel ho, po řadě políbil její rodiče, své chlapce, svou ženu. Pak se převlékl a odešel.
Studený noční vzduch vyčistil kouř a smog. Okraj příjezdové cesty, scho-dy a hlavní vchod vily viděl v dalekohledu křišťálově jasně. Jakožto důvěryhodný profesionální voják s šestadvaceti lety prokázané bojové praxe by měl major Karím Azíz přístup k jakémukoli zařízení, o něž by požádal. Zařídili by pro něj dodávku ze zahraničí, propašovali by ho do Iráku v nákladňáku z Turecka nebo Jordánska. Ale on měl prosté potřeby. Důstojníkům a vyšším poddůstojníkům, jež vyučoval na vojenské akademii v Bagdádu, vykládal, že v rámci operací pěchoty je umění odstřelování tak staré a neměnné jako žádné jiné. Měli by nejmodernější techniku přijímat s ostražitostí. Dokládal to na příkladu: pokud se dítě naučí při počítání spoléhat pouze na kalkulačku, pak bez ní při zkoušce z matematiky neuspěje. Ale dítě, které se naučilo sčítat, odčítat a dělit v hlavě, zkoušku udělá. Určení vzdálenosti pokládal za základní doved-nost a nikdy si

nezažádal o dalekohled s dálkoměrem. Kritickým faktorem je vzdálenost mezi hlavní pušky a cílem, ale upokojil se provedením přesných měření. Při správném nastavení výšky vyletí kulka dva metry nad zacílený bod, pak poklesne a zabije. Při přehnaném odha-du vzdálenosti kulka vyletí příliš vysoko a cíl přežije, při podceněném odhadu kulka klesne přespříliš a cíl utrpí zranění, jež nebude smrtelné... Ale on je se svým odhadem vzdálenosti spokojený. To zesilující se čerstvý vítr, narážející na hranu vodní nádrže na střeše, je znepokojivější. Za denního světla by mohl pozorovat třepetání prádla rozvěšeného na střechách obytných domů na ulici Rašid, al-Jahoun a Kifah. Daleko-hledem by viděl vířící směs písku a hmyzu, nesených větrem, proud větru by unášel i kouř a smog. Když v noci zíral černou oponou tmy do ozáře-ného okna příjezdové cesty, schodů a hlavního vchodu vily, neměl z čeho přesně určit sílu větru, vanoucího kolem vodní nádrže. Na danou vzdále-nost zůstane kulka ve vzduchu po jednu a čtvrt vteřiny, jediný prudký poryv větru, působící na ni dva nebo tři sta metrů mezi budovami, by let kulky stočil o několik centimetrů, což by postačilo k rozdílu mezi úspě-chem a neúspěchem. Ale on se svými zkušenostmi k nastavení daleko-hledu PSO-l nepotřebuje kalkulačku. Intuice mu napověděla, že k vykompenzování větru vanoucího pod úhlem 75 stupňů při síle deset kilometrů v hodině a při jeho nastavení opravy na vítr to znamená, v pří-padě, že se cíl skutečně objeví, takových jedenáct centimetrů doleva. Kdyby se zmýlil, kulka by cíl minula, a kdyby minula, na spiklence a jejich rodiny by se sneslo černé peklo. Major Karím Azíz se ze všeho nejvíc obá-val toho, že by vystřelil a netrefil se.
Ale věřil v sebe, ve své schopnosti i v bezchybnost své intuice. Kdyby tomu tak nebylo, nevybrali by si ho.
Hodinu poté, co zaujal pozici, spatřil reflektory auta, vjíždějícího do půl-kruhu příjezdové cesty, vzdálené od něj 545 metrů. Vysílačka, napojená na sluchátko v jeho uchu, mlčela. Ztuhl. Pro případ, že pouze selhala, zamí-řil a položil prst na spoušť. Sledoval, jak ta žena vychází schody a vstupu-je dveřmi do domu. Obklopovali ji ochránci, ale byla vysoká a oni se
o krok opozdili. Čočkami dalekohledu viděl bohaté, kaštanově hnědé vlasy a ramena v hrdé chůzi. Nesla tašky z butiku... Cíl ji nenásledoval, prst mu sklouzl ze spouště. Speciálně pro ni otevřeli večer obchod s ital-skou nebo francouzskou módou. Každý kousek oblečení v jejích taškách stál určitě větší sumu, než jakou armádní major vydělá za celý rok. Ne že by za ně zaplatila, ne že by nejposlednější milenku toho parchanta někdo požádal, aby zapátrala ve své peněžence nebo tobolce po bankovkách. Pokud má nové šaty na předvádění, pak ten parchant možná přijde. Azíz ležel na břiše na podložce a do končetin se mu vkrádala ztuhlost. Průchod k vile v postranní ulici za ulicí Kifah uzavřeli zátarasy. Pěší veřej-nosti Bagdádu byl odepřen přístup do této postranní ulice, i do ostatních ve městě, v nichž žili vysocí hodnostáři nebo jejich vydržované ženy. Když major Karím Azíz prováděl rekognoskaci terénu, z konce postranní ulice spatřil zeď, dvojici patrolujících stráží a solidní vrata. Neexistovala naděje na umístění skryté bomby na kterémkoli konci ulice a ještě menší na postavení střelce někde poblíž.
Jednou, v Basře, třetího roku války s Íránem, se mu poštěstilo cíl osobně potkat. Bleskurychle prohledaný agenty Amn al-Khass, jestli nemá zbraň, hodinu stál nastoupený v řadě a čekal. Potřásl ochablou vlhkou rukou a na chvíli pohlédl do chladné moci v obličeji, pak pozoroval odjíždějící opancéřované auto. Azíz se považoval za vlastence, ale jistě se najdou mnozí, kteří ho prohlásí za zrádce.
Vysílačka zůstala zapnutá. V uchu se mu ozýval stálý šum statických poruch. Kdyby se cíl blížil, v uchu by mu třikrát píplo. Muž s vysílačkou čekal nad řeznictvím v ulici Kifah proti ústí postranní ulice. Noc zvolna plynula, ulice pod ním se postupně vylidňovaly. Celou dobu jeho kůže lnula k lícní podložce pažby pušky. Díky své dlouholeté zkuše-nosti a dovednosti se dokázal plně soustředit na malou, jasně ozářenou plochu, zarámovanou dalekohledem. Soustředění otupovalo obrovitost rizika, kterému podstoupil život svůj
i život své rodiny.

*****

„Mohu vám říci jen tolik, že žádný příslušník britského vojska - opakuji žádný - v severním Iráku nepůsobí." „Chcete mě snad prohlásit za lháře?"
Jakmile se regionální ředitel dostal k telefonní budce na mezinárodním letišti v Damašku, zavolal na velvyslanectví a požádal službu, aby se někdo z tajné služby do hodiny dostavil na letiště. „Nejlepší bude, když mě budete pořádně vnímat - žádný příslušník brit-ského vojska v severním Iráku nepůsobí. Tečka."
„Viděl jsem ho na vlastní oči. Před sedmi hodinami a deseti minutami jsem se setkal s odstřelovačem v maskáčích a s odstřelovací puškou. Jmenuje se Peake a pochází z Guildfordu v Surrey... Moji lidé tam žijí v napjaté situaci. Plní humanitární úlohu ve složitých podmínkách enormního osobního rizika. Nesu za ty lidi odpovědnost. Mohou se dostat do beznadějné situace, zejména pokud se po jejich teritoriu volně pohybuje britský střelec - předpokládám, že od zvláštních oddílů. Pokud od vás nedostanu okamžitou záruku akce, obtelefonuji po svém návratu do Londýna všechny místní plátky." „To nebude nutné. Přeji vám příjemný let."

*****

Leželi vedle sebe, čekali mezi skalami na úsvit.
Hakim přiznal, že neví, jestli je pozice, síť bunkrů a zákopů, vybavena ter-movizi.
Zjistí to až za dvě hodiny, až poprvé zahlédnou obrysy roztroušených bunkrů, anténu vysílačky a prapor jednotky. Zatím pozorovali jen dro-bounké, střílnou prosvítající světlo, patrně od jediné lampy hořící v níz-kém betonovém bunkru. Hvězdy vysoko na nebi vytvářely své formace -některá souhvězdí poznával -, ale měsíc chyběl. Před sebou měl světlo jediné lampy s nekonečnou slojí černě kolem. Tam někde poblíž světla je ten důstojník, který se, jak mu Hakim vysvětlil, stane jeho cílem. Myslel na to, že ten muž by mohl být ještě mladý, v prvním rozpuku mládí, možná teď

spí a v hlavě drží obrázek děvčete, své matky nebo svého domova. Jak tiše a nehnutě ležel a gumovou rohoží i zesílenými plátěný-mi záplatami na kolenou a loktech kombinézy k němu pronikalo vlhko, nemyslel, že by sebou i cíl mohl házet v hrůzné noční můře. Když zavřel oči, aby si odpočinuly, když Hakim nebručel a nenarušoval ticho, představoval si řadu mužů, svých předchůdců, duchů svého řemesla. Ležel tu s ním indiánský bojovník Tim Murphy, který zastřelil britského generála Frasera v údolí řeky Hudson. Vedle sebe měl majora Wada z 2. ba-talionu 95. pěchoty, střelce, jenž udržel farmu La Haye Sainte ve Waterloo. Nedaleko se držel i Sekáč Jim z provizorního předního ochranného valu kolem rezidence Lucknow... a jeho oblíbenec Hesketh-Prichard, lovec zvěře, z něhož se později stal Odstřelovač a jenž prohlásil, že s Němci v zákopech by se mělo zacházet jako s pouhými ‚nebezpečnými tenkokožci'... a Australan Billy Sing, který v Gelibolu zastřelil 150 Turků. Na Saipanu v Tichomoří jakýsi mariňák starou springfieldkou zničil na 1 200 yardů kulometné hnízdo Japončiků a jakéhosi vojáka v Hue ve Vietnamu viděli zabít na prokazatelných 1 400 yardů. Všechny měl blízko sebe. Dědictví pře-šlo na něj, z ruky do ruky, z pušky na pušku, z cíle na cíl. Staral by se někdo z nich ve tmě před úsvitem, v chladu a při pomalu plynoucím čeká-ní, jestli zvolený cíl dobře spí, nebo jestli se chvěje v zajetí zlého snu?
"Já jsem Carol Manningová. Tohle je kapitán Willet." „Kolik je hodin?"
„Pokud na tom záleží, za osm minut sedm. Nepodléhejte iluzím, že mě těší být v takový čas vzhůru. Z právního hlediska pro vás bude lepší, když nás pozvete dál." „Go jste zač?"
‚Já jsem z Bezpečnostní služby, on je něco jako voják. Pozvete nás dál?" „A když ne..."
„Pak zůstane moje noha ve dveřích a zavoláme policii, aby sem dopravila povolení k domovní prohlídce. To bych vám nedoporučovala - leccos se přitom rozbije." „Kvůli čemu tady jste?"
„Podle volebního seznamu je toto dům Augusta Hendersona Peaka." „Ano, tady bydlí Gus."
„Vezmete nás dovnitř? Díky, to je od vás rozumné." Ustoupila stranou, aby mohli projít. Za starých časů v Belfastu se Willet zúčastňoval nejrůznějších vpádů za úsvitu. Vubec ho nepřekvapoval ženin zmatek, ani to, že si zapomněla vyžádat pověřovací listiny a odpovídající vysvětlení.
„Vy jste Peakova žena?" „To přesně ne."
„Kdo tedy jste? Nájemnice, podnájemnice, družka, partnerka?" „Řekla bych nejspíš přítelkyně, možná jen kamarádka. Jmenuji se Meg. Pokud na tom záleží, jsem rozvedená, bezdětná, učitelka na nižší střední škole."
„To není důležité. Kde je Peake?" „Nevím. Nemám nejmenší tušení."
Konečně, jak tomu vždycky bývá, se v ženiných očích objevilo alespoň trochu života. Kapitán Ken Willet, dočasně přidělený svým regimentem ke službě na ministerstvu obrany, zaslechl slečnu Manningovou tiše zaklít. Noční košile na ženě visela jako těžký neskladný rubáš. „Snad bych mohl uvařit trochu čaje," navrhl Willet. „Ne, to zařídíme my."
Byl to příkaz. Slečna Manningová se pootočila a mrkla na něj. Pochopil. Kuchyň patří ženám, on prohledá obývací pokoj a ložnice. Willet nikdy předtím s Bezpečnostní službou nespolupracoval. Před hodinou a půl měl telefonický hovor. Jde o odstřelovače, sdělila mu noční služba, o odstře-lování on něco ví - přesto ne zdaleka tolik, kolik by rád -, a tak to přidě-lili jemu. Sotva na sebe stačil hodit oblečení, už slyšel z ulice klakson. Očekával postaršího smradlavého chlápka ve špinavém pršiplášti, svoji představu důstojníka od kontrašpionáže, a ona se naklonila, otevřela mu dveře a šlápla na plyn dřív, než se pořádně usadil a připnul pás. Celou
cestu mlela o jejich pověření, o načasování jejich příchodu, o stavu auta,
o svém platu, o počasí... ale jela dobře a rychle.
Začal s prohledáváním. Slyšel pískot konvice a chrastění šálků. Carol Manningová byla ve svém oboru odbornicí a už ji rozpovídala. Slyšel ženin mumlavý hlas.
„Celý Gusův život se točí kolem střílení z té staré pušky. Ne že bych si stě-žovala, ale já přijdu na řadu až po střílení, daleko po něm... Myslím, že potřebujeme jeden druhého. Chodíme do kina, díváme se spolu na televi-zi, jíme spolu. Někdy zůstanu přes noc, někdy ne. Nikdy v pátek, proto-že to je noc před střelbou, a nikdy v sobotu, to po návratu čistí zbraň. Prostě se motám kolem, ať si toho všímá nebo ne. Vyhovuje to tak mně
i jemu, ale opravdu mu záleží jen na střílení."
Stříbrné lžičky našel neobřadně pohozené v zádi šuplíku a neměl pocit, že by je někdo naleštil ode dne, kdy byly předány jako ceny. „Před čtyřmi lety se nechal ostříhat nakrátko, protože se mu jednoho dne střelba nevedla a dospěl k závěru, že mu vítr foukal vlasy do obličeje a že ho to rozptylovalo. Před třemi lety se přes noc vzdal kouření, protože měl pocit, že negativně ovlivňuje jeho dýchání při míření a v okamžiku výstře-lu. Třikrát do týdne po večerech běháme, ale jen proto, že střelec musí být dokonale fit. Podívejte se, tady visí dietní jídelníček. Před střelbou sotva jí, aby ho netlačil žaludek. Žije jen pro tu střelbu. K čirému štěstí by mu sta-čilo postavit si stan na stickledownské střelnici v Bisley a žít tam. Je členem takového klubu, Spolku milovníků historických zadovek a pěchotních střelných zbraní, střílejí ze starých pušek. Mají tam značky jako Martini-Henry, Mauser, Mosin-Nagant Ml891, Garand a tajemník střílí ze zadovky Sharp. Znám ta jména, protože s nimi jezdím na pikniky a většinou Guse doprovázím, ne že bych se zapojovala do hovoru. Jsou to legrační lidé -není na nich snad nic špatného, jsou slušní -, ale jsou tak posedlí těmi sto-letými puškami. Při střelbě se baví jen o vlivu větru na odchylku dráhy stře-ly, o tom, jak vlhkost ovlivní let kulky, o kvalitě munice a udržování kalib-race. Víte co, děsně je rozčílilo, že se Gus minulou sobotu neukázal na poslední klubové střelbě. Jenkins, to je tajemník, mi volal - a choval se dost agresivně -, aby zjistil, kde Gus je, proč nepřijel. Je nemocný? Proč neza-volal? Ve skupině se ozývaly protesty, prý stříleli špatně kvůli jeho nepří-tomnosti. Stříleli na osm set yardů, pak až na tisíc a Gus tam nebyl, bez vysvětlení a jim se nedařilo. Prý je to Gusova vina. Je z nich nejlepší, víte, zdaleka nejlepší a oni ho potřebují. Nepovažovala bych je za přátele, spíš k sobě tíhnou. Všechno jsou to takové trochu smutné existence, outsideři. Ani si to neuvědomují."
V zadní části dalšího šuplíku, ne že by přímo skryt, ležel štůsek fotografií se skupinkami pózujících mužů se starými puškami, stáli nebo klečeli jako-by v oslavě kamarádství. Snímky nebyly setříděné, jakkoli zařazené, jako by byly

nedůležité a málokdy prohlížené.
„Je velice obyčejný - to nepovažujte za kritiku -, netouží na někoho zapů-sobit. Lidi od něj z práce jsem poznala na loňském vánočním večírku. Dost je překvapilo, že se ukázal se ženou... Já jsem před nimi o střílení nemluvila a nikdo z nich se o něm přede mnou nezmínil, nevěděli o tom. Sotva o něm mluví i se mnou. Pluli jsme vedle sebe jako lodě kanálem a najednou přišel ten dopis. O tom dopisu víte, ne?" Napřed objevil svazek klíčů, visící na hřebíčku u dřevěné nohy postele, pak skřínku se zbraní, přišroubovanou k zadní stěně prádelníku. Poznal Lee Enfield No. 4 s dalekohledem a krabici s municí, jakostí odpovídají-cí kulkám Full Metal Jacket v obalu z měďniklu.
„Sešli jsme se po práci v Newlands Corneru. Dobře se tam sportuje. Skvělé místo, můžete polykat míle vysoko v kopcích s větrem v zádech a pod sebou vidíte světla vesnice. V noci se běhá lépe, máte takový osvo-bozující pocit. Cestou domů byl docela hovorný, myslela jsem, že se zdr-žím přes noc. Ani jeden z nás v sexu zrovna nevyniká, ale některé noci vyjdou lépe než jiné. Proč vám to vůbec vykládám? Na rohožce ho čekala pošta. Dopis od dědečka a k němu přiložený další. Posadil se do křesla a znovu a znovu ho pročítal. Neukázal mi ho. Ani jsem se neobtěžovala s vařením, nebylo proč, vrátila jsem se domů."
Ve starém pořadači v neuzamčeném stole přechovával obrovskou svorkou spojené přehledy výsledků střeleb. Pod hlavičkou 'CELKOVÉ VÝSLED-KY STŘELBY NA VZDÁLENÝ CÍL' byly uvedeny tabulky oprav o vliv větru, povětrnostní podmínky a kruhové terče. Žádné křížky ve vnějším, vnitřním nebo předposledním kruhu. Všechny křížky ležely v samotném středu terče o průměru šestnácti palců a uvedený dostřel ohlašoval osm set, devět set a tisíc yardů. Pocítil silný respekt.
„Zabalil to tu, jako by končil se zdejším životem. Nikdy jsem na něj nevznášela žádné požadavky, nikdy jsem ho neobtěžovala otázkami, ale tentokrát jsem se zeptala: ‚O co jde? Odkud přišel ten dopis?' Neodpo-věděl mi. Příštího dne odjel navštívit dědečka, ale to je všechno, co vím, to je k ničemu... Zaplatil všechny účty. Postaral se o všechny nedodělávky. Než definitivně odešel, stále víc času trávil mimo domov. Bývala jsem tady, občas se někdy pozdě ukázal a odhodil v předsíni zavazadlo, někdy kufr, jindy batoh. Takhle se chovají staří lidé, když se chystají do nemoc-nice, že? Vybaví všechno potřebné. Podle běžného standardu jsme neved-li žádný zvláštní život, ale bože, tolik mi chybí."
V předsíni, v řadě věšáků na kabáty za závěsem, visely staré kalhoty se zaschlým blátem a nevyčištěný záplatovaný kabát pro každé počasí. Na háku beztvarý klobouk se širokou krempou. Člověk si s sebou samozřejmě vezme boty...
Později objevil daňové doklady na jméno Augustus Henderson Peake, účty za elektřinu, telefon a plyn, útržky z šekové knížky a výpisy z bankovního účtu. Neušel mu poslední výběr a překvapením zahvízdl - vyzvedl osm tisíc liber a deponovaný účet tím téměř zlikvidoval.
„Zastavila jsem se tu před dvěma týdny. Říkala jsem si, že bych mu mohla něco uvařit, kdyby tu byl. Balil se. Žádný kufr. Batoh. A strkal do něj samé staré věci, které zasloužily už dávno vyhodit. K vaření jsem se nedostala. Pomilovali jsme se na posteli vedle toho ruksaku, celé jsem to proplakala - ne že by vám po tom něco bylo, ale bylo to naše vůbec nejlepší milová-ní. Jako by to potřeboval. Probudila jsem se brzo, ale už byl pryč... Nevím, proč odešel, neprozradil mi to, a nevím, kde je teď." Vedle sterea nedráždivá hudba, populární klasika a jednodušší věci. Všechny knihy v poličkách pojednávaly o střelbě. Obrázky na zdech, ano-nymní tisky otřepaných pochmurných krajinek. Nabyl dojmu, že střelba z historické zbraně pohltila veškerý mužův život. Ale celé to hrabošení a prohlížení nepřineslo Kenu Willetovi nic, co by vypovídalo o jeho duši. Musí přece existovat ještě něco, jinak by zůstal doma a neplahočil by se v tady chybějících botách po severním Iráku. "Je prostě hodný, dobrý člověk. Nic jiného vám říct nemůžu." Odešli.
Carol Manningová řídila, sjížděli dolů ke katedrále, pryč od těsného a ničím nepozoruhodného domku se dvěma ložnicemi. „No?" „Co chcete vědět?"
„Touží stát se vojákem? Něco jako ty blbosti kolem Ramba?" „Ne. Věnuje se střelbě historickou zbraní do terče a vážně to umí. Jeho puška je stará plus minus padesát let. Je to nadšenec." „Nějaký zatracený pošuk? Něco jako ti idioti na nástupištích, co si opisují čísla vlaků?"
Willet odpověděl nevzrušeně: „Střílí velice přesně. Vyhrává ceny za trefy na vzdálenost až tisíc yardů." „Střílet do terče je jedna věc. A co zabíjet lidi?"
„Nenašel jsem jedinou indikaci, že by se sebeméně zabýval vojenskou situací v - "
„Tak co tam, u čerta, dělá?"
„Řekla, že ten dopis mu předal dědeček. Zeptejte se jeho." „Dneska nemůžu. A bezpečnostní a zdravotnické předpisy nás opravňují ke dni volna po noční službě. Zítra si ho vyberu. Musíme tam zajet až pozítří."
„Měl jsem dojem, že jde o naléhavou věc." „Máme na to nárok. V armádě to neplatí?"
„Vadilo by vám, kdybych si zapálil?" Willet už sahal do kapsy saka pro balíček a zapalovač.
„Ve vozidlech Bezpečnostní služby se nesmí kouřit cigarety, doutníky ani dýmky."
Willet zvesela prohodil: „No nemáme kliku? Při tom, jak on si to mašíru-je po severním Iráku, mi pasivní kouření připadá jako položka někde ze spodku seznamu problémů."
Laciný bod. Měl by se omluvit, ale neudělal to. Až zoufale toužil dozvě-dět se něco víc o muži, který tu zabalil život a bez výcviku a vojenských zkušeností odešel bojovat do cizí války.
„Rád bych s vámi, slečno Manningová, na tom člověku dál spolupracoval. Rád bych se o něm dozvěděl víc."
Nespustila oči ze silnice. Položila krutou otázku: „Kolik času mu dáváte?" „Moc ne. Je mi líto, rozhodně ne moc. Ale musel by být idiot, aby to sám nevěděl. Jestli odešel bojovat do přední linie, jako Odstřelovač na straně nepravidelné armády, pak nemůže přežít. Nemá vůbec žádnou šanci."

Kapitola tři

„Musim vás teď opustit, pane Peaku," ozval se hlas těsně u jeho ucha. Gus nemyslel na Meg, ani na kancelář firmy Davies & synové, ani na své rodiče a starého velitele letky (nyní na odpočinku), svého dědečka, ani na osazenstvo stickledownské střelnice. Všechny vymazal z hlavy, nahradil je' nový život.
Nezajímalo ho, jestli Meg dnešní noc strávila v posteli u sebe doma nebo v jeho posteli. Nepřemýšlel o tom, jestli se jeho rodiče třeba tuto noc a ostatní noci předchozích týdnů neklidně nepřevalovali v obavách o jeho bezpečí nebo jestli odpovědnost za jeho odchod nesvalují na dědečka. „Máte, co potřebujete, pane Peaku. Víte, jak to uděláte?"
Výhled, pozorovaný skrze jemnou síťovinu staženou přes obličej, se táhl od skalního výběžku, za nímž ležel spolu s Hákimem, přes svah nažloutlé trávy s rozesetými trsy jasně zbarvených květin, světle fialových, bílých a modrých. Následoval hřeben, z něhož vítr odnesl všechnu půdu a odha-lil další šedé kameny, pak roklinka v údolí, z níž se až k němu nesl zvuk řítící se bystřiny, pak další svah údolí s dalšími skalními výběžky a dalšími trsy květin. Slunce stálo za ním a v příjemně modré obloze se jeho pozor-nosti vnucovala jediná vojenská zástava. Guse přepadly chvilkové pochyby. „Co když nepřijde?"
Gus dobře viděl výrazný, nízko posazený otvor v čelní stěně předního, světle šedého betonového bunkru a o kus dál podobný útvar, nad nímž vlála zástava. Mezi předním bunkrem a praporem stoupal úzký pramínek kouře, mírně unášený proudem větru, ale prapor Gusovi jasně prozrazoval sílu větru, jaká bude očekávat kulku na konci letu. Pokud ovšem bude mít
na koho zamířit. Ve chvílích, kdy jeho zrak opouštěl dalekohled, sledoval barevné kvítky a pohyb trsů trávy, protože chvění okvětních plátků a kývání stonků trávy mu vypovídalo, o kolik se větrem odchýlí kulka, až opustí hlaveň rychlostí 2 970 stop za vteřinu, při 2 640 otáčkách za vteři-nu. Jestli se cíl objeví.
„Znám oficírské způsoby. Pokud je odpovědný, byť by byl sebemladší, musí každé ráno vyrazit na obhlídku všech svých pozic." „A co když ho neuvidím? Co když se bude pohybovat přikrčený ve spo-jovacím zákopu?"
Je důstojníkem irácké armády. Nepřipustí, aby jeho vojáci viděli, jak se krčí."
„A vysílačka?"
„Myslíte si, že nemám na práci nic jiného, než vám najít pozici? Jistěže mají vysílačku. Mám na starosti vysílačku, drát a miny a ještě bych rád věděl, jestli se trefíte. Máte jedinou příležitost. Všechno závisí na tom, jak ji využijete."
Hákimova ruka ze zabořila do zadní části jeho kapuce a jako svěrák mu sevřela vlasy. Nešlo o gesto přátelství nebo podpory. Gus pochopil, že tím chtěl zdůraznit svá slova. Jsou na něm závislí a mají jedinou šanci v jedi-ném výstřelu. Pokud se Gus netrefí, druhou už nedostanou. Vysílačka při-volá posily a oni ztratí výhodu překvapení.
Jiný muž, ten z minulosti Augusta Hendersona Peaka, by se pod tíhou takové zodpovědnosti možná zhroutil. Ale minulost je smazána. Jeden člověk mu vyprávěl o pozitivním myšlení - můžu, dokážu to, musím -, o důležitosti otužování ducha a o ničivých účincích stresu. Není čas bah-nit se v minulosti. Nejprve za úsvitu odhadl vzdálenost, pak si svůj odhad potvrdil dalekohledem s dálkoměrem a po celou dobu pozoroval květiny a vějířovitou strukturu trávy, kouř a prapor, aby dokázal určit vítr. Jeho mysl vytvořila tunel, podobný průhledu desetinásobným zvětšením dale-kohledu. Ležel zcela sám s roztaženýma nohama mezi skalami, soustředil se pouze na jasný průzor čočkami dalekohledu a nevnímal pastevce koz a jeho stádo, pomalu se přesunující v dálce vpravo od něj.

*****

Pastevec koz rozuměl zbraním. Přes široká záda měl zavěšenu karabinu SKS46 ruské výroby, masově vyráběnou před půlkou století. Její opotře-bovaná hlaveň nebyla schopná přesné střelby. Kdyby jeho kozy napadl divoký pes, snad by ho střelbou zahnal, ale aby ho trefil, nesměl by být dál než padesát kroků, a tak daleko by dohodil i kamenem. Ale puška se stala jeho součástí podobně jako nůž za pasem nebo těžké boty, které ho nosi-ly po travnaté zemi ve výšinách, dodávala mu na mužnosti. Více než dva-cet let trvající přátelství s pastevcem ovcí by třeba mohlo vyústit v získá-ní nové zbraně.
Přítel měl přístup k vlivu a zbraním. Několik posledních týdnů si pastevec koz u přítele připravoval půdu pro přímou prosbu, jestli by se pro něj nenašla puška, ne nová, jen funkční náhrada za karabinu. Včera ráno zaslechl osamocený výstřel. Zdržoval se se svým stádem asi hodinu cesty od přítelova domu, tvář mu zahřívaly první paprsky slunce, vtom zaslechl dlouhou, vlnící se ozvěnu. Z putujícího zvuku poznal, že kulka přeletěla velkou vzdálenost, dál než by dokázal dostřelit přítelův kalašnikov. Zanechal kozy v malém svažujícím se údolí a po břiše se doplazil ke shluku skal, tvořících výhodnou pozorovatelnu nad přítelo-vým domem.
Zrak měl stejně bystrý jako sluch. Od časného studeného rána, přes horko dne, až do večerního chladu pozoroval dům svého přítele, jeho tělo a jeho vraha. Viděl pušku, která vzala příteli život, a na ní namontovaný daleko-hled. Čekal ve své skrýši, dokud se vrah a ti zabijáci s ním za soumraku nepohnuli dál.
Ve tmě, drže u sebe kozy pomocí zvuku píšťalky, na jejíž zvuk reagují, pomalu a tiše postupoval k vojenským bunkrům. Zmocnila se ho zlost, vzbuzená touhou po krvavé mstě. A pokud bude mít štěstí a přinese dob-rou informaci, dostane třeba novou pušku.
Prapor malátně vlál nad bunkry a pokaždé, když kozy objevily řídce se vyskytující trávu a chtěly se napást, přetáhl je přes záda a boky krátkým klackem. Hnal je kupředu, aby mohl nahlásit, co viděl.

*****

Poručík se probudil.
Zle proklel odvedence, ne mladšího než byl sám, že ho vzbudil, aniž by mu donesl čerstvou kávu. Hodil na sebe uniformu a vojáka seřval, že mu nevyleštil boty a nepřipravil čistou košili.

Sklonil hlavu, vynořil se ze zatuchle vlhkého šera bunkru a vyrazil podél zákopu k velitelskému stanovišti. Jedině poručík, díky své hodnosti a svému vzdělání, směl používat vysílačku. Odesílal a přijímal všechny přenosy. Zařízení píplo, rudé světýlko mrklo na upozornění. Nasadil si sluchátka a přehodil přepínače. Odpověděl na hlášení z Kirkúku. Mají starost. Přední pozorovatel, identifikační volací znak 17, se už tři-krát neohlásil, nejspíš selhalo zařízení, nebo možná bouře poškodila pře-vaděč. Dostal rozkaz zjistit příčinu selhání, opravit zařízení, pokud chyba spočívá v něm, nebo navštívit převaděč na výškovém bodě na západě, když problém bude spíše tam. Rozkaz samozřejmě neprodleně vykoná. Ukončil přenos.
Poručík znovu zaklel. K zařízení identifikačního volacího znaku 17 musí po svých. Jeho pozici s místem identifikačního volacího znaku 17 nespo-juje žádná vozidlem sjízdná cesta. Znamená to šest kilometrů tam a šest zpátky. Urazit dvanáct kilometrů skalnatou a bažinatou zemí, po níž bude klopýtat a odírat si kolena o kamení nebo kde bude až po stehna zapadat
do skrytého bahna, mu zabere celý den ve společnosti těch tupých venko-vanů, jimž velí. Je mu jedenadvacet let. Je nejstarším synem rodiny kmene Takrít. Čeká ho stejná budoucnost jako jeho otce, velitele dělostřeleckého regimentu v regionu Basry, a jeho strýce, který vede ozbrojenou divizi Republikánské gardy, stojící na hranicích Kuvajtu. Ale budoucnost, jasná a třpytná, a možná jednoho dne završená službou v jednotce Hijaz Amn al-Khass, ochrance prezidenta, musí počkat, dokud si neodkroutí rok vojen-ské služby na severu. Nenávidí tohle místo. Je tu zima, vlhko, drsné pod-nebí. Vysadili ho v malém komplexu provlhlých bunkrů a za společnost tu má samé idioty. Doufá, že jednoho dne, už brzo, prezident, vůdce kmene Takrít, vydá příkaz, aby nasedli do obrněných transportérů a vyrazili na sever, k hranicím a přivedli ty parchanty Kurdy zpátky pod vládu Bagdádu. Na svém strategickém postavení měl kaprála, dvakrát tak starého než byl on sám, jediného člověka, s níž si mohl pohovořit. Kdykoli před kaprálem vyslovil naději, že jednoho dne prezident pustí z řetězu obrněné transpor-téry k cestě na sever, zíral na něj kaprál jako na pošetilce s prázdnou hla-vou. Až mu tady skončí služba, až ho přeloží zpátky do Kirkúku, postará se, aby kaprála za tu tichou nestoudnost potrestali.
Vyšel z velitelského stanoviště. Čtyři muži ho doprovodí k vysílačce identifikačního volacího znaku 17, čtyři zůstanou v bunkrech s kaprálem. Měl nachystanou kávu, kouřilo se z ní, ale náladu mu nespravila. Prohlásil, že se nasnídá, až zkontroluje pozici a pak se vydá na cestu. Ty kůže líné a kaprál prospí celý den, protože je nebude pohánět do práce. Ranní slun-ce se mu opíralo do tváře, po drátech, ohraničujících zepředu a po stranách místa s rozesetými minami, rozhazovalo drobné blyštící se diamanty. Při ranní inspekci ho doprovázel kaprál. Vždycky vyrážel první, spěchal spojovacími zákopy jako nějaká krysa. Před devíti lety, v době Matky všech vítězství, bojoval v Kuvajtu.
Poručík nikdy neohnul hřbet. Důstojník kmene Takrít se přece nekrčí. A navíc nevěděl o žádném nebezpečí.
Zabočil za roh, vystlaný pytli s pískem a kamením. Voják odložil pušku do bláta a močil do stěny zákopu. Poručík ho vší silou udeřil do týlu a pozoroval, jak zavrávoral a plazí se pryč.
Přistoupil k přednímu bunkru z hrubého betonu, obklopenému v mís-tech s nejhustěji rozesetými minami ochrannými kotouči drátu. Vstoupil dovnitř. Voják, který v bunkru držel stráž, tu určitě vykonal potřebu. Cítil to. Svíčka dohořívala, vrhala stíny ke střílně, jíž dovnitř pronikal pruh slu-nečních paprsků. Zjevně hořela celou noc. Bylo výslovně zakázáno mít za tmy v bunkrech rozsvícená světla. Přešel za strážného, stojícího u střílny, jemu přes rameno pohlédl ven. Zcela vpravo viděl vzdálený pohyb pasáka se stádem koz. Vlevo a vpředu nebylo nic, jen skály, zelená tráva nad močálovitou krajinou a větrem ohnuté holé stromky. Vyrovnal rovnováhu a tvrdě strážného nakopl. Když strážný s kňučením dopadl na podlahu
bunkru, ještě jednou do něho kopl a páskem ho spráskal přes ruce, jimiž si voják chránil genitálie, pak prsty zamáčkl plamen svíce. Věděl, že ho všichni nenávidí, i kaprál. Otec i strýc ho učili, že by z něj jeho muži měli mít větší strach než z nepřítele.
Opustil bunkr. Znovu zaklel, protože výkaly strážného měl teď na botě. Nemyslel na domov, na dceru otcova bratrance, na svou matku, ani na dis-kotékovou hudbu, linoucí se z rádia vedle jeho postele, ani na jasnou a třpytnou budoucnost... ale na hovno na své botě. Nahrbený kaprál pelášil dál zákopem.
Poručík zemřel, nikterak slavně, když si z boty otíral bobek strážného. S rozhozenýma rukama dopadl na pytel s pískem. Kulka mu vletěla do zad, okamžitá hydraulická nárazová vlna proletěla jeho životně důležitými orgány, v hrudní dutině vybočila z původní dráhy a zdeformovala srdce, vytvořila otvor o velikosti šťavnatého pome-ranče a vyrazila ven vedle knoflíků vojenské haleny. Znetvořená, ztrácejí-cí výšku, minula kapráloyu hlavu a se šplouchnutím zapadla do rozblácené zadní stěny spojovacího zákopu.
Život se v něm udržel ještě několik vteřin. Poslední, co pocítil, byla palči-vá otupělost vrchní poloviny těla. Poslední, co spatřil, byl kaprál, otáčející se a zírající na něj očima vyvalenýma překvapením. Poslední, co zaslechl, byla počínající kulometná palba. Poslední, co ho napadlo, bylo, že bez něj se ti venkované rozutečou.
Představoval budoucnost režimu, byl synem s největšími výsadami, a zem-řel s hovnem strážného na botě.

*****

Pastevec koz zaslechl osamocenou ránu, stejně jako den předtím. Na chví-li ztuhl v pohybu, rozhostilo se ticho, pak spustil kulomet. Sledoval jasné linie oblouků svítících střel, létajících přes otevřenou kraji-nu a dopadajících na vršky a stěny bunkrů.
Ostře zapískal a dal se do běhu. Vytrvalý pískot pastevce, rachocení kulo-metu a střelba z pušek, pálících na automatiku, přiměla zvířata k letu za ním, jako by představoval jejich spásu.
Vydal se, nejvyšší rychlostí, jaké byl s kozami schopen, na dlouhou cestu krajinou bez cest. Celé dopoledne i větší část odpoledne mu bude trvat, než dorazí k další armádní jednotce. Měla základnu pod výšinami, ve Městě Vítězství, do

něhož chodil prodávat sýr z mléka svých koz a jejich maso.

*****

Guse zasáhl pocit viny, zalily ho vlny výčitek svědomí. Viděl obličej cíle, jeho ramena a horní polovinu těla ještě než sestoupil k přednímu bunkru, a ten obličej patřil mladému muži. Obličej s hlad-kou pletí, tmavým knírem a neučesanými vlasy, jako by teprve vstal z po-stele. Poté co cíl zašel do bunkru, po celou dobu co čekal s dalekohledem zaměřeným na několik stop země před jeho vchodem, nedokázal ten
obličej vypudit z hlavy a představoval si obrázky z důstojníkova života. Viděl ho, jak hrdě stojí ve dveřích svého domova, jak ho matka líbá, otec mu potřásá rukou, viděl dívku, držící se stydlivě stranou, ale se záři lásky v očích, viděl ho odcházet z domova s obrovským rancem na zádech, mávat na rozloučenou. Viděl slzy v očích matky, otce i dívky.
Důstojník vyšel z bunkru a zastavil se. Gus mu mířil na záda. Cíl se zasta-vil, přivyklý na temnotu uvnitř zamrkal do slunce. Vypálil. Puška byla vybavena úsťovou brzdou, která snižovala zpětný ráz a odskok zbraně na minimum. Pohled se mu nenarušil. Mohl sledovat let kulky. Někteří nazý-vali vír cesty kulky ‚brázda', jiní ‚stopa'. Ať už to bylo cokoli, mohl to sle-dovat, vířením a poruchami rozechvívaný vzduch. Sledoval dráhu kulky celou cestu přes údolí a viděl, jak dopadla. Paže vyletěly vysoko do výše a cíl padl k zemi. Pak začal rachotit kulomet.
Stále se snažil vypudit z mysli tvář důstojníka... Kulomet, o jehož umístě-ní rozhodl Hakim, spustil palbu na bunkr, nad nímž se tyčila anténa vysí-lačky. Ozývala se sporadická odvetná palba. Pochopil, proč ho Hakim opustil, proč ho nechal samotného s jeho vinou, a vrátil se určit strategic-ké umístění kulometu. Po smrti důstojníka se jen ti nejstatečnější odváží vystavit ostřelování bunkru náboji kulometu. Pešmergové se v nepravidel-né linii probojovávali vpřed.
Sledoval ji, pak ji ztratil, když sestoupila do údolí, znovu ji viděl vybíhat vzdálený svah k hřebeni, drátu a praporu. Dalekohledem na pušce pozo-roval, jak divokým máváním paží povzbuzuje muže k běhu vpřed. Přejel pohledem přes krajinu, přes linii mužů, s níž běžel i chlapec, pak našel nekrytou půdu a viděl vzadu se belhajícího Hakima. Když pronikli k drá-tu a rozdělili se do skupinek, aby mohli projít koridory mezi minami, sklo-nil dalekohled a viděl, jak vojáci prchají z bunkrů. Odhazovali zbraně a helmy. Vzali s sebou raněné, ale tělo mrtvého důstojníka ne. Strhla zástavu nad vrškem velitelského bunkru. Tehdy se vina vytratila, tehdy se on, Augustus Henderson Peake, zbavil posledních výčitek svědo-mí. Stála na vrchní ploše bunkru, triumfálně mlátila pěstí do čistého jas-ného vzduchu. Pocítil zoufalé vyčerpání a nestyděl se za to. Chvíli co chví-li, zatímco se kolem ní a pod ní shromažďovali pešmergové, zvedala pěst k oblakům.
Ve chvíli jejího vítězství ji měl v záměrném kříži dalekohledu/Kdyby si ji za cíl zvolil nějaký jiný střelec, stejně dobrý jako on, bylo by po ní. Posbíral svoje vybavení, postavil se, promasíroval si nohy, aby v nich ob-novil krevní oběh, protáhl se a prohnul záda, aby se zbavil ztuhlosti. Pomalou, nepravidelnou a nejistou chůzí se vydal k bunkrům.

*****

Kaprálův život visel na vlásku.
Jestli mu uvěří, možná mu útěk odpustí. Jestli ne, zastřelí ho coby dezertéra.
Dovedl své muže do bezpečí přes nekonečnou divočinu kamenitých plání a bažin, stoupali vzhůru příkrými srázy, klesali do roklí s rozvodněnými bystřinami. Za západu slunce dorazili do vesnice k jednotce mechanizo-vané pěchoty. Seděl v chodbě před kapitánovým pokojem v největším domě ve vesnici, jíž režim přisoudil titul Město Vítězství. Chodbou se nesl křik dvou jeho raněných mužů. Seděl na zemi s rukama sepnutýma v zátylku. Jakmile by jimi pohnul, strážný by ho kopl. V duchu si stále znovu přemílal příběh, ' který přednesl kapitánovi.
„Často jsem ho nabádal, aby se ve spojovacích zákopech kryl. Nerad bych o hrdinovi zesnulém mučednickou smrtí mluvil nějak špatně, ale nepo-slouchal mě. Major Azíz z bagdádské vojenské akademie mi může potvr-dit, že jsem u něj před dvěma lety absolvoval kurz. Poučoval nás o odstře-lovačích. Označoval to jako 'třesknutí a tupou ránu'. Uslyšíte vedle sebe třesknutí, pak tupou ránu od palebné pozice. Pokud je slyšíte hned za sebou, je Odstřelovač blízko. Major nám vykládal, že vzdálenost odstřelo-vače můžete určit z doby, jaká uplyne mezi třesknutím a tupou ránou. Bylo to něco mezi jednou a dvěma vteřinami - takže bych to odhadl při-bližně na sedm set metrů. Všichni jsme pálili, ale nikdo z nás, ani s dobrým dragunovem, nemůže dostřelit tak daleko. Jedině on, a určitě patří k nejlepším, střílí přesně. Poručíka zabil velice zručný Odstřelovač. Nikdo kromě poručíka nesměl používat vysílačku, ale stejně nebylo možné se k ní dostat, protože přístupový zákop k bunkru byl vystaven těžké kulometné palbě. Měli jsme raněné a chystali se nás co nevidět zabrat. Ti sabotéři nás mockrát zasáhli. Sloužil jsem své vlasti v severním Iráku již mnohokrát, ale ještě jsem se nesetkal s ‚primitivem', který by dokázal tak přesně střílet na sedm set metrů. Bylo mojí povinností ohlásit to."
Jestli mu neuvěří, začnou ho znovu kopat, mlátit pažbou do hlavy, vyve-dou ho z budovy, postaví ke zdi a zastřelí.
Nelhal. Za všechny ty roky, co bojuje v severním Iráku, se nikdy nesetkal s ‚primitivem', domorodcem, který by na takovou vzdálenost dokázal přesně střílet. Slyšel tiché hlasy za dveřmi, kapitán a jeho dva poručíci spolu probírali, co jim řekl. Nezmínil se o tom, že finální útok na bunkry vedla žena, protože tomu by zcela jistě neuvěřili. Dveře se rozlétly. Nad ním se tyčil kapitán, naposledy potáhl z cigarety, pak ji zamáčkl o kaprálovo čelo. Zařval. Slyšel skřípavý hlas, prohlašující ho za zbabělce, za hanbu jednotky. Na jeho tělo se začaly sypat rychlé a tvrdé kopance. Zradil posvátnou důvěru irácké armády. Pažba pušky třískla do rukou, jimiž si chránil hlavu. A pak ucítil starý, zatuchlý pach zvěře. Dva vojáci přiváděli do chodby pastevce koz. Pevně ho drželi.
Kaprál nabyl dojmu, že musí mít zpřerážená žebra, a v obličeji cítil krev. Poslouchal, co pastevec hlásí kapitánovi, a to byl druhý vlásek, na němž spočíval jeho život.

„Mého přítele, oddaného a loajálního služebníka irácké armády, zabila rána na velkou vzdálenost a podobná rána zbavila dnes života ctěného důstojníka. Viděl jsem muže, který ty rány vypálil. Včera odpoledne, než navečer vyrazil k místu, kde pak zastřelil důstojníka, seděl před domem mého přítele. Měl velkou pušku, ďáblovu zbraň, větší než já nebo vy. Nemyslím, že by to byl pešmerga. Nosí oblečení, jaké jsem nikdy předtím neviděl. Vidíte ho, jen když se pohybuje. Dokud se nepohne, vypadá jako skála nebo kupa zeminy. Nikdy předtím jsem neviděl člověka, jako je ten-hle ďábel." Kaprál se natáhl dopředu a pevně uchopil pastevce koz za kotník, jako by mu tím chtěl poděkovat za záchranu života. Vydrápal se na nohy. Nikdo do něj nekopal, nikdo ho nemlátil. Slyšel kapitána, jak ve své místnosti huláká do vysílačky. Zašeptal k pastevci koz: „Neřekl jste jim o té ženě..." „Řekl jsem jim jen to, čemu mohli uvěřit."

*****

Měl narozeniny a zapomněl na to.
Když se to ráno po třech hodinách spánku probudil, stáli u jeho postele chlapci a třásli jím, aby před odchodem stačil rozbalit dárky, které mu při-nesli. Starší syn mu daroval stříbrné pero, pak rozbalil bílou košili od mlad-šího syna. Žena mu věnovala tenký zlatý prstýnek, jenž mu krásně sedl na malíček pravé ruky. Každého z nich políbil a chraplavě poděkoval. Major Karím Azíz odešel do práce v bagdádské vojenské akademii a odpo-ledne zavřel dveře, stáhl rolety, položil si nohy na stůl a dopřál si dvě a čtvrt hodiny cenného spánku. Ve spánku prsty levé ruky svíral zlatý prsten. Než usnul, myslel na to, že se ho Leila snaží přilákat zpátky k sobě, vyrvat ho ze spáru ďábla. Byl to dobrý, hluboký spánek, beze snů a noč-ních můr.
K rodinné oslavě svých pětačtyřicátých narozenin se vrátil osvěžený. Děti se převlékly ze školních uniforem do svého nejlepšího oblečení, žena si zvolila blůzu z indického plátna, její otec si navlékl svůj oblíbený oblek a matka šaty, které vytahovala ze šatníku pouze při zvláštních příležitos-tech. Jindy by ženu za takové extravagantní dárky, podávání tak drahého jídla a láhev libanonského vína, pašovaného přes jordánskou hranici, vyplísnil. Nalité víno stejně zůstalo ve sklenici, protože se neodvažoval kalit si mysl. Nabral si rýži a kostky hovězího na kari, ale jedl jen málo, protože se neodvažoval naplnit si žaludek. A co bolelo nejvíc, všichni se snažili udělat mu hezký den... a on jim nemohl nic říct. Těžce nesl, že kvůli němu utratili tolik peněz. Jen v práci, jen na bagdád-ské vojenské akademii, na něj nedoléhala frustrace způsobená všeobecným
nedostatkem. Jakýsi Američan prohlásil, že se Irák propadne zpátky do doby kamenné.
A o čem jiném se u stolu dalo hovořit? Jakákoli diskuse by nevyhnutelně vedla k dalšímu přetřásání nedostatku, ať už na tržištích, ve škole nebo v dětské nemocnici. Něco málo pojedl, nic nevypil a ticho kolem stolu houstlo.
Zazvonil telefon. Wafiq ho běžel zvednout, snažil se uniknout dusnu oslavy. Rok po svém sňatku strávil šest měsíců v Sovětském svazu, kde se učil pěchotní taktice. Odtamtud ženě dvakrát týdně psal, po návratu jí vyprá-věl, co viděl. O dva roky později vyučoval této taktice milicionáře v Liba-nonu v údolí Beka'a a po návratu domů jí o všem vyprávěl. V přestáv-kách mezi boji v Chorramšahru a Súsangerdu psal domů o válce s Íránem - opatrné dopisy, aby neurazily cenzory - a o dovolené, na procházkách po esplanádách podél řeky Tigris, kde ho nikdo nemohl slyšet, s ní hovo-řil o hrůzách bojů v ulicích. Nezatajoval jí nic o časech strávených v Kirkúku, na severu v Mosulu a Arbílu. Protože ji miloval, svěřoval se jí se vším, co od počátku až do konce viděl v Kuvajtu, kde utíkal před postu-pujícími americkými tanky po cestě přes průsmyk Mutla, připomínající kostnici. Teď jí neměl co říct. Rýpal se v jídle a nespouštěl oči z darova-ného prstenu.
Chlapec se vrátil a hlásil, že hovor je pro něj.
Odstrčil talíř, se zaskřípěním odsunul židli a odešel do haly. Zvedl telefon a představil se.
Na druhé straně se ozval službu konající důstojník tábora al-Rašíd vojen-ské výzvědné služby Estikhabarat. Vyzval ho, aby se příštího dne v devět ráno dostavil do tábora. Hovor skončil.
Zapotácel se. Běžný způsob předvolání, známý všem důstojníkům jeho hodnosti a zkušeností, o kterém se ovšem nikdy nehovořilo. Estikhabarat vždycky pozval podezřelého do kasáren al-Rašíd, celou noc hlídal jeho dům, jestli se snad nesnaží utéci, a v tom případě mu v tom zabránil. Věděl o takových hovorech a o stolech, vyklizených den nato cizími muži a pak obsazených novými zaměstnanci, a o důstojnících, které po cestě do komplexu al-Rašíd již nikdo nikdy nespatřil. Major Karím Azíz těžce dýchal a po břiše i zádech mu stékal pot. Kolem stolu, kam neviděl, seděla jeho rodina - všichni, jež miluje -, čeka-la na jeho návrat a přemýšlela, co ho tak znepokojilo. Odešel do ložnice, z háku vedle dveří sundal těžký kabát, klekl si a zpod postele vytáhl sportovní kabelu. Z malé skříňky vedle postele, vždy zam-čené a skryté pohledu ženy a dětí, vyndal automatickou pistoli značky Makarov a jediný ruční granát. Možná tak generálovi by se po pečlivém vypracování plánu mohlo podařit přejít hranice, kdyby použil veškerou autoritu svou, svých příbuzných, nebo nějakého hodnostáře, ale pro majo-ra bagdádské vojenské akademie s rodinou by cesta obnášela značné obtí-
že. Ruční granát si uložil za košili, přitáhl páskem, aby nemohl vyklouz-nout, a ujistil se, že prsty nahmatá smyčku pojistky. Vrátil se do jídelny. Stůl už byl sklizený. Leila vycházela z kuchyně s dor-tem, který matka toho dne upekla. Jeho oblíbený dort s cukrovou polevou, nazdobený, jistě bude slaďoučký. Políbil Wafiqa a chlapcův zrak zůstal sklopený ke stolu, pak políbil Haniho a po tváři dítěte stékaly slzy, pak svoji ženu, její matku a jejího otce. Nemohl jim nic říct.
Všichni důstojníci, kteří se na předvolání dostavili do tábora al-Rašíd, věři-li, že mají slabou naději na přežití, odcházeli s váhavou naivitou jako ovce pod řezníkův nůž, namlouvali si, že jejich úzkost nemá oprávněný základ. Stál ve dveřích kuchyně, v ruce sportovní kabelu, hleděl na ně. Za ním byla hala, hlavní vchod do domu, betonový plácek, na němž parkovalo auto, stíny chabě osvětlené ulice.
Je-li jeho úzkost opodstatněná, budou už v těch stínech agenti Estikhabaratu, sledující jeho dům. Někdy těla vrátili,

když rodiny zaplati-ly pár dinárů za použitou kulku.
Odvrátil se, zhasl světlo v kuchyni, pak vyšel zadními dveřmi. Proklouzl kolem nově postavené budovy, v níž spali její rodiče, a přelezl zeď na konci dvora.
Ještě jednu noc stráví vedle vodní nádrže na ploché střeše. A pokud tam na něj čekají, pokud si pro něj přišli, zatáhne za pojistku vysoce exploziv-ního tříštivého granátu RG42. Major Karím Azíz dobře ví, že jiná cesta neexistuje.
Považoval za svoji povinnost ve jménu arabského nacionalismu, socialis-tického modernismu a své země jít na střechu a modlit se, aby nebylo nic prozrázeno a aby ten parchant vstoupil do osvětleného obdélníku světla na příjezdové cestě. Přemýšlel, jestli snědí dort bez něj... Kráčel energicky. Sám, bez odpovědnosti za svoji rodinu, se mohl opět zahalit do sebedů-věry, sebejistoty a sebeúcty, které z něj udělaly špičkového vojenského znalce, mistra v odstřelování. Právě proto si ho najali.

AUGUSTUS HENDERSON PEAKE.

Profil osobnosti, sestavený kapitánem K. Willetem, dočasně přeloženým k ministerstvu obrany, k zaslání Bezpečnostní službě.

Úloha kapitána K. Willeta: ve spojení se slečnou Carol Manningovou (Bezpečnostní služba) vyhodnotit schopnosti AHP coby střelce a důsledky jeho přítomnosti v severním Iráku při dané vojensko-politické situaci v tamním regionu.

AHP je britský občan, narozený 25.10.1965. Bytem Longfellow Drive, Guildford, Surrey.

Dosavadní informace: Dne 14. dubna se svědkem přítomnosti AHP v severním Iráku stal Benedict Curtis (regionální ředitel registrované charitativní společnosti Ochránci dětí). AHP byl viděn v bojo-vém maskovacím oblečení odstřelovače se zatím nei-dentifikovanou odstřelovací puškou. Žádné známé dřívější nebo současné spojení s ministerstvem obra-ny nebo jinými vládními úřady.

1. Závěry po prohledání domova AHP (viz výše). Dotyčný je závodním střelcem nejvyšších kvalit, používá špičkovou zbraň (Lee Enfield No, 4). Z ne-okázalého životního stylu usuzuji, že je mírné pova-hy a nepodléhá domýšlivosti, což jsou nutné charak-teristické rysy mistrovského střelce do terče. Přesto jsem neobjevil žádné známky toho, že by studoval vojenské odstřelování - žádné knihy, časopisy apod. - a žádné důkazy jeho zájmu o tuto oblast. Neexistují ani indikace motivace AHP k cestě do severního Iráku. Na první pohled působí jako záhad-ný excentrik.

SHRNUTÍ: Bez silné motivace, vojenské minulosti a duše lovce bych jeho šanci na přežití v střednědo-bém horizontu klasifikoval jako extrémně nízkou.

(Pokračování příště)

Willet vypnul počítač. Nepodcenil toho člověka? Bez silné motivace, vojenské minulosti a nutného založení lovce je Gus Peake stejně bezbran-ný jako v den svého narození. Zatracený blázen...

*****

„Tak vážný, tak nepřístupný..." Zablesklo se jí v očích. Posmívá se mu. Gus ji sledoval, když se blížila. Přelézala tiše a bez námahy skály před ním. Udělal si malý ohýnek, skrytý hluboko v útesech. Zahalil se do deky. Svítil půlměsíc. Předtím zašla mezi své muže. Někteří se natahovali, aby se mohli dotknout její ruky, jiní přejížděli prsty po těžkém materiálu jejích kalhot. Slyšel její klidná povzbudivá slova. Za ní šel Hakim, pak chlapec. „Možná unavený..."
Posadila se těsně vedle něj. Neměla přikrývku, ale netřásla se chladem. „To nemyslím, spíš naštvaný." „Možná naštvaný."
Jsme na začátku cesty. Proč ta naštvanost?"
„No vlastně, jsme na konci dne... a myslím, že příčinou mé naštvanosti jsi nejspíš ty."
„Já?" Našpulila rty, jako by ji pobavil. „Proč?"
„Byla to zbytečná frajeřina. Stála jsi na bunkru a mávala rukama jako dítě na fotbalovém hřišti. Kdokoli do půl míle tě mohl zastřelit." Nad ní se tyčil Hakim a chlapec. Mávla rukou, aby se ztratili. Jako když rodič propouští dítě. „Bál ses o mě? Když jsem v čele, mám moc přimět ty muže, aby mě následovali."
„Za americké občanské války, v bitvě u Spotsylvanie, pronesl generál John Sedgwick tato poslední slova: ‚Copak, copak, vojáci, uskakujete? Stydím se za vás. Na takovou vzdálenost by netrefili ani slona.' Víc neřekl, protože padl mrtev k zemi. Někdo ho zastřelil."
„Kdo jiný by ty muže přiměl, aby ho následovali? Hakim? Nemyslím... Aga Bekír nebo aga Ibráhím? Nepostaví se do čela útoku. To já jsem v če-le. Protože jsem vepředu a nebojím se, povedu je celou cestu až k plame-ni Baba Gurgur, který hoří nad Kirkúkem. Prostí lidé se k tomu plameni modlí jako k Bohu a já je k němu dovedu. Kirkúk je cílem. Pokud máme zemřít, musíme zemřít pro Kirkúk. Obětujeme všechno, co máme - všech-no, naše životy, naše domy, naše

milované - pro Kirkúk. Jen já tam ty lidi můžu dovést. Věříš mi?"
Nespouštěla z něj zrak. Nepřipadala mu ani krásná, dokonce ani hezká. Vyzařovala zvláštní prostotu. Těžko by ji popisoval někomu, kdo ji nikdy nespatřil. Nos měla příliš vyčnělý, ústa příliš široká, výrazné vysoké lícní kosti, čelist prozrazovala nekompromisnost. Tomu, kdo ji nikdy neviděl, by vyprávěl o jejích očích. Velkých, doširoka rozevřených, příjemně hně-dých. Těma očima by si dokázala člověka získat nebo i zničit, pomyslel si. Viděl, jak se kolem ní pešmergové shlukli, aby si vydobyli jediný krátký záblesk uznání v jejích očích, jejichž pohled nikdy neuhýbal. Hleděla mu do očí. Gus sklopil zrak a snažil se svému hlasu ubrat na hořkosti. „Musím ti věřit, nemám jinou možnost. Ale ti ‚prostí lidé' svůj plamen neuvidí, když tě zastřelí, až budeš poskakovat na bunkru." „Tím tvoje naštvanost končí?"
„Ignoruješ mě..."
„Oho, plísníš mě, že jsem zapomněla na společenské chování. To je velice závažný nedostatek. Jak mi dědeček vyprávěl, iráčtí Arabové v Bagdádu říkají, že je Britové učili 'chodit po chodnících a žehlit si kalhoty', aby se chovali jako oni a ty, Auguste Peaku. Omlouvám se za svoji neomalenost. Kromě povinnosti vystavět a vést armádu se musím věnovat nejnovějšímu rekrutovi. Nenafukuj se. Kdybych s tebou trávila čas a projevovala ti náklonnost, pešmergové by to vnímali, jako že se kořím cizinci. A kde jsme
kvůli cizincům? Nemáme naději, jsme ztraceni, trpíme nedostatkem. Cizinci nás opustili v roce 1975, v roce 1991, v roce 1996 - stačí? Viděl jsi, jak to s námi dopadlo v roce 1991, když jsme uvěřili slovu cizinců. Skončili jsme v horách, trpěli jsme hlady, umírali, rvali se o jídlo shazované z oblak, pár hodin jsi to pozoroval. Pokud si myslíš, že jsi něco extra, že si zasloužíš spe-ciální péči - například prostěradlo, pohodlí, svá oblíbená jídla -, tak se rovnou vrať domů. Otoč se, odnes si svoji pušku a přečti si o mně, až dove-du své lidi do Kirkúku. Máš ještě další důvody být naštvaný?" Mírně ho kárala, dobírala si ho, ale se sladkým úsměvem na rtech. Jako by jím manipulovala a zbavovala ho podrážděnosti.
Nevrle opáčil: „Chováš se nepěkně k Hákimovi. Je to dobrý člověk." ‚Je starý." Pohodila rameny. „Ukázal ti svoje zranění? Ta rána z něj vysá-la život. Je dobrý na obstarávání zásob jídla a munice a ví, jak nejšikovněji umístit kulomet. Chybí mu oheň, za ním by prostí lidé nešli. Je moc opa-trný, pořád by se držel zpátky. Nikdy by nás nedovedl do Kirkúku. Já to dokážu. Ještě něco, Gusi?"
Vždycky tvrdil, že nade vše nesnáší aroganci, arogantní lidé by se měli střílet. V zaměstnání někdy musel jednat s arogantními lidmi a potom, v soukro-mí svého auta nebo v tichu své malé kanceláře, dal volný průchod svému pohrdání. Kdyby její slova zapsal, čišela by z nich arogance a přesto... Ve vyslovené formě je považoval za pravdivá. Všichni, i on, ji budou následovat, protože s dětskou důvěrou věří, že vyhraje. Ta její sebedůvěra dokáže hyp-notizovat. Vzpomněl si, jak ji před devíti lety viděl poprvé a považoval její mlčení za vzdorovitě, nepochopil sílu, kterou jí dodával její bůh. Jestli se dostaneš do Kirkúku..." „Až - a ty se mnou."
„Až se dostaneš do Kirkúku, co uděláš pak?"
„Vrátím se do své vesnice. Povím dědečkovi, co jsem dokázala. A začnu se věnovat hospodářství. Máme kozy a prase. Kurdistán bude svobodný. Až bude moje práce u konce, začnu sklízet plody morušových stromů a gra-nátová jablka. Budu pracovat v hospodářství. Smím ti něco říct?" Jistěže."
Chlapec jí donesl umělohmotnou misku s jídlem, ale ona ho mávnutím ruky zahnala. Položila Gusovi ruku na rameno, gesto starého muže nezku-šenému mladíkovi. „Kdybys nevypálil tu první ránu a nezabil důstojníka, kdybys nepřijel, stejně bychom ty jejich bunkry dobyli. Pár mužů za mnou by zemřelo, několik by jich bylo zraněno, ale přesto bychom je dobyli. Ať jsi s námi nebo ne, napochodujeme do Kirkúku, kde hoří plamen nad naf-tovým polem. Nemohli bychom teď na tu tvoji naštvanost zapomenout?" „Jistě." Veškeré jeho kritické připomínky ignorovala. „A půjdeš za mnou do Kirkúku?" „Ano." Gus se zasmál a spatřil záblesk v jejích očích. „Netvař se tak ponuře. Jak se daří dědečkovi?"

Kapitola čtyři

„Raději to vezmu od začátku. To bude nejlepší." „Ano, začněte od začátku," požádala ho slečna Carol Manningová.
Ken Willet seděl u stolu vedle ní. Mezi talíři, prázdnými skleničkami a hrnky s lógrem na dně otevřel poznámkový blok. Hned nahoru napsal ‚VELITEL LETKY BASIL PEAKE', hned pod hlavičku nadrápal ‚DOPIS' a do poloviny stránky ‚MOTIVACE'. Když mu slečna Manningová kolem půlnoci volala a nahlásila mu, že jí volno odložili, měla mizernou náladu. Zatím se jí nezlepšila.
„Všechno to začalo v Habbániji. Nečekal bych, má drahá, že byste to jméno někdy slyšela."
Willet nabyl dojmu, že se v mužových očích zableskl skrytým pobavením. Vyjeli po příjezdové cestě k vikářství, zastihli je ovšem zamčené, se zabed-něnými okenicemi, a když se k budově přiblížili, vyplašili osamělou kočku. Obešli potemnělou budovu, pozdně georgiánskou nebo raně vik-toriánskou, a spatřili vzadu mezi stromy moderní bungalov se svítícím tlu-meným světlem. Trávník pokrývalo loňské spadané listí, ale už vyrážely narcisy a předváděly se spolu se záhony krokusů. Když stiskla tlačítko zvonku, bylo za pět minut osm.
„Habbánije leží severně od Eufratu, asi pětačtyřicet mil západně od Bagdádu. Jistě, řeku lemuje pás vegetace, ale my jsme žili obklopeni píseč-nými dunami, fádními, strašlivými, bez života. To bylo v roce 1953, hádám ještě před tím, než jste se narodila, má drahá. Základna RAF půso-bila strašidelně. Táhla se tam jediná startovací dráha z vyválcované hlíny, vyztužené perforovanými kovovými pláty. Měli jsme tam pouze tři stálé
budovy: administrativní, marodku a zatraceně skvělou řídicí věž. Všichni, muži i důstojníci, i ten nejvyšší, bydleli ve stanech. ‚Měli jsme pech', tak se to v armádě vyjadřuje hovorově, má drahá, když vás přidělí na post na samotném konci světa. Stal jsem se jedním z devíti set devadesáti devíti tučňáků - víte, že tak se tam říká RAF? Jedním z komárů nemajících do čeho píchat... Promiňte, jen jsem žertoval..." „Radši se držte tématu," poznamenala.
Jak si přejete. Byl jsem velitelem letky, odpovídal jsem za naše pohyby. Měl jsem na starosti řídicí věž. Představovali

jsme malý ostrůvek v nepřá-telském území. Král a jeho vláda v Bagdádu byli pouhé loutky v rukou našeho velvyslance, ale odpor civilního obyvatelstva a mladších armád-ních důstojníků vůči naší přítomnosti neustále narůstal, takže jsme se museli vyžívat v táboře. Všechno jídlo jsme museli dopravovat letadly. Měli jsme tam i plavecký bazén, velký polní stan, zapuštěný do vyhraba-ného písku, několik sportovních hřišť. Nehráli jsme s místními, na kriket, hokej a fotbal jsme létali až do Nairobi, Adenu a Karáčí. Když jsme dosta-li pár dní dovolené a chtěli vypadnout, dopravovali jsme se stopem na Kypr nebo do Bejrútu, jen pár důstojníků dostalo povolení cestovat uvnitř Iráku, z mužstva nikdo."
Prožil už osmdesát čtyři roky, posledních šest let jako vdovec. Willet obdi-voval jeho vzpřímené držení těla. Přijal je v ošlapaných pantoflích, flanelovém pyžamu a tlustém županu, usadil je a se starosvětskou zdvořilostí se omluvil. Vrátil se opět v trepkách, pyžamu a županu, ale oholený a s peč-livě učesanými, krásnými stříbřitými vlasy. Zkontroloval si jejich průkazy, pak se spustil do křesla s vysokým opěradlem. Nic proti jejich přítomnos-ti nenamítal. Jako by je vlastně přímo očekával. „Předal jste dopis svému vnukovi, Augustu Peakovi." „Trpělivost, má drahá, je vždycky ctností... Měli jsme tam dvě eskadry leteckých bombardérů Vampire. Byl to takový problematický kout světa, k sovětské hranici jsme neměli ani hodinu letu. Využívaly nás transporty. Vycvičily se na Maltě, pak přišly k nám a pokračovaly do východní Afriky nebo k Rudému moři, nebo cestovaly dál do Singapuru, Hongkongu a Koreje. Většina transportů byly hestingsy, 53. eskadrona. Přilétaly a od-létaly každý den brzo po ránu, to každý šel po svých úkolech. A potom, za vedra - něco takového dokáží jenom vzteklí psi a Angličané - jsme sportovali. Večer jsme se převlékli na večeři, každopádně alespoň důstoj-níci, pili, jedli, pili, hráli karty nebo si promítali film pod širou oblohou, pili a šli do postele. Přes pyžama jsme si museli natahovat fasované zim-níky, taková zatracená zima tam byla. Jeden večer v týdnu na mě vyšla služba na stráži při ochraně regimentu RAF, stříleli jsme ze zákopů na stíny - Arabové by sebrali všechno, k čemu by se dokázali připlížit a na co by dosáhli. Bylo to otupující. Nestačilo mi to. Z místní kultury jsem viděl jen překupníky u hlavní brány, nomády táhnoucí přes poušť a zloděje hleda-
jící po nocích skulinu v naší obraně. Takového promarněného času... Barbara, to je moje žena, mi psala z ubytoven manželských párů v Lyne-hamu, zdůrazňovala, co je hned za obzorem. No, ne tak úplně, vlastně dvě stě mil daleko. Staré památky minulosti. Víte něco o památkách minulos-ti, má drahá ?" „Ne, to ne, ale doufám, že mi o nich něco povíte vy."

*****

Z generace na generaci předávaný mýtus vypráví, že když 4 490 let před narozením proroka Muhammada opadla povodeň, přistála Noemova archa na vrcholu hory Cudi v dnešním Iráku. Přeživší byli první Kurdové. A po celou historii byli bojovníky.
Jiný mýtus, pocházející ze staré židovské mystiky, popisuje, jak démoni, džinnové, vyhnaní z Šalamounova královského dvora, unesli do hor Zagros čtyři sta panen z Evropy a jejich zkřížením vznikli výluční a od ostatního světa odříznutí Kurdové.
Xenofón psal o ústupu 10 000 řeckých vojáků, poražených Kýrem Perským, pronásledovaných divokým kmenem Karadagů, a o týden trvající impo-zantní bitvě v horských soutěskách. Krále Richarda Lví srdce z Anglie, vůdce křižácké výpravy, porazil u Hittinu u Galilejského moře Salah al-Dín Ibn Júsuf, Kurd známý ve středověké Evropě pod jménem Saladin. Před čtyřmi sty lety Kurdové bojovali na obou stranách dokonale barbarské války mezi Begem Ustajluem a Selimem Krutým. Jako vojáků nepravidelné armády, zocelených fyzicky náročným životem v horách, jich příležitostně využívaly vlády Británie, Francie a Ruska. Ale nikdy se nedočkali odměny... Nikdy jim nevrátili jejich zem. Jakmile přestali být užiteční, smetli je ze stolu jako ohlodané kosti.
Připomínali roztroušené kameny, popadané z chrámů a paláců, staré památky minulosti.

*****

Willet viděl, jak si neklidně poposedla. Stránka před ním, pod nápisy DOPIS a MOTIVACE, zůstávala prázdná, ale sám za sebe si vyprávění docela vychutnával a zřetelně mu nevadilo, že nemá ani tušení, k čemu směřuje.
„Takže jsem seděl v Habbániji, upřímně jsem se nudil a šest hodin cesty na sever ode mě ležela zaniklá města Ninive a Nimrúd. Dostal jsem povo-lení, z vozového parku jsem si vypůjčil auto s řidičem. Vzali jsme si dva stany, něco jídla, služební revolvery a pušku a vyrazili jsme. Poprvé. Toho večera jsem se procházel ruinami Ninive, pokořen významem toho místa a času. Ve zřícenině paláce krále Sancheriba jsem tehdy skutečně viděl -nějaký mizera to pak vykopal a ukradl - alabastrové řezby v trůnním sále, a to zemřel 2 680 let před tím. Příštího dne jsme se přesunuli o několik mil dál do Nimrúdu. Tady jsem postál mezi popadanými kameny paláce, v němž král Aššurnasirpaí II. údajně přijal 69 500 hostí. Takové místo vás
prostě rozloží. Je tam observatoř, z níž devět století před Kristem pozo-rovali hvězdy. Nastal čas vrátit se a, zákon schválnosti, to zatracený auto nenastartovalo. Zvedli jsme kapotu, ale nedokázali jsme z té mašiny vydo-být ani jiskřičku... Kolem procházel kdosi z místních, v ustrojení a s držením těla odlišným od toho, jaké jsem znal od Arabů dole na jihu v Habbániji. Chvíli nás pozoroval, pak k nám přistoupil. Řidič se domníval, že chce ukrást něco z auta, a vytáhl revolver. Ne, nezastřelil ho. Nejsem mechanik, ale ten domorodec v něčem Zašátral, něco vyčistil a vrátil na místo, pak usedl na sedadlo řidiče, nastartoval a mašinka zapředla jako nová. Nabízené peníze odmítl. To byl první Kurd, kterého jsem kdy pot-kal. Jmenoval se Hojšar."
Willet nabyl dojmu, jako by se dostávali do oněch časů starého pána. Ještě dvakrát jsem se tam s řidičem vrátil. Pro toho chudáka to předsta-vovalo hotový očistec. Nechápal můj zájem o šťourání se ve starých kame-nech a vypomáhání třem německým archeologům z Nimrúdu - to jsem měl nejraději. Našel si vždycky trochu stínu a usadil se

do něj s knihou komiksů a ten člověk, Hojšar, byl mého věku, vždycky přišel a opravoval motor a leštil karosérii, až se blýskala, a nikdy si nevzal žádné peníze... Když jsem tam chtěl jet potřetí, řidič zrovna onemocněl a nikdo jiný nebyl k dispozici. Dostal jsem povolení jet sám. Hojšar na mě čekal. Kurdové mluví podivnou, neobyčejnou řečí, ale najdou se v ní i anglické kořeny. Země, ‚Earth' se řekne erd, nový, ‚new' je new, kapka vody ‚drop' je dlop. Dokázali jsme se dorozumět. Naše domluva připomínala komický skeč, ale chápal jsem, co říká. Odvezl mě zpátky do Habbánije, řídil skvěle. Do hor se vrátil autobusem. Stalo se to zvykem. Každý druhý týden jsem vyjel z vozového parku. Před hlavní bránou čekal on a vezl mě celou cestu do Nimrúdu, pak mě zase dopravil zpátky na jih.
Když jsem tam tak jel počtvrté nebo popáté - tehdy jsem byl jediný žena-tý důstojník, který kdy požádal o prodloužení služby v Habbániji - pře-stal jsem si v kuchyni vyzvedávat balíčky s jídlem. Hojšar přinášel všech-no potřebné jídlo. Jogurt, meruňkovou marmeládu, to proto, že mi při-kládal důležitost, chleba, kozí sýr, sušené maso... Byl dost starý, aby si pamatoval, jak RAF bombardovala jeho vesnici, jak před druhou světovou válkou srazila domorodé kmeny do poddanství, ale nepoužíval to proti mně. Stále odmítal peníze, takže jsem si zvykl nosit mu knížky. Kdybyste dnes vstoupili do jeho domu, nejspíš byste jich tam našli stohy s razítkem ‚Knihovna RAF Habbanija', většina z nich se zabývala dějinami vojenství. V noci, když byla příliš velká tma a nedalo se pracovat na vykopávkách s Němci, sedávali jsme před stany. Dozvídal jsem se hodně o jeho národu a on o mém. Posedmé nebo poosmé mi donesl oblečení, takové ty pytlo-vité kalhoty, co nosil, a volnou halenu. Stal jsem se tak trochu domorod-cem... To bylo ono, ve dne hledat střepiny keramiky, úlomky skla a zla-tých náhrdelníků a náušnic a v noci si povídat... Víte, má drahá, že král Tiglatpilesar III. z Nimrúdu vládl říši, kterou si vlastnoručně podrobil a která se táhla od Ázerbájdžánu přes Sýrii až po Perský záliv? Pomyslete na tu úroveň civilizace. A my se v té době halili do kůží a žili v jeskyních. Vždycky, když jsem tam přijel, jsem si připadal privilegovaný a dvojná-sobně privilegovaný, že můžu být s takovým člověkem, jako je Hojšar." Willetovi neušlo, že muži mírně zvlhl zrak. Zamrkal, aby mu nevyhrkly slzy. „A nakonec, před mým odjezdem z tábora, mě vzal do své vesnice. Nikdo z jeho rodiny, žádný z ostatních Kurdů nikdy nespatřil Evropana. Spal jsem v jeho posteli a on a jeho žena se uložili na podlahu. Ukázali mi kýlovku bomby, kterou před něco víc než dvaceti lety RAF svrhla na ves-nici. Kdybych nepřišel s Hojšarem, vesničané by mi podřízli hrdlo, před-tím by mě nejspíš zbavili přirození... Můj přítel Hojšar byl ten nejvelkory-sejší člověk, jakého jsem kdy potkal. Nejsem žádný zaslepený arabista a doufám, že jsem se nikdy nesnížil k blahosklonnému chování vůči ‚ušlechtilému divochovi'."
Starý pán se odmlčel, pevně stiskl víčka, otevřel oči, znovu je zavřel a zamrkal. Povysunul hranatou bradu. Vlhkost v očích zmizela, chvíle sla-bosti ustoupila. Willet si uvědomil, že řeči o noci ve vesnici musely uvol-nit nějaké trauma. Nevěřil, že by se bývalý velitel letky snížil ke lži, ale napadlo ho, že mohl zamlčet část pravdy. Chvíli váhal, jestli by ho neměl přerušit a blíže to prozkoumat, ale není školeným vyšetřovatelem. Tím je ona. Starý pán se vzpamatoval a pokračoval ve svém příběhu. Willet pomalu o svém prvotním instinktivním dojmu začínal pochybovat. „Chtěl svobodu, pro sebe, pro svoji rodinu, pro svůj lid. Jako dospělý muž, ve věku třiceti osmi let, stál uprostřed Mahabadu, to je na druhé straně íránské hranice, a viděl, jak věší Kazi Muhammeda za vyhlášení První republiky Kurdistán. Mám dobrou paměť, pamatuju si, co přečtu. Někdo z ministerstva zahraničí, z toho zatraceného Whitehallu, o jejich svobo-dě napsal: ‚Žijí primitivně. Jsou negramotní, nevzdělaní, nelibě nesou autoritu a postrádají jakýkoli smysl pro disciplínu. Spojené království by nemělo povzbuzovat jalovou myšlenku na kurdskou nezávislost.' Bavívali jsme se o svobodě.
Vrátil jsem se do Lynehamu, pak mě přeložili do Německa, nakonec jsem odešel na odpočinek. Do roku 1979 jsem mu napsal dva dopisy a dva dostal, pak jsem ho znovu zajel navštívit. Sehnat vízum dalo pořádnou práci, ale pomohli mi v Britském muzeu. Všechno se změnilo... Moc pře-vzal ten proklatý člověk. Všude byli vojáci. V lidech jsem vycítil podrobenost. V Nimrúdu na vykopávkách pracoval francouzský tým, pomáha-li jsme jim. Bylo to jiné, kolem panovala atmosféra strachu a nenávisti. Dál jsme si vyměňovali dopisy. Zestárl jsem a během války mezi Irákem a Írá-nem bylo obzvláště těžké, téměř nemožné, sehnat vízum. Následovala válka v Perském zálivu. Američané lišáckými vzkazy vybízeli Kurdy
k povstání proti diktátorovi. Poslechli je, ale slibované pomoci se nikdy nedočkali, museli prchat.
Myslel jsem na Hojšara a jeho rodinu, na uprchlíky v horách. Své pohod-lí na sklonku života jsem shledával nemravným. Můj syn mě nechtěl doprovodit, vymlouval se na spoustu práce v zaměstnání. Jel se mnou vnuk. Slyšel jsem jeho matku, svoji snachu, jak ho před cestou vyprovází slovy: ‚Dávej na něj pozor. Co se týče těch ničemných Kurdů, chová se jako šílenec. Dohlídni, ať ze sebe nedělá blázna.' Odjel bych i bez něj, nemusel se mnou. Byli jsme podivná originální dvojka, já, sedmdesátník, on o plných padesát let mladší. Existuje takové rčení: ‚Kurdové nemají přátele, ale mají hory.' Tam jsme je našli, v jejich horách, ve sněhu. Bylo to neuvěřitelné, jistě dílo osudu, že jsme je mezi těmi statisíci našli. Hojšarův syn právě pohřbil dva z jeho vnuků. A přitom se pokoušeli jen
o získání něčeho, co je pro nás samozřejmostí, svobody."
Willet zvedl zrak od stránky. Popsal celou plochu pod hlavičkou MOTI-VACE. Za oknem za starým pánem hřálo jen slabé slunce, přesto vnímal houževnatost květin na trávníku.
„Kdy přišel ten dopis?" zeptala se křepce slečna Manningová. „Před měsícem... Tam v horách Gus poznal mého přítele a jeho rodinu, setkal se s tehdy mladinkou Medou. Když před měsícem přišel ten dopis, psalo se v něm o svobodě dalekého národa. Nemyslíte, má drahá, že bychom si zasloužili přestávku na kávu?"
Šla uvařit kávu, Willet sklidil ze stolu talíř, šálek, skleničku a příbor a umyl je. Kapitánův zrak přitahovala pokroucená fotografie, přilepená lepicí páskou ke kuchyňské lince. Na svahu kopce s tisíci rozmazanými obličeji v pozadí seděl na skále prošedivělý muž a za ním stála dívka, ruce na jeho ramenech. V charismatických očích, plných přesvědčivosti i erotiky, jí plál vzdor. Slečna Manningová přinesla do obýváku šálky s kávou. „Dobře, takže vám přišel dopis a vy jste ho ukázal svému vnukovi..."

*****

Přecházeli po vysoce položené holé zemi. Někdy, zřídkakdy, je schováva-ly skupinky větrem ošlehaných stromů, ale většinou kolona putovala skry-tými údolíčky a průrvami, vytvářenými po celá staletí bouřemi s lijáky a rozpuštěným sněhem. Než dosáhli plochého hřebene s rozsetými skal-ními výběžky, byli osamělými obyvateli pustiny.
Gus se těžce vlekl vzadu, zatížený ruksakem a pouzdrem s puškou. Vítr rozehnal teplo dne a Gus těžko udržoval tempo s pešmergy, protože ho zdržovalo nadouvající se neforemné ustrojení. Předešel ho i Hakim, který
i přes zmrzačené koleno zvládal ostré skály a drobné skryté močály lehče-ji než on. Na pravé patě ho pálil puchýř.
Meda postupovala v čelní sku-pince, pohybovala se rychle, nikdy se neohlédla, jak zvládá chůzi. Formuloval si v hlavě, co by rád řekl.
Muži s Medou se usadili na zem mezi skály v závětří hřebene. Někteří pře-žvykovali jídlo, někteří se tiše hašteřili, jiní si nabírali vodu ze zdroje pra-menité vody, další si jen lehli a zavřeli oči. Hakim k nim došel, posadil se na kámen a začal si masírovat koleno. Gus ještě zpomalil, rozdrásaná kůže na pravé patě se začala trhat. Chlapec pozoroval dva muže, čistící kulo-met... Nikdo se nevrátil, aby mu pomohl v klopýtavé chůzi. Zaplavila ho sebelítost. Nemusel sem jezdit...
Gus shodil batoh ze zad a pouzdro s puškou opatrně odložil na zem, na chomáče žluté trávy a zvětralou skálu. Rozvázal si tkaničky na pravé botě, odhrnul si ponožku a prozkoumal zarudlý lem puchýře. Zapátral v bato-hu, vytáhl malou krabičku první pomoci a vyndal z ní obdélníček náplas-ti k ošetření prasklé kůže. Nechal bosou nohu koupat v lázni čerstvého vzduchu.
„Oblékněte si ponožku a nasaďte botu."
Neslyšel, jak se Hakim blíží, neuvědomoval si jeho přítomnost, dokud na něj nepadl mužův stín. „Kůže potřebuje dýchat." „Obujte se."
Ještě se nechystáme k odchodu." „Musíte to udělat hned." „Proč?"
„Kdyby nás ze zálohy napadli Iráčané, nemůžeme je poprosit, aby chvíli počkali, než si jeden z nás zase natáhne ponožky a boty." Připadal si ublíženě, degradované. „Aha. Dobře." „A, pane Peaku, až vám příště něco přikážu, nebudete mi klást otázky." „Bolí mě noha."
„Vidíte, že by si někdo jiný stěžoval? Jestli vám bolest nohy způsobuje takové potíže, tak jste sem snad ani neměl jezdit."
Gus si se sklopenou hlavou navlékl ponožku a nazul botu. Hakim se obra-cel k odchodu. Gus řekl: „Chtěl bych, aby se u mě někdo držel, aby mi pomáhal."
„Nesl vám ruksak? Copak toho sami nemají dost?" Gus nevzrušeně prohlásil: „Chci ho u sebe, až budu střílet."
„Někoho vám vyberu."
„Ne." Gus zvýšil hlas. „Udělám to sám, musím si ho vybrat osobně." „Přikládáte si značnou důležitost." „Protože to je důležité." „Tak později, až budeme příště odpočívat." „Děkuju." Gus si došněroval tkaničky.
Kolona se dala znovu do pohybu. Nadhodil si batoh, přes rameno zavěsil pušku a opatrně našlápl na pravou nohu.
Když řada mužů prošla malou, hřeben přetínající roklí, objevil se před nimi působivý výhled. Gusův zrak přejížděl přes svažující se zemi a nižší hřebe-
ny k vzdáleným kroužkům dýmu nad dalekým shlukem budov a k je-dinému, jasně zářícímu plameni ve světle šedém oparu. O dvacet mil dál ještě pořád plál strážný oheň, plamen v Kirkúku. Pohlédl dolů na krajinu, která se stane jeho bitevním polem.

*****

V noci cíl opět nepřišel.
Za jasného čerstvého rána, dřív než se usadilo horko dne, dorazil major Karím Azíz do tábora al-Rašíd.
Předložil doklady strážím u brány, zkontrolovali jméno podle seznamu a ukázali mu, kde má zaparkovat.
Mnohé takové znal. Přišli sem za podobných jasných a čerstvých rán ve svých parádních uniformách, vyzvedlo si je místní přepravní vozidlo a už je nikdo nikdy nespatřil. Zahnal obrázek zmizelých mužů i jejich rodin z hlavy.
Vedle jeho auta zastavilo přepravní vozidlo. Do al-Rašídu dojel omámen únavou a teď napůl ve spánku nasedl do dodávky. Po vybombardování tábora v roce 1991 ho celý přestavěli, vyvezli suť, vyplnili krátery. Dodávka vezla majora Karíma Azíze kolem mnoha kom-plexů Estikhabaratu. Některé budovy obýval personál ústředí zástupce velitele, štábního generálmajora, jiné udržovaly spojení s regionálními velitelstvími, další řídily administrativní sekci, politickou sekci, zvláštní oddělení a bezpečnostní jednotku. Viděl baterie protiletadlových děl a hrozny řízených střel země-vzduch.
Dodávka zastavila před nízkou budovou. Díky řadě oken mohl posoudit tloušťku stěn ze železobetonu, natřených barvami vojenské kamufláže, na střeše se kupily tyčové a parabolické antény. Ozbrojený strážný mu otevřel dveře a usmál se. Napadlo ho, jestli se usmívá na všechny důstojníky, pozvané na brzké ráno do této budovy.
Když po noci strávené na ploché střeše dorazil domů, krátce se přitiskl ke své ženě, brzy ho setřásla. Nevyčetla mu to nahlas, ale zazlívala mu fiasko s narozeninovou oslavou. Děti odešly do školy, její rodiče zůstali v pří-stavku za domem.
Žena bez jediného ohlédnutí zamířila na autobus do nemocnice. Sotva osaměl, zkontroloval každičký předmět ve sportovní kabele pod postelí, aby se ujistil, že nenajdou nic inkriminujícího... Netušil, jak dokáže odolávat mučení...
Cokoli by mohlo poškodit je nebo jeho, zakopal na zahradě.
Strážný u stolu uvnitř budovy ho požádal, aby se zapsal. Další úsměv, prst ukázal k jeho opasku. Rozepjal sponu, podal pásek z konopného popru-hu přes stůl, spolu s ním pouzdro s pistolí. Vedli ho chodbou, nahoru po schodišti, do další chodby. S nesmírným úsilím pokládal nohu před nohu. Narůstala v něm panika, nutkání obrátit se a bez zastavení utíkat, ale nemá kam se obrátit, kam utí-kat. Naslouchal dusotu svých bot po hladkém povrchu podlahy chodby.

S každým dalším krokem blíž zavřeným dveřím na vzdáleném konci chodby si vybavoval cestu, která ho dovedla k tomu, že se připojil ke spik-nutí. V únoru na střelnici přišli dva generálové a brigádní generál, aby se podívali, jaké pokroky dělají jeho studenti, nižší důstojníci a vyšší poddů-stojníci. Kurz vycházel z britských příruček, podobně jako mnoho jiných taktik, vyučovaných v irácké armádě. Stejně jako on používali jeho stu-denti odstřelovací pušku Dragunov SVD ruské výroby. Na mezinárodním trhu by se daly sehnat i lepší zbraně, ale on na té své, doprovázející ho téměř plné dvě dekády, lpěl s podivnou, až citovou oddaností. Jeho stu-denti si dobře vedli na vzdálenost 400 metrů, ale na 500 metrů žádný z nich netrefil střed terče v obrysu lidského těla, vyřezaného z lepenky, i když by se jim to mělo podařit s osmdesátiprocentní pravděpodobností. Možná je znervózňovala přítomnost generálů a brigádního generála. Pak střílel on ze svého dragunova na 700 metrů. Generálové a brigádní gene-rál, stojící za jeho zády, ho sledovali dalekohledy. Šest kulek, šest zásahů, i když pravděpodobnost ‚zabití" byla pouhých 60 procent. Po každé ráně vnímal překvapené bručení zpoza dalekohledů. Došel ke dveřím na konci chodby. Jeho doprovod uctivě zaklepal. Skřípavý hlas ho vyzval, aby vstoupil.
Tři týdny po těchto střelbách se majoru Karímu Azízovi telefonicky ozval starší z generálů. Pozval ho na schůzku. Ne do generálovy kanceláře, ani do vily na předměstí Bagdádu, ale do vojenského vozidla, které hodinu vozilo jeho, generála a dva plukovníky po ulicích lemujících řeku Tigris. Patrně mohl nabídku, položenou mu v autě, odmítnout. Mohl taky zalhat, ujistit je o své podpoře a příštího dne se dostavit na Estikhabarat, do této budovy, do tohoto tábora, a udat je. Hledali střelce. Souhlasil, že se jím stane. Generál mu prozradil, že na severu se vzbouří pancéřová bri-gáda a potáhne na jih, ale teprve až se dozví, že ten parchant, prezident, je po smrti. Pověděli mu o vile, nové milence toho mizery. Detaily necha-li na něm. Ale dokud bude vážený vůdce živ, brigáda nevyrazí. Generál hovořil o efektu domina mezi šaržemi pravidelné armády, k němuž dojde, jakmile ten parchant zemře.
Generál byl velký a pevně stavěný člověk, ale při objasňování plánu se zakoktával jako neklidné děcko. Azíz na místě souhlasil. Teprve když ho vysadili z auta, ho napadlo, že by mohlo jít o nastrojenou situaci, o pro-vokaci, a vyzvracel se do rigolu. Zapudil tu myšlenku, protože se stal svěd-kem nesmírně přísných bezpečnostních opatření, přijatých k uchování setkání v tajnosti, a protože mu neušel neklid důstojníků ve voze. Celé dny se potuloval v okolí vily, až našel místo, odkud by se dalo stří-let. Znovu se setkal s generálem, jezdili ve stejném voze po stejných uli-cích a generál ho objal.
Vstoupil do místnosti. Žaludek měl sevřený, močový měchýř k prasknutí. Snažil se stát vzpřímeně, předstírat, že není vystrašený, že je vlastenec, obklopený zbabělci. Myslel na svoji ženu, na své děti, na bolest při mučení. Plukovník se opíral zády o dveře a hleděl na nástěnnou mapu, ale při jeho příchodu se obrátil. „Ach, major Azíz. Doufám, že jste dnes nemusel zru-šit nic důležitého ve svém časovém harmonogramu." Vzhlédl k fotografii usmívajícího se všemocného prezidenta. Vybreptl svoji odpověď: „Ne, neměl jsem nic neodkladného." „Vy jste střelec, Odstřelovač, že?" „Ano, to je moje disciplína." „Rozumíte odstřelování?"
Nevěděl, zda není hračkou pro jejich pobavení, zda si s ním plukovník jen nepohrává. „Jistěže."
„Dva mrtví v sektoru Páté armády, dva dny po sobě, dvě vypálené kulky, obě vystřelené na vzdálenost přinejmenším sedm set metrů. Co vám to vypovídá o odstřelovači?"
"Je dobře vycvičený, profesionál, odborník." Cítil, jak se z něj odplavuje napětí. Připadal si vláčný jako vypraný koberec. "Jak byste čelil profesionálnímu odstřelovači, majore?" „Rozhodně bych nepřevracel kameny dělostřelectvem nebo tanky, ani těž-kou minometnou palbou. Poslal bych proti němu svého odstřelovače." Plukovník hbitě zareagoval: „Zítra vyrážíte do Kirkúku, majore Azízi." „Na sever? Kurdové přece nejsou odstřelovači." Nejraději by se nahlas rozesmál, těžkou mysl nahradila lehkost. Zabublal v něm smích. „Nedokážou se trefit ani na sto metrů."
„Pocházím z kmene Takrít, majore. Včera na obranné pozici nedaleko Kirkúku zastřelili syna mého bratrance. Ze vzdálenosti sedmi set metrů. Možná to udělal cizinec."
„Ať je jakékoli národnosti, nejlepším protiopatřením proti odstřelovači je další Odstřelovač."
„Pak jím budete vy. Až dorazíte do kasáren v Kirkúku, budou vás tam oče-kávat rozkazy."
Azíz zasalutoval, řízně se obrátil a vypochodoval z místnosti. Jen se za ním zavřely dveře, div nezkolaboval a nerozplakal se úlevou. Vyrovnal rovnováhu o paži svého doprovodu a odešel. Chvíli nato ovanul jeho tvář teplý vánek a smyl z ní strach.

*****

Gus seděl na kameni a dalekohledem přehlížel zemi před sebou, pátral po jakémkoli pohybu.
Lepší místo by těžko hledal, velice připomínalo terén u Commonu v De-vonu. Věděl, jak na to, ale stejně šlo o kritickou záležitost. Konečně bylo po hádkách. Ukončil je Hakim tím, že ztrestal muže, jenž vytáhl nůž, vykopl mu ho z ruky a praštil ho, až se rozplácl jak dlouhý tak široký. Před
tím hádka zuřila opravdu divoce. Meda se rozhodla do věci nevměšovat, seděla stranou a sledovala je s pobaveným úsměvem ve tváři. Potřeboval pozorovatele, který by mu pomáhal s určováním vzdálenosti a síly větru, a co je nejdůležitější, doprovázel by ho při plížení se za cílem a pomohl mu vypracovat únikové cesty po výstřelu. Nemůže to být Hakim - je pří-liš pomalý a příliš zaměstnaný problémy se strategií a taktikou. Hádka vypukla proto, že všichni muži z kolony, staří i mladí, věřili, že právě oni se dokáží nejlépe neviděni pohybovat v otevřené krajině. Pýchu nahradila hořkost, když Hakim ze sta mužů v koloně vybral dvanáct -mužů agy Ibrahima a mužů agy Bekíra. Starší muže, mající za sebou celou řadu let bojů, a mladší, spíš hbité než zkušené. Větší skupina nevybraných se usadila za Gusem a mračila se nebo v mrzoutské rezignaci pozorovala svažující se krajinu.
Určil čtyři ‚chodce', tak jak to viděl v Commonu. Kdykoli dalekohledem objevil plazícího se muže, křikl na nejbližšího ‚chodce', ukázal a ‚chodec' poklepal muži na hlavu a tím ho vyřadil. Pokaždé, když Gus někoho vyloučil, ozvalo se za

ním závistivé i pochvalné zamručení. Gus přepočítal odhalené a vyloučené. Někteří si pro své plížení vybrali tu nejsamozřejmější cestu podél meandrující řeky, jiní zamířili k osamělému stromu uprostřed otevřené krajiny, další se pokusili využít skupinky zbo-řených budov vpravo. Řeka, strom i budovy představovaly snadno odhadnutelné cíle plížení, špatnou volbu... Zahlédl posledního muže. Hlavu a hruď tiskl k zemi, ale zadek měl zvednutý.
Žádal po nich příliš. Snažil se přenést cizí kulturu bojového umění z Com-monu v jihozápadní Anglii do kopců pohoří Zagros. Žádal po nich, aby se skrytě plížili přes tisíc yardů otevřeně krajiny a žádný z nich se nepropracoval k jím stanovené linii. Gus zaklel. Má použít nejlepšího z neúspěš-ných nebo radši pracovat sám? Zvedl se. "Je to moje vina, sakra, moje," přiznal Hákimovi.
Ozval se osamocený výstřel, třesknutí vysoko nad ním, následovala tupá rána. Zvuky zazněly téměř simultánně. Za ním vypukl krátký divoký zma-tek, muži se snažili ozbrojit. Konečně klid. Slyšel jen skřípot uchopených zbraní. Tucet mužů vyrazil vpřed, tucet se plížil zpátky k němu a teď identifikoval stejný počet stojících. S dalekohledem u očí brázdil po kra-jině, přejížděl pohledem přes travnaté plochy, přes skály, pátral mezi vyso-kými úzkými kmeny stromů, kolem kamenů zbořeniště, a přesto stále neobjevil toho muže, co ránu vypálil. Lepší dalekohled v životě v ruce nedržel, a přesto nic neviděl. Gus požádal Hakima: „Řekněte mu, ať se postaví." Hakim zakřičel do pustiny před nimi. Pak se znovu rozhostilo ticho. Guse se zprvu zmocnilo vzrušení, ale pak z něj začala ukrajovat mrzutost, pro-tože se nic nepohnulo. Opět obsáhl celou krajinu, hledal obrys obličeje, tvar ramene. V Commonu učí, že plížení není na nic, pokud Odstřelovač
nemá při střelbě jasný výhled na svůj cíl... Nějaký chytrý parchant, co se umí schovávat, vypálil do vzduchu. „Zavolejte znovu."
Hakim zařval a jeho hlas zaburácel mezi kopci. Z nekryté země, země daleko od řeky, na níž nebyly žádné skály, stromy ani rozpadlé budovy, se zvedl chlapec.
Na hlavě měl kus půdy i s rostoucí trávou, kus drnu. Šklebil se jako opice. Dosáhl určené linie. Gus hádal, že tu plochu trávy pětkrát nebo šestkrát přejel dalekohledem, a stejně ho neviděl. „Vezmu si toho chlapce." „To nemůžete," odporoval Hakim. „Proč ne?"
„Ten chlapec není nikdo významný." „Vezmu si ho, protože se umí nejlíp plížit." „Nemá žádné příbuzenstvo - otce, rodinu. Vyvolá to zlou krev." „Vezmu si ho, a až se situace přitvrdí - jako že to tvrdíte a já vám věřím -budu líp střílet."
Napadlo ho, že i on je tvrdší než před třemi týdny v Commonu, jako by ho ošlehal proud kamenů a vyhnal z něj měkkotu. Před soumrakem potře-bovali ujít ještě další úsek. Pochodoval ve středu kolony a ignoroval puchýř na pravé noze. Chlapec poskakoval vedle něj a za ním, nabízel se, že mu ponese batoh, ale Gus odmítl.
Procházeli troskami vesnice. Plechové a betonové střechy se propadly do rozvalených stěn. Gus pochopil. Všechny domy byly vyhozeny do vzdu-chu dynamitem. Opuštěnými troskami prorůstala tráva, hrnce, pánve a oblečení vyšisovalo slunce, vítr a déšť. Starou vesnici zničili, aby se do ní lidé nemohli vrátit. Nechal za sebou už dva mrtvé muže, ale teprve teď, v blízkosti trosek vesnice, poprvé pocítil, že je součástí onoho sporu. Změnil se a v ochabujícím světle dne nabyl dojmu, že plamen vpředu zaplál jasněji.

*****

Izraelec ve svém orlím hnízdě v nepřístupných výšinách s prudce vanou-cími větry, pod jasným svitem hvězd severního Iráku, čtyřicet mil od tu-recké hranice, vyslechl přenos z tábora al-Rašíd kancelářím Estikhabaratu na velitelství Páté armády v Kirkúku.
Počítače v budově, přilepené pod vrcholkem hory, již dávno dešifrovaly irácké vojenské kódy. Včerejšího večera Isaac Cohen naslouchal hlášení o aktivitách odstřelovače, operujícího na území severně od sektoru Páté armády. Teď do Kirkúku posílají svého odstřelovače, muže se skvělou pověstí. Starý agent Mossadu se zasmál potlačovaným smíchem. Pracuje s tím nejmodernějším vybavením, jaké jen továrny v Haifě a na Negevské poušti dokážou vyrobit, a před dosazením do Mossadu sloužil jako kapi-tán tankové jednotky, která se vychloubala těmi nejcitlivějšími senzory k vyhledávání nepřítele... Tyhle zprávy odhalovaly archaický způsob vál-čení - muž proti muži, puška proti pušce. Dva muži se budou po břiše pla-zit na dostřel toho druhého. Žádné praky a kameny, žádné luky a šípy, ale pušky, které jen minimálně prodlouží vzdálenost, na niž se bude bojovat. Ale jak postupoval večer, pobavení z něj vyprchávalo. Copak může být Odstřelovač tak významný, aby proti němu vyslali druhého? Isaac Cohen byl metodický člověk. Sotva kolem něj padla noc, začal se zpětně probírat hlášeními ve svém počítači. Mezi zprávami podávanými za úsvitu a soumraku posledních osmačtyřiceti hodin vystopoval linii k obranným pozicím Páté armády severně od Kirkúku a za ně. Objevil stopu vpádu a luštící schopnost jeho počítačů pronikla i do hovorů sate-litních telefonů mezi agou Bekírem v Arbílu a agou Ibrahimem v Sulajmáníji a tím zjistil čas a místo schůzky.
Smích ho přešel. Přes bohem zapomenutou divočinu postupuje malá armá-da. Pořekadlem Mossadu je: ‚Nepřítel mého nepřítele je mým přítelem.' A pak přemýšlel, jakou škodu může nepříteli způsobit jeden člověk s puškou.

*****

Za dveřmi ložnice kňučel pes.
Večer major Karím Azíz povečeřel s rodinou a věnoval se jí. Popovídal si s chlapci o fotbalu a školních hrách, žertoval se ženou o prázdninách, které si jednoho dne dopřejí v horách na severu, vyrazí si se stany na piknik, s rodiči se zasmál jejich nepřetržité a nikdy nekončící sháňce jídla na tržiš-tích. Bavil se, překypoval žerty a smál se, protože tuto noc se na plochou střechu nevrátí a z ramen jako by mu spadla nesmírná tíha. Předpokládal, možná správně, možná ne, že se generál a dva plukovníci doslechli o jeho převelení na sever. Neexistoval způsob, jakým by jim mohl předat naléha-vý

vzkaz. Přežil návštěvu v táboře al-Rašíd, což se poštěstí málokomu, a chovali se tam k němu jako k váženému expertovi. Nepadlo na něj žádné podezření, neležel na něm stín uvěznění, mučení a smrti. Pes škrabal na dveře ložnice. Prožívá běžnou zkušenost veterána. Včera večer pojedl v kruhu rodiny a ráno bude pryč. Dokázal by vyjmenovat všechny ty chvíle, při nichž naposledy povečeřel s rodinou - před odjezdem do Moskvy, do údolí Beka'a nebo k přední linii v íránských městech Chorramšahr a Súsangerd, kde se bojovalo ve sklepích a kanálech, před cestou na sever v rámci ope-race al-Anfal proti kurdským sabotérům, na první úder na Kuvajt, z něhož se vrátil až v posledních dnech, opět na sever k útoku na Arbíl a tažení na Sulajmáníji - známá rutina. Později, vždycky před tím, než se uložil ke spánku, navštívil dům svých rodičů a oznámil otci, státnímu úředníku iráckých železnic na penzi, a matce, že odjíždí a že se nemají proč stra-chovat. Vypil víc než běžně, protože mu z ramen spadla tíha.
Pustil psa do ložnice, sbalil nadouvající se batoh a těžkou dřevěnou bednu, v níž vždycky na cestě do války převážel svůj dragunov. Když na město začala padat tma, došel si Azíz vyzvednout psa. Dva roky a dva měsíce o něj pečoval jeho bratranec, protože do jeho domu se při-stěhovali rodiče jeho ženy. Pes prý dráždí astma jejího otce. Byl to hně-dobílý Španěl, teď devět let starý, rychlý, ve skvělé kondici a vycvičený s veškerou trpělivostí, jíž byl schopen. Jít do boje bez psa by bylo jako cestovat bez očí a uší.
U stolu, ve vřelé blízkosti rodiny, se o severu nemluvilo. To, že si ošklivil sever a Kurdy, mělo pramálo společného s politikou, a hodně s krví. Mladší bratr ženina otce tam zemřel v roce 1974, dvanáct kilometrů od místa, kde sloužil on, mladý poručík brigády mechanizované pěchoty. Viděl jeho tělo a viděl, co s ním provedli. V roce 1991 tam zabili synov-ce jeho bratrance, zajatého po pádu velitelství vojenské špionáže v Arbílu. Vyvlekli ho na ulici, zastřelili a jeho tělo tahali kolem náměstí za zádí džípu. I toto tělo viděl, když město opětovně dobyli. Ale u stolu se o tom nezmiňovali. Později, poté co cestou k domu svých rodičů vyvenčil psa a uložil ho vedle jejich lůžka, objímal mistr Odstřelovač svoji ženu a ujišťoval ji, že se nemá čeho obávat. Té noci major Karím Azíz ani v nejmenším nezapo-chyboval. Nepřítele objeví, dostihne a zabije. Vůbec si nepřipouštěl neú-spěch, že by jeho místo v posteli vedle ní mohlo zůstat chladné, prázdné.

*****

Představil se jako Omar.
S pisklavým americkým přízvukem mu vyprávěl o svém životě. Neměl matku, otce, rodinu, domov. Matka mu zemřela na svazích hor při tureckých hranicích, umrzla spolu s jeho sestrou. Oteč zahynul měsíc před tím, zabili ho iráčtí vojáci v Arbílu. Nevěděl, kde jsou jeho strýci, tety, bratranci, sestřenice. Domovy jeho rodiny rozjezdily buldozery v ro-ce 1991. Vyprávěl, že ho našli američtí vojáci, přivážející nouzové zásoby, a postarali se o něj.
Gus si maně představil vojáky. Pohled na polomrtvé dítě, otupené zimou a hladem, je jistě naplnil soucitem, odvezli ho ke svým stanům, jídlu a teplu, stejně jako by to udělali se zbloudilou kočkou. Pobíhali kolem něj, rozmazlovali ho, naučili ho svému jazyku. Když se s vědomím, že tu odvedli dobrou práci, vraceli za hranice, odevzdali ho zdravotnickým pra-covníkům. Gus myslel na Omara s nenávratně ztraceným dětstvím, jak se potlouká po kancelářích nějaké zahraniční charitativní organizace v Arbílu, Sulajmáníji nebo Zacho, vyřizuje vzkazy a krade. Když v pozd-ním létě 1996 většina zdravotnických pracovníků uprchla, dítě se jako klíš-tě přilepilo na bojující jednotku pešmergu, pomáhalo s dodávkami jídla a munice k provalující se frontě a odnášelo odtud raněné.
Gus myslel na své vlastní dětství, na jeho poklid a bezpečí. Sirotek viděl hrůzy, a následkem toho zdivočel a stal se krutým.
Chlapec páchl. Polštářem mu byl kámen. Ležel na zemi bez přikrývky, jež by ho chránila před chladem, kousek od Gusova spacáku a na břiše držel pušku s dvěma zásobníky přichycenými k sobě páskou. Na sobě měl roz-trhané americké vojenské pracovní oblečení, pořád ještě na něj příliš velké, na nohou žluté kecky s proklubávajícími se palci. Předtím donesl Gusovi jídlo z hrnce a pozoroval ho, dokud mu misku nevrátil. Spolykal zbytek jídla a misku vylízal, až se blýskala ve večerním slunci. Tábor ztichl a Gus začal tiše vyprávět: „Neměli bychom nikdy zapome-nout na Herberta Hesketh-Pricharda. Před ním byli i jiní, ale co se týče naší armády, skutečným otcem odstřelování je právě on. Před první válkou s Německem byl lovcem zvěře - střílel lvy a slony, ale svoji dovednost pak zaměřil na střílení Němců. Odešel do Francie, kde probíhaly boje s Něm-ci, a vzal si s sebou svoje pušky na lovení divoké zvěře a dalekohled. Napřed mu nikdo z generálů nechtěl naslouchat, ale on neustále zdůraz-ňoval důležitost kvalitního odstřelovače v bitevním poli. Odstřelovač podlomí morálku nepřítele účinněji než palebná clona dělostřelectva. Zabijte důstojníka, zabijte jeho pozorovatele zásahů, zabijte jeho kulometčíky a vašim četám se bude dařit, přežijí. Téměř všechno, co dnes víme, je založeno na tom, co Hesketh-Prichard naučil své odstřelovače už před osmdesáti pěti lety..." Omar při spánku pochrupoval.

Kapitola pět

Helikoptéra se objevila za prvního denního světla, letěla nízko jako jest-řáb kroužící nad kořistí, kopírovala obrysy země. Hladce překročila hřeben na severu, celou dobu hledala rokle, podél nichž by mohla postupovat, pak se vznášela na místě. Chvíli připomínala černého, těžko identifikova-telného predátora nad kořistí. Kořist představovala Meda... Mávla na ni, aby přistála.
Z otevřeného trupu okamžitě vyskočili čtyři muži. Dva v rukou drželi samopaly, jeden pušku a další granátomet, všichni na sobě měli džíny, bundy, na obličejích masky a na hlavách baseballové čepičky. Rozestoupili se, aby zabezpečili plochu kolem velkého ptáka. Gus usoudil, že muž, který vystoupil po strážcích, je také Američan. Když se sklonil, aby

probě-hl pod vírem listů vrtulí, vyrvala se mu zpod větrovky kravata, uvázaná kolem krku. Na hlavě měl kartáč nakrátko sestřižených šedých vlasů, v ru-ce držel mapy v plastikovém obalu. Zběžně si s Medou potřásli rukama, pak se vrátil a pomohl ze dvířek dvěma Kurdům.
Američan, Kurdové a Meda se usadili mezi kameny, roztáhli na kolenou mapy a Gus viděl, jak mezi muži koluje termoska. Meda se z ní odmítla napít.
Piloti nevypnuli turbíny. Gus stál s pešmergy, Hákimem a chlapcem tam, kde mu přikázali, plných tři sta kroků od místa setkání a helikoptéry. Hakim hořce poznamenal: „Nejsem dost důležitý, abych se toho jednání zúčastnil."
Gus je pozoroval triedrem. Rozuměl řeči těl Kurdů - jednoho v obleku, druhého v čistém, ale starém obleku svého kmene. Američan seděl mezi
nimi, dělal jim prostředníka. Gus v nich vycítil hlubokou podezřívavost. Meda byla obrácená tváří k nim a její paže přecházely z gest vyjadřujících pocit marnosti v měkčí pohyby přesvědčování. Podal triedr Hákimovi. Hakim vysvětloval: „Ten v obleku, oblečený jako muž ze Západu, jímž by se taky rád stal, je aga Bekír. Ovládá západ enklávy. Důvěřuju mu asi tolik jako škorpiónovi. Tři týdny po iráckém útoku v roce 1991, při němž byli jeho lidé povražděni a ponecháni bez prostředků v horách, se aga Bekír předváděl v bagdádské televizi, objímal se se Saddámem jako s milova-ným bratrancem. Zajímají ho jen moc a peníze. Spal by i s hadem, jen aby je získal." „Ale má muže..."
„A aga Ibráhím jich má ještě víc. Je prostší, ale mazanější, proto nosí oble-čení svého lidu, a je ještě hrabivější. Ovládá sever a východ, a proto může vybírat mýtné z nákladáků, projíždějících na cestě do Bagdádu přes turec-kou hranici. Měl by Saddáma dobře znát, protože ten se mnohokrát poku-sil zabít jeho otce. Jednou Saddám vyslal z Bagdádu šíitské duchovní, aby s otcem agy Ibrahima jednali o míru, a duchovní u sebe na jeho příkaz měli skrytý magnetofon, aby se prý dozvěděl, o čem bude řeč. Když jed-nání začalo, jeden z vládních řidičů před budovou sepnul spínač dálko-vého ovládání. V magnetofonu byla ukryta bomba. Ve chvíli, kdy vybu-chla, se před otcem agy Ibrahima zrovna sehnul sloužící, aby mu nalil cit-rónovou šťávu. Sluha i duchovní s magnetofonem zahynuli, i mnozí další. Ale otec agy Ibrahima přežil, aby mohl svému synovi vyprávět o Saddámově věrolomnosti. Naslouchal mu? Před třemi lety aga Bekír a aga Ibráhím vedli totální válku o rozdělování peněz od pašeráků, a když aga Ibráhím prohrával a musel ustupovat, povolal na pomoc Saddáma. Zachránily ho Saddámovy tanky. Tehdy jsem přišel ke svému zranění... Má víc mužů, víc bojovníků, protože má víc peněz na to, aby si je mohl platit. To Meda je jako zázrakem usmířila." „Myslím, že by ji oba rádi přeřízli," utrousil chlapec. Hakim se ohnal, ale Omar se smál a uskočil jako boxer vyhýbající se únav-né ráně protivníka.
„O čem se dohadují?" vyptával se Gus.
„Dohadují se, nakolik budou riskovat. Meda je musí znovu přesvědčovat o své vizi."
Gus zase převzal triedr a pozoroval ji. Byla v ní jakási panenská nevinnost. Usmívala se i mračila. Hlava jí klesla jako by v rozmrzelosti, pak ji zvedla a na tváři se jí rozhostil výraz šťastného dítěte. Bez ní k ničemu nedojde. Očarovala je. Jako by je přesvědčila její prostota - entuziasmus, optimis-mus, sebejistota. Omar, ten malý vulgární spratek, měl pravdu. Seděla čelem k nim, nohy ve vojenských kalhotách roztažené, horní knoflíky haleny rozepnuté, takže viděli kůži její hrudi. Zřetelně viděl chtivý úsměv agy Ibrahima a hluboký pohled agy Bekíra, zabořený do jejích očí.
Američan nesl na tváři zamračení starého zkušeného muže, jako by v něm hlodalo znepokojení - kvůli ní.
Poté co si s ní potřásl rukou, se zvedl a křikl na strážce, kteří začali couvat k helikoptéře a kryli prostor před sebou zbraněmi. Potřásali si rukama, podrželi je v sevření, pak všichni zmizeli v nitru helikoptéry. Stála s rukama na bocích pod narůstající rotací rotorů. Poryvy vzduchu jí odhazovaly vlasy, halena a kalhoty jí lnuly k tělu, štíhlému, mladému, neznajícímu strach. Když se helikoptéra zvedla, nezamávala jim, jako by tím chtěla potvrdit svoji nezávislost.
Helikoptéra přeletěla nízko nad nimi a Gus zahlédl obličej Američana, shlížejícího dolů. V nárazech větru od rotorů k sobě pevně tiskl pušku. A usadilo se ticho... Přepadl ho pocit nesmírné ztráty. Helikoptéra před-stavovala životní mez. Přiletěla, mohl k ní přistoupit, vlézt do ní, mohl si vymoci sedadlo a nechat se dopravit domů, ke své práci, ke svému životu. Měl šanci a ani nepomyslel na to, že by ji mohl využít. Meda kráčela smě-rem k nim, na tváři široký triumfální úsměv.
Muži se k ní rozběhli a za nimi se belhal Hakim. Gus vrazil chlapci facku a řekl mu, že se může taky vzdálit, že chce chvíli zůstat sám se svými myš-lenkami. Nikdy se k ní nedokáže obrátit zády. Chytila ho do pasti. Všechno, jeho domov, práce, život, mu připadaly dokonale nedůležité. Stála, oni used-li před ní. Viděl staré i mladé obličeje, zocelené krutostmi a utrpením, chlad-né a surové, a světlo v jejich očí. Chytila je do pasti všechny. Chlapec se vrátil k místu, kde seděl.
„Co říká?"
„Říká, že ještě dnes za námi aga Bekír a aga Ibráhím pošlou po stovce svých nejlepších bojovníků. Ráno zaútočíme na mudžamma'a před námi -to je nová vesnice, které přidělili titul Město Vítězství. Říká, že až ji dobudeme, přijdou další muži a budeme bojovat o Tardžil, pak dostaneme ještě víc mužů a budeme bojovat o křižovatku cest do Bagdádu a Sulajmánije. Potom, až dorazí další muži, nás povede kolem plamenu Baba Gurgur do Kirkúku. Půjdeme do Kirkúku. Věříte jí?" „Musím," odpověděl Gus.
„Oni jí věří, aga Bekír a aga Ibráhím, protože by ji nejradši vojeli. Můžou vojet každou ženu, kterou chtějí, ale chtějí ji, protože vědí, že ji nemůžou mít."
Jsi nesnesitelné dítě." „Vy byste ji nechtěl vojet, pane Gusi?"
Chytil chlapce za lalůček ucha, vykukujícího z houštiny nečesaných kudrn, a zkroutil ho tak silně, že chlapec zakňučel jako nakopnutý pes. Začal chlapci vysvětlovat úlohu pozorovatele, pracujícího v úzkém kon-taktu s odstřelovačem. Z vyprávění věděl, že jakmile někdo dá ránu, ne-vyhnutelně následuje podrážděný protiúder. Před sebou viděl harmono-gram války, místa na mapě, která budou vybojována, a boj o každé další
bude vždy obtížnější. Mluvil tiše a vážně o práci pozorovatele, jako by si s chlapcem, Omarem, byli rovni, jako by jeho holé přežití při protiútoku záviselo na dovednosti hocha.

*****

Dveře stárnoucího antonova zaskřípěly ve špatně namazaných pantech. Jeho oči si začaly zvykat na jas, útočící na něj z rozjezdové dráhy, a čekal, až k letadlu dojedou schůdky.
Ostatní známí důstojníci z armády by odmítli k letu využít vysloužilé transportní letadlo, ale major Karím Azíz šel do boje už tolikrát, že strach ze smrti nahradil posilující fatalismus. Všechno už má za sebou. Zavolal na pilota své díky. On a jeho pes byli jedinými pasažéry. Rozhlédl se kolem sebe. Na vojenském letišti v Kirkúku byl naposledy před sedmi lety. Tehdy se některé ze zpevněných hangárů útočných letadel ještě stále opravovaly a řídicí věž obklopovalo dřevěné lešení. Ale teď už práci ame-rických bombardérů nic nepřipomínalo, lešení a dělníci dávno zmizeli. Od věže se k němu rychle blížil džíp.
Azíz přivolal psa k noze a sešel po schůdcích, obtěžkán batohem a dřevě-nou bedýnkou. Když džíp zastavil, vyčetl z pohledu důstojníka, pověře-ného jeho vyzvednutím, že ho jeho pověst předešla. Důstojník ho letmo políbil na obě tváře a nabídl se, že mu vezme bedýnku. Odmítl. Bedýnka ukrývala podstatu jeho pověsti a Azíz ji nikdy nikomu nesvěřil. Následoval důstojníka k džípu. Ať pracoval u kterékoli jednotky, nikdy tam odstřelovače nechovali v lásce. Vážili si jeho dovedností, ale rádi ho neměli. Vojáci v přední linii vždycky pociťovali spřízněnost s nepřítelem za zemí nikoho, iráčtí vojáci soucítili s íránskými - a Odstřelovač přinášel mužům v protějších zákopech anonymní smrt. Když ke klidné přední linii přijel Odstřelovač, zabil a hnul se dál, na ty, co zůstali, dopadla dělo-střelecká palba. A zabití odstřelovače bylo promyšlené, narušovalo namát-kovou, náhodnou pravděpodobnost dopadu šrapnelu, se kterou se voják dokázal vyrovnat.
Důstojník načal opatrnou konverzaci. „Doufám, že jste měl příjemný let?" „Já ano, ale psovi nebylo dobře."
Důstojník se pousmál. „To není dobrý společník na cesty." „Naopak, ten nejlepší." Vyzdvihl bedýnku do zádi džípu a pes vyskočil za ní. Odjížděli z letiště. Nechal psovi jeho jméno, Scout. Objevil štěně během svého třetího dne v Kuvajtu, to mu byly čtyři měsíce. Na obojku měl cedulku se jménem a adresou. Major Karím Azíz přiletěl helikoptérou s prvními přepadovými četami, měli dobýt jeden z emírových paláců, ale boj postupoval pomalu. Třetího dne procházel ulicemi Kuvajtu a obdivo-val se jeho ostentativnosti. Narazil na přikrčené, vyděšené štěně, kňučící děsem z projíždějících tanků. Zatímco jeho spolubojovníci úspěšně rabo-vali to bohatství, zašel na adresu uvedenou na obojku a našel trosky vykli-zeného domu vypovězeného britského naftařského odborníka. Odvedl si
psa do hotelu, v němž byl ubytován. O dva týdny později se vrátil do Bagdádu a styděl se za to, že přivezl jen psa, videokameru a náramek ze slavného zlatého súku. Ostatní přijeli v nových mercedesech, BMW, s nákladňáky naloženými 'suvenýry'. Videokameru nikdy nepoužili, proto-že zapomněl vzít taky kazety, a náramek žena prodala, aby měla na oble-čení pro děti. Zůstal mu jenom pes. Scoutovi už minulo devět, ale oči i nohy mu stále dobře sloužily, nos a uši ho činily nenahraditelným, kdy-koliv Azíz odcházel do války. Z letiště jeli přes město.
Kirkúk je domovem milionu lidí. Džíp se proplétal zalidněnými ulicemi, podél chodníků tepajících životem. Obchody zůstaly otevřené. Nepozoroval žádné známky paniky, a přesto ve vzdálených kopcích na severu, za čistě planoucím, jasným a vysokým ohněm na město pochodu-je armáda. Klakson razil džípu cestu mezi plně zatíženými nákladňáky; vozíky taženými osly a mezi dětmi, prohánějícími se na kolech a skútrech. Žádná atmosféra nebezpečí.
Zavezli ho do prostoru velitelství Páté armády, v plné rychlosti minuli strá-že, řady tanků T-72 a stanoviště obrněných transportérů BMP. Se psem u nohou donesl Azíz svoji bedýnku do velitelského bunkru. Představili ho generálovi. Zasalutoval, potřásli si rukama. Za velícím gene-rálem stál brigádní generál, zvedl hlavu, pohlédl skrze něj a začal opět stu-dovat na stole rozloženou mapu. Brigádního generála už někde viděl, poznal ho, ale nemohl si vzpomenout, kde se s ním setkal. Snažil se na to přijít, pak to pustil z hlavy.
„Takže z Bagdádu nám posílají odstřelovače." Generál mluvil posměšně. Jediného muže s puškou, aby vykonal to, čeho nemůže dosáhnout armá-da s tanky a dělostřelectvem a dvě pěší divize." „Nejlepší obranou proti odstřelovači je další kvalitní Odstřelovač." Na generálové tváři se objevil úšklebek. „Se psem a jeho blechami." „S mým psem, ano." „Jaké informace potřebujete?"
„Potřebuju znát trasu vpádu a přesné změny rozmístění našich jednotek k jeho zastavení."
V místnosti viselo ticho. Brigádní generál zvedl hlavu od mapy, zase ji sklopil a začal si hrát s perem. „Zesílili jste snad obranu?"
Generál bezvýrazně prohlásil: „Váš úkol odpovídá úrovni lokální taktiky, majore. Nepokoušejte se mě poučovat o strategii." „Potřeboval bych se setkat s očitými svědky, kteří toho nepřátelského odstřelovače viděli."
Chvíli na něj civěli, pak mu sdělili, kdy může svědky vyslechnout. Nechali ho vyprovodit ven.
V holé místnosti s malou skříní a kovovou postelí vyndal z batohu kus kozí kůže a položil ji do rohu jako podložku pro psa, pak mu naplnil misku vodou. Ze zarámované fotografie na stěně ho pozoroval prezident, usmíval se na něj.

AUGUSTUS HENDERSON PEAKE.

2. Závěry z rozhovoru mezi velitelem letky RAF Basilem Peakem (ve výslužbě), mnou a slečnou Carol Manningovou -přepis přiložen.

MOTIVACE: Hlavním impulsem cesty AHP do severního Iráku je velice silný vliv jeho dědečka. Slečna Manningová se domnívá, že BP svými manipulativními argumenty přesvědčil AHP, aby tam odcestoval a zapojil se do bojů. Motivace u odstřelovače na bojišti sehrává nesmírně významnou úlohu, ovšem jakmile AHP začne bojovat, počne

rychle pozbývat na významu, až se stane nedůležitou. BP vlastní staré, legálně držené pušky a díky tomu se AHP už v mládí naučil zacházet se zbraněmi. BP nebyl schopen nebo ochoten poskytnout nám informaci, zda se v něm může skrývat lovec, což je naprosto kritický předpoklad v případě přechodu od střelce do terče k odstřelovači.

SHRNUTÍ: Bez takového ZALOŽENÍ AHP nemůže uspět, a pokud neuspěje, přijde o život. Žádné důkazy vojenské minu-losti. Můj původní odhad se nezměnil: naděje na přežití ve střednědobém horizontu zůstávají nepatrné až nulové.

TEXT dopisu zaslaného BP Hojšarem - viz dodaný přepis. (PS: Na počátku stál tento dopis a je možná jedinou indikací, čeho chce AHP v severním Iráku dosáhnout. Podle mého soudu je jeho konec z vojenského hlediska nereálný.)

Vážený bratře Basile!
Píšu ti v době, kdy jsem od tebe již dva roky nedostal žádné nesmírně ceněné psaní. Tento dopis bude předán SARAH z organizace Ochránci dětí a jen Bůh rozhodne, zda k tobě doputuje.
V současné době, vážený bratře, prožíváme kritické chvíle novodobých dějin našeho národa. Kurdové, můj lid, v horách, městech a vesnicích je naplněn zoufalstvím. Už nevěříme v ochotu Západu ochránit nás před Velkým Vrahem. Myslíme, že na nás všichni zapomněli. A až budeme zapomenuti, Velký Vrah na nás pošle svoje tanky, děla a letadla, aby nás zničil. Jistě se pamatuješ na moji drahou vnučku, na moji Medu. Teď je jí dvacet pět. Na někoho tak mladého má v srdci žár lva a také vládne mocí nad muži. Věřím, vážený příteli, že tu sílu má od samotného Boha.
Již rok navštěvuje vesnice v našem regionu a hovoří s muži a ženami o nové době, kdy Kurdové povstanou, aby se zbavili Velkého Vraha. Napřed mohla jen hovořit. Pak si ji před třemi měsíci v Rostu, nedaleko pohoří Sar i-Piran, vyslechl známý odvážný vojenský velitel, mustašar Hakim. Uvedla ho do vytr-žení stejně jako prosté venkovany. Vzal ji do Arbílu a Sulajmáníje a jeho vliv bojovníka jí umožnil setkání s agou Ibrahimem a agou Bekírem. Jsou to vychytralí a zrádní muži. Proti Velkému Vrahovi bojovali, i se s ním líbali na tváře. Když se přes ně valil vítr, ohnuli hřbet, když pominul, vykroči-li vpřed. Jsou to zkorumpovaní zbabělí psi, ale mají moc. Meda jim vyprávěla o svobodě. Pohlédla jednomu po druhém do tváří, jak mi líčil Hakim, a položila jim otázku, jestli chtějí žít jako sluhové Velkého Vraha a ve strachu, nebo jako hrdí muži, kteří dovedli svůj lid ke svobodě. Chtějí, aby se na ně vzpomínalo jako na zbabělce nebo jako na hrdiny? Je pouhou mladou ženou, ale vyžadovala po nich odpověď. Nedokázali jí odmítnout. Slíbila jim, že je provede kolem plamenu Baba Gurgur na náměstí Kirkúku.
Vážený příteli, má moc nad muži a ti se jí neodvážili odmít-nout. Zpočátku půjde o malou armádu, ale bude se rozrůstat. Po každém dílčím vítězství dostane další muže. Po boku bude mít Hakima, jehož miluji jako vlastního syna, ten ji povede. Bude v Božích rukou. Nedokážu odhadnout, jestli tě tento dopis dostihne. Pokud ti dojde, pak tě prosím, vážený příteli, nahlížej do novin, sleduj televizi a nezmeškej den, kdy dojde do Kirkúku.
Rozhodně tě nevyzývám ke splacení dluhu a nechci ti připo-mínat, že vůči mně máš nesplněný závazek, ale jakákoli pomoc, kterou bys nám mohl poskytnout, by pro nás byla tím nejvelkorysejším darem. Ona se pouští na velkolepou cestu. Je poslední nadějí kurdského národa. S pýchou se za ni modlím. Jako vždy je mi nesmírnou ctí, že se mohu nazývat tvým příte-lem Hojšarem.

Ken Willet dopis přečetl mnohokrát. Zasáhl ho, dojal. Při každém čtení, když přelétal kaligrafické písmo, myslel na fotografii na kuchyňské lince, na sedícího starce a vedle něj stojící mladou ženu. Před zastavením bojů hlídkoval v Severním Irsku, slyšel výstřely vypálené v hněvu, ale o boji věděl jen to, co ho naučili na cvičištích ve Velšských horách. Ze svého místa na ministerstvu obrany postoupí na administrativní místo v kasár-nách a pak nejspíš zkusí štěstí v civilním světě. Nikdy nezíská zkušenost v boji z první ruky.
Pociťoval nesmírný smutek a nestyděl se za něj. V duchu znovu prožíval nesmírný dopad svých slov: ‚Naděje na přežití v střednědobém horizon-tu zůstávají nepatrné až nulové.'

*****

Nechal se vést Omarem.
Od Guse to představovalo projev důvěry, první krok. „Pokud si povedeš dobře, zůstaneš se mnou, pokud ne, vrátíš se k vaření a práci nosiče. Druhou šanci nedostaneš," upozornil ho, než vyrazili. Snažil se, aby to vyznělo nemilosrdně a krutě, ale něco takového neměl v povaze. Omar se usmál a pohnul se vpřed.
Překročili hřeben a hleděli dolů na cosi, čemu Omar říkal mudiamma'a a co Hakim, s ústy zkřivenými sarkasmem, nazýval Městem Vítěz-ství. Gusovi to připomínalo koncentrační tábor. Někde v dálce za touto vesnicí bylo město, pak křižovatka a za tím vším plamen Kirkúku, ale to vše zůstávalo skryto v oparu horkého odpoledne. Předtím procházel pů-vodní vesnicí, srovnanou se zemí výbušninami. Teď se díval na její náhra-du, usazenou uprostřed bezútěšné kamenité a bažinaté náhorní plošiny. Nevznikla tu žádná pole, žádné pásy zkultivované země. Vně pozemku obehnaného drátem se pásla stáda zubožených vyhublých koz a ovcí, pát-rajících po jakékoli potravě. Jako regiment

seřazené bloky betonových domů, uzavřené uvnitř ohrady, spojovaly pouze šňůry na prádlo. Gus si načrtl plánek a zanesl do něj plot, bránu, strážní věže a jedinou větší budo-vu, dominantu uprostřed řad betonových domů. Výhled nerozjasňovala žádná tráva, žádné květiny. Brána se právě otevírala, aby přijala cisternu s vodou a nákladák.
Plán zakresloval velice pečlivě a začínal chápat. Město vybudovali daleko od vodního zdroje a pastvin, aby byli vesničané ve všem, co potřebují k životu, plně závislí na strážích. Bez nich by vyhladověli. Chlapec měl skvělý zrak a radoval se ze schopností dalekohledu. Dvakrát ho upozornil na malé bunkry, kryté pytli s pískem, které Gus přehlédl. Všechno, co spatřil, i všechno, co mu našel Omar, zanesl Gus do plánu. Studoval veli-telské stanoviště. Viděl důstojníka, kulomet za zídkou na ploché střeše a frontu přišouravších se venkovanů, tísnících se před hlavními dveřmi. Přišli si pro balíčky s jídlem. To místo poskytovalo bezútěšnou jistotu a dny se tu musely podobat jeden druhému jako vejce vejci... Ale zítřek se bude vymykat.
Zatímco kreslil plán, vyprávěl Omarovi o práci pozorovatele. Předávání byť jen sebenepatrnějších znalostí mu činilo potíže. Až dosud se veškeré jeho střílení zakládalo na jeho výlučné odpovědnosti za vlastní dovednos-ti i nedostatky. Ale zítra nemůže pracovat sám. Potřebuje výhodné místo
trochu stranou, dostatečně vysoko, aby linii jeho pohledu nepřekážely střechy betonových domků, a musí odtamtud vidět na hlavní vchod veli-telského stanoviště. Vlevo, několik set yardů od místa, kde s chlapcem leželi, stál holý kopec bez zjevně viditelného úkrytu. Kdyby je tam objevil kulomet, zahynuli by. Kdyby nepřežili, útok by se nezdařil. „Omare, nehýbej se, neukazuj, neotáčej rychle hlavou. Ten kopec vlevo..." „Co na něm není kde se schovat, pane Gusi?"
„Ano, co na něm není kde se schovat. Nenašel bys tam pro nás nějaké místo?" „Možná."
„Žádné možná. Ano, nebo ne?" „Jistěže, pane Gusi."
„Tak vážně, ano nebo net Co z toho máš na mysli?" „Existují lepší místa."
„Potřebujeme tam být, Omare. Půjde to, nebo ne?" Chlapec se učil rychle. Nesmírně pomalu pohyboval dalekohledem obale-ným jutovým plátnem se síťkou přetaženou přes čočky. Pak se pohyb zasta-vil na kopci a Omar ho upřeně pozoroval. Každičký keř na něm ořezali a odnesli na zátop, každičký strom porazili. Svah měl pochmurnou hněda-vou barvu neživé zimní půdy, jako by z něj sníh a déšť vymkly duši. „Kdybychom zůstali na hřebeni, nad kopcem..." „To je na střelbu příliš daleko."
Padlo mezi nimi ticho. Gus sklopil hlavu a začal pozorovat veškeré hem-žení kolem velitelského stanoviště, jako by pro něj každičká chvíle, kdy může pozorovat vesničany a vojáky, plahočící se v blátě kolem budovy, měla nesmírnou cenu. Cisterna a nákladák odjely. Zaměřil se na pozici kulometu. Je důležitější důstojník nebo kulomet? Omar ho zatahal za rukáv. „Je tam místo."
„Nic nevidím. Jsi si jistý?" Gus přiložil k očím triedr, ale viděl jen jedno-tvárný svah kopce. „Ano, pane Gusi..." „Omare - miluješ Medu?" „Miluju, pane Gusi, a nemyslím tím šoustání."
„Jestli neseženeš dobré místo, jestli nás tam objeví kulomet a Meda pove-de útok, zabije ji to... Takže si musíš být jistý." „Naprosto jistý, pane Gusi."
„Dokázal bys mě tam dostat za úplné tmy a pak ve dne zase odvést?" Chlapec vážně přikývl. „Myslím že ano, pane Gusi." „Pokud to nedokážeš, Omare, je po Medě."
Věděl, že se zítřejší zkušenost bude lišit od všeho, co kdy zažil. Při tom pomyš-lení ho zamrazilo. Napadlo ho, jak asi bude v noci spát, jestli vůbec usne.
„Nesnažte se mi udělat radost," upozornil major Karím Azíz jednoho po druhém. „Neříkejte mi, co podle vás chci slyšet. Nehovořte s určitostí o něčem, čím si nejste jistí. Chci slyšet jen pravdu." Vyslechl si výpověď kaprála i pastevce koz, pak nařídil strážím, aby oběma donesli pořádné teplé jídlo, ale do různých místností, aby nemohli zjistit, co mu řekl ten druhý. Zatímco jedli, zastavil se v oddělení vojenské špio-náže a vyžádal si tam podrobné mapy a letecké fotografie. Když si je hlou-bavě prohlédl, vybral si ty, které mu mohly pomoci, vrátil se a s každým z nich si znovu promluvil. Kaprálovo líčení se nezměnilo, ale pastevec viděl i toho člověka, jeho člo-věka. „Mého přítele zastřelili přes celé údolí, nelžu vám, majore. Bůh mě ztrestej, jestli vám lžu, ale v životě jsem neslyšel, že by někdo dokázal stří-let na takovou dálku.... Ale já ho viděl, majore. Seděl tam v plném slunci a opíral se o zeď domu mého přítele a jeho puška byla větší než jakákoli puška, co jsem kdy viděl. Byl oblečený tak, že vypadal jako země a keře. Není to pešmerga, majore, protože jsem v životě neviděl nikoho z nich s takovou puškou a takhle oblečeného."
Odnesl fotografie a mapy do svého pokoje. Nakrmil Scouta, posadil se ke stolu a pes se mu složil u nohou. Na stole vedle map a fotografií ležel dragunov. Napadlo ho, že na tuhle chvíli se připravoval celou svou šestadva-cet let dlouhou vojenskou kariéru. Zabil mnoho mužů, ale souboj do konce dotaženého střetu dvou odstřelovačů se mu vždycky vyhýbal. Všechno ostatní teď vypudil z hlavy. Půjde o základní boj o převahu, on proti dalšímu odborníkovi. O samotě, jen s uklidňujícím chrápáním psa v pokoji, si Azíz vůbec nepřipouštěl, že by, ho ten muž, kterému stane tváří v tvář, mohl porazit.
Nejde o slávu, medaile, peněžitou odměnu nebo zabíjení, jde o lákavost prapůvodního boje muže proti muži, o převahu ve znalosti pohybu v teré-nu a dovednosti střelce. Poděkoval svému bohu za poskytnutou příležitost.

*****

Před počátkem útoku propukly vážné konflikty. Meda chtěla vést útok. Hakim trval na tom, aby se držela u něj vzadu. Meda chtěla provést fron-tální útok. Hakim požadoval, aby zaútočili na pravé křídlo vesnice. Meda chtěla, aby jejich kulomet pálil na strážní věže. Hakim tvrdil, že se kulo-metná palba musí soustředit na velitelské stanoviště. Meda chtěla, aby se Gus držel blízko ní, aby střelbou podporoval její průnik k plotům. Hakim jí oponoval, že si střelec o svém postavení musí rozhodnout sám. Výklad obstarával Omar. Pro Guse to bylo velice bolestivé. Jeho pečlivě zanesený plán vesnice ležel na zemi mezi nimi, osvětlen zastíněnou bater-kou. Měl dojem, že všechno, co navrhuje Hakim, má

smysl, ale Meda to odmítala, jako by se jí zmocnila divoká posedlost. Po zamítnutí každého svého návrhu ho Hakim tvrdohlavě a neplodně prosazoval dál. Bylo to jen
zatracené maření času a Gus v jejich navztekaně hádce - její arogance ver-sus Hákimova zkušenost - nesehrával žádnou úlohu. „Vyznám se ve válčení," namítal Hakim a Omar mu to šeptem přeložil. „Vyznáš se v prohrávání válek," odsekla Meda a Omar se při překládání zahihňal. „Muži jdou za mnou, ne za tebou..." Za ní se ozval řev, provo-lávání jejího jména. Zvedla se. „Povedu útok. Budu u plotu první, první u velitelského stanoviště, a oni půjdou za mnou." Zmizela ve tmě.
Gus a Hakim studovali plán. Gus vycítil Hákimův hněv, vyvolaný poko-řením, které mu nachystala. Ale věděl, že ji mustašar neopustí, stejně jako by to neudělal on. Dohodli se na tom, jakou pozici zaujme Gus s Omarem, na úhlu střelby kulometu a na směru výpadu. „A bude v čele?" zeptal se Gus těžce.
„Co mám dělat? Přikovat ji ke skále? Svázat jí nohy? Pokud sejde dolů a trefí ji, je po všem." Hakim pokrčil rameny. „Co můžu dělat?" „Budu na ni dohlížet, jak jen to půjde," slíbil Gus. Já taky, to my všichni, nakolik nám to jen dovolí." Za nimi se ozývalo narůstající mručení. Dva paprsky světla se sotva postřehnutelné blížily vzhůru po svahu kopce, oba si za svůj maják vybra-ly blikotající ústřední oheň tábora. Gus je pozoroval. To kvůli ní sem přes černočerné pustiny otevřené krajiny putují noví muži. Jejich světla ozářila divoké zarostlé obličeje, jejich zbraně se zaleskly. Přicházeli k nim jako divoké karavany nepozorovaně postupující nocí, přinášeli pušky, moždí-ře, bedny s municí a stříbrný třpyt čepelí nožů za pasem. Vyšla jim napro-ti a Gusovi neuniklo, jak přední zrychlili krok a ti, co se zdrželi, popoběhli. Rozpřáhla paže a kolona se roztrhla, rozptýlila se a seskupila kolem ní. Čapli si a ona k nim promlouvala. Souhlasně šuměli. „Co říká?"
Hakim ponuře odpověděl: „Říká, že díky jejich odvaze nabudou Kurdové svobody. Že jsou dědici Saláha al-Dín Júsufa. A že s nepřítelem mají sli-tování jen slaboši. Říká, že Kurdové nenajdou svobodu, dokud nezabijou posledního iráckého vojáka ve své zemi. Říká..." Gus odešel, obrátil se k ní zády. Věděl, že od zítřka bude jiným člověkem - navždy změněným.

*****

Izraelec celý den poslouchal vysílačky, nasávající kódované i běžné zprávy z velitelství Páté armády k předním formacím.
Ve stínové krajině špionážního sběru informací Isaac Cohen dobře chápal potřebu rozpoznat rozhodnou chvíli výhody. Ten okamžik může trvat pouhou chviličku. V léta trvajícím boji může ta chvíle výhody obnášet pouhé hodiny. Mnohokrát za jeho kariéry u izraelských obranných sil, i pak u Mossadu, se kolem prohnalo okénko výhody, občas bylo využito, občas s vážnými a trvalými následky přehlédnuto. Jakožto poručík obrně-
né jednotky byl na Jom Kipur vyštván přes Kanál, protože špionáž rozpo-znala výhodu, jakou získá úderem na stěžejní bod mezi Třetí a První egypt-skou armádou. Jako v terénu operující agent Mossadu sedával na neko-nečných poradách o nejvhodnější chvíli k zneškodnění vůdců aktivistů teroristické organizace Hamaz na Západním břehu. Bude výhodnější zabít výrobce bomb hned ve chvíli, kdy budou identifikováni, nebo nechat je dál pracovat pod dohledem v naději na získání více jmen a údajů? Kdysi rozhodli, že jeden člověk zůstane na svobodě, přišli o výhodu a desetiki-lová bomba trinitrotoluenu v krvavé lázni na jeruzalémském trhu zabila 13 lidí a 170 dalších zranila. Na svém izolovaném postu se ocitl právě kvůli svým nadřízeným, kteří bohužel propásli výhodný okamžik. Celé je to o výhodě. Teď už věřil, že taková chvíle existuje. Otázkou je jen správně ji určit. Připomíná to povrchní, nikoli osudné bodnutí dýkou do žeber nepřítele. Nožem lze otáčet - jak mu prozradilo zachycené vysílání, vyrazilo dalších dvě stě mužů - a rána se tím zvětší. Jak se zvětšuje, jak se dýka zarývá hlou-běji ke zranitelnému srdci, roste ohrožení nepřítele. A oni nepodnikli nic víc, než že z Bagdádu vyslali mistra odstřelovače. Proč na sever k jejich zastavení nevyrazila armáda? Proč Pátá armáda neodpověděla na ohrožení a neumrtvila ránu?
Nechápal, ale považoval to za chvíli výhody.
Odeslal krátkou zprávu do Tel Avivu. Břitkým jazykem vyjádřil svůj názor, jak by té chvíle měl využít.
Na svůj věk byl v dobré kondici, přesto se děsil pomyšlení na dlouhý noční pochod. Když mu vysílačka vydala střízlivou odpověď, už psal dopis ženě, odveze ho další helikoptéra se zásobami. Dostal povolení.

*****

„Ahoj! Jsi v pořádku, Caspare?" „Není to nejhorší, Rusty."
Caspar Reinholtz byl otrokem dochvilnosti. Teď je za sedm minut deset. Schvaloval předstih, s nímž mladý muž dorazil na noční směnu. Kdyby šlo o Billa nebo Luthera, dostavili by se v poslední půlminutě. Právě ode-slal zprávu a zaplavovaly ho vlny únavy. Nechtělo se mu do jídelny, kde se Bill a Luther budou vybavovat s piloty a pozemním personálem. Nemá náladu na řečičky amerického letectva. „Dlouhý den?" „Dost dlouhý." „Ale ne zlý?"
„Přinejmenším uspokojivý."
Caspar si přejel rukou po krátce zastřižených vlasech. Ať už byl den jaký-koli, začal v pět, když se k rozjezdovým drahám a bunkrům na základně Incerlik, kde se o místo dělily Falcony F-16 amerického letectva a turecká letadla, přikrádal rozbřesk a když se s ním a čtyřmi mariňáky určenými
k jeho ochraně zvedala helikoptéra. Malý pozemek s bungalovy uvnitř bezpečnostního prostoru amerického letectva byl domovskou základnou týmu CIA, odpovědného za severní Irák. Popíjení piva s mouchami v pě-ně bylo uspokojivé asi právě tak jako prosazování amerických zájmů v severním Iráku přes turecké hranice. Zaletěli do Arbílu vyzvednout jed-noho papaláše, pak v Sulajmáníji nabrali druhého a zamířili vysoko do hor na děsivý let na území banditů.

„Povídej."
„Neber si to osobně - znáš to - pouze pro zasvěcené." „Žádný problém, Caspare. Dáš si kafe?" „To bych moc rád."
Rusty byl kolohnát, absolvent Kalifornské univerzity v Santa Barbaře. Oplýval otevřeností u rekrutů agentury nebývalou a těžce nesl utajování skutečností. Však se to naučí. Kdysi dávno se Caspar naučil všemu, co mu kdo mohl předat, a teď toho o severním Iráku věděl nejvíc. Učil se tomu těžce. Poprvé na toto území vstoupil v roce 1974 - mladý, jako Rusty teď, a dychtivý - tehdy CIA s íránskou a izraelskou pomocí ozbrojila Kurdy, aby nakopali Bagdád do prdele, ale diplomaté podepsali úmluvu a pomo-ci byl konec. A nad represáliemi irácké armády vůči Kurdům by slabší povaha zaplakala a padla na kolena. Caspar odjel domů hledat nová pole působnosti.
Podruhé překročil tureckou hranici v roce 1988, tehdy operace al-Anfal potrestala příslušníky kmene, vybombardovala je, zplynovala, podřezala. Pak ho přeložili. V roce 1991 se vrátil právě včas, aby vybudoval vysílací stanici, vyzývající Kurdy k povstání proti Bagdádu. Udělali to, ale slibovaná podpo-ra nepřišla, ranveje v Incerliku zůstaly němé a opět následovala odveta. Caspara povolali zpátky do Langley. Ale to místo ho obtěžovalo jako něja-ký zatracený mikrob malárie v krevním oběhu. Žádal a otravoval, aby se mohl ještě naposledy vrátit - počtvrté - a dostal se do týmu agentury v Arbílu právě měsíc před onou katastrofou, kdy se Saddámovy tanky pře-valily přes linii příměří a nemilosrdně vytlačily Kurdy na sever. Nikdy nemluvil - ani s kolegy, ani s rodinou - o hrůzách jejich vlastního útěku z Arbílu a o tom, co za sebou zanechali. Od té doby pracoval v Incerliku a už mu zbývá pouhých pět měsíců do konečného odchodu domů. Káva se vařila celý večer, co psal a vysílal šifrovanou zprávu. „Pokud ti nevadí, že se ptám, bude to fungovat?" „Co jako?"
„Ten plán. Bude fungovat?"
„Jsem unavený. Promiň, nechtěl jsem se tě dotknout, Rusty. Podívej, máme tu plán. Máme tu vlákna, co se musí splést, aby vznikl provaz, který ten plán unese. A ještě nejsou spletena."
Nazvali ten plán ZPĚTNÝ RÁZ. ZPĚTNÝ RÁZ v mysli autora tohoto názvu, Caspara Reinholtze, vzbuzoval představu uvolnění stlačené pruži-
ny z temperované oceli silou umožňující odstrčení zdánlivě nepohnutel-ného předmětu. Byl na ten název pyšný. Stlačenou pružinou byla rebélie, nepohnutelným předmětem režim v Bagdádu. Jakožto velitel stanice jako jediný z týmu agentury v Incerliku věděl, nakolik důležité je každé z vlá-ken, jež musí být spleteno do provazu. „Můžu se tě na něco zeptat?" „Nemůžu ti slíbit, že odpovím." „Viděl jsi ji?"
„Tak dostanu to kafe? Jo, dobrá, viděl jsem ji."
Ta vlákna představovala jedna žena... jedna ozbrojená formace... a jedna akce v Bagdádu... prvotní impuls, síla v pohybu a úder. Pokud se jediné z nich roztřepí, provaz by zátěž plánu nemusel unést. Ta žena to měla spustit, ale každá následující část ZPĚTNÉHO RÁZU je stejně důležitá, málem se z toho strachy podělal. Nikdy předtím se nesetkal s mladou ženou věku jeho mladší dcery, která by v něm vyvolávala dojmem takové zničující prostoty a sebedůvěry. Celou cestu zpět, i při zajížďkách při vysa-zování těch papalášů, myslel na její obličej, její roztomilost i zatracenou aroganci. Je starý, viděl snad už všechno, co mohl, a spolupracovníci ho považují za cynického parchanta a přitom vzýval boha, aby mu umožnil ji následovat, kamkoli půjde. A to byl dokonale střízlivý. Pokud by se svým ochráncům, pilotům nebo komukoliv z místních mladých svěřil, na co myslí, považovali by ho za starého blázna. "Jaká je?"
„Nedotírej, Rusty... Vlastně je pozoruhodná. Ona-" „Mohla by proniknout do Kirkúku?"
O tomhle vláknu Rusty věděl. O těch ostatních neměl ani tušení. „Tu kávu, prosím. Poslyš, představuje symbol. Dokáže ty chlapy vyburco-vat. Je součástí velkého obrazu, nic víc a nic míň. Jestli může proniknout do Kirkúku? Nevím. ZPĚTNÝ RÁZ sahá až za Kirkúk. Přestaň už s těma otázkama... Něco ti povím. Viděl jsem jejího střelce. Byl jsi někdy ve Fort Benningu?"
„Ne - chceš cukr nebo sladidlo?"
„Cvičí tam odstřelovače," mumlal Caspar. „Viděl jsem jejího odstřelovače. Helikoptéra letěla těsně nad ním. Měl pravé maskáče a čertovsky obrov-skou pušku. Říkala, že je pro ni důležitý. Jdou na jih do vážnýho maléru, do zasranejch bojů proti zkušenejm tankovejm jednotkám a formacím dělostřelectva. A to ještě než se dostanou ke Kirkúku. A ona považuje za důležitýho jedinýho chlapa s puškou. Poslyš, Rusty, nečekej, že odtud kdy přijde dobrá zpráva. Nepřijde... Tak přineseš mi trochu kávy, nebo chceš, aby tě přeložili domů?"
Seděl ve své místnosti a slyšel, jak si Rusty tiše píská v sousedící kuchyň-ce. Myslel na ni... a když se mu ztratila z mysli, viděl jen větru vystavený
obličej muže s puškou pod letovou dráhou helikoptéry, zahaleného do maskáčového pracovního obleku.

*****

„Major Herbert Hesketh-Prichard měl přátele mezi britskými aristokraty -to jsou lidé s penězi a vlivem. Když se rozhodl, že proti německým odstře-lovačum vytáhne s vlastními odstřelovači, přesvědčil tyhle své přátele, aby mu v tom pomohli... Spíš?" „Ne, pane Gusi. Jak mu jeho přátelé pomohli?"
„Lady Grahamová z Arranu mu do Francie půjčila dalekohled s pětiná-sobným zvětšením a fond, založený lordem Robertsem, mu umožnil nákup dalších dalekohledů pro pozorovatele odstřelovačů. Lord Lovat poslal do armády všechny své hajné, muže, kteří ve skotských horách pro-vázeli jeho přátele na lovy jelenů, protože se uměli nejlépe plížit po nekry-tých svazích hor." „Tak dobře jako já, pane Gusi?"
„Samozřejmě že ne, Omare, nikdo není tak dobrý jako ty a nikdo není taky tak ješitný jako ty. Tak buď zticha a poslouchej. Nejlepším z Lovatových mužů byl kaprál Donald Cameron, kterého nazývali ‚mistrem dalekohle-du'. Pozorovatelé odstřelovačum hlásili cíle a chránili je před patrolami. Když major Hesketh-Prichard ve Steenbecque ve francouzských lesích založil školu pro odstřelovače, cvičil vždycky odstřelovače spolu s pozoro-vateli."

„Školy už bylo dost, pane Gusi. Povídejte mí o zabíjení." „Zítra." Gus se položil na záda a zahleděl se do hvězd. „Zítra se budeme bavit o zabíjení."

Kapitola šest

Sotva po dlouhém pozorování noční oblohy konečně upadl do potřebné-ho spánku, hned s ním zatřásli a probudili ho. Vyletěl na dotek Hákimovy ruky na rameni.
Slyšel hlasy a zamrkal, aby lépe viděl. Vedle něj se v ochranářském posta-ení krčil Omar s puškou v ruce, jako by mu něco hrozilo. Hakim Omara kopl do kotníku, odstrčil ho a postavil Guse na nohy. Do obličeje mu zasvítila baterka.
„To je on? To je ten Odstřelovač?" Hluboký a drsný hlas s americko-izraelským přízvukem patřil podsaditému muži, zahalenému tmou, prohýba-jícímu se pod tíhou batohu.
Gus vykašlal z krku hlen a odplivl si na zem. „Kdo to potřebuje vědět?" U hlavy stínu se v chladném vzduchu objevil obláček dechu. Stín se oddě-lil od své skupinky, a když muži z jeho doprovodu vykročili za ním, zara-zil je odmítavým mávnutím. Přistoupil ke Gusovi, píchl prstem do Hákimovy hrudi a vykázal ho k nedalekému místu ve tmě. Omara, tisk-noucího se ke spodku skal, nejspíš neviděl. Ztišil hlas: „Jste ten Odstřelovač?" „Kdo jste vy?"
„Za úsvitu zaútočíte na Město Vítězství Darbantaq, že?" „Možná."
„Nevycházím zrovna často z domu. A ještě méně často trávím celou noc putováním po těchhle zatracených kopcích. Jinými slovy, je dost pozoru-hodné, že jsem ušel takovou vzdálenost, zatímco jsem mohl ležet zachum-laný ve své posteli. Isaac Cohen, jenž díky moudrosti a velkorysosti izra-elské vlády působí za tomhle podělaným a příšerným místě. Jsem unave-ný, vymknul jsem si kotník, moc kouřím a přitáhl jsem vám kouzelnou skřínku - můžeme si promluvit?"
Gus instinktivně natáhl ruku a přijal Izraelcovu. Já jsem Gus." „Mám toho k vám hodně a ještě před úsvitem bych se rád vrátil do poste-le. Posloucháte mě?"
„Máme mustašara a velitelku. Neměli by taky poslouchat?" „Vy nic nevíte? Místní pravidlo číslo jedna zní, nevěřte nikomu. Budou vám říkat to, co myslí, že byste rád slyšel. Nevěřte ničemu, co vám řeknou, nepřijímejte nic, co vidíte. Jsou navěky rozdělení a neschopní jednoty, jen je sledujte. Dopředu s vámi postupuje dav. Kdybyste se museli vracet, běželi by tak rychle, že byste jim nestačil. Takže chci mluvit jen s vámi." „Proč jste přišel?"
„Abych vám pověděl něco od Darbantaqu. Jste Odstřelovač, takže jste před akcí jistě prozkoumával vesnici..." „Ano."
„Viděl jste ozbrojené transportéry BMP?" Gus zaváhal. „Ne."
Cohen se zasmál potlačovaným smíchem. „Takže nejdu zbytečně. Neobešel jste vesnici. Za ochranným valem ze zeminy za velitelským sta-novištěm stojí tři obrněné transportéry BMP, všechny jsou vyzbrojeny třiasedmdesátimilimetrovými kanóny 2A20 s rychlostí střelby čtyři rány za minutu. Také na nich budou namontovány lehké kulomety. Pokud si s ni-mi nedokážete poradit, ani se k nim nepřibližujte. A jeden z nich bude mít termovizi..."
Izraelec shodil batoh z ramen a hekl úlevou. Sáhl do boční kapsy, vytáhl svazek složených papírů a podal ho Gusovi.
„Tady to všechno máte. Čekal bych, že válečný veterán bude o BMP vědět." Gus klidně poznamenal: „Bojuju první týden."
„Velice vtipné. To má být ten váš slavný britský smysl pro humor? Tohle možná tak legrační není. Měl byste si to přečíst."
Ruce se zabořily do batohu, prsty pracovaly rychle. Gus ho pozoroval. Olivově zelená parabolická anténa se rozvinula do plné velikosti, z jejího středu se tyčila pahýlovitá anténa. Krátké kabely se natáhly na maximální délku, zástrčky zmizely v zásuvkách skřínky. Cohen přehodil spínač, čer-vené světlo zablikalo, ručička stupnice poskočila. Pak zařízení vypnul. Cohen řekl: „Na velitelském stanovišti mají vysílačku R-123M AFV, která je napojena na převaděč, dále na batalion v Tardžilu, pak na relé velitel-ství brigády na křižovatce cest do Sulajmáníje a Bagdádu a konečně na velitelství Páté armády v Kirkúku. Tahle krabička zablokuje všechny pře-nosy R-123M, ale bude fungovat až na vzdálenost sto padesáti metrů. Takže když se přiblížíte na sto padesát metrů k velitelskému stanovišti v Darbantaqu, dokážete je vyřadit. Žádný hrdina v bunkru nebude moci komentovat hlavní útok, chápete?" „Ano."
„Přišel jsem vám to předat." „Děkuji vám. Jak tomu říkáte?"
"Je to jen kouzelná skřínka. Potřebujete, aby se nějak jmenovala? Zkuste 'Josefus'. Josefus se bude hodit. Zemřel před tisíci devíti sty lety a byl to
významný vůdce poslední židovské revolty proti Římanům. Josefus vám skvěle poslouží... To jste jen žertoval, že nejste veterán?" „Nikdy v životě jsem nic takového nedělal, ani jsem po ničem podobném netoužil."
Cohen se natáhl a chytil mezi prsty Gusovu líci. Pevně ji stiskl, až to zabo-lelo. „Zvolil jste si na zaučení dost nevhodné místo. Vaši protivníci o vás ví a berou vás vážně, což pro začátečníka nejsou dobré zprávy.... Sedím na hoře a všechno slyším. Poslali na vás někoho z Bagdádu." „Vážně?"
„Poslali mistra odstřelovače. Má vás vystopovat. Je to major Karím Azíz, považují ho za jednoho ze svých nejlepších mužu." „Vážně?"
„Přichází vás vystopovat a zabít."
Gus smetl ruku ze své tváře. „Doufám, že bezpečně dorazíte, odkud jste přišel, a doufám, že se vám kotník brzo uzdraví."
Cohen ponuře pokračoval: „Odstřelovač proti odstřelovači. Jistěte si pře-dek, boky, záda. Budu poslouchat, uslyším o každém vašem i jeho kroku, dokud vás nenajde, nebo dokud vy nenajdete jeho... Připomíná mi to něco z dávné minulosti. Budu poslouchat, ale doufám a vy radši doufejte taky, že vás váš bůh bude ochraňovat." Nahodil si batoh na ramena.

Gus sledoval vrávorající a slábnoucí světlo Izraelcovy baterky. Po jeho odchodu si zavolal Hakima a zopakoval mu všechno, co se dozvěděl o té skříince, Josefusovi, a o postavení tří obrněných transportérů BMP, ale neřekl mu nic o muži poslaném z Bagdádu, aby ho vystopoval a zabil. Obklopoval ho chlad. Za hodinu s Omarem vyrazí. Dusil se pocitem osa-mělosti.

*****

Seděli u stolu ve studené jídelně a slečna Manningová si ani nesundala ka-bát. Do bloku, na vrch prázdné stránky, Willet napsal a podtrhl slovo ZALOŽENÍ: LOVEC. „Jeho dědeček nám o tomhle nic neřekl." „No, to se od něj dalo čekat, ne?"
Po dalším brzkém vstávání a dalším brzkém vyzvednutí slečnou Manningovou zabušili na dveře vikářství. Henry Peake se ještě nestačil ustrojit a neústupně je požádal, ať počkají venku. Seděli patnáct minut v autě, pak je vzal dál. Z kuchyně se ozývaly zvuky, ale tam je nezavedl, nenabídl jim kávu ani čaj.
„Nevím. Povězte mi o tom vy."
„Nejsme odpovědni za své rodiče a já zcela jistě neodpovídám za výstřel-ky svého otce."
Henry Peake byl drobnější než jeho otec a už teď mnohem Vyhublejší. Chyběla mu sebejistota muže z bungalovu za velkým domem. Ale na
pobízivé otázky slečny Manningové odpovídal. „To nám musíte blíže vy-světlit."
Zapálil si třetí cigaretu. Vyfoukl kouř, pak spustil: „Gusův dědeček, můj otec, by se s vámi o dětství svého vnuka nebavil. Neschvaloval naši výcho-vu, rozumíte? Vyrůstal jsem v domácnosti vojáka. Dospěl jsem k jasnému rozhodnutí, a Fiona v tom se mnou byla zajedno, že Guse nebudeme vychovávat tak, jako vychovávali mě. Nechali jsme dítěti volnost. Byl svo-bodným duchem. Nesvazovali jsme ho úzkoprsým diktátem bezvýznam-ných tradic. To až později, když můj otec Guse potřeboval, ho zcela bez-ostyšně zatáhl do toho nesmyslu se severním Irákem. Tam teď je, že?"

*****

Schovávali se v průrvě proražené ovcemi. Zemi celá léta oslaboval déšť a minulý rok nebo rok předtím ovce využily její vetchosti a svými těly se protlačily do úzké dutiny ve svahu kopce. Hloubka průrvy poskytovala dostatečný úkryt před letními bouřemi čtyřem až pěti těsně k sobě při-tisknutým ovcím, ale sotva postačovala Gusovi a chlapci. Aby ji mohli využít a zůstat přitom skryti okrajem zeminy, museli se k sobě choulit. V průrvě nemohl Gus zaujmout svůj běžný palebný postoj s roztaženýma nohama. Použil Hawkinsonovu pozici, ležel stočený na boku s horní polovinou těla zkroucenou tak, aby mířil daleko vlevo. Nebylo to ani pohodlné, ani účelné, ale pravidlem střelce je přijmout podmínky takové, jaké jsou. Kdykoli se Omar zavrtěl, jeho pohyb se nevyhnutelně přenesl na Guse, na jeho ruku, a Gus pokaždé tvrdě kopl kolenem do chlapcových nohou a doufal, že to pořádně pocítil.
Před Gusem leželo Město Vítězství Darbantaq, přiblížené dalekohledem na pušce. Viděl horní části BMP s namontovanými zbraněmi, vykukující-mi za stěnami ze zeminy, ženy, počínající tvořit frontu před budovou nedaleko velitelského stanoviště, muže, pobíhající kolem ovcí a koz v ohradách, vojáky, chvějící se ve větru na strážních věžích, a děti, hrající si za drátem se splasklým kopacím míčem.
Za ním, vpravo od něj, čeká na vypálení jeho první rány čtyři sta mužů a Meda. Jistě se krčí a neklidně se vrtí, tisknou k sobě zbraně, čekají na sig-nál jeho první rány.
Chlapcův neklid narůstal, vrtěl se stále častěji. Gus nenašel chybu na způ-sobu, jakým se sem dostali, napřed přikrčeni, pak leopardím plazením. Posledních tři sta yardů dolů ze svahu jim zabralo celou hodinu, v polosvětle kolem sebe kupili zem, protože jim Izraelec prozradil, že jeden z obrněných transportérů má termovizi a kdyby se netiskli k zemi, mohl by je objevit. Chlapec odvedl dobrou práci, ale teď se stále častěji vrtěl, když dalekohledem přehlížel stále větší úsek krajiny.
„Přiblížili jsme se sem dobře, Omare," zašeptal Gus, „ale teď musíme být trpěliví." „Pak nastane čas je zabít, pane Gusi."
„Kde ses naučil plížit?"
„Chodil jsem k iráckým táborům, procházel kolem stráží na pozemky
charitativních organizací, abych vzal -"
„Abys kradl, Omare." Gus se bezhlesně zasmál a jeho zrak neopouštěl
čočky dalekohledu, zaměřeného na vchod velitelského stanoviště.
„Člověk musí žít, pane Gusi. A aby žil, musí brát."

*****

Jeho otázku ignorovala. „To dědeček ho naučil střílet?" „Bože, ne. Střílel po koroptvích a bažantech, krotké zvěři, nahánéné proti puškám. On to považuje za sport, já za vraždu." „To vy jste ho naučil střílet?"
„Nikdy jsem se o střílení ani v nejmenším nezajímal. To všechno Harry Billings, zdejší pobuda. Už je mrtvý a nikdo pro něj rozhodně slzy nepro-léval. Poslali jsme Guse samozřejmě na školy. Ale byl samotář, nezapojo-val se dobře do kolektivu, nepodával výkon podle svých schopností. Doufal jsem, že se na internátní škole stane společenštějším. Ale kdepak. Když se vrátil na prázdniny, sotva jsme ho viděli. Žil v podstatě s Billingsem, pozdě večer se přicházel vyspat a za prvního světla se zase vytra-til. Dědeček střídavě tvrdil, že Billingse by měli spráskat nebo zavřít, nebyl si tak zcela jist způsobem jeho nápravy." „Proč byl pan Billings pobuda?" „Pytlačil." „Prosím?"
Willetovu tvář zvrásnil úsměv, který slečně Manningové unikl. Z jejích monologů v autě si ji dovedl zařadit. Žije v

Islingtonu, její rodiče bydlí také nedaleko, v severním Londýně a při dojíždění do místních škol i na univerzitu vystačila s městskou linkou. Byla typický městský člověk, o životě vesnického pytláka věděla houby.
„Byl to ničemný nevzdělaný pytlák. Střídeli lovné ptáky, králíky, občas jele-ny. Nebylo to všechno tak úplně nelegální, na sever od vesnice se nachá-zí velký kus obecní půdy, kde se střílet smí, ale na pozemku Vatchery šlo o trestný čin. Hajný je tam nikdy nechytl, ne že by snad nechtěl. Ten člo-věk proseděl půl noci před Billingsovým domem a čekal, až se ten starý zloduch připlíží domů s bažantem nebo zdechlinou jelena. Mezi tím neo-tesancem bez sebemenšího vzdělání a ctižádosti a mým synem se vytvoři-lo pouto. Zjevně silnější, než jaké kdy existovalo mezi Gusem a jeho mat-kou nebo mnou. Billings měl také syna, o něco mladšího než Gus, pravé-ho malého uličníka, naprosto nevhodného společníka... Každopádně Billingse nakonec zatkli a dostal tři měsíce. Policie ho zastavila s dodáv-kou plnou bažantů. Děkoval jsem bohu, že Gus byl tou dobou ve škole. Když ho pustili, celá ta příšerná rodina se zaplať pánbu odstěhovala a už nikdy jsme o nich neslyšeli. Poskytnete mladému svobodu a věříte, že v něm převládne zdravý rozum. Je to smutné, rodiče se zrovna často odměny nedočkají."
Pilně psal, poznámky zanášel téměř doslovně. Willetovi připadalo, jako by do temnoty začalo pronikat trochu světla. Zvedl hlavu: „Co bylo pro vaše-ho syna nejdůležitější, když byl s Billingsem, pane Peaku?" „Čistá rána. Jednou jsem na něj křičel, jak už to otcové pubertálních synů dělají. Přišel domů zmazaný z polí a příkopů a my měli hosty. Zareagoval, jako by mluvil s idiotem: ‚Musíš počítat s tím, že budeš muset na zem, tati, abys mohl střelit čistou ránu podle vlastních podmínek. Jinak bys mohl králíka jen zranit, zlomit holubovi křídlo. Nejhorším zvukem na světě je nářek raněného králíka, kterého nemůžeš chytit, a on má bolesti, proto-že jsi svoji ránu uspěchal, tati. Zaslouží si dobrou smrt.' Nabyl jsem dojmu, že lov je pro něj víc než zabíjení, ale totéž nejspíš neplatilo pro Billingse." „To je všechno?" Slečna Manningová se už nudila, dávno ztratila nit. „Obávám se, že ano. Co jinak. Gus školu dokončil s naprosto průměrný-mi výsledky a mně se podařilo zatáhnout za pár nitek a dostal jsem ho do speditérské firmy v Guildfordu. Spolupracoval jsem s ní a dlužili mi pro-tislužbu. Od té doby tam pracuje. Můžu mluvit jen o jeho mládí, protože teď ho sotva vidíme... Co mám říct ženě?" „To je vaše věc, pane Peaku, ne moje," odpověděla nemilosrdně. „Co tam dělá? Řidí náklaďák s pomocí?" „Odešel bojovat, pane Peaku," zazpívala. „Ale je to válečná zóna..." Muž zalapal po dechu.

*****

Gus zahlédl cíl. Pomalu se blížil k velitelskému stanovišti. Gus odhadl vzdálenost na 750 yardů, triedr potvrdil, že jde o 741 yardů. V pozoru před důstojníkem stála krátká řada vojáků. Chvíli před tím Gus naposledy rychle přehlédl místo triedrem. Posádka na střeše se seskupila za kulome-tem, vojáci na strážních věžích se schovali za pytle s pískem. Záměrný kříž dalekohledu spočinul na cíli. Jakmile se mu ustálí dech, vypálí. „Sleduj tu střelu, Omare. Nehýbej se, ani trošku, jen sleduj tu střelu." Gus se zhluboka nadechl, pak pomalu, nesmírně pomalu začal vypouštět vzduch z plic. Až se plíce vyprázdní, vystřelí. Nad hrudí na rameni cíle viděl zlaté insignie hodnosti. „Ne."
„Cože?" zasyčel Gus. „Ne. Nestřílejte."
Gus se znovu nadechl, prst zůstal na lučíku spouště. „Proč ne?"
„Není to ten důstojník." „Má hodnost." „Ne, pane Gusi. Vojáci se mu smějou."
Gus se pořádně podíval dalekohledem. Za postavou cíle, v úrovni insig-nie na jeho rameni, se šklebil nějaký voják. Gus viděl, jak se mu zablýskly zuby, další muž nedaleko se rozesmál.
„Není to ten důstojník, jen to předstírá. Vědí o vás, chtěli vás obelstít. Důstojníkovi by se neodvážili smát."
Gusovi unikl vzduch. Sundal prst ze spouště. Odrovnala ho jednoduchost nastražené pasti. Bez chlapce by do ní klidně nakráčel, střelil by. V tu chvíli prohlédl vlastní důležitost. Chtěli obětovat život vojáka, který má rodinu, matku, aby mohli vzít život jemu. „Díky, Omare."
„Bylo snadné ten trik prokouknout, že, pane Gusi?" Divoce chlapce kopl. Slunce za nimi se dralo výš, nad hřeben, kde ležely síly k útoku a čekaly na jeho výstřel.

*****

„Správně, pane Peaku. Možná byste si měl s otcem probrat, proč se váš syn nachází ve válečné zóně. Na shledanou."
Už stála. Willet měl zaplněnou celou stránku pod hlavičkou ZALOŽENÍ: LOVEC. Uložil blok do kufříku. Žádné potřásání rukou u dveří. Na chvil-ku ve dveřích kuchyně zahlédl ženinu tvář, zešedlou, znepokojenou, plnou vrásek. Nenapadla ho žádná útěšná slova. Dveře za nimi zabouchly. Kráčeli k autu. „Zatracený blázen." „Kdo?"
„Peake, samozřejmě." „Ale který?" „Syn, ten idiot." „Proč je idiot?"
„Kvůli tomu, co udělal. Že šel tam, kam šel."
Willet cítil, jak ho zaplavuje zlost. „Jak jste trávila svůj poslední volný víkend? Kam jste jela?"
„Vlastně jsem byla ve Snowdonii, se skupinou, co opravuje cestičky pro ekologickou organizaci Národní důvěra. Všichni jsme dobrovolníci." Mezi zaťatými zuby Willet mile procedil: „Muselo vám to připadat důle-žité, slečno Manningová. Oprava cestiček je, předpokládám, stejně důleži-tá jako boj za svobodu podrobeného národa ve válečné zóně." Udiveně na něj pohlédla. Jste v pořádku?" Seděl s hlavou sklopenou, bradu na hrudi. „Já ano. Ale co on?"

*****

„Změnil se vítr."
„Už přichází."
Gus jedovatě zasyčel: „Nenahlásil jsi mi to, stočil se."

Omar tvrdošíjně trval na svém: „Přichází důstojník."
„Vítr se změnil ze jihozápadně jižního na západo-jižně jižní - na takové věci mě musíš upozorňovat." „Mám hlásit vítr nebo důstojníka?" „Obojí."
Zaplavila ho panika.
Vítr se změnil z mírného na střední. Vlajka na stickledownské střelnici by se odlepila od stožáru a netečně by sebou pleskala. Vítr o polovinu zesílil. Na střelnici by v klidu počkal, pak by do kalkulačky na podložce vedle sebe naťukal hodnoty a spočítal, jestli má korekci dalekohledu o vliv větru na dráhu střely změnit o celý stupeň nebo půlku, nebo zamířit mírně mimo střed terče. Už viděl důstojníka. Na ramenou neměl žádné insignie, ale jak procházel, muži se napřimovali do pozoru. Ke vchodu velitelského stanoviště mu zbývalo jen deset kroků a nezastavoval se. Není čas na něja-ké nastavování nebo potřebné výpočty. Zamířil, v duchu hledal řešení rovnice k vykompenzování silnějšího větru a rychlé chůze důstojníka. „Sleduj, jak střela letí," zašeptal Gus.
Ale širokoplecí důstojník v pracovním vojenském oblečení se zastaví v zárubni dveří velitelského stanoviště a i to je třeba do rovnice započítat. Gus vypálil. Ve chvíli, kdy ho do ramene udeřil zpětný ráz zbraně, věděl, že se špatně nadechl a spoušť stiskl příliš rychle. Úsťová brzda udržela sta-bilní pohled dalekohledem. Viděl rozmlžené tvary jednotlivých povlávajících stébel trávy, dým plazící se při zemi a vír vzduchu, narušený stopou kulky, pak ji ztratil. Kulka poletí ještě jeden a půl vteřiny. Křivka trajektorie ji vynese k vrcho-lu o zlomek výše než čtyři stopy nad cílový bod, pak začne klesat dolů. Ten let Gusovi připadal nekonečný.
Důstojník se ve dveřích velitelského stanoviště obrátil a vydával nějaký rozkaz, pro zdůraznění píchal prstem do vzduchu. Pak se zarazil, ztuhl. Omar pípnul: „Vedle. O metr vpravo. Trefil jste zeď. Vedle." Gus otevřel závěr, vyhodil vystřelenou nábojnici. Všichni stáli jako přiko-vaní k zemi. O tomhle mu vykládali. Po vypálení kulky, která je mine, zůstanou lidé několik vteřin jako zmrazení. Ale ta chvíle přejde. Přejde dřív, než bude mít šanci nadechnout se, vydechnout a využít pauzu v dý-chání. Zamířil. O nastavení rozhodl intuicí a instinktem. Vypálil druhou ránu. Jeden z vojáků se vrhl k zemi. Další se přikrčil, jiný padl na kolena, jako by se pod ním rozpustil led náhorní plošiny. Důstojník stáhl bodají-cí prst, stočil boky, obracel se k útěku do bezpečí. Gus viděl, jak se roztáčí, jedna paže mu vyletěla vysoko do vzduchu. Spatřil úlek ve tváři cíle a sledoval jeho piruetu a pád. Důstojník ležel na zádech a kopal nohama do vzduchu. Nikdo mu nepřispěchal na pomoc a přes otevřenou krajinu sem slabě doléhal jeho nářek. Otevřel závěr, vyhodil nábojnici. Snažil se zvládnout třas rukou po výstře-lu. Nenáviděl se za to, že se mu nezdařilo dobré, čisté zabití a hned, jak
ho učili, začal analyzovat první totální a druhé částečné selhání. A s roz-borem chyb se mu navracel klid... Žádal po chlapci příliš. Nevěnoval dost prostoru větru a nepočítal s tempem důstojníkovy chůze. Večer si o tom ještě popřemýšlí.
Vyrovnaně prohlásil: „Staří skotští stopaři tohle dobře znají. Nechají hosta vypálit na jelena, a když chybí, zvíře vždycky na dvě tři vteřiny ztuhne. Pak uteče. Ale pokud je raněné, okamžitě se dá do běhu a běží, dokud ho rána nezabije. S tou druhou ranou mi přálo štěstí." Za ním, vpravo od něj, spustila kulometná palba, kulky přelétaly přes neži-vou zemi a vpalovaly do ní vzory. Dalekohledem viděl rozostřený chao-tický pohyb a začal hledat kulomet na střeše velitelského stanoviště. Za sebou zaslechl pokřik linie mužů, vybíhajících do útoku.

*****

Jakýsi voják křičel jeho jméno, zuřivě na něj mával. Major Karan Azíz šel se psem podél drátěného plotu. Zaslechl volání a rozeběhl se k vojákovi. Pes se mu držel v patách. Vedli je do operačního centra.
Brigádní generál už tam byl, velící generál vtrhl dovnitř minutu po něm. Stál u stolu s rozloženými mapami a poslouchal. Rychle chrlená slova vycházela z reproduktorů, umístěných vysoko na stěně, mezi ně se vtrušovaly odmlky a vytí.
„... Kapitán je raněn... Ano, kapitánovu uniformu nosil kaprál Ahmed, ale na něj nevystřelili... Postřelili kapitána Kifaara, ale není mrtvý, jen k němu nemohou dostat sanitáře. Jde o všeobecný útok. Čekáme poručíka Muhammada, nahradí kapitána Kifaara na místě velitele." Do přenosu se vmísilo hlášení Města Vítězství Qaudir Beg. Opozdila se cisterna s pitnou vodou. Kdy ji mohou očekávat?
Město Vítězství Kešdan ohlásilo poruchu jednostupňového systému filtra-ce vzduchu u jednoho z BMP. Mohl by kolonu příštích zásob doprovo-dit kvalifikovaný technik s náhradními díly? „Stáhněte ty idioty z přenosu," zařval generál.
„... Jde o těžkou palbu zpředu... Máme oběti... Poručík Muhammad právě dorazil na velitelské stanoviště... Vede je žena. Postupuje s jejich předním vojem. Kulomet na ni pálí, ale zatím ji nezasáhli. Kryjí ji... Sanitář se ještě nedostal k velitelskému stanovišti, nemohl ošetřit kapitána Kifaara, kapi-tán umírá. Vyrazily už posily? Ve jménu božím, pošlete pomoc." Azíz se tiše zeptal: „Mohl bych se, prosím, dozvědět něco o okolnostech zranění kapitána Kifaara? Mohlo by to pro mě být užitečné." Otázka byla odeslána.
„... Bylo vystřeleno z velké dálky. Dvakrát. Trefila ho až druhá rána. Potřebujeme pomoc. Jsou blízko... Nikdo neví, odkud ta střela přišla. Je pomoc na cestě?"
Přes reproduktor přicházely další zvuky, staccato palby. Ale Azíz už dostal odpověď, na kterou čekal, a hlubokou, zkresleně přenášenou hrůzu mužů pod palbou snad vůbec nevnímal.

*****

Gus trefil muže, spěchajícího k nejbližšímu z obrněných transportérů. Minul druhého, který se za ním plížil jako had, ale hned další střelu umís-til do střílny velitelského stanoviště. Plechový sud s palivem, stojící neda-leko valu pro obrněné

transportéry, dostal zásah a mohutný rudý výbuch vrhl klesající příkrov dýmu na větší část vesnice. Díky náporům větru se v šedočerné cloně kouře objevovaly mezery a Gus občas letmo zachytil pohled na osádku kulometu na střeše. Bylo to pekelné divadlo. Chlapec vedle něj se třásl vzrušením. Ona se pohybovala v čele dlouhé linie, namáhavě postupující k plotu. Strach jí byl cizí.
Náhle, jako by dostal bodnutí, si uvědomil, nakolik je zranitelná. Viděl, jak se obrací a hledí do tváří přikrčených mužů za sebou a vladařsky jim kyne, aby ji následovali.
Gus zahlédl, jak se kulomet obrací proti ní, pak se kouř přesunul a zhous-tl. Stopy střel pročesávaly mrak, pálily náhodně, hledaly ji. Za ní se obje-vil Hakim, nemotorně běžel přes drsnou zemi, k hrudi tiskl kovovou kra-bici. Vznikl tam pekelný kotel, malá kapsa života a smrti, v ní stála ona a požadovala po svých mužích, aby ji následovali. „Hlídej, jak letí," vyštěkl Gus.
Vítr zesílil, škubal trávou a unášel kouř. Čekal na příležitost. K plotu jí zbývalo sto yardů. Změnil opravu o vítr o osm stupňů, ale clona dýmu nepolevovala, neviděl skrz ni. Kolem Medy se rozprskávaly svítící střely. Bez jakéhokoli předchozího varování se kouř rozptýlil. Zíral dalekohledem na pušce na obsluhu kulometu. Má na výběr tři muže. Toho, co zaměřuje cíl, a krčí se vzadu a potahuje z cigarety, sevřené mezi rty, toho, co podává pás a má rozepnutý popruh helmy, volně mu visí podél tváře, a toho, co mačká spoušť. „Dostali ji," zalapal po dechu chlapec. „Upadla."
Gus vypálil, jednou, dvakrát, potřetí. Kouř mu uzavřel výhled na cíl. Uvolnil závěr, znovu zmáčkl spoušť a znovu. Zaslechl skřípot chodu naprázdno a pochopil, že vyprázdnil celý zásobník. „Dostal jste je, pane Gusi." „Záleží na tom?" zajíkl se. Nastal klid. Jako by ustal kvap a lomoz světa. Bylo to ticho vzpomínky.

*****

„Čarodějka je na zemi."
Kolem Azíze se ozývalo potěšené mručení a brigádní generál pleskl zaťa-tou pěstí do dlaně druhé ruky.
Důstojník, obsluhující vysílačku, zvedl k ústům mikrofon a zařval do něj: „Už se do boje zapojily obrněné transportéry? Do toho, lidi, co se to tam děje?"
Hlas se vrátil, valil se na ně s dutou ozvěnou. „Nemůžou se k nim dostat. Mají tam střelce. Je to nesmírně nesnadné... Náš kulomet, naše hlavní obrana, všichni jsou mrtví, to ten střelec... Přichází pomoc? Moment..." Azíz jejich zmatek vnímal s odtažitým znechucením. V boji, jaký provo-zuje on, není pro zmatek místo. Chaos a hluk jsou jeho nepřítelem. Sám za sebe byl klidný, dozvěděl se vše, co potřeboval. Necítil s obléhanými vojáky žádný soucit, jen pro něj otestovali půdu před setkáním s nepříte-lem. Toužil být se svým dragunovem a psem na nějakém kopci, sám proti nepříteli, který stojí za to. „Zvedá se... Čarodějka se zvedla. Ona -" Hlas se ztratil v moři statických poruch.
Technici se několik minut snažili obnovit spojení, překonat výkon rušící-ho zařízení, ale ztracený signál posádky už nenašli.

*****

Viděl klubko mužů kolem ní, jak jí pomáhají na nohy. Chvíli omámeně stála, pak se zapotácela, a kdyby ji nepřidrželi, znovu by upadla. Odstrčila je. Zmizela mu ve cloně kouře. Naplnil zásobník dalšími pěti kulkami. Když znovu pohlédl do dalekohledu, byla kousek od obvodového drátu a po stehnu se jí rozšiřovala temná skvrna.
Gus je pozoroval. Dosáhli plotu, rozřezali si ruce o ostnatý drát na jeho vršku. Chňapala po těch, kteří ji následovali, postrkovala je kupředu, nebo je pomáhala zvedat. Občas se jí obličej stáhl bolestí a pokaždé sklopila hlavu, aby to nikdo neviděl. Jeden z mužů přehodil přes ostnatý drát svůj těžký kožený kabát a ostatní ji zvedli za nohy a postrčili nahoru, aby dosedla obkročmo na plot. Další ji chytali, když padala na druhou stranu. Uvolnil se a sundal ruce z pušky.
Bojovalo se teď tělo na tělo. Pešmergové se rozdělili jako roj mravenců a začali honit poslední obránce. Viděl, jak se z budovy vynořil voják s dlouhým bílým pásem roztrženého prostěra-dla, pak se zhroutil a jeho krev se rozstříkla po bělobě. Další začali prchat, ale dav jim zastoupil cestu. Viděl, jak z bunkru táhnou nějakého vojáka, pak záblesk nožů.
Jeden z obrněných transportérů kašlavě vypustil výfu-kový plyn a rozjel se k bráně, proletěl jí, pak se prudce stočil a vykolejil do příkopu.
Gus neměl na co střílet. Napřímil se ve skrýši a začal metodicky pakovat pušku. Meda teď stála na střeše velitelského stanoviště, triumfálně se napa-rovala. „Pojďme, pane Gusi. Jestli si nepospíšíme, přijdeme o zabíjení."

*****

Jakmile dojde ke ztrátě kontaktu s přední linií, nastane v každé operační místnosti za bitevní linií stejná situace. Ohromené ticho, jako by každý
z mužů, pohřbených v bunkru jako v hrobce, přemítal o posledních vte-řinách života posádky. Pak se pohnou a šeptající hlasy dávají najevo, že živí žijí a mrtví jsou prostě mrtví. Generál zatleskal rukama, aby na sebe upoutal pozornost, a vyštěkl sérii rozkazů. Musí se okamžitě vyhlásit pohotovost pro batalion v Tardžilu, který musí přejít do stavu maximální připravenosti, brigáda na křižovatce cest do Sulajmánije a Bagdádu musí neprodleně dostat varování a musí se připravit zpráva o situaci, kterou on osobně schválí před odesláním ministerstvu obrany, s kopiemi pro vede-ní v al-Rašídu a palác Abbasio. Po tiché konverzaci následovalo žertování, pak hlasitý smích.
V zádi bunkru, daleko od stolu s rozloženými mapami, si major Azíz uvědomil, že nebyl vydán rozkaz k postupu kolony tanků a ozbrojených transportérů do hor, ani z velitelství Páté armády, ani z brigády na křižo-vatce. Opomenutí tohoto rozkazu jej napřed mátlo, pak jej zasunul pod kupu svých vlastních priorit. Zmocnila se ho tajná skrytá rozjařenost.

Pleskl do stehna, znamení pro psa, vyklouzl z bunkru a vystoupal po schodech do čerstvého ranního vzduchu. Aniž by věnoval jedinou myš-lenku mužům z poražené posádky, odešel si do pokoje připravit výstroj. Jeho čas nadešel.

*****

Když ustalo veškeré zabíjení, dovedl Gus Omara do vesnice. Kousek od brány zastihli Hakima, rolujícího dráty. Gus mu krátce poky-nul hlavou. Měl by mu pogratulovat, ale neudělal to, jemu by mělo být pogratulováno za jeho střelbu, ale nestalo se. Učil se. Tohle není stickledownská střelnice, není tu Jenkins, aby mu pochvalně poklepal na rame-no. Prošel bránou, umístěnou nedaleko kousku plotu, na němž na vršku drátů visel potrhaný kožený kabát. Minul strážného, jehož tělo ochable leželo na nízké zídce z pytlů s pískem. Nahoře na kopci byl ušetřen toho, co teď viděl.
S Omarem v patách procházel kolem domů, postavených z betonových bloků. V některých hořelo, z některých se kouřilo, některé byly provrtány kulkami. Viděl omámeně matky, bezcílně se potulující s dětmi v náručí. Jedna nesla uzlíček, z něhož v podivném úhlu vyčnívala v kotníku zlo-mená nožička. Další seděla před roztřískanými dveřmi a kývala se ze strany na stranu v mrazení vzbuzujícím hoři. Před ní ležela těla jejích dvou dětí. Vpravo viděl otce a dospělé syny. Někteří už kopali jámu, jiní jim s rýči přehozenými přes ramena přicházeli na pomoc. Nedaleko ležela převrže-ná strážní věž, její půlka zakrývala tělo padlého strážce. Věděl, po jaké stopě má postupovat vesnicí, tou stopou byl její hlas. Vedl ho přerušovanou šňůrou smrti k velitelskému stanovišti. Těla vojáků obra-li o vše cenné, rozervali jim kapsy, strhali řetízky z hrdel, odhodili peně-ženky zbavené peněz, fotografie jejich drahých zadupali do bláta. Stála na
střeše, chvástala se před pešmergy a on neměl žaludek na to, aby Omara požádal o překlad. Nepotřeboval ho. Viděl zaschlou krev na stehnu jejích kalhot. U dveří velitelského stanoviště ležela spousta mrtvol, jako by se tam všichni shromáždili, když pešmergové pronikli přes obvodový plot. Obličej důstojníka na zemi před jeho těžkými botami sotva připomínal tu tvář, kterou pozoroval dalekohledem. Do krku se mu začaly drát zvratky. Ten, kdo k němu pronikl jako první, neukončil jeho život čistým průstře-lem lebky, podřízl mu krk. Gus vešel do velitelského stanoviště, procházel kolem zbytků rozmlácených stolů, převrhnutých židlí, překračoval těla. Minul muže, jehož mrtvé prsty ještě spočívaly na ciferníku vysílačky, a vyšplhal po žebříku na střechu.
Vylezl zády k ní. Za sebou vnímal pýchu v jejím hlase. Pomalu se vlekl k rohu, k zaměřenému kulometu, a pohlédl přes holou zemi ke kopci, hledal jejich skrýš. Nedokázal ji objevit. Chlapec zvolil místo skvěle. V kulometném hnízdě poklidně ležel muž s cigaretou, dosud sevřenou mezi rty. Ty ostatní smrt poznamenala víc. Oba měli vpředu úzký vstup-ní otvor po kulce a větší na zádech.
Přiloudal se za ním Hakim. „Tohle není žádná střelba do terče, tohle je válka. Pro vás je to intelektuální skládanka vzdálenosti a větru, jistoty ruky a kvality munice. Ale pro nás válka. Pro vás je to využívání vaší ohromné dovednosti k řešení technických problémů boje. Nám jde o pře-žití... Ale na tom nezáleží, střílíte dobře."
Hakim vyslovil přesně to, na co Gus myslel, když stál na ploché střeše a v uších mu zněl její hlas. Odvrátil se. Na vzdáleném konci tábora, kam ke svému úprku vyrazily obrněné transportéry, viděl kupu těl, tam muži ztratili poslední zbytky své beznadějné víry v únik. „Musíme vás zocelit, pane Peaku. Pokud vás nezocelíme, skončíte jako oni, mrtvý. Neodsuzujte nás za to, že se chováme jako barbaři. Oni s ná-mi dělají to samé, naučili jsme se to od nich. Tehdy před devíti lety, když jste v horách viděl Medu a stovky tisíc ostatních, hladovějících, mrznou-cích, bez přístřešku, jsem s muži agy Bekíra držel jeden průsmyk, to jim poskytlo čas prchnout. Při ústupu jsme pouštěli skálu po skále, kámen po kameni, nemohli jsme s sebou brát raněné. Museli jsme je tam nechat na pospas jejich vojákům. Nechcete snad, abych vám vyprávěl, v jakém stavu jsme je po návratu našli. Taková je válka." Je raněná?"
Hakim vyštěkl: „Samozřejmě že je." „Neměla by se nechat ošetřit?"
„Pane Peaku, dvacet našich mužu zemřelo a dvakrát tolik je raněno a na rozdíl od ní nemohou ani chodit. Taky mnoho vesničanů přišlo ke zraně-ní a mají mrtvé. Ona je naše inspirace. Copak se může postavit na začátek fronty a vyžadovat přednostní ošetření? Kdyby hned po zásahu nevstala,
útok by se zhroutil. Kdyby ti muži nevěřili, že může jít vpřed, přestali by postupovat. Nemůže projevit slabost. To je cena, jakou musí zaplatit." Gus slezl ze střechy. Vyšel ze dveří velitelského stanoviště, minul tělo důstojníka. Rychle prošel kolem fronty pešmergů a vesničanů, někteří stáli, jiní seděli, další jen leželi v blátě, někteří tiší, jiní křičeli bolestí. Zamířil pryč od jámy-hrobu, pryč od posledních těl. Její hlas za sebou slyšel tlu-meněji. Zády k vesnici si čapl na špinavou zem a přes dráty hleděl na svahy kopců a horské hřebeny.
Za ním se ozval Omarův hlas: „Myslíte, že tam je, pane Gusi, že vás hledá?"

*****

Brigádní generál se ho zeptal, kam jde. Major Azíz pokrčil rameny a neurči-tě ukázal ke kopcům za plamenem. Protože ho poslali z Bagdádu na rozkaz Estikhabaratu, nemusel nikomu nic vysvětlovat. Vyšel z bunkru. Mátlo ho, že ještě nevyslali posily, že dlouhé řady tanků a obrněných transportérů stále odpočívají v nečinnosti. Ještě víc ho iritovalo, že si nedokáže vzpomenout, kde nebo kdy se setkal s brigádním generálem, ale mysl mu příliš zatěžova-ly detaily jeho úkolu, takže se tomu zas tak usilovně nevěnoval. Za sebou v holé ubytovně, na zemi pod portrétem usmívajícího se prezi-denta, nechal naleštěnou krabici a srolovanou podložku, na níž spával jeho pes. Na pečlivě ustlanou postel vyložil všechno své náhradní obleče-ní, které naplňovalo batoh za letu na sever, a taštičku s břitvou a kartáč-kem na zuby. Na skříncе vedle postele stála v kůži zarámovaná fotografie jeho ženy a synů. Vedle rámečku odložil snubní prsten i prsten, který dostal k narozeninám.
Nastoupil do džípu a řidič nastartoval. Azíz seděl vedle něj s dragunovem na kolenou, psa měl u nohou. V batohu

zůstaly jen nezbytnosti, náhrad-ní munice, dalekohled, půl pecnu chleba, čtvrt kila sýra, poloprázdná láhev s vodou, suchary pro psa, tak zvaný Dennisonův oblek, mapy a sva-zek leteckých fotografií. Podrbal psa na krku, vnímal radost v jeho tváři a na nohách pocítil šlehnutí jeho zastřiženého ocasu. Džíp vyjel z Kirkúku, minul formaci brigády na křižovatce cest na Sulajmáníji a Bagdád a začal šplhat k městu Tardžil. Jako by se vracel domů.

*****

„Víte co? Tohle je moje poslední válečná zóna - díky bohu."
Dean měl pocit, že tohle si Mike dnes večer slibuje už počtvrté, Gretchen napočítala, že to řekl už přinejmenším pětkrát. Již týden společně trávili večery v přízemním baru hotelu Malkoc a nepostoupili ani o krůček v záležitosti, která je přivedla do Diyarbakiru. Proslýchalo se, že jarní tání umožní Saddámu Husajnovi proniknout hlouběji do severního Iráku.
Jenže oni jsou v Turecku a hranice je zavřená.
Jediná válečná zóna, na kterou jsem narazil, je v mý zatracený koupelně.
‚Za dnešního soumraku se váš korespondent stal svědkem krveprolití a destrukce. V blikajícím světlě jsem přihlížel, cituji, scéně připomínající ty nejhorší hrůzy Francouzské revoluce, konec citátu, při nichž se nebrali zajat-ci. Po mohutné drtivé akci jsem na podlaze své koupelny napočítal třiačty-řicet mrtvých švábů, opustivších svět ve vrcholném období svého života...'" Dean byl zástupce jedněch baltimorských novin a v posledních sedmnácti letech přinášel informace o každém významnějším vzplanutí v regionu. „Stojí to za hovno." Mike seděl zapadlý v ratanovém křesle, oháněl se po mouchách a byl průměrně opilý. Jeho turecký kameraman lítal po starém městě a prohánělženské. Mike byl zkušený reportér BBC a poslední léta před důchodem se mu rychle chýlila ku konci. „Věděl bys o nějaké lepší válečné zóně?" zašklebil se Dean. „Vysíláš večer, Miku?" Gretchen měla smířlivou povahu. Překročila čtyřicít-ku, táhlo jí na padesátku a pracovala pro frankfurtský Der Spiegel. Nepřed-stavovala pro ně ohrožení ani atrakci. Na začátku každého přiděleného úkolu, který je svedl dohromady, jim vykládala, jak moc postrádá domov a společnost své přítelkyně Anneliese. Nosila jako oni těžké boty, kalhoty se spoustou kapes na zip, rozhalenku a safari sako s poutky na pera. „Ne. Dneska nevysílám. Možná budu mít něco v zítřejším ranním bloku, ale nezatajil se mi kvůli tomu zrovna dech. A co ty, Deane?" „Děkuji za laskavé optání. Odmítli mě. 'Nedostatek místa'. Jak přijali tvůj článek, Gretchen?"
„Vzali ho a nejspíš už použili - k úklidu záchodu. Jsem v ‚očekávání vyří-zení'."
Mike a jeho kameraman se pokusili nafilmovat tureckou armádu v ulicích Diayarbakiru a sesypali se na ně muži v civilu od bezpečnosti. Dean infor-moval o skandální sešlosti středověkých mešit ve městě. Gretchen napsala šest tisíc slov o těžké dětské práci v textilních továrnách. Všichni se sna-žili nějak ospravedlnit svoji přítomnost ve městě při čekání na povolení k překročení přísně uzavřených hranic, které stále nepřicházelo. Severní Irák byl kousek od nich, ale nedosažitelný.
„Kdybych použila výrazy ‚obrácení sami do sebe' a ‚posedlí vlastní oso-bou', koho bych tím myslela?"
Mike dopil svůj drink a prudce postavil skleničku na stůl, aby na sebe upoutal pozornost číšníka.
„Mluvila bys samozřejmě o našich vážených vydavatelích." „Tohle je moje poslední válečná zóna." „Popáté."
„Chyba, jasně pošesté."
„Poslední válečná zóna - k čertu s vámi dvěma - jestli se k tomu někdy dostanu. Jestli - protože můj milovaný a obdivuhodný vydavatel nemá zájem."
Jako bych tuhle nahrávku už někde slyšel: Je mi líto, Deane, ale teď je v popředí zájmu trh s akciemi'."
Mike znovu bouchl sklenkou, hlasitěji, prudčeji. „ Je mi líto, kamaráde, ale vážně potřebujeme něco, co diváka chytí víc. Návštěvu nějaké celebri-ty - něco takového, když už nemůžeš dodat kazetu z boje. Musí to mít svůj úhel pohledu, Miku.' Má to ovšem háček, vykecal jsem, že se chysta-jí vyrazit tanky... ale nezaregistroval jsem příjezd Julie Robertsové s orangutaném nebo Goldie Hawnové na slonovi." „Děláte si pořád jen srandu." „Jinak bychom se rozbrečeli, Gretchen."
Trvala na svém. „Jde o vážnou věc. Doma se o to nikdo nezajímá. Vydavatelé nám to podávají tak, jak to je. Jen my věříme, že lidé doma mají zájem, že se trápí tím, co se děje ve světě za jejich humny. Jsme sta-romódní, ‚včerejší'. Když se vrátím domů, sousedé se mě zdvořile zeptají, kde jsem byla. Když jim odpovím - v Somálsku, Íránu nebo Súdánu, někde, kde lidé trpí, uvedu je leda tak do rozpaků..." „Není tu žádná převratná technologie, žádná kybernetická válka, nedodá-váme videosekvence s řiditelnou bombou. Proto zájem poklesl. Dejte mi pokoj. Jsem tu naposledy, díky bohu..." „On toho nenechá."
„K čertu s vámi oběma. Budu pěstovat růže, plavit se na lodi a, čestně sli-buju, přestanu vykládat anekdoty. Stejně je nikdo neposlouchá." „Nechápu, proč se o to lidé nezajímají. Bohaté společnosti žijící v bezpe-čí by se o to měly zajímat."
Mika napadlo, že je Gretchen vždycky nejsmutnější, když je nejupřímněj-ší. „Zapomeň na to, Gretchen. Užívej si piva, krytých výloh a oslňující vybrané společnosti kolem sebe."
Dean dodal: „Všichni jsme ve stejným průseru, ale jdeme na to každý zvlášť. Obvykle se s nikým o své informace nedělím." Mike se otočil a mávl na číšníka. „Pokud jde o dělení útraty, to máš zaši-tý kapsy."
„Proč bych platil, když mám šanci zmáčknout vás povaleče. Teď vám něco povím, protože se stejně jako vy nemůžu dostat přes hranice." Ztišil hlas, spíš ze zvyku, než kvůli přítomnosti příslušníků tajné turecké policie, popí-jejících svoje džusy u nedalekého stolu. „Bavil jsem se s jedním řidičem tureckého nákladáku, který dováží zásoby jídla pro OSN. Nabídl jsem mu pět set dolarů za to, že mě vezme s sebou." „Ty vychytralej parchante." „Ty bys nás tu nechal?"

„To si piš že jo. Nebylo to k ničemu. Víte, co mi ten bezzubej mizera odpověděl? Zeptal se mě, jak si můžu být jistý, že mě nevyhodí v nějakém bohem zapomenutém údolí, kde se o mě postará nějaký irácký agent a sveze mě zdarma až do Bagdádu? Prý by za Američana, který ilegálně překročil hranici, dostal mimořádnou odměnu deset tisíc dolarů. Za Brita to samé. Je mi líto, za dámu z Německa by to bylo o něco méně. To naše jednání poněkud narušilo."
„A bude z toho vůbec něco? Jestli ne, budu šéfovi muset naservírovat nějakou jinou válku." „Prý se jižně od linie příměří bojuje."
„Podobné pověsti kolují pořád." Gretchen se podrbala v podpaží. „Dneska odpoledne tvrdili, že kurdskou armádu vede ženská." Mike se nahlas rozesmál. „Chceš mě vzrušit?" „Mladá ženská, pěkná, s prsama a prdelí." "Ježíši, moc rád bych ti uvěřil."
„A proč by to nešlo?" mračila se Gretchen. „Proč by armádě nemohla velet žena? Proč by se muži neměli nechat vést ženou?" Mike odpověděl naprosto vážně: „Protože Kurdistán je, milá dámo, něco jako doba kamenná. Protože ženy zůstávají doma, připravují jídlo, uklíze-jí a v sobotu večer rozevírají nohy. Pronikl bych s tím hned na začátek zpráv, možná by mi poskytli i zvláštní vydání."
Gretchen se zasmála. „Já bych dostala titulní stranu a deset stránek uvnitř." Dean se postavil. „Po životě naplněném konzumací alkoholu nedokážeš ani objednat drink, Miku. Když člověk od života něco chce, musí si to zařídit sám."
„Poslyš, je to hotovej poluční sen, protože hranice jsou zavřený. To je teda odchod z poslední válečné zóny. Takže žádná Pulitzerova cena nebude." Mike chytil Američana za paži a napodobil jeho přízvuk. „„Za dnešního soumraku, po krveprolití a destrukci, váš korespondent stanul po boku nej-čerstvější generálky, jež se postavila bázeň vzbuzující moci Saddáma Husajna. Tato žena křehké krásy tvrdí, že jejím hrdinou je vévoda z Wel-lingtonu..."'
„Omyl... nepochybně Schwartzkopf."
„Kéž by to byla pravda. Dvakrát brandy, jednu dvojitou skotskou bez ledu. Do toho, pospěšme si, spusťme akci. Žena v čele armády, to je teda námět..."

*****

V tichu noci přišla k místu u drátu, kde seděl Gus.
„Nejlepším příběhem z knihy od majora Herberta Hesketh-Pricharda je ten o kočce. Jeden německý zákop všichni považovali za nepoužívaný, ale poručík Královského regimentu z Warwickshire dalekohledem zpozoroval na slunci se vyhřívající kočku."
„Už spí, Gusi," zazvonil její tichý smích. „Myslím, že příběh o kočce bude muset počkat do zítřka."
Věděl, že chlapec spí. Vyprávěl ten příběh sám sobě, pro útěchu.
Posadila se vedle něj. Položil jí lehce ruku na rameno a vzpomněl si, jak mu bylo, když chlapec ohlásil, že ji trefili.

Kapitola sedm

„Nebýt tvého dědečka a jeho přátelství s mým dědečkem, byla bych rol-níkem."
„Ošetřili ti ránu?"
„Nebýt jeho knih, nenaučila bych se číst. Žila bych ve vesnici s nějakým mužem, s dětmi, zvířaty, u malého pole - a neměla bych nic." „Přestaň na chvíli mluvit a odpověz mi. Podíval se někdo na tu tvoji ránu?"
Obklopovala je noc a ticho. Sporé měsíční světlo se zatřpytilo na drátě plotu před nimi. Gus ji kolem ramen objímal jen lehce, jako by byla jeho sestra nebo oblíbená sestřenice. Doma žádnou neměl. Cítil z ní rozlože-ný starý pot a zatuchlost oblečení. Nikde za nimi nehrálo rádio, neslyšel žádné hlasy. Vesnice se zklidnila vyčerpáním a žalem. „Z těch knih vím, Gusi, jak pracují motory transportních hastingsů a čím jsou vyzbrojeny proudové bombardéry Vampire. Nemyslím, že by tohle znalo mnoho rolnických žen. Znám historii válek na Pyrenejském polo-ostrově a kampaň Britů v severní Africe. Znám životopisy Montgome-ryho, Haiga, Kitchenera a Wellingtona a vím, proč Vilém vyhrál u Hastin-gsu a Jindřich v Azincourtu. Pozorně jsem si přečetla knihy, které tvůj dědeček věnoval mému dědečkovi. Jak bych mohla být rolníkem?" „Pokud jsi zraněná, musíš se nechat prohlédnout a dát si ošetřit ránu." Jak bych mohla pracovat na poli, mít děti, vařit, starat se o kozy a ovce, když jsem přečetla tu spoustu knih, co dostal Hojšar? Myslím, že to byl osud, Gusi." „Někdo se na to musí podívat."
„Když jsem padala, pocítila jsem slabost. Díky bohu to vidělo jen pár mužů. Kdyby věděli o mém zranění, nevěřili by, že dokážu jít dál, a do rána by se ztratili. To by byl konec mého osudu. Chápeš to, Gusi? Nemůžu si nohu nechat ošetřit, dozvěděli by se o mém zranění." Tiše jí zamumlal do ucha: „Dovolíš mi, abych se ti na tu ránu podíval?" Když hovořila o osudu, zaznívala v jejím hlase divokost. Když mluvila o ráně, rozeznal v jejím hlase bázlivost a křehkost. Ta rána ji činila mla-dinkou, vyděšenou. Pochopil. Osud povede chladné, tvrdé, kruté pešmergy vpřed, bolest rány a její strach by je přiměl odejít. On by se vrátil zpátky k dědečkovi, k Meg, na stickledownskou střelnici, do kanceláře firmy Davies a synové. Vycítil, jaké břímě na ní leží.
Gus řekl: „Je mi líto, v lékařském ošetření se zrovna nevyznám. Udělám, co budu moci." „Ale nepovíš o tom nikomu?" „Slibuju."
Sundal ruku z jejího ramene, přešel přes neživou temnou zemi mezi drá-tem a domy z betonových panelů. Klopýtl přes zdechlinu ovce, rozřeza-né v blátě stoky, prošel kolem nízkých domků, v nichž hořela tlumená světla. Vešel do budovy

velitelského stanoviště, kde se nad zabavenými mapami skláněl Hakim. Řekl mu, co potřebuje, a ve tváři bojovníka zahlé-dl starostlivou vrásku, dělala ho starším.
Hakim neobratně vstal, jako by se mu do staré rány znovu zakousla bolest, a zmizel. Pokud její zranění bude vážné, pokud žije na dluh, všechno skončí.
Gus se usadil na temných troskách velitelského stanoviště. Konec všeho, a pro nic... Minuty pomalu míjely. Vrátí se domů a jediná věc v jeho živo-tě, která mu kdy připadala důležitá, přijde v niveč. Odnese si svůj neú-spěch do hrobu.
Hakim se vrátil.
Gus si do noci odnášel hrnec s horkou vodou, zapečetěnou polní lékár-ničku, malý štůček vaty, úzkou roličku gázy a baterku. Odložil baterku, poklekl vedle ní a udělal, co ještě nikdy žádný muž. Třesoucíma se rukama sáhl pod vršek uniformy, rozepjal knoflík v pase jejích kalhot a rozevřel zip. Dívala se mu do obličeje a z jejího pohledu vyčetl důvěru. Objal ji kolem pasu, nadzvedl ji, aby z ní mohl stáhnout kalhoty, cítil, jak jí projela bolestivá křeč. Viděl hladkou kůži jejího steh-na, spečenou krev a sinalou tekutinu z odřeniny. Natrhal malé kousky vaty, ponořil je do vody a začal z pohmožděniny stahovat krev. Před třemi lety jako první dorazil na místo nehody, k poranění hrudi nára-zem na volant. Doběhl sto yardů k nejbližšímu domu a požádal, aby při-volali sanitku. Vrátil se k autu, a než dorazili paramedici, držel řidičku za ruku a slavnostně si sliboval, že svoji neznalost nahradí základními doved-nostmi. Odjížděl s dobrými úmysly, ale nikdy se do žádného večerního kurzu první pomoci nezapsal.
Čistil ránu od krve, druhou ruku přidržoval vysoko na jejím stehně, aby udržel nohu v nehybnosti, když se kroutila bolestí, a odhalil samotnou ránu. Stačil kousek vlevo a kulka by ji byla minula, kousek vpravo a trefi-la by se do tepny nebo by roztříštila stehenní kost. Jak voda chladla, začal pracovat rychleji. Rána tvořila hlubokou brázdu ve svalu stehna. Nejhorší pro ni bylo, když se vata dotýkala živého masa, to ji držel nejpevněji, ale ani jednou nevykřikla.
Dostal z rány poslední vlákna bavlněných kalhot. Polní lékárnička pochá-ze-la ze starých přebytků britské armády, jistě ji iráckému vojsku odprodali za minimální cenu. Když ji držel a působil jí bolest, opírala teplou hruď o jeho tvář a rozkousané rty jí krvácely. Přečetl vybledlé pokyny na obvazu, rozba-lil ho a přiložil na ránu. Pak jí pozdvihl stehno a obvaz přitáhl obinadlem. Za nimi se ozvalo hrdelní zakašlání.
Natáhl jí kalhoty přes stehna a boky a zapnul je. Zbortila se vedle něj a zůstala ležet na zádech.
Zvedl baterku a zabodl paprsek do tmy. Muži seděli v širokém půlkruhu zády k nim. Nikdo z nich na ně nepohlédl, neviděl její nahotu. Měkkost z jejího pohledu zmizela. Důvěra se stala minulostí. Vytáhla se do stoje a zvedla baterku. Meda procházela volně mezi muži a držela si u obličeje baterku, aby vidě-li, že necítí bolest. Je k ní připoután. Bude ji následovat, kamkoli půjde.

AUGUSTUS HENDERSON PEAKE.

3. Závěry z rozhovoru mezi Henrym Peakem (otcem AHP), mnou a slečnou Carol Manningovou - přepis přiložen.

ZALOŽENÍ: LOVEC: V osamělém dětství AHP obdržel základní vědomosti o životě v přírodě a lovu. Naučil se zabíjet, a co je důležitější, obeznámil se se základní technikou stopová-ní a plížení. Podle mého názoru nemůže Odstřelovač uspět, pokud není ZALOŽENÍM LOVEC. Přesto považuji šance AHP na přežití v bojištích severního Iráku ve střednědobém horizon-tu (nepatrné až nulové) za nezměněné. ZALOŽENÍ je zatím dobré, ale mladická schopnost zabíjet králíky a holuby nenahra-dí VOJENSKÝ VÝCVIK. Také nemáme důkazy, že by AHP měl nutně LETORU, která právě odlišuje odstřelovače od střel-ce do terče.

Ken Willet si po sobě zprávu přečetl v tichu svého londýnského obýváku. Do několika hodin bude ležet na stole vedoucího slečny Manningové, bude přečtena a uložena k zapomnění.
Před čtyřmi lety neuspěl v kurzu odstřelovačů ve výcvikovém středisku pěchoty ve Warminsteru. Byl to jediný drobný nezdar jeho kariéry u armády a tehdy to bolelo. Teď už ne. Výstupní zkouška se skládala z pě-ti částí a on prošel jen ve dvou, v maskování a krytí a pak v pozorování, a neuspěl ve třech, střelbě, plížení a posuzování vzdáleností. Na získání odznaku odstřelovače by musel projít ve všech disciplínách. Už od teena-gerského věku měl potřebné ZALOŽENÍ lovce, taky uměl střílet králíky a holuby, ale už druhý týden z pěti si uvědomil, že na tohle nemá pova-hu. A jak se před ním odhaloval charakter Augusta Peaka, nenašel zatím nic, co by ho přesvědčilo, že ten civilista dokáže snášet fyzický a psychic-ký tlak, jemuž bude vystaven.
Ken Willet v kurzu neuspěl, spolu s dalšími devíti z dvanácti uchazečů. Rychle do sebe hodil pivo a opustil školicí středisko. Osmačtyřicet hodin na to se už hlásil u své čety v Belfastu. Nesmírně jednoduché. Kdyby neu-spěl Peake, nebude následovat žádné pivo, žádné politování, žádná cesta zpět. Zůstane ležet na cizím bojišti.
Když se ukládal ke spánku, myslel na to, že ten člověk musí být zatraceně nafoukaný. Copak může ve vzdálené válce něco změnit bez letory odstře-lovače a bez výcviku?

*****

Omara a mustašara nechali za sebou, rozmrzelé a naštvané. Bez sebemenší-ho vysvětlení za prvního světla nového dne opustila vesnici. Vzala s sebou jen Guse. Tucet mužů se tlačilo vpřed, breptavými hlasy tvrdili, že by měli jít s ní, ale ona se zeširoka usmála a prohlásila, že je nepotřebuje. Dvě hodiny šli, pak se plazili. Šlo se jí dobře, ale plazení jí dělalo potíže. Překonali dva hřebeny a údolí mezi nimi. Další údolí, které se před nimi teď objevilo, mělo strmé srázy s

roztroušenými skalami. Měla by ležet v posteli, přinejmenším odpočívat, ale netroufl si jí to ani připomínat. Jednou klopýtla, dopadla zraněnou nohou na skalnatý výběžek, pronikavě vykřikla. Když se plazili, musela dvakrát zvednout zadek, aby ulevila tlaku na ránu, a Gus ji pokaždé bez jakýchkoli ceremonií podržel za opasek. Doplazili se k okraji. Pod nimi po dně údolí vedla cesta, nevhodná pro vozidlo, možná ji kdysi využívali pastevci ovcí nebo koz, ale od loňského léta určitě ne. Nasával do sebe divokou klidnou krásu toho místa a vůni malých trsů květin. „Hlídej mě."
Byl to rozkaz. Už nebyl tím, kdo jí ošetřil ránu. „Na co mám dávat pozor?"
„Kdyby mi hrozilo zatčení, střílej." „Ano."
„Slibuješ, Gusi? Kdyby se mě snažili zajmout, zastřelíš mě." „Slibuju." „Zastřelíš mě? Přísahej na život svého dědečka."
„Zastřelím tě, Medo. Nehýbej se, zůstaň v klidu, nenaruš mi cíl. Neztěžuj mi šanci na čistou ránu."
Dokázal by ji zastřelit? Okolnosti se zase změnily. Od zabití nepřítele měl přejít k zabití přítele. A s každou změnou se do toho zaplétal stále víc. Neprozradila mu, kdo by ji měl zajmout, co by ji mohlo ohrozit. Dokázal by změřit vzdálenost, nastavit opravu o vliv větru, najít její tělo v záměr-ném kříži dalekohledu, ustálit držení rukou a stisknout spoušť?
Zmizela. Odplížil se doleva a triedrem hledal místo, kde by mohl zaleh-nout. Sestupovala dolů srázem údolí, vířila prach, kameny se za ní valily. Objevil místo, porostlé starou zežloutlou trávou, dost daleko od zjevného úkrytu, pahýlu stromu, tak dvacet kroků od malého seskupení skal, dru-hého nejzjevnějšího úkrytu. Několik minut strávil tím, že trhal podobné prameny trávy a zaplétal je do poutek jutového plátna svého oděvu na zádech, na ramenou, na kapuci a poslední kousky zastrčil do jutového pouzdra pušky.
Natáhl zbraň a odjistil ji. Už došla na dno údolí a s dětinskou nevinností se usadila na ohlazeném kameni. Natrhala si drobné kvítky, viděl, jak jimi přejíždí po nose. Pomyslel si, že se nebojí ničeho, jen zatčení. Vzala s se-bou jeho, protože před muži nebo mustašarem nemůže projevit sebemen-ší náznak strachu... Vyskočila, už nepůsobila dojmem dítěte.
Sledoval ji, jak se zase proměňuje v bojovnici. Nemohl zatím vidět, kdo se k ní blíží. Jak jí přikázal, neudělala ani krok vpřed. Měl ji v dalekohledu. Byla uvol-něná, velkolepá. Gusův prst setrvával na lučíku spouště. Do úzkého výřezu dalekohledu vpluly napřed ruce v rukavicích, pak zahlédl paže v olivově zelené vojenské uniformě, pak insignie hodnosti na ramenou, nakonec nezdravě zažloutlý, od neštovic poďobaný obličej s černým knírem a baret.
Gusův prst spočíval na chladném kovu spouště. Sledoval, jak Medu líbá na tvář vysoký důstojník irácké armády. Posadili se vedle sebe a rozevřeli mezi sebou mapu.

*****

Lev Rybinskij rozmotával hadici u boční stěny svého domu, jeho mladič-ký kuchař mu přinášel dvě vědra naplněná vyschlou hlínou. Voda vytrysk-la, rychle smočil obsah věder, vychrstl bahno na auto a poslal hocha pro další hlínu.
Rybinskij vlastnil salónní automobil Mercedes 500SL. Pomocí starých novin rozmazal odkapávající špínu po karosérii, světlech, náraznících a oknech. Vychrstnul na karosérii další donesené bahno. Chlapec věnoval leštění auta celé včerejší odpoledne, ale to bylo před tím, než se k němu donesly ty šuškané zvěsti.
Spotřebovali osm věder bahna, než byl spokojený, než zmizely poslední stopy naleštěného povrchu. Rybinskij otřel kousíček skla, jen tolik, aby při řízení viděl, houkl na chlapce, ať jde za ním, a vrátil se do bungalovu.
V hale a v obývacím pokoji stála spousta zavazadel. Ještě víc jich bylo v kuchyni, na každém jméno nějaké zdravotnické organizace. Nevšímavě kolem nich prošel, vstoupil na zadní dvorek a odemkl těžký visací zámek na ocelových dveřích betonové garáže. Začali na něj skákat jeho dva němečtí ovčáci, uvázaní na řetězu.
S pomocí chlapce vytáhl z garáže nový těžký kulomet DshKM 12,7 mm, z něhož ještě nikdy nikdo nevypálil. Většinu váhy nesl chlapec. Pak se vrátí do garáže pro munici, zatímco Rybinskij jako druhou várku vytáhne lehká kola.
Když se Rybinskij připravoval na cestu, chystal se původně naplnit mer-cedes naftou, bedýnkami konzerv se sekanou hovězí haší, pytlíky těstovin a mouky, balíčky s počítačovými čipy a bedýnkami s whisky. To všechno měl přichystané, ale vzhledem k těm zvěstem vytáhl z arzenálu vojen-ských zbraní ve své garáži kulomet s efektivním dostřelem 1 500 metrů a schopností pronikat 20 mm silným pancéřovým plechem. Dohlédl na vyzvednutí kulometu a kol do zádi mercedesu, na léky, jež vždy vozil. Lvu Rybinskému zbýval týden do šedesátých narozenin, a až na to datum dojde, jeho žena a děti budou doma ve Volgogradu. Zkon-troloval si kapsy saka. Musí si být naprosto jistý, kde přesně má doklady. Na levé straně nosil propustky a dopisy se zplnomocněním, jimiž ho vyba-vil aga Bekír, napravo papíry od agy Ibrahima. Poklepal si na nadouvající se zadní kapsu kalhot a uklidnil se, když nahmatal roličku amerických dolarů.
Jakožto obchodníkovi, dodavateli i dojné krávě, kterou všichni potřebují, ale nikdo ji nemiluje, mu ta rolička bankovek poskytovala pří-stup, vliv, možnost obchodovat. Ty zvěsti, co zaslechl, nabízely výnosnou obchodní příležitost. V obýváku, na vyrovnaných bedýnkách se součást-mi rentgenového přístroje, darovaného italskou charitativní organizací, připraveného pro nemocnici, nechal krátký dopis svému mladšímu part-nerovi Jurgenovi a dodatečně hrábl po kartonu marlborek. Pokud ty zvěsti mluvily pravdu, čeká ho dlouhá cesta. Vyrazil zabláceným autem do vzdálené války.

*****

Starý Izraelec mu radil, aby nikomu nevěřil, aby nevěřil ničemu, co mu kdo řekne, a aby nepřijímal nic, co vidí. Gus sledoval, jak si Meda s dů-stojníkem potřásají rukama jako rovný s rovným. Mapy už byly zase slo-ženy, důstojník zmizel z dalekohledu.
Gus jen hořel. Mluvila o osudu. Pešmergové kvůli ní útočili proti kulometu. Pozoroval pohřbívání mrtvých a kodrcavě odnášení raněných na nosít-kách na sever a ona se sejde s iráckým důstojníkem. Pomalu a namáhavě šplhala do strmé stěny údolí. Viděl malou skvrnu na jejím stehně, kde vlhla rána. Slzy hněvu v očích mu rozostřily pohled. Myslel na její

zradu. Začal se plížit od svého palebného postavení na vzdálený konec hřebenu, aby jí zastoupil cestu.
Meda přelezla okraj a pohlédla mu do tváře.
S nadřazeným tónem v hlase po něm šlehla: „Máš nějaký problém, Gusi?"
Já ne," vyhrkl, „ten mají ti muži, Hakim a vesničané. Možná jen mrtví nemají problémy."
Vzplanula: „To proto, že jsem se setkala s Iráčanem?"
„Protože ses tajně vyplížila na schůzku s ním."
Chytila ho za jutové plátno na ramenou. „To ti musím všechno vysvětlovat jako malému děcku? Odpověz mi. Proč do vesnice nepřišly posily? Proč do Tardžilu neposlali další tanky a další obrněné transportéry? Jestli mi nedokážeš odpovědět, neříkej nic." Náhle se její nálada změnila, zase byla rozená nevinnost. „Kdyby se mě snažil chytit do pasti a zajal by mě, byl bys mě zastřelil?"
„Snažím se dodržovat své sliby."
„Víš, jak mě nazývají?"
„Předpokládám že přítel."
„Prozradil mi, že v Páté armádě se o mně mluví jako o čarodějce."
Nasadil rychlý krok k vesnici a ani jednou se neohlédl, jestli mu stačí.

*****

Major Karím Azíz se vrátil na místo, které mu připomínalo domov. Stará půda, známé teritorium.
Řidič ho odvezl do Tardžilu. Na policejní stanici si prostudoval mapy. Promluvil si s velícím důstojníkem, se psem stočeným k tělu se vyspal na podlaze a před úsvitem opustil město.
Napřed vyrazil na sever, směrem k řece Malá Záb, lemující cestu z Arbílu do Kirkúku, držící se v závětří linie hřebenu. Do tohoto regionu byl poprvé vyslán před pětadvaceti lety a vrací se sem již popáté. Nic se nezměnilo, jen stromy povyrostly a Města Vítězství, která míjel, působí zabydleněji a ošuměleji, vraky opuštěných transporté-rů zrezivěleji. Proklouzl kolem úzké soutěsky, kterou kdysi, před jedenácti lety, při ope-raci al-Anfal zablokovala jedna jednotka. Nemohli postoupit dál, dokud neidentifikoval a posléze nezastřelil velitele sabotérů. Brzy ráno z výšin zahlédl cestu, na níž před jednadvaceti lety sabotéři ze zálohy napadli tři obrněné transportéry. On patřil k pomocnému vojsku, zahnali ty parchanty od drancovaných vozů a objevili těla posádky. Dnes zahlédl zarostlý příkop vedle trosek okrově zbarvených vozidel, do něhož se tehdy vyzvracel poté, co spatřil zmrzačená těla.
V půli dopoledne ze stejné pozice, jakou zaujal před devíti lety, shlížel dolů na ovčákovu chalupu z kamení a vlnitého plechu. Až sem tehdy postoupili sabotéři, když se vyhrnuli na jih ve víře v americkou leteckou podporu, jejich předzvědný oddíl se v domku uložil na noc. Svým dragunovem zastřelil jejich šéfa, když vyšel z chalupy a protahoval se na slunci.
Střílel na samém pokraji dostřelu dragunova, byla to jedna z jeho nejlep-ších tref. Ranil ho do břicha. Ještě pořád v duchu slyší jeho řev, válel se po zemi a celou hodinu se nikdo neodvážil vystrčit nos, aby ho vtáhl dovnitř. Pozdě dopoledne dosáhl rozcestí pasteveckých stezek a vydal se na západ. Ale před čtyřmi lety zvolil cestu na východ, v ostrém pochodu při mar-ném pokusu dopadnout prchající americké špióny, opustivší svoji základ-nu v jedné vile v Arbílu. Všechno, co teď na každém kroku viděl, bylo takové, jak si to pamatoval. Země zerodovala, ale každý krok rozechvíval ozvěnu v jeho paměti.
Zaujal pozici a usadil se. Pes ho doprovázel skvěle. Když on utíkal, běžel za ním, když se plazil, sklouzl na břicho. Když se zastavil a v pokleku sle-doval krajinu před sebou, nehybně ležel. V příručkách sepsaných Sověty, Brity i Američany se píše, že odstřelovače musí doprovázet pozorovatel. Karím Azíz za celá léta v armádě nepotkal nikoho, komu by důvěřoval natolik, aby se od něj nechal doprovázet, ale psovi by svěřil vlastní život. Zvolil si pozici mezi nahodile seskupenými kameny, které mu nabízely jasný výhled na zemi mezi Městem Vítězství Darbantaq a městem Tardžil. Za sebou měl těsně vedle sebe vybudované domy, minaret mešity, nejas-né obrysy antén na střeše policejní stanice. Ještě dál za sebou sotva vidi-telné stany brigády na křižovatce, hořící plamen a městskou aglomeraci Kirkúk. Před sebou pět kilometrů vzdálený Darbantaq, identifikovatelný sloupy kouře. Kolem sebe kopce, údolí a ticho. Majora Karíma Azíze neopouštěl klid.
Klid na něj padl, protože se vzdálil Bagdádu, shonu a dýmu, hluku a ruchu města. V Bagdádu byl anonymním člověkem, trpaslíkem. I když s dragunovem v ruce trávil nekonečné chvíle na střeše, nikdy v sobě nedokázal vyburcovat pocit moci, jaký prožíval teď. Ve městě byl jediným proti milionu, jediným proti režimu, jediným proti armádě. Tady je lovcem proti lovci, jediným střelcem proti jedinému střelci. Tohle je jeho teritori-um, do něhož se zatoulal vetřelec.
Přes svahy údolí a rokle s rozvodněnými potoky hleděl na Darbantaq. Jasně zelené kousky země, lemované nažloutlou trávou, vymezovaly raše-liniště. Pes tiše zavrčel, zvuk vycházel hluboko z krku. S dalekohledem pohyboval opatrně, skleněné čočky zastínil malými kous-ky šedé látky. Slunce prudce žhnulo. Kdyby se odrazilo ve skle, prozradi-lo by jeho pozici. Viděl střechy Darbantaqu, kouř, obrněné transportéry, jež sjely z cesty vedoucí do vesnice. Občas mezi budovami zahlédl pohy-bující se postavy. Až se začne stmívat, až za ním začne klesat slunce, pře-sune se blíž.
Odložil dalekohled, položil ho vedle pušky a pomalu otočil hlavou. Nesmí provádět žádné prudké pohyby, porušit svoje maskování. Sklouzl rukou dozadu, podrbal psa na srsti na krku a pocítil vibraci zavrčení. Úko-lem pozorovatele je

chránit odstřelovače před útokem z boku nebo zezadu. Pes byl odvrácen opačným směrem a vrčel. Ležel na břiše, hlavu mezi předními tlapami, uši sklopené, nosem mu ukazoval směr. Měli před sebou mřížku menších údolí. Jedno se táhlo od severu k jihu, druhé paralelně s ním, další od východu na západ. Přehlédl je, i další údolí, než zaregistroval pohyb, který uvedl psa v ostražitost. V druhém údolí od něj se po pastevecké stezce kradmo pohyboval osa-mělý člověk.
Natáhl se po dalekohledu.
Ten člověk na sobě měl vojenskou uniformu. Na jeho ramenou se v třicetinásobném zvětšení ukázaly zlaté prýmky brigádního generála. Azíz si samozřejmě u regionálního velitele v Tardžilu ověřil, že se po sek-toru nebudou pohybovat žádné hlídky. Brigádní generál přece nebude osobně kontrolovat přední pozice, nebude chodit pěšky a nebude sám. Ten muž skoro běžel a ohlížel se za sebe, jako by ho honili démoni. Vzpomněl si... Brigádní generál v operačním centru na velitelství Páté armády, žádné rozmístěné posily, nehybné řady tanků a obrněných trans-portérů... Předvádění střelby na střelnici. Na střelnici přišli dva generálové a brigádní generál a stali se svědky toho, jak šest střel ze šesti vypálených na 700 metrů trefilo cíl, přičemž pravděpodobnost úspěšnosti se pro tuto vzdálenost uvádí pouhých 60 procent. Teď vidí toho samého brigádního generála spěchat údolím. Ztratil se mu... Tři týdny po té předváděčce na střelnici obdržel pozvání na schůzku. Seděl v generálově autě a nabídli mu roli atentátníka.
Je ve spárech spiknutí. Slyšel vzdálené zavrčení motoru džípu, ochromeně zůstal ležet na břiše.

*****

„Neviděl jsi nějakou armádu?" Jakou armádu, zatraceně?"
Joe Denton stál u silnice se svými strážci a místními muži, které cvičil v odstraňování min, a pozoroval travnatou louku mezi vesnicí a cestou. Byla to nejlepší louka u vesnice, ale na okraji travnaté plochy v místě, kde přišlo o nohu to dítě, byla půda narušena. Kolem louky měl být natažen drátěný plot, ale nějaký chamtivec z vesnice ten varovný drát ukradl a udělal si z něj ohradu pro svá zvířata. Ta stupidita připravila dítě o nohu a možná i o život. Mohla to být mina typu 72A, zrovna tak dobře POMZ 2M, ale nejspíš tu vybuchla ta zatracená protipěchotní mina V69. Britská charitativní organizace Dentona za odstraňování starých irácký min platila skutečně dobře, ročně skoro padesát tisíc liber šterlinků, nepo-dléhajících zdanění, ale vedl zatraceně osamělý život. Kdyby tomu tak nebylo, nikdy by se v klubu OSN v Arbílu nezapletl s takovým darebá-kem jako je Lev Rybinskij. Jeho zablácené auto zastavilo na silnici za ním. Joe, příteli, viděl jsi armádu vedenou ženou?" „O čem to mluvíš, Lve? Zase blbneš?"
„Říkáš mi, že blbnu, když po mně chceš cigarety, Joe, nebo whisky? Poslouchej, viděl jsi nějakou ženskou, co by vedla armádu?" „Ne."
Auto pokračovalo v cestě a Denton se nevesele zasmál. Ženská v sever-ním Iráku povede armádu, a za týden začnou lítat prasata. Soustředil se na to, kolik min tu asi tak bude zakopáno, jak hluboko a jak hustě, a začal si kreslit plánek louky.

*****

„Viděla jsi nějakou armádu?" „Co jestli jsem viděla?" „Byla tu někde armáda vedená ženskou?" „A kdyby byla?"
Sarah se dostavila na souřadnice udané rádiovým spojením, protože zprá-va říkala, že tam mají dorazit zraněné děti. Za malým konvojem dodávek, který k tomu účelu zorganizovala, zastavilo zablácené auto. Stálo ji ne-smírné úsilí přesvědčit doktora, aby opustil kliniku v Kej Soudžak a doprovodil ji. To ona postavila tu zatracenou kliniku. Za to, že může doktor pracovat na klinice, vděčí jí a fondům organizace Ochránci dětí. Tak snad může docela dobře zvednou prdel a jet s ní. „Mám morfium." „Tak tu počkej, Lve." „A mám penicilin."
„Udělej si pohodlí. To je ten materiál, cos mi slíbil před několika týdny?" Zasmála se divokým hořkým smíchem. Poslední dodávku lékařských zásob, převáženou přes hranice, zastavila na zátarasu frakce pešmergů agy Ibrahima a zmocnila se jich. Nákladťák vybílili. Druhého, vezoucího jídlo, se ani nedotkli. I třetí se stavebním nářadím projel. Často myslela na to, že severní Irák je pro zde pracující cizince to nejopuštěnější místo na světě, a proto se bavila s Rybinskim a popíjela s ním v baru OSN. Kdyby toho srágoru potkala doma v Sydney, podívala by se skrz něj, prošla by kolem a nevěnovala by mu pozornost. Jak se jmenuje, Sarah?"
„Meda." Sarah si všimla, jak Lev Rybinskij začal slintat a jak se mu zatřás-lo břicho. ' „Kde je?"
„Dostanu penicilin a morfium?"
Už lezl z auta a spěchal k zavazadlovému prostoru. Připadal jí odporný. Měl na sobě hedvábnou košili, podle jejího odhadu italské výroby, umouněnou, s utrženým horním knoflíčkem, povolenou vázanku a oblek z Mi-lána, přinejmenším o číslo menší, sako se určitě nedalo zapnout a vrchní knoflík kalhot měl povolený. Strniště na tváři se vrásnilo na několikanásob-ném podbradku a holé temeno se blýskalo na slunci. Vypadá odpudivě, ale ona ho potřebuje, jako každý. Vytáhl z kufru dvě lepenkové krabice a donesl jí je. Obě měly strhnuté etikety dárce. Nevěděla, jestli pocházejí od orga-nizace Ochránci dětí nebo od jiné charitativní společnosti. Nejspíš měly být rovnou její.
Sladce se usmála a ukázala. „Tam nahoře. Tam je." Byl tam sráz a vzdálená, ostře řezaná linie hřebene. Za ním další tři, mírně zamlžené, v té výšce sotva viditelné. Doufala, že zalapá po dechu a scvrk-ne se, ale jeho zavalitý obličej se triumfálně rozzářil. Na nejbližším hřebeni se zhmotnila řada mužů. Uložila krabice s morfiem a penicilínem do dodávky a Lev jí dal loknout z láhve whisky, kterou vytá-hl z přihrádky na rukavice v mercedesu. Vždycky si potřebovala zavdat whisky, když ji čekaly zraněné děti. Kolona mužů se zraněnými začala sestupovat dolů.

*****

Jednou měsíčně přilétala k orlímu hnízdu v severním Iráku helikoptéra, nabrala Isaaca Cohena, dopravila ho přes turecké hranice na základnu v Incerliku a ještě večer ho vrátila do izolace jeho domova v horách. V ten den si vyslechl hlášení důstojníků Mossadu, sídlících v Ankaře, kteří tam za ním přiletěli na schůzku. Toho kontaktu si velice cenil, před-stavoval přerušení monotónního zachycování zpráv. Ale ještě příjemnější bylo naložit se do vany s teplou vodou a dát si dobré jídlo. Celý měsíc toužil po pohodlí toho jediného dne. Helikoptéra přiletí až za čtyřiadva-cet hodin, ale už měl spakováno a byl na její přílet připravený.

*****

Hakim řekl: „Je to had, ale nemá jed. Zeptal jsem se ho na cenu kulome-tu a on mi odpověděl, že je to dar. Zeptal jsem se ho, co ho přivedlo k tomu, aby cestoval takovou dálku jen proto, aby nás obdaroval, a on mi odpověděl, že ten dar je důkaz jeho přátelství."
Gus porušil Hákimem stanovené pravidlo. Ležel na slunci u ohrady a ošet-řoval si puchýř na patě. Viděl návrat mužů, kteří dopravili dolů zraněné. Na jednom z nosítek přinášeli staršího, nadváhou trpícího civilistu. Další měli na. nosítkách těžký kulomet a munici. U rozbité brány do vesnice muž těžce slezl, otřel z čela pot a převzal kulomet. Na kolečkách ho při-táhl do vesnice, supěl pod jeho tíhou. Tam se setkal s Hákimem. „To je Lev Rybinskij. Rus. O přátelství neví dočista nic. U něj je všechno o sjednávání vlivu a finančního zisku. Když je někde zavřená hranice, získá k ní přístup, protože si koupí stráže. Patří mu syrští i turečtí celníci, a možná i iráčtí. Chcete cisternu paliva, sežene vám ji. Chcete ovoce z Ameriky, dodá je. Chcete nějakou starožitnost z Ninive nebo Samary, opatří vám ji. A teď sem přichází s důkazem přátelství a nemluví o ceně." „Bude mít nesmírnou palebnou sílu."
„Na tisíc metrů prorazí pancéřování jakékoli části obrněného transportéru. Samozřejmě že je užitečný, ale já se ptám, jaká je cena. Co po nás chce?" Pozorovali ho.
Rus dotáhl kulomet k velitelskému stanovišti, z něhož se vynořila Meda. Zastavil se, přejel si starým kapesníkem přes tvář i hlavu, narovnal si vázan-ku, pak se pracně před Medou uklonil. Rozesmála se a on se natáhl a dotkl se její paže, jako by se chtěl přesvědčit, jestli je skutečná. Hakim se odvrátil. „Víte, Gusi, že zítra zaútočíme na Tardžil?" „Ano."
„Ale abychom mohli zaútočit na Tardžil, musíme sejít z hor, chápete?" „Ano."
„Skutečným přítelem Kurdů není ten muž, který nám přináší kulomet, nebo muž, který přináší odstřelovací pušku. Tím jsou hory. A teď svého přítele opouštíme." „Co budu dělat v Tardžilu?"
„Za soumraku dostaneme informace, pak se to dozvíte. Pak se to možná dozvím i já." „Ano."
„Kde jste ráno byli s Medou?" „Neptejte se mě, protože vám to nemůžu říct."
Mezi sraženými rameny mužů viděl zářící obličej Rusa a slyšel Medin hlas. Ve tvářích mužu vnímal obdiv k Medě, sluneční světlo jí pohrávalo na ústech, která potajmu pocelovala tvář vysokého iráckého důstojníka. Ruce, jimiž si s ním potřásala, teď lítaly v silném zdůraznění jejích slov. Posadil se na zem a začal odvíjet jutové plátno z těla pušky, aby zaměstnal mysl jejím čištěním.

*****

Seržant prohlásil: „Jsem z Basry, majore, a se mnou je tu můj mladší bratr i bratranec. Zaútočí na nás ráno ti sabotéři? Je dobře, že tady máme vás a tu vaši pušku, majore."
Karím Azíz se od něj odvrátil. Ještě pořád se nedokázal vzpamatovat z čer-stvě objeveného rozsahu spiknutí a snažil se porozumět tomu, co viděl. Nohy ho bolely po dlouhé chůzi, ale pes po jeho boku stále poskakoval. Tmu v ulicích Tardžilu narušovaly pruhy světla pronikající z oken se zatažen ými závěsy nebo zavřenými okenicemi a ohně, zapálené vojáky uvnitř bunkrů. Vnímal zář důvěry v očích mužů stojících za seržantem, když si všimli jeho obličeje s nánosem krému, těžce visícího maskáčového obleku a pušky houpající se mu na paži.
Ze stínu vyběhl starší člověk s malým kanystrem topné nafty, spatřil ho a zastoupil mu cestu.
„Teď už jsem v důchodu, majore, ale býval jsem profesorem na ekono-mické fakultě v Mosulu. Tady je můj domov. Žena mě přemlouvala, ať prchneme na jih, ale já jí odpověděl, že armáda nás ochrání. Rád vás vidím, majore, s tou vaší puškou."
Muž ho políbil na tvář a odklopýtal do tmy. Za posledního světla dne, než se obrátil na cestu zpět, pronikl nedaleko vesnice Darbantaq, na čtyři sta
metrů od ní. Ležel na břiše vedle psa a všechno sledoval. Jednou dokonce zahlédl čarodějku, ale obklopoval ji dav a jen se mihla v mezeře mezi řadou domů a velitelským stanovištěm. Pak nějaký břichatý Evropan táhl do vesnice těžký kulomet DShKM. Všiml si, že se muži rozsadili do tichých skupinek, jak to vždycky dělávají před odchodem do boje. Zahlédl i část důstojníkova těla u vchodu velitelského stanoviště a zvedl hlavu, aby si mohl prostudovat, odkud kulka přiletla. V místě, dostatečně vysoko, aby střela přeletěla nad střechami, objevil ovcemi vytvořenou skulinu ve svahu. Vlekl se zpátky, v duši zmatek.
Toulal se sám ulicemi města, jež se za úsvitu dne stane terčem útoku, zma-tený a znepokojený, zmítaný mezi vrozenou loajalitou a příslušností ke spiknutí, a jako by se stal majákem, k němuž se upínaly naděje vyděše-ných lidí.
„Vy jste mistrovský Odstřelovač, majore. Po celém regimentu se mluví jen o vás a vašich dovednostech. Bagdád na nás nezapomněl, majore, když poslal vás a vaši pušku. Zastřelte ji! Zastřelte tu čarodějku." Když bude střílet, bude bojovat proti spiknutí, k němuž se připojil. Jestli střílet nebude, zradí důvěru těch, kteří jsou na něm závislí. Pomalu pro-cházel městem, kolem palebných pozic, vyložených pytli s pískem, a kolem aut, svezených do ulic k vytvoření

barikád, držel se stínů a v du-chu se užíral.

*****

Ten člověk nemá obličej.
Leží někde za skalou, ale nemá obličej. Nebo je v nějakém příkopu, vyhra-bané skrýši, nebo se schovává vzadu mezi stromy, zalezlý ve stínu... ale nikde není obličej, který by tomu muži vtiskl rysy. Schůzka se únavně táhla.
Potřebuje tomu muži dosadit obličej. Neví, jestli je chladný nebo vřelé povahy, jestli jeho obličej nese stopy dobroty nebo lakomství. Možná je jeho tvář zarostlá plnovousem, nebo nosí knír nebo je hladce vyholený, třeba má spoustu vlasů, jeho oči žhnou nemilosrdenstvím nebo vyzařují laskavost. Ten muž přicestoval na sever, aby ho našel a zabil, a on mu nedokáže dosadit obličej.
Meda, před sebou rozloženou mapu, hovořila a muži jí naslouchali. Nedokázal uniknout své snaze odhalit ten obličej. Ráno na něj ten člověk bude čekat. Přišel na sever, aby ukončil jeho život. Z Medina projevu nevnímal ani slovo. Nic, co mu kdy bylo řečeno, co se kde dočetl, nebo co kdy zažil, ho nepřipravilo na bezútěšnou jistotu, že se v tuto chvíli na zítřek připravuje mistr Odstřelovač. „Gusi?"
Celý den dokázal udržet mysl uzavřenou před myšlenkami na toho muže, ale teď už ne. Jako lemíka ke srázu ho to přitahovalo k Tardžilu, kde na něho čeká jeho osud. Zalíval ho chlad.
„Gusi, není ti něco?"
Kdo to oznámí dědečkovi, otci a matce? Kdo to řekne Meg? Kdo po něm vyklidí stůl? Kdo to ohlásí Jenkinsovi? Věnují mu na střelnici vzpomínko-vou minutu ticha?
Meda vyštěkla: „Posloucháš, Gusi? Souhlasíš?"
Zaťal nehty do dlaně. Klidně ji požádal, aby to zopakovala ještě jednou, není si jistý, jestli vše správně pochopil.
"Jde o boj proti regimentu. To mě zajímá víc než to, co musíš udělat ty." Hakim na něj nevlídně pohlédl. „Vysvětlím mu to později." Když schůzka skončila a velitelé se rozptýlili do tmy, aby informovali sku-pinky svých mužů, za ním Hakim zašel. Dozvěděl se o městě čítajícím tři tisíce duší na rovině hned pod kopcem. V centru města stojí největší meši-ta a vedle mešity je policejní stanice, kde sídlí velitelství regimentu mecha-nizované pěchoty.
„Regiment prý nedostal posily, tvrdí ona. Neřekla mi, kde to vzala. Jestli má pravdu, budou tam kasárna se čtyřmi sty muži. Jestli má pravdu." Gus mu pověděl o muži bez tváře. Vychrlil na něj rychle během pauzy v řeči, co mu prozradil Izraelec, a viděl, jak v mustašarovi vře zlost. „Budeme postupovat v linii, protože tak rozhodla. Nebudeme předstírat útok zleva a pak útočit zprava. Budeme postupovat přímo a před sebou mít Tardžil s posádkou celého regimentu. Zaujali obranné pozice. Vy zítra budete ležet na břiše. Máte dovoleno držet se vzadu. Ale co ti muži, kteří musí přejít otevřenou krajinu? Co ti? Kolik jich zahyne? Kolik jich bude žít bez rukou, nohou, očí, varlat? Myslete na ni, myslete na mě, mys-lete na muže, postupující proti chráněným pozicím. Neopovažujte se mys-let na sebe, pane Peaku." Gus svěsil hlavu.
Branou vesnice procházela kolona mužů obtěžkaných zbraněmi. Viděl jejich unavené, vážné obličeje a přemýšlel, kolik z nich přežije příští den. Za drátem, u hromady starých novin objevil Omara. Za světla petrolejky cosi kutil v kovové vaně s rozmáčenými stránkami novin. Chlapec se na něj šťastně zašklebil. „Ukaž," poručil mu Gus.
Chlapec vesele zvedl nad hlavu papírovou kaši. Gus pochyboval, že by si chlapec při tak okleštěném životě kdy hrál s papírovou drtí. Dětství mu bylo odepřeno. Voda mu stékala po rukou i oblečení a ve výšce se ukázal tvar lidské hlavy... Obličej bez rysů.
„Ta kočka, pane Gusi - zatímco to bude schnout, než to nabarvíme -povězte mi o tom pozorovateli a kočce."
„Major Hesketh-Prichard chtěl zdůraznit důležitost pozorovatele. Měl dojem, že odstřelovači se věnuje příliš mnoho pozornosti a úloha pozoro-vatele se dostatečně nedoceňuje." „Já jsem pozorovatel, tak jsem důležitý."
„Nepřerušuj mě. Myslel jsem, že si to chceš poslechnout. Tak ten mladý poručík Královského regimentu Warwickshire pozoroval německý zákop,
o kterém se všichni domnívali, že už ho nikdo nepoužívá, a uviděl velkou kočku. Mourovanou, oranžovočernobílou, dobře živenou, seděla na něja-kém pytli s pískem a vyhřívala se na sluníčku. Tu část zákopu sledovali
i mnozí jiní, ale teprve poručík si všiml kočky a uvědomil si, nakolik je důležitá. Jak v britských, tak i v německých zákopech se rojily krysy. Poručík usoudil, že taková pěkná kočka může patřit jedině vyššímu důstoj-níkovi, přinejmenším majorovi, a že ji do zákopů nasadili na chytání krys. Jestliže kočka patří majorovi, pak ten bunkr, nad kterým se sluní, musí být velitelské stanoviště. Poručík to ohlásil dělostřelectvu a příštího rána nastoupila palebná clona houfnic, bunkr vyletěl do povětří a všechny důstojníky to zabilo. To nám dokazuje důležitost dobrého pozorovatele, Omare... Jo, a major Hesketh-Prichard dodal, že ta kočka přežila, tu to nezabilo."
„Myslím, že zítra zahyne moc lidí, pane Gusi."
Díval se na vysychající hlavu, která do rána dostane namalované rysy.

Kapitola osm

Za světla petrolejky natřel Omar obličej barvami, sebranými v poničené budově školy. Šedou, červenou a bílou použil na pleť obličeje, hnědou na knír a obočí, směs růžových na rty, šedou a modrou na oči. Pak ho Gus vyslal pro šálu v barvě khaki nebo olivové zeleně, dobrý silný klacek a vršek vojenské uniformy. Chlapec zmizel ve tmě. Gus by měl spát, odpočívat a nabývat nových sil, bude je ráno potřebovat. Napadlo ho, jest-li Meda nebo Hakim spí. Za drátem před ním nic nenarušovalo klid noci. Zatímco chlapec podle jeho instrukcí dokončoval obličej, myslel na to, jaká velká hra je

tu rozehrána a jakou pouhou její nepatrnou součástí je on. Namalovaný obličej nepatřil jeho nepříteli, představoval jeho samého. „Tak jsem konečně našel toho odstřelovače...," zaduněl hlas za ním a ná-sledovala kaskáda smíchu. Gus se ohlédl a uviděl Rusa. „Slyšel jsem, že jste Angličan. Má poklona anglickému gentlemanovi." „Co chcete?"
„Prožít noční hodiny ve společnosti někoho civilizovaného." Gus zabručel: „Najděte si ho někde jinde." „Bojíte se?"
„Nebojím."
„Dovolte mi, pane gentlemane, abych vám o sobě něco pověděl. Když mě se zdvořilostí Angličana vyslechnete, položím vám tu otázku znovu. Pocházím z Volgogradu, ale tehdy se to město jmenovalo po našem vel-kém vůdci Stalinovi. Když do Stalingradu přišli Němci, byly mi dva roky. Otec a strýc bojovali, matka se s malým chlapcem schovávala po sklepích a suterénech. V té bitvě neplatila žádná etiketa a pravidla, šlo o boj o pře-žití... Vy nejspíš věříte, že i kdyby bitva nedopadla, budete se ještě pořád moci vrátit do příjemné zeleně anglické krajiny. Otec, strýc a matka nemě-li ze Stalingradu kam ustoupit. Na druhé straně řeky leželo patnáctitisícové vojsko, jehož vojenským úkolem bylo zabránit ústupu. Střílelo na ty, co by se dali na ústup." „Bitva o Stalingrad mě nezajímá."
Jen poslouchejte. Ta bitva vychovala velké odstřelovače a přinášela ohrom-nou zábavu těm, co je sledovali. Čemu byste dal přednost? Pozorovat boxer-ský zápas, běžecký závod na stadionu, fotbalový zápas nebo dva po sobě jdoucí muže s puškami? Stalingradským sportem se stalo sledování duelů odstřelovačů, sázelo se na ně. Půl bochníku chleba na Rusa, tabulka čokolá-dy na Němce. Nejlepší z nich znaly obě armády. Jakmile se Odstřelovač pro-slavil, vyrazil po něm nepřítel, podobná celebrita... A vy mi vykládáte, že se nebojíte. Už jste slavný, pane anglický gentlemane. Slovo se tu šíří právě tak jako ve Stalingradě. Půl milionu mužů ve třetím měsíci bitvy sledovalo boj dvou mistrů odstřelovačů na život a na smrt." „Váš příběh se mě netýká."
Jste slavný. Někdo sem přijel, protože se doslechl o vaší slávě. Obrovský duel se odehrál mezi majorem Koningsem a Vasilijem Zajcevem. Zajcev byl lovec z Uralu, v bitvě o Stalingrad zastřelil na tři sta německých vojá-ků. Konings, major vedoucí výuku odstřelovačů na škole pěchotní taktiky ve Wunstorfu, přiletěl do bitvy až z Berlína, aby obnovil rovnováhu sil. Stalingrad představoval obrat ve válce, pane anglický gentlemane. Dalo by se o něm hovořit jako o historickém zvratu století, ale kritickým bodem byl právě duel mezi Zajcevem a Koningsem."
„No tak, jak to skončilo?" Chlapec za ním vázal šálu na papírovou hlavu, zarážel jí klacek do krku a zapínal blůzu. Rybinskij se usmál. „Vyrábíte z papíru obličej. Starý trik. Celý týden Zajcev zaujímal pozice poblíž místa, kde přišli o život jeho přátelé Moro-zov a Šejkin, sledoval terén a nic neviděl. Vzal s sebou pozorovatele Kulikova, ale nepodařilo se jim Koningsovu pozici identifikovat. Sedmého dne čtvrtého týdne, co do Stalingradu přicestoval Konings, zahlédl Kulikov záblesk skla na rumišti v zemi nikoho - triedr nebo dalekohled pušky -ale Koningse neviděli. Použili starou taktiku, stejně starou jakou používá-te vy. Kulikov zvedl na klacku helmu. Snad už byl Konings unavený, snad se necítil nejlíp, snad se mu chtělo čurat, prostě udělal chybu a na helmu vypálil. Kdyby helma jen padla, Konings by se neukázal, ale Kulikov zařval, jako by ho trefil. Koningsova chyba spočívala v tom, že v něm ten výkřik probudil ješitnost. Myslel si, že Zajceva zabil. Zvedl hlavu, aby se podíval na svůj úspěch. Víc Zajcev nepotřeboval... Bojíte se, že nevíte, jest-li jste Zajcev nebo Konings?"
Gus se zvedl. Za ním se ozývalo mumlání hlasů, zvuk nabíjených zbraní a skřípot kol vezoucích těžký kulomet. Řekl: Je mi líto, pane Rybinskij, ale já si takovou důležitost nepřisuzuju." Je tam? Dorazil z Berlína major Konings?"
Gus si ztěžka povzdechl. „Ano. Ano, je tam. Když se zdržíte, získáte místo na hlavní tribuně."
Gus a Omar se přidali k dlouhé tiché koloně, mizející do noci, a daleko před nimi hořel jasný plamen.
Major Azíz seděl přede dveřmi železářství. Dveře za ním byly zamknuté
na klíč i na zástrčku, jako všechny ve městě.
Díval se ulicí před sebou, zabarikádovanou a vylidněnou, jako všechny ve
městě.
Seděl s puškou volně položenou přes kolena, krmil psa suchary a čekal.

*****

Ken Willet převzal podávaný klíč.
Slečna Manningová se usadila na vyklizený stůl. Založila ruce na hrudi a s otevřeným odporem hleděla na zdroj tirády, která jen krátce umlkla, aby jim mohl být nabídnut klíč.
„Nevím, jakému tlaku jste vystaveni vy, lidi, špióni a tak podobně, co musíte vydržet, ale myslím, že by vás pěkně oddělalo zkusit pracovat byť jen půl dne tady."
Kolem vyklizeného stolu vyzváněly telefony a dvě ženy se pokoušely ten chaos nějak zvládat. Před kanceláří, na rozlehlém dvoře z dehtového makadamu startovaly obrovské nákladďáky s přívěsy a vmanévrovávaly se do hlavní brány. Pokaždé, když se otevřely dveře kanceláře a nějaký řidič zařval dotaz, přerušil majitel svoji přednášku slečně Manningové. Willet odemkl dveře sejfu a otevřel ho.
„Kdyby tu teď Gus byl, staral by se o zásilku do Hamburku, která je v loji, protože Němci špatně vyplnili celní prohlášení. Nesmí se zpozdit, proto-že vyložený nákladďák musí zas hned do Birminghamu vyzvednout stroje pro Milán. V Miláně kvůli těm chybějícím strojům stojí továrna, a jestli nedodržím časový harmonogram, budu platit penále. Dva řidiči mi leží s chřipkou, vážně, neulejvají se, a já musím přesouvat ty ostatní tak, aby neutrpěla naše smlouva se supermarketem. Další vůz, co má v Barceloně vyzvednout zboží podléhající zkáze, mi uvízl na cestě kvůli problémům s převodovkou, tři nákladďáky stojí ve frontě v Doveru, protože ti zatrace-ní Francouzi stávkují... a tady na místě, kde má sedět dispečer dopravy, koukám na prázdný stůl."
Willet vyndal ze sejfu papíry, položil je na hromádku vedle svého kolene a začal se jimi probírat.
„Můžu si vlastnit tohle zatracený místo, můžu si vlastnit nákladďáky, můžu si vlastnit zatracený přetažený konto, ale

tuhle kancelář neřídím. Kdybych musel, trefil by mě šlak. Řídí to tady Gus. Teda řídil, ještě před třemi týdny. Řekl mi, že by se rád s jedním řidičem svezl do Turecka. Vyvézt náhradní díly zemědělských strojů a dovézt džíny. Prý by rád lépe poro-zuměl problémům řidičů. Ale s nákladem se nevrátil. Vysedl v Ankaře... Bůh ví, co chystá, pod sedadlo, které celníci neprohlíželi, si uložil výstroj. Řidiči řekl, že domů se dopraví sám. Od té doby jsem ho neviděl, ani jsem o něm neslyšel." "Jakou výstroj?" zeptala se ostře slečna Manningová.
Willet, krčící se na zemi vedle papírů, by jí dokázal odpovědět. Majitel vyštěkl: „Co řidič líčil, tak batoh a dlouhé pouzdro. Řidič tvrdí, že z maskáčoviny. Pašovali to, takže čert ví, co v tom bylo. Kdyby to celní-ci objevili, můj bože... Neřekl, kam jde a jak dlouho tam bude. Ale to je teď ten nejmenší problém. Mým problémem je tlak tady a chybí mi zatra-cenej dispečer, kterej by to vyřešil." „Pracuje dobře, že?"
Willet se štrachal v papírech, zběžně je pročítal. Snad ani nechápala, nakolik posměšně tu otázku zformulovala.
„A vy pracujete dobře? Pokud pracujete alespoň z poloviny tak dobře jako on, pak mé daně nejsou promarněny. Samozřejmě že je po čertech dobrý. Jeho tlak nevyvede z konceptu tak jako mě. Může mít průšvihy od Edinburghu po Eastbourn a od Cardiffu po Kolín, a zvládne je. Neznám u něj vztek a řvaní, dostávám od něj jen vyžehlené průšvihy. Nehuláká na děvčata, neřve na řidiče. Sedí si tady, tam co máte prdel vy, a pořádá to. Dělá si to po svém. V klidu, zatímco já... Tak kliďte se mi z očí a nechte mě věnovat se těm malérům po cestách."
Na spodku stohu na zem vyložených papírů objevil Willet šestnáctistránkovou prodejní brožurku. Uložil si ji do kufříku, ostatní papíry vrátil do sejfu, zavřel dveře a otočil klíčem v zámku.
Majitel je nevyprovodil. K oběma uším si tiskl sluchátka, sekretářky se snažily upoutat jeho pozornost a u ramen se mu tyčil řidič a umaštěný mechanik. Willet následoval slečnou Manningovou z bezútěšné malé kanceláře, zanechávali za sebou zmatek a kalendáře se slečinkami, rozesí-lané výrobci pneumatik. „Hroznej chlap," podotkla. „Platí na nás daně, ne?"
Divoce a znechuceně na něj pohlédla. Přemýšlel, jak by přežila tvrdý svět soukromého podnikání. Míjel je tirák, zastavili se. Do nosu mu vnikla typická příchuť nafty.
„Marníme čas," prohlásila. „Marníme čas na zatraceného idiota, kterej se chce zabít." „To nemáte pravdu." „Vážně? Tak mi to objasněte." Kráčeli k autu.
Willet spustil: „Nemarníme čas Vyhodnocujeme Peakovy schopnosti odstřelovače. To jsme dostali za úkol a to taky děláme. Učíme se. Ještě neví-me, jakými schopnostmi vládne. Pokud ty schopnosti nemá, pak ano, pak je zatracený blázen, který přijde o život. Ale pokud je má, vyhlídky se mění." Úsměšek se vrátil. „Díky jedinému člověku? V žádném případě." Došli k autu. Willet stál u předních dveří, zabraňoval jí nastoupit. „Odstřelovač může změnit chod bitvy. Takovou moc nemá žádný jiný voják. Povím vám, čeho taky může dosáhnout Odstřelovač. Zúčastnil jsem se manévrů brigády na Salisburské pláni... Krycí název SIBILA, zkratka pro simulovanou bitvu laserem. Všechny zbraně pálily laserové paprsky, všich-ni muži měli na uniformách zařízení registrující laser. Puška vystřelí lase-rový paprsek, a pokud se trefí, zařízení zapípá. Stačíte mě sledovat? Jeden brigádní generál, kariérista, vedl na cvičení útok. Plánoval ho celé týdny, možná i měsíce. Obraně velel plukovník se skvělým smyslem pro humor, poslal k velitelskému stanovišti brigádního generála odstřelovače. Jednalo se o třídenní cvičení a brigádní generál doufal, že díky němu postoupí na hodnost generálmajora. Po prvních pěti minutách prvního z těch tří dnů Odstřelovač 'zastřelil' brigádního generála. Zvuková signalizace se roze-zněla... a všechno plánování přišlo vniveč, všechny naděje na povýšení v háji. Brigádní generál řval: ‚Mně se to stát nemůže!' a vyhodnocující pozorovatel mu odpověděl: ‚Ale může, a taky se to stalo.' Křičel, hádal se, ale nadarmo. ‚Víte, kdo jsem?' učinil poslední pokus, ale pozorovatel mu odpověděl: ‚Ano, jste voják padlý v boji a půjdete do pytle na mrtvoly, pane.' Útok selhal." Ustoupil jí z cesty. Odemkla dveře. „Směšný příběh - o mužích provozujících dětské hry." „Skutečná válka je stejná hra. Jestli je vážně dobrý, může dosáhnout něče-ho podobného. Proto stojí za to se o něm něco dozvědět. Rozveselte se, svět je růžový. Čeká nás den u moře."

*****

„Máš něco, o čem bych měl vědět?"
Oba byli ve hře příliš dlouho, než aby dodržovali zdvořilostní rituál jako kohoutek se slepičkou. Nebudou se vzájemně zdržovat. „Po čem jdeš?"
Isaac Cohen ležel ve vaně, sádelnaté břicho čnělo z moře mydlinek. Caspar Reinholtz předtím viděl přistávat helikoptéru, jako vždycky tento den v měsíci, a z okna své kanceláře sledoval muže Mossadu, jak s ruční-kem přes ruku přechází z americké ubytovny do umývárny. Izraelský řídí-cí důstojník dorazí do Incerliku za půl hodiny, pak už Cohena nezastihne. „Po té ženě, po postupu, po všem co nevím." „Dobyli Darbantaq." „To jsem čekal." „Nezatěžovali se zajatci." „To se dalo předvídat." „Teď útočí na Tardžil."
„To je oříšek, na kterém se dá snadno vylomit zub." Kdyby se šéfové v Langley nebo Tel Avivu dozvěděli o kontaktech Isaaca Cohena a Caspara Reinholtze, přišel by okamžitý příkaz k jejich zastave-ní. Vztahy mezi Mossadem a CIA kalila podezíravost. Ale v terénu se člo-věk sotva může nechat odradit od ležérní výměny informací kvůli pouhé-mu hašteření šéfů.
„Tardžil nedostal posily."
„O to je postaráno." Reinholtz seděl apaticky na sedátku záchoda vedle vany.
Cohenův chápavý úsměv se prohloubil. Přejel houbou po hrudi. „Z Kirkúku se nehnuly žádné zbraně." „Pověz mi něco skutečně nového."
„Boj v Tardžilu nebude jednoduchý, Caspare, nehledě na přítomnost nebo nepřítomnost čerstvých zbraní."
„Musí projít Tardžilem, jinak je nahraná. Aby mohla začít velká hra, musí se dostat až do Kirkúku." Jde o velkou hru - slyším dobře?"

„Upřímně řečeno, Isaacu, tak velká, jak jen to půjde. Jde o ni, o zbraně a o toho odstřelovače."
„Připadal mi jako slušný člověk, ten Odstřelovač, setkal jsem se s ním." „Nemám na mysli jeho, Isaacu. Nemluvím o tom chlapovi v koloně. Taky jsem ho viděl. Tohle je velice důvěrné. V Bagdádu je Odstřelovač..." „Znáš jeho jméno?"
„To je velice důvěrné. Rád bych ti ho prozradil, ale..." Izraelec se zahleděl do Američanových očí. „Není to Azíz? Major? Z bag-dádské vojenské akademie? Hlavní instruktor odstřelovačů? Major Karím Azíz? Je mi líto, Caspare, ale ten není v Bagdádu. Před třemi dny ho pře-veleli k Páté armádě. Je to důležité? Nerad bych ti kazil den, ale nepřed-stavuje to pro ten tvůj plán nějaký výrazný rozdíl?" Američan se zapotácel. Ruce mu vylétly k obličeji, jako by se před tou novinkou chtěl ochránit. Tělo se mu otřásalo. Vstal, hodil po Izraelci ruč-ník a zamířil ke dveřím koupelny. Tváře měl popelavě. „Mohl bys rovnou říct, žes mi den zkazil, Isaacu. A to pořádně." Cohen se díval na kohoutky, slyšel, jak se dveře otevírají a zavírají a pře-mýšlel, jestli se neroztřepilo první vlákno velkého plánu.

*****

Podle Guse to byla snadná trefa. Dokázal by to kterýkoli z nedělních ama-térů ze stickledownské střelnice.
Hodinu před úsvitem vstoupil s Omarem do domu, stojícího kousek od silnice do města. Byl prázdný, ale světlo fungovalo, na stole dosud leželo jídlo a po zemi se válely hračky. Dveře kredence v patře zůstaly otevřené. Gus usoudil, že se otec rozhodl k útěku až poté, co uložili děti, a rodiče pak v chvatu spakovali všechno, co spolu s dětmi dokázali unést do auta. Veden Omarem vystoupal po schodech, do rohu okna hlavní ložnice vklí-nil papírovou hlavu tak, aby se zdálo, že hledí na město, a na parapet hned před ni položil triedr. Otevřeli kryt padacích dveří ve stropě a vytáhli se mezi trámy pod krov. Než se objevily první paprsky, odsunuli střešní tašku a vytvořili tak místo, odkud bude pálit, pak odstranili druhou pro Omarův dalekohled.
Gus hleděl na bitevní pole, rýsující se dole v šedém oparu. Když se usa-zoval, nařídil Omarovi, aby vyrazil ještě alespoň patnáct tašek, a slyšel, jak s rachotem kloužou k okapu.
Ke zvolenému domu patřil velký pozemek. Země byla zrytá a okopaná a už z ní rašily první výhonky. Za nízkým drátěným plotem, o nějž se opí-rala dětská kola, začínala zahrada sousedního domu s nižší střechou. O sto yardů dál stál náklaďák, stočený přes silnici jako překážka. Dál už domy tvořily těsně k sobě sražené ulice a nad nimi se zvedaly minarety a pochmurná fasáda policejní stanice s parabolickou anténou. Před poli-cejní stanicí, kde se cesta rozšiřovala, stála další barikáda, tvořená třemi převrácenými auty.
Zamířil. Dostřel čtyři sta metrů. Za nimi odpálili signalizační raketu, vystoupala nad střechu a pak vybuchla nad první barikádou. Gus vypálil.
Parabolická anténa na střeše policejní stanice se rozletěla na kusy a její rám se zhroutil. Čekal.
Jako by hodil rukavici do bláta pod nohy svého protivníka nebo mu uštěd-řil políček.

*****

Po zásahu do parabolické antény na něj dopadly plátky laku a kovové úlomky.
Střecha policejní stanice byla obehnána ochrannou zídkou do výšky pasu a ve dvou jejích rozích byla vyrovnána vyšší palebná postavení z pytlů s pískem, kryjící hlavní silnici a dvě barikády, jež ji blokovaly. Azíz si zvo-lil střed zídky směřující k silnici a při lehu na břiše dobře viděl dešťovým odtokovým kanálkem. V dalekohledu dragunova držel nejvzdálenější dům při silnici.
Slyšel třesknutí a vteřinu nato tupou ránu. Palebné postavení odstřelovače je tedy 350 až 450 metrů vzdálené. Napřed v duchu odměřil délku fotba-lového hřiště, pak napočítal čtyři takové. V této vzdálenosti se nacházely dva domy, ten bližší byl nižší a Azíz nevěřil, že by nabízel dostatečnou výšku, aby kulka přeletěla nad zídkou a přitom trefila anténu. Začal podrobněji zkoumat druhý dům. Sám byl kus od kanálku, neposkytoval cíl. Provedl další výpočty z vertikálních čar mřížky dalekohledu, odpoví-dající výšce průměrně vysokého muže, pak konverzi mezi výškou muže a výškou okna. Velikost oken odpovídala vzdálenosti čtyř set metrů. Jiná dostatečně vysoká budova, ze které by na parabolickou anténu mohlo být vystřeleno, neexistovala. Spatřil namalovanou hlavu a triedr.
Ve střeše napočítal sedmnáct otvorů po násilně odstraněných taškách. Jeho oči neopouštěly dalekohled a prst s nekonečnou trpělivostí spočíval na spoušti dragunova. Promluvil tiše na psa.
„Sděluje nám, že ví, že jsme ho přišli vyhledat Možná mu o tom pověděli Američané, možná sionisté, možná to zaslechl ve vysílačce. Chce, abych věděl, kde je. Připadá ti to podivné, človíčku? Je to stará známá hra. Vystavíš falešný cíl, Odstřelovač na něj vypálí a ty ho tím pádem objevíš a zabiješ. Velice starý trik. A ani se neobtěžoval vyrobit dobrou nápodo-bu. Necítí před námi zrovna velký respekt..."
Kulomety na obou stranách začaly pálit. Bitva se spustila. Ve spodku dale-kohledu uviděl první přebíhající skupiny mužů, mířící k první barikádě. Opakovaně se ozýval mohutný štěkot těžkých kulometů a ze zídky začaly odpadávat pořádné kusy. Kdyby Azíz jen trošku stočil záměrný kříž, našel by mezi muži krásné cíle, ale jeho zrak se upínal k sedmnácti dírám ve střeše domu.

*****

Viděl, jak muži za barikádou přebíhají a zaujímají stále nové palebné pozi-ce. Dva kulomety ze střechy policejní stanice nad barikádou pálily na sil-nici líně se valícími svítícími střelami, které končily mezi dvěma řadami pešmergů, držících se v příkopech po obou stranách silnice z dehtového makadamu.
Pro Guse by nebylo nic snazšího, než odrovnat osádky kulometů nebo zli-kvidovat obranu přední barikády. Nevypálil.

Mezi střechami, okny a výš-kovými body policejní stanice a minaretů, na kupách suti a odpadků při silnici hledal odstřelovače. Viděl muže padat v běhu k barikádě, někteří se skáceli jako podťati sekerou, jiní se svíjeli na zemi. Viděl muže, vedle nichž chodil, s nimiž jedl, omýval se, nedaleko nichž spal, jejichž tváře dobře znal, jak stojí a odpovídají na palbu zpoza barikády a náhle bezmocně roz-hazují rukama a hroutí se. Viděl ji... Kolem hlavy si uvázala pestrobarevný pásek z utrženého kusu látky, udržoval jí vlasy z očí, k tělu měla připnu-té granáty a v rukou držela pušku. Vynořila se z pravého příkopu silnice a přikrčeně přeběhla na druhou stranu, na niž se soustředila větší palba. Skočila do příkopu k palbou uvězněným mužům. Viděl, jak hrábla po dvou, třech košilích a táhla je vpřed. Šlapala po padlých a těch, kteří kolem sebe v bolestech mlátili rukama.
Sledoval Medin krabí postup k barikádě a slábnutí palby. Viděl, jak se vojáci hroutí. Znovu a znovu se její paže objevovala nad hlavou, pobízela muže vpřed. Gus by klidně mohl zabít několik utíkajících vojáků, zamířit jim na záda, ale místo toho pátral po postavení odstřelovače.
Kolem zuřila bitva, ale major Karím Azíz se jí nezúčastnil. Odehrávala se pod ním i vedle něj, ale on se zaměřil na ten dům. Sledoval hrubě opracovanou hlavu v hořením okně a přehlížel vysazené tašky, roz-troušené v různých výškách na střeše. Ze své zvýšené pozice mohl, chrá-něn zídkou, zamířit na mnoho cílů. Na danou vzdálenost mohl vyřadit dost pešmergů na to, aby zpomalil, ne-li přímo zastavil jejich postup. Chytil
se do pasti posedlosti objevit a zabít odstřelovače druhé strany. Mohl poskytnout krycí palbu vojákům, prchajícím od přední barikády. Ve spod-ní části dalekohledu na pušce neurčitě vnímal průběh bitvy. Pes se mu kle-pal u nohou. On sám se cítil dobře. Kdyby vojáky kryl palbou, prozradil by svoji pozici. Pod ním narůstala soustředěná zuřivost, on sledoval dům, čekal na příležitost.

*****

„Nezačnete už střílet?" křičel Omar. „Prohledávej střechy a neukazuj se," zamumlal Gus. Dalekohledem na pušce pozoroval střechy. Za ním stoupalo slunce a on doufal, že se jeho paprsky odrazí v čočkách dalekohledu pušky nebo tried-ru odstřelovače. Pod ním, přes cestu, houstl kouř ohňů, podpálených svítí-cími střelami, ale nad šedým kobercem střech, kde očekával odstřelovače, se drželo jasno. Palba vytvářela kakofonii zvuků, ale Gus vnímal jen střechy. „Kdy konečně začnete střílet?" „Až ho uvidím' vystřelit, dřív ne."
Vnímal obrannou linii u další barikády. Ve chvílích, kdy ztrácel soustře-dění, viděl vojáky, skrývající se za auty a ve vchodech domů, ale rychle je vypudil z mysli, protože rozptylovali jeho pozornost. Při střelbách na stickledownské střelnici se kolem nej někdy, i když ne při důležitých set-káních, při soutěžích o stříbrné lžičky, ozývalo tlachání a smích, rozptylo-vání, ale on se je naučil ignorovat a soustředit se jen na střelbu. „Musíte střílet!" ječel Omar.
„Celé je to o trpělivosti," vysvětloval mu Gus klidně. Jeho a mojí. Komu dojde dřív, prohraje."
Sledoval komíny a televizní antény, satelitní antény, pootevřená okna, ploché střechy a cimbuřím opatřenou horní část věže mešity. Na samém okraji kruhu dalekohledu v oparu kouře letmo zahlédl ji, vynořila se z po-stranní uličky a vrhla k barikádě granát, ale pak přenesl zrak zpátky k pro-hlížení oken a střech, zaplavených slunečním svitem. Jestli nebudete střílet, začnu já!" vřeštěl Omar. Gus ho ignoroval. Mohl by rozvrátit obranu barikády, mohl by střílet vojáky za ní, přinášejí-cí další munici, mohl by skolit vojáka, jenž se zvedl a vypálil od boku na Medu, krytou při posledním hodu granátem jejími muži a převrácenými auty. Kdyby vypálil, prozradil by své umístění. Neprožíval žádný vnitřní konflikt. Uvědomil si, že chlapec zmizel. Neodvrátil pohled od daleko-hledu na pušce, ale natáhl se rukou, kterou mačkával spoušť, a nahmátl prázdnotu. Pak jeho ruka našla opuštěný dalekohled. Domníval se, že chlapci dost jasně a rozumně vysvětlil, proč nemůže střílet. Pak se zase usadil a začal hledat. Viděl, jak se vlna mužů vrhá k barikádě, ale Odstře-lovač se ještě neukázal.
Odpor barikády se rozdrobil. Kolem něj vířil kouř. Jeho tělo stále častěji zasypával prach a suť rozbité betonové zídky, za níž se schovával. Zaregistroval pohyb u dveří domu a mírně posunul dalekohled pušky do strany na ně. Na tváři mu zahrál úsměv, okamžik příležitosti nastal. Prst spočinul na spoušti. Major Karím Azíz zaklel pocitem marnosti. Ve dve-řích zaváhal nějaký chlapec, sotva odrostlý dětským střevíčkům, s puškou v ruce, pak se rozeběhl k příkopu a silnici. Zalila ho vlna vzteku, zamířil zase na okna domu a střechu se sedmnácti otvory. Opět uhnul zrakem z dalekohledu, přes hlaveň dragunova mrkl na útok na barikádu pod sebou. Uvědomil si, jaký je osud bitvy, jíž se nezúčastnil. Až padne bari-káda, vypukne poslední zápas. O policejní stanici. Zbývá mu tak málo času. Křikl na osádku kulometu vpravo od něj, ať pálí na dům, ať pro-hrábnou střechu, smetou toho parchanta. Sledoval střechu a horní okno s vystavenou hlavou, čekal, až tašky zkropí kulky a ten parchant se bude muset pohnout... a nic se nedělo. Čekal. Znovu křikl, dopáleně, protože neuposlechli jeho rozkazu, pak otočil hlavu. Osádka kulometu byla mrtvá, z těl jim v drobných, slévajících se pramíncích unikala krev. Slyšel hro-mové rachocení kulek těžkého kulometu na hlavních dveřích policejní sta-nice. Zemřeli vedle něj a on si toho ani nevšiml.
Ulice po obou stranách policejní stanice zaplavili civilisté, mačkající se v zoufalém úprku, s sebou táhli rance, pytle a tašky, někteří za sebou vlek-li dětí.
Nasadil si popruhy batohu a odplazil se k zadnímu konci střechy, odkud vedl kovový žebřík k vozovému parku ve dvoře.
Viděl velícího důstojníka regimentu, odpovědného za obranu města. Dvůr zaplavily dusivé výfuky dvou obrněných vozidel a pěti džípů. Důstojník těžce běžel k prvnímu z džípů, obrácenému k otevřeným vratům dvora, obtěžkán zavazadly a srolovaným kobercem, plácajícím se mu pod paží. V džípech už seděl jeho zástupce, operační důstojník, zpravodajský důstojník, politruk a ležela v nich další zavazadla, koberce a obrazy. Jak konvoj vyrazil, zvedl pušku a zamířil na hrubé, krátce zastřižené vlasy na krku velícího důstojníka, na skvrnu potu mezi jeho rameny a vystřelil. Muž se zhroutil na zavazadla a srolovaný koberec a džíp projel branou dvora. Vyhodil použitou nábojnici, zvedl psa a rychle

sešplhal po žebříku na opuštěný dvůr.

*****

Palba ustala.
Gus se zvedl z pozice vleže a začal si masírovat ztuhlé svaly nohou. Meda stála na vršku barikády, balancovala na dvířkách prostředního z aut a stejně jako předtím mlátila pěstí do vzduchu. Zajímalo by ho, kolikrát se objevila v namířených hledích pušek vojáků, kolikrát na ni vypálili a koli-krát jakýmsi kouzlem unikla smrti. Je symbolem, čarodějkou. Muži kolem ní proletěli a rozptýlili se do ulic po obou stranách policejní stanice. Gus zůstal na místě, sledoval Hakima, jak ji nabádá, aby slezla, a při tom nená-viděl sám sebe. Čekal, připravený vystřelit, protože ten Odstřelovač na stře-še nebo v horním okně by na ni mohl vypálit a prozradit tím svoji pozi-ci. Ale už slezla dolů, do bezpečí, už ji chrání barikáda. Začal si balit svoje vybavení a dalekohled, který tu nechal chlapec.

*****

Viděl ji.
Mohl se postavit na schod dveří, popadnout z krámu bedýnku a střelit přes hlavy prchajících obyvatel města, přes prázdnou ulici za nimi a přes pešmergy za vyklizenou ulicí. Mohl ji dostat, když stála na barikádě z aut. Mohl zabít čarodějku.
Ale přesto o tom vůbec nezauvažoval. Věděl, že kdyby vypálil, obrátily by se v odplatu na něj a na bezbranný dav zbraně všech pešmergů. Připojil se k panické tlačenici prchajících.
Obklopil ho odliv, smetl ho a nesl vpřed. Tiskl psa k hrudi. V zoufalém úniku se ocitl i dřív a nesnášel ten chaos. Utíkal o život z Kuvajtu prů-smykem Mutla a po mostě přes řeku Tigris s americkými tanky v zádech a letadly kroužícími nad hlavou. Vypálení jediné rány, jeho příspěvek bitvě, v něm nevzbuzovalo pocit provinění. Hluboce a osobně ho ranilo, že jeho čekání nebylo korunováno úspěchem... S proudem civilistů opus-til město. Postavil psa na zem, aby mohl běžet vedle něho. Viděl zklamání a hněv ve tvářích lidí kolem sebe a nemohl jim vysvětlovat, proč žije, proč mu neměli důvěřovat, ani kde se zdržoval se svou puškou.

*****

Zářila triumfem. „Neviděli jsme tě ani neslyšeli." Odpověděl tupě: „Hledal jsem jejich odstřelovače..." „Cože? To má být vtip?"
„Kdybych po té střelbě na anténu vypálil, udal bych svoji pozici jejich odstřelovači. Čekal jsem, až udělá chybu a -"
„Říkej si, co chceš, ale musíš se očistit, Gusi. Musíš to nějak vysvětlit. Třeba že se ti zablokovala zbraň, protože jsi ji pořádně nevyčistil. Potřebovali jsme tě, tak si ji vyčisti."
Odešel od Medy a obešel barikádu z aut. Těla vojáků a pešmergů do sebe byla vpletena, jako by se poslední boj o barikádu rozhodoval holýma rukama. Páchla tu vyprázdněná střeva, rozlité palivo a vyhozené nábojni-ce. Hakim sklízel krabici, Josefuse, která po zlikvidování paraboly zablo-kovala vysílačku.
„Proč jste nestřílel? Porouchala se vám zbraň? Ztratili jsme přinejmenším sto mužu. Netrapte se tím. Každému může selhat zbraň." Odkráčel od Hakima, proklínal ho za jeho špatný předpoklad. Došel k vy-ražené bráně policejní stanice. Vchod našel vlevo, napůl zablokovaný vozíkem s dosud zapraženým mrtvým oslem. Za vozíkem spatřil hromadu těl v uniformách a pak náhlý pohyb, jako když krysa prohrabává pytel s odpadky. Byl to Omar. Gus ho sledoval, jak pobíhá kolem těl a meto-dicky je šacuje. Napřed serve z hrdla zlatý řetízek, pak vykroutí z prstu prsten, pak z vnitřní kapsy vyloví peněženku, setře z ní krev, vyndá ban-kovky, stáhne náramek ze zápěstí. Gus vyrazil vpřed.
Obešel mrtvého osla, protlačil se mezi vozík a zeď a ze všech sil chlapce kopl. Vlna úderu jím projela od boty až po kyčel. Omar odletěl od mrtvol a nahrbil se. Gus ho udeřil pažbou pušky. Chlapec se krčil u stěny, v ru-kou, jimiž si chránil obličej, se mu blýskala jeho kořist. Znovu a znovu Gus brutálně mlátil chlapce pažbou pušky. Chlapci začala po tvářích sté-kat krev z čela a očí. Krev mu spustila i z nosu, vnikala do chomáčů jeho knírku.
Omar křičel skrze ruce: „Konečně jste našel uplatnění pro svoji pušku, pane Gusi. Teď s ní dokážete být statečný."
Opustil ke stěně se tisknoucího chlapce a odešel do města.

*****

Azíz se ohlédl.
Za ním se vlekla dlouhá řada přeživších, mužů, žen a dětí, civilistů i vojá-ků a za nimi zůstávaly ležet tašky, pytle a rance, odhozené v krutém žáru odpoledního slunce.
Vzpomínal na to, jak šel do války poprvé, tehdy mu bylo devatenáct. Jeho divize mechanizované pěchoty, podpořená dvěma pancéřovými divizemi, pronikla přes Jordán a hranice na pomoc ostřelovaným syrským tankům v jejich boji o přežití proti sionistům. Přicházeli s velkými nadějemi a pře-kypujícím sebevědomím a sionisté na ně udeřili ve vesnici Kfar Šams. Při-krčený za tenkou stěnou transportéru se stal svědkem krveprolití a poráž-ky. Odplazili se do Bagdádu. Otec ho přišel navštívit do kasáren. Deva-tenáctiletý v sobě choval pachuť porážky, ale otec prohlásil, že se stali národními hrdiny, zachránili křídlo syrské armády a odvrátili dobytí Damašku. To lidem namluvil rozhlas, ale on znal skutečnost, katastrofu. Tehdy mladičký Karím Azíz nenesl žádnou odpovědnost. Postupoval směrem k brigádě na

křižovatce.

*****

Byli silou osvobození, ale nevítal je jásot davů na chodnících.
Muži po skupinkách vykopávali dveře domů, vytahovali rolety obchodů, brali, co unesli, a porozbíjeli, co museli nechat za sebou.
Z oken v patrech jim neházeli květiny.
Neviděl Medu ani Hakima. Nejspíš zůstali vzadu na barikádách, kde nic neuvidí, neuslyší a nedozví se nic o tom, jak se přes Tardžil přehnala vlna svobody.
Nikdo nemával vlajkami nebo šálami.
Z jednoho domu vytáhli bránícího se muže, mrskli jím do bláta a na hlavu mu vylili kanystr s benzínem. Když se Gus odvracel a vyrážel pryč, zableskl se plamínek zapalovače. Obrátil se zády ke škvířivé smrti agenta tajné policie.
Další muž, informátor, kopal nohama do vzduchu. Oprátku na jeho krku přivázali k železné konzoli krámu. Jak sebou muž házel, přeletěla jeho bota přes celou uličku a jeho žena ji sledovala v tiché vzdorovité nenávis-ti. Na její smrtelný zápas Gus nečekal.
Procházel městem. Všude kolem sebe viděl odplatu a mstu. Daleko před ním se k horizontu táhla cesta, malý oblak prachu vypovídal, kam až dospěl proud uprchlíků. Posadil se, opřel se o zeď, slunce si mu hrálo na obličeji. Zavřel oči, aby zapomněl, co právě viděl.

Kapitola devět

Byla osamělá, bez přátel, daleko od domova.
Seděla na kapotě auta a čekala. Svou rozmrzelost svalovala na zub, pravou horní stoličku, únavu a horko. Sarah se zřídkakdy litovala, ale dnes ano a ten zub to jen zhoršoval. Doktor posedával ve stínu své dodávky, zapar-kované vedle její, četl si noviny, walkman přilepený na uších, mizerný spo-lečník. S tím zubem by se mu nesvěřila. V kabině třetí dodávky seděly dvě ošetřovatelky z Arbílu, odháněly od sebe mouchy a poslouchaly kvílení zpěváka na Rádiu Bagdád. Jen o míli výš po cestě je Joe Denton, ten mrňa-vý zatrpklý chlápek. Ale z jeho práce by zatrpkl každý. Její strážci a tlu-močník vyspávali ve stínu stromu u cesty.
Neuspěla tady, protože dosáhla jen maličkého kousku ničeho. Musela si přiznat, že celá její přítomnost v severním Iráku nezměnila život žádné z komunit, pro něž pracovala. Až odejde, až najdou nějakého jiného šílence s vysokými mravními principy, hned první den tu na ni zapome-nou. Její vlastní vysoké mravní principy se v ní už dávno opotřebovaly. Vybudujte školu, naplňte ji dětmi, sežeňte učitele - a měsíc nato bude škola zet prázdnotou, protože ti zatracení otcové doby kamenné nedovo-lí vzdělávat děvčata. Vybudujte kliniku, vybavte ji, sežeňte ošetřovatelku -a o tři měsíce později vám léky ukradnou pro prodej na černém trhu a ošetřovatelku přetáhne nějaká lépe platící agentura OSN. Rozpočet její charitativní organizace pro severní Irák obnášel dva miliony liber a největší položku v něm tvořily platy těch zatracených povalečů, jejích osobních strážců, jejích kolegů a pronájem skladiště a kanceláří v Arbílu a v Sulajmáníji. A ne že by se ti lumpové hodlali vzdát svých životů, kdyby si ji Iráčané vzali na mušku, nebo kdyby upadla v nemilost některého z agů. Všude kolem je úděsný chlívek.
Dorazily posily nepravidelné armády, odpojily se od konvoje nákladáků a vydaly se vzhůru úbočím, směrem k linii ztrácejících se hřebenů. Než Sarah přijela do severního Iráku, nevěděla o zbraních vůbec nic. Doma je nosili policisté v pouzdrech na boku a v Londýně, kde půl roku pracovala jako au pair, je vídala na ramenou legračních vojáčků jak z hračkářství, sto-jících před paláci. Teď o nich ví dost. Dokázala by odříkat jména všech zbra-ní vynášených posilami úbočím, i s kalibrem a kvalitou. Také věděla, co ty zbraně dokážou. Byla svedena významná bitva. Věděla to, protože se jí na kliniku doneslo, že se má znovu vydat na určené místo pro raněné. Jestliže se kupředu valí další posily, je zatraceně jisté, že se chystá další bitva. Předchozího večera jedla tuhé, šlachovité maso. Rozbolel ji zub. V lepším případě se jí plomba jen uvolnila, pokud měla smůlu, praskla. Nechat si zub spravit by obnášelo třídenní cestu ze severního Iráku do Sýrie a pak tři dny cesty zpátky. Nemůže se uvolnit na celý týden, když může očeká-vat další raněné.
Na nejbližším hřebeni se vynořila kolona a začala sestupovat ze svahu. Má výcvik paramedika. S ní je tu doktor a dvě ošetřovatelky. Nemají finance na nějakou zatracenou ošetřovnu raněných. Mají tři dodávky. Nákladáky jen přivezly posily, pak se otočily a zmizely, nepočkaly na nevyhnutelně se blížící raněné. Nepřijely sem kvůli ní. Stará dobrá Sarah si nějak poradí, vždycky si nějak poradila. „Povězte mi nějakou novinku," zamumlala.
Snažila se na tu dálku spočítat snášené raněné, pak se zvedla z kapoty a dlouhými kroky přešla pod strom, kde ve stínu odpočívala její ochranka a tlumočník. Aniž by se obtěžovala s dovolením, sebrala veliteli ochran-ky z krku triedr a opřela se o strom, aby měla stabilnější obraz. Zaklela.
Má tři dodávky, všechny vybavené podpěrami pro nosítka. Tři dodávky poberou osmnáct nosítek. Dalekohledem napočítala čtyřicet snášených nosítek, pak luskla prsty na stráže a tlumočníka, aby za ní přišli k dodávce. Věděla, co musí udělat, a ohlásila, kam ji mají odvézt. Měli to jen kousek. Projeli dvěma zatáčkami, krátkým úsekem roviny lemované úbočími posetými kamením, kolem skupinky stromů, vedle nichž rostly divoké květy, a dorazili k místu, kde vedle cesty, kousek od malé vesnice kamenných domů s kovovými střechami, stála dvě zaparko-vaná auta. Jindy by

měla čas pozdravit se s dětmi, jež se k ní rozběhly. Nedbale pohodila hlavou, rychle mezi nimi prošla, ignorovala jejich obli-čeje plné očekávání.
Zahlédla Joa Dentona. Po zelené louce za vesnicí se táhlo pět řad jasně zářících bílých kolíků. V malém klubku kousek od louky seděla jeho ochranka, jeho tlumočník a místní muži, které zaučoval svému řemeslu. Považovala ho sice za ubožáka, ale dobře věděla, že je pro něj naprosto typické, že do minového pole nikoho nepustí, dokud do něj nevstoupí sám a nevyhodnotí situaci.
Její příjezd mu unikl. Ležel na břiše obrácený na druhou stranu, váhu přene-sl na lokty, pohled měl soustředěný na vlastní prsty. Jeho kombinéza nesla barvu sušenek, ale hruď, ramena a záda mu chránila těžká pancéřová vesta.
Oči zakrývalo plexisklové hledí helmy. Sarah dost často z bezpečné vzdále-nosti pozorovala výbuch miny a příliš často viděla, jaké zranění způsobuje. Nemyslela si, že by vesta a helma byly moc platné, kdyby se prsty zmýlily.
o minách věděla dost. Staly se součástí vzdělání, jaké jí poskytl severní Irák, jaké se neobjevovalo v životopisech lidí v Sydney nebo v Londýně.
i na dálku viděla, jak Joe Denton opatrně odstraňuje horní kryt VS50. I VS50 znala. Deformace horního krytu zaktivuje pojistku detonátoru s dosahem 20 - 30 stop. Právě ho držel v rukou asi devět palců od očí. Zákazníci si u italského výrobce mohli poručit, zda si v detonátoru přejí destičku kovovou nebo z umělé hmoty - taková mrcha se pak ženistovi hůř hledala i zneškodňovala a dítě na ni šláplo jedna dvě. Sledovala ho, jak odmontovává kryt, pozorovala bolestivě pomalé pohyby jeho prstů. Odložil detonátor vedle sebe, pak zneškodnil minu. Skvělé. Jedna je zli-kvidovaná, milion dalších čeká.
Sarah křikla: „Joe. Ježíši, moc nerada tě ruším. Tady Sarah. Prosím tě, po-třebuju pomoc, hned teď."
Ani se neobrátil. Plazil se vpřed, sondou prohledával trávu před sebou, hledal další kus.
Joe, prosím, potřebuju pomoc." Doletěl k ní tichý hlas. „Jakou?"
„Přes hřeben se blíží spousta raněných. Nemám dost místa ve vozech. Mohla bych si, prosím tě, půjčit tvoje naklaďáky a řidiče?" „Klidně. Pak je vrať." „Můžeš je teda postrádat. Paráda." „Nikam nejedu... Umyj je, než je vrátíš."
Pro Joe Dentona byla pouhým žebrákem a dobře to věděla. Zatracenou hloupou ženskou, co se do všeho motá, co chce přispět kultuře kurdského národa a nedosahuje ničeho, jako všichni ostatní žebráci, zdravotničtí pra-covníci.
Odložil sondu a začal pracovat malou zahradnickou lopatou, stejnou jakou její matka používala doma na zahradě.
Neviděla jeho oči za hledím, ale dokázala si je představit. Velice klidné, velice spolehlivé, oči, kterými by v tu chvíli hleděl skrz ni.
Bůh ví jak, ale zvládli to. Napěchovali, všelijak natlačili a nastrkali dvaa-padesát raněných do pěti dodávek... ne všichni dojedou do nemocnice živí. Než dojedou do Arbílu, budou mít ti živí víc místa.

*****

Pozdě odpoledne, když padlo ticho, našel Omar Guse. Seděl, opíral se o nízkou zídku a hleděl přes svah kopce, spadajícího dolů pod něj. Jako první zpozoroval chlapce, který ho hledal, a pocítil jeho úlevu, když k ně-mu došel. Za zídkou se rozkládala ohrada s kozami, neklidnými, ale tichý-mi. Nemávl na chlapce, ani na něj nezavolal, ale nechal se od něj najít. Omarův zbitý obličej prozrazoval neklid. „Nevěděl jsem, kde jste."
„Ne?"
„Hledal jsem vás po celém městě." „Ano?"
„Máte velký hlad, pane Gusi?" „Nemám hlad, Omare, už ne."
Nedokázal by chlapci ani komukoli jinému vysvětlit, nakolik ho ranní bitva o Tardžil změnila. Uvnitř je jiným člověkem.
Chlapec k němu přidřepl. „Musím krást, pane Gusi, jinak bych nic neměl." „Chápu."
„Protože nemám otce, který by mi něco dal, ani matku." „Ano."
Ještě horší než nemít nic je váš hněv, pane Gusi." Chlapec se přisunul ke Gusovu rameni. Tam, odkud pochází, by se k němu pro jeho změnu nechtěl nikdo znát. Chlapcův štiplavý pach se mísil se zápachem jeho vlastního těla. Nepoznali by jeho oči, které zbystřely a chladně zíraly z pomalovaného obličeje. Kalhoty se zesílenými záplata-mi na kolenou měl po straně roztržené a listoví zapletené do pásů jutové-ho plátna jeho obleku bylo staré a stejně mrtvé jako muž, kterého znávali. „Povídá se, že se vám zablokovala zbraň, pane Gusi." „Ano?"
„A že jste mě zmlátil ze vzteku, že nefungovala."
Nevěděl, odkud by měl chlapci, který nic nemá, začít vysvětlovat, že není správné okrádat mrtvé. A kdyby s tím začal, byl by stejný jako dřív, nezměněný. Teď chápal, že není na místě chlapce kritizovat. Už na to nemá právo, ani náchylnost k něčemu podobnému. „To se povídá?"
V dálce plápolal plamen. Slíbil sám sobě, že k němu půjde a nebude chlapce a ani muže, jež s ním jdou, jakkoli soudit.
„To já jsem jim řekl, že se puška zablokovala, pane Gusi." Seděl v posledním slunečním světle, které ho pálilo do očí, a objal chlap-ce kolem hubených ramínek. Sledoval, jak malý kus od zapadajícího slun-ce plápolá plamen. V porovnání se sluncem působil tlumeněji, méně významně. Chlapec se zavrtěl, sáhl do kapsy, pak vzal Gusovu ruku a roze-vřel ji. Na Gusovu dlaň v kaskádě dopadaly zlaté řetězy, náramky, prste-ny a balíček bankovek. Nechal si je proklouznout mezi prsty. Zůstaly ležet na vysušené zemi pod jeho nohama.
Hleděl dolů na blýskavou hromádku laciných řetězů a prstenů. Šedý sou-mrak klouzal po svahu, stoupajícím k vysokému planoucímu ohni, znovu nabývajícímu převahy.
Gus k sobě tiskl chlapce, který už zase nic neměl. Myslel na odstřelovače, muže bez tváře. Sám pro sebe se zasmál, napadlo ho, jestli i ten Odstřelo-vač před svými lidmi tvrdil, že se mu zablokovala zbraň.
„Nevypálil jsem, protože jsem neviděl toho muže, pro něhož jsem si při-šel... Pochybujete o mých rozkazech? Pak prosím ihned zavolejte do kasá-ren Estikhabaratu v al-Rašídu, aby vám je potvrdili. A ptáte se, proč jsem nepálil na

náhodné cíle. Já jsem Odstřelovač a ne důstojník dělostřelectva, nehraju si s tanky. Ptáte se, proč jsem zastřelil velícího důstojníka regi-mentu. Prchal před nepřítelem a opouštěl své vojáky, naplnilo mě to odporem. Já sám jsem byl posledním důstojníkem opouštějícím město. Máte ještě další otázky, generále?"
Generál by nikdy nezpochybnil příkaz Estikhabaratu. Ani by se neodvážil podniknout něco proti důstojníkovi, který zastřelil zbabělce. „Viděl jste ji?" „Ano."
„Ale neměl jste příležitost ji zastřelit?"
Vnímal vychytralý úsměv generála, vybízející ho ke vstupu do pasti. Majora Azíze napadlo, kde je brigádní generál, nechápal, proč ve chvíli přesunu vojska a zmatku není v operačním centru. Neviděl ho ani na kři-žovatce, ani na silnici mezi křižovatkou a Kirkúkem. Měl pocit, že stojí mezi zrcadly, deformujícími všechny obrazy. Nevěděl, kdo je jeho příte-lem a kdo nepřítelem.
Odpověděl: „Mohl jsem ji zastřelit. Kdybych ji zastřelil, v odvetné palbě by padlo přinejmenším sto civilistů. Vy jste tam nebyl, generále, neviděl jste ty prchající davy. Kdybych ji zastřelil, odsoudil bych je k smrti. Jsou to civilisté naší republiky, ne? Těší se ochraně našeho prezidenta, ne?" Stál před nažehleným generálem. Z jeho těla cítil vůni pleťové vody. Sám byl Zbrocený potem, šmouhy maskovacích barev mu stékaly do očí a po tvářích zarostlých strništěm. Prach z jeho obleku a bláto z bot znečistily podlahu kolem něj.
Na stole ležela rozložená mapa. V jejím středu se nacházela křižovatka. Silné čáry zvýrazňovaly cestu mezi Kirkúkem a křižovatkou. Tohle chápal. Ty čáry jsou jasné. To obrazy v zrcadlech jsou zkreslené. Kdyby v tu chví-li mohl zatelefonovat své ženě, promluvit si s ní, vysvětlit jí situaci a požá-dat ji o radu, odpověděla by mu, že je prostý člověk a musí splnit svoji povinnost. Nikdy ta zrcadla nepoznal, dokud se nenechal zverbovat a neodcházel každý večer na plochou střechu proležet noc na břiše a čekat na příležitost k výstřelu. Generál vysvětlil svůj plán. „Ztratil jsem město na několik hodin. Ztratil jsem na několik dní Město Vítězství a tady je zničím." Generál pro zdůraznění zabodl prst do mapy. Nikotinem zbarvený prst spočinul na půdě mezi křižovatkou a Tardžilem, v nejvzdálenějším bodě zvýrazněných čar. Hedvábným hlasem položil otázku: „Dovolují vám vaše rozkazy zúčastnit se tamního boje, majore?" Azíz přikývl a vyklopýtal z bunkru. V posledním světle dne zašel sehnat jídlo pro psa a odložil stranou obrazy v zrcadlech, které ničily jednodu-chost jeho světa.
„Ahoj, Caspare, jaký byl den?" „Jak šlo nakupování?"
Luther byl černoch, veselá kopa, do Incerliku přešel před čtyřmi měsíci z Venezuely. Bill s Rustym vyklízeli stoly na druhé straně kanceláře a zavírali na noc své konzole. Luthera čekala noční služba. Přes den se měl prospat, místo toho se mu podařilo chytit auto do města. Na desce stolu, jemuž dominovala fotografie rodiny, ležely pohozené tři umělohmotné tašky. Vykukovaly z nich balíčky, zabalené do novinového papíru. „Skvěle. Sehnal jsem pár pěkných bronzových věciček, které se budou skvěle vyjímat doma na stěnách, pár závěsů, něco šperků pro Annii, ten podlézavej zlodějíček se zapřísahal, že pocházejí z hrobu nějakého Vana - znáš to, hora Ararat a příběh o Noemovi. Ale k čertu s tím. Dostal jsem to za dobrou cenu."
„To rád slyším. Já měl mizernej den." Bill a Rusty se vytratili. „Vytáhni si židli."
Luther se blížil klátivou chůzí. Ten chlap by s tou svou vejškou mohl hrát basket. Posadil se. „To je mi líto, Caspare."
„Mluvím o ZPĚTNÉM RÁZU." „Máš moji plnou pozornost."
„Nesnáším ty kecy á la ‚Měl bys vědět'. ZPĚTNÝ RÁZ je spleten ze tří pra-menů. Mám za svoje hříchy tři. Jeden má na starosti Bill, jeden Rusty a jeden máš ty." „Správně,jeden mám já."
Bill dostával informace o postupu obrněné kolony, Rusty o povstání vede-ném ženou, Luther se staral o třetí složku. Stejné je to na postech CIA v Ammánu a Rijádu, rozdělení na tři sledovatele.
„Už ne. Tys měl majora Karíma Azíze á tu jeho zatracenou pušku dole v Bagdádu, ale už nemáš. Jak jsem se doslechl, a naneštěstí od nejvyšší autority, přeložili ho do Kirkúku." „Do prdele."
„Velice trefné vyjádření, Luthere. Jeden pramen rupl." „Upřímně řečeno, Caspare, budou ty dva stačit?"
Naposledy Caspar Reinholtz pocítil rozechvění a obavy při spuštění plánu před třemi lety. Tehdy měl jen dva prameny. Příslib bomby v překlenuté stoce nedaleko paláce Abbasio a vzpouru batalionu 14. července. Auta nepřijela, bomba nebyla odpálena, ale batalion vyrazil na vysílače Rádia Bagdád a prezidentem využívanou startovací plochu vrtulníků. Chudáci. Zatčení, mučení, zmrzačení a poprava bratrance vyprovokovaly generála k tomu, aby vedl batalion do vzpoury. Jeden pramen nedokázal unést celou tíhu. Vojsko i s tanky bylo zmasakrováno, generál se zabil. Tu noc psal zprávu v zoufalství a hněvu a věděl, že se prezident zas jednou ve svém zatraceném paláci chechtá nad neúspěchem americké politiky. Psal
i další zprávy o zátazích a zatčeních, oběšených na šibenici v Abu Gharib a bylo mu přitom mizerně, protože věděl, že jsou celé prosáklé nezdarem. „Povím ti jedno, pokud selže další pramen, jde ZPĚTNÝ RÁZ do hajzlu." Jsi tu už celou věčnost, Caspare. Kolikrát už jsi zažil, že jsme byli na samotném pokraji, že nastala skutečné příznivá situace a rněli jsme Pána nad životem v záměrném kříži a všechny hráče v lajně, připravené vyra-zit, a muselo se to Odpískat?"
Neminul týden, kdy by ho nadřízení neuháněli o podrobné informace o naději na povstání, vzpouru nebo zradu v Iráku, jež by svrhly Pána nad životem. V Langley čekají s vychlazeným šampaňským na den, kdy budou moci zpívat a tančit na hrobě toho člověka. Na každé fotografii se ten parchant směje.
„Víckrát než bych dokázal spočítat. Musím si udržovat skálopevné pře-svědčení, Luthere, platí mě za to, ale pokud jedno z těch zbývajících dvou vláken selže, je po všem. A mám ti takový nepříjemný pocit. Proto jsem měl tak mizernej den."

*****

Plán vzpoury se musí ještě rozšířit.

V posledních dnech před spuštěním musí nabrat dech a překročit potaj-mu šeptané čachry klíčových spiklenců. V kritické chvíli maximálního rizika se musí plán svěřit dalším lidem, aby mohli být zverbování a aby bylo dosaženo nadkritické síly. Brigádní generál byl tvrdý, zocelený bojovník.
Služební vůz ho provezl kolem stráží do prostoru kasáren obrněné divize Republikánské gardy. Mezi vyvolenými rodinami režimu šeptem kolovaly zvěsti, že neteř generála, velícího Republikánské gardě, obdržela nemrav-nou nabídku od prezidentova synovce, zdvořile ji odmítla a byla pohaně-na. Klevety vyprávěly, že se prezidentův synovec o neteři vyjádřil, že je to ‚obyčejná kráva na nic'. Až to vypukne a armáda brigádního generála vyra-zí z Kirkúku na jih na Bagdád, bude míjet Túz Harmatli, tábor posádky, do něhož teď vstupuje.
Nepociťoval strach. Jako velitel batalionu přežil zuřivé bitvy k udržení sil-nice do Basry před fanatickými hordami Chomejního, valícími se ve vlnách na jeho bunkry. Jemu rovní ho chválili, že jako velitel brigády dokázal udržet nedotčenost jednotky jako kohezivní bojové síly tváří v tvář 1. americké pancéřové divizi. Nikdo nikdy nezpochybnil jeho odvahu nebo taktickou dovednost... Ale povýšení stále nepřicházelo. Měl by velet divizi, zasloužil by si bohatství, výraz odměny velitele divize. Měsíce přešly v roky, hlodající rozmrzelost narůstala, uvítal, že ho přibra-li do plánu. Až uspěje, získá - to mu slíbili - ministerstvo obrany. A také šek na milion amerických dolarů.
Zasalutovali mu a s úctou ho vedli po schodech do generálovy vily. Kdyby brigádní generál věděl, co je strach, objevila by se na jeho tváři
mírná vráska obav, protože odstřelovače nečekaně převeleli do Kirkúku. Ale strach v jeho povaze chyběl.
Jeho boty duněly po mramorové podlaze, dveře se před ním otevřely. Musí se svěřit se svým plánem dalším lidem.

*****

Joe Denton si pomyslel, že auta nejspíš vyčistila sama. Svojí nedbalou chůzí obešel dodávky/Sedadla vepředu i plošiny obou vozů byly vystříkány hadicí, vydrhnuty, do sucha vytřeny. Joe slyšel vozy přijíždět, ale pokra-čoval v práci, nechtěl promarnit poslední zbývající světlo dne. Pak se pla-zil zpátky po kolíky vyznačené vyklizené části. Pracoval pomalu, ale tempo se nedalo změnit. Vedle cesty ležel výsledek jeho práce. Vytáhl a zneškodnil čtrnáct VS50 a tři V69. Příští týden dovolí začít i místním pomocníkům, dřív ne, musí se napřed ke své plné spokojenosti přesvědčit, jestli se miny neposunuly z přímých řad, do kterých byly rozsazeny. Nejmíň tři týdny potrvá, než si s vesničany bude moci připít pivem a oznámit jim, že mohou začít využívat svoji nejlepší pastvinu. Skončil prohlídku vozidel.
„Díky."
„Díky za půjčku."
„Nechceš se trochu najíst?"
„Nezaškodilo by. Zajímá tě, co jsem dnes zaslechla?" „Pokud mi to chceš povědět," zavrčel nevrle.
Oba byli stejně osamělí. Ani jeden z nich si mezi Kurdy, s nimiž spolu-pracovali, nenašel přátele. Oba byli zaměstnavatelé, oba museli udržovat disciplínu, měli pravomoc propouštět pracovníky, činit důležitá rozhod-nutí. Bez přátel se pohybovali ve vakuu důvěry. Kromě sousedství a osa-mělosti je nic nespojovalo. Ona byla blondýnka, drsným podnebím zhnědlé děvče z předměstí Sydney, Joe Samorostlý bývalý voják ze západ-ní Anglie. Jejich životní styl, názory a záliby se neprotínaly ani v jediném bodě. Ona potřebovala společnost, on, ač to nerad připouštěl, totéž.
Seděli pod stromem.
Sarah vyprávěla: „Začínali jsme s dvaapadesáti raněnými. Měli všechny druhy zranění, jaké si jen dovedeš představit. Poškození mozku, jater, míchy, žaludku, plic, hlavní tepny - těch spoustu - a to dolů snesli jen ty nejhorší případy. Namačkali jsme je tam. Než jsme dorazili k cíli, zbývala nám spousta místa." Zasmála se.
Věděl, že se směje šokem.
„Víš, Joe, když jsme dorazili do Arbílu, měli jsme jich na lehátkách, hod-ných a pokojných, sedmatřicet. O patnáct míň. Ti, s kterými jsem jela já, vyprávěli o bitvě. Za hřebeny je město Tardžil. Hájil ho regiment, celej zatracenej regiment. Nejsem voják, Joe, ale hádala bych, že při vojančení
jde o krytí zad. Postupovali přímo, po hlavní silnici. Běželi proti kulome-tům. Jsem tupá já nebo tohle?"
Joe ji uchopil za paži a zarazil ji. Zasmušile mávl na svoji ochranku a naznačil, aby přinesli jídlo. Znovu se dotkl její paže, aby jí dal najevo, že ji vnímal. O bojování toho věděl dost. Válečné zkušenosti měl pomalu z druhé ruky, pohyboval se za bojovými jednotkami v Kuvajtu, zneškod-ňoval nevybuchlý arzenál. Poté co utichly zbraně, byl v iráckých úzkých zákopech a bunkrech a viděl konce toho krveprolití. „Nevím, jak by bylo mně, kdyby ze mě vyhřezla půlka vnitřností. Nejspíš bych neskákala blahem. Ani jeden z nich nekňučel. Tvrdili, že musí bojo-vat za svobodu. Jsou to jen kecy, Joe? Ta žena, co je vede, jmenuje se Meda, jim vyprávěla o svobodě. Tys ji nejspíš nepotkal, ale já ano. A oni za ní půjdou, kamkoli je povede. Dneska za úsvitu je vedla do pekla." Opíral se o kmen stromu. Seděla vedle něj. Přitáhl si nohy k tělu a ruka-ma si objal kolena. Brada mu spočívala na kolenou a zíral do tmavé půdy pod nohama.
„Bože, nevím, co je svoboda. A vůbec netuším, co pod tou svojí svobodou rozumí oni. U mě se tomu nejvíc blíží chvíle, kdy mi tu vyprší ta moje zatracená smlouva a já odsud vypadnu a budu moct utratit peníze, co mám v bance. Dokážeš si to představit, Joe, běžet po otevřené cestě proti střelbě, protože je to cesta ke svobodě? A my jsme se do toho částečně při-pletli, Joe. Jen trošku, ale jsme v tom." Prudce zvedl hlavu.
Sarah pokračovala: „Přijala jsem od jednoho starce dopis. Ten stařec, Hojšar, je dědečkem té ženy. Dopis byl adresován jednomu Angličanovi. Ten dopis jsem předala tobě a tys mi slíbil, že ho pošleš dál. Udělals to?" Znovu ho zaplavila vzpomínka na to, co udělal, aniž by o tom přemýšlel. Přikývl. Vzpomněl si na zapomenuté jméno na obálce. Hleděl jí do očí a mlčel.
Pokračovala: „Tím, žes ten dopis předal dál, jsme se do toho namočili... Ten Odstřelovač sem zjevně přišel kvůli tomu dopisu. Nějaký chlápek z Anglie. Vůbec to nemusel dělat. Víš, co říkali ti ranění, co z nich vise-ly vnitřnosti, co jim

chyběly paže, co měli díry v plicích? Ti chudáci tvr-dili, že je to nejlepší střelec, jakého kdy viděli, a že k tomu zranění v Tardžilu přišli proto, že mu selhala zbraň a nemohl je krýt střelbou. Přijel kvůli tomu dopisu, co jsem ti dala a cos předal dál. Nikdo další nepřijel. Po Tardžilu zaútočí na tábor brigády a pak na Kirkúk. A ti přihlouplí holomci si myslí, že díky tomu odstřelovači a té ženě vyhrají válku." „Opustí hory," prohlásil ponuře Joe, „sejdou do otevřené krajiny. Tanky je rozmašírují na kusy."
„Připadáš si malý, že? Namočil ses do toho, ale nemůžeš jim pomoct. Zatraceně nepatrný." „Dělám jen svoji práci. Proto tu jsem. Pro nic jiného."
Joe Denton, specialista na výbušniny s dvaceti lety odslouženými u ženij-ního oddílu britské armády, hleděl na přízračnou hromádku sedmnácti min, které toho dne zneškodnil. V batohu za sebou měl spolu s helmou a pancéřovou vestou sedmnáct detonátoru. Kdyby kaprál Joe na svém posledním postu v Německu nesouložil s dcerou důstojníka vojenské policie a nedal mu jednu do brady, když mu důstojník poručil, aby se od jeho andílka držel dál, byl by ještě v armádě a do ničeho by se nezapletl. „Myslím na všechen ten průser, co tam probíhá, zatímco já tady jen sedím a sbírám z nich kousky."
Donesli jim jídlo. Seděli pod stromem, kolem nich se rozhostila noc. „Dnes ráno mě bolel zub, Joe. Díky tomu, co jsme viděla dneska, jsem na něj zapomněla. Bolest zubu s tím prostě nemůže soupeřit. Je to všechno jen v mysli."

*****

„Moje poslední válka... To by bylo čertovské ukončení." „Ceny, odměny, hej, a nárůst platu. Slyším cinkot zlaťáků."
„Chceš, aby tě zabili, Miku? Snaž se nechat zabít na nějakém místě, o které se lidé zajímají, Deane. Takhle funguje svět."
Zase seděli s hlavami dohromady u stolu u okna v nejlepší diyarbakirské díře, v baru hotelu Malkoc. „To by teda byla finální děkovačka."
„Třeba bych se stal profesorem žurnalistiky na Středozápadě." „Nic si nenalhávejte. Lidi by se ani neobtěžovali koukat do atlasu, kdeže vás to zabili."
Končil další z neplodných dnů, plných překážek a nezdarů, završený mizerným jídlem. Mike, Dean a Gretchen si vyměnili svoje neveselé zku-šenosti a přesunuli se k nevyhnutelnému, ke stanovení odjezdu a rezerva-ci letenek, když se k nim přitočil ten Rus a pozdravil je jako staré známé. „Jak se o nás dozvěděl? Vážně, jak?" „Protože moc kecáme, Miku." „Ten Němec, to vám povím, je pěknej mizera."
Gretchen udělala obličej, rty se jí zkřivily nechutí. Probírali odlet z Diyarbakiru, když se do jejich kroužku vnutil ten Němec, hubený jak šindel, a představil se jako Jurgen. Učinil jim nabídku. Němec a Rus se teď poho-dlně opírají o bar za nimi. Cena zní patnáct tisíc dolarů. „Když požádám kancelář o pět tisíc, dávám v sázku svoji pověst." „Když mi to zaplatí a ukáže se, že šlo o podvodníka, ukřižujou mě." „O to nejde. Je to nebezpečné. Nechápete to? Jít tam je nesmírně nebezpeč-né a stejně se o to nikdo nezajímá."
„Pak prostě musíme zařídit, aby se o to zajímat začali," prohlásil troufale Mike. V televizním plátku o něm napsali, že se musel vyhnout víc střelám než John Wayne. Tu image si musí udržet. Otočil se, mávl na Rusa, ať se k nim připojí.
Gretchen pevně stiskla víčka. Udělala grimasu. „Nemůžu uvěřit, že je to vážně pravda."
„Vážně pravda..." Za ní se objevil zářící Rus, pak se naklonil do důvěrné pózy. „Mluvíte o té ženě. Před čtyřiadvaceti hodinami jsem se s ní setkal. Mluvil jsem s ní. Máte slovo Lva Rybinského. Podívejte se na moje boty, na moje oblečení, na to bláto. Jsem k vám naprosto upřímný. Přešel jsem hory, abych se s ní setkal, abych s ní mohl pobýt, pak jsem se vracel zpát-ky. Ty peníze nejsou pro mě, ty jí mají otevřít dveře. Nemám z toho žádný zisk. Obrátil jsem se na vás kvůli své lásce ke svobodě týraných. Svět by se o ní měl dozvědět. Já z toho nebudu mít žádný finanční zisk." „Vy byste nás tam vzal?" zeptal se Mike bez dechu. Jistěže."
„Uviděli bychom boj?" vyzvídal Američan.
„Vyrazila na Kirkúk a nic ji nezastaví. Sbírá se bouře. Ano, garantuju vám, že uvidíte boj."
„A mohli bychom si s ní promluvit?" zachvěla se neklidně Gretchen. „Vstoupili byste jí po boku - za patnáct tisíc dolarů - do osvobozeného Kirkúku. Je mi líto, ale s tou cenou níž nemůžu. Víte, že u sebe má cizí-ho odstřelovače?"

AUGUSTUS HENDERSON PEAKE:

4. Závěry z rozhovoru mezi Rayem Daviesem (majitelem dopravní firmy Davies a synové), mnou a slečnou Carol Manningovou - přepis přiložen.

LETORA: AHP je jedinec silně si chránící své soukromí, a z tohoto důvodu ho patrně nejlépe zná jeho zaměstnavatel. Pro společnost pracuje po celou dobu své dospělosti, začínal v osmnácti jako svačinář a kancelářský poslíček a vypracoval se až na post dispečera dopravy. Ve společnosti se hodně hovoří o stresujícím tempu práce - a hodně i o schopnosti AHP vyrovnávat se s tímto stresem. K popisu jeho povahy byla použita slova jako 'flegmatický', ‚trpělivý'a ‚klidný'. Právě tako-výchto charakterových rysů si instruktoři odstřelovačů cení nej-víc. Co je zajímavé, zaměstnavatel nevěděl téměř nic o životě AHP mimo pracoviště. Nezmínil se o jeho střelecké vášni a Spolku milovníků historických zadovek a pěchotních střel-ných zbraní. Na společenské události, např. na vánoční večí-rek, s sebou přiváděl svoji partnerku, ale jeho osobní život se odehrával za zavřenými dveřmi. Ovšem, co je důležité, AHP zjevně postrádá bezcitnost. (Příklad není nejvýznamnější, ale dostatečně vystihuje charakter). Rozrušilo ho, když dostal pří-kaz vyhodit řidiče, který se na cestách Evropou soustavně opožďoval proti časovému harmonogramu, a ‚vykrucoval se' nad zjevným důkazem, že další řidič požaduje proplacení nemocenské na falešném základě. Taková LETORA se

skvěle hodí k úloze, kterou si AHP přisoudil. Ale pochybuji, že je na boj dostatečně 'zocelený'. Také bez zažité znalosti VOJENSKÝCH ZBRANÍ a absolvování VOJENSKÉHO VÝCVIKU jeho šance na přežití v střednědobém horizontu zůstávají nepatrné až nulové.

*****

Willet u poslední věty ještě chvíli setrval.
Pokaždé když psal hlášení pro nadřízeného slečny Manningové, pociťoval sílící nutkání toho muže pochválit. Toto nutkání, a Willet si to plně uvě-domoval, se zakládalo na pocitu narůstající závisti. Věřil, že ho Augustus Henderson Peake nějakým velice nevtíravým způsobem zastiňuje. Neudělal ani krok, ke kterému by nedostal příkaz. Při své analýze pracoval jako robot na automatického pilota. Jenže Peake učinil vlastní rozhodnu-tí, spakoval se a z vlastního popudu odcestoval. Willet nikdy nebude sám sebou, ani teď, ani po ukončení vojenské dráhy. Ze závisti se zrodilo uzná-ní a obdiv.
Představa dispečera dopravy, který nabere kurz do daleké války, je možná směšná, přesto v něm hlodal červíček pochyb. Vzpomínal na staré armád-ní video, promítané na kurzu pro odstřelovače ve Warminsteru, v němž jmenovali typy civilistů, kteří by mohli vládnout požadovanými kvalitami. Dispečer dopravy mezi nimi sice nebyl, přesto... Rybář dokáže prosedět celý den na břehu kanálu, i když splávek neklesne pod hladinu, jeho ctnos-tí je trpělivost. Kominík dokáže vyšplhat do nesmírných a nebezpečných výšin, ví, že vlastní bezpečí drží ve svých rukou, že jediný špatný pohyb může ukončit jeho život. Venkovský pytlák dokáže dobře střílet a tiše se pohybovat, je mazaný, myslí dopředu a předvídá pohyb své kořisti. Úřed-ník dokáže strávit celý den nad sloupci číslic a má nedocenitelnou schop-nost soustředit se, jež mu zabrání vnímat vše, co odvádí jeho pozornost. Všechno jsou to obyčejní lidé a instruktoři je dokáží proměnit v zabijáky. Tady je odpověď. Peake má nezbytné ctnosti, ale nezná vojenské zbraně a taktiku. Willet si uvědomil, že to, co jednou brzy k ránu začalo jako nudný příkaz slídit v životě obyčejného člověka, se mění v hledání svaté-ho grálu.
Vytiskl, co napsal, a po telefonu si objednal pizzu. Zatímco čekal, až ji dovezou, přemýšlel, jestli toho obyčejného člověka nepodcenil, jestli by Peake nemohl přežít, jestli jsou překážky stojící proti němu skutečně nepřekonatelné a jestli ho nepřítel již zaměřil.
Pozdě v noci se jiný obyčejný člověk - znající jen své zvolené řemeslo -vrátil do války.
Nevyužil možnosti vykoupat se, zajít se najíst do důstojnické ubytovny, ani zatelefonovat ženě.
V Azízově batohu přibylo další jídlo pro psa, pro sebe tam měl láhev vody, kozí sýr a chléb.
V otevřeném džípu ho dovezli na křižovatku, daleko od plamene. Až ji příště uvidí, zastřelí ji, i kdyby je dělilo sto nebo tisíc lidí. Tak vypadalo roz-hodnutí muže, toužícího po jednoduchosti. Zastřelí ji přes hlavy stovky nebo tisíce civilistů, nehledě na důsledky odvetné palby, a pak se psem vyrazí po stopách odstřelovače druhé strany. S čerstvým větrem ve tváři myslel na to, že zrušil kouzlo zrcadel. Byl sečtělý. V knihovně bagdádské vojenské akademie měli hodně knih o historii vojenství, psaných v anglič-tině. Jestliže se chtěl dozvědět jejich tajemství, musel poznat jazyk a během let využil možnosti přečíst si učebnice, brožurky a příručky britské armády. Jakási kniha vyprávěla o Clausi Schenckovi, hraběti Stauffenbergovi. Prostého vojáka znepokojila a možná právě ona ho zavedla na cestu ke spiknutí a k zrcadlům. Stauffenberg ztratil víru ve svého fuhrera, nevěřil v beznadějnou válku. Stauffenberg ke svému vůdci přinášel bombu, odha-lili ho a zastřelili jako psa ve světlech reflektorů nákladňáků. Jak na něj pohlíželi ti, kteří bojovali v Normandii a v Rusku. Zrcadla z něj neuděla-la hrdinu, ale zrádce. Pro nemilosrdně zatlačované vojsko byl Stauffenberg mužem, jenž zradil své spolubojovníky... Zastřelí ji.
Rozbil zrcadla ve své mysli, a až zastřelí čarodějku, vyrazí za odstřelova-čem.

*****

Gus se probudil celý zaražený, chvíli si nedokázal vybavit, kde je.
„Měl jste sen, pane Gusi?"
„Ne. Nic se mi nezdálo."
Protřel si oči rukávem. Pak ruka klesla na špinavou zem vedle jeho nohou.
Chladné řetízky, náramky, prsteny a ročka bankovek tam ještě ležely.
Chlapec si je mohl zastrčit do kapsy, zatímco on spal, a neudělal to.
Nezdálo se mu o domově. Domov nechal daleko za sebou. Doma by nepochopili, že chlapec okrádal mrtvoly, protože nic nemá. Chlapec si ty cetky nezastrčil do kapsy a Gus k němu pocítil pokornou lásku. Doma by o ní nemohl vyprávět. Daleko v Kirkúku plápolá oheň. Mezi ním a ohněm se šíří nekonečná temnota.
„Budete se ještě zlobit?"
„To už je dávno pryč."
„Zase se vám zasekne zbraň?"
„Ne, tentokrát ne."
„Přesně tak jsem to řekl. Přišel mustašar s Medou. Chtěli s vámi mluvit o té pušce, ale já jim nedovolil, aby vás vzbudili. Řekl jsem, že jste pušku vyčistil a že už neselže. Chtěli to slyšet od vás, ale já jim nedovolil, aby vás vzbudili." „Děkuju ti."
„Povíte mi, pane Gusi, nějaký příběh Hesketh-Pricharda?" Zavřel oči. Čerpal klid. „Dobrá... Major Hesketh-Prichard

vyprávěl příběh o muži, jehož statečnost a odhodlanost velice obdivoval. A ten člověk byl nepřítel. Vojsko má důvod nenávidět nepřítele. Odstřelovače muži ze zákopů nebrali za zajatce, tehdy je tam chladně stříleli. Ale není pravda, že by Odstřelovač svého protivníka nenáviděl. Váží si dovedností toho dru-hého. Pokouší se ho zabít, doufá, že se mu to podaří, ale vždycky k němu pociťuje respekt." „Ten příběh, prosím, pane Gusi."
„Ty jsi ale netrpělivec... Tenhle příběh Hesketh-Prichardovi vyprávěl lovec zvěře Jim Corbett. Před válkou zabíjel slony a lvy. Corbett si nepřátelské odstřelovače vždycky pojmenovával. Tomuhle říkal Hun Wilibald. O Hunu Wilibaldovi se vědělo, že zastřelil více než dvacet britských vojáků. Celé dny se Wilibalda snažili objevit za polem tuřínů v zemi nikoho, ale pořád se jim to nedařilo. A to po něm pátrali všichni odstřelovači britské strany, muselo jít o nějaký trik. Jednoho chladného zimního rána, když pole pokryl mráz, vyzvedli těžký ocelový kryt se štěrbinou na pozorování. Vypálil na tu štěr-binu a trefil ji, ale v tom Wilibaldova chyba nespočívala. Jeho chybou, a stála ho život, bylo, že vystřelil brzo po ránu v chladném vzduchu. Plyn po výstřelu z pušky se ve studeném vzduchu za bezvětří chvíli udrží. Zanechá stopu. Všichni odstřelovači vypálili. Vyrazili vpřed. Wilibald se nacházel v tuřínovém poli pouhých sedmdesát yardů od britské linie, dale-ko před vlastními zákopy. Obalil se tuřínovými listy. Byl středního věku, velice obyčejný, spíš obtloustlý a všichni si ho vážili pro jeho odvahu a dovednosti... ale udělal tu jedinou chybu a to stačí."

Kapitola deset

„Nepoužijí tanky," prohlásila Meda.
Oheň na střeše hlavního bloku policejní stanice ještě hořel a příchuť kouře zaútočila na chřípí Joa Dentona. Celou noc potmě přecházel hory, za hodinu začne svítat. Až na to vlepení facky otci své přítelkyně ve své dospělosti neudělal nic tak pošetilého, jako je opustit bezpečí severního Iráku a cestovat proraženou skulinou do vládního území. A jak vidí, nedo-stává se mu za to zrovna díků.
„Nepoužijí tanky z Kirkúku." Obrátila se na podpatku a odkráčela. Arogantní kráva. Arogantní, přesto pěkně vypadající kráva. Joe ji při odchodu pozoroval, vnímal vlnění jejích boků při chůzi, předtím v mís-tech, kde měla rozepnutou blůzu, zahlédl čistě řezané linie její hrudi. Ve dvoře policejní stanice postávaly roztroušené skupinky mužů, bez rep-tání čekajících na to, až si najde čas přijít, vyslechnout si jejich problémy, promluvit si s nimi. Snažil se pomoci. Přidal se ke koloně posil, šel celou zatracenou noc, složil miny ze zad dvou mul a věřil, že ho rádi uvidí a poděkují mu. Na té cestě přes divočinu ve výšinách mu Sarah o té ženě vyprávěla, prý představuje největší naději, je unikátní. Ale neupozornila ho, že je to arogantní kráva. Takže nechtějí jeho zatracený miny... Poblíž, krok za ní stál starší muž. Když žena odmítala možnost použití tanků, ten muž obrátil oči v sloup, jako že každé dohadování se s ní je marné, a pak se vytratil za ní.
Joe se opřel o kolo nákladáku a zavřel oči. Sarah předtím odešla do měst-ské nemocnice, kde se účinně vrhla do práce, začala organizovat konvoj s odvozem dalších raněných na sever, kde se jim dostane lepšího ošetře-ní. Ví, kde ho najde. Seděl kousek od hromádky min, hladový, třesoucí se zimou, s poraněnou pýchou. Kvůli ní a její cestě na jih porušil nedo-tknutelné pravidlo charitativní organizace, která ho zaměstnávala. Při-klonil se na něčí stranu. Sestoupil z vznosného piedestalu, na němž měl zůstat. U ženijního oddílu britské armády byl pouhým kaprálem, ale
o vojenské taktice se naučil dost, aby těm zatraceným venkovanům mohl trochu prospět.
„Bohem zapomenutý zatracený místo!" vyletělo z něj. „Myslel jsem si, že spíte," zaskřípal nad ním potlačovaný smích.
Joe se zahleděl do tmy, zamrkal a rozpoznal temné obrysy toho staršího muže.
Dralo se to z něj proudem: „Mě si nevšímejte, já jen riskuju svoje zaměst-nání. Provedl jsem cosi téměř trestného, přišel jsem sem a přinesl vám miny. Vykopal jsem je a teď vám je nabízím, abyste je zase zakopali. Je to hloupé nebo trestné, vyberte si. Chtěl jsem vám pomoci. Ale zdá se, že jsem tu nadbytečný." „Patří vám naše vděčnost." „Zvláštním způsobem projevená. Ona - " „To ona nás pohání kupředu." Je to arogantní kráva."
„To ona nás sem dostala. Já jsem Hakim, mustašar. Pokud mi kdo naslou-chá, jsem poradcem ve věcech taktiky. Vy jste voják, pane Dentone?" Joe hořce odpověděl: „Žádný důstojník, žádný lampasák. Bývalý kaprál od ženijního oddílu britské armády, pokud na tom záleží..." Starší muž k němu přisedl. „Věděl byste, pane Dentone, jak by se s maxi-mální efektivností daly rozložit miny proti tankům, když máme skvělého odstřelovače?"
„Ona tvrdí, že žádné tanky nepřijedou." „To tvrdí ona..."
Joe se zhluboka nadechl, jako by se v tom okamžiku jeho spoluodpověd-nost ještě prohloubila. „Ano, možná bych vám s tím dokázal pomoci." Starší muž rozložil mapu, posvítil na ni baterkou a ukázal mu umístění Páté armády v Kirkúku a křižovatky kus za městem. Jeho prst sledoval cestu mezi nimi. Vzpomněl si, co řekl Sarah skoro před dvanácti hodinami. Ty tanky je rozmašírují na kusy. Dozvěděl se, jakou zbraň má ten Odstřelovač, jakého kalibru je a jaké jsou vlastnosti munice, kterou používá. Obličej měl kousek od otrhané mapy. Joe mluvil tiše, opatrně, požádal o tužku a papír a chvilku času na promyšlení. Má nápad, ale bude to sázka do loterie. Než se Hakim vrátil, měl plán hotový. Hakim složil mapu.
Joe se zeptal: „Kde je ten Odstřelovač?" Hakim pokrčil rameny.
„Musím s ním mluvit," řekl Joe. „To on to musí zvládnout. Když se mu to nepodaří a tanky dorazí, bude ze všech sekaná."

*****

Přechod hor nebyl snadný. Šli bez světel a pokaždé, když klopýtli o skálu nebo skopli z cesty kámen a ten se začal kutálet dolů, Němec nespokoje-ně zasyčel. Po čtyřech hodinách pochodu začala klesat morálka.
„Bože, co bych dal za drink...," zašeptal Mike. „A postel, čistou postel...," zamumlal Dean. Gretchen pochodovala dál, duchem zjevně zcela jinde. Zaslechli Jurgenův šeptaný příkaz, aby zmlkli. Neuvědomují si, jak hustě jsou rozesety

turecké patroly?
„To se tomu parazitovi kecá, když nenese půl tuny výstroje." Mikův kame-raman, kterému pozdě večer přednesli svoji nabídku, okamžitě odmítl zúčastnit se nočního přechodu hor z Turecka do severního Iráku. Stejně rezolutně Dean a Gretchen zdvořile odmítli Mikovi pomoci s kamerou a příslušenstvím. Kdyby narazili na patrolu, riskovali, že je ve tmě zastře-lí, nebo by je čekalo uvěznění, oloupení, nepříjemný výslech a týdenní dočasný pobyt v městské věznici v Diyarbakiru. Němec Jurgen, naprosto typické, nenesl nic.
Nacházeli se v úzkém bodě cesty, která byla dost dobrá pro mizerné paše-ráky, ale pro žurnalistickou pýchu Londýna, Baltimoru a Frankfurtu před-stavovala hotové peklo. Cesta, po níž museli postupovat, se skládala z volně ležících kamenů, po levici se táhla stěna útesu, vpravo měli sráz. Poslední kámen, uvolněný Gretcheninou nohou, jí vyklouzl zpod boty a padal a padal a trvalo celou věčnost, než zaslechli vzdálené dopadnutí. Ten parchant Rusák si hoví v hotelu Malkoc nad dobrým drinkem, v čisté posteli, nejspíš se ženskou, a sejde se s nimi až ráno. Tvrdil, že ne-můžou přejet hranici skryti v nákladňáku. Půjdou pěšky - možná je zastře-lí nebo přinejmenším zajmou - a pokud projdou, setkají se s ním., „Až se vrátíme, slibuju, že to tomu sviňákovi náležitě vrátím." Jestli se vrátíme."
„Musíš to pojímat pozitivně, Gretchen. Miku, jak tak na tebe koukám, budu ti muset pomoct."
Vítr jim rval oblečení, lomcovala jimi zima. A to všechno kvůli námětu o ženě, jež vede vzdálenou armádu, řečem o svobodě, vyhlídce na vysíla-cí čas a prostor v novinách. Chytili se za ruce, vytvořili řetěz a klopýtali za Němcem. Uchopení za ruce vyjadřovalo drobné gesto vzájemné solidari-ty. Kdyby do propasti začal padat jeden, spadnou tam všichni. „Proč to vůbec podnikáme?" „Já, Gretchen, kvůli hypotéce na dům."
„Kdokoli by šel do severního Iráku a nedělal to pro peníze, je idiot," pro-hlásila Gretchen ponuře.

*****

Viděl toho muže.
Úsvit nadcházel pomalu, slunce postupně ozařovalo krajinu. Před roz-břeskem se Azíz hodinu plazil sítí deštěm vyhloubených strouh, až dopu-toval k výhodné pozorovatelně, v níž se mohl ukrýt a věnovat se pozoro-vání. Blíž už nemohl. Usadil se mezi zborcenou střechou z rezivějícího plechu a zlomeným dřevěným trámem čehosi, co kdysi bývalo přístřeškem
nějakého pastevce ovcí. Nemohl dál, protože země před ním byla hladká, oholená větrem. Ani jeho pes, odpočívající mu u nohou, by ji nedokázal přejít nepozorován.
Úsvit přicházel od vysokých kopců vlevo od toho muže. Za větrem ošle-hanou a sluncem spálenou krajinou, která se táhla třikrát dál, než kam by dostřelil jeho dragunov, viděl opuštěnou skupinku skal, vyhlazenou živly. Ten člověk seděl na kamenech a nikterak se nesnažil skrýt. Azízův zrak bez výpomoci nestačil, ale v dalekohledu ho viděl jasně. Jak slunce stoupalo výš a nad zemí se usazovalo horko, obraz muže se zkresloval, ale vzduch úsvitu byl sdostatek chladný, aby ho viděl ostře. Pochopil, proč se ten muž tak vystavil. Znamenalo to výzvu. Major Karím Azíz dalekohledem pozoroval svého nepřítele. Vnímal špínu a prach na kombinéze a změt' jutového plátna a viděl, ale nepoznal tvar pušky, volně položené přes mužova stehna. Obličej muže zakrývala vrstva maskovacího krému a nános bláta a na tvářích a bradě se rýsoval tmavý stín strniště. Muž, sedící na skále s puškou na kolenou, působil klidným dojmem.
Azíz ze zkušeností z bojů proti Íráncům věděl, že existují chvíle, kdy vojá-ci vyhledávají klid, jako by v nich v takové chvíli nenávist k nepříteli usnula. Později spolu budou bojovat... Budou se za sebou plížit... Zabíjet. Ale ve chvíli klidu zabijáci hledali tváře svých nepřátel, jako by chtěli nad-zdvihnout jejich masku, objevit známku bratrství. Nemůže za tím mužem. Plochá, nezvrásněná země mezi nimi mu zabraňuje skrytě se plížit a vystřelit, a ten muž to ví.
Rozrušilo ho to, nemůže nadzdvihnout masku. A taky mátlo, že nedoká-že navázat bratrství. Ta výzva ho zesměšňovala.
Major Karím Azíz věděl, co teď musí udělat. Jinak se v něm zakoření strach. Pokud v sobě bude chovat strach, opustí ho klid a nedokáže dobře mířit a střílet. Skutečným nepřítelem odstřelovače je strach. Věděl, že pokud na tu výzvu neodpoví, ovládne ho strach. Síla slunce na zádech narůstala, pes vedle něj funěl. Za malou chvilku se nad krajinou usadí horko a ostrý obraz v jeho čočkách nahradí chvějící se vzduch a zkresle-ní... Myslel na svoji ženu v nemocnici a na děti, jimž chybí léky, a pře-mýšlel, jestli ten klidně sedící muž má ženu. Myslel na své děti, kterým ve škole chybí učebnice, a přemýšlel, jestli ten muž má děti. Azíz vrátil dalekohled do batohu a vztyčil se.
Vyšel z přístřešku s batohem na zádech a puškou v ruce. Daleko za narů-stajícím mihotáním vzduchu nad ohřívanou zemí, tři tisíce metrů od něj, se rýsoval obrys skal a on nemohl vědět, jestli si muž jeho pohybu povši-ml, ale bylo pro něj důležité, že sám na výzvu zareagoval. Obrátil se k muži zády a zamířil k cestě. Vedle něj poskakoval Scout. Až ho příště uvidí, až nebude panovat klid a mír, zabije ho.
„Je to šampión, to si musíte uvědomit. Je zvyklý vyhrávat." Willet sliboval slečně Manningové výlet k moři. Nebylo to tak úplně přes-né. Průmyslové sídliště jižně od Southamptonu jim dopřálo krátký závan mořského vzduchu, ale ani kousek z něj nezahlédli. Oddělení, jež vydalo brožuru, kterou si odnesli z Peakova sejfu v kancelářích dopravní společ-nosti, sídlilo ve staré, zchátralé a bezútěšné budově. Působila anonymně, jen opancéřované dveře a malá, hustě zamřížovaná okna podávala svědec-tví o výrobě uvnitř. Seděli v těsné, nikterak vzorově uklizené kanceláři, na stěnách visely fotografie zbraní. Jejich informátor, obchodní ředitel, vážný muž s jasným zrakem, poručil v předsálí, aby mu nepřepojovali žádné hovory.
„Je to takový ten mužu, dokážu to, musím. Viděl jsem jich dost, poznám je. Říkám jim 'tvůrci svého osudu'. Je to o schopnosti vydržet stres a mluvím tady o extrémním stresu."
Odlupovali další vrstvičku. Willet si čmáral poznámky, slečna Mannin-gová se rozhlížela a studovala fotografie na

stěnách. Zavedl ji do úplně neznámého prostředí a její výraz prozrazoval, že jí nesedí. „Podívejte, kdyby se Gus Peake nezačal zajímat o střelbu z půl století staré pušky, kdyby se zaměřil na moderní zařízení, patřil by ke špici stovky nej-lepších královnin střelců. Troufal bych si tvrdit, že by mohl usilovat o Královninu cenu. Místo toho si zvolil jakousi náročnou disciplínu, která neplodí celebrity, přesto je v ní nejlepší. Nedostane se mu triumfálního vyzdvižení na křesle v Bisley, nebude mít skříňku plnou pohárů, ale vsa-dím se, že má šuplík plný lžiček, jestli víte, jak to myslím." Willet později slečně Manningové vysvětlí, jak je to s tou Bisley a s kaž-doroční střelbou, přehlídkou roku, výběrem sta nejlepších střelců pro sou-těž posledního dne a usazením vítěze do křesla tak, aby mohl vyzdvižen přijmout Královninu cenu, zatímco kapela vyhrává ‚Hle, zde přichází vítěz'. Možná jí poví i to, že v roce 1930 do křesla usedla žena a byla jí zahrána serenáda... V duchu se vyplísnil, že zase dopustil, aby jeho pozor-nost odvedly rozptylující myšlenky. Právě proto se Ken Willet nikdy nestal a ani nestane šampiónem, proto neuspěl v kurzu odstřelovačů. „Rád bych dokázal svoji mysl ovládat tak jako on. Je velice klidný. Když tu byl, promluvil jen, když se na něco skutečně potřeboval zeptat. Někteří zákazníci nezavřou ústa, myslí si, že mě ohromí. Nebojí se ticha. Tohle je nesmírně důležité. Vypovídá to o tom člověku, že není domýšlivý." Slečna Manningová se mračila. Willeta napadlo, jestli po svém odchodu budou oni, pár vyšetřovatelů, obchodním ředitelem před jeho kolegy také rozpitváni a zda budou označeni za domýšlivé nebo sebejisté, nebo pros-tě jen za lidi z podřadného oboru.
„Sebejistota a domýšlivost jsou dvě naprosto odlišné věci. Domýšlivost je o selhání, sebejistota o úspěchu. Domýšlivý člověk nesnese neúspěch a odvrátí se od oblasti, v níž by mohl tratit. Ale sebevědomý člověk si pro-myslí základní podmínky a touto znalostí podpoří svoji intuici. Šampioni jsou sebevědomí, ne domýšliví. Proto je taky Gus Peake šampiónem. Znám ho už tři roky. Víte, vyrábíme vojenské i civilní pušky, takže jezdím i do Bisley. Střelba do terče moderními zbraněmi je asi tak zábavná, jako když pozorujete schnutí malby. Obvykle obcházím lidi z toho jejich spol-ku, posedím s nimi při kafičku, povídám si s nimi, takhle jsem se sezná-mil s Gusem. Nejsme přátelé, pochybuji, že by nějakého měl, není na to typ, ale pozoroval jsem ho při střílení a bavil jsem se s ním o problémech kolem střílení. Vážím si ho. Co podniká?" „To nemusíte vědět," prohodila chladně slečna Manningová. Willet se vmísil do řeči, trochu mu to po pravdě objasnil. "Je v severním Iráku. Bylo by to dlouhé vyprávění a netýká se vás, ale je u skupiny kurdských domorodců. Odešel do války."
„Mohlo by se mě to týkat. Dohodli jsme se, že půjde o koupi, ale případ-ně může zbraň vrátit do komise. Slíbil jsem mu dobrou cenu." Slečna Manningová se zeptala: „Co si koupil?"
„Aby nedošlo k nějakému nedorozumění, předložil oprávnění k držení a používání střelné zbraně skupiny 1, takže je plně oprávněn k nákupu takové pušky a bylo ode mě naprosto legální mu ji prodat. Zjevně prošel všemi nutnými uživatelskými testy, je členem uznávaného klubu, poskytl policii zadostiučinění, že vlastní bezpečný sejf na zbraň. Chcete se podí-vat, co jsem mu prodal?"
Manningová přikývla. Obrátil se na otáčecí židli a zamířil k bočním dve-řím, nechal je u stolu. Usrkávala kávu, Willet se natáhl pro poslední ze sušenek, které jim naservírovali spolu se šálky s kávou. Puška přistála na stole před nimi. Slečna Manningová rozlila kávu. Byl to zabijácký nástroj, to dokázala poznat stejně jako Willet. Nic pro zábavu, věc na zabíjení lidí. Pažba, rukojeť, zásobník a pažbení byly natře-né olivovou zelení. Stála na dvojnožce, vyleštěné sklo dalekohledu na pušce zlomyslně mrkalo. Obchodní ředitel se slečny Manningové ani nezeptal, zvedl pušku a vložil ji slečně Manningové do rukou. „Tak tohle si Gus koupil. Plný název zní AWM.338 Lapua Magnum. Sám tvrdím, že je to nejlepší věc, co vyrábíme, a nejlepší odstřelovací puška, jakou kde kdo vyrábí."
Velice pomalu ji Manningová zvedala k rameni, pod blůzou se jí začaly rýsovat svaly. Zvedla si brýle nad čelo. Přiložila oko k dalekohledu na pušce, prst na spoušť. Willeta napadlo, jestli kdy předtím měla v ruce pušku. Přejížděla hlavní po kanceláři, od přehledů dovolených k monito-ru počítače v rohu místnosti, od monitoru počítače k Američany věno-vané plaketě, od plakety k oknu, zaváhala, když se k němu přiblížil racek, z racka se přesunula k hlavě a hrudi Kena Willeta. Podobný úšklebek u ní viděl poprvé. Měla moc, dodanou velikostí, váhou a graciézností pusky. Pohlédl do úzké temné propasti hlavně. Stiskla spoušť. Udělalo se mu
nevolno, obrátil se mu žaludek. Odložila pušku na stůl, vrátila brýle na kořen nosu.
„Tohle už nikdy nedělejte," zasyčel Willet. „Nikdy nemiřte zbraní..." Vysmála se mu do obličeje.
„Tohle si vybral Gus. V jeho rukou je to nebezpečná zbraň. Koupě nebo zpětný odprodej, jak jsem řekl. Shledám se s ní? Předpokládám, že to zále-ží na tom, kolik se toho naučil v Devonu."

*****

„Vy jste tam seděl?"
V Hákimově hlase zaznívalobviňující tón. „Ano."
„Sám? Bez ochrany?" „Ano," odpověděl Gus. „Tam, kde vás mohli vidět?" „Tam, kde mě mohli vidět." „Proč? Kvůli čemu?" „To vám nedokážu vysvětlit."
„Vedete hloupé řeči... Meda tvrdí, že žádné tanky nepřijedou." „Vážně?"
Jestli to tvrdí Meda, muži jí to budou věřit." „Budou?"
„Myslíte si, že jste vtipný, pane Peaku..." Točila se mu hlava, byl jako opilý.
Když se slunce vyšplhalo na oblohu, vrátil se Gus na kraj města, k nízké zídce kolem koz, kde nechal Omara. Musel na chlapce křičet, aby si zapsal za uši, že za ním nikdo nesmí. Jeho dlouhá osamělá výprava měla svůj účel, chtěl vyhodnotit krajinu, na které bude zítra probíhat boj. Seděl na skále a nasával to místo do těla i mysli. Chtěl si otestovat svoje pozorova-telské schopnosti a zjistit, nakolik se bude muset maskovat a jaká bude viditelnost, až se zvýší teplo... Věděl, že ho někdo pozoruje. Gus ho nevi-děl, ale záblesk slunečního světla v jednu chvíli osvítil skla čoček. Právě vědomí, že ho na dálku sledovali, v něm probudilo netrpělivost, kterou obrátil proti Hákimovi. Mustašar ho přivedl k

vystřízlivění, zatřásl jím. „Nenapadlo vás, že by vás mohli zajmout, pane Peaku? Žádné čisté zabi-tí. Zajetí, pěkná špína." „Ne."
„Možná byste o tom měl popřemýšlet. Celé je to bluf. Musíme vytvářet iluzi energie, síly. Musíme podniknout výpad vpřed. Každý krok nám ode-bírá ochranu hor. Zítra tu ochranu budeme mít daleko za sebou. Přejdeme do otevřené krajiny. Půjdeme vpřed a každým krokem budeme vytvářet užší klín a odhalovat si křídla. Víte něco o křídlech, pane Peaku? Nejhorší je, že je mohou odříznout. Zjednodušeně řečeno, když vytvoříte klín s křídly, můžou vás odříznout, obklíčit a zmáčknut. Divíte se, že se
bojím? Tuhle obavu nesu sám. Ona nemá ani tušení o nějakém nebezpečí obklíčení. Nemá žádné vojenské zkušenosti. Věří jen v nezvratnost svého osudu a tvrdí, že žádné tanky nepřijedou. Nevymáhám na vás soucit, ale mám právo vyžadovat, abyste si ze mě nedělal legraci. Podle ní tanky nepřijedou, ale já musím uvážit, jestli se třeba nemýlí. Nežádá to po mně, ale já mám strach, o ni, o ty, co ji následují, o sebe, o vás - jestli ty tanky přijedou a my se nedočkáme čistého zabití." „Omlouvám se," zašeptal Gus. „Upřímně se omlouvám." „Musíte se setkat s mužem, který nám přivezl miny, a poslechnout si, jak by jich mohl využít Odstřelovač. Pro případ, že se ona mýlí a ty tanky při-jedou."
Gus prošel s Hákimem celé město zpátky k policejní stanici, aby si vypo-slechl jiného odborníka.

*****

Brigádní generál byl silná osobnost, ale otřásl se, když pozoroval vyzbro-jováni tanků a jejich doplňování palivem. Svěřil se dalšímu člověku, roz-šířil spiknutí a kupila se za ním celá řada slibů. Měl slib čarodějky a její armády, slib Američanů a slib muže v Bagdádu. Ale - a on věděl, jaký druh slibů se točí kolem mužů zapojených do vzpoury - vždycky jsou zapotřebí ještě další sliby. Za důstojníky, plánujícími coup ďétat, se nikdy nekupí dost slibů. A s nedostatečným počtem slibů nejde o víc než o krát-kou cestu k šibenici. Potřebuje slib generála z Túz Harmatli. V poklopech mizely obrovské tankové náboje kalibru 125 mm. Vedle těch monster stály cisterny s palivem, doplňovaly naftu. Ráno osloví důstojníky pancéřové brigády a vyžádá si od nich potvrzení loajality sobě jakožto jejich veliteli a příslib, že ho budou následovat. Pokud příslib dodrží, stane se z něj významný člověk, v opačném přípa-dě bude zničen.
Brigádní generál ze sebe nedokázal setřást chlad, třebaže na něj i jeho tanky pražilo slunce.

*****

Schůzky se zúčastnili všichni mužští členové generálovy rozvětvené rodiny. Okna vily uvnitř prostoru kasáren pancéřové divize Republikánské gardy v Túz Harmatli měla zatažené závěsy a dveře salonu byly zevnitř zamče-né. V mahagonovém dřevě zasazený televizor, naladěný na německou satelitní televizi, přehrával hudební videoklipy, hlasitost vytaženou na maximum. Patřili k sunnitům, k rodu Dulajm, jehož území se rozkládalo od Fallúdže na řece Eufrat přes rozsáhlé pouště až po Al Quaim nedaleko syrských hranic. Rodu Dulajm přináleželo druhé nejprivilegovanější místo v přízni i důvěře režimu, hned po prezidentově vlastním rodu Takrít. Muže rodu zocelila výchova v drsných pouštních podmínkách za dní sežehlých sluncem a trpkých nočních mrazíků. Byli bojovníky. Synové, bratranci a synovci generála zaplnili salon. Na ramenou nosili insignie
pancéřových jednotek, dělostřelectva, pěchoty i zvláštních jednotek. Generál byl hlavou rodiny a oni mu naslouchali v tiché úctě, napínali uši, aby slyšeli, co jim povídá. V rodině, v celém rodu i v posádkách tanků mu přezdívali 'Železná pěst'. Nikdo nikdy nezapochyboval o jeho odvaze. Nastínil jim svoje dilema. Generál Železná pěst jim pověděl o návštěvě bri-gádního generála Páté armády v Kirkúku a o jeho nabídce. Mají se ke spiknutí připojit, nebo ho prozradit? Dozvědět se o zradě a nenahlásit ji, znamenalo dopustit se zrady. Kdyby zakladatele spiknutí, brigádního generála, zatkli a vyslýchali a on se při mučení zhroutil a promluvil o setkání s generálem, který věc neohlásil pří-slušným autoritám, pak by i generál byl označen za spiklence, i všichni, kteří se zúčastnili schůzky v salonu vily. Střední cesta neexistuje. Kdyby se ke spiknutí připojili a to by uspělo, každý z nich by se dočkal odměny. Ovšem kdyby se nevydařilo, po krutém mučení by je pověsili. Tváří v tvář tomuto dilematu generál žádal o radu, jakým směrem se má vydat. Má ozbrojit tanky své divize nebo má zvednout telefonní sluchát-ko a zatelefonovat do kasáren Estikhabaratu v al-Rašídu? Co z toho? V místnosti viselo ticho.
Všichni muži přemítali o urážkách, které jim režim uštědřil, a o výhodách, které jim poskytoval. Uvažovali o důsledcích svého rozhodnutí pro své rodiny, zvažovali spolehlivost Kurdů a amerického slibu vytvořit bezletovou zónu a zajistit volný průjezd tankům řítícím se na Bagdád. Generál - Železná pěst - s vypnutými rameny a rukama sepjatýma za zády čekal, jak zareagují na toto ďábelské dilema.

*****

U brigády na křižovatce pět mil severně od Kirkúku se major Azíz věno-val činnostem, jakým se v posledních hodinách před vypuknutím boje věnují všichni vojáci. Čistil zbraň a psal dopis ženě. I když žádná součást pušky nebyla zanesená špínou, ze zvyku vyčistil závěr a nábojovou komoru, dalekohled PSO 1 namontovaný hned nad spouští, vnitřek zásobníku a všechny náboje ráže 7,62 mm před vrácením do něj pořádně otřel. I ostatní muži kolem něj ve sbírající se tmě kontrolovali své zbraně. Jakmile se ujistil, že zbraň neselže kvůli špíně, ovinul pásy hrubé látky pažbu, rukojeť, dalekohled a pažbení dragunova. Našel si místo kousek od velitelského bunkru, úzkou střílnou z něj pronikal slabý proužek světla. V batohu s sebou rutinně nosil i pár listů pomačkané-ho dopisního papíru a obálky. Zkroutil se tak, aby mu paprsek dopadal na zdvižené stehno, na něž si položil dopisní papír. Napsal jen několik řádků. Podobné

dopisy psal už mnohokrát, ze strachu, že nebude mít příležitost rozloučit se, v Kirkúku, Basře i v Kuvajtu. Následujícího dne nebo po týdnu dopisy zničil, roztrhal je na kousky, protože přežil. Psal o své lásce k ní a k chlapcům - jsou pro něj zlatými klenoty, třpytícími se v dopadají-cím slunci - a děkoval jí za štěstí, jež mu poskytla. Konečně dopsal, zalepil obálku, nadepsal ji jejím jménem a uložil do náprsní kapsy, kde zůstane blíz-ko jeho bušícímu srdci. Kdyby ho zabili, kdyby následujícího dne nebo den nato zemřel, bude dopis, jak pevně věřil, jeho tělu odebrán, možná plný krvavých skvrn, a předán. Jakmile se dopis ocitl v kapse, opustily ho pochy-by o sobě samém, čas přemítání skončil.
Vklouzl do velitelského bunkru, vyhloubeného v písčité zemi, zastřešené-ho těžkými trámy, na něž byla ještě buldozerem nakupena zemina. Uvnitř panovalo ticho, důstojníci štábu už ukončili přípravy. Azíz požádal o plán na ráno a o vodítko, kam by se měl umístit on se svým dragunovem. Vysvětlil jim, kde očekává pozici nepřátelského odstřelovače.

*****

Hlas Joa Dentona na něj chrlil instrukce, kde by měl být, jak by měl roz-místit miny a kdy a jak by na ně měl vystřelit.
Ve tmě před policejní stanicí se formovala kolona. Gus Dentonovi potvr-dil, že plán pochopil, a poděkoval mu za něj. Denton se natáhl, uchopil ho za pásy jutového plátna na ramenou a políbil ho na tvář, ne vlhce, jen se lehce otřel rty o strniště a patinu špíny a barvy, pak se odvrátil. Gus ho sledoval, jak se šplhá do nákladáku vedle zdravotnice. Reflektory nákladá-ků mířily na sever, další ranění z bitvy o Tardžil putují do bezpečí. Kdyby teď mohl vidět Dentonův obličej, jistě by na něm našel stopy slz. To Gusovou povinností je postupovat kupředu, ne Dentonovou, ten neod-povídá za dědečkovo přátelství, to on je obětí osudu, ne Joe Denton. Sotva světla konvoje zmizela ve tmě, slyšel před kolonou Medin chvástavý hlas. Když se odmlčela, aby nabrala nový dech, ozývala se kašlavá brebentivá souhlasná ozvěna. Poslední její provolání, pobídky a loajální reakce. Napřed šouravě, pak s narůstající rychlostí vyrazila kolona z města. Žádné dveře nebyly otevřené, žádná okna s okenicemi dokořán, nesledo-vali je žádní civilisté. Jako by do města přišli coby osvoboditelé a opouštěli ho jako okupační armáda. Vzpomněl si na vlnu pomsty, která je prováze-la. Těžce dusající kroky kolony pochodovaly přes místo se sežehlým povr-chem a pod zhasnutým světlem lampy, na níž předtím visela oprátka. Kráčel vedle Omara a čtyř mužů, nesoucích pytle od obilí s minami. To, jestli jsou osvoboditelé, nebo okupanti, rozhodli lidé, kteří jim na cestu nepopřáli štěstí. Jejich posouzení na něj tvrdě doléhalo. Kdyby zvítězili, stali by se osvoboditeli, v případě prohry je prohlásí za okupanty. Doléhalo to na něj, protože lidé z Tardžilu je ocejchovali právě tak, jako by jim vypálili znamení do kůže, za ztracence. Žádný muž ani žena by povzbudivě nekřikli na prohrávajícího a nepopřáli mu štěstí. Špinavá, zapáchající kolona opustila město a jeho potemnělé vylidněné ulice. Gus vnímal, že nálada města a jeho úsudek na řadu pešmergů těžce dolehly. Teprve za městem se muži dali do zpěvu. Znovu a znovu jejich silnými hlubokými hlasy hučel do tmy refrén jejich hymny. Připomínal vytí hlado-vých vlků, kteří se v zimě při shánění jídla vyplížili z vysokých hor a pro-
nikli až za barikádami chráněné domy. Slyšel v tom hlas predátora. Omar zpíval s nimi, vysokým ječavým tónem, aby si dokázal svoje dospěláctví. „Co to zpívají?"
V té tmě neviděl chlapci do obličeje.

"Jsme pešmergové, stateční hrdinové Kurdistánu.
Nikdy nesložíme zbraně,
Budeme bojovat do vítězného konce, nebo zemřeme."

Gus se zašklebil. „Zatraceně povzbuzující, Omare." „Nebojíme se smrti, pane Gusi. Ani vy se nebojíte smrti, to byste sem nepřišel. Jsme silní, máme Medu..."
Gus pochodoval dál. Připadalo mu zvláštní, že smělá slova, kterými Meda ve městě promlouvala k pešmergům, i opakování hymny demonstrovaly ochotu pohlédnout smrti do tváře. Když mu Denton uděloval instrukce, zahlédl Medu se zdravotnicí. Rád by věděl, jestli jí ukázala zranění, jestli si nechala vyměnit obvaz, jestli rána hnisá, nebo je čistá. Puchýř ho bolel, ale tempo pochodu mu neumožňovalo zpomalit a kulhat. Chvíle, kdy se napo-sledy pořádně vyspal nebo najedl, mu připadala vzdálená celou věčnost. Myslel na to, jak z něj postupně odpadává Civilizovanost starého života. Jakmile se ocitli hodný kus za městem, zhasli baterky, pohybovali se jen při měsíčním svitu a zpěv utichl. Hakim šel vedle řady a vyžadoval klid.
V koloně zavládla disciplína. V tichu, narušovaném jen kovovým cvakotem zbraní a dusajícíma nohama, Gus přemýšlel, jestli muži myslí na své rodiny, nebo jestli jsou jejich mysli prázdné jako mysli vlků, predátorů. Jeho vlastní mysl, až na to, že vnímal bolavý puchýř, byla prosta emocí. Z mléčné tmy se vynořil Hakim. Dospěli k místu, kde se Gus, Omar, muži nesoucí miny a mustašar odpojí od hlavní skupiny, pochodující ke křižovatce. Vedle něj stála Meda. Sarkasticky se zeptala: „Nechceš s sebou křeslo, aby ses na něj posadil?" „Pošlu si pro pokojovou službu a objednám si pivo." „Bude ti dobře, daleko od skutečné práce, od bojování." „Mám s sebou dobrou knížku." Mluvila chladně, pohrdavě: „Žádné tanky nepřijedou." „Pak si budu vychutnávat pivo a pokročím se čtením. Strávím příjemný den volna."
Furiantsky odkráčela, dlouhými kroky dohnala kolonu a ztratila se mezi muži. Ošklivé rozloučení. Kdyby jeden z nich počínající den nepřežil, poslední vzpomínkou druhého by zůstalo pohrdání a výsměch. Kolona zamířila na jih, ale malá skupinka odbočila na východ a pustila se do vel-kého okruhu, který je dovede na místo, jež jim poradil Joe Denton. Vedl je Omar. Neměl kompas a nikdy předtím se v této jednotvárné, tmou zaha-
lené krajině nepohyboval. Viděl jen mapu, ale nezastavoval a nerozhlížel se kolem sebe. Gus to považoval za přirozený talent mladého vlčete. Chlapec se zarazil, přikrčil se, natáhl dozadu ruku s otevřenou dlaní, vyža-doval od ostatních

naprostou nehybnost a ticho. Gus zaslechl blížící se zvuky, připomínající vítr, opírající se o suché listy. Tiskli se vedle sebe k zemi otevřené krajiny a zvuky se blížily. Napřed se tvary mísily s tmou, pak je v jasném měsíčním svitu minula ohromná karavana. Ovce, muži, kozy, ženy, osli, děti a psi proklouzávali kolem, nikdy nezaváhali, kudy vede jejich cesta. Guse jala posvátná bázeň nad jednoduchostí toho, co měl před očima. Nomádi na pochodu tiše prošuměli zemí jako za nocí časů Kyra a Salah al-Dína Júsufa, nic se nezměnilo, mířili do bezpečí před predátory, novějšími diktátory a demagogy. Možná se doslechli, jako kdysi jejich předkové, o nadcházející bitvě a přesunují se jinam. Temná řada pře-šla. Když zvuky ve tmě začaly slábnout, Omar znovu vyrazil. Hodinu nato se ocitli kousek od cesty, mostu a žáru cigaret strážných. Železné zábradlí mostu osvětlovaly reflektory obrněného transportéru. Pytle s minami skončily na rozryté zemi vedle cesty. Hakim řekl: „Jestli se mýlí, jestli tanky přijedou, může nás zachránit jedi-ně vaše dovednost."
„Udělám, co bude v mých silách, příteli, ale nevím, jestli to, co umím, bude stačit."
„Víc nežádám. Musíme se modlit k Bohu, aby se nemýlila, aby tanky nepřijely..."
„Pak se v klidu posadím s pivem a knihou na židli." Hakim ho tvrdě udeřil do paže. Ani starý voják nejspíš nemá rád pohrdá-ní a frivolnost. Hakim odešel a s ním muži, kteří sem donesli pytle. Zůstal sám s chlapcem. Nad nimi se tyčil násep cesty. Obrněný transportér dojel k mostu, pak se obrátil a vyrazil nazpět, jeho zkoumající světlomet pro-bodával holou rovinatou krajinu. Když se kolem nich vracel, schovali se hluboko do příkopu a paprsek světlometu přeletěl vysoko nad jejich hla-vami. Plížili se dál od mostu k místu, kde byl násep nejnižší. Gus připra-voval miny, zatímco Omar pro ně vykopával jamky. Tížilo ho nesmírné břemeno. Jsou na něm závislí.

*****

Jeho odchod sledovalo mnoho lidí.
Zásobovací důstojník ve velitelském bunkru, koumající nad odůvodněním rozhodnutí stáhnout z Kirkúku dva ze tří batalionu pěchoty a ještě víc nad složitostí příkazu provést ten manévr v noci a potajmu, viděl, jak se vymrštil ze židle, na níž poklimbával, nasadil si batoh, zavěsil si přes rameno pušku, zavolal na psa a vyrazil do noci.
Zásobovací důstojník za ním zavolal: „Dejte těm parchantům co proto, Karíme, nandejte jim to, až budou řvát."
Strážný vyběhl zpoza stěny z pytlů s pískem a otevřel drátěná vrata v dřevěném rámu. Chystal se zaběhnout zpátky do bezpečí pytlů s pís-kem, pak si uvědomil, že důstojník stojí vzpřímeně, jako by mu nehrozilo žádné nebezpečí. Nemotorně mu zasalutoval. Důstojník mu přátelsky poděkoval a prošel se psem vraty. Z jeho neforemného obleku odkapáva-lo čerstvé našedlé bláto, stejné se usadilo na psově srsti. Strážný viděl, jak sundává z ramene pušku, cestou přes záplavu světla ji volně drží u těla a pak mizí do stínů. Věděl, že se sem blíží armáda banditů vedená ženou. Ve stanu, v němž po službě přespával, se povídalo o tom, že jí neuškodí žádná kulka, protože je dítětem ďábla. Poděkoval svému bohu, že sem poslal důstojníka s velkou puškou, aby zlomil kouzlo čarodějky.

*****

Zatímco Isaac Cohen z Mossadu spal ve svém orlím hnízdě, větrem ohnutá anténa nasávala signály, které pak dešifrovaly počítače. Spal bezstarostným spánkem.

Kapitola jedenáct

Brigádní generál, strojící se ve tmě před úsvitem, si zvolil parádní uniformu s kovovými medailemi, nasbíranými za tři desetiletí služby u armády. Jeho sluha odvedl s vyleštěním bot dobrou práci. Červená kravata brigády obe-pínala krk. V lesknoucím se pouzdru u pasu měl služební pistoli, nabitou, s kulkou v komoře. Srdce mu bušilo, hučelo mu v uších a nejdřív ani neslyšel výkřik svého sluhy, muže, kterému by dokázal svěřit vlastní život. Zatímco spal, z Bagdádu na sever přiletěli nějací muži a potajmu se dopra-vili do Kirkúku.
Během sprchování, holení a oblékání si znovu cvičně pronášel projev. Před sebou měl otevřené dvojité dveře do brífinkové místnosti. Večer předtím se dvakrát pokusil dovolat bezpečnou telefonní linkou generálo-vi, velícímu pancéřové divizi na jihu, ale spojení se nezdařilo. Neznepokojilo ho to. Od amerického bombardování a uložení sankcí docházelo na bezpečných linkách k poruchám dost často, náhradní díly se podařilo sehnat jen zřídkakdy. Zaslechl opakovaný výkřik svého sluhy, ale jeho mysl se pohybovala hluboko v podrobnostech jeho projevu. Všichni důstojníci brigády, vybavené tanky T-72 a obrněnými transporté-ry BMP, ho již čekají v brífinkové místnosti. Většinu své kariéry sloužil se staršími muži, výše postavenými, než byl sám. Mladší muži byli syny a synovci důstojníků, nyní již penzionovaných, se kterými bojoval ve válce s Íránem, s Kurdy a s Kuvajtem. Brigádní generál věřil, že důstojníci i poddůstojníci jsou mu zavázáni primární loajalitou. Když se přibližoval k dvojitým dveřím, sotva vnímal křik a dusot nohou. Z polního vojenského letiště v Kirkúku přivezli ty muže na velitelství Páté armády, zavedli je do kanceláře za opancéřovanými dveřmi, ustano-vili spojení vysílačkou do kasáren al-Rašíd a připravili se na rozhovor s ním o jeho loajalitě.
Brigádní generál se zastavil před dvojitými dveřmi. Zaslechl skřípot židlí, důstojníkům bylo zaveleno postavit se. Uhladil si vlasy a svlažil jazykem rty. V žádné bitvě, jíž se zúčastnil, a stuhy s medailemi napovídaly, že jich bylo mnoho, nepocítil takové napětí v žaludku. Kdyby byl brigádní generál gamblerem, kdyby hrál v kostky,

dokázal by toto napětí lépe zvlá-dat. Ale on vsadil na loajalitu svých podřízených. Stáli v řadě před pultí-kem, jehož využije... Do myšlenek mu vstoupil další zdroj napětí. Přikázal vyšším poddůstojníkům, technikům, aby pracovali přes noc, aby vyčistili a demontovali všechny stroje na náhradní díly, aby uvedli maximální počet vozidel brigády do stavu bojové připravenosti. Tanky a obrněné transportéry tvořily skvělou přehlídku síly armády, ale nejdůležitější byly náhradní díly. Do mysli se mu vrátil jeho projev, mísil se s opakovaným křikem a dusotem blížících se kroků.
Počátek projevu, první slova, která muži uslyší, budou nejdůležitější. Uklidnil se. Rozhodně je osloví: „Důstojníci, přátelé, naše brigáda je jedna rodina. Rodina stojí při sobě, rodina je schopna krvavých obětí. V histo-rii této rodiny, spojené nesobeckou oddaností, nastal nesmírně důležitý okamžik. Tato rodina má projevovat loajalitu hrdému a váženému státu Iráku a ne kriminálníkům, kteří již dlouho zneužívají důvěry rodiny. Dnes nám Bůh poskytl příležitost zbavit milovaný lid vlády těžkých zločinců, již na nás přivolali bídu a neštěstí..." Křik a kroky se staly zřetelnějšími. Za ním budou zavřené dveře. Pokud by některý z důstojníků začal protesto-vat, vytáhne pistoli a toho zbabělce zastřelí.
„Pane brigádní generále, máte hovor z Túz Harmatli - generála velícího pancéřové divizi Republikánské gardy. Potřebuje mluvit s vámi osobně -jde o věc národní bezpečnosti."
Potřebuje podporu generála velícího pancéřové divizi Republikánské gar-dy v Túz Harmatli. Zagestikuloval směrem ke svému zástupci, stojícímu vedle pultíku - dvě minutky.
Neviděl svému sluhovi do tváře. Vyvedl ho z chodby na přehlídkový plac, kde se pod obloukovými světly na tancích a obrněných transportérech potily týmy údržbářů. Ozýval se tu řev túrovaných motorů, kolem se vali-la dusivá oblaka naftových výfuků. Neviděl slzy zrady, stékající po tváři sluhy. Zavedl ho opancéřovanými dveřmi do malé cihlové budovy s vyso-ko umístěnými zamřížovanými okny. Na dřevěném stole v holé místnos-ti stál telefon s ležícím sluchátkem. Brigádní generál ho popadl. Pronesl chraplavým hlasem: „Chystáme se vyrazit. Vyrazíme za hodinu. Máme vaši podporu?"
Poznal křaplavý hlas na lince: Jste zrádce. Já jsem prezidentovým mužem. Vy jste zrádce a jako zrádce zemřete - jako pes."
Ke krku mu přitiskli hlaveň pistole. Chvíli před tím, než ho spoutali, se pokusil dostat ruku k pouzdru, a nepodařilo se mu to. Když mu spoutali ruce, odebrali služební pistoli a přes hlavu přitáhli bavlněnou kápi, začali ho mlátit.
Svým typickým ležérním způsobem po ničím nenarušovaném nočním spánku začal Isaac Cohen svůj den. Oholil se starou žiletkou, která sotva seškrábla strniště na tvářích a bradě, opláchl se ve studené vodě, natáhl si vybledlé džíny, tričko, dva svetry a obnošené kecky, snědl jablko a velký jogurt, odstrčil stránky Maarivu, který četl včera večer, trochu si pokecal s velitelem turecké jednotky své ochranky a odešel do budovy s počítači. Ve dveřích, s klíčem od visacího zámku v ruce, pohlédl na krajinu ozáře-nou úsvitem.
Na nejvyšších vrcholcích ležel sníh, v hlubších údolích se stržemi se ještě držel černý stín, ale kopce za horami ozařovaly první paprsky slunce. Kdyby se opřel o dveře a získal tak stabilitu, mohl by dalekohledem vidět jasný plamen hořící v Kirkúku, ale on si s sebou dalekohled nevzal. Nad čely skalisek pod ním klouzal lovící orel. Zamrkal a odemkl zámek. Zřídkakdy za úsvitu, uprostřed dne nebo za soumraku napínal zrak a roz-hlížel se po svažující se zemi. Oči, které v životě Isaaca Cohena něco . znamenaly, které mu dodávaly vidění, měl v parabolických anténách, volně zavěšených anténách a anténách upevněných na střeše jeho spojo-vého doupěte.
Uvnitř za hučení přístrojů, jediné jeho společnosti, naplnil a pak zapnul elektrickou konvici.
Až si uvaří instantní kávu, použije očí, zaboří svůj pohled hluboko do údolí, do nichž nelze nahlédnout, a projde dešifrovanými zprávami, které počítače za noc spolykaly.
Později mu počítače poskytnou pohled na bitevní pole, které nemůže vidět vlastníma očima. Udělal, co mohl, ale není ničím víc než divákem. Ale když začal pročítat přepisy nočních přenosů vysílaček, myslel na ně
a zašeptal svoji krátkou soukromou modlitbu.

AUGUSTUS HENDERSON PEAKE

5. Závěry z rozhovoru mezi Brianem Robinsem (obchodním ředitelem AI Ltd, výrobců pušek), mnou a slečnou Carol Manningovou - přepis přiložen.

SCHOPNOSTI: Jako střelec je AHP stejně dobrý jako kdokoli jiný. Dokáže střílet za všech podmínek a dokáže zvládat stres soutěže. Tento zdroj ho považuje za VÍTĚZE. Má v sobě nesmírnou vnitřní sílu, která se nedokáže smířit s druhým mís-tem coby adekvátním výsledkem.

ZNALOST VOJENSKÝCH ZBRANÍ: AHP si moudře koupil nejdokonalejší odstřelovací pušku na trhu (v hotovosti zaplatil 3 500 liber).
Odcestoval do severního Iráku s puškou AWM .338 Lapua Magnum. Tato puška má maximální dostřel 1200 až 1400 yardů. AWM má větší dosah a sílu než standardní AW využí-vající munice 7,62 NATO, lépe se s ní manévruje a lze ji snáze ukrýt nežli těžší variantu AW50.

AWM se označuje za 'spolehlivou' zbraň. Není přehnaně rafi-novaná, což snižuje množství problémů ve složitém terénu a v bojových podmínkách. Pancéřováním pronikající kulky Green Spot dodávají AWM mnohostrannosti, která většině konvenčních odstřelovacích pušek chybí. Může zabíjet lidi, ale také zničit vybavení. Se svojí silou proniknutí v případě použi-tí kulek FMJ (Full Metal Jacket) může být úspěšně použita na nejrůznější druhy cílů - sklady munice, letadla na zemi, insta-lace radarů, bunkry a obrněná vozidla (odstřelovačem v reži-mu útočném i obranném).

AWM představuje BOJOVOU SÍLU. Dokáže zničit klíčová zařízení a získat psychologickou výhodu v boji.

Před oním dopolednem stráveným v kanceláři obchodního ředitele Ken Willet nespatřil odstřelovací pušku velikosti a síly AWM .338 Lapua Magnum. Tehdy, když neuspěl při svém pokusu v kurzu ve Warminsteru, používal zbraň Parker Hale, menší, lehčí, bez schopnosti pálit kulky pro-nikající pancéřováním. To, čím na něj mířila slečna Manningová, byla puška nebezpečnější než cokoli, co kdy sám držel v ruce. Byl zmaten. Má tu zbraň pro profesionály v ruce amatér nebo odborník? S tímhle zmat-kem přicházel ještě další problém. Život Kena Willeta patřil vojenské tra-dici. Naučil se věřit tomu, že ve vojenských operacích mohou uspět pouze muži, kteří se plně věnovali studiu vojenské taktiky a přijali za své vojen-skou disciplínu. Pokud je příčina jeho zmatku oprávněná, pak nejspíš pro-marnil posledních dvanáct let svého života. Mohl by amatér, dispečer dopravní společnosti, dosáhnout stejného úspěchu v boji jako profesio-nálně vyškolený Odstřelovač? Teď je příliš unavený na to, aby dokázal najít odpověď, vyřešit svůj zmatek.
Když uléhal, nastával už úsvit. Ale nedokázal usnout. V mysli se mu se hřměním a ozvěnou prohánělřev tanků na cestě.

*****

„Drž se od důstojníků a bílých kamenů." „Cože, pane Gusi?"
„Major Hesketh-Prichard to znal. Tuhle radu udělovali čerstvým jednot-kám v Jižní Africe. Britská armáda tam bojovala před sto lety." „Protože se střílí na důstojníky?"
„Správně, Omare, a protože význačných bodů v krajině, světle zbarve-ných kamenů, odstřelovači využívají k určení vzdálenosti." „Proč mi to povídáte?"
„Všechno, co se týká této dovednosti, je staré. Všechno, co děláme, se dělalo už dávno, všechno jsme se naučili z minulosti..." Guse přepadla otupující únava. Potřeboval něco povídat, aby ji překonal. I v zesíleném materiálu jeho obleku mu bylo chladno. Dělalo se mu špat-ně ze zimy a pachu koz, škrábalo ho v krku. Nad nimi se zvedala cesta vedoucí k mostu. Za mostem pokračovala ke křižovatce. Blíž k mostu, na pro něj nepoužitelné zemi, klesal násep prudčeji než svah před ním a břehy řeky na druhé straně mostu spadaly do valu kamenů. Až tanky opustí cestu, budou muset zamířit napřed k němu a pak k jedinému místu řečiště, kde jsou břehy mělké a kameny menší. Jinak se ke křižovat-ce nedostanou.
Gus se vůbec nevyspal. Od cesty se vrátil zpátky k mužům, kteří přinesli miny, šeptem se s nimi rozloučil a pomáhal Omarovi miny zakopat. Pak chodil otevřenou krajinou a hledal vhodné palebné postavení. Vykopal si malý zákop a uložil se do něj. Začínalo svítat, světlo se rozlívalo po pusté krajině před ním. Očima bloudil po svých značkách. Do spár kamenů, na pásy zrezivělého ostnatého drátu a na staré sloupy ohrady umístil útržky novin a roztrhané igelitové pytlíky. Vždycky když objevil novinový papír nebo pytlík, vybavil si patřičný počet svých kroků. V rozmístění značek neponechal nic náhodě. Staly se jeho bílými kameny. To s těmi kozami byl Omarův nápad. V noci jim bíle zazářily před očima a staly se chybějícím kolečkem v plánu. Svítalo a Gus zaslechl první vzdálené zapráskání palby malých zbraní. Snažil se, aby jeho hlas zněl klidně, ale drkotaly mu zuby. „Pamatuj si, co jsem ti říkal, drž se od důstojníků a bílých kamenů." Do zvuků hrabajících koz slyšel chlapcův tichý smích. „Bojíte se moc, pane Gusi?"
„Zmiz a odveď s sebou ta Smrdutá stvoření."
Světlo narůstalo, práskání zbraní přešlo v rachot. Chlapec zahvízdal a sekl jednu z koz po hřbetě, pak se klapot kopýtek a Omarovy lehké kročeje vytratily. První zlatavé paprsky se dotkly země, zaleskly se na stránkách novin, na umělé hmotě a Gus se snažil nezapomenout žádnou ze vzdále-ností odkrokovaných ve tmě. To chlapce napadlo ukrást kozy a vyrazit s nimi dopředu. On ležel v mělkém zákopu zakrytý pytlem, v němž sem donesli miny, na rozložený pytel nanesli ještě hlínu a menší kameny. Daleko vpravo od Guse se ozývala vytrvalá, už dávno ne sporadická palba. Hakim mu řekl, že pokud tanky přijedou, bude všechno záviset na něm. Má svůj úkol. Daleko před sebou, tam, kde k cestě táhl násep, sledoval scénu, stejně starou jako varování ohledně důstojníků a bílých kamenů. Mladičký pastevec sedí a hlídá své stádo. Gus hrábl rukou pod oblek a nahmátl u pasu láhev s vodou. Natáhl se před sebe, vylil cennou tekuti-nu na zem pod konec hlavně a vytvořil blátivou kaluž. I tohle je staré, stej-ně staré jako samotný major Herbert Hesketh-Prichard. Někde v okolí je Odstřelovač, vyslaný ho zabít.

*****

Voda kapala na zem. Malé pramínky odtékaly od bodu, kde ji vylil, a mizely. Poslední zbytek vody si nalil do dlaně a dal napít psovi. Major Azíz ležel ve špinavém příkopu a připravoval se. Dopis se jménem ženy na obálce měl blízko srdci, ale v jeho myšlenkách se neobjevovala, ji i děti vymazal z paměti.
Zaujal pozici před křižovatkou, plných 500 metrů vpravo od trasy, o níž předpokládal, že ji využijí k útoku. Vypukly první potyčky. Před sebou viděl svítící střely kulometné palby a výšlehy plamenů minometů. Až tanky vytvoří kruh, budou připomínat zatahující se rybářskou síť, která nabere většinu úlovku, ale část vyklouzne. Jeho cílem - to odsouhlasil -bude čarodějka. Potáhne v čele útoku na zákopy a bunkry na křižovatce. Očekával, že se asi tak 300 metrů od drátem ohraničené pozice brigády zastaví, aby přeskupila útočnou sílu. Kolem sebe bude mít své muže, bude blízko silnice a stane se jeho cílem.
Muži nezaútočí na drátěný plot dřív, než je ona pobídne, než je popože-ne vpřed.
Zahlédl první postupující muže. Slunce ho pálilo do zad, cítil pravidelné oddechování psa u svého stehna. Moc rád by pro něj měl víc vody, ale zvlhčit zemi před hlavní je důležitější. Na osamělou větev sto metrů před sebe pověsil pruh

látky z šály, jíž si ovazoval hlavu, aby mu pot nestěkal do očí. Visela schlíple, není třeba nastavovat opravu na vítr. Kulku měl v nábojové komoře, zbraň odjištěnou, prst vedle lučíku spouště. Čekal, až se objeví čarodějka.

*****

„Co nevidět vypukne bitva." Generál hovořil v překypujícím hněvu. „A takové rozptylování narušuje moje bojové schopnosti. A povídám vám, u mě ani u mužů, kteří pode mnou slouží, proradnost neobjevíte." „To nikdo netvrdí." „Naleznete jen loajalitu a oddanost prezidentovi." „Proradnost je jako mor."
„Ve mně a v mužích, kteří slouží pode mnou, takovou nemoc nenaleznete." Odvolali ho z kanceláře. Oznámili mu, že v noci z Bagdádu přiletěli důstojníci Estikhabaratu. Informovali ho, že velitele obrněné brigády drží v přísném vězení. Se svými čtyřmi podřízenými, s nabitou příruční zbra-ní u boku napochodoval do brífinkové místnosti udělit kázání svým důstojníkům. Tyčil se před nimi ve své plné výšce. „Bojujeme za našeho prezidenta. Jdeme do boje za stranu Baas. Chráníme integritu Irácké republiky." Plivl na zem, vytáhl pistoli a vypálil do plivance. Do vůně kor-ditu, visící do vzduchu, prohlásil: „Kdyby kdokoli z vás hodlal následovat
toho zrádce, naplil bych mu napřed do oka a pak mu ho vystřelil. Kdo z vás tedy vyjádří svoji loajalitu?" V odpověď se ozvalo provolání, zprvu váhavé, pak halasné: „Bojujeme za našeho prezidenta, naši stranu, naši milovanou republiku." Předal jim rozkazy a propustil je. „Teď bych vám rád vysvětlil taktický plán." „To byste měl."
„Nemáme mezi sebou žádné zrádce," prohlásil generál vzdorovitě. Přiznal předtím, že brigádní generál, Bota, muž s velkýma nohama, byl jeho pří-telem. Nevěděl, jestli uvěřili jeho tvrzení o loajalitě. „Zrádci by měli být zastřeleni."
„Jistěže. Ten plán?"
Někteří zůstali s jeho přítelem, s pěstmi a klacky, jen nejvýše postavený přišel do velitelského bunkru. Nejvýše postavený mu nedůvěřoval. Ukázal na mapu. „Tady na základně brigády na křižovatce mám batalion. Jeho úlohou je zpozdit postup té ženy a jejích lidí. Chceme v nich vyvo-lat dojem, že místo má slabou ochranu, povzbudit je k tomu, aby se seskupili a přešli nekrytou krajinu. Poslal jsem tam pancéřovou kolonu, která je obklíčí a zničí. Ta chátra bude na otevřené zemi, nebude se mít kde krýt. Tanky ji rozdrtí." „Kolik tanků?" „Šest."
„Proč šest? Proč ne dvacet šest, nebo čtyřicet osm?" „Šest tanků, protože tolik jich mám z těch osmačtyřiceti funkčních, plus devět rezervních, plus sedm dalších, které mají své chyby, ale jsou provo-zu schopné. Na odiv je vystaveno čtyřicet osm tanků, ale jen šest z nich a rezerva jsou plně funkční. Můžete si to ověřit."
Chladný hlas položil otázku: Jak byste poznal, že nákaza a proradnost jsou zakořeněny hlouběji, než se domníváte?"
„Jestli je neobklíčíme a nerozdrtíme, bude to důkaz proradnosti... Mám vaše svolení vydat rozkaz, vymezit zónu smrti?"
Muž z Estikhabaratu se usmál a přikývl.
Život generála, a on si to plně uvědomoval, závisí na schopnosti šesti tanků třídy T-72, s devíti v rezervě, obklíčit a zničit v otevřené krajině voj-sko venkovanů. Vydal rozkaz.

*****

Gus zaslechl lomoz ze směru od hořícího plamene. Vypadalo to tu jako na stickledownské střelnici za skvělého dne, jasná vidi-telnost, bezvětří.
Lomoz začal jako šum a narůstal.
Za žádného skvělého dne na stickledownské střelnici slunce nesvítilo tak jasně, že by cíl zkresloval chvějící se vzduch, nikdy ho tam nebičoval déšť, nikdy ho tam nesužovaly vichřice. Šum přešel v dunění.
Skvělý den byl o duševním rozpoložení. Šampión se obrnil před ruchem okolí. Když Gus střílel dobře, na vrcholu svých možností, nikdy nebyl provlhlý ani se netřásl chladem. Dunění přešlo v řev.
Za takového skvělého dne nebýval unavený, neměl hlad, nebyla mu zima, nebál se. Prošel rutinními kontrolami jako o všech skvělých dnech na stickledownské střelnici, kdy střílel na střed terče, aby vyhrál stříbrnou lžič-ku. Dýchal klidně a uvolněně. Zrak měl jasně zaostřený, nemrkal. Tělo leželo uvolněně, svaly nebyly v napětí. Pušku pevně opíral o rameno. Řev připomínal bubnování.
Zacílil dalekohledem na pušce na stádo koz a na chlapce. Chlapec pobíhal kolem koz a působil dojmem, že neví, co si počít se zvířaty, motajícími se na vyzdvižené silnici postupujícím tankům v cestě. Joe Denton mu vysvět-lil, že tank T-72 váží 38 tun a má maximální rychlost 39 mil v hodině, a chlapec s kozami jsou jim v cestě. Možná zpomalí, možná začnou stří-let, možná to vezmou rovnou přes pastevce koz a jeho stádo. Chlapec v panice kroužil kolem koz, jako by nevěděl, jak je dostat ze silnice. Gus oce-ňoval chlapcovy kvality. Zvedl zrak od dalekohledu a rozhlédl se po cestě. Tanky jely těsně za sebou, obklopoval je mrak prachu. Řičení pásů tahalo za uši. Byly nízké, připosražené, v barvách špinavě žlutého písku, vpřed z nich trčely hlavně děl. Ve všech, a napočítal jich šest, stál na otočné věži voják. Burácející kolosy se přibližovaly ke kozám a chlapci, stále ještě obí-hajícímu své stádo. Voják na věži prvního tanku na chlapce mávl, nazna-čoval mu, ať uskočí.
Opět se uvelebil za puškou. Nezpomalili kvůli nim, rozdrtí je. Gus k ne-příteli necítil žádnou nenávist, ani lítost nad tím, co má v plánu. Mysl měl jasnou, jako kterýkoli skvělý den na střelnici. První tank vjel do zorného pole dalekohledu. V jeho středu, v záměrném kříži, měl chlapce a jeho kozy. Chlapec uskočil, kozy se rozptýlily. Chlapec sklouzl po svahu do příkopu. Gus zahlédl vršky dvou min Joa Dentona, až dosud zakrytých kozami. Vedoucí tank se s řvoucím motorem stočil na úzké zvýšené silnici, aby se vyhnul TM-46, dárku od Joa Dentona, ale nebylo kam uhnout. Gus zahlé-dl záblesk, pak kouř a rozlétávající se trosky a slyšel skřípění brzd. Vedoucí tank se zakymácel, ustálil se napříč cesty a znehybněl. Druhý tank narazil do prvního. Z Gusova pohledu to vypadalo, jako by se ti obři spářili. Určil si cíl.
V záměrném kříži měl hlavu a hruď kulometčíka, vzpamatovávajícího se z nárazu. Pásy druhého tanku se zvedaly, jako

by si chtěly ten první osed-lat a střelec se pověsil na hranu poklopu, aby získal oporu. Gus nevnímal rámus. Na stickledownské střelnici nikdy neslyšel hlasy a zvuky ostatních pušek. Vypálil ránu, a když kulka dolétla k cíli a škubla jím, cvakl závěrem, vyhodil nábojnici a znovu zamířil.
Omar se mrštně vyšplhal z příkopu, vydrápal se po svahu a skočil. Uhnul otáčejícím se kolům pásu druhého tanku a namáhavě se vyšplhal na nástavbu té bestie. Sáhl k opasku, jeho ruka se v jakoby triumfálním gestu zvedla a otevřeným poklopem, přes nějž visel zhroucený kulometčík, upustila do nitra tanku cosi malého. Gus si nedokázal představit, jak ruční granát se smrtonosným rachotem dopadá na železnou podlahu v temných útrobách, kutálí se po ní a zastavuje vedle nebo pod zapuštěnými sedadly řidiče a hlavního střelce, nedokázal posoudit chvíli hrůzy uvnitř v těch krátkých vteřinách, které odpočítá pojistka granátu. Mířil na třetí tank.
Dalo se to očekávat. Neviděl drobný závan šedého kouře, následující po explozi v nitru druhého tanku, ani první plameny začínající olizovat tělo prvního tanku, ani chlapce, seskakujícího z tanku a běžícího do příkopu. Třetí tank se zastavil, zakašlal naftové výfuky a otáčel se ve stylu podob-ném krabímu pohybu k bezpečí svahu. Připomínal šílenou ničivou potvoru, hledající únik dolů svahem. Gus dalekohledem zkontroloval stránky novin a roztroušené útržky igelitových pytlů, visící na drátech a sloupech staré ohrady. Vítr se nezvedl. Nemusí nastavovat opravu o vítr. Za celou svoji střeleckou kariéru se nepokusil o nic tak složitého. Na hraně svahu se ta bestie ohlédla. Pod otočnou věží, ve stínu příruby, jež k ní poutala zbraň, se zaleskl pás skla. Dalekohled jasně zobrazoval každičký nýt v kovu kolem skla a šmouhy na něm. Sklo bylo širší než čelo člověka a vysoké jako čelo holohlavého muže. Vydechl, nasál vzduch, vypustil ho, zadržel dech a vypálil. Měl dobrý a ničím nenarušovaný výhled, díky blátu pod koncem hlavně se před dalekohledem neprášilo. Tank se prudce naklonil nad svahem... Gusovi to připomnělo dětství. Narozeninovou oslavu malého chlapečka. Krátké kalhoty, šedé ponožky, školní uniformy a narozeninová hra na slepou bábu... Tank oslepl. Možná pancéřováním pronikající kulka trefila postranní přírubu apertury vidění a vyřadila ji z provozu, možná proletěla sklem a její malé roztavené olo-věné jádro teď bez kontroly poletuje vnitřkem kabiny a těly řidiče, střelce a velitele, možná řidičův obličej roztrhal opar skleněných střepin... Malé dítě se zavázanýma očima se snaží najít ostatní a neví, kde jsou... Byla to ta nejvelkolepější střela, o jakou se Gus Peake kdy pokusil. Motor tanku zmlkl. Pod svahem zůstala stát osleplá bestie. Nemyslel na tichou hrůzu, jakou pociťuje malé dítě, když mu zavážou oči, ani na tři muže v nitru tanku, zbaveného zraku.
Začal pozorovat čtvrtý tank. Probíhalo to přesně tak, jak Joe Denton před-vídal. Pásy se stočily, pak v hustém mraku prachu sklouzly do svahu. Další oblaka prachu a hustý černý dým se objevily, když pásy dorachotily na půdu, v níž byly rozesety miny. Bestie zchromla.
Jak říkal Joe Denton, určitě teď řvou do vysílaček. Zastavili je, dostali na hromadu, zranili. Některé tanky přišly o schopnost manévrovat, jiné ztra-
tily zrak. Svou nejlepší životní střelbou jim Gus připravil hotové peklo na zemi a není tu nikdo, kdo by mu pochvalně zatleskal, jak by se stalo o skvělém dni na stickledownské střelnici.
Vypálil na spoj otevřeného poklopu otočné věže dalšího tanku, rána zhoupla kovovým poklopem a zavřela ho. Kulomet šestého tanku se rych-le otáčel směrem k němu. Joe Denton mu vysvětlil, že kulomet vedle otočné věže se dá ovládat zevnitř. Má skvělý den. Trefil samotný kulomet, krabici s municí vedle jeho zádi, a pozoroval, jak se vzňaly svítící střely. Z příkopu se zvedl Omar. Chlapec držel poslední z protitankových min, kterou nezakopali vedle cesty. Proběhl podél pásů dvou tanků, pod vyční-vajícími hlavněmi hlavní výzbroje, které se začaly stáčet ke zdroji své bodavé bolesti. Šestý tank se začínal otáčet. Chlapec přeběhl celou jeho délku. Velké zbraně dvou lodí, uvízlých na mělčině, vypálily, patrony zavyly daleko za ním. Chlapec už byl za šestým tankem, který se pootočil po něm, pak ho Gus viděl padat a kutálet se dolů ze svahu a ruce měl prázdné. Poslední tank odpálil minu. Trosky vylétly do vzduchu a spadly do černého mraku.
Joe Denton tvrdil, že by to mohlo vyjít.
Druhá strana cesty má příliš vysoký násep. Začátek i konec cesty blokují trupy zneškodněných tanků. Na bližší straně cesty, ve svahu, jsou miny. Past zaklapla.
Tanky vyfukovaly dým. Do vzduchu začaly vyletovat malé granáty, láma-ly se v letu, dopadaly a vybuchovaly. Stínila je stěna kouře. Nemyslel na paniku, vládnoucí mezi muži uvězněnými v trupech. Myslel na to, jestli se v té oslepující a svíravé podzimní mlze, podobné té, jakou tak dobře jako dítě poznal v Hampshire, plíží po nadstavbách těch oblud Omar a hledá dutiny, do nichž by umístil granáty.
Gus vypálil nejskvělejší ránu svého života, nedočkal se žádného aplausu a bylo mu to jedno.

*****

Když ji spatřil poprvé, byla za hranicí dostřelu dragunova. Měl ji v dalekohledu na pušce, ale na takovou vzdálenost by na úspěšnou trefu neměl větší než poloviční šanci. Rekrutům v bagdádské vojenské akademii, na níž vyučoval umění odstřelování, vždycky vykládal, že hlav-ní ctností odstřelovače je trpělivost a hlavní chybou vystřelit příliš brzo a prozradit tím svoji pozici.
Byla menší, než si pamatoval. Držela se skupinky mužů a hlava jí poska-kovala mezi jejich rameny. Skupinka se pohybovala kousek od silnice. Jak běžela, vlasy za ní zavlály jako za mladinkou dívčinou, pak dopadly zpět na útlá ramínka.
Pes u jeho nohou sebou náhle trhnul. Podrážděně se otočil, uviděl, že se mu na čenichu usadila moucha, pak se zase zvedla. Ohnal se po ní.
Byla drobná, přesto schopná dohnat vysokého rozložitého vousáče a popohnat ho vpřed. Běžela. Od křižovatky přicházela těžká palba, ale ji chránilo kouzlo. Skupinka vyrazila za ní, dostihla ji a přikrčila se k zemi, pak ona opět

vyrazila. Major Karím Azíz, válečný veterán, pochopil. Nebýt jí, krčili by se ti muži v nějakém úkrytu a v příkopech a divoce by pálili do vzduchu, nevystrčili by ani nos. Ona je zahanbovala. Kdo by se mohl schovávat, když se nějaká dívka, dokonce žena, vystaví nebezpečí a běží vpřed? Azíz její postup bez přestání sledoval v dalekohledu. Až při tom pomalém postupu dosáhne úrovně visícího pruhu šály, vystřelí s pětadevadesátiprocentní pravděpodobností úspěšnosti. Nepochyboval, že se jeho trpělivost dočká odměny. Jeho střela, smrtící nebo znemožňující jí pohyb, bude stačit k zastavení postupu.
Odstřelovač se u ní nedržel a to ho mírně iritovalo. Občas se snažil za-slechnout třesknutí a tupou ránu, ale palba zuřila tak prudce, že nedoká-zal odstřelovače identifikovat. Cítil se dobře, nic ho nezneklidňovalo, až na tu nesnesitelnou mouchu v obličeji psa, zvíře se vrtělo. Zkontroloval si náramkové hodinky. Za deset minut na bitevní pole dorazí tanky T-72 a přemění ho v zónu smrti. Má dost času. Do deseti minut ta žena dosáh-ne linie táhnoucí se od hlavně dragunova přes bavlněný pruh zavěšený na osamělé větvi k příkopu za cestou.
Přibližovala se té linii, v její tváři viděl mládí i půvab. Krátkými mrštnými přískoky se blížila hranici, kterou si vytyčil. Kolem ní se teď nakupilo více mužu a častěji za nimi zůstávala skrytá. Kdyby kousek od skupinky dopad-la nálož minometu, kdyby se vedle ní roztříštil šrapnel, připadal by si oši-zený... Pes se pohnul a on mu nad hlavou švihl rukou ovládající spoušť. Přední skupinu dohonil starší kulhající muž. Sledoval hádku mezi ním a tou ženou. Nejspíš ji nabádal, aby se držela víc vzadu, neboť je příliš cenná na to, aby se tlačila tak kupředu. Nejspíš mu oponovala, to ona musí tu sběř dovést ke křižovatce. Nevesele se sám pro sebe zasmál. Poznal, že muž prohraje jakoukoli hádku, která mezi těmi dvěma vzplane. Blížila se linii, ale ještě ji nedosáhla. Čekal.
Před patnácti lety pročekal celých deset dní v přední linii, v suti íránského města Súsangerdu, čekal na muláje, který povzbuzoval obranu města. Ten velký člověk v černé róbě měl ochrannou vestu protiletadlového dělostře-lectva, tmavý zcuchaný vous, brýle s obroučkami ze želvoviny a odřenou helmu. Unikal mu celých deset dní. Jedenáctého dne muláje dostal, hned večer jedenáctého dne padla větší část města. Než muláje zastřelil, nevypá-lil jedinou ránu, ale tahle jediná rána byla účinnější než tisíc kulí dělostře-lectva. Když mohl čekat deset dní, může počkat deset minut. Vyrazila, rozběhla se.
Muži se drali za ní. Viděl, jak jich několik klesá - modlil se, aby ho neoši-dili -, viděl, jak jeden odpadává od těžkého kulometu, ale jeho místo oka-mžitě zaujal další. Běžela volně vpřed a muži pelášili za ní. Vrhla se do pří-kopu. Bude to poslední místo odpočinku před konečným útokem na ost-natý drát a bunkry. Nad náporem palby slyšel řev mužů. Jediné slovo, znovu a znovu vykřikované nad třaskotem kulek: „Meda... Meda... Meda..." Hnali se za ní v rojnici.
V dalekohledu spatřil pruh bavlněné šály, zavěšené na spadlou větev. Jeho zrak se na chviličku odchýlil od dalekohledu a jeho pohled spočinul na vyprahlé popraskané zemi pod hlavní pušky. Neměl psovi dávat žádnou vodu. Měl ji všechnu vylít na zem pod konec hlavně... Zamířil... Pes se opět pohnul.
V záměrném kříži měl její hruď. Moucha znovu zatančila nad nozdrami psa.
Zhluboka se nadechl, začal vypouštět vzduch, na konci zadržel dech a začal pomalu mačkat spoušť. Znehybněl jako skála a mačkal dál. Pes si odfrkl, poskočil a přitiskl se mu k noze. Vypálil.
Protože se o vodu podělil se psem, zvedl se pod koncem hlavně prach ,a tak nemohl sledovat dráhu střely. Nevěděl, jestli poletí nízko nebo vyso-ko nebo do strany, ale okamžitě věděl, že se netrefí. Škubl závěrem, snažil se připravit k další střelbě. Neproklínal psa. Hlava muže, poskakující tři stopy vlevo od její a o něco výš, se rozletěla na kusy. Nastala divoká panika. Muži přes ni popadali, ale ten starší muž, veterán jako on, přiložil k očím dalekohled. Poznal, že jde o veterána, protože okamžitě mávl rukou, ukázal na zvířený prach, identifikoval jeho pozici. Kulky těžkého samopalu pronikly k mělkému zákopu, v němž ležel. Neproklínal svého psa, ani ho neudeřil, namísto toho ho vtáhl pod své tělo. Kolem něj pršely kulky kalibru 12,7, skrápěly půdu a kameny. Země okolo jako by explodovala. Zavřel oči. Myslel na svůj dopis. Útok ho ohlu-šoval. Nikdy předtím nevypálil na cíl, aniž by se trefil. Tiskl se k zemi, jako by se chtěl zakopat, cítil, jak psovi pod ním buší srdce, a myslel na to, jestli někdo dopis najde a doručí.
Když znovu zvedl hlavu a nakoukl do dalekohledu, probíhal jím vytyče-nou linií proud mužů. Ženu, čarodějku, nemohl najít, ale slyšel skandová-ní jejího jména.

*****

„Tohle se mi snažíš říct?"
Caspara Reinholtze odvolali z porady letky amerického letectva na základně v Incerliku. Sešel se s důstojníky zpravodajské služby a prů-zkumnými fotografy, plánovali letové cesty na následující den. Přijímali signály z ministerstva zahraničí a obrany a rozložené mapy pokrývaly cestu mezi Kirkúkem a Túz Harmatli, dále pak hlavní dálnici na jih do Bagdádu. Vyhledal ho Rusty, s funěním vletěl do dveří podzemního bunkru s velkými počítači, tlumenými hlasy a záplavou jasného světla. Rusty mu nahlásil, že má na zabezpečené lince Izraelce. Cohen na něj řval: „Tohle mi vychází z vysílání, Caspare."
Reinholtz zopakoval jméno brigádního generála, odhláskoval ho písmeno po písmenu, pak podruhé, jméno pancéřové jednotky Páté armády, které velel... Jak nejrychleji dovedl, běžel s mladým atletem v patách na oddě-lení CIA. Jeden britský velitel mu kdysi tvrdil, že důstojníka by nikdy nikdo neměl vidět v běhu. S funěním proletěl kolem zpevněných hangá-rů, v nichž se vyzbrojovaly a tankovaly útočné letouny k prosazení bezletových a neprůjezdných zón. Dali slib. Až kolona brigádního generála zamíří na cestu do Túz Harmatli, nebude proti ní moci vyletět žádné irác-ké letadlo, nebudou moci vyrazit žádné irácké pancéřové jednotky, aby koloně zabránily v průjezdu. Bez dechu vklopýtal do své kanceláře, mávl na chlapce, aby se ztratil, a dal mu za úkol sehnat Billa. Cohen to podal prostě: „Tak se to tvrdí ve vysílání. První signál přišel v noci. Al-Rašíd nahlásil místním příslušníkům Estikhabaratu, že do Kirkúku odlétají čtyři

vysocí důstojníci, brigádní generál musí zůstat pod utajeným dohledem. Dalším signálem bylo hlášení Estikhabaratu z Kir-kúku do al-Rašídu, chlápka mají pod zámkem, shromažďují důkazy. Mluvil jsi o 'vysoké hře', Caspare..." „To je pravda."
„Napadlo mě, jestli to na tvoji 'vysokou hru' nebude mít dopad." „Tvoje laskavost mě dojímá, Isaacu." „Radši bys to nevěděl?" „Nejradši bych tomu nevěřil."
V místnosti se objevil Bill. Naznačil mu, ať se posadí. Bral to jako osobní prohru.
Do ucha mu hovořil tichý hlas. „Hej, Caspare, pokud to tu tvoji 'vysokou hru' ohrozí, prosím, a myslím to vážně, prosím, až budeš psát hlášení, neprozrazuj zdroj."
„Beru na vědomí. Možná ti jednoho dne budu moci tvůj dárek oplatit sku-tečně mizernou novinkou pro tebe, Isaacu. Nechápej mě špatně, jsem ti vděčný, ale je mi, jako bych dostal do hlavy baseballovou pálkou." „Pokud se tě to ještě pořád týká, vojsko útočí na brigádu na křižovatce před Kirkúkem a vede si dobře. Zničili tanky. Tvůj přítel Odstřelovač..." „Netýká se mě to." „Neztrácej úsměv, Caspare." „Měj se pěkně, Isaacu."
Už slyšel jen statické poruchy. Odložil sluchátko zabezpečeného telefonu. Bill před ním seděl beze slova, slyšel, co říkal, dopřával mu čas, aby se mohl sebrat. Hleděl do stolu. Učinili slib a ten slib stál miliony, sakra, miliony dolarů. A nic z toho. Ten parchant, Pán nad životem, se zas chechtá. Pán nad životem se možná doslechl i o Casparu Reinholtzovi, možná mu o něm pověděli ti ničemové ze Speciální bezpečnostní služby, z Ředitelství všeobecné zpravodajské služby nebo Vojenské zpravodajské služby, možná toho o něm ví dost, aby se jeho výsměch stal osobní záležitostí.
Zvedl hlavu. „Kde jsi byl na konci léta roku 96?" „Trčel jsem v Římě." Já byl v Arbílu."
Já vím, Caspare. V Arbílu bylo zle."
„Naslibovali jsme kde co, utratili spoustu peněz, zverbovali lidi, jako bychom tam měli zůstat navěky, a utekli jsme." Ještě se ti nezhojily jizvy?"
„Ty se nezhojí do smrti. Utekli jsme z Arbílu, z ulice Ain Kawa číslo 23-7. Běželi jsme tak rychle, že jsme si ani nestačili pořádně natáhnout kalhoty, nechali jsme za sebou počítače, satelitní telefony, kartotéku. Dokážeš si to představit?"
„Nemá cenu vyhrabávat věci, které nemůžeš změnit, Caspare." „Čtyři roky jsme verbovali lidi, podněcovali aktivity ve městě. Vedli jsme vznešené a silné řeči. Věřili nám." „To je minulost."
„Nechali jsme tam ty lidi, aby je pomordovali. Pěkně jsme těm řezníkům usnadnili práci. Stačilo zaklepat na naše počítače, dekódovat satelitní tele-fony, zjistit si, s kým jsme mluvili, přečíst si záznamy v kartotéce. Dobří a stateční lidé nám naletěli na kecy, kterými jsme je krmili, a my za odmě-nu jejich jména nechali k dispozici těm řezníkům... Dali jsme tomu pár let, počkali, až hroby zarostou plevelem, a zase jsme přitáhli s novými sliby." „To je to tak zlé?" Je čas začít kopat nové hroby." „Bota?"
„Zatčený, chudák." „Poněkud nešťastné."
„Ano... Spoj mě s Langley, bude asi lepší si s nimi promluvit než jim to dávat písemně... Měli jsme tři prameny. Dva by možná tu tíhu unesly. Už mi zbývá jen jeden."
Promluví si s Langley. Langley zase s ministerstvem zahraničí a obrany. Ministerstvo obrany zastaví útočné letouny, poručí, aby se vyložily bomby a střely, aby se zas odčerpalo palivo. Promluví si s Langley a pak vzkáže mladé ženě, skutečné hrdince, že je po všem a že by se měla vrátit tam, kam patří, domů do hor. Je po všem.

*****

Nešlo o promyšlené vyšetřování. Nepokusili se toho člověka získat, nepředložili mu žádné falešné nabídky shovívavosti. Mlátili brigádního generála jako smyslů zbavení, a když upadl do bezvědo-mí, vychrstli na něj pár věder páchnoucí vody. Pak ho začali znovu mlátit. Seděl připoután k těžké židli, neměl v ústech roubík, a přesto jim neod-pověděl na jedinou otázku, ani nezakřičel, ani neprosil o slitování.
Zatímco generál udílel rozkazy, stál nejvyšší muž z Estikhabaratu ve dve-řích velitelského bunkru.
Generál rozkázal, aby na sever od Kirkúku vyrazilo devět rezervních tanků T-72, spolu se záštitou obrněných transportérů, aby nahradili původní pancéřovou sílu, vyslanou k zaujetí bojového postavení. Tím vznikne obranná linie jižně od brigády. Pozice brigády na křižovatce bude opuštěna a tamní jednotky se stáhnou, jak nejlépe to půjde. Soustředěná dělostřelecká palba se zaměří na cestu severně od křižovatky a zabrání posílení nepřátel. Bylo toho málo a přišlo to pozdě.
Generál pochopil, že výraznému postupu jeho kariéry zabránil Odstřelo-vač, který ho přelstil. Vlastními slovy nadefinoval důkaz proradnosti... Jeho rozkazy byly odeslány vysílačkami spojujícími jednotky. Vysoce postavený muž z Estikhabaratu mu pokynul, zval ho k sobě. V chodbě před bunkrem jich bude víc a na schodech další. Nenuceně, aby nezpůsobil paniku mezi štábními důstojníky kolem sebe, spustil ruku k pouzdru, vytáhl služební pistoli, chvíli ji podržel vedle nohy, pak ji zvedl, strčil si ji do úst a stiskl spoušť.

*****

Zastavili je u silničního zátarasu.
„Po celej můj zasranej život, od první zasraný války, do který jsem šel, až po tu zasranou poslední, mně, sakra, kladou překážky nevzdělaný, zasra-ný, negramotný sedláci," nadával Mike.
„Nejvíc mě žere, že ty zatracený peníze má v kapse ten podělanec," stě-žoval si Dean.
Seděli na silnici vedle kol mercedesu. Rus je opustil. V jeho ruce zašustily zelené bankovky, jejich bankovky, vyplatil tu tlupu u zátarasu, pustili ho dál. Dojednal si cestu v džípu s namontovaným kulometem a nepochybně na to použil další

z jejich zelených bankovek. Už je to dávno, co zmizel. „Mít cíl na dosah a nemoci se ho dotknout, to je vážně nesmírně bolesti-vé," hořekovala Gretchen.
„Je sakra něco depresivnějšího, než že vás zastaví u zasraného silničního zátarasu se zasraným námětem na dohled?"
„A s prázdnou peněženkou? Ne."
„Ovšem na druhou stranu, žádnej námět nestojí za to, abys za něj položil život."
Ozývalo se vzdálené dunění dělostřelecké palby a daleko před nimi visel příkrov kouře. Muži u zátarasu se jedovatě šklebili a opakovali, že pro tak vzácné hosty by bylo příliš nebezpečné pokračovat v cestě. U silničního zátarasu trávili už třetí hodinu, druhou po odjezdu Rusa. „Vědí, sakra, co jsme zač?"
„Možná jim ten tlustej podrazák řekl, čím jsme bývali." „Nejsme nikdo, zastupujeme lidi, co se o nic nezajímají:"
Všem zadrženým na nesprávné straně silničního zátarasu bylo jasné, že to propásli. Slyšeli to, a spolu s tím vnímali, jak se patnáct tisíc dolarů obra-cí v prach a popel.
„Vsadím se, že tý mrše nikdo neřekl, že se mohla stát první zítřejší večer-ní zprávou."
Mike, Dean a Gretchen pokuřovali, žvýkali žvýkačky, pojídali rozpouště-jící se čokoládu a jen tak seděli, čekali.

*****

Slunce ještě nedosáhlo svého zenitu, ale skvělý den už končil. Gus a Omar sledovali, jak se tanky a obrněná vozidla roztahují do řady kolmo na cestu. Skrývali se mezi velkými, ledovcem ohlazenými kameny říčního koryta. Mohl by zas začít pálit, ale na stickledownské střelnici už dávno pochopil, že se skvělý den neopakuje zrovna často. Za tanky a obr-něnými vozidly, hračkami v dálce, se objevily jeřáby, jež měly za úkol odtáhnout zneškodněné T-72... Představoval si, jak bude velitel jednotky prskat, až odhalí miniaturní rozměr minového pole a nepatrnost pasti. Také ho napadlo, kdy se příště uvidí s Joem Dentonem - pokud vůbec -, aby mu o tom mohl říct a poděkovat mu. Daleko vpravo se po mostě trou-sila kolona vojáků.
Když vylezl z řeky a vydal se ke křižovatce, celý se roztřásl. Zapotácel se a málem by upadl, ale chlapec ho zachytil a podepřel ho.

*****

Konečně palba ustala a nastal konec úzkostné snahy ochránit ji. Hakim vzal několik mužů na obhlídku. Neměl skoro co najít.
Stál vedle opuštěné značky, útržku látky zavěšeného na větvi. Kdyby se ho snažil objevit během bitvy, z příkopu u silnice, neviděl by ho. A kdyby ho náhodou zahlédl, myslel by si, že ho sem zavál vítr. Byl úzce svázán se smrtí, s její smrtí.
Koleno ho krutě bolelo, ale čile kráčel dál od silnice a od visící látky. Jeho pohled zachytil jedinou vyhozenou nábojnici, když stál až téměř u ní. Ještě bližší spojení se smrtí, Medinou smrtí. Za ní byla mělká prolák-lina v zemi, v níž se mohlo ukrýt právě lidské tělo. Před ní se nacházel kousek rozpraskané země velikosti talíře s malým žlábkem uprostřed. To pro něj představovalo novou formu válečnictví. Její život, a s ním životy jich všech, závisel na útržku látky, který přehlédl, a na množství vody, nali-té na zem pod konec hlavně.
Víc už se objevit nedalo. Hakim opustil zvlhčenou zemi, nábojnici a pruh látky a usoudil, že jeden Odstřelovač bitvu prohrál a druhý vyhrál.
Willet se probudil.
Ten sen byl hotová noční můra. Probral se Zbrocený potem. V posledních chvílích spánku, kdy noční můra útočila nejzuřivěji, sebou házel a převra-cel se... Stal se odstřelovačem, ležícím v mělkém zákopu, zakrytém pytlo-vinou a zemí. Ohlušovalo ho řičení valících se tanků. Když se vše drtící pásy přibližovaly, volal o pomoc maminku a Tricii. Snažil se odplazit z příkopu ze stínu obrovského tanku. Pásy tanku ho rozmačkaly na kaši a ani matka, ani Tricia na jeho volání nezareagovaly. Seděl na posteli, třásl se, pak odklopýtal do malé koupelny a opláchl si obličej studenou vodou.
Pustil rádio, řádily v něm statistiky. Hypotéky domů se snížily o půl pro-centa, seznamy čekatelů na výměnu kyčelního kloubu se prodloužily o 3,25 procenta, záškoláctví v jakési škole v odumírajícím místě na severovýcho-dě stouplo o 5 procent, cestovní kanceláře hlásí, že rezervace ‚šedivějících' důchodců, vyhledávajících jarní sluníčko u Středozemního moře, se opro-ti minulému roku zvýšilo o 9 procent, popularita vlády poklesla o 1 pro-cento... Celý život je o zatracených procentech. Život je o penězích v kapse, nikterak závažných onemocněních, klackovitých dětech, dovole-ných, hodnocení politiků. Není o panu Augustu Hendersonu Peakovi ani o jeho pušce v boji proti tankům. Peníze, onemocnění, děti, dovolené a politikové patří k pavoučí síti, svazující život Kena Willeta a život všech jeho známých.
Vrátil se k počítači. Pocítil hlubokou rozmrzelost na Peaka, dispečera dopravy, který se z té pavučiny vymanil. Nedokázal by udělat to co Peake, odejít do boje. Se svojí nejniternější myšlenkou by se nikomu nesvěřil. Peakovo přežití by zahanbilo jeho, profesionálního vojáka. Rychle psal.

VOJENSKÝ VÝCVIK: Tento rozhovor ovšem nepřinesl důkaz "; Peakovy potřebné odbornosti pro využití všech vynikajících
vlastností AWM. Dokážu si představit situace, při nichž AHP může krátkodobě dosáhnout úspěchů. Nevěřím, že by bez nut-ného výcviku mohl ovlivnit jakoukoli významnější bojovou situaci. Vzrušení, adrenalin bojové situace a oddanost dostateč-ně nenahradí rozsáhlý výcvik pod vedením odborníků. Šanci na přežití ve střednědobém horizontu

stále označuji za nepatrnou až nulovou.

Willet vypnul počítač.
Z poličky vytáhl autoatlas a začal hledat optimální trasu do jižního
Devonu.

Kapitola dvanáct

„Víte, že páchnete? Doneslo se mi, jak jste zničil tanky." Nad ním se tyčil Rus.
Gus ležel na písečnaté zemi, hlavu položenou na batohu, opřeném o kolo džípu. Chlapec seděl vedle něj v tureckém sedu. Džíp stál uvnitř širokého kruhu mužů, pár kroků od jeho okraje. Někteří muži seděli na bobku, jiní se krčili při zemi, někteří stáli na stráži a drželi v ruce zbraň. Uprostřed kruhu nad mapami seděla Meda s agou Bekírem a agou Ibrahimem. Velký kruh kolem nich v tichosti naslouchal hašteření kmenových vládců a Mediny zásahy do jejich dohadování, při nichž zabodávala prst do mapy. Kdykoli Rus promluvil, nejbližší pešmergové nesouhlasně zabručeli a zasyčeli, ale on je ignoroval.
„Slyšel jsem, že jste spolu s chlapcem zastavil obrněnou kolonu, ale stej-ně smrdíte. Měl byste se vykoupat nebo osprchovat, sehnat si někde mýdlo. Smrdíte jako zdechlina někde ve stepi za horkého léta, jako hnijí-cí mršina... Ona tvrdí, že je zítra dovede do Kirkúku, a teď se hádají o to, čí bojovníci povedou útok. Jsou to poseroutkové." Nad hlavami jim stále ještě létaly šrapnely a dopadaly na cestu vedoucí na sever. Gus nedokázal za živého boha pochopit, proč nebyl vydán rozkaz, aby se dělostřelba zaměřila přímo na křižovatku. Kruh tvoří tři tisíce mužů a ona je uprostřed s agou Bekírem a agou Ibrahimem. Stačila by jediná salva. Aga Bekír a aga Ibráhím dorazili v oddělených konvojích, proletěli uličkou vybuchujících dělových střel s doprovodem džípů a dodávek. Sledoval řeč jejich těl. Když souhlasil jeden, vyvolal rozepři druhý. Někdy zvedala ruce vysoko do vzduchu, občas jim spílala.
Rybinskij pokračoval: „Chce je zítra dovést do velitelství Páté armády a oni se hádají o to, čí noha projde bránou jako první. Takoví poseroutkové to jsou."
Oba agové seděli na křesílkách s kovovými rámy. Ona klečela proti nim nad mapami zatíženými kameny. Gus pozoroval, jak ožívají tu nedůvěrou, tu rozdurděností.
„Víte, co jim řekla? Že přiváže Bekírovu levou nohu k Ibrahimově pravé a že vejdou do velitelství Páté armády společně, potom přiváže Ibrahimovu levou nohu k Bekírově pravé a vejdou do kanceláře guverné-ra. Sledujte tu nenávist skrytou za úsměvy, protože je vede tam, kam se sami dovést nedokážou. A je to žena, to je pro ně velice bolestivé, v tom jsou jednotní, v téhle jediné věci. Nesmírně se bojí Bagdádu, ovšem pokud se dostanou do Kirkúku, proslaví se v kurdské historii. Chtějí jí uvěřit, přesto se pořád ještě bojí."
Strhla si pestrobarevný šátek z čela, uvolněné vlasy se jí rozlétly. Uchopila jejich kotníky nad vyleštěnými botami. Rozhodným pohybem ovázala šátek kolem levé nohy jednoho a pravé druhého. Vstala. Zvedla ruce, jako by kruhu chtěla demonstrovat jednotu jejich velitelů. Do hvízdání šrap-nelů a rachotu výbuchů se vloudilo souhlasné zamručení. „S veliteli armád je to vždycky stejné. Žárlivost. Znám to, sloužil jsem v armádě. Bylo tomu tak v Německu, v Minsku, v Afghánistánu. Velitelé si vždycky závidí. Pak jsem přešel ke Strategickému nukleárnímu vojsku. V Krásných Sosenkách jsem střežil mezikontinentální balistické střely SS-25. Možná jedna z nich byla namířena tam, co jste žil a praco-val. Na Krásných Sosenkách bylo dobré jen to, že to nebyla Čečna. Odešel jsem odtamtud před šesti lety. Osm měsíců mi neplatili, tak jsem se vydal vlastní cestou, dal jsem se na export-import."
V zadní části kruhu zahlédl Gus Hakima. V jeho očích spatřil obrovský smutek. Seděl na bobku a ruce si přidržoval u uší tak, aby lépe slyšel. Jestli přežije, jestli z toho vyjde, bude dědečkovi vyprávět o Hákimovi a o chlapci, který se vyšplhal na trupy tanků. Bude mít dědečkovi co vyprávět, ale ten zatracený export-import mezi to patřit nebude. „V export-importu nemám v Kurdistánu konkurenta. Držím trh. Proto jsem tady. Dostal jsem tu ohromnou příležitost. Tohle jsou velice prostí lidé, pro procenta vám podepíší cokoli. Kolem naftových polí v Kirkúku je chróm, měď, železo, uhlí. Získám licenci na využití nerostného bohat-ství Kirkúku, výhodnou finanční smlouvu, samozřejmě. Pak budu moci do důchodu..."
Zase klečela, velice blízko jim a jejich svázaným kotníkům. Sledoval vláčnost pohybů jejích rukou a přesvědčivost v jejích očích. Nedokázal od ní odvrá-tit zrak, právě tak jako ti svázaní muži. Věděl, že za ní půjde kamkoli. „Znáte Cannes? Znáte jižní Francii? Rád bych si tam v důchodu pořídil malý byt s výhledem na moře, hned nad přístavem. Nikdy jsem tam nebyl, ale znám pohlednice. Byt nad přístavem v Cannes musí přijít veli-ce draho. Jste bohatý, ničiteli tanků?"
Existuje vybraný bankovní účet a zaměstnání, z něhož odešel. Před třemi dny, nebo možná před pěti - dny teď plynou bez povšimnutí, splývají jeden s druhým a už dávno netuší, jaký je den ani jaké datum - měla být splacena hypotéka a nebyla. Možná Meg využila svého klíče a zašla k ně-
mu, setřídila poštu z rohožky a vytvořila hromádku z hnědých obálek, ale její plat učitelky nemohl vystačit na zaplacení účtů za plyn, elektřinu, daně a vodu. V hodnotovém žebříčku života, k němuž se otočil zády, je bez prostředků stejně jako muži, kteří se, když pohasíná den, kupí kolem dveří zavírajících krámů se na hlavní ulici Guildfordu s dekami a lepen-kovými krabicemi. Nemá nic než svoji pušku, výbavu v batohu pod hla-vou a svoji lásku.
„Platí vás za ničení tanků? Pět tisíc týdně? V dolarech? Ne, to nestačí -deset tisíc týdně? Dostanete prémii, když dojdete do Kirkúku? Kolik to bude dělat celkem, padesát tisíc?"
Nedojde k tomu, pokud to nezařídí ona. Vzala ruku agy Bekíra i agy Ibrahima. Zvedla obě ruce do výše a pak škubnutím oba muže vytáhla z křesílek a kapesník a deštník, které měli v klíně, spadly. Pomalu, tak aby to mohli vidět všichni muži

z kruhu, jim spojila ruce, jejich prsty se do sebe zaklesly. Obrovský kruh zavyl jejich jména. Byl to silný okamžik. Muži se políbili... Gus si pomyslel, že následujícího dne stane v Kirkúku. Je fantastická. Neuvěřitelná. Myslím, že je panna. Já sám bych celý ten balík, padesát tisíc dolarů, vyměnil za možnost zbavit jí toho panenství. Vy ne? Povím vám, ničiteli tanků, kdybyste ten balík chtěl vyměnit, měl byste si napřed někde opatřit koupel, sehnat sprchu a trochu mýdla. Moc rád bych to udělal sám. Ale myslím, že se budu muset spokojit s licencí na využití chrómu, mědi, železa a uhlí v Kirkúku." Gus zavřel oči. Kdyby je nezavřel a díval se dál na Rusův chtivý obličej, neudržel by se a praštil by ho.

*****

„Vlastně jsem vás čekal. Někoho takového jako jste vy a tady ta dáma." Seržant seděl na kempinkové židličce. Déšť přicházel od západu, od moře. Svah Commonu se táhl do dáli a vzhůru. Seržant měl k očím přiložený triedr, nespouštěl ze svahu zrak, přehlížel hlodášové keře, ještě neživé kap-radí a vřes.
„Čekal jsem, že na vás narazím. Proto jsem si podle jména vyžádal speci-álně vás," poznamenal Willet.
Cesta z Londýna byla příšerná. Dvojí práce na silnici a začátek veliko-nočních svátků značně zpomalily dopravu. Se slečnou Manningovou se moc nebavil, spolehl se zejména na společnost rádia. Když konečně odbo-čili z cesty vedoucí jižně od Exeteru a dorazili ke střežené hlavní bráně výcvikového střediska komanda námořní pěchoty, opozdili se oproti domluvené schůzce o osmnáct minut. Přivítal je major s přívětivou tváří, naservíroval jim kávu, přijal zamumlanou omluvu slečny Manningové, pak překvapeně potřásl hlavou a řekl, a zjevně se nevytáčel, že v životě neslyšel jméno Augustus Henderson Peake. A každopádně je naprosto nemyslitelné, že by se na základně Lympstone dostalo pokročilého výcvi-
ku na odstřelovače civilistovi. Slečna Manningová zaklela a Willet vyru-koval s jedním jménem. „Budu z toho mít malér?"
„Nemyslím, pane Billingsi, nečekám, že by po tom někdo šel." Major je zavezl do Commonu. Pršelo z nízkého mraku, usazeného na hřebeni asi tak tisíc yardů od místa, kde seděl seržant Billings. Nebylo toho tady moc k vidění a slečna Manningová i s majorem poodstoupila a roze-vřela pestrobarevný deštník s květinovým vzorem. Willet si přičapl u ser-žanta a sledoval pozorovatele, stojící jako kůly starého plotu v neživém listoví ve svahu, čekající na příkazy seržanta Billingse. Willet dostal taky triedr, ale žádný pohyb nezaregistroval, dokud náhlé zamumlání Billingsova hlasu do kapesní vysílačky neposlalo levého pozorovatele do shluku spláclého, okrově zbarveného kapradí. Zpod pozorovatelových nohou se zdvihla podivná postava muže v obleku odstřelovače, proplete-ném kusy kapradí a vřesu.
„Špatně namíchaná kamufláž. Ukvapil se," vysvětloval Billings. „Příliš mnoho kapradí, když se pohybuje ve vřesu, příliš mnoho vřesu, když je v kapradí. Neměl použít kapradí, dokud se nedostal z vřesu. Neuspěl. Vlastně měl štěstí. Stát se to v poli a být tu Odstřelovač nepřítele, je po něm."
„Jak dlouho se tu zdržel Peake?" „Tři dny." „To stačí?"
„Víc času Gus neměl. A ano, stačilo to." „Nepřijde mi to nejdéle."
Neúspěšný Odstřelovač, který by už byl v Pánu, kdyby k tomu došlo v po-li, se k nim zničeně loudal.
„Ten moula tu strávil měsíc, skvěle si vedl v písemné části, v praktické je nepoužitelný. Záleží to na místě, odkud pocházíte. Gus to vzal ze správ-ného konce. Guse vyučil můj táta, stejně jako mě. Táta rozuměl zemi, zvěři, kterou stopoval..." „Slyšel jsem, že váš otec pytlačil."
„To o něm tvrdili statkáři a policejní soudci. Táta by se k vám dostal tak blízko, že by vám mohl rozvázat tkaničky. Gus říkal, že odchází do severní-ho Iráku. Kvůli dědečkovi, povídal. Pamatuju se na jeho dědečka, je to starý dobrák. To Gusův otec stál za hovno. Tvrdil, že na něj můj táta má špatný vliv. Ale možná mu právě to, co do něj vložil můj táta, zachrání život..." Další zamumlání do vysílačky a pozorovatel zprava se vnořil do nízkého hlodášového keře a identifikoval cíl, který seržantův triedr odhalil na 624 yardů. Willet opět nic neviděl. Jakou ten udělal chybu?"
„Má přes čočky dalekohledu síťku z jutového plátna. Vkřoví si ji natrhl. Zahlédl jsem čočky."
„Takže je mrtvej."
„Vyletíte z kurzu nebo jste mrtvej, vyberte si. Guse jsem zahlédl ráno a odpoledne prvního dne, ráno a odpoledne druhého dne a ráno třetího dne, pokaždé blíž ke mně. Třetí odpoledne už jsem ho nenašel. Povím vám, pane Willete, Guse by dokázal odhalit jen skutečně prvotřídní Odstřelovač, tak dobrý jako já."
„Proč jste mu pomohl? Dal jste v sázku svoji kariéru, spolu s ní i penzi. Křiklavě jste porušil Královnina nařízení. Proč?"
Seržantův zrak poprvé na okamžik opustil triedr. Měl výrazný, nepřízní počasí ošlehaný obličej a jasný, pronikavý zrak.
„Dlužil jsem mu to za jeho loajalitu." Oči se vrátily k triedru. „Měl jsem u něj dluh kvůli tátovi. Nazval jste mého tátu, stejně jako statkáři a policejní soudci, pytlákem. V jejich očích je pytlák zlodějem. Ty zavírají. Zavřeli i mého tátu. Zavřeli ho na tři měsíce do Horfieldu, to je věznice v Bristolu. Neměli jsme s maminkou vůbec žádné peníze, dostali jsme se za ním jen dvakrát. Poprvé na tom byl táta bledě. Mohli ho zrovna tak dobře zabít, ne jen zavřít. Byl to svobodný duch, potřeboval cítit vítr ve tváři, být venku v dešti. Celou cestu domů jsem proplakal a maminka na tom nebyla lépe. Podruhé působil veseleji, byl jako vyměněný a hlásil, že ho navštívil Gus. Než tátu zavřeli, myslel si, že má spoustu přátel. Ale navštívili jsme ho jen já, maminka a Gus. Nechal se uvolnit ze školy, namluvil učitelům, že mají v rodině pohřeb, ale odjel stopem do Bristolu za mým tátou. Všichni ostatní přátelé se k němu obrátili zády. Gus ne. Tomu říkám loajalita... Nevykašle se na vás. S tátou se pak už nikdy neviděl... Přestěhovali jsme se a táta do roka umřel. Proč jsem to udělal? Loajalita je pro mě nesmírně důležitá. Za známku skutečného přátelství považuju, že se k vám ten druhý neobrátí zády, když jste na dně. Co tam dělá? Dostane se z toho?" „Nevím."
Major za nimi zavolal, že bere slečnu Manningovou do auta, schovají se před deštěm. Willet jako by déšť ve tváři ani nevnímal. Další nezdar, další smrt, další voják se zdrceně táhl pryč poté, co byla odhalena jeho skrýš. Samozřejmě se neopomene zasadit o to, aby seržantovi nevzešly žádné problémy z toho, že pomohl civilistovi Augustu Hendersonu

Peakovi pochopit řemeslo zabíjení a přežití. „Co ještě se tu naučil?"
„Vzal jsem ho do knihovny, ukázal jsem mu, co tam máme o odstřelování, a vypůjčil jsem ty knihy na své jméno. Po večerech jsem mu sjednal schůz-ky se specialisty mimo tábor. Seržant Williams rozumí psům, psi jsou pro odstřelovače skvělými pomocníky, jsou to stopaři. Seržant Browne je odborník na údržbu zbraní, seržant Fenton na kamufláž, seržant Stevens vyniká v taktice používání AWM Lapua Magnum proti opancéřovaným vozidlům, komunikačním prostředkům, helikoptérám. Seržant - " „Říkáte helikoptérám? Myslíte ozbrojený vrtulník?"
„Nevydal se na procházku růžovým sadem, pane Willete. Proto jsem ho předal jednomu starému příteli. Ať se dozví cokoli, od svého záměru neu-stoupí. Loajalita je mocná věc."

*****

Napřed odeslal potřebné zprávy, pak se uklidnil a nastavil bezpečnou linku do Langley.
Caspar Reinholtz zůstal v kanceláři sám. Celkový obrázek situace, o který se podělí s odhmotněnými hlasy na lince, není určen pro Lutherovy, Billovy a Rustyho uši.
Nechal se přerušit jen párkrát. Zjišťování příčin a vyšetřovací komise při-jdou na řadu později, jeho úkolem teď je obalit masem kostru další pohro-my v Iráku. Vedle sluchátka telefonu leží satelitní telefon, ten přijde na řadu hned, jakmile ukončí tento hovor.
Zatímco mluvil, byť se tomu bránil sebevíc, stále v hlavě choval obrázek té ženy.

*****

Velký kruh kolem agy Bekíra, agy Ibrahima a Medy se zúžil, ale stále udr-žoval uctivou vzdálenost.
Až ke Gusovi se doneslo zatrylkování satelitního telefonu. To proto, že muži v kruhu setrvávali v klidu a tiše sledovali slavnostní hostinu. Křesílka šla stranou, pod nádoby s jehněčím, rýží a kořeněnou zeleninou roztáhli koberec. Věděl, že jedí, protože skulinami v kruhu pronikala vůně jídla. Opíral se o kolo džípu, chlapec se krčil vedle něj. Telefon volal po zved-nutí. Oni se najedí později, spolu s muži, tvořícími teď kruh, pak dosta-nou instrukce a za soumraku vyrazí ke vzdálenému Kirkúku a plameni. Vytrvalé vyzvánění telefonu umlklo.
Gus to lenivě sledoval. Viděl, jak si aga Bekír zasouvá do úst kus šťavnaté-ho masa, přikládá k uchu sluchátko, přežvykuje a naslouchá. Gus zare-gistroval změnu v jeho tváři.
Obličej se zakabonil. Ostražitý úsměv nahradilo soustředění a chlad. Do tváře se mu vrátily vrásky. Chlapci to neušlo a celý se scvrkl. Mumlání hlasů v kruhu utichlo, tichý smích se vytratil. Sluchátko převzal aga Ibráhím, z prstů mu při tom odpadávala zrnka rýže. I on poslouchal, obli-čej mu temněl, pak sluchátko odhodil. Meda se po kolenou přehnala přes koberec, překotila mísy s jídlem a hrnce a popadla ho. Gus uslyšel její zuřivé zaječení, pak i ona pustila sluchátko.
Všichni byli na nohou. Aga Bekír křičel na jednu stranu kruhu, aga Ibráhím na druhou, jako by něja-ký podivný apartheid rozdělil jejich armády a Meda tvořila malý, rotující, křičící útvar mezi nimi. Hlasy v kruhu zmateně duněly. V chlapcových rysech převládla úzkost. „Co říkají?"
Chlapec pištěl: „Prý je konec. Meda jim nevěří... Mají odvahu jako ovce... Prý by bývalo lepší, kdyby to ani nezačalo. Meda slibuje, že je zítra dove-
de do Kirkúku. Prý je nebudou krýt ze vzduchu, nedojde ke vzpouře irác-kých tankistů, jak jim slíbili. Říkají, že jdou domů." Meda oba střídavě chytala za obleky. Zuřivě na ně útočila, prosila je, ale vyhýbali se jejímu pohledu, jako by se báli jejích výtek. Chlapec řekl: „Prý když odejdou teď, nebude třeba pomsta vlády tak krutá. Američané porušili své sliby, nikdy prý neuvidí Kirkúk. Meda říká, že je to jejich historické hlavní město. Chovají se zbaběleji než ovce, když přijdou vlci."
Chvíli na mužích visela, ale odtáhli se od ní. Aga Bekír a aga Ibráhím řvali rozkazy na své části kruhu. Meda začala prosit jejich muže. Chlapec sršel hněvem. „Chtějí s sebou odvést své muže. Meda chce ráno táhnout na Kirkúk sama, když ji nikdo nebude následovat." Kruh se na obou stranách před odcházejícími pohlaváry rozestoupil. Gus se opíral o kolo džípu a přes nohy mu ležela velká puška. Zůstával v klidu, protože tohle byla ještě pořád část skvělého dne.
Míjely ji dlouhé šourající se konvoje. Hleděla na ně s opovržením. Gus viděl, jak muži, kteří předtím obsluhovali kulomet na kolech, ho teď opus-tili a odešli. Viděl ty, kteří s ní běželi proti ostnatému drátu Města Vítěz-ství, i ty, kteří s ní táhli k barikádě v Tardžilu. Jen několik jich narušilo řadu pochodujících a usadilo se ve špíně u jejích nohou. Viděl, jak velká auta pohlavárů s doprovodem dodávek a džípů rychle odjíždějí a na zádi jednoho z nich mezi ozbrojenými muži zahlédl Rusa. Tak se ten parchant obrátil zády k licencím na chróm, měď, železo a uhlí. Na Gusových rtech se chvíli pozdržel drobný zahořklý úsměv. Viděl, jak Hakim přistoupil k Medě, jak se s ní dohaduje a snaží se ji odtáhnout, ale ona ho od sebe odstrčila a on plnou vahou prudce došlápl na zraněnou nohu. Upadl do špíny a zahanbeně se odplazil. Většina odešla, jen pár zůstalo. „Co budete dělat, pane Gusi?" „Měl bys odejít, Omare, musíš žít." „Co uděláte vy?"
„Možná půjdu a najdu si něco k snědku." „Nemůžu vás opustit, pane Gusi."
Objali se. Dispečer dopravy a malý uličník a zloděj k sobě přilnuli, byli k sobě připoutáni stejně pevně jako předtím kotníky pohlavárů.

*****

"Je mi ctí setkat se s odstřelovačem, který ani jednou nevypálí." „Chcete si vyslechnout moje hlášení, plukovníku?"
Nový velitel, jenž přiletěl z Bagdádu, byl hubený jako šindel. Uniformu měl pečlivě nažehlenou stužky s medailemi na hrudi zářily všemi barva-mi. Major Azíz znal jeho jméno a tvář z fotografií v novinách. Fotografie ho vždycky ukazovaly

na přehlídkách, stojícího krok za prezidentem. Na ramenou nosil odznak brigády Amn al-Khass, jednotky Speciální bezpeč-nostní služby pověřené ochranou prezidenta. Dalo se čekat, že se nový velitel bude snažit ponižovat muže, nad nimiž má moc, demonstrovat jim svoji sílu. Špinavý, unavený a hladový Azíz stál uvolněně, ne v pozoru, ve velitelském bunkru a pes ležel ve špíně u jeho nohou. „Kolik kulek jste vypálil, majore Azízi, při obraně našeho postu?" „Vypálil jsem jednou. Minul jsem cíl. Odstřelování není přesné umění, jak jistě víte, plukovníku. Chcete si teď vyslechnout moje hlášení?" „Možná vaše myšlenky setrvávaly u vašich povinností psovoda. Vypadněte s tím svým zvířetem, dejte se do pořádku a pak si podejte to své hlášení." Azíz se vrátil přes vyschlé řečiště jižně od mostu a nedaleko zvýšeného náspu se napojil na cestu na jih. Technici tu ještě stále pod světlem reflek-torů pracovali na opravě posledního tanku a sapéři odstraňovali poslední miny. Svezli ho k Páté armádě. Tam se dozvěděl o osudu brigádního generála a sebevraždě velícího generála. Když přecházel přes volné pro-stranství k velitelskému bunkru, zahlédl nízký blok cel a pomyslel na svoji rodinu. Podlaha velitelského bunkru byla v tomto místě vydrhnutá, čisto-tu narušovala jen čerstvě nanesená špína z jeho bot, ale krev, jež znečisti-la strop, nedokázali odstranit.

„Byl jste v Súsangerdu, plukovníku?" Mluvil klidně, jako při běžné kon-verzaci. „Nepamatuji si, že bych vás tam viděl, ani v Chorramšahru. Myslím, že jsme se nesetkali ani v Kuvajtu. Zúčastnil jste se operace v al-Anfal? Těším se, že se od vás dozvím něco o tvrdých podmínkách štábní práce na velitelství divize."

Plukovník zrudl. Důstojníci odvrátili zrak. Riskantnost působila jako nar-kotikum.

„Odpusťte, plukovníku, ale nejspíš mi dobře neslouží paměť. Vypálil jsem dvakrát. Vypálil jsem na tu ženu a netrefil jsem ji. V Tardžilu jsem vypá-lil na velícího důstojníka - jeho jsem neminul -, protože zradil vojáky, jimž velel. Utíkal. Jsem hotov zabít kteréhokoli důstojníka jakékoli šarže, s jakýmkoli vlivem, pokud zradí důvěru vloženou v něj armádou a samo-zřejmě lidem Iráku. Chcete si vyslechnout moje hlášení, plukovníku, nebo chcete, abych se vrátil do boje?"

Sklonil se a zcuchal prsty srst na týlu psa, pak zvedl zrak ke krvi na stropě a myslel na malá, zamřížovaná okna bloku cel. „Podejte hlášení."

Major Karím Azíz promluvil o tom, co viděl. Z výhodné pozorovatelny, v níž se usadil s dalekohledem a psem po boku, hleděl z dostatečné výšky a pod dobrým úhlem dolů do tábora. Poinformoval o příjezdu agy Bekíra a agy Ibrahima i o jejich náhlém odjezdu. Oznámil, že větší část pešmergů je následovala ve všeobecném ústupu, ale ta žena s necelými třemi stov-kami mužů zůstala na křižovatce. Očekává útok ráno, z jakého jiného důvodu by zůstávala. Monotónním hlasem popsal, co viděl a kde bude ráno. Skončil, zasalutoval, zavolal na psa a opustil velitelský bunkr.

Brigádní generál byl hrdý muž, ale sotva můžete projevovat hrdost, když ležíte v koutě cely na hromadě vlastních výkalů a v kaluži vlastní moči. Možná odpočívají, možná odešli do operační místnosti, aby se poradili s kasárnami al-Rašíd, možná ho naschvál nechávají utápět se v myšlen-kách na utrpení před smrtí.

Jeho tělo drásala bolest. Mnozí se již touto dobou doslechli o jeho zatčení, vědí, že podstoupil mučení, a třesou se strachy, že prozradí jejich jména. Hrdost se stala jedinou důstojností, jež mu zbyla. Kdyby se v průběhu mučení zhroutil a začal vykřikovat jména, pak by ho opustily zbytky důstojnosti. Zaslechl dusot nohou v chodbě a odsunutí zástrčky. Ve dve-řích cely spatřil muže, kteří se opět pokusí vzít mu jeho hrdost.

*****

Sledoval, jak se k němu belhá mustašar.

Na křižovatce měli něco přes tři tisíce mužů, zbylo jich méně než tři sta. Jeden džíp s puštěným motorem ještě stále čekal. Hakim sebou cuknul při pokrčení kolene a usadil se vedle Guse. Hlasem, připomínajícím suchý, pod pneumatikami skřípající písek, prone-sl: „Měl byste teď odejít. Měl byste se mnou, pane Peaku, odejít do džípu, posadit se vedle mě a odjet. Udělal jste, co jste mohl." Gus pohlédl do jeho očí bez jasu a úst bez úsměvu a vnímal čirý smutek v jeho hlase.

„Můžete na sebe být hrdý. Přišel jste a pokusil se být užitečný. Nikdo vás nemůže vinit z toho, že síla vojska proti vám je příliš velká a síla vojska za vámi příliš slabá. Takový už je osud Kurdů. Nikdo vás nemůže označit za zbabělce..."

„Ať vás provází váš bůh, Hákime."

„Považujete mě za zbabělce, pane Peaku, nebo si myslíte, že jsem se ura-zil, protože mi nenaslouchá? Smím se vás zeptat, omluvila se vám za to, že se s těmi tanky zmýlila? Udělala to?" „Na tom nezáleží."

„Považuje omluvu za ukázku slabosti. Neústupnost je totéž co touha po smrti. Nikdy se vám neomluví, nikdy nepřizná, že pochod na Kirkúk s tak nepatrným vojskem může přinést jen smrt - její a těch, co ji následují." i,Přeji vám hodně štěstí."

„Uhranula vás... a mě považujete za zbabělce. Nedokážu běžet tak rychle, abych jí stačil a kryl ji. Nemám žádný důvod tady zůstat, jít do Kirkúku a zemřít ve světle plamene. Nebýval jsem vždycky zbabělý." „Budu si vás pamatovat jako dobrého člověka a skutečného přítele." „Vyslechněte si mě. Abych se s tím sám mohl vyrovnat, musím vám pově-dět o dnech, kdy jsem nebyl zbabělcem. Sloužil jsem jako nižší důstojník u dělostřelectva. Pět let jsem prožil u dělostřeleckého regimentu podporu-jícího pozemní vojsko hájící cestu do Basry. My jsme byli v bezpečí. Když nás Íránci ostřelovali granáty, schovali jsme se do podzemních bunkrů. Ale pěšáci zůstali před námi. Za naší pozicí bylo zrovna tolik ostnatého drátu jako vepředu. Ti mladí venkované byli v pasti, minová pole za ostnatými dráty jim znemožňovala utrhnout se a prchnout před útokem. Za mino-vými poli čekaly bezpečnostní jednotky, prováděly zátahy na dezertéry a střílely je. Stali se potravou pro íránské kanóny. Na konci těch pěti let, co jsem tam sloužil, ve vedru a pachu smrti, jsem úplně sám odešel do bažin, snažil jsem se najít dobrou pozici pro pozorovatele zásahů dělo-střelby. Našel jsem je tam. Samé Kurdy. Z Arbílu, Ravandúzu, Dohúku, Zacho a jednoho z hor nedaleko mého rodiště v Birkimu. Zděsili se mě. Čekali, že přivolám bezpečnostní jednotky. Na svou vlastní krev,

na jen trochu odrostlejší chlapce, na své vlastní lidi. Strhal jsem ze sebe odznaky své hodnosti a zahodil jsem je do vody. Za soumraku jsme vyrazili. Dovedl jsem je domů, pane Peaku. Pochodovali jsme celý měsíc, vždycky jen v noci. Těch kurdských chlapců bylo jedenáct a já je dovedl domů do jejich hor. Pohybovali jsme se ve tmě, přes den jsme se skrývali. Kradli jsme jídlo, vyhýbali se silničním zátarasům. Kdyby si nás všimli a chytili nás, zemřeli bychom před popravčí četou nebo na katově oprátce. Vyvedl jsem je z bažin, vedl je přes pouště, pole, kolem měst, za vedra i zimy. Každého z nich jsem odevzdal doma jejich matkám a jejich horám. Nebýval jsem vždy takový, jak mě teď znáte..." „Ať vás provází váš bůh a ochraňuje vás."
„Mám vám vyprávět, jak jsem bojoval se zadním vojem, když nás v rámci operace al-Anfal napadli Iráčané? Ten název pochází ze súry koránu, z ka-pitoly popisující svatou válku proti nevěřícím. To jméno použili, aby zlegalizovali násilí páchané na Kurdech, vraždění, plenění. Mám vám vyprá-vět, jak jsem v roce 1991, po velké zradě Koalice, bojoval, abych poskytl více času uprchlíkům? Až uvidí, co jste provedl s těmi tanky, vyletí na vás s helikoptérami... Chci ještě pobýt se svými dětmi. Nechci zemřít zbyteč-ně."
Po Hákimově tváři stékaly slzy. Gus vytáhl z kapsy ušpiněný kapesník a otřel mu je. Na mužově tváři vznikly šmouhy. Držel v ruce mokrý kapesník a sledoval odjíždějící džíp, až byl maličký a pak zmizel v mlze, padající na konci chladnoucího dne, a myslel na helikoptéry.

*****

Viděli auta s doprovodem, projíždějící rychle kolem silničních zátarasů.
Pak dorazila větší kolona nákladňáků, dodávek a džípů, naložených muži.
„Co se to tam děje? Ti zatracení zbabělci utíkají!" vybuchl Mike.
„Vypadá to, že riziko příliš stouplo," postěžoval si Dean.
„Bylo to od začátku šílenství, neměli jsme to vůbec zkoušet. Pěkně drahé šílenství!" naříkala Gretchen.
Popadal na ně prach, rozvířený koly aut. Obličeje mužů vypovídaly o porážce.
Ji jsem nezahlédla," poznamenala Gretchen.
„Nejspíš je pryč už dávno, nejspíš si odešla umýt ty svý zatracený vlasy," usoudil Dean.
„Jestli ji kdy potkám, zaškrtím ji vlastníma rukama," vyhrožoval Mike. Přijel Rus, seskočil ze zádi otevřeného vozu. Obklopili ho. Křičel, že nemohl chod událostí nijak ovlivnit, že je po válce, je konec. „Kde je ona?"
To nevěděl. Třeba budou mít zájem zajít si tam sami a porozhlédnout se po ní. Můžou to vzít po silnici mezi vybuchujícími granáty dělostřelecké palby a najít si ji sami. On osobně odjíždí. Sáhl do zadní kapsy a vytáhl tlustou roli bankovek, sundal gumičku, jež ji svazovala, a vyhodil bankov-ky vysoko do vzduchu, aby si je odnesl vítr. Ať si je posbírají. Tváře a podbradek Lva Rybinskiho se nešťastně chvěly. „Vy jste přišli jen o vzdáleného bratrance, o námět pro média. Já ztratil syna. Ztratil jsem možnost získat licenci k využívání místních nerostů. Jestli se za ní chcete jít podívat, jděte si. Já odjíždím."
Když posbírali všechny peníze, nastoupili si do auta a připojili se ke konci dlouhé kolony mířící na sever k horám.

*****

Dentonovi hučelo v uších. K cestě byl sice obrácen zády, ale těžko se při podobném rozptylování mohl soustředit na práci. Na silnici za ním skří-pěly vozy. Na tomhle minovém poli se nadřel víc, než čekal. V části louky se léty zimních dešťů vytvořila mělká proláklina. Proud vody vytlačil půdu do stran a zanesl tak nástražné dráty V69. Italské miny byly nejnebezpeč-nější ze všech, které odstraňoval, a obzvláště nebezpečné, když měly zane-sené nástražné dráty. Poloměr dosahu měly 27 yardů. Při dotyku na nástražný drát - a při napětí drátů pod zemí stačilo ke spuštění pouhé minimum - vyletí počinová nálož jádra V69 kolmo vzhůru do výšky 18 palců nad zem, vytrhne odpalovací drát a výbuch rozhodí tisíce drob-ných kovových částeček. Kdyby minu odpálil, helma se štítkem chránícím mu tvář by se rozletěla na kusy a ochranná vesta by se roztrhala na cucky. Ze všech min, které odstraňoval, nejvíc ze všech nenáviděl V69. Příliš často vídal, jak připravila o nějaký úd dítě, trhající na louce květiny, nebo jak se teď o berlích nebo na šeredných umělých nohách belhají mužové a ženy, kteří přišli sehnat stádo nebo sklidit jablka v sadech. Odklízet dlouho v zemi ležící miny není práce pro člověka, kterého něco vyrušuje. Celou dobu, co se přibližovalo hučení, pomocí zednické lopaty a drobné kovové sondy vyhrabával úkryt nástražného drátu. Ustal v práci, zadržel dech a sledoval kolonu na cestě, pak se odplazil vyčištěným pruhem, vyznačeným kolíčky.
Nákladňáky, dodávky a džípy se těžce vlekly po úzké silnici. Stál na jejím kraji, přehlížel obličeje, pátral po Gusovi.
Na konci konvoje jel zablácený mercedes, následovaly dvě dodávky s čer-stvě nalakovanými červenými kříži na dveřích a kapotách, patřící Sarah.
Joe ji mávnutím zastavil. Viděl zraněné na lehátkách v dodávkách, ale zdaleka nebyly plné. Přesto armáda ustupuje. „Co se stalo?"
Stará tvrdá Sarah s oblibou tvrdila, že viděla už všechnu bídu, která ji může potkat. Teď drmolila: „Dobyli křižovatku. Iráčani ustoupili, pomalu jim to tam přenechali dobrovolně. Meda se mýlila, když slibovala, že tanky nepřijedou. Byla to past, vojáci se stáhli, nechali pešmergy uprostřed zóny smrti a tanky je měly rozdrtit. Ten tvůj Odstřelovač - a tvoje miny -ty tanky zastavily. Kdyby tě ten tvůj Odstřelovač dobře neposlouchal, byly by ty dodávky plné a bylo by jich třeba víc. Zraněných je minimum... Zítra ráno měli táhnout na Kirkúk, ale papalášové celou tu zatracenou záležitost odvolali. Praštili s tím a odvedli svoje lidi." „Vidělas ho?"

„Většina prý odešlá, ale několik zůstalo. Mnozí jsou ztracenci a zloději, co se k ničemu nehodí, co je papaláši nemají na výplatní listině. Ona neu-stoupila a on zůstal s ní." „Kolik jich teda potáhne na Kirkúk?" „Co jsem slyšela tak tři sta." „Tak to na ně můžeme rovnou zapomenout," poznamenal Joe. „Ty už nikdy neuvidíš. Když na ně zapomeneme, nebude to tak bolet." Dodávka se odlepila z místa. Viděl, jak si Sarah kouše ret. Blížil se sou-mrak, opatrně se vracel do minového pole pro nástroje, které tam nechal. Ten zanesený nástražný drát dodělá až ráno.

*****

Dlouho ležel na posteli, dokud tma nezahalila zářivý úsměv prezidenta na stěně před ním.
Byl sám, jen se psem, a tížil ho smysl pro povinnost. Major Karím Azíz se pokoušel analyzovat priority svých povinností. Patří k jeho prvořadým povinnostem jeho žena, děti a jejich bezpečnost? Nebo vojáci stojící na barikádách v předměstí Kirkúku, bojující proti té ženě a zbytku jejího vojska, nehledě na svoji budoucnost? Je na prvním místě jeho povinnost vůči velkému a historicky významnému irácképu národu? Kdyby na prvním místě stála rodina, měl by se odsud vytratit, přes noc dojet do Bagdádu a odvézt je všechny jako uprchlíky na nebezpečnou cestu k tureckým nebo íránským hranicím. Jinak všichni zahynou. Kdyby se mu to podařilo, zradí svoji povinnost vůči vojákům na barikádách a lidu Iráku. Vojenská povinnost představuje celý jeho život, oporu, na niž tak dlouho spoléhal. Přiblížil se spánku z vyčerpanosti. Pes spokojeně pochrupoval na podložce u stěny. Nad jeho povinnostmi vůči rodině, vojákům a národu plul obrázek odstřelovače - napřed zamlžený, pak se vyjasnil - sedí, pozorují okolí, vysmívá se mu.
Pomyšlení na odstřelovače ho zasáhlo. Začal se převalovat. Nahmatal v kapse na hrudi obálku s dopisem ženě. Vrtěl sebou. Jeho naděje na spl-
nění jeho povinnosti závisí na odvaze toho chudáka v cele. Ten ubožák o něm ví, mohl by ho udat, aby ukončil svá muka. Jeho povinností je postavit se tváří v tvář odstřelovači. Je vrcholně žádostiv vzdálené, osa-mocené osobní bitvy s ním. Jestli mu ten ubožák v cele poskytne čas. Vstal z postele. S dragunovem, batohem a psem vyšel do noci, kolem tlumených světel ozařujících blok cel, aby našel tu ženu, která ho dovede k odstřelovači, pokud mu bude poskytnuto dost času.

*****

„Stále zde?" „Ano." „Neutíkáš?" „Ne."
„Mám se ti omluvit?" Gus odpověděl klidně. „Není třeba." „Za chybný úsudek?" „Tanky dorazily, tvůj úsudek byl chybný." „Ale tys je zastavil, hrdino," dobírala si ho. „Udělal jsem, co jsem mohl."
„Když jsem se ti neomluvila a můj úsudek byl chybný, proč zůstáváš?" „Asi to nedokážu vysvětlit."
Celý den se ani nepohnul. Nechával vsakovat únavu svého těla do země. Neviděl jí do obličeje, ale její tělo se nad ním jasně rýsovalo, působila objemněji, protože opírala ruce o boky. Tím, že celý den až do tmy seděl opřený o kolo džípu, projevoval svůj vlastní mírný vzdor. Jestli za ním chce přijít, může, jestli ne, on ji vyhledávat nebude. Kolem plápolaly malé ohně, obklopené skupinkami mužů. Někteří seděli na doslech, jiní ne. Uprostřed noci vyrazí. Hakim hovořil o helikoptérách... Omar ho opustil, občas zahlédl siluetu jeho štíhlé postavy v blízkosti ohňů, pak se mu zas ztratil. Měl dojem, že chlapec touží po společnosti dospělých bojovníků, jako by se chtěl zbavit mládí. Bylo mu líto, že chlapec zůstal. Zuřila. „Tolik jsem toho pro ně udělala a oni se na mě vybodnou. Ve chví-li, kdy je potřebuju nejvíc, se ke mně ty svině - Bekír a Ibráhím - obrátí zády, protože konečné vítězství se teprve musí vybojovat a výsledek není vytesán do kamene. Až budu v Kirkúku..." „Co udělají, až tam budeš?"
Odfrkla si. „Přijdou, samozřejmě, co jiného? Přijdou si pro odměnu za to, co jsem za ně udělala já." „Ano."
Gus se zvedl. Vytáhl se vzhůru pomocí pažby a na rameno si zavěsil batoh. Vzal ji za ruku. Napadlo ho, jestli se nebude bránit. Uchopil ji lehce, pak sevření zvýšil a postrčil ji vpřed. Zaryla se do země podpatkem, ale jeho sevření bylo stejné, jako když držel zbraň a připravoval se k výstřelu, pevné a jisté. Při jeho prvních krocích váhala, ale s každým dalším krokem s ní
škubnul silněji. Podrobila se a šla za ním. Kolem stráží, sedících a pokuřu-jících cigarety, vstoupili do černé tmy za obvodem tábora na křižovatce. „Kam jdeme?" „K Ninive," odpověděl.
„Tam je to víc než sto kilometrů, a ještě zpátky."
Odpověděl trpělivě: Jdeme někam, kde si budeme moci představit Ninive."
„I kdybychom tam došli, což nejde, našli bychom tam jen staré skály a staré kameny."
„Tam to všechno začalo. Proto jsem tady. Začalo to v Ninive." „To jsou nesmysly." „Míříme k Ninive."
Vedl ji dál a ona se už nebránila. Odešli od drátu a blikající ohně nechali daleko za sebou. Nad nimi svítily hvězdy a úzký srpek měsíce. Od dob, kdy sedával dědečkovi na kolenou a cítil z jeho dechu tabák krátkého doutníku, věděl o tom místu a přátelství, které tam vzniklo. Do paměti dítěte se hluboko zapsal příběh krále Sancheriba, zesnulého před 2 680 lety, kdy zem bledým světlem ozařovaly stejné hvězdy a stejný srpek měsí-ce, a stejné hvězdy a stejný srpek měsíce pozorovaly přátelství nyní již zestárlých mužu. Od prvních dnů, co dokázal číst, si z knížek do paměti vštěpoval obrázky trůnního sálu paláce a basreliéfu a mělkých obrysů vykopávek městských bran. Z jednoho reliéfu si pamatoval především figuru přikrčeného lučištníka. V albu vybledlých fotografií pózují dva muži, stojí před stanem vedle auta, klečí ve vykopávkách, škádlí se, pomá-hají archeologům. Jeden je vysoký, oblečený do rozhalenky a směšných pytlovitých šortek, obutý do rozbitých sandálů, na hlavě má klobouk se širokou krempou. Druhý je menší a patrně těžší, ustrojený do nařaseného dlouhého hávu domorodců a beztvarých kalhot, látka omotaná jako tur-ban skrývá nepoddajné kudrnaté vlasy. A stejné ticho, stejné hvězdy a stej-ný měsíc posvětily to přátelství v Ninive.
„Byly to příběhy, knihy, obrázky, ale příliš vzdálené, než aby mohly být sku-tečné. Dědeček dostával dopisy od tvého

dědečka, ale ty pro mě neměly žádnou cenu, chyběl jim kontext s čímkoli, co jsem znal. Pak jsem s ním přijel na hranice. Našli jsme jeho přítele, našli jsme tebe. Nezaplakala jsi. Všude kolem tebe byl pláč, nářek, zoufalství. Právě jsi pochovala své souro-zence. Něčím ses vymykala té bídě všude kolem. Nikdy předtím jsem nevi-děl a taky nikdy neuvidím mladou tvář s takovou rozhodností. Byla jsi ještě pomalu děcko, nemluvila jsi, ale vnímal jsem tvoji tvář. Ať se mi v životě přihodí cokoli, ta tvář se mnou zůstane navždy... Nedokážu to asi vyjádřit slovy, ale blahořečím tomu, že jsem tě díky přátelství těch dvou starců poznal. Nemyslíš, že jsme teď blízko těm starcům z Ninive?" „Asi jsme."
„Přišel jsem proto, že mi ten obličej bez slz umožnil snít a přijmout výzvu."
Posadil se na zem. Stáhl ji vedle sebe. Vysoko nad nimi zasvištěl granát a vybuchl v dálce na silnici. Vnímal ve tváři lehký vítr střední síly, ale pře-cházející v silný, a ona se otřásla. Zaváhal, pak ji objal kolem ramen. Gus dobře věděl, že se neotřásla chladem. Spolu, s jeho paží kolem jejích ramen, mohou snít, přijmout výzvu. Přitiskl ji k sobě silněji, její rameno vklouzlo pod jeho, její vlasy se ocitly na jeho tváři, její bok u jeho boku, její stehno... Vykřikla bolestí. Je tak silná, tak hrdá, tak zatraceně zatvrze-lá, že zapomněl. Vytáhl z kapsy baterku. Nemluvil. Odstrčil ji do špíny a rukou přešel k jejímu opasku. Rozdělal sponu a rozepjal zip. Stáhl kal-hoty a posvítil na její stehno. Obvaz byl pryč, okraj rány zrudlý a pode-braný. Uvnitř rány se pohybovali červi. Viděl, jak se kroutí. Sklonil se nad jejím stehnem, pocítil její zatuchlou vlhkost a začal z rány pečlivě vybírat jednoho červa po druhém. Už nevykřikla. Polil ránu vodou ze své láhve a smyl nejčerstvější vajíčka much. Nevyhuboval ji za to, že si nenechala ránu ovázat, že si v Tardžilu nenárokovala čas zdravotnice zachraňující nejvážněji raněné. Miloval ji, protože pod svou bombastickou domýšli-vostí nikdy neprotlačovala na prvním místě sebe a nikdy si nestěžovala ze strachu, že se tím oslabí. Vyčistil ránu. Zhasl baterku, nadzvedl jí boky, natáhl kalhoty, zapnul zip, zavázal pásek.
Nepovažoval za nutné tápavě hledat slova, jimiž by vysvětlil, proč zůstá-vá. Viděl mohutný plamen a za ním střechy, minarety a vysoké budovy Kirkúku. Dokáže snít a přijmout výzvu kvůli ní. Políbil ji. Byl to pomalý, neohrabaný polibek, přitisknutí úst k ústům, polibek mezi mladičkými dětmi, plný údivu. Vrátili se z Ninive zpátky do tábora.
Rychle svolala informativní schůzku za patnáct minut a plachost ji opus-tila. Poblíž jednoho z ohňů stál zaparkovaný džíp a vedle něj Gus spatřil
Hakima.
Hakim řekl: „Stejně jako jste ji nedokázal opustit vy, nedokážu to ani já.
I když bylo bláznovství vracet se."
„Proč jste se vrátil?"
„Abych byl s ní a abych vám pověděl o helikoptérách..."
„Nemusel jste se vracet, vím o nich."
„A abych ji zaštítil, abych ji chránil před ní samotnou."
Gus se pohodlně opřel o kolo džípu. Chlapec jim donesl kávu. Teprve po
jejím vypití ztratil chuť jejího polibku na svých rtech, přesto nezapomněl.

Kapitola třináct

Daleko na západě hořel plamen, osamělý paprsek za myriádou světel Kirkúku.
Rychle přecházeli plochou, otevřenou krajinu. Kdyby se snažili krýt, kdyby postupovali vpřed plížením, nedodrželi by načasování. Omar šel první, Gus krok za ním, velkým obloukem obcházeli světla města. Gus při usilovném rázování nedokázal nezakopávat o volně ležící kameny, občas klopýtal o úzké strouhy. I on spoléhal na chlapcovy doved-nosti a na bystrost jeho sluchu. Doma v dětství, za nocí strávených venku s Billingsem, poznal let lovící sovy a seznámil se s jejími dovednostmi a bystrostí jejího sluchu, když jako fantom kroužila nad čerstvými sadba-mi a po sluchu hledala malé hraboše a rejsky. Měl dojem, že chlapec vlast-ní dovednosti a sluch sovy. Časový plán nepovoloval žádný oddech. Jeho vlastní krok byl těžký, zápolil se zemí, ale chlapec se pohyboval tiše jako sova, již mu starý pytlák ukazoval.
Už před dvěma hodinami opustili zbytky hlavní kolony. Vlevo svítila osa-mělá světla, lampy nad plotem, bloudící reflektor ze siluety strážní věže a nejasná zář těsně u sebe nasázených domů. Omar je provede mezi opev-něnou vesnicí a vzdálenějším rozprostřeným světlem Kirkúku. Zaslechl pronikavý křik.
Omar neuhnul z cesty, jako by pro ně nepředstavoval žádnou hrozbu. Křik byl plný bolesti, připomínal králíka chyceného do oka. Temnou zemi před nimi přetínala cesta, spojující Město Vítězství s Kirkúkem. Nářek narůstal, ale chlapec nezpomalil.
Došli k cestě, přešli ji, sestoupili do příkopu na její druhé straně a Gus se rozkročmo zastavil nad zdrojem pláče. Žena vytvářela černou přízračnou postavu. Slabé měsíční světlo dopadalo na její náhrdelník, osvítilo její nepra-videlně rostlé zuby, vrásky v obličeji, z jejích slz vytvářelo řetízky korálků. Na dně příkopu ležely v groteskních pozicích mrtvoly dvou mužů. Omar, jdoucí krok před Gusem, se otřásl, jako by jeho duši napadl duch, a ženi-no kvílení se změnilo v brebentivá slova vyjadřující utrpení. Menší tělo
bylo oblečeno do trička se značkou Hard Rock Café, ale motiv zakrývala černá krev. Měsíční svit zachycoval oči bez lesku druhého, těžšího muže. Křičela na ně, když procházeli, a halekala za nimi, když chvátali pryč. Její výkřiky zůstávaly viset v nočním vzduchu jako řidnoucí mlha. „Co říkala?"
„Nemyslím, že by se vám to líbilo, pane Gusi." „Pověz mi to."
V mysli mu zůstávala těla, snad manžel a syn. Obličej, jejž viděl, byl zestárlý strádáním. Opakoval si, že bylo správné jít dál, neprojevovat jí soucit, nesnažit se pomoci. Slyšel, jak se Omar zhluboka nadechl, pak šepot jeho hlasu.
„Předevčírem vyšla do polí a nasbírala divoce rostoucí květiny. Donesla je domů. Je to vdova a žije se synem, jeho

ženou a vnukem. Vložila květiny do skleničky od zavařeniny. Skleničku s květinami postavila přede dveře svého domu. Včera nabádala své sousedy, aby i oni nasbírali květiny na oslavu, protože ta žena, Meda, přichází a přináší jim svobodu. Vojáci jí nic neudě-lali, protože i oni věřili, že Meda přichází. Pak se dozvěděli, že se pešmergové obrátili a vrací se do hor. Všichni se snaží přežít, pane Gusi. Udali ji, její-ho syna a vnuka jako přívržence čarodějky. Celá vesnice je prý doprovázela a nadávala jim, když je vojáci vyvedli z vesnice a zastřelili. Proklíná Medu. Kdyby prý Meda zůstala ve své vesnici v horách, syn a Vnuk by jí zůstali. Chtěla, abychom jejího syna a vnuka pohřbili... Je vám líp, když to víte?" Pata pálila stále víc, tělo měl rozlámané únavou, oči ho začínaly bolet od hledění do tmy a žaludek mu soustavně kručel hlady. I on jí uvěřil. Šli dál. Závěsný řemen pušky se mu zařezával do ramene, oživoval otlačená místa od popruhů batohu a on to vítal.
Chlapec žebronil dětským hláskem: „Povězte mi, pane Gusi, nějaký příběh majora Herberta Hesketh-Pricharda."
Neměl by mluvit, měl by se soustředit na chůzi, ale v chlapcově hlase zazní-val nebývalý strach. Měl by se soustředit na časový plán a na helikoptéry. Mluvil tiše. „Major Hesketh-Prichard napsal, že nejlepší zvěd, jakého kdy poznal, byl Američan jménem Burnham. Bojoval před více než sto lety jako důstojník britské armády v Jižní Africe v Rhodesii ve válce proti kmenům Matabele. Královna mu za to udělila řád za statečnost před nepří-telem. Byl drobné postavy, ale měl skvělou kondici. Výborně slyšel, měl ostrý zrak a pozoruhodný čich - jako zvířata. Dokázal neuvěřitelné. Dočista sám prošel celou armádou toho kmene, kolem stráží, kolem pat-rol, rovnou do středu jejich tábora. Tam našel stan jejich vůdce M'lima a zastřelil ho. Natolik vynikal v umění pohybu v terénu, že se přes jejich linie dokázal dostat zpátky do bezpečí. On byl ten nejlepší..." „Pěkný příběh, pane Gusi."
Jen ten nejlepší, Omare, dokáže projít liniemi, zaútočit v nitru na nepří-tele a vrátit se do bezpečí."
„Ale chybu udělali ti lidé, kteří neochránili svého vůdce." „Když se ti nepodaří ochránit velitele, Omare, přijde všechno nazmar." Jejich kroky pod příkrovem tmy se zrychlily. Minuty, které jim poskytoval časový plán, pomalu míjely.

*****

Rozhodl se. Majora Karíma Azíze nevedla povinnost, ale ješitnost. Za nočních hodin hledal, stejně jako před několika týdny -teď hotová věč-nost - výhodné postavení.
Protože často bojoval v ulicích, sklepeních a stokách, dobře znal pulz válečného města, ale noční nálada Kirkúku ho mátla. Očekával zabouch-nuté zamřížované dveře a zabedněné okenice, zavřené a na zámek zamče-né všechny obchody, že se pouliční prodavači stáhnou do městečka cha-trčí za letištěm. Ale na všech širokých bulvárech Nového Města plála svět-la, spolu s tanky a obrněnými transportéry na nich pořád stála auta a záso-bovací dodávky. I kavárny fungovaly, u stolků na chodníku posedávali muži v tlustých kabátech, kouřili, pili, klábosili.
Věděl, že ona musí přijít za úsvitu a spolu s ní Odstřelovač. Se svou malou armádou se alespoň prstem dotkne, nebo nehtem zatne do centra města, kde sídlí administrativní budovy. Kdyby nehodlala přijít, byla by se přida-la k dlouhému prašnému konvoji, který viděl táhnout od křižovatky. Poháněla ho stejná ješitnost jako před mnoha lety, když zabil toho muláje a jednotky ho pak oslavovaly. Stejná ješitnost, ne povinnost vůči rodině, armádě a vlasti, ho vyštvala hledat místo, jež by mu poskytlo příležitost vypálit životní ránu na ploché střeše s výhledem na dveře vily. Ješitnost v jeho myšlenkách zastínila obrázek brigádního generála v bloku cel. Odešel od guvernérova sídla a brány velitelství Páté armády. Byl si jistý, že ráno zaútočí širokou ulicí Mučedníků vedoucí k domu a velitelství. Osvěžil se odpočinkem na lůžku, pojedl chléb, sýr, jablko. Pes se držel těsně u něj. Už týden se neholil. Prach a bláto lpěly na jeho botách, kal-hotách a vršku pracovní uniformy, batoh, sedící mu vysoko na ramenou měl zašpiněný, ale oči mu zářily stejně jasně jako čočky dalekohledu, namontovaného na tělo dragunova. Míjel kavárny. Muži utichali, odklá-dali šálky a přestávali si přikládat cigarety k ústům, jako by uneseni pohle-dem na něj. Přešel na periférii a představoval si bitvu a úlohu, již v ní sehraje... Budou se probíjet šesti dopravními pruhy ulice Mučedníků, pro odvrácení pozornosti provedou drobný útok v paralelní, o něco užší ulici 16. července. Vyletí nad ně helikoptéry a rozpráší je. Ona se schová ve dve-řích nějakého domu v ulici Mučedníků nebo v odvodňovacím kanále uprostřed, ale pokud bude chtít vést útok, bude se muset ukázat. Ve dveřích posledního činžovního domu v ulici Mučedníků stál vrátný. Prošel kolem toho muže, zdravícího ho úklonem hlavy, špína z jeho bot se Odlupovala na koberci v hale. Vystoupal po schodech, vynořil se na střeše a zastavil se ve stínu nádrže s vodou.
Azíz se rozhlédl po výhledu pod sebou. Za ním, na druhém konci města, zářila světla letiště, ze kterého vyrazí helikoptéry. Stranou vnímal jako špendlíkové hlavičky nepravidelně rozesetá světla Starého Města. Před sebou měl ulici Mučedníků, barikádu, dva tanky a za nimi obrněné tran-sportéry. Za ulicí Mučedníků stály dvě řady činžovních domů, pak jasně osvětlená ulice 16. července. Když se otočil ještě dál, viděl náměstíčko před guvernérovým domem a na jeho druhém konci ozářenou bránu veli-telství Páté armády. Hledání výhodného místa je u konce... Ale je příliš vysoko. Ještě chvilku, jako by si zasloužil trochu podobného luxusu, nechal noční vzduch, chladný a očišťující, pohrávat ve strništi a špíně na tváři. Pak hvízdl na psa, vrátil se ke schodišti a sešel tři patra. Na dveřích ve druhém patře chyběl štítek se jménem. Stiskl zvonek, nechal prst na tlačítku.
Zástrčka se odsunula, klíč se otočil. Zahlédl chvilkovou radost v jejím obličeji, pak šok. Bez jakéhokoli vysvětlování ji odstrčil, kopnutím za sebou zavřel dveře.
Měla na sobě volný župan a chlupaté trepky. Na tváři nanesený make-up nedokázal zakrýt vrásky kolem očí a úst. Jeho žena kosmetiku nepoužíva-la, neměli na ni. Nakrátko ostříhané vlasy byly světlé, ale u kořínků pod platinovou barvou prosvítala tmavá a šeď. Prošel obývacím pokojem, kolem židlí, stolů a lamp - zjevně o hodně dražších než by si mohl dovo-lit koupit - do slabě osvětlené ložnice. Velká postel s růžovým prostěra-dlem i povlečením a čalouněnou pelestí, v jaké se ženou nikdy nespali. Odhrnul zatažené závěsy a francouzskými dveřmi vstoupil na balkón. Viděl hranici obvodu letiště, Staré Město a barikádu na konci ulice Mučedníků. Přes bloky činžáků měl jasný výhled na dlouhé sektory ulice

16. července. Stál v rohovém bytě, u obývacího pokoje měl další balkó-nek, ze kterého bude moci přehlédnout náměstí před guvernérovým domem a bránu velitelství Páté armády. Vrátil se do ložnice a pohlédl na fotografii na toaletním stolku. Nad rameny v uniformě se usmíval známý obličej. Ten obličej, chladný a oceňující, viděl při své střelbě na střelnici i v ho-rách. Zvedl fotografii brigádního generála. Ten obličej, zakrvácený a zjiz-vený, je teď v bloku cel. Když fotografii vracel tváří dolů na toaletní sto-lek, třásla se mu ruka.
„Znáte ho? Choval se ke mně vždycky moc hezky. Podle mě je to jemný muž..."
Poručil jí, ať zavře dveře do ložnice a zhasne.
„Včera večer nepřišel. Když jsem vám otvírala, myslela jsem, že přichází on..."
Pokoj potemněl, Azíz roztáhl závěsy a přichytil je u krajů okna. Přešel k posteli, shrnul růžovou přikrývku a hodil ji na balkon.
Jsem z Malmó ve Švédsku. Žila jsem v Londýně, Paříži, Nikósii, Buku-rešti, Bejrútu, Káhiře, Bagdádu a teď v Kirkúku. Jsem nesmírně ráda, že jsem na konci své cesty potkala takového laskavého a něžného muže. Asi má s tou situací moc práce. Ale sám nejlíp víte, jak je důležitý." Usadil se na přikrývce, díky její měkkosti mu na tvrdých dlaždičkách bal-konu nebudou tuhnout nohy, nebude se mu zaškrcovat krevní oběh a nenaruší se přesnost střelby. „A brzo se prý stane ještě významnějším..."
Řekl jí, ať odejde a tu fotografii si odnese s sebou. Klid v duši se mu začí-nal lámat. Začal vyhlížet tu ženu a odstřelovače. Protože postavil ješitnost nad povinnost vůči své rodině, závisí jeho život na muži v bloku cel.

*****

„Měli bychom postupovat v jedné skupině." „Ne, musíme se rozdělit do menších skupin," tvrdila Méda. Hakim praštil sevřenou pěstí do dlaně ruky. „Musíme být jako pěst a ude-řit palebnou silou."
„Měli bychom připomínat vodu protékající mezi prsty, ve skupinkách nej-výš po dvaceti."
„Naší jedinou možností je síla v počtu," trval na svém Hakim. „Měli bychom zaútočit ze všech stran, tak aby nevěděli, kde máme jádro." Muži, bylo jich 280 - méně než bylo zapotřebí k dobytí Města Vítězství a mnohem méně, než kolik útočilo na Tardžil - stáli v těsném hypnoti-zovaném kruhu kolem ní a Hakima. Jako by je držela za nos. V měsíčním svitu vnímal obdiv v jejich očích. Věděl, že někteří z nich jsou zloději a někteří žebráci. Někteří byli tak staří, že sotva dokázali utíkat, jiní zas tak mladí, že snad nemohli odpracovat jediný den na polích. Nejlepší muži, ti, na něž mustašar spoléhal, odešli s agou Ibrahimem a agou Bekírem, stej-ně jako on... Ale na rozdíl od něj se žádný z nich nevrátil. Až vzlétnou helikoptéry, budou všichni - i ona a on - zmasakrováni. Myslel si, že obě-tovala život toho Angličana, že využila staré loajality a odeslala ho na dlouhý pochod proti helikoptérám a tím ho zabila. „Mýlíš se."
Vysmála se mu do obličeje. „Mám pravdu, vždycky mám pravdu. Ty se mýlíš, vždycky se mýlíš." Je to šílenství."
Hakim slyšel nepřátelské vrčení v hrdlech mužů kolem. Bojuje za jejich životy a oni to nepoznali. Ona mu dává co proto. Všechno, čeho ve vojen-ském životě dosáhl, pošlapala, jako by to nemělo žádnou cenu. Vyprávěl tomu Angličanovi o dlouhém pochodu přes zemi, jímž přivedl domů mladé sedláky, a ten Angličan alespoň s respektem poslouchal. Držel se zadním vojskem průsmyk, aby se uprchlíci dostali do bezpečí na hrani-cích, žádné uznání. Neodvažoval se pohlédnout jí do očí ze strachu, že i on se chytí do pasti... Ale položil by za ni život, aby ji ochránil.
„Neměl by ses bát, stařiku. My se nebojíme, ani pan Peake. Je nás dvě stě osmdesát. Půjdeme ve skupinkách po dvaceti mužích. Půjdeme přes domy, zahrady, cestičky, dvorky, ne po cestě, na níž jsou barikády a tanky. Žádné helikoptéry nás hledat nebudou, protože pan Peake se nedá zastra-šit. Vyrážíme. Dnes v noci budeš spát v guvernérově posteli a já povedu obranu Kirkúku z guvernérovy pracovny."
Jestli se dostaneš do guvernérova domu, jak dlouho, myslíš, ho udržíš?" „Pár hodin, než přijdou, víc nepotřebujeme."
Hakim se zatím stále ještě neodvážil podívat do světla v jejích očích. Zaskřípal: „Kdo přijde?"
„To protože se tak bojíš, stařiku, proto jsi tak hloupý... Ta prasata, samo-zřejmě. Bekír a Ibráhím a všichni pešmergové. Čekají kousek odtud. Potřebují, abych jim dodala kuráže. Až se ocitnu v guvernérově domě, budou mít dost kuráže a přijdou. Tak to bude."
Hakim jí konečně neochotně pohlédl do tváře. Pošklebování a špičkování skončilo. Je za to odpovědný. Doslechl se o ní, zašel do její vesnice, vysle-chl si její řeč, uvěřil jí, slíbil jejímu dědečkovi, že na ni bude dávat pozor, odvedl ji k agovi Bekírovi a agovi Ibrahimovi, a sledoval, jak se malá armá-da rozrůstá. Chytil se na její úsměv podobně jako na háčky, jaké malé děti používají k chytání ryb v přehradě velkého rezervoáru Dokan. Vzal ji za ruku. K hrudi měla připevněné granáty. Položil spojené ruce na kov tříš-tivého granátu RG-5, nejbližšímu jejímu srdci.
Jestli budu poblíž a nabudu dojmu, že by tě měli zajmout, zastřelím tě. Jestli u tebe nebudu a tebe zatknou, prosím, prosím, klečím před tebou, žebroním, odjisti granát."

*****

U drátu, táhnoucího se do nekonečna na obě strany, mizícího ve tmě, si Gus přiložil k očím triedr a potvrdil si, co stejně věděl. Jsou příliš daleko. Musí za drát.
Tak málo času... Kolem projel džíp. Chvíli setrval na dohled, natolik blíz-ko, že viděl tváře vojáků. Asi stopu nad zemí, do níž byl zakopán varovný drát, byl první pramen drátu, další ve výšce pasu stojícího člověka, a poslední, hned pod nataženými cívkami ostnatého drátu, v úrovni očí muže vztyčeného do plné výšky. Zuřivě začali hrabat holýma rukama ve vyschlé zemi.
Nad vzdálenými horami se začalo objevovat šedavě zlaté světlo. Na jasně osvětlené parkovací ploše stála tři monstra, zřejmě ozbrojené vrtulníky Mi-24 ruské výroby, a pokud by ji v otevřené krajině zastihly protitankovými střelami,

raketami a rychlými kulomety, bylo by po ní, všechno by skončilo. Kopal, trhal si nehty, drásal si kůži rukou. Cisterny odcouvaly. Posádky ve volných leteckých kombinézách obchá-zely ta monstra, kontrolovaly správnost ukládaní arzenálu pod křídla.
Dostali se pod spodní drát, ale hlubší půda byla tvrdší, sušší. Chlapec začal do země bodat nožem, Gus odhazoval nahrabanou půdu za sebe. Světlo narůstalo, čas plynul. Díra se zvětšovala. Chlapec rozorával zem a Gus ji odhazoval stranou. Měl by odpočívat, měl by být v klidu a sledovat změny větru nad kusem země mezi plotem a parkovací plochou, z níž se chystaly vzlétnout helikoptéry. Chlapec se jako úhoř půlkou těla protáhl dírou a začal sekat do půdy z druhé strany drátu, až začala vylétávat, jako by si tam nějaký šílený krtek hrabal tunel. Omar se dostal na druhou stranu. Gus zaslechl zapředení startujícího motoru helikoptéry a zahlédl první líné otáčky rotorů.
Utrhl ze svého obleku kus jutového plátna a opatrně ho zavěsil přes spod-ní drát.
Strčil pušku do dutiny, chlapec ji převzal. Vlezl do díry a zasekl se v ní. Omar ho tahal za ramena. Uvízl pořádně. Viděl jen tmu v díře... Jestli se drát naruší, rozhoukají se sirény, přijede džíp, vzlétnou helikoptéry... Hlava vyletěla do světla. Intenzita motorů stoupla. Plazili se vedle sebe na břiše blíž k helikoptérám.

AUGUSTUS HENDERSON PEAKE.

6. Závěry z rozhovoru mezi osazenstvem výcvikového středis-ka komanda námořní pěchoty Lympstone, mnou a slečnou Carol Manningovou - přepis přiložen.

VOJENSKÝ VÝCVIK: Kurz pro odstřelovače trvá obvykle 3 týdny, AHP dostal 72 hodin (méně než minimální doba pro osvojení si informací) soustředěného výcviku pohybu v terénu a taktického výcviku. Mohl vstřebat značné množství toho, co mu bylo řečeno, předvedeno a ve stručnosti objasněno, ale i v nejlepším případě zůstanou vědomosti pouze na povrchu. Vzdělal se též v postupech přijatých pravidelnou armádou, kde by se mu ovšem dostalo veškeré nutné podpory. AHP se nenachází v takovém prostředí a bude pracovat s nepravidel-nou armádou pochybné kvality.

TAKTICKÝ VÝCVIK: AHP ve výcvikovém středisku komanda námořní pěchoty obdržel rady od pěti různých specialistů, ale za nejdůležitější považuji instrukce seržanta Stevense z obchodního námořnictva. Seržant Stevens sloužil v sever-ním Iráku v roce 1991 při operaci pomoci kurdským uprchlí-kům Bezpečné nebe a tím pádem zná z vlastní zkušenosti terén. Zdůraznil AHP, že čím jižněji se nepravidelné vojsko
odváží, tím významnější roli bude sehrávat technická převaha iráckého vládního vojska. Důraz kladl na využití schopnosti pušky AWM Lapua Magnum pronikat pancéřováním ozbroje-ných vrtulníků a na potřebu smělých a tvůrčím způsobem uplatňovaných protiopatření v případě podobné hrozby. (Skutečnost, že AHP je civilista, nesvázaný standardními vojen-skými procedurami, mě vede k víře, že se od něj smělost a tvůrčí přístup dají očekávat. KW). Při využití této taktiky může loajalita zmiňovaná seržantem Billingsem způsobit, že AHP bude dotahovat útok i v situacích, kdy bude přímo ohro-žena jeho osobní bezpečnost.

*****

Willet přestal psát, jeho prsty spočinuly nehnutě vedle klávesnice. Chtělo se mu vstát, přejít k oknu, roztáhnout záclony a otevřít okno. Chtělo se mu vystrčit hlavu do nočního vzduchu a zakřičet přes střechy a ulice, přes hemžící se auta a poslední trousící se návštěvníky klubů, vyslat svůj hlas do nesmírné dálky. Chtěl, aby ho uslyšel muž, který se choulí v obleku odstřelovače, drží dlouhou hlaveň pušky a čeká na úsvit. Chtělo se mu zařvat: „Vrať se, nebuď takový idiot... Jdi odtamtud. Není to k ničemu... Vrať se domů, kde žijí lidé, kteří tě mají rádi... Žij, sice zatra-ceně nudný život, ale žij ho... Buď jako já, buď takovej zatracenej zbabě-lec jako já a najdi si záminku k návratu..." Věděl, že kdyby volal do prázd-noty noci, nikdo by ho neslyšel. Začal znovu psát.

*****

Triedr mu prozradil, že první helikoptéra je 670 yardů od něj, druhá 705 a třetí v řadě 740 yardů od jeho postavení. Větrný pytel vedle řídící věže visel bez života podél stožáru. Gus znal vzdálenost a o opravu o vliv větru se nemusel starat. Helikoptéry se otřásaly, síla motorů narůstala.
Pro případ, že by se takové monstrum náhodou stalo jeho cílem, se dozvě-děl, kde je Mi-24 zranitelné a kde ho chrání pancéřový plát. Vážný Doug Stevens mezi rozlité pivo a smetí z popelníku rozložil arch papíru, nakres-lil obrysy té potvory, vyšrafoval plochy, kde je opancéřovaná, a zvýraznil části, které by v případě zásahu stroj sundaly dolů. Po boku první helikoptéry k otevřeným dveřím pilotní kabiny začal šplhat technik. Možná trochu hapruje přístroj signalizace paliva nebo tlak oleje, možná navigační systém. Pilota, sedícího vysoko v samotné špičce trupu letadla, chrání - podle papíru Douga Stevense - pancéřování a průhledný kryt z neprůstřelného skla, ale dveře jsou otevřené a silně osvětlené. Gus vypálil.
Rozpláclý na břiše, s chlapcem po boku, sledoval vír za kulkou pronikají-cí ranním vzduchem rozbřesku.
Technik padl nazad ze žebříku. V tu samou chvíli se zhroutil i pilot. Jádro kulky pronikající opancéřováním lítalo uvnitř kabinky a prudce se točíc naráželo na pancéřování, jehož účelem bylo udržet kulku mimo trup a ne uvnitř.
Slyšel chlapcovo vzrušené vykviknutí, ale už se díval jinam. Otevřel závěr, zasunul další náboj a prsty už nahmataly náměr dalekohledu. Pootočil ho o půl stupně. Boky a spodek trupu Mi-24 jsou chráněné, jak tvrdil Doug Stevens, ale

převodovka v montáži pod rotory ne. Zvláštní jednotky a vyzvědači prý vycvičili afghánského mudžáhida ve střelbě ze strmých srázů údolí na nadstavby ozbrojených vrtulníků. Ve druhé a třetí helikop-téře neslyšeli ránu, ale viděli, jak technik sletěl, a neušel jim ztuhlý postoj muže pozemního personálu s připravenými signálními plácačkami. Gus získal okýnko příležitosti o délce několika sekund, podobná příleži-tost se mu už nenaskytne.
Vypálil na převodovku druhé helikoptéry, hned pod roztočené rotory. Kovové části odpadly.
Závěr cvakl, vyhodil nábojnici a pohled dalekohledu se přenesl k třetímu monstru. Už se zvedalo. Viděl, jak se pilot uvnitř uzavírá. Helikoptéra se zvedla, naklonila se směrem od něj, ztratil výhled na převodovku pod rotory. Zamířil na rozmazaný tvar vertikálního rotoru ocasu. Nasál vzduch, vydechl a zadržel zbytek vzduchu.
Gus třikrát vypálil na vzdálenost 740 yardů na otáčející se ocasní rotor třetí helikoptéry.
Nevnímal chlapcův křik. Neviděl, jak se džíp na vzdáleném konci drátu obrací a vyráží zpět. Zvedl se na kolena, chytil chlapce za límec a táhl ho zpátky k drátu. Pak běžel.
Už necítil pálení na patě, rozbolavělé tělo ani vyčerpání v očích. Běžel o život, chlapec prchal vedle něj. Kdyby na drát nepověsil kus jutového plátna, ztratili by cenný čas hledáním díry pod drátem. Vrhl se do díry a chlapec zatlačil, prostrkal ho otvorem. Pak zase běžel, při-krčený kličkoval, lapal po dechu. Pilot třetí helikoptéry za ním bojoval svůj nerovný zápas se strojem a prohrál.
Jejich okamžitým cílem byla hromada odpadků z letiště, nad níž s vřeště-ním kroužily vrány, polekané střelbou. Dalším cílem, až už jim hromada bude krýt záda, bude rokle vyschlé řeky. Posledním cílem, daleko vpředu, je spojit se s Medou a útokem. Začal pálit kulomet, ale neměl cíl.
Až v rokli, kde na něj znovu zaútočilo pálení, rozbolavělost a únava, vyhr-kl svou otázku: „Můžou lítat?" „Dostal jste je, pane Gusi, nemůžou."
Běželi roklí, rozbřesk se rozjasňoval. Gus myslel na to, že tohle byl roz-hodující den jeho života, den, o němž snil a jehož výzvu přijal, ale z chutě jejích úst už nezbylo nic, cítil jen suchý prach.

*****

Útok se dařil, pronikli daleko - zpočátku.
V tichosti postupovali příkopy, odvodňovacími strouhami, zahradami a zeleninovými políčky k hranici města. V malých skupinkách popobíhali, plazili se, přebíhali ze stínu do stínu a čekali na signál.
Přes celé město k nim dorazila tlumená zvěst o první střele, pak druhé, pak třetí, čtvrté a páté, a než dozněl zvuk páté střely, rozštěkal se těžký kulo-met a vyřítily se jeho svítící střely - signál.
Útok na Kirkúk připomínal nálet komárů na churavého člověka. Ožene se a jeho ruka třeba rozmázne kousající hmyz, ale ve chvíli odvrácené pozor-nosti ho hryzne další komár a začne sát krev. Barikády s tanky a obrně-nými transportéry na jejich podporu zůstaly nepovšimnuty. Ulice Mučedníků a ulice 16. července zely prázdnotou. Útok byl veden dvorky, domy a uličkami Starého Města. Jakmile se podařilo ucpat díry, vynořila se nová slabá místa. Ložiska odporu byla od sebe odříznuta, izolována. Shromážděným ve velitelském bunkru Páté armády unikal koherentní model útoku. Vysílačky z předních pozic volaly o pomoc a důstojníci, vycvičení v umění obrany na bagdádské vojenské akademii, nevěděli, kde mají zesílit linii. A chyběly jim funkční helikoptéry. Žetony se bez milos-ti přesouvaly mapou k červenému kruhu značícímu velitelství Páté armá-dy a v bezpečí bunkru se vynořily první pochybnosti, obavy. Obrannou linii se nepodaří stabilizovat, pokud plukovník neporučí spustit byť jen dočasnou ničivou palbu na Staré Město. Minomety, kulomety a samona-bíjecí granátomety bušily do malých domků nedůležitých.
V kouři, hluku a chaosu se Meda snažila znovu dodat útoku hybný moment. V uličce mezi klempířskou dílnou a krámem s levnými oděvy stál opuštěný džíp s namontovaným kulometem a naládovaným pásem munice. Musí se ukázat a pobídnout skupinky svých oddělených bojovní-ků k akci. Musí být všude. Věděla, že bez ní se postup zasekne. Prošli dvo-rem a dílnou. Střecha byla v plamenech, dveře zničené. U Medy se drželi čtyři muži, Hakim byl někde za ní. Pokud má být všude, potřebuje džíp.
Hleděl do maelstromu kouře a ohně.
Mnohokrát vnímal rychlé přesuny mužů, krátké vynoření se a zmizení, ale
kvůli příkrovu kouře je viděl čím dál tím hůř.
Se svou starou dobrou trpělivostí čekal, až se objeví ona.
Ležel na růžové přikrývce, měl dobrou cirkulaci krve a příjemný pocit
v žaludku. Ještě nevypálil. Viděl, jak se vojáci pokoušejí vzdát, jak jsou
obklopeni a ubodáni. Viděl také, jak vykastrovali mladého důstojníka
a nechali ho sníjet se na zemi, pramínek krve z přirození stříkal na dláž-
dění z kočičích hlav. Viděl tři vojáky, jak hrubě odvlékají kolegu, střele-ného zblízka do zad, ale nevypálil.
Nepochyboval. Jistě nastane čas, kdy ji spatří.
Major Karím Azíz vycítil, že se formuje linie. Táhla Starým Městem, prů-měrně ve vzdálenosti 450 metrů od něj. Nastavil náměr na tuto hodnotu. Kouř mu v jednom pomohl, jeho klikatící se spirály mu vypověděly, že faktor větru je zanedbatelný, ovšem to, že dým splývá s výhledem na bojiště, bylo vážným problémem. Zaměřil se na opuštěný džíp. Jakmile si ho zvolil, pomalu, aby se mu netrhal obraz v čočkách, začal prozkoumá-vat terén na obou stranách od něj. V samotném okraji čoček zaregistroval rozmazaný pohyb. Napřed uviděl postavy, vybíhající z vyvrácených dveří a skákající do džípu. Nějaký muž se sklonil k volantu, sáhl pod sebe, zoufale se snažil auto nastartovat. Další, vousáč v turbanu, opásaný municí, usedl za namonto-vaný kulomet. Džíp poskočil kupředu, stočil se, pak se ztratil v cloně kouře. Nemohl ho sledovat, ale předtím zahlédl její tvář. Nesmírný klid ho neopouštěl. Viděl její tvář a hněvivě stažená ústa. Přemýšlel, jestli už o sobě pochybuje, jestli ví, že je po všem, konec, že nejde o to, jak to skončí. Džíp se vynořil z

kouře a Azízova ruka intuitivně nastavila stavěcí šroub výšky o jeden stupeň, přidal dalších 50 metrů vzdálenosti a sledoval, jak se džíp otáčí v úzké uličce.
Viděl džíp zatáčející v prudké obrátce, její obličej, řidičův, obchod za nimi, olizovaný plameny. Nemohl slyšet vzdálený skřípot pneumatik, nevnímal ani výšleh plamene kulky u ucha, když vystřelil. Džíp narazil na zeď a pomalu, podivně se převracel. Chvíli, zdánlivě celou věčnost, zůstal opřený o kulomet a zanechal mezeru, kterou se na svobo-du vykulili střelec a řidič. Pak už montáž kulometu váhu džípu neudržela, složila se. Džíp se zhoupl a znehybněl, jen kola se dál otáčela. Prstem stále mírně tiskl spoušť. Čekal na ni, ale nevyhrabalá se. Střelec třeštící šokem utekl. Řidič sebou škubl a zemřel.
Z příkopu u křižovatky vyběhl starý muž. Poznal ho. Mohl ho zastřelit -později nebude schopen analyzovat, proč na něj nevypálil -, když se belhal vpřed a snažil se sám nadzdvihnout převržený džíp. Sledoval ho, jak klopýtá pryč, namáhavě dýchá, pak si přikládá ruce k ústům a řve do ohně a kouře o pomoc. Žádná nepřišla.
Muž se opět pokusil nadzvednout džíp a nepodařilo se mu to. Kousek od něj vybuchl granát. Nemohl na tu dálku slyšet zahvízdání šrapnelu, ale viděl, jak to muže odhodilo a jak se po břiše začíná plazit pryč. Věděl, že čarodějka je pod džípem. Jako by v dalekohledu zahlédl mužovy slzy. Azíz vešel z balkonu do ložnice. Pes spal na polštářích. Zavolal na něj. Přešel obývák. Ani nepohlédl na starou děvku z Malmó, která se na konci
své cesty dostala do Kirkúku. Seděla propadle v křesle s láhví a skleničkou
v ruce.
„Přijde? Přijde dnes večer?"
Sešel ze schodů. Dmul se pýchou. Podařila se mu nejvýznamnější rána
jeho kariéry.

*****

Ocitla se v pasti, ve tmě. Slyšela Hákimovo zavolání, přivede pomoc. Když se džíp převracel, chránila si rukama hlavu a teď s nimi nemůže hýbat a nohy má zaklíněné. Granáty ji tlačí do hrudi. Nevidí, nemůže se hýbat a obklopuje ji pach paliva. Věděla, že Hakim odešel pro pomoc, pro-tože už ho neslyší a střelba zeslábla. Muži už jsou jistě u guvernérova domu. Až se střelba přesune, lidé vyjdou z domů, kde se schovávají, a pomůžou zvednout džíp a osvobodit ji.
Čas míjel. Netušila, kolik ho uplynulo, neviděla na ručičky svých hodinek. Gus ji jistě hledá. Snažila se vybavit si dotek jeho rtů. Gus sundal heli-koptéry, jak slíbil. Přijde ji hledat.
Palba ustala. Jestli muži pronikli ke guvernérovu domu, jak to že neslyší střelbu? Ozvaly se hlasy, vrzání bot.
Slyšela nadávání a klení. Džíp se nadzvedl. Zamrkala v paprsku světla. Pod dveře džípu zastrčili kůl, aby auto mohli podepřít, než najdou nové úchyty. Měli by si pospíšit. Musí vést finální útok na guvernérův dům. Neví, jestli se bez ní dokázali dostat tak daleko.
Džíp se převalil. Držela se nakloněného sedadla, pocítila úlevu, je na svo-bodě. Pak spatřila kruh vojáků mířící na ni zbraněmi. Vzpomněla si, co říkal Hakim... Seděla zapadlá v sedadle. Její ztuhlé, v tu chvíli neohrabané prsty sáhly po pojistce granátu, nejbližšího srdci. Do tváře jí vletěla pažba pušky. Vytáhli ji z džípu.
Za vojáky stál důstojník, objímající velkou pušku, podobnou Gusově, na sobě měl oděv připomínající jeho ustrojení. Vedle jeho nohou lhostejně seděl pes. Důstojník sledoval, jak ji prohledávají, jak ji zbavují granátů, jak jí strhávají vršek uniformy a blůzu a jak špinavé ruce ohmatávají kůži na jejích ňadrech, pasu a stehnech a setrvávají na ní, i když nic neobjevily. Odvrátil se a odešel.
Ze dveří jednoho z domů vyšla jakási rodina, ještě v nočním oblečení -babička, rodiče a děti. Vojáci ji podrželi, aby na ni členové rodiny mohli po řadě naplivat.

*****

Hákimovi trvalo celých patnáct minut, než navázal kontakt s jednou ze skupin, než je vytáhl z přestřelky nablízko, než je zorganizoval a dovedl kus od převráceného džípu. Na vzdálenost 200 metrů, přes větrem unáše-ný kouř sledoval, jak na ni plive ta rodina, pak ji se strkáním odtáhli pryč.
Jakmile se rozšířila zvěst o jejím zajetí, útok se zastavil. Linie se narušila, pak se rozlomila. Řízený ústup se proměnil ve zmatečný úprk chátry. Než se stáhli k hranici města, mnozí odhodili zbraně a rozutekli se. Za dlouhý život kurdského bojovníka si Hakim na porážku zvykl, ale žádná ho nebolela tak jako tahle. Okamžitým cílem bylo přejít otevřený terén neplodné půdy, opustit požáry Starého Města za nimi, plamen Baba Gurgur a dosáhnout výšin. Slyšel ji říkat: „Obětujeme všechno, co máme - naše životy, naše domy - pro Kirkúk." Obrátil se k ní zády, ale nedoká-zal zapomenout na poslední pohled na ni, malou, bezbrannou, obklope-nou postavami vojáků. Pln bolesti klopýtal dál, k bezpečí namodralé mlhavé linie výšin.

*****

„Co slyšíte, pane Gusi?" „Nic."
„A co neslyšíte, pane Gusi?" „Neslyším nic." „Pane Gusi, neslyšíte střelbu."
Pochodovali opačným směrem a ještě rychleji ve stejném oblouku jako o předchozí noci. Daleko vlevo od nich se nad částí města vznášel příkrov dýmu. Už několik minut si Gus uvědomoval, že palba ustala, ale neko-mentoval to, přidal do kroku a nechal si to pro sebe. Přemýšlel, jak dlouho už chlapec ví, že palba - vzdálená, ale zřetelná - ustala. Je to malý bystrý ničema a jistě mu došlo, že je po všem, dřív než jemu. Odpověděl divoce: „Naprosto správně. Nestřílí se."

„Kdyby se dostali ke guvernérovu domu, ještě by se střílelo." „Opět správně. Ty jsi, Omare, hotová fontána moudrosti." Chlapec prostě pohlédl Gusovi do očí. „Jestliže se nestřílí, byl útok odra-žen. Stáhli se." „Řekni mi něco, co nevím."
„Udělali jsme, co jsme měli. Zničili jsme helikoptéry jako předtím tanky." „Není to ničí vina."
Tři sta metrů před nimi se nacházela nízká hromada kamení. Viděl ji jasně. Kdyby se ještě ozývala střelba, ta hromada by pro ně byla znamením, že mají zabočit vlevo, ke Kirkúku, a připojit se k úderu na Staré Město. Ona ne, to Hakim plánoval variantu pro případ neúspěchu. Jestli se útok nezda-ří, sděloval mu tlumeným hlasem tak, aby ho Méda neslyšela, mají zabo-čit vpravo, zamířit na východ k azylu vysočiny.
Došli k hromadě kamení. Cestou na východ nepotřebovali žádné další význačné body. Míjeli nepravidelnou řadu odhozených nábojů do mino-metů, granátů, batohů, bedýnek s municí a těžký kulomet na kolech, který jim přitáhl Rus výměnou za vyhlídku na licence na těžbu kovů.
Nemyslel, že by se Meda obrátila na útěk, ale nevyslovil to, protože chlap-ci je to taky jasné. Rty měl spálené sluncem a bez citu a v ústech cítil jen sucho a prach.

*****

Táhli ji do bloku cel, hlavou narazila na zárubeň dveří. Přivlekli ji do chodby, pak ji pustili. Zapotácela se, zavrávorala, postrkova-li ji slabě osvětlenou chodbou. Muži, lemující její stěny, ji celou cestu kopali a bili. Když si držela ruce na obličeji, kopali ji do břicha, když si chránila břicho, mlátili ji do obličeje. Došla k prvním otevřeným dveřím. Hrábli jí rukama do vlasů a ramena jí zkroutili tak, že musela pohlédnout do cely. Sotva ho poznala.
Ležel uvnitř, zhroucený v zadním rohu. Zamřížované světlo vysoko ve stropě ozařovalo krev na jeho obličeji a kaluže moče na betonové podla-ze. Než se setkala s brigádním generálem, požádala Guse, aby ji zastřelil, kdyby snad napochodovala do pasti. A Hakim jí řekl, aby v případě zatče-ní zatáhla za pojistku granátu visícího jí přes srdce. Hodili ji do druhých otevřených dveří, zaslechla, jak s třísknutím zaklaply. Kde jsou pešmergové?. Kde je Hakim? Kde je Gus Peake?
Posadila se na podlahu cely pod vysoko umístěné světlo, přitáhla si kole-na k hrudi. Nikde žádná odpověď, jen znovu slyšela surové třesknutí a tupou ránu ve chvíli, kdy kulka trefila řidiče džípu.

*****

Vojáci si ho vysadili na ramena a nesli ho přes náměstí, kolem guvernéro-va domu, bránou do prostoru velitelství Páté armády. Salutovali mu, mávali, provolávali mu slávu. Pes klusal opodál.
Azíz pociťoval rozjařenost pýchy a těsně před tím, než ho u vchodu do velitelského bunkru postavili na zem, zvedl pěst s dragunovem do výšky. V tuto chvíli byl major Karím Azíz hrdinou. Oznámil mužům, již ho obklopili, že později půjde a najde odstřelovače, který pokořil tanky a zni-čil helikoptéry. Dostane ho, slibuje. Z bunkru vyšel plukovník, zatleskal mu. Políbil ho na obě tváře, oznámil mu, že zbytky banditů prchají. O jeho úspěchu se dozví i samotný prezident. Jeho jediná kulka dosáhla většího efektu než brigáda tanků a let helikoptér.
Kolem něj se tlačily tváře, zářící důvěrou a obdivem, ale za muži viděl stí-nem zahalená okna bloku cel.

KNIHOVNA: Seržant Billings vyzvedl z knihovny výcvikové-ho střediska komanda námořní pěchoty následující tituly:
Britský Odstřelovač - Skennerton.
Poznámky k výcviku odstřelovačů, 1940 - 1941 - Ministerstvo obrany.
Zvědové a odstřelování v zákopové válce - Crum.
S britskými odstřelovači do Rajchu - Shore.
Odstřelování: výcvik zacházení s pěchotními střelnými zbraněmi, díl 1, 1946 -51 Ministerstvo obrany.
Odstřelování - Idriess.
Odstřelování ve Francii - Hesketh-Prichard. Všechny tyto práce si AHP přečetl. Jsou staré a zabývají se kon-fliktními situacemi z historie, ovšem metody odstřelování se pří-liš nezměnily.

SHRNUTÍ: AHP si při postupu jistě povede dobře, ale jakmile se vytratí moment překvapení, právě tím, že si ‚povede dobře', k sobě bude přitahovat stále víc pozornosti. Zatím si nejsem jistý, zda se mu dostalo nezbytných vědomostí o ÚTĚKU a UNIKU pro případ, že by se situace přiostřila. Nastoupil na nesmírně složitou a nebezpečnou cestu a právě jeho LOAJALI-TA mu může zabránit, aby si uvědomil okamžik, kdy by se měl obrátit a stáhnout. Jeho šanci na přežití ve střednědobém hori-zontu považuji za nepatrnou.

Slečna Manningová si četla jeho zprávu. „Koukám, že ho pěkně vychva-lujete."
Willet byl unavený, a tak vyletěl: „Co tím myslíte?" Zablesklo se jí v očích. „Nepatrná šance na přežití ve střednědobém hori-zontu, ne nulová. To je pokrok. Můj bože, vážený Augustus Henderson Peake by byl blahem bez sebe, kdyby věděl, že Ken Willet změnil názor, i kdyby jen o píď. Ty knihy, co četl, jako by pocházely už z Archy." „Ne všechno na světě je okázalé a nové. Na skutečně podstatné věci, věci, co mají cenu, se nedá dosáhnout ze třetí ruky, nějakou dálkovou kontro-lou. Snažili jsme se bojovat na dálku, úžasnou technikou, bez obětí. Skvělé sousto pro televizi, ale je to na nic, když je třeba něco dokázat. To se pak musí dát v sázku život. Zahodíte počítače a jdete bojovat tělo na tělo.

Věděl o tom, ti instruktoři mu to řekli. Bylo pro něj důležité přečíst si ty staré knihy."
„Klid, mladý muži, klid."
„Kdybych šel tam co Peake, chtěl bych mít v batohu Hesketh-Pricharda. Je to o mazanosti, nevyzpytatelnosti, odvaze, nemilosrdností, dovednosti zabíjet.... A také o starých ctnostech. Potíž je v tom, že mezi staré ctnosti patří loajalita, a ta ve válce zabíjí. To ‚nepatrná' nejspíš není realistický odhad, to vám garantuju."

Kapitola čtrnáct

„Viděl jste to?"
Gus stál nad Hákimem. Našli je pod velkým skalním převisem, jenž chrá-nil raněné před sluncem a kde se tiše krčili přeživší, vyčerpaní, plni strachu. „Ano."
„A nic jste neudělal?"
Hakim byl jediný hromosvod při ruce. Ona by se přece dobrovolně nestá-hla. Předpokládal, že je mrtvá. Když dorazili na místo schůzky, vstoupili do šedého stínu. Při hledání Hakima se pohybovali mezi raněnými a on , očekával, že najdou štíhlou, rubášem zahalenou postavu se zakrytou hla-vou. Nedokázal pochopit, že pokud se byť jediný muž udržel na nohou, nevyzvedli její tělo.
Hakim uboze pokrčil rameny. „Udělal jsem, co jsem mohl." „Což bylo nic." „Neurážejte mě."
„Nic jste neudělal. To samotná pravda vás uráží."
„Sehnal jsem dohromady skupinku mužů. Vrátil jsem se. Viděl jsem, jak ji odvádějí. Nemohl jsem nic dělat. Zničil bych životy..." Viděl se v daleké budoucnosti, jak vaří kávu v dědečkově kuchyni, na parapetu okna nad dřezem stojí fotografie a on zajíkavě vysvětluje, že Medu zajali, její lidé ji opustili a ani on ji neochránil. Zahrál si na parchanta.
„Skvěle odvedená práce, gratuluji vám. Kvůli riziku hrozícímu vám jste ji opustil."
Jen by zahynulo ještě víc lidí." „Byl jste jí to dlužen. Měl jste se alespoň pokusit." "Jako mustašar odpovídám za životy svých mužů. Nemůžu ty životy obě-tovat pro pouhé gesto." „Doufám, že se s tím dokážete vyrovnat."
On sám by se s tím nevyrovnal. Políbil ji, a na rtech už necítil její rty a její chuť. Nezůstala mu žádná památka, šátek, kapesník, ani špinavý zakrváce-ný obvaz. Za jediný týden se pro něj stala tak důležitou jako dosud nikdo
v jeho životě a nezbyla mu po ní ani maličkost. Hakim poprvé zvedl hlavu, pohlédl mu do očí a odsekl mu. „Nebojím se tíhy odpovědnosti... Nemohl jsem nic dělat." „Žijte si s tím a přeji vám nerušený spánek."
„Kdybyste toho o válce věděl víc, nenadával byste mi. Válka mě naučila, že to nejcennější co máte, život, neodhazujete jako prázdnou krabičku od cigaret. Život se nemá promarnit. Mohu vám ještě něco říct?" „Další zatracený výmluvy?"
„Než ji vojáci vysadili do nákladáku, podrželi ji tváří v tvář nějaké rodině. Všichni z té rodiny jí postupně naplili do tváře. Pro vás byla symbolem hodným následování, konečně i pro mě, proti veškerému mému přesvěd-čení. Pro vás představovala romantiku, pro mě prostředek s malou nadějí na úspěch. Pro ty, za které údajně mluvila, byla ďábelskou vizí. Tehdy jsem ji viděl naposledy, když jí plili do obličeje."
Slyšel své vlastní zadrhávání při odpovědích na dědečkovy otázky. V Hákimově neuhýbajícím pohledu viděl čestnost. Sklonil se, přisedl k němu, vzal unavený popelavý obličej do rukou. "Jak jí bylo?" „Idiotská otázka." „Povězte mi, jak jí bylo."
„Arogance ji opustila. Viděl jste ji, tu aroganci, jak mi vždycky odporovala, když měla pravdu a já se mýlil. Viděl jste ji, když snižovala moje zkušenosti - kolikrát? Pak už to nebyla bojovnice, ale spoutaná dívka. Už se netyčila do výšky, byla drobná a vystrašená. Přestala být vůdcem, stala se naprosto obyčejnou. Drželi ji a ta rodina na ni plivala, neměla žádnou hodnotu." Gus se odplazil do nejtemnějšího koutu převisu a lehl si na zem. V ruce držel mocnou pušku, ale i ta ztratila hodnotu. S tváří obrácenou ke skále, kde nemohl viděl raněné, si představil dědečka a neslyšel nic než jeho otázky a pomyšlení na její strach mu svíralo srdce.

*****

Za brzkého večera, pod mrakem, zakrývajícím úplněk, dorazil na velitel-ství Páté armády velitel Júsuf.
Měl by právo na únavu, ale na tomto nevelkém štíhlém muži šlachovité postavy žádná vyčerpanost patrná nebyla. Dovezli ho sem i s doprovo-dem z Basry, kde. se zabýval naléhavým případem, ovšem záležitost v Basře se při porovnání s vývojem situace na severu ocitla až na druhém místě. Júsuf byl především rodinně zaměřeným člověkem, nejraději ze všeho trávil čas se svými vnoučaty, rozmazloval je, posazoval si je na kole-na, vyprávěl jim příběhy a štíhlými prsty je hladil po vlasech. Alespoň se to o něm povídalo.
Titul ‚velitel' si udělil sám. V rámci armády neměl žádnou hodnost, ani ji nepotřeboval. Jeho autoritu uznávali všichni, od nejprostších vojáků v úz-kých zákopech na hranici s Kuvajtem až po nejvýznamnější generály
Nejvyššího velení. Pátral po známkách nesouhlasu s režimem, kterému sloužil, dnem i nocí hledal důkazy zrady. Pouhá hrstka uniformovaných mužů libovolného postavení, od spodku hierarchie až po vrcholné hod-nosti, by se při jeho příchodu na jejich základnu neotřásla. Velitel Júsuf se považoval za štít, za nímž se režim a především prezident mohou cítit v bezpečí. Úkolem tohoto štítu bylo mučení. Prsty, hladící vlasy vnoučat, byly stejně zběhlé v umění způsobovat krutou bolest údaj-ným nepřátelům státu. Téměř se nezastavil. Jeho práce mu poskytovala jen málo času k užití si dětství vnoučat. Doma se zdržoval zřídkakdy. Jeho život si udržoval tempo, protože kolem byla stále přítomná dvojí hrozba, rozdílnost názorů a zrada. Před Basrou pracoval v Karbale, před Karbalou v Ar Ramádí a před Ar Ramádí v Bákubě. Kdyby režim padl, patřil by k prvním oběšeným na nejbližší příhodné lampě pouličního osvětlení, proto všechny hodiny bdění zasvětil hledání odpůrců režimu a zrádců. Když se svým kufříkem vystoupil z auta a kráčel k té

části vojenského prostoru, v níž sídlil Estikhabarat, připomínal svým vzhledem nižšího funkcionáře, někoho, kdo vyrván jízdní řády nebo spravuje nějakou méně významnou část nemocnice. Povídalo se o něm s hořkostí, že kam jednou vstoupí, už ani ptáček nezazpívá.

*****

Seděl sám v zadním rohu toho chlívku. Otáčecí židli nastavil tak, aby hle-děl na zatažené závěsy a stěnu.
Sluha majoru Karímu Azízovi donesl talíř s chlebem a sýrem, jablko a sklenici mléka a nabídl mu whisky. Odmítl. O chléb a sýr se podělil se psem, dal mu jádřinec jablka. Popíjel mléko. Scout zavrčel. Azíz zaslechl tiché hlasy a šouravé kroky na koberci za sebou.
Stranil se společnosti, protože dřívější rozjařenost už ho opustila a považo-val se za oklamaného muže. Pešmergové jsou na útěku. Brigáda zaujala své původní postavení na křižovatce. Za prvního ranního světla se jednotky Páté armády vrátí do Tardžilu a odpoledne sondující patroly dosáhnou Města Vítězství Darbantaqu. Do konce příštího dne bude úzký koridor zba-ven sabotérů. Přijde o šanci k pronásledování odstřelovače - jeden proti jed-nomu, dovednost proti dovednosti, oko proti oku, kulka proti kulce. Vrčení zesílilo.
Díval se do závěsů a stěny a představoval si toho muže, jak se vleče zpátky ke vzdáleným horám, jak se plouží v roztahané koloně, ohnuté porážkou. Ráno odjede. V Tardžilu ani ve Městě Vítězství pro něj není práce. A pak ho přímo udeřilo pomyšlení na budoucnost. Budoucnost mu přinese... Vrčení přešlo v bolestivé vyštěknutí.
Otočil se i se židlí a při prudkém pohybu drknul do stolu a rozlil mléko. Za židlí se krčil drobný muž, starší než on, s krátce zastřiženými šedivějícími vlasy a neobyčejně hladkou pletí. Azíz ho neslyšel přibližovat se. Křehké štíhlé prsty jedné ruky držely kůži psova týlu, druhá jemně hladila srst na
hlavě. Na ramenou olivově zelené uniformy se neskvěly žádné insignie a na hrudi žádné stužky. V náprsní kapse měl zasunutu spořádanou řadu kulič-kových per jako nějaký byrokrat, ale psa držel se silou odborníka, takže ten se neodvažoval vymanit, a hladil mu hlavu jako děťátku. Za ním stáli čtyři muži s mapami potu v podpaží a skvrnami od krve na blůzách a kalhotách. Pes se třásl.
Jsem velitel Júsuf a je mi ctí setkat se s odstřelovačem, který nám dodal pomýlenou venkovanku. Téměř s ní cítím soucit, protože není ničím víc než hračkou druhých. Musí být uspokojující dokázat střílet s takovou přesností, i když cílem je tak bezcenná osoba." „Pustil byste mého psa?"
„Nazval jsem ji .bezcennou'. Urazilo vás to? To jsem v úmyslu neměl. Mnozí věří, že byla důležitá, ale já jejich názor nesdílím. Pro naši arabskou společnost je typické, že se naše hrdinské vojsko cítilo být ponížené bojem se sabotéry vedenými ženou. Jejich důstojnost a mužství veřejně uráželo, že je v boji porazila žena."
„Působíte mému psovi bolest. Pusťte ho, prosim."
„Nazývají ji čarodějkou. Je to pochopitelné. Čarodějka vládne nadpřiroze-nými schopnostmi. Naše hrdinné vojsko by rádo těmito silami omluvilo vlastní neúspěch a vlastní zradu. Ona se stane obětí. Vůbec mě nebude těšit nechat ji pověsit, ale bude to nutné k upokojení jednoduchých myslí našich vojáků. Potřebuji si u ní jen ověřit rozsah věrolomností důstojníků, kteří zradili v ně vloženou důvěru. Pak bude viset. Mě, majore Karíme, zajímají jen ti důstojníci."
Naslouchal předoucímu hlasu. Nikdy předtím se s tím člověkem nesetkal, neviděl ho, ale jeho jméno znal. Šeptalo se po chodbách bagdádské vojen-ské akademie, na velitelstvích armády i na velitelských postech divizí a regimentů. Povídalo se, šeptem, že nikdo, kdo se mu v cele octl tváří v tvář, nedokázal odolat přesvědčivosti jeho vyšetřovatelských postupů, ať byl sebestatečnější.
„Nezajímám se o ty, co zradili v ně vloženou důvěru. Jsem voják a plním svoje povinnosti. Pustíte, prosím, mého psa?"
„Hledám, majore Azízi, stopu vytvořenou břichem hada a sleduji sliz té stopy. Ta stopa mě vždycky přivede do hadího doupěte. Po nalezení toho doupěte je nejlepší nalít do té díry benzín a zapálit ho. Had je zrádcovské stvoření. Narazíte na něj tam, kde to čekáte nejmíň, pak ho musíte sledo-vat a zabít... Je mi ctí potkat člověka, který ví, kde je jeho povinnost." Jak vstával, pustil psův krk. Pes, napružený jako pero, se vymrštil po mužově kotníku a tvrdě skousl. Velitel Júsuf necouvl ani nevykřikl. Chvíli psa pozoroval, jak se mu sápe po kotníku. Síla jeho kopnutí stačila k to-mu, že se vyrval ze sevření jeho zubů a odhodil psa na stěnu pod zataže-né závěsy, kam lapaje po dechu přistál.
„Proč mě váš pes považuje za hrozbu, majore Azízi, když jsem se k němu choval tak laskavě?"

*****

Brigádní generál ležel bezvládně na podlaze cely, asi tak na hodinu s ním skončili. Dveře nechali otevřené, aby dobře slyšel každý zvuk ze sousední cely. Nemohl otevřenými dveřmi nic vidět, protože měl oči přivřené otoky, ani rukama necítil drsný beton, na němž ležel, protože prsty měl ochromené bolestí po vytržení nehtů. Je Bota, muž proslavený nesmírnou silou a statečností.
Ještě se nezhroutil, ještě neprozradil jména.
Brigádní generál znal reputaci toho mrňavého parchanta, který nikdy nezvedl hlas, se štíhlými prsty, jež držely jako kleště. Ta reputace vyprá-věla o jeho ohromné trpělivosti a o tom, že se nikdy nesmíří s neúspě-chem. Snažil se nekřičet, ani když jím bolest protékala jako řeka, protože kdyby vykřikl, oslabil by tím ji, čekající na jejich návrat do její cely. Několikrát zaslechl její zaskučení, jednou ji slyšel zaječet a domyslel se, že ji popálili. To, co dělali předtím s ním a teď s ní, bylo jako nic v porov-nání s utrpením, jaké je oba čeká, když se nenechají zlomit, protože repu-taci toho parchanta nic nenaruší.
Když ji spatřil poprvé, působila nesmírně energicky a chovala se vůči němu blahosklonně. Ale teď jeho uši vnímaly

strach a vnitřním pohledem viděl, jak k jejímu tělu přikládají cigarety a jak je prsty přitlačují na kůži. A až začne křičet a ječet, až ho oslabí, vrátí se mučitelé do jeho cely. Netuší, jak dlouho ještě dokáže odolávat, ale věděl, že až se poddá, jiní, kteří teď věří v jeho odvahu, ho budou následovat do temných cel a budou očekávat příchod velitele Júsufa.
Isaac Cohen poslouchal přenosy vysílaček dekódované počítači. Padla na něj ochromující tíha! Nepatřila k jeho národu, ale jeho žal byl stejně opravdový, jako kdyby patřila.
Staří muži z Mossadu, žijící v Tel Avivu, kteří se teď, už na penzi, schá-zejí v kavárnách na chodníku ulice Ben Jehudy, vyprávěli o žalostném a bezmocném smutku, jaký pocítili, když k nim prosákla zvěst o zajetí Eliho Cohena v Damašku a o jeho popravě ha náměstí Semírámis. Byli tak mocní a přitom nedokázali vytáhnout krajana z cely a plošiny šibeni-ce...
V CIA pracovala řada veteránů, s nimiž se setkával na schůzkách ve Washingtonu, mluvili o stejném těžkém smutku v okamžiku, kdy k nim pronikla zpráva o zajetí a následné smrti Billa Buckleye v Bejrútu. Ještě ohromnější síla nedokázala také nic.
Pamatoval si ji takovou, jak ji viděl v horách. Sebejistou, se sebevědomím hraničícím s domýšlivostí, odmítající jeho pomoc. V očích jí plály po-chodně a on pochopil, proč za ní jde tolik mužu. Chtěl si pamatovat její sebejistotu a sebedůvěru, aby si ji nepředstavoval v celách Páté armády. Ti
stan muži mu vyprávěli, že když Elie Cohen přebýval ve vězení v Da-mašku, nedokázali spát, odpočívat, smát se a milovat se se svými ženami, nedokázali žít. Promluví si s tím odstřelovačem, až se připotácí se zbytkem armády, a až uslyší, jak k tomu došlo, možná ho i prokleje za to, že to při-pustil... Není poskokem Američanů. Jestli mu to smutek dovolí, ráno jim zavolá, ale v noci na ni bude myslet a odříká za ni modlitbu.

*****

Gus mu položil otázku: „Zajdete kvůli mně za tím starcem, Hojšarem?" „Ano." Hakim na něj upřel svůj ostříží zrak.
„Povězte tomu starci všechno, co se stalo." Hakim přikývl.
„A měl by o tom napsat a poslat to mému dědečkovi." „Splním, oč mě žádáte. Ale povím vám, tímhle zbytečným riskováním nic nevyřešíte." Hakim se zajíkl.
Kolona se vydala na cestu, nejsilnější muži odnášeli na zádech a nosítkách raněné. Přes Hákimova ramena Gus sledoval dlouhou, roztroušenou řadu bojovníků. Zpočátku postupovali pomalu, ale když pocítili čistý vzduch výšin, jejich krok jako by se zrychlil a pomyšlení na domov protáhlo jejich kroky.
Gus řekl: Jsem vám vděčný za vaši radu a rád bych se dočkal vašeho odpuštění."
„Za co?" optal se Hakim chraplavě. Odpověděl prostě: „Za urážky, kterými jsem vás zahrnul." Drsné ruce starce plné mozolů a ruce mladšího muže se spojily, pevně stiskly. Gus viděl roztažená světla Kirkúku, siluety výškových budov, vyso-ký plamen, nedosažitelný cíl. Bylo to o respektu, kterého si cenil. Hakim pronesl: „Existuje určitá vzdálená možnost, že bych ji mohl zachránit. Musím se o to pokusit, ale zbývá mi málo času." Jejich ruce se oddělily. Hakim se naklonil nad Omarem a švihl pěstí před jeho obličejem. I tohle vypovídalo o respektu. Pak vyrazil na cestu. Gus si pomyslel, že člověk slabší povahy, než má Hakim, by se otočil, zaváhal, naposled zamával, ale od něj se tohoto gesta nedočkal. Žádné kradené chvíle pro měkký sentiment. Sledoval, jak se Hakim belhá do mizejícího světla, aby dohnal konec kolony.
Gus se obrátil na Omara s připomínkou: Ještě pořád můžeš jít..." Chlapec stál se sklopenou hlavou a neústupně s ní zavrtěl. „Máš před sebou celý život, můžeš krást, loupit a rabovat, olupovat mrtvé, pořád ještě máš šanci žít."
„Major Hesketh-Prichard vždycky potřeboval pozorovatele." Gusův hlas se pronikavě nesl temným prostorem pod převisem k rozčilu-jícímu klidu v chlapcových očích: „Můžeš jít, hrom do tebe, a nemusíš se stydět. Běž, doženeš je a budeš žít."
Kolona splývala se šerem. Jako by se trhal řetěz, který ho, dokud byl pevný, spojoval s Hojšarem a jeho s dalším stařík em a od dědečka s jeho rodiči, jeho ženou, jeho prací a dlouhými víkendy na stickledownské střel-nici. Ale kolona zmizela do posledních zbytků našedlého světla a už neslyšel šourání jejich bot ani skřípot nosítek. Starý řetěz se přerušil, ale byly ukuty nové. Jeden bude mít na kotnících ona, jeden poutá jeho k ní a jeden chlapce k němu. Chytil Omara za blůzu, chňapl ho za límec, vytá-hl ho do výšky a prudce od sebe odstrčil směrem, kam zmizela kolona. Chlapec se usadil mimo jeho dosah. Gus zvedl kámen a divoce jím po něm mrštil, pak dalším. Proletěly kolem chlapce a jeho trpělivého, na něj upřeného pohledu.
Gus řval: Jdi, jdi ty parchante! Okradači mrtvých a raněných. Nepotřebuju tě. Nechci tě. Vypadni odsud! Dělej, sakra, co ti povídám! Jdi." Kolem duněl jeho hlas, odrážející se od skal. Hodil další kámen a trefil chlapce do ramene. Viděl, jak sebou škubnul, ale ztlumil výkřik a ani si nepromnul místo, kam kámen dopadl.
„Všichni jsme nešťastní, pane Gusi, ne jenom vy." Pak se mu vrátila drzost, tvář se mu zvrásnila úšklebkem. „Přeřízl jste ji?"
Gus pomalu a zničeně zavrtěl hlavou. Nedokázal si vybavit její chuť ani dotek. „Políbil jsem ji, miloval jsem ji."
„Všichni jsme ji milovali, pane Gusi, ne jenom vy. Prosím, povězte mi nějaký příběh od majora Hesketh-Pricharda."
Gus se s trhnutím narovnal. Poznal, že je po hádce, uklidnil se. Spojení s minulostí odešlo spolu s kolonou. Za rozbřesku budou v Kirkúku. „Pro pozorovatele je nejvýhodnější země nikoho, tam kde jsou krátery a spadlé stromy, tam jsou pozorovatelé nejcennější a jednotka s výbojným velitelem se tam vždycky snaží ovládnout půdu. Jakýsi důstojník vojenské špionáže 4. batalionu Královského berkshirského regimentu jménem Gaythorne-Hardy dospěl k závěru, že je nutné znát přesné rozložení německé obrany na Hill Sixty-three v místě zvaném Messina. Nemělo cenu přecházet přes čtyři sta yardů země nikoho v noci, protože v noci by se nedal rozeznat plán jejich zákopů a obrany, a proto vyrazil ve dne. Celé hodiny mu zabralo přejít otevřenou krajinou, kterou celou dobu sledova-li němečtí odstřelovači a stráže, ale byl v pohybu v terénu tak dobrý, že se dostal až k drátům nepřítele a zjistil o jejich pozicích všechno, co potře-boval

vědět. Měli ho přímo před nosem, ale neviděli ho. To, že se tam dostal a dozvěděl se, co chtěl, by nemělo žádnou cenu, pokud by se nedo-kázal dostat zpátky do bezpečí vlastní linie a nenahlásil to. Plížit se zpát-ky bylo mnohem těžší a byl už unavený. Ale dokázal to. Z toho, co zjis-til, mohlo dělostřelectvo efektivněji ničit německé zákopy a naši odstřelo-vači měli větší šanci zabíjet Němce. Major Hesketh-Prichard ho považoval za nejlepšího pozorovatele." „Nebyl tak dobrý jako já." Přes chlapcův obličej přeletěl úsměv.
"Jistěže ne."
Pak vrásky kolem Omarových očí a úst vyhladily rozpaky. „Proč tu zůstá-váme, pane Gusi?"
Z Gusova hrdla se vydral chraplavý hlas. „Protože jí to dlužíme." „Co můžeme udělat?" „Něco. Cokoli je lepší nežli nic."

*****

Když přecházel volné prostranství, aby vyhledal telefon, zaslechl výkřik, podobný výkřiku přivázané kozy, která poprvé spatří nůž. V budově proviantní služby Páté armády najde prázdnou kancelář a telefon. Strážný před hlavní budovou zasalutoval, otevřel mu dveře a vpustil ho dovnitř. Ty výkřiky slyšel i strážný a každý voják, poddůstojník a důstoj-ník na místě. Jestli ty výkřiky podryjí předsevzetí brigádního generála, jest-li ho rozloží, pak bude každý muž, jehož jméno vyjde z jeho rtů, odsou-zen k záhubě. Jeho vlastní jméno ukončí tu bolest, umlčí křik. Úředníci vyplňující objednávky na maso, rýži, zeleninu, ovoce a olej pro Pátou armádu se už vrátili do kasáren. Prošel jen napůl osvětlenou chod-bou do potemnělé místnosti. Nerozsvítil, po hmatu došel ke stolu. Našel telefon. Příjezd mučitele uspíšil jeho kroky. Předtím ležel na posteli a vymyslel plán. Nemůže je opustit. Stiskl tlačítko obcházející ústřednu, poskytující přístup k přímé lince. Slyšel ji z velké dálky, tlumeně. „Leilo, musíš pozorně poslouchat, co ti říkám, a udělat to." Slyšel hrát televizi, štěbetání dětských hlasů a její matky. Řekla, že poslouchá. Mluvil opatrně kvůli případnému odposlechu přímé linky. „Posloucháš, Leilo? Nepřerušuj mě. Ráno opouštím Kirkúk. Mám možnost vybrat si krátké volno. Vzpomínáš si, jak jsme před čtyřmi lety byli s dětmi tábořit? Rád bych si to zopakoval. Spakuj všechny nutné věci a sejdeme se u Sulajmán Begu na silnici do Kirkúku."
Nebyla nadšená. V televizní předpovědi počasí prý mluvili o nočních mrazících a určitě by nebylo vhodné brát děti pod stan. „Měla bys zabalit oblečení na čtyři dny a dětem vezmi nejlepší boty. Ze Sulajmán Begu zamíříme na Kingirban a Kifri a tam si najdeme místo pro táboření."
Nejspíš to nepůjde. Zítra má v nemocnici moc práce a za tak krátkou dobu nemůže sehnat náhradu. Zajedou si tábořit třeba později, až se zlep-ší počasí.
Jestli mě miluješ, Leilo, uděláš, co ti říkám. Sejdeme se v Sulajmán Begu. Musíme využít nabízené šance."
A Wafíq má druhý den zkoušku, zapomněl snad? A Hani pozítří odpo-ledne reprezentuje školu ve fotbale, na to taky zapomněl? Karím Azíz nemohl vědět, jestli se linka rutinně odposlouchává, jestli ho skutečně slyší. Potlačil touhu zařvat a zastavit všechny její opodstatněné výmluvy, proč nemůže opustit Bagdád.
„Leilo, mám jedinečnou šanci užít si s dětmi trochu volna. V nemocnici bude frmol vždycky, pořád bude spousta zkoušek a fotbalových zápasů. Spakuj večer a brzy ráno vyrazte na cestu. Je to pro mě moc důležité." Navíc má matka pozítří narozeniny, na to také zapomněl? „Buď tam, prosím tě. Vezmi stany, teplé oblečení, jídlo. Na cestě do Kifri, asi kilometr od silnice na Kirkúk, je benzínová stanice. Nežádám toho po tobě tolik. Dělám to pro lásku k tobě a dětem. Máme šanci užít si pár dní svobody. Dělám to kvůli nám. Prosím, buď tam..." Odpověděla, že to nebude jednoduché. Azíz položil sluchátko. Věděl, že u toho benzínového čerpadla bude. Vyšel z budovy a přešel prostranství, lemované vysoko umístěnými světly. Už mu končí střední věk. Ona se zakulatila, je široká v bocích, mládí už ji opustilo. Mají jen jeden druhé-ho a chlapce. Noc prořízl křik. Napadlo ho, jestli se mučitel nebude potře-bovat vyspat a nepůjde si lehnout, jestli mu právě mučitelova potřeba spánku a odpočinku neposkytne dost času k jízdě na jih, k osmdesát kilo-metrů vzdálené benzínové stanici a setkání s jeho milovanými, jestli je bude moci dovést do Kifri a pak odbočit k hřebenu a přejít hranice. Znal dost těch, kterým se nepodařilo najít nestřeženou cestu, a doslechl se i o několika, kteří úspěšně přešli hranice a pak byli zadrženi pešmergy a za peněžitou odměnu vráceni zpět vojákům na předsunuté hlídce. Žena, již miloval, v beznadějné rezignaci tolerovala režim, nikdy si nestěžovala na špatné vybavení nemocnice a nedostatek léků, pouze to stoicky snášela. Děti, jež miloval, chodily do školy, automaticky věřily tomu, čemu je jejich učitelé učili a co jim vyprávěli o zlých nepřátelích Iráku, každé ráno stály a hleděly na portrét usmívajícího se prezidenta, skandovaně mu pro-volávaly svoji podporu a byly hrdé na to, že mu jeho otec slouží. Cestou od benzínové stanice jim poví, že tolerují a jsou hrdi na pouhý klam. Povede je jakožto uprchlíky k hraničním patrolám a silně střeženým sta-novištím a neví, jestli ho nebudou proklínat.
Usadil se na podlahu svého pokoje, do kouta, odkud bude vidět na dveře. Psovu hlavu měl v klíně, pušku v ruce. Výkřiky neustávaly a on věděl, že mučitel za zamřížovanými okny bloku cel ještě nespí ani neodpočívá. Jestli bude jeho jméno prozrazeno, uslyší v chodbě dusající kroky a dveře se rozletí... Jak tu seděl a sledoval dveře, nej-víc ze všeho ho bolelo, že se Odstřelovač obrátil a vrací se zpátky a že ho svým způsobem oklamal.

*****

„Byla mu zima, snažil se zamířit, ale nedařilo se mu to, protože byl příliš unavený."
Ona řídila a Willet navigoval. Kodrcali se v jejím malém autě ve vyježdě-ných kolejích temné klikatící se lesní cesty s kamenitým povrchem a ve světlech reflektorů sledovali ledabyle nakreslené šipky. Z Londýna se jim necestovalo nejhůř, dokud neodbočili z hlavní silnice na lesní cestu. Willet
složil mapu. Dvakrát vyletěla, že zcela jistě zažádá účtárnu o proplacení umytí auta, ale vycítil v ní, a to byla novinka, staccato vzrušení. Napadlo ho, jestli se obyčejná malá Carol během školicího kurzu u Bezpečnostní služby dostala na

podobné místo a zda se tím seberealizovala. Sám Willet se v mokré zalesněné krajině kurzu přežití nemáčel déle, než kolik by stálo za vzpomínku. Pršelo stále vytrvaleji, déšť stékal po předním skle a světla konečně objevila rozmazaný obrázek malého stanového tábora. „Měl jsem tu tehdy malou skupinku, lidi z obchodní banky," vzpomínal Rafan. „Řekl jsem Peakovi, že se mu budu věnovat, co to půjde, ale musí mezi ně, pěkně do fronty."
Od té doby, co dorazili do tábora, déšť polevil. Nad nízkým kouřícím ohněm visel malý obdélník plátna. Velká pojišťovací společnost se sídlem v Londýně vyslala do lesů a do Rafanovy péče pět mužů a čtyři ženy, aby se naučili sebeúctě, svépomoci a sebekázni. Na rožni vytvořeném z větve lísky zbavené kůry se nad ohněm opékal hubený králíček a Willet si pomys-lel, že nebude moc chybět do půlnoci, než se to zatracené zvíře prohřeje a bude možné ho v polosyrovém stavu zkonzumovat. Po překonání rokli-ny s divokou řekou našli králíka v oku, nastraženém den předtím. Rázní manažeři a regionální ředitelé s jasným zrakem to všechno považovali za skvělou zábavu, s lidmi z banky to bylo nepochybně stejné. Skutečnost, že Willet přichází z ministerstva obrany a slečna Manningová je z Bez-pečnostní služby, Rafana nikterak nevyvedla z míry, usadil dvojici nově pří-chozích do kruhu kolem ohně, jako by neměli žádné právo na soukromí. „Počítal jsem s tím, že mladí z banky rádi přivítají spolutrpitele. Snažili se, ale Peake si je k sobě nepustil... Nebral je, odmítl je. Jestli mi rozumí-te, považovali ho za šprta. Moc se snažil. Nesmál se, nežertoval, jako by to tylo pod jeho úroveň... Už jsem podobné lidi zažil. Když jsem odešel od námořní pěchoty a převeleli mě k regimentu, dostal jsem na starost při-jímač rekrutů. Většina rekrutů byla příliš nadupaná, takoví neuspějí. Je to problém charakteru. Pár jich projde, ale je vám jasné, jakou cestou se vyda-jí. Pokud do regimentu proniknou, pak si v první řadě myslí, že spasí svět. Spása světa pro ně obnáší zabíjení. Zabíjení se jim stane zvykem, jsou pak osamělí, izolovaní. Zabíjení je pro ně narkotikem, nedokáží se ho vzdát." Déšť pleskal na plátěnou stříšku nad ohněm. Mladí lidé, promoklí na kost a celí od bláta, sledovali hovor, poslouchali. Willet chápal, proč si je Peake nepustil k tělu. Vrátí se ke svým vanám a šampaňskému, k investicím kli-entů a penzijním fondům. Rafan Jennings, bývalý mariňák a bývalý instruktor regimentu, hrál před celou galerií. Willet myslel na to, jak se tihle vyvolení, přežvykovači peněz, vrátí do svého světa v City, spokojení sami se sebou a důležití, a ještě měsíc se budou smát tomu, co slyšeli u to-ho zatraceného kouřícího ohně, a budou věřit, že sakra něčeho dosáhli, když vydrželi tři dny v mokru a jedli polosyrového králíka. „Co jste ho naučil?" zeptal se Willet nemilosrdně.
„Útěk a únik. Starej Bill - myslím Billingse, to je můj dobrej kámoš - říkal, že přesně tohle potřebuje, ale bylo to jen marnění času, jeho i mého." „Nestačím vás sledovat," upozornila ho tiše slečna Manningová. „Pokud se vydáváte spasit svět, pokud vyrážíte na zabijáckej flám, pak se vám může stát, že se kolem budete motat příliš dlouho. Pokud se kolem motáte příliš dlouho, ztratíte výhled na cestu zpátky a nedostanete příle-žitost vyváznout z toho a uniknout. Odešel do severního Iráku, že?" Slečna Manningová dodala informace: „Je tam revolta, povstání domo-rodců. Cílem je, zdá se, město Kirkúk. Tam má základnu Pátá armáda." Skupinka kolem nich propukla v smích. Užívají si nesmírně zábavný večer a příští týden budou zpátky u svých stolů. Vyvolenci zatraceného boha si zas budou hrát na monitorech počítače s investičními sumami a směnnými kurzy a pak zamíří do vinárny.
„Pak mohu jen doufat, že pozná kdy přestat," poznamenal Rafan. Byl to velký muž, s rukama dlouhýma jako gorila a dobře zastřiženým knírkem. Za stany stál zaparkovaný nejnovější typ landroveru. Willet se div neroz-brečel, protože si představil, jak vyčerpaný Gus Peake sedí ve vlhku u ohniště a poslouchá, jak ten blahosklonný parchant vykládá útěk a únik a slyší stejné salvy smíchu od tehdejších jeho posluchačů. „Máte tušení, jak dlouho už je v boji?"
Hlas slečny Manningové se zachvěl. Odpověděla rychle: „Možná týden, možná o pár dní déle."
„Při takovém druhu práce se změní v masového vraha... Bude zabíjet denně. Bude zabíjet tak často, že ztratí přehled o zabitých - kolik jich zabil, jak často zabíjel - a přitom nebude v takové struktuře, kde by mu někdo poručil přestat, nechat toho. Změní ho to. Jestli se z toho dostane, ti, co ho znali předtím, ho nepoznají. Možná až se s ním setkají a uvidí ho, nebudou se k němu ani chtít znát. Bude to jiný člověk a možná na něj nebude pří-jemný pohled. Neřekl mi, co dělal, nic ze svého dřívějšího života." „Pracoval jako dispečer dopravy..."
Lidé kolem ohně to považovali za skvělý vtip. Willet je nenáviděl. Dotkl se ho řehot.
„... v provinční speditérské firmě," nedala se odradit slečna Manningová. Na tváři Rafana Jenningse pohrával hloubavý úsměv. „Tady máte svoji odpověď. Jestli se vrátí, sotva se dokáže posadit zpátky za stůl a znovu pře-souvat náklaďáky, jako by k ničemu nedošlo. Jestli je skvělý střelec, mohlo by jít o dvacet třicet životů. Nikdo, kdo je dostatečně namyšlený, prostě neskončí po první akci, bude si muset najít další důvod, další křížovou výpravu. Mám ty chlapy přečtené. Je to moje práce, dostat se pod všech-ny ty kecy zakrývající pravou povahu. Nelíbil se mi." „Nelíbil? Proč ne?" V hlase jí skřípěl posměch.
„Nelíbil se mi, slečno, protože takoví jako on se touží někam zařadit. Chápete? Ať je jeho motivace jakákoli, nemůže tam patřit, a jestli se vrátí,
nebude patřit ani sem. Udělal jsem pro něj, co se týče útěku a úniku, co jsem mohl, protože mě o to požádal starý Bill, ale rozhodně se mi nelíbil. Nemám rád muže, kteří se touží stát hrdiny."
„A co loajalita? Takové důležité věci jako je svoboda, dědictví národa? A co sebeobětování?"
Willet viděl, jak Rafan zamrkal. Kroužek se pochechtával. Kouř vířil kolem králíka. Slečna Manningová se zvedla, otřela si zavlhlý zadek a Willet v je-jím obličeji zaregistroval hněv.
„Pojďme, Kene," řekla. „Necháme tyhle tupce jejich hloupým hrám." Šel za ní, kolem stanů a landroveru k cestě, na níž zaparkovali auto. Nenapadlo ho, že by k něčemu takovému mohlo dojít, že by se emocio-nálně angažovala ohledně Peaka a jeho pušky. V duchu si přehrával slova Rafana Jenningse: ‚A nebude v takové struktuře, kde by mu někdo poru-čil přestat, nechat toho... Jestli se z toho dostane, ti, kteří ho znali před-tím, ho nepoznají...Nemůže tam patřit, a jestli se vrátí, nebude patřit ani sem.' Připadala mu skvělá a poví jí to.
Dorazila k autu. Šlehla po něm pohledem a vyštěkla: „Až o tom budete psát, prokažte mi jednu laskavost. Vynechejte všechny ty pompézní řeči o šanci na přežití. Ušetřete mě těch keců."

*****

Mířili v naprostém tichu tmou ke světlům a plameni. Chlapec šel první. Gus mu svěřil odpovědnost za svůj život a bezpečí. Postupovali ustáleným tempem kolem patrol, které on neslyšel, ale chla-pec ano. Přešli přes silnici, po níž kroužily obrněné transportéry, a chlapec vždy našel skryté místo v zemi, do kterého se mohli ponořit, když reflek-tory prohledávaly zemi. A on nevycítil, kde by jim prolákliny v mělké zemi mohly poskytnout ochranu. Pak tam byl příkop, do kterého by byl vletěl, a chlapec mu podal ruku a vedl ho dál. Proklouzli kolem tiše hovo-řících mužů pasoucích ovce a chlapec z větru vyčetl, kudy musí jít, aby na sebe neupozornili jejich psy. Šli směrem ke světlům, tam, kde ji držely řetězy.

Kapitola patnáct

Vždy brzy po ránu stárnoucí kaprál s řidičem a v doprovodu dvou mužů s puškami vyzvedl balíky s naléhavým a tajným materiálem pro Pátou armádu, které do Kirkúku dorazily letecky z hlavního města. Přestože před patnácti lety při obraně Basry přišel o ruku, příslušnost k rodu, jehož oddanost režimu se nedala zpochybnit, mu poskytovala právo na postavení v administrativě tak dlouho, jak jen si bude přát. Jeho každodenní rutinou bylo dojet na letiště, vyzvednout z antonova poštu a vrátit se do centra Kirkúku, následovala káva a cigarety, guvernérovy noviny, pak hra v kostky o zápalky, jídlo, siesta, pak pokec s ostatními kaprály, vyžehlení uniformy, vyčištění bot a spánek. Ke stížnostem neměl důvody a šlo o bezpečnou práci. Ostatní kaprálové v administrativě mohli každé dva měsíce očekávat, že je na týden přeloží na přední hlídky v ho-rách na severu, ale on ne. Jeho chránila invalidita.
Když džíp na široké cestě z letiště do města zpomalil u dopravních světel, jedněch z mála v Kirkúku, jeho spořádaný život skončil. Jediná rána, vypálená na velkou vzdálenost, mu roztrhla hlavu a směs kostí, krve a mozku potřísnila tělo jeho řidiče.
Utíkali.
„Kam teď?"
„To je jedno. Kamkoli, odkud můžu zamířit."
Omar šel první, Gus ho následoval. Paprsky nízko stojícího slunce vrhaly tmavé stíny v úzkých uličkách mezi chatrčemi, náhodně rozmístěnými přístřešky na kraji města. Muži, ženy a děti teprve vstávali, podobni duchům se trousili kolem svých domovů.
Za rozbřesku byl nesmírně unavený.
Jakmile do místnosti proniklo první světlo, major Karím Azíz se zvedl z podlahy a poprvé od chvíle, kdy přišel do Kirkúku, pocítil svých pěta-čtyřicet let, tělem mu projela bolest a ztuhlost. Nespal, pozoroval temno-tu a úzký pruh světla pode dveřmi, napínal sluch, jestli nezaslechne těžké boty. Dlouhé hodiny se nepříliš často ozývaly výkřiky a on poznal, že mučitel nezná únavu.
Spakoval si těch pár svých věcí, roztroušených na podlaze, do útrob batohu. I Leila bude touto dobou plnit batohy chlapců a určitě jim už vysvětlila, že na zkouškách ve škole ani na fotbalovém zápasu nezáleží. Zavolala už do nemocnice, kde se vymluvila na nevolnost. Nejspíš už oznámila matce, šourající se v pantoflích po kuchyni, že se o jejích narozeninách nebude poř-dat žádná oslava. Celou noc přemýšlel, kdy jí poví o jejich budoucnosti. Položil na podlahu poslední suchary pro psa a ten je zhltnul. Budoucnost ho v tmavých hodinách tlačila jako noční můra. Na linii pří-měří mezi vládním územím a kurdskou enklávou by se mohly nacházet patroly. On sám by jim dokázal bez sebemenších problémů uniknout, ale bude s ním žena a synové. Mohli by se stát zajatci kmenových vládců a Estikhabarat by zaplatil padesát tisíc amerických dolarů za to, aby jim ho vydali, aby ho vrátili přes hranici svázaného a s páskou na očích. On, s puš-kou a psem, by si dokázal probojovat cestu hrozícím zajetím, ale nebude sám. A i kdyby se útěk zdařil, čeká je nejspíš život v exilu v zahořklých iráckých komunitách v Ammánu nebo Istanbulu, bez vyhlídek, bez peněz. On sám by možná v exilu, o němž četl v novinách a o němž slyšel v rá-diu, dokázal existovat, ale je odpovědný za svoji ženu a děti, kteří budou bez trvalého bydliště ztraceni. Každou chvíli už vyrazí na cestu na sever.
Sroloval podložku pro psa a uložil ji do batohu. U benzínové stanice, v autě nebo na počátku pěší túry jim to poví. Přizná se ke zradě prezi-denta, který se na něj teď vřele usmívá z fotografie na stěně, neboť se postavil po bok jeho nepřátelům. Přizná, že všechen namáhavý zápas o jejich živobytí přišel vniveč, protože ho zradil. V noci se třásl kvůli tomu, co provedl svým milovaným. Pes stál u dveří a čekal na něj.
V duchu si stále znovu a znovu představoval úlek v jejich tvářích u ben-zínové stanice, v autě nebo na počátku pěší túry, až se dozvědí o své budoucnosti. Nejhorší z jeho děsivých představ zobrazovala ženu, jak k sobě tiskne děti, odvrací se od něj a opouští ho... Může za to jeho ješit-nost na střelnici, když předváděl svoji střelbu. Může za to vyjádření licho-tivého mínění generála, pronášené hedvábnými slovy v autě, kroužícím v noci podél řeky v Bagdádu, zdůrazňující, že on je mezi špičkovými střelci ten nejlepší.
Pes vyrazil na chodbu. Zavřel dveře do holé místnosti a napadlo ho, jestli se prezident ještě pořád usmívá. Vyšel na otevřené prostranství. Z přízračného bloku cel vycházelo několik mužů.
Vyčerpaně si mnuli oči, rozcvičovali pěsti, jako by je měli pohmožděné, otírali si šmouhy z oblečení. Ale nejdrobnější z nich kráčel čile, jako by mu spánek vůbec nechyběl.
Ticho prostranství narušil pisklavý hlas. „Opouštíte nás, majore? Vemte si s sebou moje blahopřání."
Odpověděl chraplavě: „Přijímám a děkuji... Jsem prostý voják, udělal jsem, co jsem mohl."

„Nikdy jsem se nesetkal s prostým vojákem. Šťastnou cestu do Bagdádu." Snažil se svoji otázku položit ledabyle: „A co vaše práce, veliteli, už se chýlí ku konci?"
„Téměř, ale ještě kousek zbývá. Několik hodin a ukončím předběžné stá-dium svého vyšetřování... Ale stopy zrady se táhnou daleko. Ujišťuji vás, prostý vojáku, že ty stopy budu sledovat, ať povedou kamkoli... Ale dost řečí o mně. Zklamalo vás, že vašemu triumfu cosi chybí?" „Nerozumím vám."
„Poslali vás zabít odstřelovače, cizince. A to jste neudělal." Azíz vyhrkl: Je mimo dosah."
„Příjemnou cestu a buďte si jist, že ti, kdož převzali odpovědnost za bez-pečnost státu, neustanou v práci, dokud zrádci zůstanou na živu." Azíz zaslechl slabé rozzlobené zavrčení psa, neklidně před ním mávl prsty a vyrazil směrem k administrativní budově, kde si sežene řidiče na cestu přes město, k vojenskému vozovému parku. Při chůzi cítil, jak ho dopro-vází a do zad se mu zarývá pohled malých, blízko u sebe posazených oček.

*****

Voják hlídal u silničního zátarasu.
Bylo mu devatenáct, odvedli ho k mechanizované pěchotě. Za ním stál silniční zátaras. Jeho seržant mu poručil zastavovat a prohlížet auta, nákla-ďáky a dodávky. Pocházel z chudé rodiny, žijící v Bagdádu, a jeho přesun do tábora základního výcviku před odjezdem do Kirkúku představoval první okamžik v životě, kdy odcházel od své matky. Nesnášel vojenskou stravu a sotva jedl. Byl hubený jako šindel, a když s puškou v ruce odvá-děl dopravu do odstavného pruhu ke kontrole řidičových dokladů, kruče-lo mu v žaludku. Žil opuštěně, kolegové v kasárnách se ho stranili, pro-tože se po většinu nocí z pocitu osamělosti pomočoval. Za silničním záta-rasem pracovali dělníci, konali přípravné práce k opravě ucpaného kanálu, kopali příkop. Panoval tu strašný zápach, ale co je důležitější, beranidlo, s nímž dělníci rozbíjeli dehtový makadam, přehlušilo osamělou ránu, vypálenou před půlhodinou o plný kilometr dál. V okamžiku, kdy voják umíral, myslel na svoji matku. V hluku skřípějících brzd, přehazování rychlostních stupňů a bušení beranidla nikdo poblíž něj nezaslechl třesk-nutí ani tupou ránu. Voják klesl, jako by ztratil vládu nad nohama a z hlu-bokých ran v hrudi a zádech vystříkla krev. Vojenský sluha se zastavil u korby nákladňáku.
Na plošině se válela hromada černých odpadkových pytlů. Zapálil si ciga-retu. Čekaly ho ebonitově černé vrány, mávaly křídly a pochodovaly po pytlích, které na smetiště dovezl na počátku týdne, chraplavě na něj pokři-kovaly. Každé ráno uklízel ubytovnu důstojníků pancéřové jednotky v Kirkúku a vybíral odpadkové koše s jídlem, které se důstojníci neobtě-žovali sníst. Jídlo přilákalo vrány, ale dokázaly počkat, dokud si nevychutná cigaretu. Pocházel z pouštního kraje, z okolí malého města Náhija nedaleko syrských hranic. V tom kraji se nenacházely žádné hory, ale rád si užíval chvil, kdy při kouření mohl obdivovat vysočinu za městem. Měla v sobě podobnou prázdnotu. Zamrkal do slunce vycházejícího nad vzdá-lenými hřebeny. Toho rána byl obzvláště dobře naložený, služba u armá-dy mu za devět dní skončí a nasedne do pomalého autobusu mířícího zpátky do Náhiji, kde jeho otec vede kavárnu při silnici. Zastavil se a spo-kojeně kouřil cigaretu. Neuvědomil si, jaký tím ze sebe udělal skvělý cíl pro vzdáleného střelce. Když padl naznak, vrány zavřeštěly a vzlétly a v pa-nice zakroužily nad hromadou pytlů s odpadky.

*****

Opět se rychle přemístili. „Proč, pane Gusi?" „Protože byli po ruce, Omare."
„Ne že bych si stěžoval, pane Gusi, ale nebyli to důstojníci, žádní velitelé. Ani helikoptéry, tanky, komunikační prostředky... Proč?" „Nosili uniformu."
Chlapec pokrčil rameny. Přecházeli dvory, přelézali ploty, které se pod nimi někdy zbortily. Mnozí uvnitř domů, jiní zametající nebo věšící prá-dlo, je viděli. Ale ti uvnitř pohlédli stranou a ti venku odspěchali domů a zamkli za sebou. Nebyli součástí města, v němž žili členové strany, funkcionáři a administrativní pracovníci, vážili si života a věřili, že nej-snáze si ho zachovají, když nic neuvidí, neuslyší, nebudou nic vědět. Chlapec nesl kalašnikova a Gus při běhu pevně svíral pažbu velké pušky. Slunce stoupalo, spěchali dál, hledali další místo, odkud by mohli najít cíl v uniformě. A chlapcova cesta je vedla stále blíž k centru města.

*****

Dorazil k vojenskému vozovému parku.
Major Karím Azíz řidiči úsečně poděkoval, vzal si batoh a vyleštěnou bedýnku s puškou. Pes mu cestou do kanceláře běžel u nohou. U stolu udal své jméno a hodnost a vyžádal si auto bez řidiče na zpáteční cestu do Bagdádu. Jeho jméno znali, pověst o něm se rychle rozšířila. Pro majora, díky jehož skvělým střeleckým schopnostem došlo k zajetí čarodějky, se jistě najde místo v letu na jih, ne? „Rád bych sám řídil a chtěl bych to auto okamžitě." Za zavřenými dveřmi za stolem se nejasně ozývala síť vojenských vysíla-ček. Nedokázal porozumět zprávám, vnímal jen aktivitu vysílaček.
Na stole se ocitly formuláře a kopíráky. Dvěma prsty úředník pracně nadatloval jeho jméno, hodnost a cíl cesty. Azízova netrpělivost v něm vyvolávala nepokoj. Nabídli mu kávu, podrážděně zavrtěl hlavou. Přecházel před stolem sem a tam, což možná zvyšovalo úředníkovu ner-vozitu a počet chyb, vyrval papíry s kopíráky ze stroje a začal znovu od začátku. Když skončil, předal papíry Azízovi. Naškrabal na ně podpis, pak je odnesl do kanceláře s puštěnou vysílačkou... Leila a chlapci touto dobou už opustili dům, budou na cestě k Sulajmán Begu. Z místnosti vyšel důstojník s insigniemi majora, obézní z života stráve-ného za stolem.
Jsem nesmírně poctěn, že vás poznávám, majore Azízi. To vám ti pitom-ci ani nepodali židli?" „Nechci židli, chci jen

auto."
Důstojník přidal druhý podpis, vyvedený ozdobným rukopisem. „Omlouvám se, majore, mohu vám poskytnou pouze toyotu. Jakmile ji vyčistíme a doplníme palivo, bude vám k dispozici." „Na čištění zapomeňte, dejte mi klíčky."
Důstojník se samolibě usmál. „Vy jste odborník na střelbu, já na vedení vozového parku Páté armády. Vy jste hrdý na svou práci, majore, já zase na svoji. Žádné auto vydané významnému důstojníkovi neopustí tento dvůr, dokud nebude patřičně vyčištěné a připravené. Oba máme svoji hrdost, že?" „Tak to zařiďte."
Začal opět přecházet. Důstojník zaváhal, pak se nejistě optal: „Předpoklá-dám, majore, že jste se poslední třičtvrtěhodinu nenacházel poblíž vysí-lačky?"
„Jel jsem sem, cesta byla strašná." „Víte o tom zabíjení?" „O jakém zabíjení?"
„Za poslední třičtvrtěhodinu v Kirkúku zabili tři vojáky. Kaprála na cestě z letiště, vojáka u silničního zátarasu a sluhu, vyvážejícího odpadky na smetiště. Žádní důležití muži, majore, žádní důstojníci." „Možná zbytky těch sabotérů ze včerejška někam zalezly, schovávají se." „Pokaždé bez varování, pokaždé z neviděné zbraně, pokaždé jedinou kul-kou."
Bude už na silnici na sever. Bude v naprosté důvěře v něj řídit auto s je-jich syny. Myslel si, že Odstřelovač unikl do hor a je mimo dosah. Vzpomněl si na obrázek, chvějící se ve slunci, na muže sedícího na skále příliš daleko na dostřel dragunova. Kdyby mu nedůvěřovala, nevzala by auto, nenaložila by ho a nevyrazila na sever. „Zařiďte urychleně doplnění paliva a vyčištění. Musím odjet."

*****

Slyšela, jak zakašlal, pak vyplivl chrchel z krku.
Ležela v koutě cely, daleko ode dveří. Slyšela ho zakašlat, pak dlouhé bolestivé zasípění.
Otočila se, sebemenší pohyb ji bolel. Vnímala těžký dech. Ležela na pách-noucí posteli ze staré slámy, potažené potřísněnou bavlnou. Předtím ho tak dobře neslyšela, ale když ji naposledy vrátili do cely a ona dopadla na betonovou podlahu, zjistila, že přestěhovali postel zprava doleva. U obli-čeje pocítila teplou vlhkost. U zadní zdi cely, pod vysoko umístěným za-mřížovaným oknem, před nímž ve světle poletovala špína, byl v betonu kanálek, kudy mohla při polití podlahy odtékat voda. Teplo pocházelo z moči, odkapávající z otvoru ve stěně vedle její hlavy. Ústa měla kousek od kanálku a pramínku jeho moči. "Jste tam?"
„Kde bych měl být? Jsem tady." Z kanálku dorazilo pochmurné, potlače-né uchechtnutí, nic veselého.
„Můžeme to přečkat?" „Musíme to přečkat." „Jak dlouho?"
„Tak dlouho, na kolik nám bůh dá sílu." „Může nás něco zachránit?" Jedině smrt."
Zachvěla se. Mezi jednotlivými výslechy a za usmívajícím se hladkým obli-čejem, pozorně kladoucím otázky v přestávkách mezi bitím a bolestí, si představovala domov. Přivolávala si obrázek vesnice, kvetoucích sadů, vůni jídla připravovaného na ohni z vlhkého dřeva, děti, vracející se s ná-ručemi divoce rostoucích květin, starého Hojšara, předčítajícího jí z knih o historii vojenství, které mu zanechal jeho přítel, vážený bratr Basil, hra-jící si a křičící děti. Ale ten obrázek už se vytratil. Zůstala jí jen slova, při-cházející z úzkého odtokového kanálku, a dojem, že vyslovení každého slova mu přináší ještě větší bolest. „Kdy přijde smrt?"
„Až s námi skoncují. S vámi dřív, se mnou později." „Nemůžete jim něco říct, jen trošku?"
„Když začnete, oslabí vás to. Pak už to není jen trochu, ale všechno." Jste silný?"
„Mnozí muži se dnes modlí za moji sílu, aby mohli žít." „Kde berete tu sílu?" „Myslím na ty, které mám rád." „Kéž byste mě mohl mít rád, protože se bojím." „Budeme se mít rádi, jako otec a dcera..."
Sevřela ruku v pěst. Sáhla do otvoru, vsunula do něj ruku, zápěstí, paži. Na kůži pocítila lehké zalechtání nožiček švábů. V té drsné díře po ní lezl hmyz. Její ruka se otřásla, ale zasunula ji dál, až po loket. Nahmatala hrubé, krátce zastřižené vlasy a došlo jí, že se dotkla krku, a jeho ten dotek pře-
kvapil a vykřikl, protože sebou trochu škubl. Velká tvrdá ruka uchopila
Medinu. Jejich prsty se spojily. Na svých prstech, na dlani ruky popálené
cigaretami, pocítila jeho vlhké rty. Bylo jí, jako by sáhla mimo celu, za zdi
a ploty, za město, jako by tím kanálkem sáhla ke svobodě. Nebyl to otec,
který drží za ruku své dítě, byl to dotyk a polibek muže, jehož milovala.
Byla sama s ním, dodával jí sílu, dívali se na stejné hvězdy, jaké zářily nad
Ninive a Nimrúdem... Gus pro ni přijde, odvede ji do noci, ke svobodě,
a ona na svých rtech pocítí jeho.
„Přijde a zachrání mě."
„Nikdo nepřijde. Naší jedinou jistotou je smrt."
„Musím tomu věřit."
„Pokud tomu budete věřit, zeslábnete. Buďte silná, dodejte mi sílu."
„Byl jste mým nepřítelem."
„Máte jen mě a já mám jen vás."
„Zachrání mě..."
Meda se pokoušela vytáhnout ruku z kanálku, ale nemohla. Držel ji za
ruku plnou silou svého zoufalství.

*****

"Je to jen mladé děvče, venkovanka. To my neseme odpovědnost." Etiketa předepisovala, aby Hakim, kterému již

nabídli kávu v porceláno-vém náprstku a sušenky, usedl do čalouněného křesla v barvě královské modři naproti agu Bekírovi a vedl s ním zdvořilou konverzaci, než poma-lu převede řeč k důvodu své návštěvy. Nebyl schopen takové zdvořilosti. Káva na nízkém stolku zůstala nedotčena, sušenky nesnězeny. Přecházel po místnosti, zrušil krok, obrátil se a pro zdůraznění svých slov zvedl prst. Nacházeli se v salonu hotelu, kdysi útulku pro privilegované režimu, když prchali na sever před horkem bagdádského léta, teď se stal velitelským stanovištěm agy, ale starou květnatost si uchoval. Hákimovy boty při jeho neklidném přecházení sem a tam zanechávaly na ručně tkaném koberci zaschlé bláto.
„Měla své sny, přeludy. Využili jsme její jednoduchosti. Neseme za ni
odpovědnost."
Agův pohled sledoval Hakima. Jediným důkazem jeho nálady a rozpolo-žení byly oči. Jeho ruce zůstávaly v klidu, nepohrával si s prsty, ústa měl sevřená, bez výrazu. Ale nedokázal zakrýt zprávu ve svých očích. Vyslechl Hakima bez přerušování, ale ten dobře věděl, že nepochodil. Neudělá nic, nehne ani prstem. Když mluvil, měl ji před očima v cele, právě tak jako ji předtím viděl ve vesnici, jako ji viděl útočit na Město Vítězství a utíkat k Tardžilu, plížit se v příkopu podél vyzdvižené cesty obranného valu kři-žovatky. Kvůli tomu, co zažil, a při vzpomínce na způsob, jakým ho chy-tila do pasti svojí prostotou a sebejistotou, zvýšil hlas.
„Dovedla vás na předměstí Kirkúku. Viděl jste plameny Baba Gurgur. Když jste se obrátil k odchodu, zradil jste ji. Jestli ji opustíte, historie pro-kleje vás, vašeho otce i děda."
Vášnivost starého veterána zůstala bez odpovědi. Žádný muž, a už vůbec ne žena, nemluvil s agou Bekírem s takovým pohrdáním. Hakim tušil, že už proběhl rozhovor mezi satelitním telefonem a kanceláří bagdádského palá-ce, ujištění o loajalitě, které ale nebude přijato. Jako by křičel do větru. „Prosím, využijte možnosti spojení, které máte k dispozici. Zavolejte jim a smlouvejte s nimi. Nabídněte jim, co budou chtít." Kdyby si to aga skutečně přál, mohl by ji možná zachránit. Kdyby znovu zvedl satelitní telefon a prosil a žebronil, možná by jí vrátili život. Možná čtvrt nebo půl milionu dolarů, vybraných agou za průjezdní povolení pro tanky a nákladňáky jeho územím, by mohlo její život zachránit. Mírné pokrčení ramen Hákimovi naznačilo, že nic z toho se nestane, rozhovor je u konce.
„Dělala to pro vás. Riskovala vlastní život, aby vás dovedla do Kirkúku. Měl byste se stydět za svoji lhostejnost."
Neočekával nic víc ani nic míň, ale bylo jeho povinností pokusit se. Z Arbílu pojede do Sulajmánije, a pokud tam získá stejnou odpověď, vrátí se do hor, do své vesnice a bude se snažit zapomenout. Vyklopýtal ze salonu.

*****

Voják na strážní věži tankovací stanice se nacházel vysoko nad dopravou nejbližší ulice.
Zaslechl dva výstřely vypálené s přestávkou třiceti minut a znovu si na hodinkách zkontroloval čas, k druhému výstřelu došlo před osmnácti minutami. Voják napínal sluch, jestli neuslyší další výstřel, ale teď to bylo těžší, protože muláj svolával věřící k motlitbě a z reproduktorů na mina-retu nejbližší mešity se linul chvalozpěv. Zděsil se, že na věži nemůže zare-agovat na mulájovo vyvolávání. Pocházel z jedné z mála sunnitských rodin v Karbale, kde jsou ve většině zrádní šíité. Jakožto člen menšinové sekty ve městě plně podporoval režim, jeho jednotky, policii a agenty tajné služby - jeho rodinu mohli kteroukoli noc ubodat v posteli. Nahlásil, že slyšel výstřely, zakřičel to dolů na seržanta, ale nedokázal určit, odkud při-šly. Ze své pozorovatelny triedrem přehlížel střechy domů, horní okna a křižovatky, ale neviděl nic, co by ho ohrožovalo. Vyvolávání vystoupa-lo do crescenda, triedr se mu silou úderu kulky pronikající pancéřováním zabořil do očních důlků a vršek jeho hlavy ve spirálách letěl k zemi a dopadl nedaleko vysokých bot jeho seržanta, který dozíral na doplňová-ní paliva jakémusi nákladňáku.
Člen zadního jištění patroly se krčil u rohu kancelářské budovy. Jejich patrola patřila k mnohým vyhnaným z kasáren, vojáci se rozptýlili po centru města a postoupili až k vnějším blokům na předměstí. Mladý důstojník ho pověřil zadním jištěním, protože byl nejinteligentnějším
vojákem čety. Tím umístěním mu, jak pochopil, byla prokázána důvěra. Na univerzitě v Bagdádu mu po ukončení vojenské služby nabízeli studi-um chemického inženýrství. Nesnášel armádu, protože ho odvedla od laboratoří a hodila ho mezi negramotné venkovany. Svěření role strážce bezpečnosti mužů před ním bylo jasnou indikací toho, že si ho důstojník váží. Přes rameno slyšel důstojníkův pokyn, aby se patrola hnula vpřed. Přišlo mu idiotské nevědět, proti jaké síle jsou nasazeni. Dvakrát se trpěli-vě snažil z důstojníka vymámit, koho hledají, ale důstojník pokaždé věno-val svoji pozornost vojákům z venkova. Ztuhl ve skrčené pozici, připraven vyrazit za patrolou, držet se za nimi. Pohledem spočinul na vzdáleném konci ulice, na oknech a plochých střechách s anténami a parabolickými anténami. Aby ochránil patrolu i sebe, měl by sledovat střechy a okna plných 700 metrů vzdálené, daleko za dostřelem jeho vlastní pušky, ale na to ho nikdo neupozornil. Nepocítil vůbec žádnou bolest, jen úder do hrudi, pak se rychle zhroutil na chodník. Chvíli ještě vnímal pobídky důstojníka, ať vyrazí za nimi, a viděl, jak se z kancelářské budovy vynořil nějaký muž a stojí nad ním, ve tváři děs.
Vojenský policista zadržel dopravu a pustil do křižovatky kolonu obrně-ných transportérů.
Spokojeně si vychutnával uniformou získané autority a tato autorita se měla co nevidět ještě zvětšit. V náprsní kapse uniformy měl strojem psaný doklad, podepsaný jeho kapitánem, informující ho o povýšení z kaprála na seržanta s účinností od prvního následujícího měsíce. Celé držení těla vojenského policisty vyjadřovalo pýchu. Když kolem něj s duněním pro-jížděl první transportér, zvedl ruku a zadržel civilní dopravu. Den předtím byl na jedné z barikád na okraji Starého Města, kde zastavili postup těch parchantů z hor. Čarodějku osobně neviděl, ale s triumfálním houkáním a ječením sirén se kolem něj prohnal konvoj, vezoucí ji na velitelství. Určitě ji brzo pěkně vysoko pověsí a on se na to půjde podívat. Ráno panoval nesmírný zmatek, doslechl se, že se po městě trousí muži s puškami, ale neznal žádné podrobnosti, netušil, kde došlo k oněm pěti úmrtím. Když jako podťatý padl na silnici, horní polovina jeho těla se dostala pod kola obrněného transportéru, jehož řidič pocítil pouze mírné zhoupnutí.

*****

Jak daleko ještě půjdeme?"
„Tak daleko, aby uslyšela."
„Co aby uslyšela, pane Gusi?"
„Aby uslyšela, že jsme ji neopustili, Omare."
Jak jí to pomůže?"
„Snad jí to dodá sílu."
„Pomáhá vám, pane Gusi, že zabíjíte?"
Přibližovali se centru města a mnohem častěji teď od hlavní silnice
zaslechli hukot obrněných vozidel a pokřiky patrol. Pohybovali se právě
u zadního plotu zahrady, když se nějaká žena dala do křiku. Zahlédli skvr-nu obličeje v horním okně, pak se žena chytila za ústa, aby zmlkla, a roze-vřel se jí župan. Gus pochopil. Žena vykřikla, protože spatřila dvě postavy z dávných dob, primitivy pokryté špínou, ozbrojené, zamaskované, táh-noucí se její zahradou. Odkolíbá se od okna k telefonu. Chlapec jako první lehce přeskočil plot, Gus ho následoval.
Chlapec ho před oním výkřikem, jako vždycky, prokoukl. Byl rád, že se museli rozběhnout uličkou a že se tím vyhne odpovědi na jeho otázku.

*****

Postavil se do dveří.
Důstojník zvedl hlavu, spatřil Azíze a truchlivě se pousmál: „Slibuji vám, majore, už jen dvě tři minutky a auto vám bude k dispozici." „Co hlásí vysílačka?"
Je tam strašný zmatek, majore. Nerad bych se o těch vojácích ozývajících se ve vysílačce vyjadřoval nějak neuctivě, ale pobíhají tam zmateně jako bezhlavá kuřata." Zasyčel: „Co hlásí?"
„Patroly, kordony, linie a nové oběti. Sám za sebe - nejsem takový hrdina jako vy, majore - jsem rád, že jsem tady a že tu Organizuju účinnou -" „Kolik nových obětí?"
„Tři další - voják u tankovací stanice, další v patrole, vojenský policista. Honí toho odstřelovače, ale nemůžou ho najít, vystřelí jen jednou a pře-sune se. Tak, vaše čekání je u konce, majore."
Důstojník ukázal dozadu. Major se otočil a spatřil před budovou vojáka v malém luxusním voze. Jsem rád, že jsme vám mohli vyhovět."
Za autem stál džíp, jímž sem přijel z velitelství Páté armády, řidič se roz-valoval za volantem a pochrupoval v ranním slunečním svitu. Dostal se z dosahu svého seržanta a doufal, že se tu zbytek dopoledne zdrží a odpočine si, než se vrátí ke svým povinnostem. Ten muž se mu sám nabídl, vyzval ho.
Azíz popadl ze stolu papíry a roztrhl je vejpůl. Se psem v patách vyšel z budovy. Donesl k džípu batoh a bednu s puškou, otevřel dveře, šťouch-nutím probudil řidiče. Když rychle opouštěli vojenský vozový park, už rozdělával zámky přenosné bedýnky na pušku.

*****

„Ani se neohlídnu. Už nikdy to zatracený místo nechci vidět," hudroval Mike.
„To v žádném případě, moc rád zamávám na rozloučenou zemi zničené-ho snu," přisadil si Dean.
„Předně jsme sem vůbec neměli jezdit, neměli jsme těm nesmyslům o té ženské vůbec věřit," poznamenala Gretchen.
Opouštěli cestu a velký mercedes. Ani jeden z nich Rybinskému nepodě-koval. Postupovali za Jurgenem po klikatící se cestičce k hřebeni, nad nímž se nacházely tři další a za nimi vrcholky hor. Každý z nich nesl své vlastní věci, ale jako gesto solidarity a demokracie se podělili o příslušen-ství kamery. Během dne budou postupovat k hranicím, pak si odpočinou a pod úkrytem tmy absolvují nebezpečný přechod tureckých hranic. Šli se sklopenými hlavami. Žádný z mužů ani žena nebyli zvyklí na neúspěch. Každý svým vlastním způsobem hudroval na námahu příkrého stoupání a vyjadřoval hořkost nad nezdarem.
„Získám prostor v rádiu," kasal se Mike. „Ukřižuju tohle zatracený místo i tu ženskou, pokud vůbec existovala."
„Možná existovala jen jako mýtus v hlavách těch lidí," usoudil Dean. „Držme se reality, v nejlepším případě se bavíme o pěšákovi." Pak už mlčeli, usilovně stoupali a pod nimi zůstával jasně žlutý mercedes a klesající panoráma země.

*****

„Co chceš?"
„Pro živýho boha, Joe, chci si popovídat." „Povídání přece nikomu nepomůže, Sarah." „Potřebuju si popovídat, protože nemůžu nijak pomoct." „Třeba nebudu poslouchat." „Chytili ji. Zajali ji..."
Joe Denton klečel v husté trávě. Loukou se teď táhlo jedenáct kolíčky vyznačených řad a právě začal pracovat na druhé z nich. Z rozložení min usuzoval, že se mu za den podaří zneškodnit jen něco málo přes polovinu řady. Její přítomnost mu vadila, rozptylovala ho. Celý den jezdila sem a tam po cestě a hledala namáhavě se vlekoucí raněné z konečné bitvy o Kirkúk, aby je přepravila přes kopce a hřebeny. Většina jich dorazila večer předtím, ale brzy po ránou jich objevila ještě šest, zatížených dvěma oškli-vě zraněnými muži, a dopravila je do nemocnice. To byli poslední. Otočil

se po ní. Seděla na kapotě dodávky. Rozptylování je pro něj nebezpečné. „Tebe to neznepokojuje?"
„Tos mohla čekat. Mě znepokojuje tisíc V69, pak další minové pole a pak zas další." „Pomohl jsi jim."
„Moje hloupost občas zaskočí i mě." „Tohle není pravý Joe Denton. Joe Denton je plný zájmu." „Udělal jsem, co jsem mohl. Je mi líto, Sarah, ale je to její problém. Myslíš si, že můžeš něco podniknout, ale nemůžeš. Podívej se do mapy, ta ti napoví. Tohle je zatracenej Kurdistán. Tohle místo nezná odpuštění. A pokud se my, lidé zvenčí, o něco pokusíme, tvrdě dopadneme na zadek. Chceme být důležití, vmísíme se do toho, ale události neovlivníme. Odjedeme domů. Mám moc práce. Likviduju nanejvýš pětadvacet
V69 denně, takže zbývá už jen deset milionů. Proto mám moc práce. A ty si nechceš promluvit, potřebuješ si najít rameno, na kterém by ses vypla-kala. Jdi a najdi si toho odstřelovače, přitul se k němu a poplač si s ním. Pěkně se s ním pomiluj, než se vrátí domů vykládat svoje válečný příběhy v nějaký zaplivaný hospodě. Jdi pryč, nemám čas."
„Nemůžu." „Nemůžeš co?"
„Nemůžu něco takového udělat."
„Zkus to usilovněji. Zavři oči, mysli na pláž, mysli na místo, kam patříš." „Nedorazil." „Cože? Je mrtvý?" „Zůstal, aby ‚něco' udělal."
Slezla z kapoty dodávky. Vklouzla na sedadlo vedle řidiče, před osobní strážce. Dodávka odjížděla, zíral před sebe na řadu kolíčků. Byl rád, že se ho Sarah nezeptala, co se stane s tou ženou v Kirkúku, protože by jí nezalhal. Dlouho sledoval řady kolíčků. Když zvuk vozu utichl, když zmizel za holý-mi kopci, začal sondovat další zakopanou V69, snažil se objevit nástražné dráty a tykadla. Snažil se vypudit z mysli odstřelovače, který zůstal, aby ‚něco' udělal, ale nedokázal to, protože ho nenapadlo, co by se dalo udělat.

AUGUSTUS HENDERSON PEAKE

1. Závěry z rozhovoru mezi Rafanem (sic) Jenningsem z kurzu přežití, Hereford, mnou a slečnou Carol Manningovou - pře-pis přiložen.

ÚTĚK A ÚNIK: AHP na kurzu, kterého se zúčastnil po boku týmu vyšších bankovních úředníků, získal minimální základní trénink a rady ohledně taktiky přežití pro případ, že by se potřeboval rychle a improvizovaně stáhnout z bojiště - zdů-razňuji minimální. Ale Jennings ho označil za ‚křižáka' a usou-dil, že osobní přístup přiměje AHP setrvat na místě a nechat si ujet poslední autobus. Jeho znalosti Ú&Ú; získané na kurzu přežití, nebudou postačovat.

SHRNUTÍ: Jeho šanci na přežití v střednědobém horizontu klasifikuji jako... KDO SE O TO, SAKRA, ZAJÍMÁ? Vyšší bankovní úředníci zcela jistě ne, Rafan taky ne, tak proč bych měl já? Sám si ustlal. Jeho domýšlivost ho zavedla tam, kam by se OBYČEJNÝ, SLUŠNÝ a ODBORNĚ VYCVIČENÝ člověk neodvážil. Jeho nadutost ho přiměla angažovat se ve sporu, od něhož by se SPRÁVNÝ, ČESTNÝ a ODPOVÍDAJÍCÍM ZPŮSOBEM připravený muž distancoval. AHP nás všechny
pokořil. Přežije? Je mi to fuk. Uvidím ho někdy? Doufám že ne. Místo, kam odešel, to, o co se pokusil, ve mně vzbuzuje pocit druhořadosti...

*****

Prsty mu lítaly po klávesnici. Ozval se zvonek. Přestával se ovládat, oči měl zamžené, neviděl pořádně na obrazovku. Klopýtal přes místnost, mrkl na hodinky. Uplynula polovina dopoledne a on na sobě má jen spodek od pyžama. Poškrabal se v nahém podpaží, pak otevřel dveře. Na rohožce stála Carol Manningová a v posměšném úžasu obrátila oči v sloup. V ruce držela láhev vína. Protáhla se kolem něj dovnitř. Tricia rozhodně odmítala vstoupit do jeho bytu, považovala ho za páchnoucí skládku odpadků a vyhrožovala mu, že pokud se kdy vezmou a on se nenaučí po sobě uklízet, bude spát ve sklepě. Carol Manningová došla doprostřed místnosti a její tvář neopouštěl zlomyslný úsměv. Prý se hodil marod, jak jí řekli v kanceláři na ministerstvu. Přinesla víno, laciné australské chardonnay. Oznámila mu, kam půjdou následujícího dne.
Ken Willet se odbelhal do kuchyně najít vývrtku a omýt dvě skleničky. Když se vrátil, stála před monitorem. Předala mu láhev a četla dál. Nikdy předtím u ní neviděl takový úsměv, oči jí zářily. Vytáhl špunt. SHRNUTÍ samozřejmě smaže. Jakoby zahanbeně svěsil hlavu. Nalil víno do skleni-ček. Otočila se, ve tváři stále úsměv i zář.
Prohlásila: „Napadlo mě, že nastala vhodná chvíle namazat se. Nějaké námitky? Znáte ten pocit, padne na vás tíha, nemůžete nic nahmatat, nic nevidíte, ale víte, že došlo k něčemu hroznému a ať si namáháte mozek sebevíc, nevíte, k čemu. Znáte to? Došlo k něčemu hroznému? Mám takový pocit, a proto se opiju."
Vyprázdnila skleničku a on jí dolil. Omluvil se za to, co napsal. „Není proč. Je to pravda. Nenávidíte ho, protože na něj žárlíte. Podráždil vaši samolibost. Dost dlouho vám trvalo, než vám došlo, že je skvělý... Kde je ta zatracená láhev? Pochopil jste? Skvělý..."

*****

Sanitář vylezl z označené sanitky a rozběhl se k oběti. Poznal onen konkrétní rukopis smrti, malou vstupní ránu a velkou výcho-zí. Toto ráno už podobnou viděl u vojáka u silničního zátarasu a další u skládky odpadků. Jen tak něco ho nerozházelo. Sloužil jako zdravotník v terénu, nosič raněných, v bažinatých bojištích udržoval linii proti írán-ským

hordám, byl i v Kuvajtu, když americká letadla shazovala nálože bomb. Dokázal přijmout náhodnou smrt od neviditelných dělostřelců, kulometů a leteckých posádek a nepociťoval strach. Ale tohle bylo něco kapku jiného. Padl na něj chlad. U silničního zátarasu, u skládky a tady u rohu kancelářské budovy byli jako cíle zvoleni mladí lidé. V duchu si představil jejich těla, zvětšená dalekohledem na pušce, který okamžik před
jejich smrtí zajal jejich život. Poprvé v životě ho zalila hrůza. Dav ho prá-zdně pozoroval, jak přikládá ruku k hrdlu oběti, hledá pulz a žádný nena-chází. Náraz do zad jím hodil na tělo, ponořil se do tmy. Strážný rozevřel těžká ocelová vrata hlavní brány velitelství Páté armády. Strážný u brány měl bystrý zrak i sluch a věděl, že se městem šíří plíživá smrt bez známého klíče výběru. Z vřeštících vysílaček a křiku důstojníků se dozvěděl, že se do práce pustil Odstřelovač a pálí bez výběru. Dvanáct-krát za poslední hodinu otevíral bránu, vypouštěl pěší i mechanizované patroly, pak bránu zavíral. Ale nevěděl nic, a stane se mu to osudným, o rozložení sedmi míst v Kirkúku, na nichž zahynulo sedm vojáků. Kdyby ta místa znal, uvědomil by si, že se střelec každou ranou přibližuje k jím střežené bráně. Strážný byl mohutný člověk z rodiny kameníků z lomu za As Salmán, z pouštního kraje, a až mu skončí vojenská služba, vrátí se k těžkým zanzením, těžkým hodinám a těžkým kamenům. Měl široká ramena a statné svalnaté tělo, i jeho velikost se mu stane osudnou. Strážný, zavírající bránu, tvořil skvělý cíl a nevěděl o tom. Drobnější, štíh-lejší muž by unikl. Kulka pro mírnou chybu v propočtu dopadla o kousek níž a kousek stranou a trefila ho do zad do okraje žeber, tam se vychýlila a vyslala omračující vlnu do plic a dolů do ledvin a jater. Dopadl na zem, krev potřísnila zavíraná vrata. Volal o pomoc, ale muži krčící se za přivře-nými vraty na jeho křik nereagovali.

*****

„Byli jsme dost blízko?"
„Uslyšela to."
„Stačí to?"
„Stačí, protože teď o nás ví."
„Můžeme teď vypadnout?"
„Ano."
„Stačila vám - pane Gusi, turisto - prohlídka památných míst Kirkúku?" „Ne. Pokud to bude nutné, vrátím se." „Pro ni? Čert vás vem, pane Gusi, vy jste se pomátl." „Aby věděla, že není sama... S tebou, Omare, nebo bez tebe." „Beze mě by bylo hned po vás," vyštěkl chlapec posměšně. Sbíhali z otevřených betonových podlah nedostavěného činžovního domu. Dvakrát je spatřili a párkrát po nich vystřelili. Bez Omarovy intuice, získané krádežemi a následovným úprkem, by Gus uvízl v uzavírající se síti patrol, nebo by vletěl do cesty obrněným transportérům, křižujícím město. „Pomohlo vám to, pane Gusi?"
Téměř po dobu dvou hodin pronikal do města a vypálil osm ran. Když pozoroval vír ve vzduchu a skvrnku kulky, řítící se ke zvolenému cíli, necí-til lítost k muži, odsouzenému k smrti jen proto, že nosil uniformu a byl po ruce. Cítil jen prudký vztek, který nikdy dřív nepoznal. Procházeli pří-kopy, zahradami, dvory, kanály, chvíli se plížili po břiše, chvíli běželi.
Nechávali za sebou silniční zátarasy, kontrolní stanoviště, prohlídky domů, kordony vojáků, zmatek, chaos a hněv, jemuž se nedostane úlevy.

*****

Zařval: Jestli tu bránu okamžitě neotevřete, vy parchanti, zaplatíte za to životem."
Major Karím Azíz vší silou kopl do ocelových plátů brány. V uších mu zněl nářek vojáka. Raněný se topil ve vlastní krvi, zmítal sebou na zemi. „Otevřete bránu a vemte s sebou nosítka, nebo budete všichni do večera viset." Vrátil se od brány a sklonil se nad mladým vojákem. Za ním bylo náměs-tí a cesta vedoucí ke kancelářským budovám a obytným domům se vyprázdnila. Jednotky zaujaly palebné postavení, držely se při zemi a hle-daly úkryt. Všude kolem sebe cítil hrůzu, způsobenou jediným mužem. Choval vojákovu hlavu v klíně. Slyšel, jak se brána se skřípěním otevírá. Podpis odstřelovače našel na vojákově holé hrudi v místě, kde jeho prsty ve snaze zahnat bolest utrhaly knoflíky na vršku uniformy i košili. V kalu-ži krve viděl ostře řezanou vstupní díru. Když z bezpečí brány vyběhli vojáci s nosítky, zvedl vojáka a všiml si výstupní díry, dost velké na to, aby na její pokrytí bylo třeba dvou polštářků obvazu. Vzali mu vojáka z náru-čí, hodili ho na nosítka a klusali dovnitř. Jediný muž, který vyvolal tolik strachu, je důstojným protivníkem. Jeho zrak upoutal drobný záblesk na dehtovém makadamu před bránou. Doplazil se k němu po čtyřech a před-mět zvedl. V dlani mu ležela zdeformovaná kulka, rozdrcená dopadem na bránu. Chvíli kousek pozoroval, pak ho odhodil a myslel na svoji ženu, která teď bude plna důvěry v něj sedět s dětmi v autě... Přešel přes náměstí do postranní ulice, do níž zabočil řidič džípem. Našel ho, jak se částečně schovává za volantem, naprosto nekrytý se nad něj postavil a přikázal mu, aby batoh a bednu zanesl do jeho bývalého pokoje. S puškou v ruce a psem u nohou se major Karím Azíz postavil dopro-střed náměstí a díval se na ulici s tisíci okny a stovkami střech.

*****

Uslyšela kroky a šoupání, jako by chodbou táhli těžký pytel. Váha dopad-la vedle černé díry odtokového kanálku. Dveře bouchly, kroky se vzdálily. Promluvila do díry. „Slyšel jste to?"
„Slyšel jsem jen jejich otázky a neodpovídal jsem. Měl jsem sílu..." „Slyšel jste tu střelbu?" „To vy jste mi dodala sílu, milovaná..." „Byl tady se svou puškou. Přichází."

„Podejte mi ruku... Nikdo nepřijde, jen smrt. Podejte mi ruku, prosím." „Slyšela jsem výstřel..."
„Někdo udělá gesto, očistí si svědomí, pak odejde... Jedině já vám mohu pomoci, dítě, a jedině vy můžete pomoci mně."
Vsunula svoji ruku do kanálku.

Kapitola šestnáct

Rodina už jistě dorazila k benzínové stanici. Je jim horko, jsou unavení, rozlámaní, těší se na něj.
Major Karím Azíz vyšel z marodky. Strážný možná přežije, možná zemře. Doktor, jenž mu ostýchavě děkoval, ho vyprovodil ven a opět mu zcela zbytečně vysvětloval, proč raněného nechali bez pomoci ležet u vchodu. Doktor tvrdil, že Odstřelovač vytvořil koridor strachu, do něhož obyčejní muži nedokázali vstoupit. Jako kolovrátek mu blahopřál k jeho statečnosti, ale Azíz šel dál a nechal ho mlít do prázdna. Má před sebou čerstvý, naléhavý úkol. Jako by získal nový důvod k životu. Chlapci jistě vypadli z auta a kňourají, matce došla trpělivost a štěká na ně. Mířil k velitelskému bunkru, když někdo za ním zavolal jeho jméno. Pokračoval v cestě, ale jeho jméno se ozvalo znovu, slabým hlasem s no-sovým přízvukem. Zastavil se, pomalu se obracel. Velitel Júsuf, muž známý svou vášnivou láskou k vnoučatům, si patrně udělal další přestáv-ku na kávu a sušenky. Na kalhotách a vršcích uniforem těch jeho surovců přibyly další krvavé skvrny. Nepřevlékli se do čistých uniforem, protože součástí hrůzy, kterou kolem sebe šíří, je i to, aby bolest, jež vyvolávají, pronikla i do bunkru a budovy pro důstojníky. „Přijel jste nazpět, majore."
„Myslel jsem si, že moje povinnost zde skončila, veliteli Júsufe. Ale když jsem zjistil, že tomu tak není, vrátil jsem se."
Jste Odstřelovač, majore," prohlásil mučitel s nechutí. Jistě rozumíte psychologii tohoto zbabělého způsobu zabíjení."
Azíz neztratil půdu pod nohama. „Ten, kdo dnes ráno přišel do Kirkúku, zbabělec rozhodně nebyl."
„Zabíjel vojáky bez významného postavení, řádil jako liška mezi kuřaty. To není práce zbabělce?"
„Vrátil jsem se, abych ho zastřelil, ale zbabělec není, veliteli. Není zbaběl-cem o nic víc než někdo, kdo ve jménu státu mučí a mrzačí těla bezbran-ných vězňů."
Slova dozněla. Muži kolem velitele, pevně stavění siláci s chladnými obliče-ji, ztuhli a z jejich očí vyčetl hrozbu, ale velitel se zasmál. Pes vycenil zuby. Je, majore, takový hrdina jako vy?"
Major Karím Azíz odvětil tiše: Je to statečný člověk, veliteli, ale věřím, že i vyšetřování svázaných zajatců - ve jménu státu - vyžaduje odvahu." Oči, jež ho sledovaly, vykazovaly pobavení. „Pojďme."
Velitel ho uchopil za paži, sevřel ji svými štíhlými prsty. Ta ruka se opíra-la o tělo pušky, kterou nesl volně zavěšenou přes loket. Pes obezřetně cupi-tal vedle něj a obři je následovali jako falanga. Připadal si jako vězeň, jako ti ubožáci v celách. K návratu ho přiměla jeho ješitnost. Jeho žena přechází kolem benzínové stanice, vykládá dětem, že otec při-jede co nevidět, a přemýšlí, kde může být.
Nesnažil se vymanit ze sevření prstů. Mířili k budově patřící Estikhabaratu. Za ním rytmicky podupávaly těžké boty. Dovedli ho do místnosti navoněné osvěžovačem vzduchu, na stole stála váza s květina-mi. Spatřil pracovní plochu stolu se stohy složek a vedle nich zarámova-nou fotografii velitele, sedícího na písečné pláži s polonahými dětmi. V zadním koutě místnosti se otáčely cívky magnetofonu a další z těch surovců se sluchátky na uších na vyholené hlavě seděl u stolu a spěšně pře-pisoval hovor. Azízovi nabídli křeslo, posadil se. Chtěl by kávu? Zavrtěl hlavou, ale požádal o vodu pro psa.
Velitel přešel k magnetofonu a přehodil spínač. Do místnosti pronikl zvuk. Z reproduktorů se jakoby ze sevřeného prostoru ozval hrdelní suchý a křečovitý kašel, pak pomalý bolestivý sten. „Musíte zůstat silný. Jsme spolu. Spolu jsme silní." „Neřekl jsem jim nic."
Naslouchal sípavě pronášeným slovům brigádního generála a jejímu tiché-mu bázlivému hlasu. Zíral bez výrazu před sebe. Velitel si zapálil cigaretu a s pečlivě nastudovaným klidem přehlížel první stránku ranního tisku. Jeho ješitnost ho přivedla nazpátek a jeho žena a chlapci čekají, teď už plni obav, protože se opozdil.
„Vždycky se mě ptají, kdo mi dává rozkazy. Kteří důstojníci? Američané? Ta prasata Ibráhím a Bekír? Nemůžu jim nic říct, protože ta prasata ani Američané mi neporoučí. Nepřiznala jsem jim, že jsme se setkali..." Přinutil se poslouchat šeptající, vyděšený, rozbolavělý hlas. „Neřekl jsem jim nic. Nebýt síly, kterou mi dodáváte, zhroutil bych se..."

*****

„Držte mě pevněji."
„Držím vás a miluji vás, jako byste byla členem mé rodiny."
„Držte mě za ruku, protože se bojím."
„Když jste blízko, když jste se mnou, dokážu tu bolest vydržet."
Jak dlouho ještě můžeme vydržet?"
„Modlím se, aby to bylo tak dlouho, aby ostatní stačili prchnout." „O čem jste snil?"
„Slíbili mi ministerstvo obrany." Ozval se zahořklý naříkavý smích a drobný otřes těla ho patrně zabolel, protože opět zasténal. „Slíbili mi, že se stanu významným mužem nového Iráku. Slíbili mi..." V uchu jí kvílela bolestivost jeho dýchání. Cítila, že stisk jeho ruky ocha-bl, a napadlo ji, jestli neomdlel. Úleva, kterou pocítila při té osamělé ráně, už dávno vymizela. Ve chvíli divokého vzrušení si představovala, jak kolem ní propuká crescendo palby, slyšela děsuplný ryk hrůzou šílících mužů běžících po chodbě. Viděla, jak se dveře cely otevírají, v nich stojí on se svou puškou, bere ji do náručí a odnáší z toho pekelného místa... Ale ozval se jen ten jediný výstřel a už je to dávno a ona ho proklela za to, že nepřišel, že zůstal v bezpečí. „Držte mě, musíte mě držet." „Držím vás."
Není sama, jeho prsty ji sevřely pevněji, jako by ho přivedla zpět k živo-tu.

„Držte mě, protože se bojím a protože jim nemám co říct." „O čem jste snila vy?"
„Že budu žít ve své vesnici, že se stanu ženou, že budu svobodná." „Bez vás bych je nedokázal ochránit, nedokázal bych jim poskytnout čas k útěku."
Odvodňovacím kanálkem mezi dvěma celami do sebe brigádní generál Páté armády a venkovanka z hor zaklínili prsty, aby si vzájemně dodali síly.

*****

Hlas jako by umlkal, pak znovu zesílil.
„Měl jsem dostat milion amerických dolarů za to, že dovedu pancéřovou brigádu na jih."
„Mně nenabídli nic. Co bych si počala s milionem dolarů?" „Postavil bych vás do prvního tanku, umytou, upravenou, a odvezl bych vás do Bagdádu." „Pak bych se vrátila domů."
Velitel zagestikuloval, aby přehodili spínač a v místnosti zavládlo ticho. Lehce a přívětivě se usmíval.
„Poskytnout vězňům v sousedních celách příležitost ke komunikaci je standardním postupem, majore Azízi. Mezi nimi je odtokový kanálek a v něm mikrofon. Vězni, kteří uvěří, že odolali při vyšetřování, se po návratu do cely vždycky prozradí. Naučili jsme se to od Britů, postupova-li tak v Irsku. Překvapuje mě, že jim trvalo tak dlouho, než to spojení obje-vili. To kvůli ní zabil ten Odstřelovač tolik lidí, že?" „Zřejmě jí tím chtěl sdělit, že na ni nezapomněl. Chtěl také odčinit svůj pocit provinění za to, že ji neochránil, nebo že ji ochránit nemohl." „Vaším cílem je ten Odstřelovač?"
Odpověděl prostě: „Je to pro mě důležité." „Skončil jsem s ní. Mohla by vám být užitečná?" „Pověsíte ji?"
Jistěže, je to čarodějka. Naši stateční vojáci před ní prchali. Mluví o ní po bazaarech a na sukách. Musíme ji pověsit."
Chladná slova. „Zítra ráno ji veřejně popravíme v hlavní bráně..." Pověděl mu, jak by měli postavit šibenici. Myslel na svoji ženu a děti u benzínové stanice, rozzlobené, navztekaně na něj. Myslel na brigádního generála a jména, která tají ve své hlavě. Myslel na odstřelovače, jehož pohled na šibenici vyláká ze skrýše, a na venkovanku, stojící pod oprátkou. Můru to táhne k plameni. Když se k němu přiblíží přespříliš, připálí si křídla a padne k zemi. I on sám kráčí k plameni, a pokud se popálí, padne, a pokud padne, zemře. Nad naftovým ložiskem u města září obrovský pla-men, který ji přitáhl osudově blízko. Plamen, jasný a nebezpečný, hořel pro každého z nich a lákal k sobě.

*****

Mladý muž, vracející se do vesnice Quizil Jar, ležící západně od města, byl ubodán nožem a jeho tělo oloupeno. Onen mladík se považoval za šťast-livce, protože si sehnal práci v Kirkúku. Utíral stoly v kavárně a večer se zdržel a zašel si do kina. Bodli ho do zad, zabili ho a ukradli mu doklady. Než jeho tělo, odklizené do příkopu u silnice, vychladlo a zatímco ho oču-chávaly první krysy, byly jeho doklady předloženy u silničního zátarasu na silnici vedoucí do města. V následující hodině byly doklady předloženy ještě třikrát, vždy pečlivě prostudovány ve světle baterky, poté paprsek osvítil obličej mladíka. Pak na Omara mávli, že může dál.
Byl pozorovatelem podle tradice založené majorem Herbertem Hesketh-Prichardem. Zapamatoval si všechno, co viděl. Kde jsou tanky, zátarasy, ve kterých postranních ulicích parkují obrněné transportéry s rádii vysílající-mi tichou hudbu z bagdádského vysílače.
Byl jen dalším umouněným mladíkem s neudržovanými vlasy, potulují-cím se po chodnících města. Mnoho jemu podobných přitáhlo do Kirkúku hledat obživu. Nepoutal k sobě pozornost vojáků, starších o pou-hých pár let. Procházel kolem nich, poháněn kupředu vzdáleným bušením kladiv do hřebíků mizejících v dřevěných fošnách. Omar věděl, že se přibližuje místu, kde ji zajali. Slyšel Hakima, když pln omluv ono místo popisoval panu Gusovi. Uhnul ze široké hlavní třídy, táh-noucí se k vzdáleným obloukovým světlům a zvukům kladiv zatloukajících hřebíky, a vnořil se do stínů úzkých uliček Starého Města. Cítil ohořelé dřevo domů, zapálených během bojů. Našel řadu domků se stěnami rozry-tými kulkami, malé náměstí, z něhož vedly blátivé uličky, rozbitou zeď, do níž se naboural džíp, v němž seděla. Byla tam klempířská dílna, u ní za svět-la petrolejové lampy pracovali nějací muži. Přesně tak to popisoval Hakim. Viděl otevřené dveře domu za dílnou, blíž u zdi, za nimi se shromáždila celá rodina a sledovala televizi. Před televizí seděli starci, mladí muži, ženy, děti. Mustašar vyprávěl, že z domu vyšla celá rodina a naplila Medě do tváře. Nejraději by je zabil, hodil jim do dveří granát nebo je pokropil střelami z automatu, ale takhle major Hesketh-Prichard práci pozorovatele nepopi-suje. Vklouzl opět do stínů a vrátil se do světel široké ulice. Sirotek prošlý zdravotnickými organizacemi, hračka amerických vojáků, nosič munice pešmergů, zloděj, okrádající živé i mrtvé, a přítel pana Guse nepociťoval žádný strach, když se blížil vysoké šibenici, stavěné pod dozo-rem vojáků před zabarikádovanou bránou velitelství Páté armády.

*****

„Kam směřuje?" „Dopředu, do té široké ulice." „Je na ni vidět ze strany?"
„Po stranách jsou plátěné plachty. Nemůžete se dívat shora, ani ze strany, jen zepředu... Proč to dělají tak komplikovaně, pane Gusi?" „Aby mi nadiktovali, kde musím být."
Pot horkého dne už na jeho těle dávno vychladl, teď k němu pronikal noční vzduch. Puchýř na patě, podrážděný útěkem z města po posledním výstřelu, bolel zas o něco krutěji. Na ránu si přiložil už poslední náplast z batohu, takže neměl bolest čím zmírnit. Po západu slunce mu ztuhla ramena, páteř a kolena, a dokud se chlapec nevrátil, neusnul. „To tu střechu a boky postavili kvůli nám?"
„Kvůli mně, ne kvůli tobě. Dobře jsi odvedl svoji práci, Omare. Pokud chci vidět, jak vyvádějí Medu, jak jí nasazují

provaz, jak... musím se dívat zepře-du, protože zakryli boky. Nemůžu být někde nahoře, protože postavili stře-chu. Pokusili se mě omezit, aby mě snáze našli. Nikdo nikdy neměl lepší-ho pozorovatele, než jsi ty, ale už to pro tebe skončilo. Měl bys odejít." „Beze mě se nedostanete ani do města." „Není to tvoje věc."
„Chcete říct, že ona je jen vaše a ne moje, pane Gusi?" „Chci, abys odešel."
„Beze mě neznamenáte nic. Major Hesketh-Prichard taky nebyl ničím bez svého pozorovatele. Sám to přiznal."
Zatímco čekal na chlapcův návrat, procházel kontrolami zbraně, které si už tak dávno zautomatizoval. Mechanicky ve tmě po hmatu vyčistil nábo-jovou komoru a vnímal pevnost korekčních šroubů nastavení vzdálenosti a opravy o vítr. Utáhl šrouby, jistící dalekohled, hadříkem vyleštil čočky a otřel všechny náboje kalibru 0.338, pak je vložil do zásobníku a ten zasu-nul zpátky do pušky. Už si nedokázal vybavit obličeje těch, kteří pro něj kdysi dávno byli důležití. V každém stadiu kontrol s ním v duchu byla ona a on se snažil vybavit si chuť jejího polibku. „Vezmete mě potom s sebou? Vezmete mě k sobě domů?"
Gus se nechtěně tiše zasmál. „To je směšné."
„Proč je to směšné?" „Protože..."
„Tady jsem vaším přítelem. Můžu jím být i u vás doma." Nemohl vidět chlapcův obličej, ale vycítil jeho prudkou nelibost... Ano, mohl by ho vzít domů. Mohl by spát na podlaze a každé ráno vyjít do maličké zahrady za blokem, sundat si kalhoty, přičapnout a vykadit se. Mohl by mu ukrást stříbrné lžičky ze šuplíku. Ano, mohl by s ním jet do práce, posadit se u něj v kanceláři na židli a tupě zírat na peněženky, vyčnívající z vnitřních kapes sak přehozených přes židle, a na dámské kabelky s peněženkami. Ano, mohl by ho v sobotu ráno zavést na hlav-ní třídu Guildfordu. Mohl by sledovat jeho mrštné hadí pohyby a dívat se, jak se mu plní kapsy. Ano, mohl by ho vzít do hospody. Pokusil by se včas zasáhnout a zadržet flašku nebo nůž, kdyby se chlapcovu zjevu začal vysmívat nějaký hrubec nebo křupan. Ano, chlapec by měl vidět stickledownskou střelnici. Mohl by ho stáhnout na podložku vedle sebe a požá-dat ho o určení vzdálenosti nebo opravy o vítr a věděl by, že se nezmýlí. Natáhl se do tmy a nahmatal hubené ramínko. Pevně ho stiskl. „Rád bych se teď prospal, Omare, a chtěl bych, abys mě probudil, až nastane čas vyrazit."

*****

„Zdržoval jsem to, jak jsem mohl, Caspare. Nerad bývám nositelem špat-ných zpráv. Je mi to moc líto."
„Slyšel jsem to v rádiu, Isaacu, v jejich zprávách. Nemáš se za co omlou-vat."
„Ráno ji pověsí."
„Ježíšmarjá! To jsem z rádia nevyrozuměl."
„Ráno ji pověsí. Rozhlásili to mezi přívrženci strany, aby si zajistili velkou účast." Ježíšikriste."
„Doslechl ses o té střelbě?" „Ne."
„V Kirkúku se dnes ráno střílelo. Vzpomínáš si na toho jejího odstřelova-če?" „Ano."
„Poté co ji zajali, zbytek jejích lidí odtáhl, kromě něj. V Kirkúku to dnes ráno vypadalo jako v Dodge City, Caspare. Než se stáhl, zastřelil přinej-menším sedm vojáků, pěkně z dálky, každou střelou dostal jednoho muže." „Proč to dělal?"
„Setkal ses s ní, Caspare, viděl jsi ji. Dokáže chlapovi zamotat hlavu. Určitě šlo o zbytečné gesto jeho oddanosti... Zřejmě se od ní nedokázal odpoutat." „Měl se nechat vyškolit u CIA. Nechávání důvěřivých idiotů v bryndě tam máme jako hlavní studijní obor,"
„V Mossadu z toho skládáme doktorát. Nejste jediní, kdo se vyznamená-vá odkráčením. Samozřejmě pro ni nemůže nic udělat." „Isaacu, velice si cením, žes mi zavolal, žes mě předem varoval. Dnes v noci toho moc nenaspím. Byla dobrá a prudká. Ti parchanti z Arbílu a Sulajmánije si ji nezasloužili. Ani my... Musím si přečíst ještě jeden dokument, abych potěšil toho vola, co přijede v době, kdy ji budou věšet... Dobrou noc, Isaacu."
Zavěsil. Napadlo ho, že v bagdádských novinách by se mohl objevit inze-rát na jedno, dvě nebo tři volná místa.

Hledáme KATA. Předchozí praxe v oboru není nutná. Zaškolení nebude třeba. Úspěšný kandidát musí počítat s dlou-hou pracovní dobou. Toto zaměstnání má značnou perspektivu.

Dokument přišel před dvěma hodinami a na dvaatřicet vteřin zaměstnal zabezpečený fax. Dvaatřicet vteřin trval přenos poslední dávky optimismu z Langley a plán v něm obsažený na léta zaměstná kata, dva nebo i tři... Je tak děsně unavený. Začal obracet stránky. Za pár hodin, až ji budou věšet, z letadla kyvadlového spojení s Ankarou vystoupí jakýsi zářící muž a bude od Caspara očekávat podobnou svěžest a srdečnost a prohlášení, že jde o ten nejlepší plán na svržení Pána nad životem, jaký kdy viděl. Hrbil se nad stolem, slova, na něž zíral, se mu bez jakékoli odezvy honila v hlavě. První fáze: Jádro 250 iráckých emigrantů bude vycvičeno v sabotáži speci-álními složkami americké armády. Druhá fáze: Další dva tisíce emigrantů obdrží osmitýdenní základní vojenský výcvik. Třetí fáze: Dvacet skupin po dvaceti mužích infiltruje na území spravované iráckou vládou, naboural vojenské linie a naruší vnitrozemskou dopravu. Čtvrtá fáze: Další muži proniknou přes hranice spřátelených států a ustanoví osvobozenou enklá-vu. Pátá fáze: Svržení režimu Pána nad životem.
Vždycky je to tak prosté a vždycky pošlou plán před příjezdem jeho auto-ra, aby přihlouplý důstojník v terénu, nějaký Caspar Reinholtz, nemohl požádat o čas k jeho prostudování. A bylo by považováno za poraženecké říct autorovi plánu, že jeho plán je na hovno. Plán je mrtev. Ať žije plán.
Ta žena, Meda, bude ráno viset a do Incerliku odeslali nový elaborát na téma dalšího boje za osvobození.
Teď mají práci pro jednoho kata. Brzy se jí najde dost i pro další. Třeba ten muž, co vystoupí z letadla, vytřese z Caspara Reinholtze letar-gii, třeba taky ne. Ale možná by tomu muži, co vystoupí z posledního spoje dlouhé cesty z Langley, mohl pogratulovat k novému vylepšení válečnictví: zavedení boje v zastoupení. Možná by ho měl uchopit za

ruku, poplácat ho po rameni a pochválit ho za to, že ze země vydupal plán, kdy za Ameriku bude bojovat někdo jiný a ten to odnese. Půjde o boj
bez rizika. Do Arkansasu, Alabamy nebo na Aljašku se nevrátí žádná těla v pytli na mrtvoly, žádné matky se nebudou snažit tvářit statečně, až se do dobré země Virginie nebo Vermontu začnou spouštět rakve, protože ti ubozí vojáci, které budou zabíjet, budou vojáci v zastoupení a ti se nepo-čítají.
Rusty mu donesl kávu.
„Máš hovor, Caspare, na zeleném telefonu. Z Londýna, schválený z Lan-gley. Chtějí tebe." „O co jde?"
„O toho odstřelovače. Co mám říct, jsi tu nebo ne?" Myslel na toho muže a na jeho velkou pušku. Na muže, který se neotočil a neodešel, na muže, který nezná ta zatracená pravidla. „Vezmu si to."

*****

Dávno před rozbřeskem, když na město ještě shlížely hvězdy a srpek měsí-ce, se dostavili první lidé, ti, co chtěli získat nejlepší místa. Ti, kteří vstali brzo, nebo vůbec nešli spát, se tiskli k bariéře, za níž stála pevná hradba z vojáků. Napřed se trousili jeden po druhém, později začnou přicházet v rozrůstajících se hloučcích. Nad vojáky před nimi se tyčila dřevěná plo-šina, na ní stála nízká židlička. Pod solidním příčným trámem nad ní visel provaz s čekající oprátkou, pohupující se v lehkém nočním vánku. Stejný vánek čeřil i boční plátěné stěny lešení a třepetal stříškou nad příčným trá-mem. Ti, co přišli jako první, se kvůli chladu choulili do tlustých kabátů, někteří si přes ramena přehodili pokrývky. Čas do úsvitu jim pomůže pře-klenout hudba z tranzistorových rádií, později se dostaví i prodavači kávy. Nad hlavami si budou posílat umělohmotné kelímky a opačnou ces-tou peníze a kolem bude zurčet konverzace. Do daleka za davem se po celé délce ulice Mučedníků táhla matná pouliční světla. Přišli se podívat na smrt čarodějky, ale nikdo z lidí, opírajících se o bariéru, netušil, proč šibenici obklopují boční stěny a stříška.

*****

Seděl na balkoně, noc mu hladila tvář. V zádech cítil její teplo. Pes se mu uvelebil u nohou. Major Karím Azíz vydal mysl napospas domýšlivosti, chránil se tím před budoucností. „Viděl jste ho?" zeptala se žena. „Ano."
Myslel na trofeje, na hlavy ulovené zvěře, které si lovci věší na stěny. Mladí muži, ne dost staří na to, aby poznali válku, se sejdou na tichých chodbách kasáren a budou se bavit o duelu na život a na smrt. Zahalil se posedlostí, pláštěm chránícím ho před nocí. Nemyslel na brigádního generála se strže-nými nehty, s krví crčící z jeho sádelnaté tváře, na popáleniny na těle, způ-sobené elektrodami a cigaretami, na jména ukrytá v jeho zmučené mysli. „Vypadal dobře?"
„Zahlédl jsem ho jen krátce."
„Bude unavený. Pořád mu říkám, že moc pracuje. Uvidím ho, až ji budou věšet?"
„Ne, nemyslím, že by u toho byl."
Předtím ji probudil zvonek. Rozjásanost ve tváři, s níž přistupovala ke dveřím, pohasla, když viděla, že nepřichází její milenec. Prošel ložnicí na balkon a usadil se na něm. Viděl na celou délku ulice Mučedníků. Neměl žádný plán, co bude dělat pak. Před ním teď stál duel a jeho očekávání si ho podrobilo jako nějaké narkotikum. Vyšla ven, usedla na chladné dlaž-dičky balkonu a opřela se zády o jeho záda. Jste z Kirkúku, majore?" „Z Bagdádu." „Máte tam ženu?"
„V Bagdádu, ano. Teď jistě spí. Má za sebou těžký den." Čekala na něj od poledne až do večera a pak, proklínajíc ho, přikázala chlapcům, aby nasedli do auta, a absolvovala dlouhou cestu domů do Bagdádu. Odhodila spakované batohy do jejich pokoje a pokoje chlapců a uvařila večeři. Proto, že se s nimi nesetkal u benzínové stanice, rozmlá-tí jim později perlíkem dveře a po domě budou defilovat těžké boty cizích mužů. Učinil volbu a musí se s ní vyrovnat. „A děti?"
„Dva syny. Jeden měl dnes ve škole důležitou zkoušku a mladší má zítra fotbalový zápas. Jsou skvělí." „A pyšní na svého otce?" „Doufám."
Chlapci cestou zpátky seděli tiše a vzdorovitě. Nepochopili, proč otec nepřišel a proč tam předně vůbec jeli. Jejich matka se možná pokoušela zlepšit jim náladu povídáním o škole a fotbale, možná mluvila o důleži-tosti práce jejich otce. Možná neříkala nic, hryzala si rty a mhouřila oči před oslepujícími světly reflektorů protijedoucích nákladňáků, mířících na sever. Až se dveře rozletí, až ti cizí lidé začnou bít jejich matku a prohle-dávat dům, dozví se jeho synové, že jejich otec je zrádce. Tu volbu mu nadiktovala ješitnost. „Proč jste tady, majore?" „Abych zabil jednoho člověka." „Protože je to váš nepřítel?" „Ne," odpověděl roztržitě. Naléhala dál. „Protože je to nepřítel státu?" „To není ten důvod." „Protože vám ublížil?" „Neublížil mi."
O tom muži neví nic. Jen jednou ho zahlédl na dálku, zkresleného chvě-jícím se vzduchem nad otevřenou krajinou, daleko za dostřelem jeho dra-
gunova. Nic o něm neví. Neví, odkud přišel, proč sem přicestoval, jaký
život vede. Až ho zabije, nezaujme nad jeho tělem pózu lovce nad tělem
skoleného medvěda, vlka nebo leoparda, ale poklekne k němu v úctě
a naději, že vyznávají stejného boha, a zatlačí víčka mrtvých očí. Teprve
potom začne myslet na to, co bude dál.
Jak víte, že přijde?"
„Přijde, musí. Pohání ho stejná hnací síla jako mě. Jsme stejní. Vážím si ho
a věřím, že on si váží mě."
Očima přejížděl po spoustě oken a střech ulice Mučedníků a čekal na
úsvit.

Tři hodiny před prvním světlem Gus a Omar vyrazili, zamířili k záři pou-ličních světel a plameni.

„Nevěděla, kde je její místo. Chovala se ke mně jako k někomu podřadné-mu. Před mnohými svědky se mnou bavila jako se svým podřízeným. Povím vám, Hákime, i kdyby to bylo v mé moci, i kdyby mi v Bagdádu naslouchali, nehnul bych pro ni ani prstem. Ale jsou to jen plané řeči, pro-tože nic z toho stejně není pravda. Není jí pomoci a vy to dobře víte. Mojí povinností jakožto vůdce mého lidu je chránit je. Splním svoji povinnost. Budu jednat s prezidentem. Nic jiného udělat nemůžu. Oklamala vás. Jděte domů, zapomeňte na ni. Jděte, posaďte se na sluníčko před svým domem a pusťte ji z hlavy. Omluvte mě, jsem unavený, rád bych šel spát." „Bude to ostuda, když nic neuděláte." „Vystoupala vzhůru příliš rychle."
Aga Ibráhím se zvedl ze židle. Kolem jeho těla se rozvlnil hedvábný šat. Za sladkými slovy a lomícími rukama vnímal Hakim nenávist vůči mladé ženě, která ho dovedla na okraj Kirkúku. Jeho nohy, chráněné lehkými vyšívanými trepkami, klouzaly po podlaze ke dveřím. Hakima napadlo, jestli bude mít dobrý spánek.
Připadal si starý, unavený, špinavá uniforma se mu lepila na tělo. Dvojité dveře za ním se tiše otevřely, audience je u konce.
Hakim vyšel z budovy do noci, která těžce padla na Sulájmániji. Ani jeho poslední snaha pomoci jí nepřinesla výsledek. Zamířil k temným liniím hor, kde je čistý vzduch, kde bude moci dál snít o městě, které bylo jejich cílem, a o plameni.
Meda vstoupila do cely. Dveře za ní s rachotem zabouchly, těžké boty se vzdalovaly chodbou.
Předtím ji probudili, dovedli do místnosti, v níž svítilo ostré světlo, a pře-četli jí rozsudek, pak ji otočili a doprovodili do cely. Zůstala sama, a když kročeje dozněly, obklopovalo ji jen ticho. Spustila se na kolena, doplazila se k otvoru, přiložila k němu ústa a tichounkým hláskem zašeptala, že ji
za úsvitu pověsí. Požádala ho, aby ji do rozbřesku držel za ruku. Slyšela jeho namáhavý dech. Vsunula ruku hluboko do kanálku, ale v chvilkové úlevě usnul a její ruku nepřijal. Nekřikla do kanálku, neprobudila ho, neza-volala na něj, protože by jí připadalo kruté probudit ho. Od chvíle, kdy uslyšela výstřel, uplynulo už mnoho hodin. Pohlédla k vysokému oknu, ke hvězdám, a nevěděla, jak dlouho bude trvat, než je zapudí světlo.

*****

„Většinou mluvil můj kolega Williams a já většinou jen naslouchal. Fred, tedy pan Williams, chtěl mít svědka. Upřímně řečeno, nestává se často, že by sem z ulice zabloudil civilista a vyptával se na iráckou armádu. Kdyby se ukázalo, že šlo o najatého žoldáka, toužícího vyrazit si pro zábavu zabí-jet lidi, bylo by to pro Freda něco jako otevřít plechovku s červy, a tak jsem dělal přísedícího."
Před budovou byla ještě tma. Ze sousedních kanceláří Ken Willet slyšel klábosení ranních uklízeček, zahalené hučením vysavačů. Znal ten blok, Centrum válečných studií, z vlastních let na Královské vojenské akademii, ale tenhle psychiatr tu tehdy nepracoval. Rupert Helps se při domlouvání schůzky bránil, že má nabitý den, první přednáška mu začíná v osm, pak má diář zaplněný nezrušitelnými závazky, včetně večera. Doktor Williams je momentálně na týden v Belgii kvůli NATO, ale on se na rutinní návště-vě výcvikového střediska komanda námořní pěchoty v Lympstonu dosle-chl o jejich zájmu o Augusta Hendersona Peaka a nabídl jim svoji pomoc. Willet by se vsadil, že by se Rupert Helps rozběhl přes rozbité sklo, jen aby někomu pomohl.
Slečna Manningova se zeptala: „Comu doktor Williams řekl?" „Zas tak moc jsem neposlouchal. Víte, Fred je specialista. Jeho názory na iráckou armádu slyšíme každý den v kantýně, osobně jsem jimi přesycen. Každopádně vám můžu poskytnout resumé, uděláte si představu, jak vypa-dá jeho obvyklá přednáška. Iráčané jsou obranně zaměřené a centralizova-né vojenské soukolí. Když se setkají s nečekanou situací, zareagují pomalu, protože střední kádr důstojníků se nedokáže samostatně rozhodovat. Takže jsou na počátku zaskočeni, pustí půdu i pozice. Jakmile se uklidní a dosta-nou pokyny shora, pracují efektivně. V tom je právě ten háček. Náhlému útoku se zpočátku daří. Pak se vojsko přeskupí, zkonsoliduje a provede pro-tiútok... Následuje odveta. Na to nejspíš nemyslel. Hnal se do toho. Vsadil bych krk, že Fred ten scénář ohodnotil správně, je to dost zřejmé. Vzbouřenci - Kurdové, že? - budou procházet vesnicemi a městy, budou se považovat za osvobozenecké síly, ale bůh pomáhej těm chudákům, kteří by jim provolávali slávu. Platí to po celou historii. Znáte naše jakobitské povstání z pětačtyřicátého? Mladý pretendent vyrazil na pochod na jih, dobyl Carlisle, Lancaster, Manchester a ti idioti mu provolávali slávu, co mohli. Ale stranili zatracenci. Vždycky se najde nějaký ten bonzák, který si pamatuje, kdo osvoboditele zdravil nejhalasněji, kdo se bude houpat na
šibenici, až se štěstěna zase obrátí. Taky že se v městech severní Anglie pořádně věšelo, když se armáda ze Skotské vysočiny stáhla... Zpátky k Irá-;ku, tam platí to samé. Odveta bude krutá. Odcházel velice tichý, jako by ztratil vítr z plachet. Fred mu pověděl o terénu, v němž by se měl pohy-bovat, něco málo o tom, jak snášet hlad, žízeň, nedostatek spánku a horko. Pak jsem se do toho vložil já."
„Čím přesně jste přispěl hovoru?" zeptal se Willet suše. Psychiatr se mu od prvního pohledu nelíbil. Možná to bylo tou ranní dobou, ještě ani neza-čal úsvit, možná to způsobil odvážný motýlek sytě zelené a kanárkově žluté barvy nebo dlouhé vlasy svázané do ohonu. „Kdybych ho považoval za normálního psychopata, zůstal bych zticha." Willet trval na zodpovězení své otázky: „Co by na něm zajímalo psychi-atra, jako jste vy?"
Rupert Helps zazářil, načechral si peří potěšením, že byl požádán o názor odborníka. „Není celým mužem. Považoval jsem ho za naivního, trochu dětinského, za dítě, které nechce dospět a zbavit se vysněného romantic-kého světa, ale za slušného člověka. Sledujete mě? Syndrom Petera Pana. Ty řeči o odvetě ho měly odradit."
„Promiňte, ale neodpověděl jste mi, čím jste hovoru přispěl vy." „Radil jsem mu, ať to pustí z hlavy. Že by se měl

postarat o své vlastní pro-blémy a nevšímat si nesnází druhých. Že by si měl vzít na paškál napřed sám sebe." Slečna Manningová na něj zírala. „Rozvinul jste nějak tento svůj názor?"
„Víte-"
„To tedy rozhodně nevím." Willetovi připomněla kočku připravující se vraždit, těsně před vytažením drápků. „Povězte mi to laskavě." „No, protože se zdálo, že hledá naplnění, navrhl jsem mu, že by se mohl snažit o povýšení v práci. Ani neřekl, kde pracuje. Usoudil jsem, že nežije v žádném významném vztahu, mohl by se zaměřit na tuto oblast. Měl by si najít nějaký koníček a rozvinout ho. Mohl by se přestěhovat do vlastní-ho domu, věnovat se zahradě, vzít si vyšší hypotéku a tím se donutit víc vydělávat. Pokud by snad potřeboval projevovat dobročinnost, mohl by o víkendech pečovat o přestárlé nebo nemocné... Snažil jsem se mu pomo-ci. Odjel?"
Odpověděla drsně: „Jo, odjel. Dokonale vás ignoroval." „Přežil?"
V jejím hlase zaznívala ocel. „Nevíme. Ke zpravodajským informacím z té oblasti nemáme téměř žádný přístup. Zítra máme schůzku, během níž možná něco zjistíme. Není snad na světě něco víc než práce, milování, koníčky, hypotéky a charita? Neměli bychom se radovat, že jeden člověk, jediný mezi hrabivci, začne šplhat k vyšším horizontům?"
„Nerozumíte tomu." „Čemu nerozumím?"
„Pokud přežije, bude vadný. Nic tím nezíská, nemůže. Jestli se dostane zpátky, bude vadný, vyměněný. Jen jsem se snažil pomoct, k čertu s vá-mi. Nemůže tím nic získat. Všechno bude na nic, buď bude mrtvý, nebo vadný."
Velitelsky se zvedla. „Děkuju vám. Možná ta oběť stála za to. Pojďme." Willet za ní vyšel ven. Míjeli skupinu kadetů, připravujících se na pře-spolní běh.
„Ten pompézní osel nám ani nenabídl kávu. Vytáhne nás z postele, jako by byl jediný, kdo má přes den plno práce, a nedá nám ani to zatracený kafe," nadával. „Hezky jste ho utřela, pěkně jste ho položila na lopatky." „Nechte si to lichocení."

*****

Nad horami na západě se začínal vynořovat nádherný úsvit v okrové, zlaté a červené. Úsvit byl plamenem, přitahujícím dva muže.

Kapitola sedmnáct

„Odešlete mé tělo zpátky do hor?"
Velitel jako by tu poslední žádost zvažoval. Stál v její cele, za ním byly otevřené dveře. Působil dojmem, jako by v něm vzbudila mírný zmatek. Nezúčastnil se jejího zbavování vojenské uniformy a vojenských bot a hle-děl do stropu, když zůstala chvíli nahá, než jí přes hlavu přetáhli bílý bavl-něný háv a zasunuli ruce do rukávů. Působila klidně, nepřístupně a trpně, ale z reproduktorů ve své kanceláři předtím slyšel skučení toho ubožáka a její poslední tlumená slova útěchy. Většina mužů, vojenských důstojníků, žádala o cigaretu. Potahovali z ní, dokud jim ji před vyvedením z cely neo-debrali z úst a neodhodili na zem. Než poprava skončila, ležela tam napůl vykouřená, stále ještě hořící. Nepřipustil by, že je člověkem oděným v kru-tost, pouze miluje byrokracii obsaženou ve své funkci štítu státu. Pohlédl Medě do tváře. Vlasy jí k hlavě poutal pevně stažený šátek. Chápal, proč ji ti muži následovali. Kdyby štít poklesl, kdyby se režim stal zranitelným, kdyby se chystali vyvést z cely jeho, odepřeli by mu možnost posledního přání. Synové, otcové, strýcové, synovci a bratranci těch, které poslal na smrt, aby režim mohl přežít, by ho obklopili, kopali by do něj, cloumali jím, plili na něj. Nikdo by mu před vyzdvižením na pouliční lampu nebo telegrafní sloup nezapálil cigaretu. Myslel na její žádost. Věděl, co by se stalo s jeho milovanými vnoučaty, kdyby režim padl. To ten její nesmírný klid ho rozrušil.
Odpověděl jí tiše: „Slibuju, že vaše tělo odešlu zpátky do hor..." „Děkuji vám."
„...až vaše rodina zaplatí cenu provazu."
Muži, kteří ji drželi a svazovali ruce za zády, se zachechtali. Snažil se ji o ten klid připravit, ale pohled jejích očí se neodchyloval a zavrtával se do něj. Vnímal její opovržení a ještě lépe chápal, proč ji ti muži následovali a proč aga Ibráhím v Arbílu a aga Bekír nezvedli telefon a neprosili Bagdád za ušetření jejího života. Vymanil se jejímu pohledu a obrátil zrak
ke zdi, kam ostatní ubožáci zapisovali svoje jména a data, kdy je vyvedli z cely. Viděl, že ona se s tím neobtěžovala.
Je čas," pravil příkře. „Odveďte ji."
Rychle ji vyváděli a její nohy v obyčejných sandálech z umělé hmoty pleskaly po podlaze.
Slyšel ji křiknout do chodby: „Zůstaňte silný, příteli, zůstaňte statečný. Pamatujte na ty, kteří jsou na vás závislí..."
Někdo z jejího doprovodu jí nejspíš zakryl ústa dlaní. Slyšel jejich těžké boty a pleskání jejích sandálů, pak skřípot otevíraných dveří bloku cel a klapnutí, jak se zase zavřely.
Obklopilo ho hluboké, nekonečné ticho. Stál sám v cele a stěny jako by se kolem něj hroutily, strop jako by na něj padal. Viděl vysoko umístěné okno, pochmurné sklo, odpuzující slabé sluneční světlo, a žárovku, matně svítící nad ochrannou drátěnou mřížkou. Hodinu před tím, než se přišel do cely podívat, jak ji převlékají do bílého bavlněného úboru, pro ni příliš velkého, protože byl vyroben pro muže, zašpiněného výkaly posledního zrádce, jemuž při zmítání se

pod provazem povolily svěrače, obdržel dál-nopis z kasáren al-Rašíd. Jakýsi generál mechanizované pěchoty, velící divizi, přešel jordánské hranice a dorazil do Ammánu. Brigádní generál dělostřelectva protiletadlové obrany a dva plukovníci od ženistů s rodina-mi uprchli z domova. Plukovník pancéřového regimentu zajel s autem pod úkryt stromů na břehu řeky Tigris, utěsnil okýnka, ucpal výfukovou rouru a je mrtvý... A budou následovat další, jako vždycky. Několik jich unikne, ale ostatní zůstanou ve víře, že se jim podaří zamaskovat svoji zradu před ním, štítem režimu.
Ticho a prázdnota cely ho tížily. To ticho, jež ho téměř drtilo, vyvolal její klid. Nedokázal uniknout jejímu pohledu. Pocítil slabost v kolenou a málem upadl, natáhl ruku a zachytil se dveří cely. Z cel viděl odcházet mnoho mužů, pak odešel do domu svého syna, posadil si na kolena vnou-čata a vyprávěl jim pohádky, nebo si s nimi hrál na koberci s hračkami, ale toto ráno se nachází daleko od domu svého syna a vnoučat. Vyklopýtal z cely, bez dechu se opřel o stěnu chodby.
Velitel Júsuf uslyšel zavytí davu. Už je na žebříku k plošině. Už je vidět. Když ticho ukončily výkřiky, posměšky a řev davu před bránou, vrátila se mu vyrovnanost.
Stál u dveří zavřené cely. „Slyšíte to?" zamumlal svým tichým zpěvavým hlasem. Je sama stejně jako vy. Už jí neni pomoci právě tak jako vám."

*****

„Jedna jedna šest nula." Omar se díval triedrem.
„Tisíc sto šedesát yardů, ano?"
„Tak jsem to povídal, pane Gusi."
Na takovou vzdálenost nikdy nestřílel. Nejvzdálenější terč na stickledownské střelnici byl na tisíci yardech. Provedl poslední korekci daleko-
hledu na cíl. V maximální výšce letu se kulka ocitne 135 palců nad cílo-vým bodem, pak začne klesat.
„Boční vítr není tak silný, tady u nás možná tři až pět mil za hodinu. Z kouře usuzuji, že mezi kanceláří a činžovním domem - čtyři sta dvacet yardů odsud - bude silnější, pět až osm mil za hodinu. Ve tříčtvrtinové vzdálenosti, u guvernérova domu, bude stejně silný. Vidím to na vlajce." „Jestli je ta vlajka na střeše budovy, je to na dráhu střely příliš vysoko, nedá se to počítat."
„Já vím, pane Gusi. Vlajka visí z balkonu, ve stejné výšce jako je ona." Jaké je to u ní?" „Zase trochu mírnější, boční."
Na danou vzdálenost bude kulka ve vzduchu tak dlouho, že by šlo vyslo-vit bez drmolení pár slov o šesti slabikách. ‚Kalibr tři tři osm. Kalibr tři tři osm.' Musí započítat vliv větru. Nejprve u ústí hlavně, kde je rychlost stře-ly nejvyšší, pak se dvakrát mění během letu... Provedl opravu o dva dílky. Než vítr kulku narovná, poletí napřed v kurzu osmnáct palců vlevo od cíle.
„Ověřeno."
Poděkoval bohu za to, že vítr u ústí hlavně není střední, ale mírný, že neni svěží ani silný. Neviděl ji. Obklopovali ji ti muži. Mřížka dalekohledu spo-čívala na oprátce. Na ulici Mučedníků byla zastavena doprava, vycítil narůstající ticho davu, který se jí cestou vysmíval. Teď úplně zmlkl. Pak se před ní sklonili dva muži v olivově zelených uniformách a měl dojem, že jí svazují nohy. Stála klidně. Těžce dýchal, nabral vzduch do plic a čekal, až ji zvednou na stoličku.

*****

Velitel vyšel před blok cel. Nepotřeboval být u toho. Ani by nedokázal spočítat všechny popravy, jichž se stal svědkem, a až na drobnosti se jedna od druhé nelišily. Ticho ho vytáhlo před blok. Nechápal, proč straníci, čle-nové strany Baas, nezačali skandovat a křičet. Viděl ji otevřenou bránou pod oprátkou, malou, obklopenou vysokými muži. Upřeně ji pozoroval, čekal, zda necouvne a neroztřese se, ale ani nesklopila hlavu. Za ní se táhla ulice Mučedníků a pak kopce hor. Viděl, jak ji uchopily ruce, zvedly ji na stoličku a odvrátil se, jako by na něco takového neměl žaludek.

*****

Azíz viděl otevřená okna s vlajícími záclonami, střechy se šňůrami na prá-dlo, stíny nádrží s vodou a temná zákoutí nedokončených budov. Zvětšením dalekohledu přehlížel okna, střechy a kostry staveb. Když nad vzdálené kopce pronikly první paprsky ranního světla, poslal ženu dovnitř. Byl klidný. Provedl nezbytné výpočty. Aby Odstřelovač mezi bočními zástěnami viděl na lešení, musí být v ulici Mučedníků. Ulici pod ním blo-kovaly obrněné vozy, jak žádal. Z balkónu k lešení odkrokoval 525 metrů. Odstřelovač musí být o něco dál, ale Azíz nečekal, že by si důvě-řoval natolik, aby střílel ze vzdálenosti větší než 850 metrů. Pevně věřil, že ho od nejvyšší mety, jakou mu kdy život nabídl, nedělí víc než 325 metrů. Nerozptylovaly ho žádné zvuky. Na ulici se nepohnulo jediné auto a ohromný dav ztichl, jako by zadržoval dech. To ticho pracovalo pro něj, poskytovalo mu potřebný klid.
Věděl předtím, že ji vyvedli ven, dav mu to ohlásil. Ale v tom tichu nepo-znal, jestli ji už zvedli na stoličku. Nemohl se otočit a podívat se. Mohl by propásnout záblesk před hlavní, chvilkovou záři tlakových plynů, nebo rozptýlený prach na parapetu okna. Domníval se, že terčem bude kat. Zastřelení kata bude jen smutné a hloupé gesto bezmocnosti. Díky tomu gestu ona zůstane v hrůze na plošině jen další minutu nebo pět, dokud nějaký důstojník nesebere odvahu, aby se doplazil vpřed, zvedl ji, postavil na stoličku, dal hlavu do oprátky a stoličku podtrhl. Zastřelení kata jí nepomůže. On však nemá důvod ke stížnostem, pokud Odstřelovač vypá-lí a díky tomu se odhalí.
Dav vydal tiché zaúpění, nejspíš ji vyzvedli. Prohlížel dalekohledem na pušce okna a střechy a prázdná podlaží nedostavěných budov.

*****

Je na židličce.
Ruce jí pomáhají udržet rovnováhu.
Hledí před sebe, přes dav do ulice. Rád by věděl, jestli ho hledá. Vypustil dech. Tiše na ni mluvil: „Nehýbej se. Jsem tady. Nehni hlavou. Má lásko..." A jemně stiskl spoušť.
Tohle není stickledownská střelnice. Je ve třetím patře nedokončené kan-celářské budovy v ulici Mučedníků ve městě Kirkúk. Je v bublině, v níž nikdy nezaprší, nikdy v ní není příliš zima ani příliš vedro a vítr nikdy nezesílí. Chlapce měl po boku, ale už ho nevnímal. Ruka se napřáhla po oprátce. Její hlava se nepohnula, jako by ho slyšela. Gus Peake vypálil jako na stickledownské střelnici, mířil do středu terče. „Zab ji... Zab ji..."
Sledoval flíček kulky, ranní vzduch před ní se trhal. „Zab ji... Zab ji..."
Když už nedokázal pozorovat kulku, vnímal vír, který ve vzduchu způso-bovala.
„Zab ji... Zab ji..."
Jeho rty dokončily dvanáctou slabiku a její hlava se rozskočila. Ležícího Guse pálil v rameni zpětný ráz pušky. Zavřel oči, aby neviděl, co udělal.

*****

Slyšel, jak kolem něj prolétá kulka.
K disciplíně majora Karíma Azíze patřilo neohlédnout se a nesledovat, zda kulka cíl trefila nebo minula. Chvíli na to vnímal třesknutí supersonického letu kulky, pak tupou ránu. Dalekohledem studoval okna a stře-
chy mezi třemi sty a třemi sty padesáti metry od sebe, ale neviděl nic. Toto prohledávání mu zabralo dvě tři vteřiny. Nevěřil, že by vystřelil ze vzdá-lenosti kratší než 300 metrů, ale začalo ho nahlodávat náhlé podezření, že kulka byla vypálena z větší vzdálenosti. Výřezem a zvětšením dalekohledu dragunova začal pročesávat celou délku ulice Mučedníků, okna kanceláří, balkony bytů a další střechy. Tolik ho tlačí čas. Za kancelářemi naftařské společnosti, za blokem s balkony a květináči a za kancelářemi ministerstva zemědělství pro severní region stála větrům otevřená konstrukce z beto-nových podlah a pilířů ze zesílené oceli.
Býval by už odvrátil dalekohled, když jeho pozornost upoutali dělníci ve spodní části kruhu.
Dělníci - v duchu rychle propočítal, že jsou minimálně 1000 metrů od lešení - mu poskytli vodítko. Ze rtů mu unikl radostný výdech. Našel je v dalekohledu v okamžiku, kdy se scéna zbortila. Viděl čtyři děl-níky, nádeníky a nosiče betonových bloků, muže, upoutávající hák jeřábu k ocelovým trámům. Jeřáb teď ale odpočíval a jeho obsluha spolu s archi-tekty, stavebním dozorem a mistry odešla na popravu. Možná tihle dělní-ci byli Kurdové a nechtěli se dívat na její pomalou smrt uškrcením. Zůstali na holé betonové podlaze prvního patra. Ztuhli při výstřelu v těsné blízkosti. Viděl, jak jejich úlek ustupuje, jak se přikrčili a pohlédli vzhůru. Takhle by se ti muži zachovali, kdyby blízko nich, někde nad nimi, někdo vystřelil. Našel ho.
Popadl batoh, vletěl z balkonu do ložnice. Vrazil do ní, povalil ji, běžel ke dveřím. Pes klusal vedle něj. Letěl dolů po schodech. Ten člověk teď také běží, ale ne po širokém schodišti jako on, po třech schodech naráz, ale po volném, houpajícím se žebříku. Vyletěl z budovy a rozběhl se po chodníku. Neohlížel se k lešení. Letěl úžasným sprintem, ale adrenalin mu dodával rychlost a pes setrvával vždycky několik metrů před ním, jako by se snažil odvádět práci vodiče. Míjel vojáky ve vchodech, ignoroval je, přebíhal další pruhy ulice Mučedníků, ozbrojený transportér před ním prudce uhnul. V mládí, v běžecké obuvi a trenýrkách by onu vzdálenost dokázal přeběhnout za sedmdesát vteřin. Teď je ve středním věku a k pás-ce ho nepopohání povzbuzování davu. Tíží ho váha batohu zavěšeného na rameni a pušky v ruce, ale zmocnil se ho pach lovu. K dřevěné palisá-dě před stavební parcelou doběhl minutu a půl po vypálení střely, lapaje po vzduchu a s obracejícím se žaludkem.
Ten člověk teď sestupuje ze žebříku, proplétá se mezi naskládanými hro-madami panelů, trubek a kabelů. Běží k dřevěnému nebo drátěnému plotu na druhém konci parcely. Azíz běžel se skloněnou hlavou podél palisády, polepené propagandistickými plakáty a vývěskami strany, a doběhl k rohu stěny.
Ulička byla prázdná. K plotu z drátěného pletiva byly obráceny obchůd-ky, všechny zavřené, protože jejich majitelé se vypravili na popravu. O tři sta metrů dál se nad plot vyhoupl chlapec, překulil se a seskočil. Po absol-vovaném běhu Azíz sotva stál. Třásl se vyčerpáním. Chlapec ho uviděl, zamířil na něj puškou, ale nevystřelil. Za ním se objevil ten muž. Na chví-li těžce uvízl na vršku drátu, pak seskočil.
Azíz měl dojem, že chlapec na muže něco volá, ten se ohlédl. Spatřil Azíze na rohu plotu z kůlů a drátěného plotu. Byl to velký člověk, slunce oza-řovalo maskovacím krémem natřené vyhublé líce nad strništěm. Na sobě měl oděv odstřelovače. Jako by se snažil odhadnout, jak velkou hrozbu pro něj Azíz ze svého místa představuje, pak ji zamítl jako irelevantní. Chlapec ho popadl za rukáv oděvu a odtáhl ho přes uličku. Zmizeli. Azíz pořád prudce oddychoval, třásl se, snažil se dodat tělu kyslík. Nemůže vypálit. Jen by promarnil ránu. Už nedokázal běžet, donutil se ke cvalu. Doběhl k místu, kde přelezli plot. Postupoval velice opatrně, aby nenaru-šil stopy jejich bot a těl po seskoku. Vybídl psa, aby očichal narušenou půdu vedle drátu a šeptem ho povzbuzoval.
„Najdi je, Scoute... Chyť je, Scoute... Hledej, Scoute, hledej... Najdi je." Dokonale důvěřoval psově čichu. Pes ho dovedl do průchodu mezi obchody se zavřenými okenicemi a pak do spleti úzkých uliček. Utíkali. To on nemusí. Kráčel rychle za psem. Půjde za svým psem kamkoli, dokud se mu nenaskytne příležitost k výstřelu. Vysušenými rty opakovaně pískal na psa, aby se příliš nevzdaloval, ale pes chytil stopu.

*****

Postupovali dešťovým odvodňovacím potrubím a před sebou viděli svět-lo. To Omar ho našel a pomocí něj se dostali do Kirkúku, vyhnuli se tím kontrolnímu stanovišti. Plazili se potrubím a kousek od sebe slyšeli auta a dunění nákladňáků a obrněných transportérů. Většinou se pohybovali po čtyřech, ale tam, kde rouru zanesla špína, se museli plazit po břiše. Až se na konci, tam, odkud proudí světlo, vynoří, budou za městem a celou cestu k horám je čeká otevřená krajina. Z Guse vyprchal život. Nevnímal úspěch, nenadýmal se pýchou, že se nespletl ve výpočtech toho, co by každý popsal jako mistrovskou ránu. U konce potrubí se začínal opožďo-vat. Omar se otočil, chytil ho za oblek a smýkal jím vpřed. Ruce se mu šouraly po dně potrubí, padala mu hlava, do úst mu vnikala páchnoucí odstátá voda. Vytrhl se chlapci. Od výstřelu nepromluvili, jen jednou ho chlapec pobídl ke spěchu, když seskočil z vršku plotu. Jako by chlapec věřil, že Gus hledá omluvu, zaskřípěl: „Minul jste." „Neminul." „Trefil jste ji, ne kata." „Nemířil jsem na něj." „Střelil jste po ní?" Ze tmy potrubí k němu doputoval chlapcův úžas. Gus unaveně přikývl.
„To myslíte vážně, pane Gusi? Do patnácti vteřin, půl minuty nebo pěti minut by bylo po ní."
„Mířil jsem na ni," zopakoval Gus.
„Proč? Stejně měla zemřít."
Monotónní, tupě pronesená slova bez jakýchkoli emocí: „Aby zemřela rukou toho, kdo ji miloval, a ne jejich. V době, kterou jsme určili my a ne oni. Proto jsme se vrátili... Tohle bylo jediné, co jsem mohl udělat."
Dopracovali se ke konci potrubí. Zaplavilo je jasné světlo. Vpravo, podle Gusova odhadu tak dvě stě yardů od nich, se zvedala silnice. Po ní se pohybovaly obrněné transportéry a z nákladňáků seskakovali vojáci. Nad nimi hučely helikoptéry. Chlapec se plazil jako první, Gus za ním.
Koutkem úst chlapec zašeptal: „Myslel jsem, že chcete zastřelit kata. Nechápu a..."
„Nežádám tě o pochopení."
„... a nemyslím, že by vás pochopil major Hesketh-Prichard."

*****

Tělo odtáhli z prostranství.
Velitel zahlédl ránu, z níž se řinula krev, tkáň, mozek, úlomky kostí. Námě-stí před šibenicí se už vyprázdnilo, začala demontáž lešení. Jeden z mužů, kteří ji vyváděli, měl uniformu potřísněnou obsahem její lebky a bez řečí ho ze sebe sbíral. Zeptal se, jestli její tělo pošlou domů, ale on při-kázal, ať ji pohřbí do neoznačeného hrobu a ať do bloku cel donesou pilu. Velitel Júsuf odešel do bloku a nechal odemknout dveře cely. Zatímco jeho muži kopali do ležícího těla brigádního generála, opíral se o stěnu. Než donesli pilu, nepoložil jedinou otázku.

*****

Pes zalezl do odtokové roury.
Zatímco major Karím Azíz čekal, kde se vynoří, pozoroval obrněné tran-sportéry manévrující na zvýšené cestě, připravující se sjet do terénu. Stál vzpřímeně, aby byl dobře vidět, aby ho poznali, a mávl na ně, ať se vrátí. Obrněné transportéry se silnými motory a páchnoucími výfuky by odvá-děly pozornost psa, až se vynoří z potrubí, a mátly by jeho čich. Třepetajícím se kapesníkem upoutal pozornost posádky nejblíže kroužící-ho ozbrojeného vrtulníku, ukázal na vzdálené místo na západě a mon-strum se otočilo a odletělo. Nehodlal k honičce nikoho přibírat. Při zběžném pohledu byla země před ním rovinatá, bez výrazných rysů, bez úkrytu. Ovšem po podrobnějším prostudování krajiny už v ní nic nepůsobilo náhodně. Zimní deště tu vymlely mělké průrvy. Jeden z tako-vých kanálků povede k ústí potrubí. Čekal, kde se pes ukáže. Z nákladňáků na zvýšené cestě vystoupili vojáci a začali se formovat podle pří-kazů svých důstojníků do kordonu za ním. Gestem naznačil, že se mají držet zpátky. Sklouzl dolů, posadil se na kámen a sledoval, kde se pes vynoří.
Nemyslel na svoji ženu, která teď pracuje v nemocnici, ani na své syny, nemyslel na brigádního generála v cele, který zná jeho jméno a přišel o ruku, jíž se mohl přidržet. Daleko před ním, skryt v síti deštěm vytvo-řených průrev, spěchá muž, jehož pronásleduje. Pálilo ho horko jasného dne, země třpytivě svítila a zkreslovala jeho pohled, ale na jeho očích pro jednou nezáleží, protože má k dispozici čich psa. Daleko vlevo se objevil pes. Pískl na něj, aby se posadil. Přes špinavou zemi k němu doklopýtal funící důstojník. Azíz mu úsečně přikázal: „Nepřibližujte se ke mně blíž než na tisíc metrů. Jste pouhými diváky. Je můj."
Došel k psovi a pochválil ho. Bez psa by nevěděl, kde hledat. U ústí potrubí objevil šmouhy jejich plazících se vlhkých těl a otisky bot. Pes šel první a on ho následoval.

*****

Dostali se ke zvedající se zemi se skalami, působením větrů zakrslými stro-my a nízkými trnitými křovinami. Získali krytí a mohli postupovat rych-leji. Občas se plazili a ostré křemenité kameny mu potrhaly vycpávky na kolenou a loktech. Občas horempádem přebíhali od kamene ke keři, od keře ke stromu a zas ke kameni. Pak počkali, dokud chlapec rychle a

intui-tivně nezvolí další okamžitý cíl. Gusova pata bolela nejvíc při běhu, bolest poutala jeho pozornost, ryla ho v botě a vystřelovala vzhůru po noze. Vždycky když se Omar zdržel v úkrytu, ohlížel se, ale Gus ne. Vnímal prohlubující se vrásky na Omarově čele, přesto nic neříkal. Gus se neohlížel, protože by viděl roztroušená městská předměstí, pak zdvihající se vysoké budovy, pak les antén velitelství Páté armády. A za tím předměstím, za budovami, pod anténami, je brána, šibenice a ona. V bolestné únavě si uvědomoval občasné vzdálené pronikavé hvízdání. Jako by nad ním létal sokol a přivolával svoji družku. Připomínalo to křik poštolek, které pozoroval s pytlákem Billingsem. Neohlížel se, jestli ten dravec prohledává zemi před ním nebo za ním. Jeho pozornost poutal sráz před ním a úzké strže v něm. Až překonají sráz, ocitnou se v kopcích a s každým dalším a vyšším kopcem, který překonají, budou blíž bezpečí, dál od ní. Myslel na to, jestli ten pták, ten lovec, ho pozoruje, jak se lopot-ně vleče a snaží se stačit chlapci.

*****

Bylo to teatrální, ale vždycky účinné.
Vězeň se utápěl v bolestech a jeho odhodlání se rozplývalo. Velitel neza-žil, že by to někdy selhalo. Na vzdáleném konci chodby zatáhli za šňůru a řetězová pila se zakašláním ožila. Motor zlobně túroval cestou k otevře-ným dveřím cely. Řev motoru vyplňoval chodbu a mířil do cely, ozubené kolo poháněl řetěz pily.
Vězeň netušil, jestli začnou u prstů na nohou nebo na rukou, jestli budou pokračovat ke kotníkům nebo k zápěstí a jestli pak oklestí - jako by vězeň
nebyl důležitější než nadbytečně rozrostlá hrušeň nebo moruše - kolena nebo lokty.
Kopání skončilo, ještě nebyla položena jediná otázka. Dva muži přidrželi brigádního generála zády ke stěně proti dveřím a drže-li mu hlavu, aby mu neušel příchod pily.
Velitel nikdy nezažil vězně, který by dokázal zavřít oči, zatímco se pila blí-žila chodbou a do průhledu otevřených dveří. Stál u stěny nejvzdálenější od brigádního generála - jako by i to bylo součástí představení - tak, aby mu tryskající krev neumazala uniformu. Už je ve dveřích.
Teď položil otázku: „Kdo jsou další spiklenci? S kterými hady jste spolu-pracoval?"
Natáhli mu paži a brigádní generál se pokusil sevřít ruku v pěst, ale muži jeho zaťatou ruku otevřeli a napnuli prsty. Pila se přiblížila. Jméno generála. Ale velitel nespokojeně pokrčil rameny, protože věděl, že generál už je v Ammánu. Ještě blíž... Jméno brigádního generála a jména dvou plukovníků. Byli prohlášeni za nezvěstné a bylo po nich vyhlášeno pátrání. Zuby se přiblížily nadosah. Vězeň řval. Jméno plukovníka, ale to nestačilo, protože dotyčný plukovník se otrávil výfukovými plyny v autě. Zuby pily, držené lehce jako skalpel na operačním sále a ne jako pila s půl metru dlouhou čepelí, zavadily o kloub brigádního generála a vyřinula se krev.
„Prosím, prosím... ten Odstřelovač..."
Dva prsty odpadly. Křik zanikal v rachotu motoru pily, ale velitel nezve-dl hlas.
„Který Odstřelovač?" "Jen nejlepší... Je..."
Když pilu použijete u staršího muže, vždycky riskujete, ze mu selže srdce. Velitel se nedočkal jména odstřelovače, toho nejlepšího. Když odpadl třetí prst, brigádní generál se zhroutil a hlava mu padla dozadu. „Rozřežte ho na kousky a pošlete domů. Naúčtujte jeho rodině dva tisíce dinárů za palivo." Jeho tiché kroky se odšouraly chodbou.

*****

Major Karím Azíz neúnavně sledoval svého psa, každých pár minut na něj písknl, aby počkal. Ten muž, cizinec, který přišel do jeho země a poskytl mu tuto extatickou příležitost k triumfu, se potí, protože pes má k dispo-zici silnou pachovou stopu. Ten muž je unavený a kulhá.
Slunce nad ním nemilosrdně žhnulo, ale začínalo zvolna klesat. Vlastní stín se mu už nedržel u nohou, ale táhl se za ním. Sráz, k němuž ho pes vede, mu poskytne příležitost k výstřelu. Daleko za ním ho v široké linii násle-dovali vojáci. Po každém hvízdnutí se pes posadil a počkal na něj. Pohladil mu srst na krku, zašeptal něžná slůvka a nechal ho odskákat po stopě. Když překračoval drobné, sotva prosakující prameny, které přes zimu tvoři-ly malé proudy a v plném létě vysychaly, zahlédl stopy toho muže a nevel-ké otisky bot jeho dětského průvodce. Kdyby ten muž nebyl blízek vyčer-pání, pohyboval by se po bříškách chodidel, ale tyhle otisky prozrazovaly těžkou chůzi a jedna stopa byla výraznější. Zatím je nevidí, ale až zničeni vedrem a únavou dorazí k roklím srázu, získá příležitost k výstřelu. Muž se svým průvodcem dojde k úpatí srázu hodinu před koncem dne a on pak dostane šanci. Před soumrakem uvidí svého muže v dalekohledu pušky.

*****

Zpráva odešla do Bagdádu, do kasáren al-Rašíd.
Velitel Júsuf se seznámil s klíčovými figurami ozbrojených sil vždy teprve ve chvíli, kdy mu byly předány jejich materiály.
Který ze špičkových střelců sloužících v armádě je považován za úplně nejlepšího? Který z nich má ctižádost vplížit se do hadího doupěte? Který z nich by s ďábelskou mazanosti dokázal vést dvojí život?
V duchu si vytvořil profil střelce, považovaného za nejlepšího. Ještě mu nenarostl bachor středního věku, ovládá ho ješitnost a vychloubá se svým střeleckým mistrovstvím. Vyhledává společnost vysokých důstojníků a těší

se z privilegií, jež mu jejich společnost přináší. Přiženil se do mocného rodinného klanu, který mu umožnil přístup do elitní společnosti... Díky svým dlouholetým zkušenostem s vyčeníchávánim zrádců věřil, že dokáže vykreslit jejich portrét.
Usadil se v křesle a zavřel oči, myslel na lásku malých dětí a nevnímal, že se na prostranství venku za oknem prodlužují stíny a že se v místnosti kolem něj se stmívá. V poklidu čekal, až dorazí odpovědi.

*****

Krvavě rudá koule slunce balancovala na hřebeni srázu. Dorazili k jeho úpatí, kde se ze srázu se stromy a keři zvedaly skalní útva-ry. Gus zažebronil: „Nemohli bychom na chvilku zastavit? Nemohli bychom si odpočinout?"
Chlapec se zahleděl za něj, pak ho popadl za oblek a zatáhl do hluboké-ho stínu štěrbiny.
„Když už ne odpočinout, alespoň se napít?"
„Musíme vylézt nahoru, pane Gusi, nemůžeme tam šplhat potmě. Tedy já ano, ale vy ne."
„Potřebuju si odpočinout. Moje pata..." „Lezte."
„Omare, nejsem nějaká zatracená koza. Nestrávil jsem život na těch hroz-ných kopcích. Potřebuju si odpočinout a napít se." Gus pohlédl Omarovi do tváře. Ten mu hleděl přes rameno. Zaslechl tlu-mený hvizd vzdálené poštolky a vnímal divoké zamračení na chlapcově
čele. Obrátil se, sledoval linii chlapcova pohledu a spatřil nevýraznou bílou skvrnu. Zvedl pušku a nakoukl do dalekohledu, ale ramena se mu třásla vyčerpáním, sotva na to místo dokázal zaostřit a poznat, co to je. Viděl rozmazaně. Chvíli před tím, než se zase rozklepal, uviděl sedícího Španěla. Takového psa míval Billings, držíval se mu u nohou. Takové psy používala šlechta k donášení zastřelených bažantů z polí kolem vikářství. Daleko za psem, třikrát dál, než kam sahal dostřel jeho pušky, pomalu postupovala linie vojáků. Vojáci ho neohrožovali. Opět se snažil zamířit a najít psa, ale nedokázal pušku ustálit, nepodařilo se mu to ani, když se opřel o teplý kámen. Jak dlouho už je za námi?"
„Ten pes nás sleduje od chvíle, co jsme opustili to potrubí kousek od sil-nice."
„K čertu, teda celej den."
„Sleduje nás a za ním jde jeho pán. Píská na něj, kdy má zastavit, aby se k nám příliš nepřiblížil." „Proč jsi mi to, sakra, neřekl?" „Co byste udělal, pane Gusi?" „Zastřelil bych ho." „Nemůžete zastřelit oblaka," vyštěkl na něj Omar. „Do toho, lezte.
Rychle."
Chlapec je vedl k místu, kde se ve stěně srázu otevírala štěrbina, úhel slunce nad hřebenem v ní vytvářel příhodný stín. Gus pochopil, nakolik musí být chlapec schopný, když tu skulinu objevil na tak ohromnou vzdá-lenost a dokázal je k ní dovést bez odboček a tápání. Museli v ní vyšplhat sto stop a její úhel stoupání umožňoval dobré lezení. Kořeny zakrslých stromů a vřes jim poskytovaly úchyty pro ruce i oporu nohou... Vzpomněl si, co mu kdysi dávno, před celou věčností, prozradil Izraelec. Tím lovcem je Odstřelovač, major Karím Azíz, muž s reputací. Vzpomněl si, jak čekal na střeše ve městě a hledal ho. Na toho muže si vzpomněl, až když uviděl psa. Je to už celá věčnost, co ho Izraelec varoval před odstřelovačem, stej-ně vzdálená jako jeho domov, jeho práce a přátelská střelba na stickledownské střelnici. Do života Guse Peaka se vrátila minulost, Odstřelovač. Minulostí bylo všechno před tím, než zabil Medu, a před tím než ji polí-bil. Pronikl k němu chlapcův hlas.
„Musíte přejít přes nekrytou skálu. Budu vás krýt střelbou." Na vršku skuliny byl hladký kámen porostlý lišejníkem. Až přes něj bude přelézat, bude vidět jeho silueta, ztratí ochranu zákoutí do chvíle, kdy dosáhne bezpečí hřebene. Zaslechl písknutí. Nechápal, jak mohl být tak tupý a splést si je s poštolčím. „Pospěšte si. Musíte postupovat rychle, pane Gusi." Omar pod ním rychle vystřelil. Natáhl se nahoru, zachytil se za vršek skály, na lišejníku se mu smekla ruka, sklouzl dolů, znovu hrábl nahoru
a vytáhl se do slabého slunečního svitu. Chlapec střílel, aby odvrátil pozornost muže s pověstí. Zahrabal nohama, hledal novou oporu, batoh mu překážel, konečně se dostal nahoru. Chvíli ležel na hladké, větrem ošlehané trávě a zaplavila ho panika. Chlapec se odhalil, aby k sobě při-táhl pozornost lovce. Přetočil se, lehl si na břicho, batoh a puška mu spou-taly ramena, natáhl se přes okraj, aby chlapci podal ruku. Daleko ve skalách, stromech a keřích v posledních paprscích slunce zahlédl záblesk čoček dalekohledu na pušce. V tuto chvíli Odstřelovač získal jasný výhled na jeho hlavu a Omarova záda. Začal chlapce přitahovat do bezpečí. Chlapec se otřásl. V rukou najednou držel jeho plnou váhu. V uších zaslechl třesknutí. Táhl chlapce za zápěstí. Zaslechl tupou ránu. Gus táhl Omara k okraji, chlapec křičel a pak je obklopilo ticho.

AUGUSTUS HENDERSON PEAKE 8. Závěry z rozhovoru mezi doktorem Rupertem Helpsem, psychiatrem konzultantem Centra válečných studií Královské vojenské akademie v Sandhurstu, mnou a slečnou Carol Manningovou - přepis přiložen.

IRÁCKÉ OZBROJENÉ SLOŽKY: (z brífinku poskytnutého AHP doktorem Frederickem Williamsem, starším přednášejí-cím, připomenutého Helpsem). Vzhledem k centralizovanému vedení a systému řízení budou Iráčané pomalu reagovat na úvodní útoky. Jakmile pomine prvotní překvapení, nepravidel-ná armáda Kurdů se ocitne tváří v tvář tvrdému a zkušenému nepříteli, který rychle odvrátí jejich postup. Ústupové boje zavedou AHP do maximálního rizika v lepším případě smrti, v horším zajetí. Vládě Jejího Veličenstva by způsobilo vážné nesnáze, kdyby byl AHP zatčen a podroben demonstrativnímu soudu.

POTÉ: Po předvídatelném zvratu budou nevyhnutelně násle-dovat kruté represálie vůči civilnímu kurdskému obyvatelstvu. Toto bylo AHP zdůrazněno. Nejspíš plně nepochopí rozsah oněch represálií, dokud je při ústupu nespatří na vlastní oči. Budou ho šokovat a oslabí jeho rozhodnutí utéci.

HELPSOVA ANALÝZA AHP: Romantický, slušný a nedospě-lý jedinec, naprosto nevhodný pro drsnost žoldácké války... Měl zůstat doma. Nic tím nezíská.

SHRNUTÍ: Duševně zralý jedinec by odmítl emocionální nesmysly, jimiž ho krmil dědeček. Lze pouze litovat, že ostatní - výrobce pušek, instruktoři Královského námořnictva, expert na 'přežiti", přednášející na Královské vojenské akademii - na tomto šíleném nápadu spolupracovali... Každý z nich tak při-spěl pravděpodobné smrti nebo možnému zajetí AHP. Není na tom člověk líp, když se honí za povýšením v práci, hledá uspokojivější sexuální vztah, rozvíjí své koníčky, zvyšuje hypo-téku a nabízí se pro dobročinnost? Není?

Nikdy předtím nebyl mistrem v užívání sarkasmu. Jenže teď se zoufale snažil zbavit se své žárlivosti. Přemýšlel, jestli se s tím mužem kdy setká, podá si s ním ruku, silně ji stiskne, podrží, potřese. Ale sotva k tomu kdy dostane příležitost.

*****

Než se Dean vrátil z cestovní kanceláře, kde potvrzoval rezervaci letenek na následující ráno, zařídil Mike donášku drinků ke stolu. Sám si objednal pivo, pro Deana bourbon s ledem a na Gretchen čekala brandy. Oba byli vysprchovaní a oholení, měli na sobě vybledlá safari saka s kapsami pro pera a krabičky s filmy, svoje zdejší uniformy. Nahoře v pokojích stála spakova-ná zavazadla. Vzhledem k tomu, že se pravděpodobně už nikdy nesetkají, ani tady, ani kde jinde - svět se mění, Mike odchází z bojiště do důchodu, Deanův nakladatel se přestal zajímat o drobné války ve vzdálených koutech světa, kde se nic neděje, a Gretchenin časopis volal po glamouru prostém utrpení - půjde o nostalgický večer. Skvěle si posedí, napřed dlouho u baru, pak do pozdních hodin v jídelně, budou si vyprávět všem dobře známé fou-saté anekdoty, budou si ze sebe vzájemně utahovat, smát se na stejné naráž-ky a budou svým způsobem rádi, že je po všem.
Do baru dorazila Gretchen. Pořád ještě v zaprášených kalhotách a propo-cené košili, obličej a vlasy si od cesty do Iráku neumyla, oči měla zarudlé a tváře plné šmouh, jak si otírala slzy. „Co se k čertu...?"
Odpověděla slabým hlasem: „Napouštěla jsem si vanu, ladila jsem rádio, nechtěně jsem chytila Bagdád... Dnes ráno ji v Kirkúku oběsili... Veřejně... Prohlásili ji za zrádce. V rádiu hlásili, že ji oběsili..." „Myslíš, že teda existovala?"
„Musela existovat, když ji veřejně popravili. Před davem před vraty veli-telství Páté armády," koktala Gretchen. „Vážně existovala a my jsme tomu nevěřili."
„To je teda, sakra, námět."
„Vedla útok na město. Zajali ji, odsoudili vojenským soudem. Pověsili ji -a my o ní pochybovali - je mrtvá."
„O.K., O.K., není to, sakra, nic osobního." Mikův blok už ležel na stole. „Tohle mi v rádiu vezmou."
„Tak do toho, chopme se příležitosti," mumlal Mike. „.Kurdsky národ dnes ztratil nejzářivější symbol svého hrdinského boje, jímž se chtěl zba-vit jařma teroru Saddáma Husajna. Tímto symbolem byla Panna z hor, jejíž mladý život ukončila veřejná poprava na šibenici v centru kurdského města Kirkúk.' Jak to zní?"
„Skvěle..." Dean převzal řeč, drápal do svého vlastního zápisníku. „Odstavec druhý... ‚Tato negramotná dívka, známá pouze pod jménem Meda, vedla malou armádu odvážných bojovníků do zoufalého útoku proti Saddámově silné vojenské mašinérii. Pověsili ji před obrovským pla-čícím davem, spěchali, aby předešli případnému pokusu o její záchranu. Konec odstavce.' "
„Odstavec třetí... ‚Kurdský potentát, statečný válečný veterán aga Ibráhím dnes večer prohlásil, cituji: Je mi, jako bych ztratil dceru. Netruchlím jen já, ale celý kurdsky národ. Byla ukázkovým příkladem vrcholné statečnos-ti našeho lidu. Nikdy na ni nezapomeneme. Zapálila dnes oheň, který nikdy nevyhasne, konec citátu.' Tohle je snad přijatelná básnická licence, stejně se o tom nikdy nedozvědí."
„Jsou to kecy, ale přijatelné. Poslední odstavec. ‚Vašemu korespondentovi se dostalo cti setkat se s touto pozoruhodnou mladou ženou hluboko uvnitř iráckého území několik hodin před započetím jejího posledního útoku proti ohromující přesile. Řekla mi, cituji: ‚Chci jen svobodu pro svůj lid. Apeluji na Američany a Brity, pomozte, konec citátu. Křehce sta-věná, omračujícně krásná, s rudou růží připnutou k vojenské blůze, se vykradla bojovat a zemřít.' A je to."
Vypili své nápoje, požádali Gretchen, ať objedná další rundu, a odešli tele-fonovat do svých pokojů. Oba ještě včas, a byli tomu rádi, stačili požádat své vydavatele, ať stáhnou ty předchozí sračky, které odeslali, než sestou-pili do baru. Sedmdesát sedm vteřin v rozhlasovém vysílání a čtyři odstav-ce papíru. Možná se dostanou do přenosu nebo do tisku, a možná ne -kdo by se tím trápil?

*****

Byla to skvělá rána, proti slunci a proti vyvýšenému místu, při čemž bylo
těžké posoudit vzdálenost, ale věděl, že svůj cíl minul.
Počkal, až padne tma, pak poslal do skuliny psa a drápal se za ním, sko-

pával kameny. Mohl mu, odhadem na 520 metrů, mířit jen na polovinu hlavy a trefil to dítě.
Po výstřelu zaslechl výkřik a teď na konci skuliny nahmatal vlhkou kalužkrve, i když vidět ji nemohl.
Nasadil na stopu psa. Najdou další skvrny krve, dobrou stopu pro psa.

*****

Jak kolem nich houstla noc, plahočil se s chlapcem na zádech k nejtem-nější linii, k horám.

Kapitola osmnáct

Mezi majorem Karímem Azízem a psem Scoutem se nejednalo o citové pouto. Považoval psa za pracovní nástroj, o něco méně důležitý než starý dragunov, ale důležitější než jeho vlastní zrak a sluch. Jak míjela léta, od chvíle, kdy v Kuvajtu sebral opuštěné, hladové štěně, ztratil jeho vlastní zrak na ostrosti a sluch se mu zhoršil. Stejně jako pro něj bylo důležité udr-žovat pušku v co nejdokonalejším stavu, dodržoval ještě přísněji výcvik psa. Poskytoval mu pouze tolik náklonnosti, jaká zaručovala jeho efektivnost. Napřed se mu pes stal pouhým společníkem v osamělosti jeho práce, pák začal rozpoznávat kvality jeho vyhublého těla. Než před čtyřmi lety ode-šel na sever zatlačovat kurdské sabotéry z plání a kopců do hor, plně pochopil schopnosti zvířete. Teď je před ním ve tmě.
Dokázal by ty kvality a schopnosti vyjmenovat a uměl je využívat. Ten pes byl zvídavý, inteligentní, energický a statečný. To, že se při přesunech pohyboval blíže zemi, mu umožňovalo vidět proti nebi siluety, které by on ze svého pohledu vnímat nemohl. Jeho sluch dokázal určit, kde se co pohnulo, zachytit tření oblečení o výzbroj nebo došlápnutí boty do bahna, věci pro něj neslyšitelné. Rozhodující byl jeho čich, o několik řádů citlivější než jeho. Jakmile Scout zachytil stopu - ve vzduchu nebo na zemi - vznikl řetězec, z něhož uprchlík v podstatě nemohl uniknout. Nastudoval si vše o pachové stopě. Nejvýrazněji se projevuje lidský pot, výsledek fyzické námahy a stresujícího napětí. Neviděný a neslyšený muž před ním, skrytý v temnotě, nese na zádech zraněného průvodce a svoji námahu a napětí nedokáže zamaskovat. Azíz nevěřil, že by se ten muž zachoval tak pošetile, aby se napatlal krémem po holení nebo deodoran-tem, ale jistě bude mít naolejovanou pušku a i to bude pro psa poznávací znamení. Na zemi bude sedlý zvířený prach, zlomená stébla trávy a země rozrytá smeknutou nohou, což Azíz neuvidí, ale psovi to neunikne. Když pes nebude mít pronásledovaného na dohled, poběží ve zdánlivě blud-
ném kurzu, s čenichem při zemi, pak zvedne hlavu, začne větřit vyprchá-vající stopu ve vzduchu, speciálně v noci, kdy ho chlad tmy tlačí dolů. Na nebi zářil měsíc a hvězdy. Kdyby Azíz právě vykročil z osvětlené budovy, neviděl by nic, ale jeho oči si už navykly na černotu kolem. Ani jednou nezahlédl sledovaného muže, ale psa si udržoval na dohled. Rychlost prchajícího ho udivovala, ale nepochyboval, že Scout řetěz, spo-jující ho s tím člověkem, udrží. Mnohokrát uklouzl po hladkých kame-nech a klopýtl o skryté prolákliny v zemi, ale udržoval si tempo. Ten člověk jistě ví, že ho sledují, a určitě zaregistroval i pískání. Azíz před-pokládal, že s postupujícími nočními hodinami bude jeho vyčerpanost narůstat a bude se snažit zbavit svého stále přítomného stínu, ale plně věřil ve svého psa.
Očekával, že později, až břemeno ztěžkne a muž podlehne většímu zou-falství, pokusí se Azíze setřást, ale jeho psa se mu obelstít nepodaří.

*****

Sel pomaleji, ale každých pár minut slyšel jasný vzdálený hvizd. Gus nesl batoh, pušku a chlapce. Nevěděl, kolik váží batoh, puška má pat-náct liber a váhu chlapce odhadoval na 125 liber. Batoh měl na zádech, závěsný řemen pušky kolem krku, takže mu visela na hrudi. Omara nesl přehozeného přes rameno. Netušil, jak dlouho dokáže snášet takové bře-meno. Dvakrát upadl, ale chlapec ani jednou nevykřikl a Gus se pokaždé vrávoravě napřímil a vyrazil dál.
Znepokojivý pískot se ozýval soustavně, ani blíž, ani z větší dálky. Chlapec mu slabým, tenoučkým hláskem popisoval, kudy má jít. Gusovi připadalo pozoruhodné, že Omar, který nikdy nechodil do školy, dokázal číst změny v postavení měsíce a rozložení hvězd a poznat, kdy se odchýlil od směru. Ti, s nimiž se setkal ve výcvikovém středisku komanda, i ti aro-gantní parchanti a mrchy na dobrodružné výpravě pracovního týmu by k určení polohy potřebovali nejmodernější megellan a údaje ze tří nebo čtyř satelitů. Omar ho vedl. Bez chlapce by se motal dokola. Kdyby mu chlapec na zádech umřel, byl by za úsvitu ještě na míle vzdálen bezpečné linii. Pískot postupoval v jejich stopách.
Ve výcvikovém středisku jim vyprávěli o psech a v duchu v paměti pátral po tom, co všechno mu říkali. Když za posledního denního světla prohlí-žel chlapcovu ránu, našel ji vysoko v hrudi. Jedinou. Kulka zůstala v těle. Chlapec krvácí i dovnitř, krev z rány prosakuje na hrubou tkaninu jeho obleku... Řekli mu, že klíčovým faktorem k přerušení pachové stopy je voda.
„Musím najít potok nebo jezero." Jděte doprava." Jsi si jistý?"
„Copak vy tu vodu necítíte?" Ta otázka v chlapcově hrdle přímo zabublala a Gus pochopil, že má postižené i plíce.
„Nic necítím."
Jděte doprava, najdete vodu." „Opustíme tím ale směr. Musíš si být jistý." Je tam voda."
Každý krok ho bolel. Ke každému nádechu musel sbíral sílu. Každé drc-nutí podráždilo pálící puchýř, spolčovalo se s bolestí údů, prázdnotou plic a otupujícím tlakem na ramenou. Každý krok byl horší než ten před-chozí. Zaslechl cinkot vody běžící po kamenech. „Můžete ještě, pane Gusi?" „Ano."

Mohl, protože jemu ještě zůstávala šance na přežití a neměl v sobě ránu, z níž nevyšla kulka. Mohl jít, protože měl jen puchýř, zpustošené svaly a zátěž, a ne hrubé úlomky olova v těle. Musí se zbavit pachové stopy, setřást psa. Vklouzl do úzkého pramene a postupoval proti proudu. Pod nohama měl ohlazené, jakoby naolejované kameny, pískot se držel po jeho levici. Proud ho dovedl do malého jezírka. Čeřící se vlnky na hladi-ně ozařoval měsíční svit. Brodil se kousek od břehu. Voda přinášela boles-ti na patě nebeskou úlevu.
Do ucha mu zaskřehotal chlapcův hlas: Je mi zima." „Něco s tím udělám, až to půjde." „Nebojím se, pane Gusi." „Není proč."
„Můžete mě tu nechat, budete mít větší šanci." „Neopustím tě, právě tak jako jsem nemohl opustit ji." „Povězte mi nějaký příběh od majora Hesketh-Pricharda, pane Gusi." Jeho hlas, byť sebetišší, se ponese tmou, ale jeho pohyb ve vodě zrovna tak. Gus šeptal: „Vždycky jsem měl nejradši příběh o tom, jak hledali Huna Wilibalda..."

*****

Velitel Júsuf znovu a znovu pročítal odpověď z Bagdádu, jméno 'prosté-ho vojáka'. Měl toho muže v rukou, ale ruka se otevřela a muž vyklouzl. Pro sluhu režimu bylo nebezpečné zmýlit se.
Došel ke dveřím vnitřní kanceláře a otevřel je. Jeho vulgární hrdlořezi si ještě nesvlékli krví potřísněné uniformy, na stole viděl téměř dopitou láhev whisky a plné popelníky. Žádnému z nich by nedovolil dotknout se jeho sladkých, nevinných milovaných vnoučat. Ošálil ho prostý voják se zá-znamem o vynikajících bojových výsledcích v Kurdistánu, podél celé írán-ské hranice a v Kuvajtu. Setkal se s ním, ale nerozpoznal v něm ctižádost, vychytralost, přístup k elitě ani ješitnost a mohli by ho obvinit z toho, že rozevřel sevřenou pěst a dovolil nejlepšímu střelci irácké armády odejít. „Kde je ten střelec, major Azíz? Zjistěte to."
Byli opilí. Pošilhávali po něm. Nemůže to počkat do rána? Rozvalovali se na židlích.
Došel ke stolu a kopnutím ho převrhl. Zuřil. Whisky odkapávala na kobe-rec, zvířený popel z cigaret je zahalil, nahrbili se před ním. Kdyby přišel příkaz od vyšší autority, donesli by pilu k němu a použili ji na jeho ruce. „Okamžitě. Okamžitého najděte. Kde je Azíz?"
Vrátil se do své kanceláře a po telefonu nadiktoval instrukce noční službě v kasárnách al-Rašíd v Bagdádu. Čeká ho zřejmě zlá a dlouhá noc.

*****

Stál u plochy vody ve výšině a pes prohledával břeh, pobíhal mezi rákosy a skalami, pak znovu zachytil stopu. Podobný taktický manévr se dal očekávat, ale ten muž si vedl dobře, našel ve tmě vodu. Žasl nad jeho vytrvalostí. Pochopil, proč tak zoufale pospíchá. Kdyby ho netížil raněný a kdyby se necítil povinen nést ho dál, mohl by zajít mezi skalní výběžky, schovat se tam a čekat. Pes by mu ho sice našel, ale ten muž by tím za úsvitu, až se nad zem vyšvihne světlo, získal šanci objevit svého pronásledovatele, zastřelit ho a tak se ho zbavit. Ale ten muž nese raněného - dítě, průvodce - jemuž je, pokud má přežít, třeba lékař-ského ošetření. Pomyslel si, že ten prchající musí být ušlechtilý člověk, jedině ušlechtilý člověk přijme zodpovědnost za raněného. Setkal se s lov-ci, pronásledujícími jeleny, kance a vlky, kteří s posvátnou úctou hovořili o únikových schopnostech pronásledované zvěře, přesto jim jejich respekt nebránil stopovat je dál a zabít je.
Tři nebo čtyři kilometry za ním se do výšin vyšplhala koule bílého světla, pak se rozprskla a padala. Tak vypadalo jeho spojení se světem, který nechával za sebou. Rozvinutá, těžce se vlekoucí linie unavených vojáků si určovala místo, kam se stáhne k odpočinku na noc. On nebude odpočívat, nebude spát, ani ten muž, jehož pronásleduje.
Pro únavu se těžko soustředil, ale muž s břemenem to bude mít ještě těžší... Může vůči němu pociťovat respekt, a přesto ho zabít... Aby zasta-vil postup únavy, probíral se možnostmi pronásledovaných. Zkusili to s vodou, ale psa tím jen zdrželi. Nemůžou se psa zbavit šplháním nahoru nebo dolů po svislé skále, protože to nejde dělat s raněným. Nemůžou vylézt na strom, odplazit se po větvi a pak skočit. Ten muž nemůže rov-noměrně běžet, nesmí za sebou zanechat pach potu a otisky bot. Tiše se probíral možnostmi, když pes náhle prošel zpátky kolem něj. Ztuhl.
Tma mu náhle připadala těsná. Mezi možnosti úniku patří i kolečko. Nemůže tušit, jestli ten muž s břemenem je od něj padesát kroků nebo dvě ste padesát. Prošel kolem něj? Co když ho ten muž spatřil a pouze zaváhal? Netvořil pro něj siluetu? Nestáhl ten muž pušku z ramene a pak ten okamžik propásl? Pes ho dvakrát oběhl. Mohli na sebe zavolat? Kolečko se dalo očekávat. Mohli o sebe zakopnout? Tím, že ten muž vstoupil do vody a obrátil se nazpět, využil dvě základní únikové taktiky. Použil je a selhaly a pes teď sleduje přímou, pravou cestu.
Vypadá to, jako by se ten muž se svým břemenem zoufale snažil do úsvi-tu dosáhnout linie příměří.

*****

„Pověděl jste mi ten příběh o Hunu Wilibaldu?"
„Pověděl."
„A mohl byste mi vyprávět příběh o panu Gaythorne-Hardym ze 46.
berkshirského batalionu?"
Jak se za denního světla doplazil k německým pozicím na Hill Sixty-three v Messině? Ten už jsem ti vyprávěl." „Asi jsem usnul. Prosím, vyprávějte mi o té kočce." V jezeře mu do bot pronikla voda a ztratil moc času na to, aby se zasta-vil, vylil ji a vyždímal si ponožky. Chlapec nejspíš občas upadá do bezvě-domí. Ještě víc času ztratil při kolečku. Jednou pes proběhl pouhý kousek od něj a on v měsíčním svitu zahlédl jeho šedobílou srst, ale veškerou pozornost

upínal k stopě a nevšiml si ho. Jednu chvíli spatřil i vzpřímený obrys - strom, skálu nebo toho lovce - a přidržel chlapci ruku na ústech, aby utlumil jeho sípající dech a bublání v krku.
Už se nepokusí o únik. Omar mu udal hvězdu, která ho povede. Nepodařilo se mu narušit pachovou stopu. Stejná hvězda sledovala jeho a Medu, stejnou měli nad sebou jejich dědečkové v ruinách Ninive. Pohnul se. Za sebou teď měl větší tmu, sbírající se mraky začaly zakrývat jasné světlo měsíce.

*****

„Co otec udělal?"
Nedokázala vyhovět žádosti mladšího syna o vysvětlení. Po domě se rojili cizí muži. Věděla, co udělal, protože jí ukázali papíry, vykopané na zahradě. Ukázali jí plány západního sektoru města, jako pravítko rovnou čáru, narý-sovanou od náčrtku činžovního domu k náčrtku vily, se šipkami označují-cími místa strážních budek a zakroužkovanými silničními zátarasy. Seděla u kuchyňského stolu se svými syny, plačící matkou a otcem, který si držel hlavu v dlaních. Hlídala je hlaveň samopalu. Pověděla mužům o před-chozím dni, o jízdě k benzínové stanici na cestě ke Kingirbanu a Kifri za Sulajmán Begem, zapisovali si, co říkala. Vypověděla, že jí manžel přikázal přivézt boty na chůzi v drsném terénu, jídlo a malý stan. Na mapě jí uká-zali linii příměří asi hodinu jízdy autem od benzínové stanice. Zapomněla na celá léta projevovanou laskavost a na intimity. Monotónním hlasem jim vyprávěla, jak týden před tím, než ho poslali na sever, noc co noc opouštěl postel, o jeho neklidu a nervozitě. Zatímco jí prohledávali domov, tiše bojo-vala o přežití své, svých rodičů a svých dětí. Odsuzovala ho. Slyšela, jak star-ší syn krutě odpovídá na otázku. „Náš otec je zrádce... Nenávidím ho, i ty bys měl... Náš otec si zaslouží smrt."
Nemyslel na svoji rodinu. Znovu písknal na psa, aby počkal.
Každý krok mu připadal těžší. Hodiny míjely, ale neměl pocit, že by se noc chýlila ku konci. Azíz se musel po břiše vytáhnout z močálu, v němž uvízl. Takové chvíle připomínaly zlý sen. Nepříjemné bahno ho chytalo za nohy, zapadl do něj hlouběji než po kolena, a musel se z něj škrábat ven jen pomocí jedné ruky, protože ve druhé držel zdviženou pušku, aby se nezašpinila. Mohl tam taky zahynout vyčerpáním, neschopen dostat se ven, a pes by ho marně hledal. Zlý sen pomalu přerůstal v paniku, pak se mu podařilo zachytit se kamene na okraji bažiny a přitáhnout se. Nemyslel na svoji rodinu. Zachvátila ho panika. Obával se, že už nikdy nevystřelí z dragunova. Celý jeho život, který málem tak neslavně skončil v bažině, byl přípravou na dlouhý hon uprchlíka a výstřel na vzdálený cíl. Azíz se teď stále častěji otáčel za sebe. Sledoval přibližující se masu mraku. Ještě nepronikl ke svítícímu půlměsíci, což mu po většinu času umožňo-valo vyhýbat se močálům a kamenům a vidět psa před sebou, ale dvakrát zaslechl rachot hromu a jednou zemi osvětlila zář blesku. Při tom zábles-ku toho muže viděl, možná tak půl kilometru před sebou. Zahlédl ho jen na prchavý okamžik. Viděl břemeno na mužově rameni a úzký obrys hlav-ně pušky vedle hlavy v kapuci. Ten člověk nevyužil příležitosti a neotočil se, šel dál, nahrbený pod svou zátěží. Vážil si toho muže pro jeho doved-nosti - pro střelecké schopnosti, znalosti pohybu v terénu a obětavost -ale nechápal, proč neodhodí břemeno, proč chlapce neodloží a nevloží mu do ruky zbraň nebo ruční granát a nepostupuje svobodněji a rychleji. Bláto bažiny, nalepené na botách a kalhotách, ho ještě zpomalovalo. Za ním se zatahovaly mraky. Paniku zápasu o únik z bažiny nahradil nový strach. Mraky a déšť smyjí stopu, kterou pes sleduje. Mumlal: „V to doufáš, příteli, v déšť? Doufáš, že mě déšť obelstí?...
V čem nacházíš sílu? Ve jménu božím, kde ji bereš? Jestli déšť nepřijde, budeš se muset otočit... Chápeš, příteli, že nejde o nic osobního? Věřím, že člověk jako jsi ty, člověk, jehož si upřímně vážím, bude vědět, že nejde o nic osobního..."
V mysli nedržel ani minulost, ani budoucnost. Ani svoji rodinu, ani vlastní záchranu. Ovládala ho přítomnost, každý pomalý krok vpřed, skoky psa před ním, snaha udržet si tempo, letmý pohled na muže před ním a mraky shromažďující se za ním.

*****

„Tohle je poslední hřeben, pane Gusi," ozval se tichý hlas u jeho ucha. „Řekni to ještě jednou." „Tohle je poslední hřeben."
Jako uhel černá linie před ním a nad ní šedá masa hor. Ani nezaregistro-val nastávající úsvit. Někde vzadu za ním se ve vzduchu držel pískot.
Netušil, kolik za tu noc ušel, kolik mil svahů, strží a bažinatých kaluží vyšplhal a přešel. Bolest ho opustila, přehlušila ji únava. „Pořád je za vámi, pane Gusi." „Pořád je za mnou."
„Aby vás zastřelil, pane Gusi... Je mi strašná zima." „Musíme tě udržet vzhůru. Je čas na další vyprávění." Náhle mu do zad zaútočil vítr. Jako by ho šlehl do ramenou, i přes váhu batohu a klátících se chlapcových nohou. Vítr přešel z mírného přes střední v silný... Odveze si chlapce domů. Nemyslelo mu to už jasně, nezvažoval lapálii s pasy, vízy a imigračními úředníky. Vezme ho domů a uloží do zatím prázdného pokoje, v práci pro něj najde nějakou židli, bude s ním chodit po hlavní třídě a v sobotu ho s sebou bude brát na stickledownskou střelnici... Udeřil na něj liják. Naučí chlapce číst vítr udá-vající praporky na střelnici a chlapec mu bude hlásit odchylky pro změny stavěcího šroubu opravy o vítr na staré Lee Enfield No. 4, Mark 1 (T) a bude vedle něj ležet na rohožce. Blesk rozpůlil nebe nad ním - neohlé-dl se, věděl, že ho pořád sleduje - a bezprostředně za ním zaduněl hrom. S chlapcem vedle sebe bude vyhrávat stříbrné lžičky. Déšť spustil náhle a prudce. Příliš pozdě, pomyslel si. Pak zase zaslechl hvízdnutí a zamířil k poslednímu hřebeni. Vybuchl: „Proč po mně jde?"
Jste nejlepší, pane Gusi. Když zabije toho nejlepšího, ocitne se na samot-né špici. Jde po vás, protože pak bude nejlepší on." „A to je důležité? Copak na tom, sakra, záleží?"

Já si myslím, že pro majora Burnhama, odměněného Řádem za statečnost před nepřítelem ve válce s Matabelci bylo důležité být nejlepším." Gus se namáhavě vlekl k úsvitu a poslednímu hřebeni, bičoval ho déšť a vítr. Za hřebenem bude údolí se strmými srázy a za ním další šplhání, pak bezpečí. Potácel se opilecky k hřebeni a úsvitu. „Podle majora Hesketh-Pricharda byl ten Američan - Burnham - nejlep-ším stopařem své doby. Jeho parádním kouskem bylo proniknutí celou armádou Matabelců a zastřelení jejího vůdce M'lima..."

*****

„Můžu vám říct něco osobního, Caspare?"
„Poslužte si. Vysypte to."
Ve tmě, pod deštníkem vzpínajícím se ve větru, vedl Caspar Reinholtz muže se zářícím obličejem zpátky k letadlu kyvadlové dopravy do Ankary.
„Někteří lidé v Langley - nerad to říkám - o vás pochybují."
„To je jejich právo."
„Nepřerušujte mě, prosím, protože se mi to těžko říká. Tvrdí, že Caspar Reinholtz zdětinštěl, začal se emocionálně angažovat."
„To říkají?"
„Prý se stal kurdštějším než Kurdové a ztratil ze zřetele naše zájmy."
„Tohle říkají?"
„Tvrdili mi, že se na ten nový plán vykašlete. Ale až se vrátím, nakopu je všechny do prdele a povím všem, ať se jim to bude chtít poslouchat nebo ne, že jste na palubě a že jste nový plán nemohl přivítat vřeleji a kon-struktivněji."
Stáli na schůdcích k letadlu, potřásali si rukama a o kryt motoru se rozpraskávaly kapky deště. Alespoň si ten parchant uvnitř užije turbulencí jako na tobogánu, bude se držet jako o život s koulema v puse a myslet na maminku. Nezmínil se o ní, mrtvé, ani o pohřešovaném odstřelovači, ani o totálním výbuchu operace ZPĚTNÝ RÁZ. V lepším případě to s tím mizerou bude házet ze strany na stranu. Caspar se usmál. „Víte, co řekl Will Rogers?" „Co řekl?"
„Řekl: ‚Nemůžeme být všichni hrdiny, protože někdo musí stát u obrub-níku a tleskat, až hrdinové půjdou kolem'."
„To se mi líbí. Zasloužilo by si to seminář. Děkuji vám za vaši pohostin-nost a oceňuji, že se nebahníte v minulosti, že se stavíte za náš plán. Jste dobrý a cenný bojovník, Caspare, ten pravý člověk pro Langley." Vyběhl po schodech do letadla. „Příjemný let," zavolal za ním Caspar.
V těch posledních hodinách mohl ten plán odsoudit jako plán zbabělce, který nic neriskuje, a i on mohl sedět v letadle do Ankary. Nalakoval to narůžovo, tvrdil mu, že je to bezvadný plán. Kdyby teď seděl v letadle, přišel by o velmi nepravděpodobnou příležitost setkat se s tím odstřelo-vačem, zalézt si s ním do tichého koutku, poslechnout si, jak zemřela, a možná někam položit květiny. Dlužil jí to, věděl to. Stejný déšť a stejná bouře řádí v horách nad tím mužem, který ji viděl umírat. Rád by se té příležitosti dočkal.

*****

Major Karím Azíz se plahočil vpřed, klopýtal, padal, drápal se na nohy, vykopával je před sebe, sledoval svého psa a neuvažoval o návratu... Kdyby se obrátil, stanul by tváří v tvář minulosti a budoucnosti. Když postupo-val vpřed, staral se jen o to, aby kryl pušku pod oblečením, aby její funkč-ní části nenamokly. Aby se udržel vzhuru, ve střehu a postupoval kupře-du, opakoval si technické údaje o dragunovu. Náboje: 7,62x54R, včetně 7N14 AP. Činnost: plyn, píst s krátkým zdvihem, samonabíjecí. Váha: s PSO-1 4,3 kg. Délka: l,225m s útočným nožem 1,37. Hlaveň: 622 mm. Drážky: 4 pravotočivé, 1 otáčka na 254 mm. Přemílání statistických údajů mu pomáhalo blížit se k hřebeni, kde seděl pes a čekal na něj. Pohyboval se pomalými, namáhavými kroky. Za ním se hnal dešťový mrak. Daleko za ním odpálili další světlo. I jeho pronásledují, linie vojáků s ním drží krok, ani v noci se nezastavili. Vojáci představovali jeho minulost a budoucnost a on je vymazal ze svých myšlenek a ponořil se zase do útěchy svých tech-nických údajů. Úsťová rychlost: 830m/s. Maximální efektivní dostřel: 800-1000 m. Dalekohled PSO-1:4x24, vstupní pupila 68mm, zorné pole 6 stup-ňů. Mrak ležel na hřebeni před ním, šedý v černi, déšť mu stékal po obli-čeji, v uších mu zuřil hrom.
Z předu zaslechl strašné zařvání, mučivý výkřik bezmoci, pak ho vichřice odnesla mimo doslech.
Je to s tebou tak zlé, příteli?" zamumlal Azíz. „Se mnou ano. Vážím si tě za to, cos udělal, upřímně si tě vážím, protože pro tebe je to ještě těžší než pro mě."

*****

Gus to věděl od chvíle, kdy dosáhl hřebene nad údolím. Zastavil se, zalapal po dechu, setřel si z tváře déšť, snažil se vzepřít síle větru a věděl, že chlapec je mrtvý. Položil ho na zem, najednou drobněj-šího - jako by mu život dodával váhu -, zapotácel se a zavyl do končící noci. Déšť chlapci dopadal na obličej a v pramíncích stékal do rozevře-ných očí. Mohl by ho tu nechat, aby ho našel pes a ten člověk, mohl by tu Omara nechat a získat cenný čas, protože ten muž by se zastavil, mrt-volu obešel, přiblížil by se k ní a prohledal ji. Zvedl chlapce a nadhodil si ho na rameno. Omar mu řekl, že dno údolí pod hřebenem je linie přímě-jší, za niž by ho ten muž neměl pronásledovat.
Našel cestičku, možná nějakého pastevce, možná stezku používanou divo-kými kozami. Její povrch se leskl v dešti. Těžce po ní scházel, nohy mu podkluzovaly, protože měl přes rameno přehozeného chlapce a musel chránit pušku před deštěm. Kromě občasného rachotu hromu a šumění deště ho obklopovalo jen ticho, jež nenarušovaly ani jeho kroky,

ani kutá-lející se drobné kamínky.
V jednu chvíli pocítil hoře, ale už pominulo. S každým krokem dolů se pohyboval snáze, jako by se mu vracela svoboda. Chlapec je mrtvý, ona je mrtvá, jeho odpovědnost skončila. Jestli přežije, bude mít na truchlení dost času.
Dnem údolí ho vedl prudký rozvodněný pramen.
Gus našel velkou plochou skálu, ohlazenou tisíciletým působením tekou-cí vody a položil na ni chlapcovo tělo. Brouzdal se ve vodě kolem kamene, naaranžoval tělo tak, aby leželo na zádech. Nečekal, že by déšť zvedl vodu natolik, aby tělo odnesla. Když na druhém břehu potoka začal šplhat vzhůru, zaslechl vzdálený pískot. Jeho tělo netrápila žádná bolest, žádné pálení, ani hlad a žízeň. Melancholie ho opustila. Škrabal se ze skály na skálu, z kamene na ká-men, zachytával se pahýlů křoví, které dokázalo unést jeho váhu. Mohl by pokračovat dál, má dost sil. Mohl by se dostat na hřeben na druhé straně údolí a nechat toho muže a jeho psa daleko za sebou.
V půli kopce cestičku opustil. Pomalu uhnul do strany a pečlivě, prost nemotornosti doprovázející jeho sestup, se usadil mezi kmeny keřů tak, aby je nerozdrtil.
Sundal ze zad batoh, ručníkem z něj obalil celou pušku, pak začal kapes-ním nožem ořezávat krátké větvičky borůvčí a neživé kapradí kolem sebe. Když usoudil, že jich má dost, začal je zaplétat do pruhů jutového plátna, které už tak dávno ženy našily na jeho oblek. Celou dobu do něj neúnavně šil déšť.

*****

Já jsem George. Moc rád vás poznávám, Carol. Nemáme zrovna často pří-ležitost předávat si střípky vědomostí se svou sesterskou službou. A vy jste Ken, že? Z ministerstva obrany? Rád vás poznávám." Vstal a potřásl si s nimi rukama. Zdravil se s nimi s překypující vstřícností, kterou Willet považoval za nechutnější než neupřímnost. Bezpečnostní služba je pro něj nižší kasta a lidi z ministerstva jistě považuje za primitivy. Lidé z ochran-ky ve vchodu do hlavní budovy je odkázali na lavičku na nábřeží. Willet se docela těšil, že pronikne do bezpečné vnitřní svatyně Tajné zpravodaj-ské služby a že bude mít po návratu na ministerstvo o čem vykládat. Ale nezavedli je do žádné konferenční místnosti, nedostal příležitost očumo-vat interiér. Řekli jim, že jsou očekáváni u čtvrté lavičky směrem na východ k Festival Hall na jižním břehu řeky. George na ně čekal, právě si zapaloval cigaretu.
„Snad se nemusím omlouvat, že se setkáváme tady. Je takové pěkné dopo-ledne a já si vždycky říkám, že pohled na řeku každého potěší. Ne že bych byl tak posedlý po čerstvém vzduchu, ale uvnitř panuje fašistická korekt-nost. Nemůžu si tam zabafat. Jednou jsem měl noční službu, k smrti jsem zatoužil po šluku, zalezl jsem si pod stůl a zapálil jsem si. Byl jsem pod stolem, ale poplašné zařízení stejně spustilo a dovnitř se přiřítili ti diktátůrkové... Tak jak se vede našemu mladému muži? O něm se chcete bavit? Nerad bych se zachoval nějak hrubě, k tomu mám daleko, ale Augustus Henderson Peake pro vás představuje důvod k znepokojení?" „Myslíme si to," přitakala slečna Manningová.
Willet zformuloval problém: „Když se držitel britského cestovního pasu se zatraceně velkou puškou potuluje po severním Iráku - se všemi možnými následky -, jde jistě o oprávněné znepokojení."
Georgovi bylo něco přes čtyřicet, měl flekatý obličej a řidnoucí vlasy, z cigarety se rozkašlal. Volnou vestu mu upletla žena značně přecenivší jeho velikost, usoudil Willet. Bylo brzké ráno, jasné a chladné, a od řeky vál vítr. Kolem nich účelně kráčeli úředníci, spěchající, aby do práce dora-zili před devátou, promíchaní s joggery dusajícími po nábřeží. Willeta nenapadlo vzít si kabát a třásl se zimou. Využití veřejné lavičky považoval za vrchol hrubosti, a to pečlivě vykalkulovaný.
„Vycházím sem asi třikrát denně a pohled na řeku mě nepřestává fascino-vat... Je po všem. Vysvětlím vám, o co šlo. Ale to, co vám povím, pocha-zí z materiálu Američanů, protože my na přítomnost v tamním regionu nemáme zdroje. Začnu tím pochodem. Trval něco přes týden a jako větši-na výpadů Kurdů ven z hor skončil v slzách. Vážné boje se od počáteč-ního úspěchu až po konečný sebevražedný útok odehrály v rozpětí pěti dnů. On organizuje dopravu, víte, u malé společnosti a dá se předpoklá-dat, že to pro něj bylo dlouhých pět dní." „Přežil?"
Popel cigarety dopadl Georgovi na vázanku, odhodil nedopalek, zapálil si další. Willet čekal na zodpovězení své otázky. Pozoroval malou vlečnou loď, táhnoucí řadu nákladních člunů, přibližující se k Parlamentu. Tohle místo mu přišlo zatraceně nevhodné na probírání nepatrných šancí Guse Peaka na přežití.
„V tomto případě znamenají žádné zprávy dobré zprávy. Mohu říct jen to, že nevíme, co s ním je. Většina vojska stahujícího se z Kirkúku i s raně-nými úspěšně dorazila k linii příměří. On v té skupině nebyl. Musíme předpokládat, že se v současné době nachází v zemi nikoho a vrací se jako zajíc s trnem v zadku do bezpečí. To bych udělal já, ale já nejsem on." „Je tam ta žena."
Pohlédl na ni, pak se zachechtal. „Cherchez la femme... Kdy nejde o ženu? Promiňte, má drahá, nechtěl jsem se vás dotknout. Ano, byla tam žena. Všecko se to odehrává ve sféře Američanů, chápete, souvisí to s jejich posedlostí odstranit toho muže, který jim tak dlouho šlape do úsměvu. Měli skutečně jednoduchý plán, rozvětvený do tří pramenů. Prezident bude zavražděn... Pancéřová jednotka na severu provede vzpouru a vytáh-ne na jih... Žena, užitečný symbol rovnosti a modernismu, povede do Kirkúku domorodé vojsko. Skvělý nápad, ale nevyšel. Prezident žije, jed-notka se nevzbouřila, ona je mrtvá. Skličující, vskutku." Cigareta byla pryč, odhozená za předchozí. Kousek od nich se slétli holubi, jako by čekali, že je pohostí chlebem, ne nedopalky cigaret. Optimisticky k nim zamířila nuzně oblečená žena s láhví jablečňáku, povýšeně ji zahnali. Willetovi připomněli členy správní rady nadace, kte-rým bezdětná vdova nezanechala ani niklák. „Jak zemřela?" zeptala se slečna Manningová.
„Skutečně po všech stránkách pěkná žena, charismatická... Je to matoucí. Jasné je, že z Bagdádu proti Peakovi vyslali svého odstřelovače. Během bojů v Kirkúku jí tenhle Odstřelovač zneškodnil dopravní prostředek a díky tomu ji zajali. S tou její smrtí je to zmatené. Irácká tisková kance-lář tvrdí, že ji veřejně pověsili, ale po městě se šíří zvěsti, že byla zastřele-na z ohromné dálky těsně předtím, než jí kolem krku dali oprátku. Ale je mrtvá, o to jde, je z obrazu..." „„Z

ohromné dálky' ji zastřelil Gus Peake?" zeptal se Willet.
„Vážně nevím, nebyl jsem u toho. Komu byste věřil, že vám to řekne přes-něji? Klepy v Kirkúku, nebo irácká tisková kancelář? Co se týče spolehli-vosti, nemáte zrovna na vybranou... Před osmi lety, za povstání po válce v Zálivu, měli Kurdové Kirkúk pár dní v držení, pak je odtud vytlačila armáda a obyvatelstvo uprchlo do hor. Mnozí tam zemřeli hlady a zimou. Tihle vytrestaní lidé, zestárlí a moudřejší, se vrátili do Kirkúku. Mraky se jich ukázaly na popravě. Podívejte, lidé z města zřídkakdy bojují, to nechávají venkovanům z hor, jen pozorují, kdo vyhraje. Povídá se, nejspíš jde jen o sentimentální žvásty, že se jí ten dav neposmíval a nenadával jí, jak by příslušníci strany rádi viděli, její popravu sledovali v naprostém tichu. To vypadá pro budoucnost slibně. Mytologie vychází ze smrti a na mytologii - mučednické smrti - se občas dá stavět." „Co přesně to znamená?" V hlase slečny Manningové zaznívala hrozba, ale muž ji velkoryse přehlédl a potáhl z nejnovější cigarety. „To je samozřejmé. V podobné záležitosti nemůžete přešlapovat na místě. Mytologie, vycházející z mučednické smrti, může zplodit povstání. Politika, jak to staví naši vážení ministři..." Mávl pohrdavě k věžím a fasá-dě Parlamentu na protější straně řeky. „...nám diktuje, abychom v tom koutě světa podněcovali povstání. Heslem této doby je ‚v zastoupení". Jiní lidé za nás odvedou špinavou práci, šlápnou si do hovna, budou následo-vat mýtus mučednické smrti a my - za minimální cenu - dosáhneme cílů své politiky. Nedívejte se tak nedůtklivě, má drahá." Do hovoru se vložil Willet: „Tvrdíte nám, že v Kirkúku byli dva odstře-lovači a jedním z nich byl Gus Peake?" „Takový je rozumný předpoklad."
„Jak stará je ta informace?" Chraplavým hlasem položená otázka. „Čtyřiadvacet hodin. Nejspíš je z doby, kdy jsem tu včera seděl a otravo-val si tělo nikotinem... Víte něco o odstřelovačích?" „Neuspěl jsem v tom kurzu."
„Smůla. Můj otec byl odstřelovačem v Normandii v roce 1944, i když ne zrovna nejlepším. Včera v noci jsem mu volal, chtěl jsem znát jeho názor. Prozradil mi o těch nejlepších, že jsou pyšní, samotáři a elitáři. Nikdy nepochopí, že nastal čas milostivě odtáhnout domů. Jak jen to jde, jezdím za známými do Skotska. Někdy na podzim, kdy jsou velká zvířata v říji, kdy se staří utkávají se svými mladými nástupci. Je to otázka podstaty chlapské sexuality. V duchu mi zůstává představa zaklesnutého paroží. Najdete tam kostry ohromných kusů s propleteným parožím. Bojovali příliš dlouho, pokračovali ve své rozepři léta poté, co měli s bojem skon-čit, až k smrti zeslábli a nedokázali se od sebe odpoutat, vyhladověli. Je to úžasné a nesmyslné. V Iráku žije major Karím Azíz, vyučuje odstřelování na bagdádské vojenské akademii. Nevěděl by, kdy přestat. Hazardní hráč nikdy neodejde před posledním vrhem kostek, lovec se nikdy neobrátí zády k cíli. Nejde ani tak o odvahu, spíš o posedlost. Právě než jsem sešel
dolů na schůzku s vámi, mluvil jsem se svými americkými kolegy z Incerliku, abych získal aktuální informace. Ani slovo o tom, že by Peake pře-kročil linii přípěří... Spojme ty dvě metafory. Hazardní hráči se do sebe nejspíš zaklesli parožím."
„Líbil se vám Peake?" zeptal se tiše Willet. „Řikal jsem snad, že ho znám? To snad ne."
„Znal jste ho, protože jste se s ním setkal, a určitě jste ho v jeho úmyslu povzbuzoval."
Odhodil nedopalek cigarety. Z kapsy vytáhl balíček, zapálil si další. Šikov-ně odhodil krabičku do odpadkového koše vedle lavičky. Vstal. „Dobře vám radím, mladý muži, naučte se pořádně chodit, než se roz-běhnete."
„Povzbudil jste ho a možná jste přispěl jeho smrti." „Moc rád jsem se s vámi seznámil, Carol. Něco si zapamatujte, Kene. Politika je náš bůh. Když malí hloupí lidé zabloudí z bezpečné cesty do území politiky, budou využiti. Politika je dlouhodobá hra. A tahle začala teprve nedávno, ale už v ní máme mučednickou smrt a mýtus, začíná to slibně. Na shledanou."

*****

Nastal úsvit. Oba muži spali, příliš unavení na to, aby se dočkali snů. Dělila je řeka a široký kámen, na němž ležela mrtvola chlapce.

Kapitola devatenáct

Bezesný spánek náhle a prudce skončil.
Gus se probudil. Trhl sebou, zamrkal, nic nechápal. Ležel zabalený v še-dobílém rubáši.
Chvíli sebou bezmyšlenkovitě mlátil v prostěradle, zápasil s ním, proto-že podlehl dojmu, že ho chce udusit, a nedokázal se z něj vymanit. Pohlcovalo pěsti, kterými do něj mlátil, tisklo ho k zemi. Přestal.
Pořádně si promnul oči. Prostěradlo bylo přichyceno kolíčky hned pod jeho nohama a těsně za hlavou a pomalu k němu začínalo pronikat, kde je a co udělal.
Přestalo pršet. Nastal klid. Nad ním se usídlil mrak, ale hromobití se odva-lilo. Spánek ho neosvěžil. Spolu s poznáním, že ho nad údolím kryje mlha mraku, se dostavila únava, silná bolest a hlad. Protože byl prost emocí, mohlo by se mu v tu chvíli podařit posbírat svoje věci a pušku, využít mraku coby ochrany a vyšplhat kopcem k hře-beni skrytému v té mlze. Mohl by nechat všechno za sebou a vyrazit na cestu k hranicím, letišti nebo vozovému parku nákladňáků. Mohl to považovat za požehnání.
Jak ho opouštěly dozvuky spánku, uvědomil si ve změti nejrůznějších myšlenek, jakou cenu pro něj má mrak, v němž se ztrácí. Do mysli mu vstupovaly tváře a hlasy, hlásily se o pozornost. Každá z nich mu poskyt-la příležitost a Gus Peake už nedokázal popadnout batoh a pušku a začít se šplhat vzhůru svahem.
Zamumlal: „Dostalo se mi požehnání, pane, tím že jsem tady a že jste mě sledoval. Nejde o nenávist, o slogany politiků, o břímě nedůvěry. Nevím, jak se jmenuje vaše střelnice, kde nastupujete k zápasu proti svým konku-rentům a živlům. Moje střelnice se jmenuje Stickledown. V létě je to nesmírně příjemné místo - sami ptáci, květiny, dobré světlo - ale v zimě, to mi věřte, tam vypukne hotové peklo, větry, deště a monotónní mrtvá prázdnota celou cestu od hlavně ke

středu terče. Děkuji vám, že jste mě
pronásledoval, protože mi to připomíná střelbu na stickledownské střelni-ci a soutěž o stříbrnou lžičku a vy jste na té své střelnici a střílíte o něja-kou cenu, která je důležitá zase pro vás, a pro nás oba je to realita. Mohl jste mi odejít, i já jsem vám mohl odejít a oběma by nám zůstaly naše nudné životy. Rozumíte mi, pane, dává vám to smysl? Nikdo jiný by mně nebo vám nerozuměl, ale ani nemyslím, že by ho o to kdokoli z nás žádal. Dostalo se nám požehnání a můžeme ho jen využít. Rád bych se s vámi setkal a promluvil si s vámi, ale..."
Ani neslyšel svoje nesouvislé mumlání. Možná to bylo z únavy, bolesti nebo hladu, ale při mluvení se mu dělalo trochu lépe a uklidňovalo ho. Myslel, že ty další hlasy - z kuchyně, továrny, Commonu, stanového tábora, kanceláře, lavičky - by pochopily, co říká a proč. Požehnání...
Otřásl se, zbavil mysl toho vtipkování. Konec řečí. Dostalo se mu pože-hnání, protože hustota mraku visícího nad údolím mu dopřála dost času. V místě, kde ležel, se nacházely rozptýlené pahýlovité, větrem polámané keříčky s prvními poupaty borůvek, skála zakrývající ho po ramena a sleh-lé kapradí bez života. Velice výhodná pozice pro střelbu. Cítil svěží vítr ve tváři. Musí využít času, protože vítr co nevidět mrak rozežene a on uvidí, co leží pod ním. Zahrabal v batohu, vyhledal munici Green Spot, vyndal dva z hedvábných papírů, v nichž měl kulky zabalené vždy po jedné, aby se o sebe nepoškrábaly. Zásobník s pěti náboji už měl nasazený na pušku, stejně nevěřil, že dostane příležitost vystřelit víckrát než jednou. Vyleštil ty dvě kulky, až se blýskaly, aby se od nich, až mrak odejde, odráželo slunce. Neměl žádné provázky nebo obvazy, tak z hlavně a funkčních částí pušky odmotal ručník, na koncích ho na mnoha místech nařízl kapesním nožem a roztrhal do úzkých pruhů roztřepené bavlny. Svázal je. Tak tenký bavl-něný provaz by neunesl žádnou váhu a při prudkém zatažení by praskl, ale k jeho účelu postačí. Zamlouval by se mu delší, ale prostě to nejde. Jeden konec tenkého provázku přivázal k popruhu batohu a jemným škubnutím otestoval uzel. Batoh se mírně otřásl.
Zatvářil se spokojeně. Sáhl znovu do batohu a vytáhl pletenou čepici v barvě khaki, kapesním nožem nařezal další větévky borůvčí a vpletl je do jejích ok. Batoh napůl ukryl za skálu a zamaskoval vějířovitými listy kapradí. Navrch položil dvě kulky a nad ně kámen, který bude zastupovat jeho hlavu. Na kámen nasadil pletenou čepici.
Plížil se pryč, popouštěl při tom šňůru vyrobenou z ručníku a zakrýval ji dalšími kusy kapradí. Plížil se bokem - tak mu to ukazovali v Commonu, takové plazení zanechává minimální stopy. Když mu došla šňůra, dostal se asi na dvacet stop od batohu. Skončil na ploché římse z polámaného kapradí bez kamenů, skal nebo keřů, bez jakéhokoli většího krytí. Gus nedokázal odhadnout, jak dlouho ho ještě mrak bude chránit. Pra-coval rychle, ale s ovládáním, ne v panice. Chňapal po kapradí, trhal ho,
zakryl jím boty, nohy, tělo i hlavu, pušku, její dalekohled a hlaveň. Pak přes čočky dalekohledu natáhl síťku z jutového plátna. Usadil se, čekal na vítr a přemýšlel, co asi dělá jeho protivník.

*****

Díky své trpělivosti se major Karím Azíz naučil držet v sobě na věčné časy přítomnost, překrýt jí minulost i budoucnost. Svoji trpělivost zakládal na neotřesitelné jistotě.
Spal tři hodiny. Probudil se a okamžitě byl čilý a ve střehu. Místo k odpo-činku, volené v černočerné tmě, našel pod kamennou deskou, vyčnívající nad malou plochu trávy, která se ztrácela v ochranných okrových vějířovitých listech kapradí. Kdyby myslel na minulost nebo budoucnost, sešel by ze svahu, prošel by clonou mlhy mraku a na druhém konci údolí by se vyšplhal do bezpečí.
Trpělivě pozoroval stěnu řidnoucí šedé mlhy kolem sebe, dokud se neza-čala sotva postřehnutelné třepit. Věřil sobě, muži, na kterého myslel jako na svého přítele, a svému psovi. Mračno nad ním se začalo trhat.
Napřed se ukázala světlejší místa, pak modré ostrůvky, potom první záblesk slunce. Mrak mu dobře posloužil, potěšil ho. Blokoval časné ranní slunce, které by vykouklo nad hřebenem na druhé straně a ozářilo by jej. Osvětlilo by jeho stranu údolí a on by hleděl do jeho paprsků. Kdyby si síla paprsků našla jeho obličej, kdyby pronikly pod kamennou desku a odrazily se od čoček dalekohledu, nastala by pro něj chvíle nejvyššího ohrožení. Díky tomu, že se přikrývka mraku roztrhne později, bude už kamenná deska na něj a jeho pušku vrhat hluboký stín. Mnohem později, ke konci dne, přejde slunce za něj a jeho síla bude dopadat na protější svah. Pak začne hledat toho člověka, svého přítele. Taková je současnost a vše ostatní je zapomenuto. Když na něj mezerami v mraku dopadl sluneční svit, stáhl se, jak nej-hlouběji mohl, do dutiny pod kamenem a rukou jemně a něžně zcuchal srst na hrdle psa. Je připravený a nepochyboval o tom, že tu ten muž, jeho přítel i protivník, zůstal.
Jak větrem odnášený mrak řídl, otevíral se před ním výhled do údolí. Viděl temné skalní průrvy se stříbřitými stužkami vody z nočního deště, roz-ptýlené stromy, shluky divoce rostoucích borůvkových keřů, malé plošky hlodášových keřů, kapradí a vřesu ve skalnaté půdě, roztroušené skály, otevřené kamenité svahy a trsy trávy. Skvělý terén pro něj a jeho přítele. Triedrem potaženým bavlněnou síťkou přehlížel koberec mraku, vyplňu-jící dno údolí, tam se rozptyloval nejpomaleji. Napadlo ho, že méně jistý člověk než je on, by do té ještě zahalené rozlohy hleděl pln pochyb. Nechtěl vypálit tu jedinou kulku připravenou v nábojové komoře dragunova, dokud slunce nedoputuje za něj, dokud se nebude opírat do svahu proti němu, ale už provedl nutné přípravy na tento okamžik, ještě stále celé
hodiny vzdálený. Čekáním už ho provede jeho trpělivost. Ležel na břiše, oko přiložené k dalekohledu, tělo pokroucené, aby se nohy mohly roztáh-nout pod deskou. V této pozici stráví stovky minut, bez jídla, bez vody, beze spánku. Udělal si maximální možné pohodlí a studoval zemi na druhé straně údolí. Bylo pěkně symetrické. Odhadl, že sobě podobné hřebeny, ohraničující údolí, budou 1 300 metrů vzdálené. Oba příkře spadaly k po-vlovnějšímu svahu, který na obou stranách u krajů tvořil téměř rovné plo-šiny. On se na své straně nacházel jen kousek od okraje jedné z nich. Počítal, že přední okraj plošiny na opačné straně, se stromy, občasnými výběžky skal, keři a nepřízní počasí lehlým kapradím,

bude 700 metrů vzdá-lený. Pod místem, odkud se díval, i na opačné straně, do mraku spadaly srázy s popadaným kamením a divoká zvěř nebo pastevci si tam vyšlapali nebezpečné stezičky. V mraku pod ním se teď objevovaly skuliny, výraz-něji slyšel burácení dravých proudů mezi skalami. Přímo proti sobě měl kli-katící se stezku vzhůru, mířící přes planinu ke vzdálenému hřebeni, ve všech směrech podobnou té na jeho straně, po které ho vedl pes, dokud on sám nezměnil směr a neodklopýtal pod kamennou desku. Koutkem úst zašeptal k psovi: „Musíš být velice silný a velice trpělivý, náš přítel je jistě tady. V tomto životě není nic zaručeno, ale nemyslím, že by ten člověk, můj přítel, ode mě utekl. Dojalo mě, že takovou dobu nesl raněného, že se snažil najít pro to dítě pomoc, ale je velice unavený. Nesl to dítě, jež mu muselo být velice drahé, na ohromnou vzdálenost - já bych to nedokázal -, ale nemohl mít v té době tolik síly, aby vynesl raněného první těžkou partií kopce, pak přes mírnější planinu a nakonec ještě absol-vovat druhé prudké stoupání. Ale co je důležitější, ten člověk se nevzdá příležitosti postavit se mi tváří v tvář. Jsme samotáři, směji se, když to říkám, ale také nás ovládá ješitnost, čekáme na den, kdy budeme konfron-továni se sobě rovným. O co jiného v tomto životě jde, než přijmout nabízenou výzvu? Nemyslím, že by mě oklamal."
Podal psovi zvlhlý suchar, poslední ze dna batohu, a omluvil se, že mu s sebou nevzal víc jídla. Sluneční paprsek pronikl mlhou pod ním.
Spatřil tělo, položené na vyhlazený kámen, kolem nějž nálevkovitě proté-kala rozvodněná řeka.
Vysoko na rameni mělo temnou skvrnu. Bylo položeno s úctou a tried-rem viděl zatlačené oči i paže rozložené po stranách, ten mladý obličej vyzařoval klid, bolest ho opustila.
Tělo bylo tam, kde ho očekával. Slunce pálilo dolů, zahánělo mlhu. Neoklamal ho. Nepochyboval o tom muži, svém příteli. Velice opatrně, snaže se vyhnout prudkým pohybům, začal major Karím Azíz prohledávat příkré svahy a plošinu na druhé straně údolí, nad tělem.
„Mimochodem, chtěla jsem vám to říct už ráno, jen jsem se k tomu nedo-stala. Včera v noci jsem na záznamníku našla potvrzení své dovolené," hlásila slečna Manningová. „Za všechny ty napracované dny, co mi dluži-li, dva týdny. Díky bohu."
Jak s nimi naložíte?" Willet zvedl oči od právě zapnuté konzole. „Musim navštívit matku, má lehkou bronchitidu. A myslela jsem na týden na sluníčku, Tenerife nebo -"
„To bude jistě příjemné," pronesl těžce. Ukázal na obrazovku. „Co s tím mám udělat?"
„Práskněte za tím dveřmi a přejděte na jiné věci. Jak to vidím já, je konec. Podívejte, dobře se mi s vámi pracovalo, ale už není za kým jít. Splnili jsme, co se po nás žádalo."
Willet chladně opáčil: „Nemyslím, že by nám někdo zbýval." „Takováhle práce vždycky končí rozladěním. Nelíbí se mi to o nic víc než vám, ale takový je život. Možná se zas někdy setkáme." Willet jí pohlédl do tváře. „Obětovali ho. To ti lidé, co ho využili, nic nepodniknou?"
„To nečekejte," odpověděla. „Na tyhle lidi se vždycky zapomene, vždycky se schovají, dostanou ochranu."
„Obětovali, pro krista pána..."
Chvíli si neklidně pohrávala s rukama, pak řekla: „Já karty nerozdávám. Ráda jsem vás poznala. Radím vám, a myslím to dobře, dopište to, ode-vzdejte a začněte pracovat na něčem jiném." „Zaslouží si víc..."
S konečnou platností za sebou zavřela dveře. Jeho prsty se rozletěly po klávesnici.

AUGUSTUS HENDERSON PEAKE

9. Závěry z rozhovoru mezi Georgem (identita neznámá), -Tajná zpravodajská služba, Vauxhall Bridge Cross, mnou a slečnou Carol Manningovou - přepis přiložen.

OBĚŤ: Podle mého názoru byl AHP zmanipulován Tajnou zpravodajskou službou. Jako člověk s omezeným obzorem a nevelkých zkušeností byl povzbuzen k cestě do severního Iráku a zapletl se do lehkomyslného schématu, kde by možná silnější povahy mohly vyhrát, ale on nejspíš jen ztratí.

VINA: Proklestil si cestu k Otevřeným dveřím. Jádrem progra-mu zaměřeného na podvedení AHP byla Tajná zpravodajská služba. Ona a mnozí další by měli přijmout svůj díl odpověd-nosti za krajně riskantní postavení AHP.

SHRNUTÍ: Z celé řady důvodů bylo AHP umožněno odcesto-vat do severního Iráku při nepatrné až nulové šanci na přežití ve snaze prosadit záležitosti politiky vlády Jejího Veličenstva. On byl jen naivní. Jeho nevyhnutelný osud by se mohl stát předmětem skandálu.

DOKONČENÍ

Podrážděně a netrpělivě vyhledal v souboru telefonní číslo. Poté, co ho vytočil a na druhé straně zvedli sluchátko, musel plné čtyři minuty čekat, než k telefonu v pracovně ředitelky nižší střední školy sehnali učitelku Meg. Bez dechu na ni vyhrkl: „Tady Willet. Setkali jsme se toho ošklivého rána, kdy jsme vtrhli do domu Guse Peaka. Měla byste vědět, že se v současné době nachází v severním Iráku, kde ho pronásleduje irácká armáda. Za jeho situaci je odpovědná celá řada lidí, ale měla byste vědět, že vy patří-te k těm několika málo, co nenesou žádnou vinu. Omluvám se, že vás vyrušuji... Není to vaše vina, ale nachází se teď v rukou božích." Na druhé straně vnímal šokované a ohromené ticho, pak se spojení pře-rušilo.

Napřed si odbude ty bez viny. Vytočil číslo vikářství na venkově pod sta-rými stromy, ale sluchátko nikdo nezvedl. Tak navolil číslo moderního bungalovu za vikářstvím a zaslechl slabý starý hlas. „Velitel letky Peake? Tady Willet z ministerstva obrany. Navštívil jsem vás se slečnou Manningovou z Bezpečnostní služby. Musím vám říct, že od starých lidí je velice ubohé posílat mladé na smrt. Váš vnuk je v současné době neznámo kde za hranicemi Iráku, pronásledován iráckou armádou. A to kvůli vám. Naočkoval jste mu tu nesmyslnou historii vašeho přátel-ství' s Kurdem Hojšarem. Nakazil jste ho tím jako bakteriemi. Před deseti lety jste ho tam zatáhl a infekci rozšířil. Předal jste mu dopis, který ho nej-spíš zabil. Kvůli dávnému pobytu v Habbániji a kurdské oblasti jste se občas dostal do styku s Tajnou zpravodajskou službou a věřím tomu, že jste je o dopisu informoval. Spustil jste celý ten proces do chodu. Tam, kde vašemu vnukovi měli zabouchnout dveře před nosem, je otevřeli a tu cestu mu umožnili. Poslal jste někoho jiného, aby za vás vykonal, co jste sám nedokázal. Doufám, že dokážete žít s tím, co jste provedl vlastní krvi. Na shledanou."

*****

Linie jednotek v noci bivakovala a ve stavu pohotovosti přečkala bouři. Za úsvitu je zahalil mrak a museli čekat, až se rozptýlí. Pak se linie znovu zformovala a vyrazila. Dosáhli hřebene a spatřili tělo. Důstojník nahlásil vysílačkou Páté armádě v Kirkúku, že kromě otisků bot v blátě na vrcholu hřebene není nikde ani stopy po cizím odstřelovači, ani po majoru Karímu Azízovi a že údolí pod ním mu po zběžném pohledu
připadá prázdné... Až na to tělo. To tělo důstojníka mátlo, nebylo tam opuštěno, pohozeno, ale položeno jako nějaké znamení nebo symbol, kte-rému nerozumí. Jednotky kolem důstojníka usedly na zem a začaly snídat.

*****

Tvořil překážku v linii jejich postupu.
Měli červenohnědá tělíčka a byli dvakrát tak velcí než ty, co znal z domova. Každičký z nich, každý z těch tisícovek zjistil, že mu blokuje cestu, vyšpl-hal se na něj, pak se odchýlil ze své dráhy, aby prozkoumal jeho kůži, a kousl ho. Každičký z těch parchantů ho silně hryzl. Měli jedovatá kusadla a kousali ho do kotníků, zalézali mu pod oblek. Objevili kůži na jeho krku, obličeji a rukou.
Všude po těle měl kousance se vstříknutým jedem, pálily ho a bolely. Všude jinde by mohl přestat mířit a ty mrňavé parchanty ze sebe smést. Ale nemůže se ani pohnout. Nemůže je rozmáčknout, ani si poškrábat rány. Mimoděk mrknul doprava, blížili se k němu v dlouhé nekonečné řadě. Asi hodinu a půl jeho a pušku přelézali, pak nastoupily mouchy. Když mravencům v patách dorazily mouchy, slunce už stálo vysoko na obloze a vytvářelo nad údolím opar. Přilákal je sem jeho pot, čerstvě krvá-cející puchýřky a moč, kterou vypouštěl do kalhot. Létaly mu kolem rukou a obličeje, zdržovaly se mu před mrkajícíma očima, pronikly pod síťku přes obličej, do nozder a do uší. Mouchy mu zasadily další rány a dávaly mu co proto. Po nich přišla na řadu droboučká stvoření z borůvčí, pak se kolem něj začali slézat pavouci z kapradí a pustili se do něj taky. Vzpomněl si na bublinu. Uvnitř ní nikdy nepršelo, nefoukaly větry, nepochodovaly v ní kolony mravenců, žádné mouchy, žádná drobotina, žádní zatracení pavouci. Představoval si, že je uprostřed takové příjemné bubliny. Vysoké slunce s oparem vytahovalo páru ze dna údolí. Oči měl unavené z dlouhého civění do dalekohledu. Vyhraje ten, jehož oči vydrží víc. Nebylo lehké sledovat dno údolí a tělo se občas proměňovalo v rozma-zané obrysy. Těžké bylo i dívat se na druhou stranu údolí, rozeznávat jed-notlivé skály, keře a izolované trsy vegetace, jež mohly poskytnout úkryt. Pořádně zívl a to narušilo stěny bubliny. Opět zívl, zaklel. Ten Iráčan bude na plošině na druhé straně údolí, v jeho úrovni, a ne na prudších srá-zech nad ní, protože pak by vzdálenost byla příliš velká, ani ve skalách dole, protože tam by si hůř hledal úkryt. Pátral po něm a nemohl ho najít a věděl, že by měl očím dopřát odpočinek, ale neodvažoval se. Díval se po lesku kovu nebo pokračující kontuře tam, kde by žádná neměla být. Až slunce poklesne, ztratí se opar nad údolím. Do unavených očí mu bude pálit slunce a muž na druhé straně údolí bude mít osvětlený povlovný svah jeho plošiny. Musí věřit, že uvnitř bubliny se jeho oči neunaví, jinak prohraje. Nad sebou, vysoko nade dnem údolí slyšel křik vran, kroužících nad vyhlazeným kamenem, na němž ležel chlapec.

*****

Znali pochybnosti, ti muži z historie, kteří se mu jistě drží po boku? Azíz některá jejich jména znal, ale někteří pro něj až na svoji pověst zůstávali anonymními. Znepokojovalo ho, že ho napadaly pochyby, nahlodávaly jeho trpělivost... Je potvrzeno, že jakýsi americký mariňák zabil na 1 290 metrů ranou přes řeku v Hue, další se prokazatelně trefil na 1150 metrů, dosvědčil to a zaznamenal jeho důstojník v centrální vysočině Vietnamu. A Carlos Hathcock potřeboval dvaasedmdesát hodin k přesunu o pouhý kilometr, pak na 650 metrů zabil generála seve-rovietnamské armády. Znal jejich výsledky, ale nevěděl, jestli v okamži-ku, kdy tiskli spoušť, v mysli chovali pochyby.
Udržela si puška kalibraci? Ležel pod výstupkem desky a užíral se. Dragunov s dalekohledem PSO-1 si udržel kalibraci ještě včerejšího veče-ra, kdy vystřelil na muže a trefil chlapce, ale pochyby v něm zůstávaly, protože si pamatoval každé noční škobrtnutí a každý otřes pušky. Snažil se ji chránit, protože ta puška představuje jeho život, ale jistý si být nemo-hl. Dalekohled, zdá se, na hlavni drží pevně, ale kdyby se posunul o pou-hého půl milimetru, minul by cíl a byl by ztracen, nepatřil by po bok vel-kých mužů.
Mysl mu těkala, prosívala pochyby. Spadl do bažiny, obklopilo ho bláto, očistil hlaveň i vnitřní části zádi. Co když se v žlábcích hlavně uchoval flí-ček bahna? Kulka by letěla moc vysoko nebo nízko a on by souboj prohrál. Před ústím hlavně si vyklidil malou plochu kapradí, aby měl nerušený výhled. Probral kapradí po stranách. Co kdyby čistou ránu zablokoval jedi-ný list kapradí? Australan Billy Sing - Azíz se o něm dočetl v knihovně bag-dádské vojenské akademie -

zabil v Gelibolu 150 Turků. Svíjel se v oba-vách, aby jeho kulka nevylomila list kapradí, stéblo trávy nebo proutek. Vějířovitý list kapradí v blízkosti ústí, neviděný v ohnisku dalekohledu, by kulku cestující rychlostí 830 metrů za vteřinu odklonil a on by neuspěl. Myslel na velké muže občanské války v Americe - Virginia Hutchena, Trumana Heada a Starých tisíc yardů, lovce bizonů - a věřil, že se všichni vleže potají obírali mučivými pochybami o své zbrani. Ani tito velcí muži mu nedají odpověď na žádnou z jeho pochyb, dokud nevypálí. Slyšel vrány a potěšilo ho to. Sledoval jejich kroužení a děkoval jim, že odvrátily jeho pozornost od pochyb, a opět začal oparem prohledávat zadní stěnu údolí a plošinu.

*****

Jednou za měsíc Lev Rybinskij zajel mercedesem po klikatící se kamenité silnici k Issacu Cohenovi a dovezl mu bedýnku whisky s dvanácti flaška-mi a klepy, za obě komodity dostal zaplaceno novoučkými šustivými ame-rickými dolary.
To poledne, když si otíral hlavu kapesníkem a zastrkoval do kapsy peníze, pověděl Izraelci o novém rozmístění zbraní na straně linie příměří patřící pešmergům a o tom, co se povídá po bazaaru v Arbílu o oběšení té ženy v Kirkúku, a o řečech pokladníka agy Ibrahima, které se dozvěděl od jedné děvky v klubu OSN v Sulajmáníji a o..., ale Žid jako by ho ani neposlouchal. „Pamatujete si, Rybinskij, na toho odstřelovače, co byl s ní?" „Setkal jsem se s ním. Mluvil jsem s ním. Říkal, že proti němu z Bagdádu vyslali vynikajícího odstřelovače. Vyprávěl jsem mu o duelu mezi odstře-lovači v mém rodném Stalingradu." Jste samý sračky, Rybinskij."
"Jak lidé v mém rodném městě sledovali duely, války ve válkách, zaujímali křesla a sázeli se... Taky utekl, opustil ji? Od té doby, co ji zajali, jsem o něm neslyšel."
„Vím o tom z vysílaček. Měl byste se tam podívat." Cohen přešel k nástěnné mapě, vzal ukazovátko a udal mu souřadnice. „Tady jsou, tady vypukne ten duel." „Byl nezkušený."
„Tak byste si měl vsadit na Iráčana."
„Pověděl jsem mu o Zajcevovi a Koningsovi, jak se sledovali, jak po sobě šli. Zajcev byl zkušený, jako ten Iráčan."
„Sázím padesát dolarů, Rybinskij, na dva ku jedné proti, že Iráčan bude dnes v noci spát u svého boha."
Potřásli si rukama, Rybinskij si opsal souřadnice na mapě a odchvátal do auta.

*****

Veliteli Júsufovi donesli přepis hlášení od linie příměří.
„Kde je to místo?"
Ukázali mu to na mapě, prst se zabodl doprostřed divočiny. Zamyslel se, hleděl na husté seskupení vrstevnic a vyšrafovaná místa bez vyznačených cest. Byl zvyklý na ulice, budovy, restauranty, široké promenády, vězeňské dvory a cely, takové místo mu bylo cizí.
„Jak se tam dá dostat?"

*****

Lev Rybinskij našel Sarah v poradně, kterou každý týden vedla v místní školní budově, a prodral se kolem fronty čekajících těhotných žen. Zaplašil pacientku z gauče a její protesty ignoroval. Řekl Sarah, proč přišel. Tvář se jí rozšířila úžasem.
„Nejen že vám poskytuju morfium a penicilin, ale i zábavu." „Jste zkažený, Rybinskij, zkažený a perverzní."
Ale opsala si souřadnice, zavřela pro ten den poradnu a vyběhla do slu-nečního svitu k dodávce.
„Davies a synové, dopravní firma? Rád bych hovořil s panem Rayem Daviesem. Tady Willet, ministerstvo obrany."
Čekal, naslouchal laciné hudbě ve sluchátku, pak uslyšel hlas. „Rád bych vám pogratuloval, pane Daviesi, protože jste mě málem ošálil. Myslel jsem si, že jste jen hloupý. Teď už znám pravdu. Předpokládám, že při cestách po Evropě často pro-kazujete kurýrní služby lidem ze zpravodajské služby. Předpokládám, že než vám Gus Peake ohlásil svůj záměr odcestovat do Turecka a než na vás vybalil ten nesmyslný příběh, jak potřebuje lépe porozumět problémům řidičů, měl jste jistý hovor. Poskytl jste mu náklaďák s tajným oddělením, kam šla před cizími celníky schovat ta puška. Do určité míry jste spoluzodpovědný za současnou situaci pana Peaka. Ztratil se v severním Iráku a pronásleduje ho polovina jejich pravidelné armády. Skvělá práce. Měl byste si dát do novin inzerát, že hledáte dispečera dopravy, protože bude-te potřebovat nového." Willet se odmlčel, vyslechl otázku položenou na druhé straně. „Proč jste spoluzodpovědný? Místo toho, abyste mu dveře otevřel, jste mu je mohl zabouchnout před nosem a zachránit mu život. Chtěl jste se zavděčit pro případnou službičku v budoucnu. Nejspíš při-mhouření oka nad dalšími vašimi pochybnými zásilkami. Na shledanou." Prudce praštil sluchátkem, ruka se mu třásla. Pak vyťukal další číslo. „Pana Robinse, prosím. Tady Willet z ministerstva obrany. Ne, není to naléhavé, není to otázka života a smrti - už je pozdě..."
Řekli mu, že pan Robins není přítomen, je na služební cestě v Americe. Nenechal žádný vzkaz a schlíple zavěsil sluchátko. Kdyby dostal spojení, byl by řekl: „Pane Robinsi, jsem rád, že si s vámi mohu promluvit. Píšu o cestě pana Peaka do severního Iráku a patrně i o jeho pravděpodobné následné smrti tam, vás v této zprávě označuji za spoluzodpověďného. Mám důvod domnívat se, že vám Tajná zpravodajská služba řekla, abyste panu Peakovi poskytl veškerou potřebnou pomoc. Samozřejmě jste neprotestoval, nějaký par-chant bez tváře vám vysvětlil, jaká úžasná příležitost se vám otevírá k otes-tování vaší pušky Lapua Magnum kalibru .338 v bitevním poli v době, kdy je ještě ve

stadiu zkoušek. Tato bohem seslaná šance zjistí, jak ta zatra-cená věc obstojí v bojových podmínkách. Ve Fort Braggu, Leavenworthu, Benningu nebo v Quanticu, ve Warminsteru a Lympstonu budete moci vyprávět o všech otestovaných kvalitách té zatracené pušky. Skvělé dopo-ručení, že? Právě teď je jeho situace za hranicemi značně zoufalá. Prodej nebo vrátit, tak jste to říkal? Nemyslím, že byste se dočkal vrácení. Zatracená škoda." Moc rád by to tak řekl.

*****

„Co by mi to jako mělo dát?" „Bude to, jako bys stál vedle něj, proboha."
Joe Denton klečel v minovém poli zády k ní. Křičela na něj od silnice, co se dozvěděla od Rusa. Řada V69, na níž pracoval, byla obzvláště kompli-kovaná, protože miny se rozptýlily v průrvě a zavalily je letité sedimenty.
To místo bylo pro místní příliš složité, i pro ty, které sám zaučil. Ohlédl se za sebe a pomyslel si, že nepotřebuje žádnou emocionální zátěž. „Kdybys používala oči, Sarah, viděla bys, že tu mám práci." „Prosím, Joe, je to pro mě důležité. A myslím, že i pro něj." Zaklel pod vousy, vztyčil se, sebral své sondy, lopatu a roli bílé pásky a vra-cel se vyklizenou cestičkou. Ukázala mu mapu a udala souřadnice. Posadil se na sedadlo vedle ní a naplánoval cestu.

*****

Pes funěl stále víc. Samotný Azíz byl i přes žár slunce v nadhlavníku scho-pen odolávat žízni, vydržet vyschlo v krku a kručení v žaludku. Neměl pro psa žádnou vodu. I kdyby v láhvi vodu měl, i kdyby na to byl pomyslel a nabral ji v noci z kaluží nebo potůčků, nemohl by ji vytáh-nout z batohu, protože by to obnášelo příliš velké vyrušení. Pomalým pohybem se pokusil sáhnout za sebe a uklidnit jeho namáhavé oddycho-vání, ale jeho zrak ani na okamžik neopustil dalekohled, prohlížející dru-hou stranu údolí.
Vrány teď kroužily níže. Spustily se do jeho úrovně, občas je v pomalých obloucích sledoval. Když je pozoroval a prohledával zemi tvořící jejich pozadí, cítil se uvolněněji, jeho oči byly méně unavené. Ale vrány, ostra-žité a divoké, pro něj zároveň představovaly nebezpečí. Ty vrány, plné podezřívavosti a mající ostříží zrak, létaly i v úrovni kamenné desky na okraji plošiny. Kdyby zaregistrovaly jeho pohyb, zamířily by pryč. Kdyby zahlédly jeho pohybující se hlavu nebo pootočení těla, varovně by zakrá-kaly. Byly mu nepřítelem i spojencem.
Jak je to s tebou, můj příteli? Jak snášíš hlad a ztuhlost? Daří se ti dobře, příteli, nebo trpíš? Kdyby ses pohnul, vrány by tě zahlédly, a kdyby tě zahlédly, uviděl bych tě i já... Ale jsme na tom stejně. Můj pes trpí víc než já a já mu nedokážu vysvětlit, že jeho utrpení už nebude dlouho trvat." Před Azíze, na místo, kde vytrhal kapradí, dopadal krátký stín kamenné desky. Stín teď dosahoval k úsťové brzdě, která odvádí část tlakových plynů a snižuje záblesk při vypálení. Až slunce přejde za něj, až začne silně osvěcovat druhou stranu údolí, až zakryje pročištěné místo před tlumičem, bude moci vypustit psa dolů po cestě, aby se napil z potůčku na dně údolí. Pak se bude moci chopit své práce. Jestli má zvítězit a zasloužit si právo být provázen velkými muži, pak klíčem je pes. Azíz konejšil psa a sledoval, jak vrány slétají ještě níž.

*****

Kloval do promočeného červa, utopeného ve špíně, nejevícího známky
života.
Ten pták si s červem v zobáku vykračoval před Gusem a polykal svou
kořist.
Pozoroval po obloze putující slunce, před dalekohledem teď měl krátké stíny před skalami a keři na protější straně údolí. Jak mizel opar horka, výhoda se přelévala k muži na druhé straně.
Gus věděl, proč vrány slétají níž, ale dokázal to vypudit z hlavy, podobně jako roj kolem něj kroužících much. Mravenci se vydali na zpáteční cestu, přelézali ho, dychtivě hledali kůži, do níž by se mohli zakousnout. Někteří mu zalezli do ponožek, ke kotníkům bot, našli otevřený puchýř a zakous-li se do něj jedovatými kusadly. Dokázal nevnímat tu bolest a podráždě-nost živého masa, ztuhlost těla a kručení v žaludku, pach moči na kalho-tách, ale toho ptáčka se bál. Instruktoři z Commonu, kteří se s ním po večerech usazovali u baru v hos-podě, tvrdili, že by se měl vyhýbat všemu živému, ale speciálně ptákům. V první světové válce jeden australský Odstřelovač - dokonce ještě po osm-desáti letech znali instruktoři ten příběh nazpaměť - hledal v poli zralého ječmene svého tureckého protivníka. Gusovi připadalo zvláštní, že jejich pří-běhy byly vždycky staré, jako by dávná historie dodávala závažnosti dneš-ku... Ten Odstřelovač, plazící se nesmírně pomalu a opatrně ječmenem, uvi-děl skřivana. Ptáček sháněl potravu a nepodléhal žádné panice. Vrátil se na jedno místo v poli. Upoutal na sebe pozornost plížícího se Australana a ten se přiblížil k jeho hnízdu a krmeným mláďatům. U hnízda objevil profil nepřítele, tak tichého, že ptáčka nevyplašil a neukončil jeho švitoření. Australan Turka zabil jedinou ranou a nepocítil žádnou lítost, jen ‚silnou pýchu'. To skřivan umožnil jeho zabití, přitáhl zrak odstřelovače k cíli. Pták dokončil svoje červí hody.
Otočil se na svých vysokých nožkách, zkroutil krk, aby si pročistil peří zobákem, a odhopkal.
Velikostí připomínal vrabce, červinku, pěnkavu nebo sýkorku, kterým matka v zimě sypala zrníčka, ořechy a škvarky. Byl jasně zbarvený a měl pisklavý hlásek. Našel si nové bidýlko na hlavni jeho pušky. Bál se, protože nemohl vědět, jestli toho muže, hledícího o stovky metrů dál do desetinásobného zvětšení dalekohledu, neupoutá zbarvení ptáčka, tak jako Australana. Dobře věděl, že jeho přežití závisí na drobnostech. S novou, větší inten-zitou začal opět přes celou šířku údolí prohledávat imaginární políčka vytvořená ve vlastní mysli.

Vrány létaly níže, slunce pálilo krutěji a kousek od jeho ruky ležel konec z ručníku vytvořené šňůry. Už to brzy vypukne.

Kapitola dvacet

Ta krajina neznala slitování. Byla příliš drsná na civilizaci známou divákům, kteří se trousili ke svému místu vysoko nad údolím. Příliš vzdálená, aby se na ní někdo usídlil, příliš nepoddajná pro kultivaci, příliš bažinatá, kameni-tá nebo strmá, aby na ní rostla tráva nutná pro pastvu zvířat. Ale všichni tři, blížící se k svému výhledu, uznávali její divokou, chladnou velkolepost. Vrány pomalu sestupovaly, stále ještě se obávaly pustit do předložené hosti-ny, ale sbíraly odvahu, jejich stíny se míhaly na kameni a na něm ležícím těle. Na jedné straně údolí, té proti divákům, se prodlužovaly a tmavly stíny. Na opačné straně, na níž po cíli hodném jejich pozornosti pátrali pozoro-vatelé z druhé strany, klesající slunce odhalovalo zatím skrytou zemi. Nikdo z diváků nevěřil, že čekání bude dlouhé.

*****

Rozkladné horko už pominulo a Azíz neúnavně a nemilosrdně prohledá-val vzdálený svah, nejvíce se zaměřoval na planinu. Překvapovalo ho, že toho muže ještě neobjevil. Jeho vlastní síly další noc do nového dne nepřečkají, musí tu věc rozetnout do pozdního odpoled-ne, dokud mu světlo poskytuje výhodu. Pes si své dovednosti bez jídla další noc neudrží, ani on. Dospěl k závěru, že se blíží čas, kdy musí zku-sit štěstí. Také přemýšlel o stavu mysli svého protivníka. Hlavou mu táhla slova, která sám používal v přednáškové síni bagdádské vojenské akade-mie a na střelnici za městem. Předvídání a včasná reakce. Protivník může buď objevit svůj cíl a vystřelit první ránu souboje, nebo může nepřítele při-mět, aby vystřelil na falešný cíl, identifikovat, odkud vystřelil, a pak ránu vrátit. Je to ohromné dilema, ale tahle volba není na něm, protože jemu se cíl lokalizovat nepodařilo a záležitost už spěchá. Chytil psa za obojek. Už nefuněl tak mocně, v dutině pod kamenem se ochladilo. Znepokojovala ho vlastní únava a hlad. Bál se, že když brzo nevystřelí, začnou se mu ruce třást slabostí, oči se zamlží a pro hlad nebu-de schopen soustředění. Tiše hovořil k sobě i k psovi, jako by chtěl zklid-nit třas rukou, zahnat mlhu z očí a udržet si soustředění. Představoval si sám sebe na stupínku v přednáškové síni bagdádské vojenské akademie před armádou studentů.

"Je to osamělý svět a vyhrávají v něm jen ti nejsilnější. Je to svět fyzické-ho i psychického stresu. Je to svět vendet, obývaný excentriky a osamělý-mi muži, kteří mají především duši lovce, kteří se honí za výzvou, jíž nedo-kážou uniknout.

Je to svět, v němž se zastavil čas, kde se minulost stane současností a budoucnost se nepřipouští. Před více než osmdesátí lety se do boje zapo-jil první tank a od té doby se tanky neuvěřitelně změnily, jejich obrnění, mobilita, palebná síla. Dělostřelectvo se od těch dob vyvinulo a spoléhá teď na laserová světla, zařízení pro noční vidění, které odhalí cíle, pova-žované za neviditelné, a střílí s přesností dodanou počítačovými čipy. Ale můj svět, svět odstřelovačů, se změnil jen málo.

Jsem hrdý na stáří svého umění. Chrání mě jen tenká kůže, žádné pancé-řování. Můj dalekohled, hlaveň mé pušky a kvalita munice se za těch osm-desát let moc nezměnila. Neschovávám se za výhody technologie. Žiju díky starému umění pohybu v terénu, díky tomu, že dokážu sebrat trpělivost, díky své obratnosti. Jsem svůj."

Ze zdvihajících se řad přednáškové síně ho vždy sledovaly prázdné a pře-kvapené obličeje.

Udělá to v následujících minutách. Vyšle psa, protože klesající slunce mu poskytuje ideální čas na úspěšnou akci. Když Azíz zvedl dalekohled nad úroveň plošiny, uviděl na vzdáleném hře-beni za dostřelem dragunova skupinku lidí, dva muže a ženu v růžové blůze.

*****

Neúspěšně se snažil ovládnout své chaotické myšlenky. Čočky dalekohledu, pohybujícího se nad skalami, travou, svahy, stíny, kapradím, keři a vyčnívající kamennou deskou, mu přivolávaly obličeje. Pastevec se kolem sebe klidně rozhlížel... Poručík se zastavil na sluníčku, právě se vynořil ze tmy bunkru... Důstojník přicházel na velitelské stano-viště. Ale byly to tváře mrtvých.

On je za to odpovědný. Je zlý? Psychopat? Může se skrýt za výmluvu, že to mělo svůj důvod? Neznal je. Zabil muže, jejichž jména neznal. Bylo to špatné? Není tu nikdo, kdo by mu tyto otázky mohl zodpovědět. Ani dědeček, ani ti lidé, co mu pomohli. Žádná zpráva od starého dobrého George, který se co nevidět ukouří k smrti. Nikdo Gusovi nemůže říct, jestli to byla špatnost, a on sám to neví.

Viděl rysy Omarovy bledé tváře, mizející pod třepetajícími se křídly nej-odvážnějších vran, pak zvedající se zobák dopadající do obličeje. A přiblí-žily se další vrány a začaly se rvát o místo kolem chlapcovy hlavy.

Prudce odklonil dalekohled a přejel pohledem nad stěnu údolí a plošinu, vzhůru na kopec. Viděl muže v bojových uniformách a stranou stojícího drobného, křehce stavěného muže v olivově zbarvené uniformě. Opět si uvědomil, za co všechno chlapci vděčí. Obličeje zmizely, vinu za jejich smrt odsunul stranou.

„Tak do toho, pane. Myslím, že trpíte víc než já... Vás provázela pověst, já mám jen stříbrné lžičky. Vaše pověst vám to určitě ztěžuje. Uspište to, pro-tože brzy mi do čoček začne svítit slunce. Pospěšte si..."

*****

Rybinskij s sebou vzal sendviče a nabízel je, ale Sarah sledovala vrány na těle chlapce a odmítla. Joe si vzal a podělil se s Rusem o svoji vodu. Mezi jednotlivými sousty Rus vykládal: Jsou tady, protože je tu to tělo. To tělo představuje hozenou rukavici. Ten agent Mossadu z kopce sází dva ku jedné na cizince, jsem připravený přijmout další sázky. Sarah, doporučuju vám vyrovnat na Iráčana, připadá mi to fér. Koho chcete vy, Joe, Augusta nebo Iráčana? Nabízím dobré šance na výhru. Mossad vsadil padesát dolarů."
Jste perverzní, Rybinskij," prohlásila Sarah. Jen se rád bavím. Joe?"
Joe chvíli přemýšlel, jako by zvažoval jak uspořádat sázku. „Dvacet na Iráčana."
Sarah udělala grimasu. „Stydím se sama za sebe a připadáte mi nechutný, ale pětadvacet na našeho člověka při dva ku jedné, ano?" Jejich ruce se setkaly, sázky byly zpečetěny.
Rybinskij se mračil. „Mate mě, že tu zůstal. Proč tu ten cizinec je? Kvůli čemu? Já jsem tu kvůli penězům, Sarah protože ji ovládá soucit a může kouřit trávu, Joe protože ze svého nafouklého platu neplatí daně a záro-veň snižuje možnost, že se zmrzačí děti. Muž Mossadu je na kopci, pro-tože Irák je nepřítelem jeho země. Všichni kromě něj máme skvělý důvod pro svoji přítomnost. Proč je tu on? Nechápu to."
Joe si vzal sendvič a nabídl mu další vodu. Polkl a chmurně poznamenal: Jestli ho někdo z vás zahlédne a udělá nějaké gesto, ukáže na něj, nazna-čí, kde je nebo odvede jeho pozornost, zaškrtím ho vlastníma rukama."

*****

Velitel absolvoval dlouhou cestu autem po vyštěrkované silnici, džípem po nerovných cestách, zbytek došel pěšky. Na cestu se vydal kvůli neklidu a obavám. Rozpoznal vachrlatost vlastní situace. Měl toho člověka v ru-kou, proklouzl mu mezi prsty. Jestli mu ten muž uteče, mnozí, kteří ho nenávidí, začnou šuškat, že mu k útěku bylo pomoženo. Mnozí, kteří mají příčinu ho nenávidět, by mohli začít šeptat, že by se měla prověřit jeho loajalita k režimu. Jestli začnou vyšetřovat jeho loajalitu, bude jeho život ohrožen. Ke zbavení života jeho i jeho rodiny postačí podezření.
V duchu ve vrcholných obavách viděl, jak muži prohledávají pokoje,
zabavují věci dvou sladkých dětiček.
„Kdo vyhraje?"
Možná ho ten důstojník nenávidí. Možná - to nemůže vědět - kdysi
vyslýchal otce, bratra nebo přítele důstojníka a ten ho nenávidí.
„To nezávisí na nás," odpověděl důstojník tiše. „To je v božích rukou."

*****

Věděl, kde ho najde, a nezklamal se.
Willet zahlédl osamělou postavu na lavičce a obláček kouře před jejím obličejem. Postupoval po nábřeží, proti davům spěchajícím na vlaky a autobusy domů.
To, jak strávil dnešní den, byl Augustu Peakovi dlužen. Zavolal každému, kdo Peakovi pomohl. Všem oznámil, kde je a proč jsou s nejvyšší pravdě-podobností odpovědní za jeho smrt. George odhodil cigaretu, zapálil si další.
„A, tady máme našeho telefonního maniaka, muže se svědomím. Doneslo se mi, co provozujete." „Přišel jsem vám říct, jak vámi pohrdám." „Poněkud otřepané."
„Poslouchejte. Byl slušný a čestný. Možná nedospělý a špatně vybavený pro život, ale nezasloužil si, abyste před ním otevřeli dveře a on zemřel pro nic za nic."
„Otřepané a romantické."
„Poslali jste ho na smrt, dobře jste věděli, jak to skončí," vyštěkl Willet. „Myslím, že jste se v té své armádní skořápce naučil o lidské povaze pře-kvapivě málo."
„Vím toho hodně o zneužívání a manipulaci."
Drobný úsměv, jako by se starší muž snažil vysvětlovat dítěti cosi napros-to samozřejmého. „Vyslechněte mě. Pracujeme s dospělými muži, kteří se dokáží sami rozhodovat. Do nejtemnějších koutů světa se každý den týdne rozjíždějí stovky takových mužů, jako je Peake. Pracují pro zdravotnické organizace, jsou to obchodníci, turisté, novináři, akademici, kdokoli. Potulují se kolem, a až se vrátí, vyslechneme si jejich hlášení. Jsou to dob-rovolníci. Nejsme jeho chůva a on není naší obětí. Je dospělý a je mi vděč-ný - ne tedy že by si to uvědomoval -, protože jsem mu poskytl šanci k osobnímu uspokojení."
Unavený úsměv, cigareta odletěla směrem k hloučku holubů. „Asi jste ho špatně odhadl, kapitáne Willete, a nejspíš jste nepochopil snění nás všech a nesmírné vzrušení, které v životě pocítí jen pár šťastliv-ců. Augustus Peake by vás považoval za nesmírně nudného společníka... A ještě poslední věc."
Bravurně se trefil prázdnou krabičkou do odpadkového koše a zapálil si cigaretu.
„Víte toho velice málo. Pověděl vám jeho dědeček o krvi, prolité před půl stoletím? Řekl vám o mužích, kteří zemřeli ve vesnici v horách, aby on přežil? Ne? Dluh a závazek, který měl být jednoho dne nějak splacen, pře-šel z děda na vnuka. Pokud si myslíte, že jde o zneužití a manipulaci, jste naivní. Než odjel, seděl tady, co sedíte vy, a děkoval mi za poskytnutou šanci. Tomu byste nerozuměl."
George se odkolíbal, jako by už nebylo co vysvětlovat, a nechal za sebou Willeta s poraněnou duší.

*****

V tu chvíli Azíz myslel na budoucnost. Pokud počká na tmu a vrátí se stej-nou cestou zpátky, bude pro něj budoucnost

představovat jeho tělo v ru-kou mučitelů a ztrátu života a pro jeho rodinu zaplacení kulky nebo pro-vazu. Pokud za tmy sejde dolů k řece a pak se vyšplhá na druhou stranu a opustí území Iráku, čeká ho existence vykořeněného exulanta se ztrace-nou důstojností a hrdostí. Nikdy v budoucnosti ho nebudou doprovázet velcí muži. Tohle je jeho poslední příležitost.
Natáhl se po psovi za sebou, pevně ho chytil za srst na krku a přitáhl ho k sobě. Je to jen zvíře, vycvičené zvíře dychtící zavděčit se, ale má moc zničit budoucnost a udržet přítomnost. Tiskl si ho k hrudi a mumlal mu do ucha rozkazy. Pro tuto příležitost věnoval výcviku psa tolik hodin. Důvěřoval psovi stejně jako své pušce. Věřil, že ho pes ani puška nezkla-mou. Nemá jinou možnost, než svěřit svůj život schopnostem psa. Viděl jasný svit v jeho očích a cítil, jak švihá ocasem.
Došeptal, prudkým pohybem ho vystrčil z dutiny pod kamennou deskou k cestičce, po níž v noci scházel. Pes přistál, klopýtl, pak od něj odskákal. Nevěděl, jak bude pes reagovat na šepot do ucha. Když ho opustilo jeho teplé tělo a dech, usadila se kolem něj prázdnota.
Neviděl ho. Ležel pod deskou a sestup psa po cestičce mu zůstával skryt. Prázdnotu nahradil nový pocit. Azíz nikdy v životě nepocítil takové napě-tí, takové elektrizující vzrušení.

*****

Jak Gus přejížděl čočkami přes prodlužující se stíny, zaregistroval jednu chvíli na samotném okraji zorného pole prchavý pohyb. Těžce dýchal, vrátil se k tomu místu. Dech se mu ještě zrychlil. Objevil Španěla. Konec se blíží, a pokud mu jeho trik nevyjde, prohraje a zemře. Při sestupu držel pes hlavu nízko u cestičky, jako by i po dešti dokázal najít stopu a rozeznat otisky bot. Postupoval rychle, neváhal. Pomyslel si, že je to ušlechtilé zvíře, ale nenechal se rozptylovat. Přestal se dívat na svah proti sobě a na plošinu, kde čeká muž se svou puškou. Musí sledovat běh psa. Všechno, co mu do této chvíle přišlo důležité, musí odložit kvůli psovi. Dorazil k potoku a vyplašil vrány na těle, vyletěly nad zakrvácenou mrt-volu. Skočil do tůně tekoucí vody vedle hladkého kamene a Gus viděl, jak se chladí, koupe, pije. Vrány krákaly v protestu nad tím, že byly vyrušeny, a kroužily nad psem.
Když vylezl na břeh, objevil se nad ním duhový mrak, jak setřásal ze srsti korálky vody, blyštící se diamanty. Hádal, že pes je posledním trumfem toho muže. Ten pes má být zastřelen, utracen, obětován, aby po něm Gus vystřelil a tím se prozradil. Když se otřepal a vykadil, začal obíhat v kruhu, hledal stopu. Pes je návnada, něco jako umělohmotný holub v kukuřičném strništi, jako hlava z papírové drti nad parapetem okna. Přemýšlel, jak dlou-ho asi pes tomu muži patřil, kolik lásky mu věnoval, jak moc o něj pečoval a kolik žalu cítí, když ho ztrácí, nebo jestli pro něj život psa nic neznamená. Vrány se vrátily k tělu, pokračovaly v hodech.
Pes zachytil stopu ve skalách, v blátě, v trávě. Postupoval k plošině ces-tičkou, po celé generace vytvářenou pastevci s kozami. Gus byl rozpolce-ný. Musí sledovat postup psa. Neviděl místo, odkud byl pes vyslán, ale zapamatoval si úroveň plošiny, kde ho poprvé zahlédl. Na co se má zamě-řit? Má pátrat po tom muži, nebo se soustředit na vlastní záchranu? Nedaleko místa, kde poprvé zahlédl psa, uviděl kapradí, keř, borůvčí a o kousek dál kamennou desku a temný stín pod ní. Pes postupoval vzhůru ve stopách jeho noční chůze. Jeho pozornost a soustředění se štěpily a věděl, že přesně tohle ten muž zamýšlel. Slunce balancovalo na zadním hřebeni. Kdyby zvedl zrak, osle-pilo by ho.
Gus držel pušku tak, aby mířila k místu, kde poprvé zaregistroval psa, ale hlavu částečně odvrátil, aby mohl sledovat blížící se zvíře. Nabyl dojmu, že prohrává, a uvažoval.
... vracely se mu vzpomínky. Měl by je zahnat, ale nedařilo se mu to. Vzpomínky na důstojníka, který v posledním roce jeho studií navštívil školu. Na Guse, tehdy žáka šesté třídy, na politickém školení, naslouchají-cího důstojníkovi paragánů, veteránu války o falklandské ostrovy z před-chozího roku. Důstojník vykládal o boji, ale realitu halil do žargonu řečí o povinnosti, stoicismu a vlastenectví, protože měl dojem, že takhle by se to dětem mělo podávat. Myslel na tehdejšího Guse, už tenkrát si uvědo-moval, že jsou to kecy živené fantazií, že jim neříká pravdu o lpění na životě, konci hry a přežití. A na Guse poté, stojícího o samotě u kriketo-vého hřiště, přemýšlejícího, jestli boj ve skutečnosti přináší totální a vzpru-žující extázi a bušící srdce, pocity, o nichž důstojník vůbec nemluvil... Prožívá ten na druhé straně dokonalé omamné vzrušení, nebo je mu smut-no, že pes možná zahyne?
Pes se zastavil v bodě, kde Gus cestu opustil, kde se z ní odplazil, hledal, a Gus pevně sevřel šňůru z ručníku.

*****

Sarah slabě hlesla: „Najde ho, ten pes ho najde."
Joe jí připomněl: „Nevměšuj se do toho, jen se dívej. Je to jako v přírodě, postupuje to přirozeně. Nemáme s tím nic společného." Rybinskij je upozornil: „Kdybyste se do toho vložili, zrušili byste sázky. A co hůř, kdybyste se do toho vmísili, zkazili byste jim nejvýznamnější chvíli jejich života."

*****

Pes - Guse od něj dělilo čtyřicet yardů a viděl ho naprosto jasně - pobíhal v malém kruhu kolem toho místa na cestičce. Zvedl čenich, nozdry se mu rozšířily.
Dozvěděl se, že pes dokáže najít pachovou stopu na zemi i ve vzduchu. Po dešti mu toho na zemi moc nezbylo. Ale ve vzduchu bude silně cítit jeho pot a moč, v níž leží, i batoh, teď deset yardů od něj. Pes se odvrátil od cesty, pomalu mířil k batohu a Gusovi, sledoval stopu jeho plazení stranou. Péče, kterou věnoval tomu, aby nepolámal větvičky keříků, postačila k utajení jeho pohybu před pozdějším odhalením dale-kohledem na značnou vzdálenost, ale byla marnou

snahou před přibližu-jícím se psem. Zdroj pachu měl nadosah. Gus rozpoznal kvalitní výcvik psa, protože nebloudil kolem, ale šel přímo po zdroji pachu. Z dávných dob, ještě od starého Billingse - i z bližší minulosti, z hospody od ser-žantů - věděl, jak těžké je naučit psa, aby se ke zdroji pachu nerozeběhl. Pes zaváhal, bojoval proti svému instinktu, pak přísně, s krkem nataženým a očima doširoka rozevřenýma ukázal pravou tlapkou. Tělo psa ukazova-lo k batohu. Gus viděl každý chlup na jeho hlavě, drápy na tlapkách, sliny u malé tlamy.
Puška toho druhého jistě míří na psa a na zemi před ním. Myslel na to, jak ten muž těžce dýchá, jak hledí do dalekohledu, jak opírá pažbu o rameno. S prstem na spoušti prohledává plochu země, označe-nou psem.
Konec šňůry z ručníku držel v prstech. Pevně ji sevřel, napjal provaz, a trhl jím.
Byl to jen mírný pohyb. Kameny naplněná čepice s vpletenými vějířovitými listy kapradí se zachvěla. Nablýskané kulky Full Metal Jacket se pohnuly. Batoh se zhoupl. Jen ten nejbystřejší zrak, podpořený daleko-hledem, mohl na 750 yardů zaregistrovat pohyb čepice nad batohem a záblesk slábnoucího slunce na kulkách.
Doufal, že upoutal pozornost toho muže, nic jiného mu nezbývalo. Psovi se dmula hruď, stále ukazoval.
Prudce zatáhl. Čepice sklouzne. Kulky se zablesknou a spadnou. Batoh se zhoupne, jako by se zvolený cíl snažil lépe ukrýt před psem. Gus netušil, zda udělal dost k tomu, aby mohl zabít člověka.

*****

Překvapilo ho to.
Měl o svém příteli lepší mínění.
Pes mu ho ukázal. Ukazoval na tyčící se skálu, obklopenou směsí slehlého kapradí a vyrážejících výhonků borůvčí. Azíz po oné skále přejel daleko-hledem nejméně desetkrát a nesetrval na ní, protože se mu zdála příliš samozřejmým úkrytem, za takovou by se Odstřelovač jeho kvalit neschoval. Ale teď na skále zaregistroval pohyb, viděl ho a klesající slunce dvakrát zachytilo jasné odražené světlo. Zamrkal, pak sklouzl prstem z lučíku spouště a protřel si oči, již staré na takovou práci, začínaly ho sotva postřehnutelné zrazovat, a uviděl část olivově zelené postavy. Nezřetelně na ní rozeznával kamufláž z kapradí a borůvek. Domyslel se, že jasná, zalomená linie je rameno toho muže, jeho přítele. Oči ho štípaly, znovu si je protřel. Pes, jehož miluje - i když to zřídkakdy při-pustil - a jemuž důvěřuje, před tím pohybem necouvl, stále ukazoval na cíl. Vítr nezesílil ani nezeslábl. Nebylo třeba měnit nastavení opravy o vítr, ani vzdálenosti.
Mezi nejlepšími odstřelovači, těmi, v jejichž společnosti by se rád nacházel, se vyprávělo, že by si všichni měli pěstovat šestý smysl, intu-ici pro nebezpečí, ale major Karím Azíz byl příliš unavený, příliš vyčerpa-ný po dlouhém a únavném čekání, aby si vybavil, co kdysi četl a vlastně i dobře věděl.
Jeho poslední myšlenkou, než vypálil kulku do hrudi těla, tam, kde zře-telné kontury neodpovídaly rozložení půdy, bylo, že ho ten muž zklamal volbou tak zjevné skrýše, jako je tyčící se skála. Do uší mu vniklo prásknutí rány, pažba se mu zaryla do ramenní kosti.

*****

Třesknutí.
Zadušené zadrmolení slabik. Tupá rána. Gus vykřikl.
Výkřik se mu vydral ze samotné hloubi hrdla. Obsahoval bolest, leknutí. Zvedl i hlavu, aby se výkřik rozlehl po celém údolí, a naposledy prudce škubnul šňůrou.
Když výkřik dozněl, když se batoh převrhl a zastavil v nové poloze, násle-dovalo krátké ticho. Pak vrány vzlétly z těla, sborově zavřeštěly a dodaly okamžiku sílu.
Tak by to udělal major Hesketh-Prichard, Crum, Corbett a Forbes, muži s dalekohledy, hajní Lorda Lovata. Tak to udělal Kulikov, když ležel vedle Zajceva a Konings vypálil ránu.
Po výkřiku padlo ticho, ptáci dokroužili a zase střemhlav slétli dolů. Jeho dalekohled bloudil po místě na opačné straně údolí, kde poprvé zahlédl psa.
Spatřil obličej. Časem se nic nezměnilo, přesně jak ten starý pán předví-dal. Šedě se rýsoval proti stínu pod kamennou deskou. Nic se nezměnilo od časů, kdy Konings vystřelil, Kulikov vykřikl a Zajcev uviděl tvář, cíl.
Gus se zhluboka nadechl, aby uklidnil bušení srdce, pak pomalu vypustil vzduch z plic, zadržel ho a začal pomalu a rovnoměrně mačkat spoušť.

*****

Sarah sklonila hlavu ke kolenům, po tvářích se jí začaly koulet první slzy. Joe si mohutně lokl z láhve a odhodil ji, ještě napůl plnou, daleko od sebe. Rybinskij sáhl do kapsy kalhot pro roličku amerických dolarů, odpočítal dva-cet a podal je Joovi, ale ten si je nevzal, rozletěly se k hřebeni nad údolím. Pes dole v kopci ještě stále ukazoval.
Na dně údolí začaly opět klovat vrány, momentálně ničím nerušené. Velitel na druhé straně údolí zaklel, obrátil se, myslel na děti, které tak miluje, a na nepřátele, kteří se na něj sletí.
Krvavě rudě žhnoucí slunce balancovalo na hřebeni a jeho žár jako by pohasl.

*****

Nastala poslední chvíle, kdy se major Karím Azíz, dovedný instruktor a neúspěšný zrádce, manžel a otec, mohl přidržet přítomnosti. Až pomi-ne okamžik triumfu, a to si uvědomoval naprosto jasně, bude se muset postavit tváří v tvář

minulosti a budoucnosti.
Aby si mohl vychutnat přítomnost, triumf, vytáhl se z dutiny. Pocítil bo-lestivou ztuhlost, počínající křeče.
Z hloubi dutiny nemohl vychutnat svůj úspěch. Musí se stát jeho svěd-kem, musí mu dát volný průchod, jedině pak bude moci právoplatně pro-vázet velké muže historie. Ještě neviděl tělo a teď už neužitečnou pušku muže, na něhož myslel jako na přítele. Na tak velkou vzdálenost Azízovi ušlo, že pes mírně pootočil hlavu, že se jeho oči a uši upírají k otevřené zemi dvacet kroků od skály.
Bez tohoto svědectví by byl jeho triumf nedokonalý. Zvedl hlavu ještě výš.
Neslyšel výstřel, neviděl vír kulky, necítil její dopad. Mrštila jím zpátky do hlubin dutiny.

*****

Gus vstal, protáhl se, pak se sklonil, zvedl vyhozenou nábojnici a zastrčil si ji do kapsy.
Třásl se.
Kapradí, které si rozložil po těle, své hlavě a hlavni pušky, mu popadalo k nohám.
Za sebou nechal vytlačený dolík, v němž proležel část noci a celý den, a šňůru z ručníku, důkaz lsti zabijáka. Nemotorně se dopotácel k batohu, snažil se odvázat šňůru, ale nedokázal zklidnit třas rukou. Pak do něj hodil čepici a dvě kulky. Teprve když batoh zvedal/aby si ho nadhodil na záda, všiml si v jeho materiálu zřetelné díry průměru tužky.
Krokem opilce vzpřímeně procházel místy, kudy se předtím plazil. Na druhé straně údolí budou mít pušky na samotném okraji dostřelu, ale bylo mu to jedno. Je po všem.
Tarn, kde předtím panovalo vzrušení, zbyla jen zoufalá, otupující prázd-nota.
Dorazil k psovi a slyšel tiché, přidušené vrčení. Kdyby zemřel, bylo by to kvůli tomu psovi. Necouval před ním, nebál se ho. Na krku se mu ježily chlupy. Gus sledoval cestu kulky k muži, který psa vycvičil, a ve dvou dlouhých vteřinách z něj všechno vzrušení vyprchalo. Viděl, jak muž padá zpátky do tmy, a nevěděl, jestli je jen zraněný a krvácí v bolestech, nebo jestli je mrtvý.
Gus se sklonil, popadl psa za zátylek, zvedl ho, tak jako psy zvedával starý Billings, zastrčil si malou postavičku pod svůj těžký oblek a pomyslel si, že to je to poslední, co může udělat pro muže, který ho pronásledoval a jehož porazil jen díky tomu výkřiku. Drtila ho prázdnota v duši a nevěděl nic o tom divokém silném pohnutí mysli a vzrušení, které poskytl muži, jehož zastřelil.
Netušil, že za dva týdny vystřelí znovu, na stickledownské střelnici, a že Bellamy, Rogers a Smyth se odplazí ze svých rohožek, aby se podívali na žluté značky jeho munice ve středu terče, a že Cox spakuje svoji garandku a bude za ním chodit a v posvátné úctě vrtět hlavou, že Jennkins ze své výbavy vyhrabe starou stříbrnou lžičku, už bez lesku, a předá mu ji, a že se pověst o vynikající enfieldce roznese po celém vřesovišti. A netušil, že k němu jednoho dne přistoupí mladý důstojník z minister-stva obrany a bude mu tisknout ruku a mumlat do jeho hubeného opále-ného a bolestí strhaného obličeje omluvy a on nebude chápat, za co se mu omlouvá.
A netušil, že po celý měsíc bude v Kirkúku zákaz vycházení od soumraku do svítání, protože na zdi se objeví její jméno a pod jejím jménem bude nakreslený hrubý obrys pušky s velkým dalekohledem, a že mučitele odvolají do Bagdádu k výslechu.
A netušil, že dědeček bude ronit stařecké slzy, až se dozví, kde byl a co dokázal.
A netušil, že bude každý večer na parapetu okna svého domova zapalovat svíčku a sedět vedle ní se psem na klíně a vzpomínat na oheň nad nafto-vými poli v Baba Gurgur a vzdálená místa a vzdálené lidi. Netušil, kde skončí cesta, po níž kráčí.
Cítil bušení srdce psa na těle a začal stoupat cestičkou k hřebeni. Před ním tančil jeho stín. Za ním zapadalo slunce a jeho světlo dohasínalo.